UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Thomae Młodzianowski, Polonie, Societatis Jesu, Prælectionum Theologicarum Tomus ...

De Metaphysica, Logica, Octo Libris Physicorum, Generatione, Corruptione Et Anima

Młodzianowski, Tomasz

Moguntiae Et Dantisci, 1682

Tractatus I. De Principiis & causis corporis naturalis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-95667

Visual Library

PROOEMIUM.

Nihil hîc ago de Quæstionibus Proœmialibus Physicis : Quia Majores, quæ in hac materia, assumi debebant, omnes sunt expensæ in Logica, sub quibus Minores facilè subsumi possunt; ita ut de re, nulla sit in præsenti difficultas: aut enim pro objecto statuitur Ens mobile, aut Corpus quà tale, aut Corpus substantiale, aut Corpus naturale, quæ omnia in re idem sunt. Quia ad prædicta, in Re vocantur omnia, quæ scibilia sunt in Physica, ipsa autem secundùm rem, ad nihil aliud revocantur, de cæteroq; supponuntur esse scibilia. Quoad vocem autem attinet, non commodè appellatur objectum Physicæ, Ens mobile, propter rationes in Logica, in simili adlatas, de Objecto, sub nomine Entis, non constituendo. Non rectè etiam appellatur Corpus quà tale : quia si nihil obsit, debet assignari objectum formale, distinctum à materiali : Cùm enim objectum definitivum sit scientiæ & in definitionibus, explicitè, licet breviter, singula sint evolvenda; non evolvuntur autem, si idem, & sub eodem nomine, pro formali ponatur. Vnde fit, ut si possit fieri, quærendum sit aliud nomen. Commodiùs ponitur Corpus substantiale, sed quia recedit à phrasi Aristotelica, quæ Libros, præsentis materiæ, à Natura appellat, fit ut commodissimè dicatur objectum Physicæ, esse Corpus naturale. Ly naturale, non accipiendo pro eo, quod opponitur supernaturali, sed secundùm præsentem materiam, quæ seipsam explicat. Nempe prout Corpus naturale, sumitur pro Corpore, in quantum est principium motûs, & quietis, in quantum ex Vi Corporis, deposcit quantitatem, & similia.

TRACTATUS I.

DE PRINCIPIIS ET CAUSIS CORPORIS NATURALIS.

Contra Communem cæteroquî praxin, non sejungo Tractationem de Principiis, à Tractatione de Causis. Licet enim ut ex inferiùs dicendis constabit, principium & Causa distinguantur, tamen in Physica, quod habet rationem principii intrinseci compositivi, vel extrinseci, habet rationem Causæ accommodatè acceptæ, & si quid est specialis diversitatis, brevi perstringi potest.

DISPUTATIO I.

De Principiis & Causis in Communi.

EA quæ concernunt formalitatem Principii, inprimis perstringenda sunt.

PRÆMITTO I. *Quæ sit Definitio Principii ut sic.* Plures diversis locis tradit Philosophus. *Prima* est 4.Metaph.t.1. *est primum, unde aliquid aut est, aut fit, aut cognoscitur. Secunda* 1.Phys. T.42. *Oportet principium neque ex alterutris esse, neque ex aliis, & ex his omnia. Tertia* 5.deGen.Anim.c.7. *Principium est illud, quod ipsum quidem est causa multorum, sed ipsius nulla superior.* In idem fermè recidit,& illa,5.Poët. *est id, quod post aliud, necessariò non est, post illud autem, aliud natum est esse, vel fieri.* Maximè propria est *Prima* Definitio, licet etiam non sit exacta: quia procedit, per enumerationem; quibus omnibus,quasi rationem, communem tradit, S.Thomas 1. p. q.31. a.1 Principium dicitur esse,à quo aliquid, quomodocunque procedit.

Quomodo autem ratio principii possit salvari,sine nova Inceptione, discitur in aliis materiis, attingeturque ubi de Creatione.

PRÆMITTO II. *Quæ sit definitio Principiorum Corporis Naturalis.* Desumitur illa ex 1.Phys. t. 42. *Principia sunt, quæ neque ex aliis, neque ex alterutris fiunt, & ex his, omnia.* Ut autem ly *ex* toties positum explicetur, sensus erit, dictæ definitionis, ut communiter docetur, Principia Physica, neque Terminativè, neque Compositivè fiunt, in ordine rerum naturalium, ex aliis, aut ex alterutris, ex ipsis autem, vel Compositivè, vel terminativè fiunt omnia materialia.

PRÆMITTO III. *Quòd sint principia Corporis Naturalis.* In fieri tria sunt. Materia, forma, privatio, in facto esse duo, Materia & Forma.

RATIO est. Quia in omni transmutatione, datur terminus à quo, terminus ad quem,& illud ipsum permanens,quod transmutatur. Primum est privatio, secundum forma, tertium ipsamet materia. Argumentum hoc infra redibit tractandum. Procedit autem resolutio,de principiis intrinsecis: quia efficiens,& finis,sunt principia extrinseca. Quod autem in facto esse, sint duo. Ratio est: quia impossibile est, stare privationem cum forma. Imò ratione horum duorum,dicuntur esse prima principia, prima contraria. Hæc summatim tractata, fusiùs ab aliis exposita, fermè ab omnibus,eodem tenore leges.

QUÆSTIO I.

De Prædicatis essentialibus Causæ.

INvestigata definitione Causæ, perstringenda erit connexio illius, sitne essentialis cum effectu.

DIFFICULTAS I.

Explicatur Essentia Causæ, ut sic.

IN Definitione Causæ, attendendum est; nè conveniat Patri æterno,respectu Verbi,& respectu Spiritûs S. utrique. Ne conveniat conditionibus,privationi; solis tantùm intrinsecis, vel solis extrinsecis Causis. Item ne conveniat Personæ Verbi respectu Humanitatis.

EXPLICAT I. Suar. D.18. Metaph. S.2. n.3. est principium per se influens esse, in aliud.

IMPUGNAT I. Hanc definitionem Arriaga: Quia Pater æternus,qui est aliud suppositum à Filio,influit esse in aliud suppositum; & tamen non est causa Filii.

RESPONDERI potest. Quòd ly aliud simpliciter prolatum,ex sensu Patrum,significat alietatem essentiæ. Hinc absolutè potest dici filius alius à Patre,sed non aliud. Cùm autem Suar. sine addito aliud posuerit,non potest definitio illius aptari ad probandum Patrem æternum esse causam Filii.

IMPUGNARI potest II. Quia per ly aliud, vel intelligis naturam, vel intelligis quidditatem, si naturam. Ergo subsistentia, posito quòd sit entitativè distincta, nullam habet sui causam: quia dùm producitur, non producitur natura, si autem intelligis, quamcunque quidditatem. Ergo Pater, respectu Personæ Verbi, erit Causa: producet enim Personam Verbi, adeoque quodquid Verbi, quà Verbi.

RESPON-

Responderi posset. Nisi aliquid addatur, hoc Argumentum non concludet, quia quidditas sine addito, idem est, quod natura, solisque formalitatibus differunt. Hinc si non producitur natura Filii, neque producitur quidditas Filii. Posset tamen acui hoc Argumentum, ut fiet infra. *Absolutè tamen loquendo*

Non Satisfacit Dicta explicatio. Tum quia potest idem producere seipsum, ubi verè erit causans, & causatum, non tamen erit influxus, esse in aliud. Tum quia secundo loco positum argumentum, restitui potest; ly enim aliud, non supponit pro natura, ut probatum supra, non pro definibili quocunque habente aliquam perfectionem, & tamen productam: quia aliàs persona Verbi, dicens relativam perfectionem, dicenda erit causata. Tum quia etiam causæ per accipens, sunt verè causæ, & tamen per se non influunt esse.

Explicat 2. Arriaga. Causa, est id, quod per se influendo producit essentiam. *Hæc explicatio ex dictis*

Non Satisfacit. Tum quia si nomine essentiæ intelligatur id, quod contraponitur subsistentiæ. Sic subsistentia, si est quid distinctum ut est per Arriaga distinctum, non habebit sui causam. Si autem non sic sumatur essentia, non apparet, quî Pater, respectu personæ Verbi, non dicatur causa. Tum quia dantur causæ per accidens, quæ verè sunt causæ, & tamen per se non influunt.

Explicat 3. Fonseca, consentientibus Conimbr. Quòd causa, sit principium, per se influens esse, in aliquid à se dependens.

Impugnari solet. 1. Ly pendere ab alio, vel significat, quòd ille terminus, qui producitur, non possit esse, nisi ab alio, & sic verbum etiam erit causatum: quia illud essentialiter est à Patre. Si autem per ly pendere ab alio, significatur indigentia, quam habet terminus ad esse à causa, sequetur nec per Divinam potentiam, eundem effectum, posse à pluribus causis totalibus produci, nullâ enim ex his determinatè indiget effectus.

Responderi posset. Sufficit, quòd saltem indeterminatè aliquâ ex iis indigeat.

Impugnat 2. Oviedo: quia si ex Auctoribus istius definitionis, quæras rationem, quare Verbum non sit causatum, respondent: quia scilicet non dependet à Patre. Si autem quæsieris, quare non dependet à Patre, respondent quia dependere est habere productam essentiam, quod certè est arbitrarium: nam ex præcisa vi termini *dependet*, non significatur produci essentiam. Hinc datur dependentia à conditionibus passionibus formâ, quæ dependentiæ non arguunt productionem essentiæ.

Responderi potest. Quòd in communi phrasi, & sine addito, dependentia supponat pro aliquo imperfecto; ut cum dicimus, creatura pendet à Deo, servus à nutu Domini. *Absolutè tamen loquendo*

Non Satisfacit hæc explicatio. Tum quia ex ea, non potest reddi clara ratio, cur Pater æternus, respectu Filii, non sit causa, cum verè non possit esse, nisi à Patre: nam ut supra vidimus, dependentia non arguit productionem essentiæ, non significat etiam semper imperfectionem: nam essentia dependet à suis passionibus, & perfectionibus, relationes transcendentales à suis terminis. Cur ergo dependentia originis argueret imperfectionem. Tum quia esse illud dependens, vel significat quidditatem, vel naturam. Si naturam. Ergo Subsistentia distincta, nullam potest habere sui causam; si quidditatem, vel perfectionem productam. Ergo Verbum, quod in ratione Verbi producitur, dependens, adeoque causatum erit. Tum quia ut dixi supra, etiam causæ per accidens, sunt verè causæ, neque tamen per se influunt.

Explicatur 4. Quid sit causa? Nempe, quòd sit principium, propter quod per se, seu virtute sua influens, sequitur aliquod esse. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia usurpat terminos dubios, & tamen definitio, quæ est ipsissima sciendi claritas, non vult talia dubia, dubium autem est. An ly propter quod, non supponat pro causa finali: Nam motiva exprimuntur per ly propter quod; Rursùs non apparet, quî hæc definitio, sine nova explicatione, & distincta ab hac, possit aptari causis intrinsecis? cum illæ non virtute sua, sed seipsis influant, & causent. Tum quia ly illud *esse*, vel supponit pro natura, & sic subsistentia distincta, non posset habere sui causam; Vel ly *esse*, supponit pro quacunque quidditate, & sic etiam Verbum Divinum causari, quantum ex vi hujus termini non repugnaret, præcipuè in sententia, quæ agnoscit relativas existentias. Tum quia si recurras ad hoc, quòd esse Verbi non sequatur, inquirendum erit, quid ly *sequitur* importet? Si enim quamcunque posterioritatem importet, sic sequetur etiam verbum, quòd est posterius origine, præoriginante: Si per ly *sequitur*, intelligatur sequela durationis seu posteritas durationis; Sol non erit causa luminis; quia in eodem instanti reali, emanavit ex se lucem: Si autem ly *sequitur*, supponit pro dependet; redeunt Argumenta superius in simili facta. *Hinc aliter*

Explicatur 5. *Quid sit causa?* Quòd sit principium, vi sua determinans ad existendum. Usurpo potius ly *vi sua*, quàm per se, vel virtute propria, quia causæ per accidens, per se non influunt, & tamen sunt verè causæ. Nec adhibeo hunc terminum; Virtute propria: quia causæ instrumentales, sunt verè causæ, non tamen dicuntur agere virtute, & nomine proprio, sed in Virtute principalis, cum tamen ha-

beant vim sibi convenientem agendi, per quam vim agendi, excluduntur conditiones, qualis est approximatio, quæ non agit, sed agens, unit localiter. Per ly *determinans*, excluduntur Personæ divinæ. Nam determinatio, indifferentiam saltē in priori naturæ exigit: quid enim determinaret, & auferret? Nulla autem etiam cogitabilis fuit indifferentia in Personis Divinis, ut essent. Determinatio etiam significat limitationem. Hinc Bessarion. cap. ult. ad fin. Concil. Florent. negat in isto sensu, in quo causa limitationem dicit, appellare Græcos, Patrem æternum, causam Filii. Per quem etiam terminum, privationes, imò & conditiones excluduntur à ratione causæ: quia possunt esse, & non determinare ad existentiam, nec habere vim determinandi. Subsistentia etiam Verbi non est causa Humanitatis: quia illud non determinat ad existendum. Denique si daretur Creatura ab æterno, Anima item rationalis, quæ exigit esse semper post, sunt causatæ: quia Creatura ab æterno, erat adhuc indifferens ad existendum, indifferentiâ priori per rationem. Anima item, etiam, postquam est creata, adhuc causatur à Deo, quia est pendens à concursu Divino, qui potest exhiberi & non exhiberi, habetque esse limitatum, & restrictum, ideo adhuc debet dici, determinari ad existentiam. Porrò ratio determinantis, causalitati, ut Quo, causæ, ut Quod, conveniet. Determinare etiam ipsum, non tantùm ad genus causæ efficientis, sed etiam formalis spectat. Hinc per multos determinativitas, est de primo essentiali conceptu formæ, spectat etiam ad causam materialem; quia hæc determinat ad esse corporei, compositum. Denique cum aliquid propter diversos fines fieri possit, vel certè fieri, & non fieri; bonitas finis ad utrumque determinat. Sicque ulterius procedendo, in aliis huc revocabilibus speciebus causarum, advertetur, omnibus illis convenire vim determinandi.

QUÆRES.. *Cur Patres rejecerint nomen causæ à Divinis?*

PRÆMITTO 1. *Aliquos Patres veritos esse etiam nomen principii dare Patri respectu Filii. Proprium*, inquit Nazianzenus *ejus qui principio caret nomen est Pater, ejus autem, qui citra ullum principium genitus, est Filius.* Imò & Arrius scribens ad Euseb. Nicom. ex eo Filium non esse Deum volebat, quia habet principium. *Principium autem*, inquit, *habet Filius.* Deus autem caret principio. Sed Arrius volebat Filium habere principium, h. e. esse ex non entibus, seu non exstitisse aliquando, hocque illi volebat negare Nazianz. citatus.

PRÆMITTO 2. *Aliquos Patres dixisse, quòd Filius pendeat à Patre.* Ita idem Nazianz. V. de Filio Dei. *Nihil erat ante Patrem magnum, nam cuncta coërcet, amplectens & qui pendet de Patre.* Cyrill. Alex. Dial. 3. de Trin. dicit. *Filium pendentem esse substantialiter ab eo, qui genuit.* Sed his locis, ly pendere, supponit pro procedere.

PRÆMITTO 3. *Græcos fermè omnes, Patri, nomen causæ tribuere, respectu Filii*, imò & Aug. L. 83. qq. q. 16. *Deus*, inquit, *omnium quæ sunt, causa est, quod autem rerum omnium causa est, etiam sapientiæ suæ, causa est: igitur sempiternæ suæ sapientiæ, causa est sempiterna.* Sed ly *causa* supponit pro producere. *His præmissis*

RATIO datur. Cur Pater, respectu Filii non sit causa? Quia causa & effectus sunt correlativa, hinc si Pater esset causa, respectu Filii, Filius esset effectus, contra Nicænum, in quo dicitur, *genitum non factum*, & contra Symb. Athan. *non factus, nec creatus, sed genitus.* Rursùs causa debet habere prioritatem naturæ, respectu causati, & tamen S. Thomas. Op. 1. Contra Errores Græcorum, c. 2. ait. *Neque enim*, inquit, *prior est Pater tempore, cum Filius sit æternus. Neque prior naturâ. Cum Patris, & Filii, sit una natura.*

Aliam Rationem, tali discursu, proponit Oviedo. Ex phrasi ipsa conformem definitioni causæ, à nobis adlatæ. Omnis causa non potest producere effectum perfectiorem se, & limitatio determinatioque perfectionis, est à causa: Nam si effectus immediatè à Deo creetur, à Deo limitatur, cujus voluntas, non applicat omnipotentiam, ad effectum perfectiorem, ut poterat, producendum. Quòd si à creatura producatur effectus, illa etiam perfectiorem se, non producet, adeoque determinabit, & limitabit perfectionem illius. Cum autem in Divinis, producens non taxet perfectionem producti, sed est utriusque eadem perfectio: quia & eadem natura. Hinc si principium producens, non limitat perfectionem producti, non est illius causa. Hæc tamen ratio, indigeret ulteriori lumine: quia etiam secundùm personam v. g. determinat Pater, nonnisi ad esse Verbi. Rursùs, si produceretur per impossibile infinitum, non esset quid limitatum; & tamen causatum. Si autem dicas ex eo fore limitatum: quia in certa specie constitutum; etiam Verbum in certa specie constituitur, estque de linea intellectionis, non volitionis; dicitque distinctionem, alietatemque realem à Spiritu Sancto, qui est de linea volitionis.

DIFFICULTAS II.

De Essentia Causæ in actu Primo.

PRÆMITTO. *Causam in actu Primo, sumi causam, prout potentem operari, causam autem in actu Secundo, sumi causam, prout re ipsa operatur.* Sub præsenti autem titulo, decidendum erit; per quid constituatur causa in actu primo. An sci-

scilicet præter propriam entitatem, includat & importet actionem, saltem ut possibilem. Negat Hurt, Arriaga, Oviedo. Affirmant alii Recentiores. Ipsa autem causa in actu primo potest spectari adæquatè, & inadæquatè, seu secundùm præcisam entitatem, cui habere vim producendi convenit.

Dicendum est 1. *Causam inadæquatè acceptam non constitui actione.*

Probatur 1. Causa inadæquatè accepta est causa secundùm entitatem spectata, cui identificatur vis causandi. Hæc non constituitur actione. Ergo Major est definitio, ipsum statum Quæstionis continens. Min. prob. Tum quia nihil constituitur in sua entitate, per aliquid à se distinctum: constitutivum enim in entitate, identificatur constituto; distincta autem sibi non identificantur. Tum quia si causa secundùm entitatem spectata, constitueretur actione, vel constitueretur actione actuali, & hoc non: quia hæc est posterior ipsa entitate causæ; vel constitueretur actione possibili, & hoc non potest dici: quia in illo priori in quo concipitur causa, sine possibili actione, est principium, sicut effectus possibilis; ita etiam & causalitatis possibilis. Ergo in illo priori, sufficienter est constituta in esse causæ in actu primo, aliàs non posset principiare quidquam: prius enim est, esse constitutum, in esse causæ, postea causare. Antecedens immediatum probatur. Si in illo priori, causa in actu primo, non esset principium causalitatis possibilis, causalitas possibilis, non produceretur à causa, quod ipsum probatur. Non enim produceretur à causa in actu secundo, quia hæc est posterior causalitate possibili. Non etiam à causa inadæquatè accepta, ut conceditur. Non denique à causa, prout dicit ipsam causalitatem: quia aliàs à seipsa esset, & principii *Quo* non daretur necessariò Principium *Quod*, siquidem hoc principium *Quod*, constitueretur ipso *Quo*.

Probatur 2. Quia si causa inadæquatè accepta constitueretur per causalitatem possibilem, ut assumitur, esset causalitas antequam esset. Seq. probatur quia antequam intelligatur esse causalitas possibilis, intelligitur, esse ad illam, causa in actu primo, tanquam principium ejusdem; & tamen tunc jam esset causalitas possibilis: quia per Te, in actu primo causa, dicit causalitatem possibilem; Ergo esset causalitas, antequam esset.

Probatur 3. Si causa in actu primo diceret causalitatem possibilem, idem saltem inadæquatè, esset causa sui ipsius. Cum enim actus primus causæ, sit causa possibilis actionis, & hic actus primus dicat inadæquatè per Te actionem possibilem, si actus primus causat possibilem actionem, etiam actio possibilis, importata ab actu primo causæ, causabit saltem inadæquatè seipsam.

Dicendum est 2. *Causam in actu primo, adæquatè spectatum, importare actionem possibilem.* Nomine autem causæ in actu primo, adæquatè tamen spectatæ, accipitur causa, & omne illud, quod illa secum poscit cointelligi, ad habendam completam, de se notitiam, quantumvis illud, non habeat rationem principii, ut *Quod*.

Probatur 1. Causa in actu primo adæquatè tamen spectata, est quid correlativum ad effectum, prout à se pendentem possibiliter. Ergo si adæquatè accepta dicit effectum à se pendentem, non potest dicere sine causalitate possibili: propter causalitatem enim, fit ipsa dependentia. Ergo dicit & ipsam causalitatem possibilem.

Probatur 2. Causa in actu secundò, adæquatè accepta, dicit causalitatem, & effectum actualem, horumque aliquo non habito, neutrum erit, h. e. nec sine causalitate, effectus, nec causalitas, sine effectu, jam autem nulla est causa in actu secundo. Ergo etiam causa in actu primo adæquatè spectata, importabit effectum, & causalitatem possibilem.

Probatur 3. Supponamus per impossibile, omnem causalitatem reddi impossibilem, hoc ipso erit impossibilis omnis effectus, impossibili etiam omni effectu, redditur impossibilis causa. Ergo apparet, quod ad intelligendam adæquatam rationem causæ, hæc omnia requirantur. Ne autem ex particularibus principiis, de connexione causæ procedat Argumentum, per impossibilitatem omnis effectus, accipe etiam conditionatam possibilitatem sublatam.

Objicitur 1. Causa in actu primo dicit Decretum, de concurrendo cum causa in actu primo. Hoc autem Decretum, à Deo formari non potest nisi præsuppositâ possibilitate actionis, & effectûs. Ergo causa in actu primo dicit possibilitatem actionis.

Respondetur. Imprimis possibilitatem actionis, duplicem spectari posse, unam activam, & hæc est formalissimè ipsa causa, inadæquatè spectata, & nonnisi ex præsuppositione hujus, Deus formar Decretum. Secundò possibilitas actionis spectari potest passiva, ut ita dicam, quæ est formalissime causalitas, ut Quo, possibilis; hanc non est necesse, ut præsupponat, Decretum Divinum, sed ut eadem, suo modo concurrat cum causa. Vel ad maximum præsupponit Decretum; possibilitatem actionis, non tanquam conferentem vim agendi causæ, adeoque non tanquam aliquod constitutivum causæ, inadæquatè acceptæ, licèt præsupponat possibilitatem actionis, tanquam aliquid requisitum, ad adæquatum conceptum causæ.

Objicitur 2. Causa in actu secundo, dicit causalitatem actualem & effectum. Ergo, & causa in actu primo aliàs, non solo statu differrent, sed etiam constitutivis.

Respon-

Respondetur. Etiam causam in actu secundo, inadæquatè spectatam non constitui causalitate. Quod si dicas, causam in actu secundo, non posse inadæquatè spectari, quia inadæquatè spectata, diceret tantùm vim agendi, vis autem agendi, non est causa in actu secundo, hinc disparitas dari posset. Quia non habet, per quod aliud distinguatur causa in actu secundo, ab aliis, nisi actuali causalitate, per quam transit, à non esse causantis in actu secundo, ad esse causantis in actu secundo, ad esse causantis. Jam autem sola vi sua causandi, sufficienter à reliquis distinguetur causa, in actu primo.

Objicitur 3. Causa in actu primo, etiam inadæquatè accepta, vel dicit relationem transcendentalem, ad effectum, vel non dicit: Si non dicit. Causa non est: Si dicit, sine causalitate, tanquam ratione fundandi, & effectu tanquam termino, concipi non potest.

Respondetur. Causam si materialter spectetur, non dicere relationem transcendentalem, ut dictum de relatione, ut causa autem est formaliter, dicit relationem, consequenter importat etiam causalitatem, non tanquam tribuentem vim agendi, ad quod solùm in præsenti attenditur, sed tanquam circumstantionans illam vim agendi.

Objicitur 4. Causa in actu primo spectata, respicit effectum, si autem respiceret eum, & non diceret causalitatem possibilem, causa seipsam saltem mediatè respiceret: respiceret enim effectum, & non ratione actionis.

Respondet Arriaga. Concedendo, quod aliquid, mediatè possit seipsum respicere. Sed aliter satisfit Argumento, quòd causa respiciat effectum mediante actione, quæ sit ratio fundandi; sed non quasi conferente vim principio, in quo, vertitur cardo.

Objicitur 5. Principium productivum in Divinis constituitur per ipsam productionem activam, seu quasi actionem. Ergo & in creatis idem erit.

Respondetur. Imprimis negando Antecedens. Nam in prima Parte traditur, originibus, non actionibus constitui personas. Deinde negari potest Cons. Disparitatem dat Arriaga, quia in Divinis, actio est improducta, hinc benè potest constituere principium. In creatis verò actio, procedit ab ipsa causa.

Punctum Difficultatis 3.

An connexio Causæ cum effectibus possibilibus, sit Causæ essentialis?

Præmitto 1. *Sub hoc titulo quæri ab Auctoribus communiter.* Imprimis: An causa dicat relationem transcendentalem ad effectus. Rursus: an causa respiciat suos effectus, in universali, an in particulari. Denique: an reddito uno effectu, ex possibilibus impossibili, & ipsa causa reddatur impossibilis?

Præmitto 2. *Aliquos Auctores, concedere connexionem essentialem omnipotentiæ cum effectibus possibilibus, non tamen relationem transcendentalem.* Talis est Suar. Fass. quorum rationes solvit Oviedo, Cont. 9. Met. p. 6. n. 1. Alii & connexionem, & relationem transcendentalem iisdem causis concedunt, quos vide apud Rec. Suar. Tr. 2. de Causis d. 5. q. 3. Rursus Oviedo negat connexionem essentialem causæ, cum effectu; admittit tamen causæ creatæ respectum transcendentalem ad suos effectus, loco citato, n. 3. quamvis neget, respectum hunc causæ increatæ p. 2. n. 13.

Præmitto 3. *Ex dictis, de relationibus transcendentalibus, facilè colligi, quod causæ specificativè acceptæ, non sit primo essentialis hic respectus* si detur, sed erit difficultas; an sit essentialis, saltem secundò essentialiter.

Præmitto 4. *Quod causa creata, dicat relationem, ad effectus possibiles, eamque transcendentalem.* Prioris est Ratio: quia, quod dicit esse ad aliud, dicit relationem, causæ dicunt esse ad aliud, hoc est ad effectum. Ergo: Minor probatur. Quia dicere causam esse ad aliud, hoc est effectus possibiles, nihil aliud est: quàm causam habere vim producendi, & effectus esse producibiles; ut patet ex dictis de relatione, ad quod respexit Aristoteles: qui admittit relationes fundatas in actione, quæ nullæ essent, si causis negetur relatio, & si actio exercita, fundat relationem. Cur non fundabit actio possibilis; præcipuè, cum per Philosophos, detur relatio, etiam ad non existentem terminum, si sit transcendentalis. Quod ipsum ut probetur Ratio est, Relatio causæ, ad effectus possibiles, est aliqua, sed non est prædicamentalis: quia, hæc est nonnisi ad terminum existentem. Ergo est transcendentalis.

Præmitto 5. *Quod etiam causa Increata, dicat ad Creaturas possibiles, respectum transcendentalem.* Non repugnat Deo, dicere relationes ad Creaturas, ut probatum in Logica. Ergo etiam non repugnabit causam Increatam, quo nomine venit omnipotentia, dicere relationem ad effectus possibiles. Sed non potest, dicere ad illos, relationem prædicamentalem. Ergo dicet transcendentalem. Deinde causa creata dicit relationem transcendentalem ad effectus; ideo quia est Virtus productiva eorundem, & effectus sunt producibiles. Ergo cum idem competat omnipotentiæ, etiam illa, dicet ad effectus possibiles, relationem transcendentalem.

Responderet Oviedo. Disparitatem esse, Quia virtus creata certos, & determinatos effectus

ctus in se continet, quos, & non alios, potest producere, & ita, speciali modo, se habet ad illos, quos continet, quo, non se habet ad alios. Omnipotentia verò, nullam specialem habitudinem dicit ad aliquem effectum, sed æquè est potens ad omnes effectus; & non solum se extendit ad omnes possibiles, sed illa se etiam extenderet, ad omnes, qui implicant, si hodie non implicarent.

Contra est. Virtus creata, propter specialem ordinem, ad suos effectus, dicit particularem, & ut ita dicam, determinatam relationem, ad suos effectus. Ergo & virtus increata, propter etiam suum ordinem, qui est universalis, ad quoscunque effectus, dicet, (ut ita dicam,) universalem relationem ad omnes effectus: Utriusque enim, eadem est ratio. Deinde per oppositam sententiam, si hodie, sonus esset coloratus, aspiceret illum oculus, & tamen hoc non obstante, potentia visiva, dicit ordinem transcendentalem, ad sua possibilia objecta. Ergo etiam potentia increata, quamvis posset hodie producere hirco-cervum, si non implicaret, adhuc poterit dicere, ad effectus possibiles relationem transcendentalem. Quod autem adfert, idem Oviedo, sequi ex nostra sententia, quòd Deus dicat relationem transcendentalem etiam ad chimæras, siquidem etiam illas potest producere, si non implicarent. Id non convincit. Quia per nos, non respicit Deus sub hac conditione *si res non implicet*.

His præmissis discutiendum venit, quænam sit connexio causæ cum effectibus possibilibus?

Punctum Difficultatis 1.

Expenduntur Rationes probantes nexum essentialem Causæ cum possibilibus.

Probat 1. Martinus Olszewski illi. Si non diceret causa essentialem ordinem ad effectus possibiles, effectu possibili reddito impossibili, adhuc esset causa possibilis, quoad entitatem. Sed hoc est falsum ut probatur. Impossibilis est entitas causæ, si non sit possibilis Metaphysica passio, entitatis causæ, propter connexionem, talis passionis, cum entitate. Sic homo impossibilis esset, si risibilitas impossibilis esset. Sed si transiret effectus possibilis, in impossibilem, entitas causæ non haberet perfectionem Metaphysicam; esse enim productivum effectus, est passio Metaphysica entitatis causæ, sed si impossibilis esset omnis effectus, impossibile esset productivum effectûs ejusdem causæ. Quod ipsum probatur; quia omne productivum, debet esse alicujus possibilis productivum, aliàs daretur productivum etiam hirco-cervi, si productivum non debet esse possibilis alicujus productivum, hoc autem est absurdum.

Responderi potest. Omne productivum, debet esse productivum alicujus possibilis, absolutè nonnisi. Nego. Possibilis sub conditione, si non implicet. Concedo. Consequenter passio Metaphysica, quæ est esse productivum, invariata maneret: quia esse productivum, non quomodocunque est passio Metaphysica, sed esse productivum, si non implicet. Alio etiam modo eidem Argumento satisfieret. Passionem Metaphysicam duo dicere, unum in recto, hoc est suam entitatem, & aliud in obliquo, hoc est effectus possibilitatem, consequenter si passio Metaphysica, secundum id quod dicit in recto esset impossibilis etiam entitas causæ: nam communis, & eadem utriusque entitas est. Si autem passio secundum id, quod dicit in obliquo sit impossibilis, non sequitur causam fore impossibilem, in obliquo autem dicit effectum; ad eum planè modum, quo si desineret esse relatio Paternitatis in Petro, quoad id, quod dicit Paternitas in recto, desineret esse etiam Petrus, non desinet autem, si desinat relatio secundùm id, quod dicit in obliquo.

Probat 2. Arriaga. Si sub conditione possibilitatis respicerentur effectus, sequeretur omnibus possibilibus effectibus redditis impossibilibus, adhuc causam fore possibilem.

Respondetur. Concedendo seq. Unde etiam, impossibili omni intelligibili, possibilis foret intellectus, quantum ex illo intellectivus. Unio item impossibilibus extremis, quantum ex illa, esset unitiva; licet à parte rei existere non possit sine extremis: quia actu existens non deposcit esse tantùm unitiva, quantùm est de se, sed esse actu unitiva; utpote essentialis determinatio habendi uniti.

Probatur 3. Potentia, quæ non potest audire, à potentia, quæ potest audire, distincta est. Ergo etiam omnipotentia quæ non potest producere omnia, distincta erit. Aliter idem proponitur. Si daretur causa productiva multorum effectuum, & præter hos effectus, cujusdam effectus, qui vocetur A; ex alia parte, daretur alia causa, quæ esset productiva multorum effectuum, non tamen effectus A. Illæ potentiæ essent distinctæ. Ergo & omnipotentiæ essent distinctæ, quarum una esset productiva omnium absolutè, & alia non esset productiva.

Respondetur. Si etiam hæc alia potentia esset, quantum ex illa auditiva, vel quantum ex illa productiva effectûs A. non forent illæ potentiæ, ratione intrinsecæ virtutis producendi, distinctæ. Sed forent distinctæ, ratione alicujus in obliquo importati, si illos effectus ponere non possent, quantum ex illis. Unde etiam eadem esset omnipotentia, quamvis impossibilis redderetur aliquis effectus, modo impossi-

bilitas oriatur à parte effectus, non à parte causæ.

Probatur 4. Repugnat virtus, quæ in se contineat eminenter Ens rationis. Sed effectus repugnans, est Ens rationis. Ergo illum omnipotentia in se non continet. Major prob. quia eo ipso, quod virtus productiva producat aliquid, producit ens reale, & non ens rationis. Et sicut benè infero à Deo non posse creari allum Deum: quia quidquid crearet, jam non esset Deus. Ita possum dicere, causam non posse producere Ens rationis: quia quidquid producit, hoc ipso est ens reale. Multis hoc Argumentum solvit Oviedo. *Sed*

Respondetur Conformiter ad dicta. Quod repugnet virtus, quæ in se contineat eminenter, idque absolutè ens rationis, non repugnat autem quæ contineat sub conditione, si scil. non implicaret. Quamvis autem non producatur quidquam nisi ens reale, non sequitur causam, quantum est ex illa, non posse producere etiam ea, quæ sunt non realia, si forent realia. Unde principium vitale, est connexum cum possibilitate suorum effectuum, si illi non implicent, essentiale itemst est Deo, posse elevare, ad actus supernaturales, si illi non implicent.

Probatur 5. Possibilitas effectûs, non est à se, sed ab alio. Ergo ab omnipotentia Divina, quæ illam non liberè sed necessariò producit: neque enim liberum est Deo, possibilem esse hominem, vel non possibilem: Quodsi necessariò illam producit, infertur existente omnipotentiâ, necessariò emanare possibilitatem Angeli, & à posteriori benè infertur hominis possibilitas non est. Ergo neque est omnipotentia: nam hæc si esset, dimanaret ipsius possibilitatem.

Responderi posset. Duplicem quodammodo esse possibilitatem creaturæ, unam activam, quæ est ipsamet omnipotentia, potens producere, & possibilitatem passivam, quæ est ipsa entitas potens produci. Hæc possibilitas passiva, dicit in recto, ipsam entitatem creaturæ, in obliquo autem potentiam Dei. Si ergo effectus redderetur impossibilis, secundùm id, quod dicit in recto, redderetur impossibilis ipsa illius entitas, non tamen redderetur impossibilis possibilitas illius, secundùm id, quod dicit in obliquo: quia adhuc, quantum ex Deo, posset illam Deus producere, nisi repugnaret. Hinc impossibili reddito v. g. homine, nego quod possibilitas illius activa, non esset, imò & passiva non quidem secundùm id, quod dicit in recto, sed, secundùm id, quod dicit in obliquo.

Probatur 6. Si repugnaret equus, non posset existere omnipotentia. Ergo equus & omnipotentia sunt essentialiter connexa. Antecedens probatur. Si repugnaret equus, existeret duplex contradictorium, equus non repugnans ad existendum, & equus repugnans, consequenter Deus coexisteret duplici contradictorio, sed omnipotentia non potest coexistere duplici contradictorio. Ergo non existeret impossibili v. g. equo.

Respondetur. Negando Antecedens cum sua probatione. Quia suppositâ impossibilitate equi, jam non existeret possibilitas illius, in statu dictæ suppositionis. Unde jam nonnisi uni contradictorio, coexisteret omnipotentia. Neque obstat, quod alteri contradictorio, ante suppositionem coexstiterit: quia de facto successivis contradictoriis, nos etiam coexistimus, ut cursui, & non cursui Petri. De cætero etiam impossibilitas ex suppositione, & possibilitas Physica, non sunt contradictoria: talibusque benè potest coexistere omnipotentia.

Instat 1. Incapacitas coexistendi duplici contradictorio, non solum oritur ex impossibilitate existendi duorum contradictoriorum, sed etiam ex peculiari repugnantia, ut coexistat Deus duplici contradictorio. Quod ita probatur. Si Deus coexisteret Petro, & carentiæ Petri, in hoc instanti verum esset dicere. Hic Deus, in hoc instanti coexistit Petro, sed hic Deus in hoc instanti, non coexistit Petro. Ergo hic Deus non est hic Deus.

Respondetur. Suppositâ suppositione impossibili, de qua hîc, falsa esset Major. Ad coexistentiam enim Petri Physicam, & independentem à suppositionibus qualem habet, hîc non attenditur, & si ad illã attenderetur, Minor esset falsa; adeoque argumentum non esset demonstrativè concludens, ut supponit arguens. Retorqueri etiam posset ostendendo, simili modo arguendi, multum probari. Formo enim Argumentum, ut & ille formavit in Camestres, proboque impossibile esse, ut Petrus qui semel exstitit aliquando, non existat. Deus coexistit existentiæ Petri, Deus non coexistit existentiæ Petri. Ergo Deus non est Deus. Negabis Consequentiam quia existentia & non existentia pro alio statu sumuntur: dicam & ego possibilitatem & impossibilitatem pro alio statu sumi: Nam possibilitas esset pro statu Physico: neque enim quod semel est possibile physicè, reddi potest physicè impossibile; impossibilitas autem erit, pro statu solo suppositionis ab intentione formato.

Instat 2. Deus est connexus essentialiter, cum sua scientia de possibilitate Petri. Ergo est connexus essentialiter cum Petri possibilitate: quia ipsa illa scientia possibilitatem Petri importat.

Respondet Oviedo. Deum connexum esse cum illa scientia, ex suppositione objecti. Addi posset: esse etiam connexum Deum cum impossibilitate illius rei, si redderetur impossibilis.

Con-

Conformiter ad dicta superius aliter satisfit Argumento. Quòd scilicet Deus sit connexus, cum illa scientia secundùm id, quod illa dicit in recto, h.e. ipsam entitatem Dei; nihil enim magis est connexum, quàm idem secum, sed non esse connexum essentialiter cum sua scientia, secundùm id, quod dicit in obliquo, h.e. possibilitate Petri, nisi fortè connexione conditionata, h.e. si res non implicet.

Instat III. Deus per suam entitatem distingui debet, & ab hirco-cervo, & ab homine, idque necessariò, in dicta autem suppositione, non distingueretur, jam ab homine, sed tantùm ab hirco-cervo seu impossibilibus. Ergo non maneret idem.

Respondetur. Distinctionem illam mansuram in Deo eandem, secundùm quod dicitur in recto; dicit enim ipsammet Dei entitatem. Hinc in recto, per idem Deus, & ab hirco-cervo, & ab homine distinguitur, quamvis non maneret eadem in obliquo, ratione scilicet terminorum mutatorum.

Probatur VII. Deus potest absolutè producere Petrum, & non hirco-cervum. Ergo habet potentiam respectu Petri, quam non habet respectu hirco-cervi. Sed si Petrus non esset possibilis, non haberet talem potentiam. Ergo deficiente possibilitate Petri, deficeret aliquid intrinsecum Deo.

Respondetur. Deum eandem potentiam secundùm id quod dicit in recto, habere tàm respectu Petri, quàm hirco-cervi; sed tota varietas, ex obliquo est, videlicet terminis producibilibus: hinc impossibili reddito Petro, eadem potentia maneret secundùm id quod dicit in recto, licet non maneret eadem secundùm id quod dicit in obliquo.

Utrumque hoc Argumentum ex Ripal. ab Oviedo propositum, est Argumentum Antonii Perez.

Continuatur idem Examen.

Prima Ratio ex Perez est Disp. 5. de Intell. Dei n. 17. Deus essentialiter est omnipotens. Ergo habet essentialem connexionem cum possibilitate creaturarum. Cons. probatur, quia esse omnipotentem, est posse producere omnes creaturas. At posse producere omnes creaturas, connectitur essentialiter, cum posse produci creaturas ipsas. Ergo.

Respondetur ex dictis. Deum habere essentialem connexionem conditionatam, cum possibilitate creaturarum, quantùm autem est ex illo, absolutam. Et sicut Thomistæ admittunt Decretum absolutum ex parte actûs, conditionatum ex parte objecti; ita v. g. exprimibile. Volo Petrum converti, si illum Jesus intuitus fuerit; Ita & connexio illa, quantùm ex parte Dei, erit absoluta, conditionata autem ex parte Creaturæ, ita exprimibilis: Possum illam producere, quantùm ex me, si de se non implicet contradictionem.

Instat I. idem. Si concedatur quod Deus habeat hanc virtutem conditionatam. Ergo necesse est concedere Deum habere essentialiter scientiam, quâ cognoscat, habere se Virtutem hanc quasi conditionatam, & cum illa scientia non sit confusa, cognoscet se habere virtutem producendi ignem, si non implicet. Ex quo ulterius formatur Argumentum. Vel scientia illa videt in igne duo practicata contradictoria, essentiam ignis constituentia, vel non videt: Si videt, Ergo de facto ignis implicabit contradictionem; Si autem non videt, ergo Deo essentialiter repugnat, affirmare essentiam ignis involvere duo prædicata contradictoria.

Respondetur. Quod sicut non est Deus conditionatè omnipotens, aliàs esset conditionatè Deus; adeoque non Deus, ita nec virtutem habet conditionatam producendi: Virtus enim illa idem est cum omnipotentia, sed ex se absolutè omnipotens, & ex se absolutè habens vim producendi, respicit objecta conditione affecta, si non implicent. Et hæc de phrasi Argumenti. Commoda tamen est hæc phrasis, quòd Deus habeat vim absolutam producendi objecta, conditione affecta, si non implicent. Quod autem attinet, ad robur ipsum argumenti. Dico. Ante Casum suppositionis, non videre Deum in igne, duo prædicata contradictoria, in casu autem factæ jam suppositionis, supponitur etiam nonnisi videre illa contradictoria Deus, sed cum de facto illa contradictoria non sint, nec de facto illa videt esse, sed quia supponuntur nonnisi esse, supponuntur nonnisi videri, cum de facto non videantur; ex suppositione autem, quod supponatur Deus non posse producere ignem, non sequitur ulla mutatio, in omnipotentia: quia Major, in hoc passu, est hæc: Deus potest producere ignem, si non implicet. Sed si supponatur implicare ignis, erit hæc Minor. Sed implicat ignis. Ergo illum non potest producere Deus. Ubi ut vides, tota mutatio, est in Minori, quæ nihil de Deitate importat. Sub eadem Majori. Deus potest producere ignem, si non implicet, extra casum suppositionis. Subsumitur hæc Minor: Sed ignis non implicat; ubi etiam est mutatio in Minori; impotentiaque producendi non infertur à parte Majoris, & quantùm est ex illa, sed à parte Minoris, adeoque non inferetur impotentia producendi quantùm ex parte Dei, qui est in Majori, sed à parte Creaturæ, quæ in Minori ponitur.

Instat II. De essentia Dei est, affirmare, de illo conceptu objectivo, ea omnia, quæ in illo essentialiter includuntur, & negare includi essentialiter ea, quæ ejus essentia non includit, at ille conceptus objectivus ignis, includit formaliter totam essentiam ignis, & nullo modo

includit duo prædicata contradictoria. Ergo de essentia Dei est, affirmare illum conceptum ignis esse totam essentiam, & negare includere duo contradictoria. At hoc negare, idem omninò est, atque negare ignem esse impossibilem. Ergo de se essentia Dei est, negare ignem esse impossibilem, ac proinde de ejus essentia est, affirmare ignem esse possibilem.

Respondetur. De essentia Dei esse affirmare ignem esse possibilem, quousque sit possibilis. Sed etiam de essentia Dei est, affirmare ignē esse impossibilem, si sit impossibilis; priori illi exigentiæ satisfacit nunc Deus, de facto enim est possibilis, judicatque ignem esse possibilem, posteriori autem parti satisfaceret in casu suppositionis, semper tamen à parte sui, sine mutatione, quia Major in hoc passu hæc est; Noscit Deus, exigente sua essentia, possibilitatem ignis, si detur. Jam quod detur, vel non detur ponetur in Minori, quæ mutationem importat non in Deo, quia nihil in terminis Minoris, est de Deitate, sed in creatura. Et sicut nunc de facto cognoscente Deo, nunc Cursum, nunc non Cursum Petri, tota mutatio est in objecto, ita & in illo casu, foret: adeoque, ut dicebatur suprà, foret mutatio ratione obliqui, importati à scientia, nō ratione recti. Consulantur superius dicta.

Instat III. Idem. Deum esse Omnipotentem, non est posse facere aliquid, si non implicet contradictionem, sed posse facere, quidquid absolutè non implicat contradictionem. Hinc Patres ex eo, quod Deus sit omnipotens, inferunt esse omnia possibilia Deo.

Respondetur. Omnia quidem quæ non implicant contradictionem, absolutè non implicant, adeoque illa Deus potest absolutè producere. Sed est difficultas: An sit formandus conceptus omnipotentiæ absolutus ex parte Dei, conditionatus ex parte objecti, hancque partem affirmantes oppositi, negabunt Assumptum, quod procedit de formatione conceptus. Quāvis autem formetur conditionatus ex parte objecti conceptus omnipotentiæ, benè inferri potest Deo esse omnia possibilia: quia notum est aliunde, hypotheticam transire in absolutam, positâ conditione; & quia nunc de facto, quæ sunt possibilia, sunt possibilia, sit, ut benè inferatur, Deo omnia esse possibilia.

II. Ratio ejusdem est. Deus essentialiter est benignus, misericors, Justus, quibus omnibus careret, si non essent creaturæ.

Responderi posset. Quòd Deus essentialiter sit misericors secundùm id, quod misericordia primò & per se dicit, & in recto, non verò secundùm id, quod dicit in obliquo. In obliquo autem est objectum misericordiæ, quod est miseria nostra.

III. Ratio est. Deus habet essentialem connexionem, cum impossibilitate omnium, quæ de facto sunt chimæræ. Ergo habet essentialem connexionem cum possibilitate rerum, quæ nō sunt chimæra. Antecedens Probatur. Quia Deus habet essentialem connexionem, cum impossibilitate mendacii à Deo dicendi, vel cum impossibilitate actûs fidei negantis Trinitatem. Quod totum ulterius in hoc fundatur, quia essentiale est Deo non posse facere, quod implicat contradictionem. Quod ulterius in hoc fundatur, quia Omnipotentia est potestas perfecta. Si est potestas perfecta debet efficere ipsa, quod efficaciter vult, adeoque inducere inevitabilem positionem voliti efficaciter, consequenter facere impossibilem positionem oppositi, quod tamen tunc non esset: quia existente v.g. luce volita, existeret oppositum contradictoriè voliti h.e. tenebræ quas posset ponere Deus, ut tu dicis, si dicis, posse ab illo poni contradictoria.

Respondetur. Conformiter ad supra dicta, Deum habere essentialem connexionem conditionatam, cum impossibilitate implicantium, vel habere essentialem connexionem, cum impossibilitate, secundùm id, quod dicit illa connexio à parte Dei in recto, quod est ipsamet omnipotentia, quæ tunc secundùm suum rectum immutata maneret, ut præexplicatum supra. Et licèt omnipotentia debeat inducere impossibilem positionem oppositi, si illud ponibile non sit, secus si ponibile sit.

IV. Ratio Ejusdem est. Quidquid habet aliquod prædicatum, cujus carentia implicat contradictionem, habet essentialem connexionem cum existentia illius prædicati. Sed Deus, de facto, habet prædicatum scientis, creaturas esse posibiles, & implicat Deum carere hoc prædicato. Ergo Deus habet essentialem connexionem cum existentia talis prædicati, ac proinde cum posibilitate creaturarum.

Responsum suprà. Deum habere prædicatum scientis creaturas esse posibiles, si sint posibiles, durentque in posibilitate, nec potest Deus carere hoc prædicato, suppositò quòd sint posibiles.

V. Ratio. Adferri potest ex iis, quæ habet Esparza 1.p.q.16.a.1. Causam posse facere effectum, & effectum posse fieri à causa non solùm sunt convertibilia Logicè, sed etiā idem realiter cum sola diversitate modi in dicendo, & apprehendendo; sicut videre & videri. Ex quo principio inferri potest, ad intentum: Ergo si illos effectus potest, quantùm ex illa causa producere, etiam illi posunt produci, si autem illi non possunt à Deo produci. Ergo nec Deus illos producere, adeoque mutabitur jam Deus.

Respondetur. Causam posse facere effectum, & effectum à parte causæ posse fieri, sunt idem realiter, sed causam, posse facere effectum à sua parte, non est idem cum posse fieri effectū à parte effectus: nam non repugnat ut causa illum, quantùm de se producere posset, tota de reliquo repugnantia, ex imposibilitate effectûs ori-

oriente, præcipuè cùm per nos, non tantùm detur extrinseca possibilitas, sed & intrinseca, consequenter in casu suppositionis, posset esse possibilitas extrinseca penes causam, cùm impossibilitate intrinseca, à parte effectûs.

Instabis ex eodem. Repugnante musca, repugnat Deus, quod ipsum probatur, quia hoc nihil est aliud, quàm repugnare Deum, repugnante Deo. Quod ipsum probatur. Possibilitas muscæ, & existentia Dei, sunt idem realiter, ac proinde repugnantia utriusvis, & utriusque est eadem à parte rei.

Respondetur. Negando possibilitatem muscæ intrinsecam, esse idem cum existentia Dei, licet sit idem cum existentia Dei, possibilitas extrinseca, secundùm id, quod dicit in recto accepta.

Punctum Difficultatis 2.

Expenduntur Rationes negativæ Sententiæ.

Objicit I. Rec. Suar. tr. 2. Phys. disp. 5. §. 4. Relatum transcendentaliter, dependet essentialiter à suo termino. Omnipotentia non pendet essentialiter à possibilibus, Ergo nec ad illa refertur transcendentaliter, nec cum illis connectitur essentialiter. Minor Probatur, quia videtur indecens dicere; quòd omnipotentia divina, quæ est Deus, sit dependens à possibilitate formicæ.

Responsum est aliàs, quòd omnipotentia Divina, sit dependens à formica, non dependentia causalitatis, sed dependentia termini.

Instat. Etiamsi omnia essent impossibilia, adhuc Deus potens esset producere ea, quæ non implicant contradictionem. Quod ipsum probatur: quia Immensitas Divina eadem maneret, etiamsi de medio tollerentur omnes creaturæ, idque ideo, quia nulla creatura dari posset, cui illa non coëxisteret. Tum quia etiam scientia Divina eadem esset, licet ea, quæ de facto sunt futura, non essent futura. Ergo etiam & omnipotentia eadem maneret, sive sint, sive non sint possibilia. Et sicut ille, qui rotat gladium, licet nihil feriat, ferire tamen aptus est; ita omnipotentia in vacuo impossibilium constituta, licet non producat, producere tamen apta esset. Habet similem Instantiam Oviedo de Potestate Sacerdotis ad absolvendum Turcam.

Respondetur. Cum productione actuali possibilium, non est connexio essentialis omnipotentiæ, quia hæc dependet à Voluntate Dei libera, ita & immensitas Divina, dicens coëxistentiam actualem cum creaturis & scientia Visionis, & futurorum, non dicit essentialem connexionem idque ideò: quia utraque pendet à voluntate Dei libera; Esse autem omnipotentem respectu possibilium, seu esse connexum cum possibilibus, non pendet à Voluntate Dei libera. Impossibili tamen omni loco nego possibilem fore immensitatem. Nego item illum actum rotandi gladii, esse aptum ferire, si impliceet, quod feriri possit.

Objicit II. Idem. Ut sit aliquod relatum transcendens, debet ordinari per se primò ad aliud, ut patet in Actibus & potentiis. Sed omnipotentia non ordinatur primariò ad creaturas. Tum quia omnipotentia est ipse Deus: Tum quia, si sumatur omnipotentia absolutè, prout est Virtus producendi, & sic prior est omni Creatura possibili: Si autem sumatur respectivè, quoad terminationem extrinsecam, sic prior est creaturis, & hic Secundarius conceptus non est de primaria ratione omnipotentiæ. Ergo omnipotentia primariò, non ordinatur ad creaturas.

Respondetur. Qui tenent cum Smiglecio Relationes Transcendentales, non esse de primo essentiali conceptu, absolutorum, negabunt Majorem. Independenter ab hoc principio negatur Minor. Hinc dico ulterius, omnipotentiã, inadæquatè secundùm id, quod dicit in recto acceptam, dicere ipsum Deum. Et sic accepta non ordinatur primariò ad creaturas, accepta adæquatè formaliter, dicit ipsum Deum, prout est virtus producendi; & sic, nego primariò non ordinari ad creaturas, tanquam ad terminum: est enim potestas, ad sibi subdita possibilia.

Addo Deum non posse ordinari ad aliud, tanquam ad finem se perficientem, ordinari tamen potest ad aliud tanquam ad terminum se indigentem, à se perfectibilem.

Quod addit, esse creaturis posteriorem omnipotentiam respectivè acceptam, explicari debuisset: quid sit illam respectivè accipi, respectivitate de qua hîc. Nec obest, quod sub aliqua formalitate concipiatur posterior creaturis: quia id, quod in aliqua consideratione posterius est alio, potest sub diverso respectu esse prius, per multos. Sic in sententia, tenentium operationes esse objectum Logicæ, in quantum fiunt à Logica, sunt posteriores Logicâ, priores autem, in quantùm illam specificant. Rursus effectus, in quantùm est Terminus Relationis Causæ, antecedit Relationem Causæ, in quantum autem effectus est, posterior est causâ.

Objicit III. Idem. Relatum transcendens non est magis necessarium, quam ejus terminus, siquidem hoc sublato tollitur ipsum relatum transcendens. Sed omnipotentia, cùm sit ipse Deus, est magis necessaria, quàm ens creatum. Hinc Ansel. in Monil. dicit: Omne quod per aliud est, minus est eo, quod per se.

Respondetur. In ratione referibilis, relatum, & terminus, non magis sunt ad invicem necessaria: quia relationis est, tantùm referre, independenter à majori, vel minori necessitate referibilium. In aliis tamen rationibus, relatum potest infinitè superare necessitatem essendi, quæ posset competere termino.

Objicit IV. Oviedo, & supponit, quòd esse possibile, non sit esse physicum, in rerum natura existens, & dum effectus possibilis non existit, æquè non est, ac chimæra. Quæ suppositio in hoc sensu concedi posset, quòd scilicet & chimæra, & possibile, quà tale, actu non existant. Admissa hac suppositione, sic procedit Argumentum. Nullo genere dependentiæ, intellectus meus potest dependere ab intellectione possibili, quam nunquam eliceret, nec eliciturus est, ob defectum speciei. Ergo frustra hæc connexio inter causam & effectum possibilem fingitur. Antecedens probatur. Quia si esset aliquod genus dependentiæ, esset dependentia tanquam ab effectu, & termino. Sed hæc dependentia est nulla. Quod ipsum probatur, quia ab eo quod neque est, neque exstiturum est, quomodo virtus causæ physica, physicè dependere potest.

Responderet communis sententia: Quòd Virtus physica, physicè in ratione termini, dependere possit à termino, licet in statu solius possibilitatis sit Terminus, quod non impugnat, nisi sola interrogatione Oviedo. Hoc ut explicetur.

Advertendum est, quod Causa physica, ab eo, quod physicè non est, non possit physicè dependere dependentia causalitatis: Nam prius est existere, postea causare; ab eo tamen, quod non est, potest causa dependere physicè, dependentia termini. Illustratur hoc instantia petita ex doctrina ipsius Oviedo, censet ille, quòd respectus transcendentalis, possit esse ad terminũ non possibilem, & sic potentia cognoscitiva, habet respectum etiam ad chimæras cognoscibiles, qui respectus revera est dependens ab hircocervo, tanquam à termino: omnis enim relatio dependet à termino. Ergo ad hoc, ut aliquid dependeat ab aliquo, tanquam à termino, non est necessarium existere physicè; & Ratio est, quia dependentia, quæ est à termino, non est dependentia, quę influat esse in rem dependentem, sed est sola dependentia ordinis, quæ potest esse, ad rem non existentem. Rursus censet Oviedo omnipotentiã ordinari ad omne possibile, & impossibile, si non implicet. Rogo si non ordinaretur ad ista sive possibilia, sive impossibilia, si non implicarent, essetné omnipotentia? si non esset. Ergo ab eo, quod non est, potest aliquid pendere, ita, ut illo sublato, non sit. Si autem esset adhuc tunc omnipotentia. *Contrà esset*: quia & esset ut tu dicis, & non esset: quia omnipotentia extenditur ad aliud ponendum extra Deum, non enim pro termino, Omnipotentia importat Deitatem, & tamen tunc non extenderetur ad aliud, extra Deum ponendum: quia nec supponuntur possibilia, nec impossibilia, si non implicarent ponenda, sed se haberet tunc omnipotentia, sicut oculus ad sonum, ad quid ergo se extenderet illa omnipotentia. Denique censet Oviedo connexionem esse essentialem effectuum possibiliũ cum causa, & si causa esset impossibilis, etiam effectus foret impossibilis; rogo quomodo id, quod non est, connecti potest cum eo quod est? quomodo illud quod non est, pendere potest ab eo, quod est? & quod responsum fuerit, probabit simul non obesse effectui ut quamvis non sit, pendeat ab illo tanquam à termino omnipotentia.

Quæres. *Quid sit hoc pendere ab alio tanquam termino?* Dico: Est habere tale prædicatum, definitivum sui, quod prædicatum importet aliud à se, non sistendo in se, sed procedendo ad connotationem alius à se, & illud aliud, dicimus esse terminum, effectum, connotatum necessarium &c. Quomodo autem hæc dependentia sit physica, infra explicabitur. Quod autem talis dependentia possit esse etiam ab eo, quod non est, illustratur instantiis.

I. Instantia est. Veritas cognitionum pendet ab objecto, quod non est. Ergo potest esse dependentia ab eo, quod non est.

Responderet Oviedo. Veritatem componi ex actu, & ex objecto tanquam partibus, & sic deficiente objecto defecturam veritatem.

Contra est. Quia non quærimus, quare deficiente objecto deficiat Veritas: sed quare deficiente eo, quod cæteroqui non est, deficiat veritas; & si deficit, deficiente eo, quod non est, benè pendere potest aliquid ab eo, quod non est, & si id, quod non est, potest componere aliquid tanquam pars, multò magis ab eo, quod non est, potest aliquid pendere, tanquam termino.

Quod autem dicit Oviedo: Veritatem esse totum quoddam morale, adeoque posse constitui per id, quod non est, id etiam non satisfacit. Nam licet in sententia componente veritatem, ex actu & objecto, tanquam partibus, Veritas, sit totum morale: tamen hęc sententia non est admittenda, secundùm dicta in Logica, & etiamsi vera esset, restat illi solvendum: Cur non etiam actus Dei verus componatur ex objecto & cognitione Divina? quod si componitur, sic formabitur argumentum. Actus Dei verus, quamvis in sua entitate non constituatur objecto, quod supponitur esse creatum, tamen in quantùm est totum quoddam morale, componitur, adeoque dependet ab eo, quod non est. Ergo & omnipotentia, quamvis in quantum est causa, non constituatur creaturis possibilibus, tamen in quantùm est totum quoddam morale, componetur ex Omnipotentia, & Creaturis possibilibus, adeoque pendebit ab illis: Nam ad constituendum totum morale, non requiritur, ut utrumque sit pars, sed potest esse, utrumque totum, ut est unum morale totum, duo amici, potest esse unum tanquam terminabile, & aliud, tanquam terminativum. Denique totum istud morale, vel dependet ab eo, quod non est, vel non dependet: Si non dependet. Ergo illud aliud, non est pars illius; Si dependet, Ergo ab eo, quod non est, potest esse dependentia.

Secun-

Secunda Instantia. Actus fidei respicit plura objecta, quæ non sunt, sed fuerunt, vel erunt, vel essent. Ergo potest esse dependentia ab eo, quod non est. Quod autem dicit Oviedo, Actum fidei, esse connexum, cum cognitione Dei actuali, quam habet de objecto, hoc non satisfacit. Tum quia Actus, quo ego credo futurum AntiChristum non habet pro termino cognitionis, & objecto, Divinæ cognitionis entitatem, sed entitatem AntiChristi, quæ non est. Tum quia ipse actus Dei, quem habet de AntiChristo dependet, non à se ipso, sed ab ipsa entitate AntiChristi. Tum quia omnis actus fidei, innititur revelationi, quæ jam præteriit, ab eaque pendet, licèt jam non existente. Nam quod dicit Oviedo esse indecens, ut Deus concurrat, tanquam Auctor supernaturalis, ad actum fidei, qui non sit intrinsecè verus, hoc difficultatem non attingit: Nam non quærimus de hoc, quare actus fidei non possit esse falsus, sed quare initi potest revelationi, quæ de facto non est, sed fuit. Commodius dixisset, actum fidei pendere à revelatione, quæ non est quidem actu, est tamen in aliquo sui: nempe in apprehensione fidelis, quam habet de illa revelatione, sibi ab Ecclesia applicata. Sed neque per hoc difficultatem solvisset. Nam illa ipsa apprehensio & applicatio, pendet ab eo, quod non est, hoc est revelatione præterita.

Objicit V. idem. Causa non dependet ab existentia effectus. Ergo nec ab ejus possibilitate: Nam existentia actualis, & possibilis, est eadem.

Respondetur Imprimis: Hoc argumentum multum probare: quia probaret possibilitatem, æquè pendere à voluntate Dei libera, ac existentiam actualem, cùm possibilis & actualis existentia, sint idem. Deinde disparitas est, quia quamvis effectus existens & possibilis, hoc sensu sint idem: quia non aliud existit, quàm quod erat possibile, non eodem tamen modo se habent: Nam existentia possibilis non pendet à voluntate Dei libera; non enim Deo est liberum, ut homo sit animal rationale, pendet existentia actualis à libertate Dei, existentia actualis est contingens, non est contingens possibilis; hinc à possibilitate, seu existentia possibili, pendebit causa, non pendebit ab existentia actuali. Et quamvis effectus, idem sit realiter existens & possibilis, quia tamen existenti competit contingentia, non competit possibili, hinc quamvis causa, non nectatur necessariò, cum contingenti effectu, nectetur cum possibili. Deinde cùm Deus necessariò sit omnipotens, & nō pendeat hoc à libertate Dei, ut sit omnipotens; & ex altera parte, cùm prædicatum hoc omnipotentis, sit relativum, debet etiam habere terminum necessarium, qui est possibilis, & non actualis existentia. Dixi quod debeat habere terminum necessarium: aliàs si non haberet terminum necessarium, sicut terminus si non esset necessarius, posset esse, & non esse; ita & relativum illud prædicatum, puta omnipotentia, quod sine termino nō posset esse, similiter secundùm conditionem termini, posset esse, & non esse. Breviter loquendo: quia hoc prædicatum omnipotentia, non est tale, quod posset adesse & abesse à Deo, hinc ad id quod poterat esse & non esse referri non potest, sed debet referri ad possibile, quod nonnisi determinatè possibile est.

Deinde negatur Antecedens, vel distinguitur. Quod causa in actu primo spectata, non pendeat ab existentia effectûs, pendeat causa in actu secundo, cùm enim causæ in actu primo spectatæ, non sit correspondens existens effectus, sed potens existere, hinc ad effectum existentem, non refertur causa in actu primo spectata, è converso, quia causæ, secundùm posse suum causare, est proportionatus effectus possibilis, ideò ad illam referetur causa. Addo committi hîc fallaciam accidentis, quia prædicatum quod convenit existenti effectui, transfertur ad possibilem effectum, transfertur inquam, non in quantùm idem sunt, sed in quantum hoc prædicatum convenit existenti effectui, prout condistinguitur, à se, possibili.

Objicit VI. Idem. Non implicat Virtus, quæ impossibili existente effectu subsistat. Ergo necessariam connexionem non dicit cum effectu possibili.

Respondetur. Negando Antecedens, de quo etiam infrà.

Objicit VII. Si daretur connexio prædicta, sublata possibilitate unius entis tolleretur omnipotentia; hoc autem est absurdum: quia si sublata possibilitate unius entis, tolleretur omnipotentia, non esset summè perfecta, hoc autem est absurdum. Seq. probatur. Si concipiatur in Deo omnipotentia talis naturæ, quæ sublatis etiam omnibus possibilibus duret, adeoque sit inconnexa, perfectior erit omnipotentia, quæ est connexa, & quæ sublatis possibilibus tollitur. Ergo connexa Omnipotentia non est summè perfecta. Antecedens probatur: quia Omnipotentia connexa, & Omnipotentia non connexa, essent pares in continentia effectuum, seu in virtute causandi, & præter hoc, Omnipotentia non connexa, subsisteret impossibilibus effectibus, non subsisteret connexa. Ergo esset perfectior non connexa, præ omnipotentia connexa.

Respondetur. Hoc quod implicat non est perfectius, eò quod non implicat. Porrò omnipotentia non connexa implicat, quod ipsum probatur. Implicat relativum, vel si vis dicere ordinatum ad aliud, sine illo alio; aliàs esset ordinatum ad nihil, consequenterque non ordinatum, sed Omnipotentia est quid relativum, ut dictum suprà, vel saltem ordinatum ad aliud, non est enim causativa sui ipsius, sed aliûs à se. Si autem omnipotentia est quid relativum, & habens

terminum, terminus ille, non essent creaturæ actu existentes, ut supponitur. Ergo essent creaturæ possibiles, quæ enim aliæ.

Respondebis. Omnipotentiam referri ad omne possibile, & impossibile si non implicet.

Contra est. Tum quia Inferam. E. illa Omnipotētia, & est connexa, & nō est connexa; non est connexa ut supponitur, est autem connexa: quia respicit omne possibile, vel impossibile si nō implicet. Quod ipsum debes asserere, ne concedas relativum sine termino. Tum quia Purificatio conditionis, destruit conditionatum statum, consequenter valebit hæc argumentatio conditionata Omnipotentia respicit possibilia & impossibilia, si non implicent: sed implicant impossibilia. Ergo illa non respicit. Tum quia retorqueri potest Argumentum quod scilicet etiam, non connexa nisi conditionatè omnipotentia non sit perfectissima: quia saltem ne sit relativum sine termino, deberet auferri, ablato conditionato illo termino.

Instat idem. Omnipotentia connexa, si hodie hirco-cervus non implicaret, non posset producere hirco-cervum. Omnipotentia non connexa posset. Ergo perfectior est omnipotentia non connexa, præ connexa.

Respondetur. Nullam dari Omnipotentiam, implicareque non connexam; adeoque & fore perfectiorem, & non fore. Et sicut si non ens posset existere, non hoc ipso existentia, quæ extendi posset etiam ad non ens, esset perfectissima existentia; sic nec esset perfectissima omnipotentia extensa ad chimæras. Ad salvandam autem perfectissimam formalitatem omnipotentiæ, non esse necesse ponere actualem potentiam ad objectum, quod est chimæra conditione affectum, si non implicaret; Sed sufficit, quod haberet hanc potentiam, si non implicaret; conditionem, etiam ipsi potentiæ apponendo.

Punctum Difficultatis 2.

Deciditur de Difficultate.

Præmitto I. *Vt creatura ex possibili impossibilis, & ex impossibili possibilis reddatur, implicat contradictionem.*

Ratio. Quia implicat idem esse, & non esse. Ergo etiam implicabit, idem esse possibile, & non possibile seu impossibile, & è converso. Quod si implicat, ut ex possibili reddatur aliquid impossibile. *Hinc*

Præmitto II. *In præsenti Quæstione, non aliud discuti, quàm casu dato, quem format intentio, si ex possibili redderetur aliquid impossibile, an posset adhuc concipi causa cum iisdem prædicatis, vel non; an verò variato modo, habendi se essentialiter effectuum, variaretur modus habendi se causarum.*

Porrò affirmativa sententia, quando dicit esse connexionem inter causam & effectus possibiles, adeoque modum habendi sese causarum, alligatum esse modo essentiali, habendi sese effectuum, non agnoscit aliquam connexionem physicam in isto sensu: quasi sit connexio illa in se præcisè terminans productionem aliquam, vel quasi sit quid distinctum Physicè ab ipsis entibus; sed agnoscit connexionem Physicam, hoc est, nemine cogitante.

Præmitto III. *Cum tota quæstio innixa sit suppositioni impossibili,* ad ostendendum impossibile esse, ut causa maneat, si effectus reddatur impossibilis, ad ostendendum inquam, hoc impossibile, non potest assumi tanquam una pars contradictionis, quòd scil. defacto esset possibilis, vel causa vel effectus, sed deberet censeri esse falsa, consequenter aliunde erit deducenda tunc, impossibilitas causæ.

Dicendum est I. *Impossibili omni effectu, causam tam creatam, quàm increatam specificativè acceptam, non reddi formaliter impossibilem.*

Probatur I. Quia causa specificativè accepta, non dicit ordinem transcendentalem ad effectus, sed dicit esse quoddam absolutum, per hocque statuitur in esse specificativè sumptæ. Ergo ita accepta nihil perderet, casu quo effectus impossibiles redderentur. Ergo neque ipsa illa entitas redderetur formaliter impossibilis: hoc enim fit perditione nonnisi prædicati necessarii.

Probatur II. Quorum entitates non sunt idem formaliter, si uni entitati competat non esse formaliter, non sequitur alteri entitati competere, non esse etiam formaliter. Sed causa specificativè accepta, & effectus possibiles, non sunt idem formaliter. Ergo competente impossibilitate, seu competente non esse formaliter, effectibus possibilibus, non sequetur, causæ competere, non esse formaliter.

Major probatur. Non esse formaliter, fit per negationem esse formaliter. Sed negatio unius esse formaliter, non est negatio alius esse formaliter. Ergo neque non esse unius formaliter, est non esse aliùs formaliter. Et sicut esse unius formaliter, non est esse alius formaliter, ita neque negatio unius esse formaliter, est negatio aliùs esse formaliter. Sic v.g. esse formaliter animalis, est esse formaliter vivens sensitivum. Dei autem esse formaliter, est, v.g. esse ens à se formaliter, & negatio formaliter viventis sensitivi, non est negatio formaliter entis à se.

Probatur III. Mala est Consequentia: Hirco-cervus est formaliter impossibilis. Ergo & animal rationale est formaliter impossibile. Ergo etiam mala est ista Consequentia: Animal sensitivum est formaliter impossibile. Ergo & ens à se, est formaliter impossibile. Ergo ulterius

rius impossibili omni effectu, causa specificativè accepta, non redderetur formaliter impossibilis. Conseq. utraque probatur. Ideo Antecedentis illatio non tenet: quia non est identitas, & habitudo, inter hirco-cervum, & hominem, ad Consequentiam autem ut teneat, necessaria est talis identitas, vel habitudo. Sed etiam inter hominem & Deum non est identitas, neque habitudo, si specificativè accipiatur. Ergo. Quæ omnia procedunt in Metaphysica suppositione: nam causam specificativè, vel reduplicativè accipi, sunt nostræ suppositiones.

Dicendum 2. *Causam reduplicativè acceptam, si effectus possibiles redderentur impossibiles, non reddi impossibilem formaliter, quoad entitatem, seu correctius loquendo, quoad id quod dicit in recto, & pro subjecto.*

Probatur 1. Sublato connotato extrinseco, relationes aliæ secundùm id, quod dicunt in recto, non tolluntur. Ergo neque sublato extrinseco connotato relationis causæ ad effectum, h. e. ipsa possibilitate effectuum, tolletur formaliter causa, secundum id, quod dicit in recto.

Probatur 2. Quia si sublata possibilitate effectuum, causa reduplicativè accepta tolleretur formaliter, quoad id, quod dicit in recto, hoc inde esset: quia amitteret passionem Metaphysicam. Sed hoc non probat causam tolli formaliter, secundum id, quod dicit in recto: posset enim dici, manere adhuc illam passionem, secundùm id, quod dicit in recto. Ut etiam supra urgebatur.

Probatur 3. Quia nullum est fundamentum talis connexionis, quæ fundet, sublata possibilitate effectuum; tolli formalitet ipsas causas in recto, nullaque necessitas talis connexionis, sicut autem, non sunt multiplicanda entia, sine necessitate; ita nec multiplicandæ connexiones.

Dicendum. 3. *Sublata possibilitate effectuum, causam reddi consequenter & arguitivè impossibilem.*

Probatur 1. Quod dicit connexionem essentialem, & necessariam, cum possibilitate effectuum, illud saltem consequenter tollitur, sublatis effectibus: jam enim connexionem illam amitteret, quæ est illi necessaria, & essentialis, cum amitteret id, cum quo connectebatur, sed causa increata v. g. dicit connexionem essentialem, cum effectuum possibilitate. Quod ipsum probatur. Non implicat contradictionem Causam increatam dicere istam connexionem, ut vidimus solvendo Argumenta in oppositum, quæ connexio, quia necessaria est, actu debet competere Deo. Ergo.

Confirmatur. Si Deus non esset formaliter omnipotens, saltem consequenter redderetur impossibilis, sed sublata possibilitate effectuum, non esset formaliter omnipotens. Ergo sublata possibilitate effectuum, saltem consequenter, redderetur impossibilis Deus. Ergo & aliæ causæ sublata possibilitate effectuum, saltè consequenter, redderentur impossibiles. Major probatur. Ponamus Deum ex una parte, non esse formaliter omnipotentem, & alium Deum formaliter omnipotentem, Deus qui non esset formaliter omnipotens, non esset formaliter Deus: non enim esset pelagus essendi, Deoq; perfectiones simpliciter simplices, debent formaliter competere; aliàs posset esse Deus, & non esse formaliter omniscius, formaliter omni bonus. Minor principalis probatur. Nullum relativum formaliter, manet formaliter, sublato suo termino. Ergo nec manebit formaliter omnipotentia, sublato illius termino: h. est, possibilitate effectuum. Cum etiam omnipotentia sit quid relativum: est enim virtus causandi in Deo, quæ semper est ad aliud.

Probatur 2. Si causa v. g. increata, etiam consequenter, non redderetur impossibilis, impossibilibus creaturis, id ideò esset, quia causa increata, dicit respectum, & connexionem cum creaturis, si non implicent, adeoque quod & tunc, diceret eandem connexionem cum creaturis sub conditione, si non implicent. Sed non dicit sub conditione hac, quod probatur ex dictis, ad objectionem septimam insuper sic probatur. Si diceret causa increata, respectum realem ad creaturas, non posset dicere sub conditione illa, si non implicarent, sed dicit, ut suppositi supra & in Logica. Ergo. Major probatur si diceret respectum realem causa increata, ad creaturas, diceret sub conditione applicabili etiam hirco-cervis, ut oppositi concedunt. Sed non potest dicere respectum realem, sub conditione applicabili, etiam hirco-cervis; quod probatur. Si aliud Verbum non implicaret, produceret illud Pater, & tamen plenitudo illa productivitatis, non fundat ullum respectum realem, ad aliud Verbum etiam sub conditione, sed monstrat nonnisi vim excellentem, & energiam generandi in Patre, aliàs mysterium Trinitatis, pluribus realibus relationibus ad intra, quàm, quas Ecclesia agnoscit, constaret. Ergo omnipotentia etiam, non potest dicere respectum realem, sub conditione, si non implicat, quæ est applicabilis etiam hirco-cervis.

Deinde, dicere, Deum habere realem potestatem, & ordinem, ad producendas chimæras si non implicent, est ridiculam reddere omnipotentiam. Ergo sub conditione possibilitatis, non respicit effectus possibiles omnipotentia. Antecedens probatur. Si quis diceret præsenti Papæ, illum habere tam insignem potestatem absolvendi, ut posset ab Hæresi, etiam chimæras, si essent peccatores homines, absolvere, nonne ille, censeretur irridere Papam: Rursus, si ille qui rotat gladium in vacuo, diceret de suo gladio, non modo capita hominum posse amputa-

putare, si ponerentur, sed etiam chimæras si occurrerent; annon hic ridicula loqueretur, sic etiam planè in præsenti. Certum est quod aliquando sub conditione possit monstrari energia potestatis, v. g. Si Anti-Christus confiteretur Papæ, posset illum absolvere, sed hoc tunc fit, quando ipsa conditio, non est metaphysicæ impossibilitatis.

Denique ponamus Deum, donare potestatem Angelo ad creandum omne possibile, & alii ad creandas chimæras, si non implicent, vel fingamus duos Deos, unum habentem potestatem ad creandum possibilia, & alium nonnisi ad creandum possibilia, & alium nonnisi ad creandum chimæras, si non implicarent; quid censebitur dedisse illi Angelo Deus, imò collatio talis potestatis impossibilis esset, & ridicula, utpote nihil conferens: Sicut & excellentia Dei nonnisi potentis creare chimæras si non implicarent, esset ridicula, & nulla. Ergo & sententia ponens in omnipotentia potestatem, si non implicent, non ponit realem respectum, nec quidquam reale in Deo, & tamen suppono, illum respectum esse realem.

Probatur 3. Si causa increata, non redderetur impossibilis, saltem consequenter, redditis impossibilibus creaturis, id inde esset: quia quantum est ex se, etiam impossibilia & chimæras producere potest. Sed hoc falsum est. Ergo &c. Minor probatur vel est aliquid ex parte omnipotentiæ Divinæ impossibile, vel non est quidquam, respectu omnipotentiæ Divinæ impossibile. Si est aliquid ex parte omnipotentiæ Divinæ impossibile. Ergo & chimæræ, quantum etiam ex parte Dei, erunt impossibiles. Cur non enim? Quodsi nihil respectu omnipotentiæ Divinæ, est impossibile. Ergo vera erit hæc universalis, nullum ens, quantum ex vi omnipotentiæ Divinæ, est impossibile. Ergo falsa ejus contradictoria, aliquod ens ex parte omnipotentiæ Divinæ est impossibile. Sed hæc particularis, est vera. Ergo illa universalis, falsa erit. Particularem illam esse veram sic probatur. Etiam ex parte omnipotentiæ Divinæ, repugnat ut Deum creet, ergo aliquod ens, etiam ex parte omnipotentiæ Divinæ, est impossibile. Antecedens probatur; aliàs sequeretur Deum, quantum ex parte omnipotentiæ, posse esse creaturam, adeoque non Deum, adeoque Omnipotentiam, quantum ex parte sui, non esse Omnipotentiam.

Confirmatur. Tum quia casu quo omnia redderentur impossibilia, Omnipotentia Divina ita se haberet, sicut se haberet ille Deus, qui nihil potest creare nisi chimæras, si non implicarent, ille autem Deus non esset Deus, ergo neque verus Deus, posset esse in tali suppositione, Deus. Tum quia modus possibilitatis intrinsecæ, deposcit accommodari sibi possibilitatem extrinsecam, & continentiam in omnipotentia, sicut quod est ex parte sui absolutè album, etiam ex parte omnipotentiæ, est album. Ergo quod ex parte sua est absolutè impossibile, etiam ex parte Dei erit absolutè impossibile. Et certè si ex parte Dei, non est impossibilis hirco-cervus, ergo ex parte Dei, est possibilis, nam illi propositioni continenti duas negationes æquivalere debet affirmativa, quod si ex parte Dei, hirco-cervus est possibilis, ergo ex parte Dei, habet connexionem prædicatorum debitam, ergo & in se illam habet, quia omnipotentia, res non continet illis difformiter, & quod ex parte Dei, est albedo, etiam ex parte sua, est albedo. Tum quia si chimæræ, ex parte omnipotentiæ sunt creabiles, si non essent impossibiles. Ergo sunt ex parte omnipotentiæ possibiles, (hoc enim cum creabili, in præsenti coincidit) si non essent impossibiles, hoc autem non potest dici, quia aliàs ad salvandam hanc sententiam deberent assumi prædicata seipsa destruentia, qualia sunt, esse aliquid possibile, si non est impossibile. Quæ autem hîc dicta sunt de Deo, proportionaliter aliis causis, & Deo, in casu, quo, vel una res impossibilis redderetur, applicentur.

QUÆSTIO II.

De Prædicato Prioritatis debito Causæ.

Prioritas alia est Temporis, alia Prioritas A quo, quæ eadem est per multos cum prioritate originis, alia Prioritas in Quo, seu naturæ. Explicanda hæc veniunt, nam ad multa servient.

DIFFICULTAS I.

Explicantur aliquæ Prioritates.

Explicatur 1. *Quid sit prioritas temporis.* Hanc prioritatem, moris est explicare per durationis antecedentiam, quæ explicatio non videtur esse per primum conceptum, quia prius est rem existere, quàm durare, duratio enim est intrinsecè conservatio, conservatio autem est posterior præ existentia, unde si ponamus per possibile, vel impossibile, rem produci in primo instanti, in secundo annihilari, revera tunc res non conservabitur, nec durabit, nec habebit prioritatem temporis, utpote cujus instantaneæ existentiæ, non respondit tempus & tamen respectu aliorum Entium, habebit prioritatem existentiæ.

Censerem itaque prioritatem existentiæ, nihil aliud esse, quàm antecedentiam, secundùm quam unum (vulgariter loquendo) prius est

est alio, extra causas. Cui prioritati existentiæ, Prioritas temporis addit mensurabilitatem; secundùm prius & posterius. Prioritas autem durationis, addit esse conservationis tantæ vel tantæ, post primam productionem. Porrò causa interdum existit prius tempore effectu, sed non semper, quia Sol lucem, cujus causa est, non antecedit tempore, nec materia quantitatem.

Explicatur 2. *Quid sit Prioritas à Quo, & Originis.* Ordinariè censetur, prioritates has easdem esse. Pressius loquendo, distingui possent hæ prioritates. Demus enim in uno instanti, creatam materiam sine omni forma, in secundo instanti, creatam formam privatio conjuncta materiæ, in illo primo instanti, est prior formâ, non prior tempore, hoc enim non habet instans post instans, vel si hoc concedas, non erit adhuc prior tempore, quia prioritas unius instantis, non est prioritas temporis. Non etiam est prior duratione, quia quando verum erat dicere, durat, sive conservatur materia; jam tunc erat forma. Non est etiam prior origine, nam privatio non est origo formæ, & tamen est prior; ergo cum ei competat ratio principii *à Quo*. Poterit etiam competere ratio prioris à Quo. Sed in quæstione de voce, cum pluribus ordinariè loquendum. Porrò prioritas originis, est prioritas, vi cujus unum accipit esse ab alio, cui condistinguendo prioritatem à Quo, dici posset Prioritatem à Quo, esse prioritatem, vi cujus unum est prius alio, quoquo modo ad se spectante, & si sit prius alio, vi communicati esse; diceretur prius alio, & prioritate à Quo, & prioritate originis, & quidem si sit per communicationem esse distincti, erit prioritas originis, etiam causis creatis competens, si autem sit per communicationem ejusdem esse, erit prioritas Originis, Divinis competens, secundùm quam una persona, non est prior aliâ, neque tempore, neque duratione, neque existentia, neque prior intelligibilitate, nam referibilia, quales sunt Personæ, simul sunt cognitione, & tamen prior est origine Pater Filio in divinis, est enim Filius Dei à Patre, non Pater à Filio, Spiritus item Sanctus accipit esse ab utroque, neuter à Spiritu Sancto.

Explicatur 3. *Prioritas in Quo, & prioritas Naturæ.* Ordinariè recentiores nostri, cum Hurtado, Arriaga, Oviedo, Suario recentiori, explicant prioritatem naturæ, quando ab uno ad aliud non valet consequentia, & illud unum est causa aliûs, illud censebitur esse prius natura, prioritate in Quo, sic v.g. non valet consequentia, Adam est, ergo Abel est, & tamen, Adam est causa Abelis: in Divinis autem valet hæc consequentia. Pater est. Ergo est & Verbum, nec tamen Pater causat filium, ergo non est prior naturâ filio.

Impugnatur 1. hæc explicatio. Quia si ad prioritatem naturæ, dicta requiruntur, vel accipitur causa secundùm solam entitatem, vel accipitur secundùm quod formaliter causa est. Si accipitur secundùm entitatem, sic verum est, quod ab entitate causæ, non sit consequentia ad effectum, sed etiam è converso, ab entitate effectûs, non est consequentia ad entitatem causæ, quia hæc entitas, poterat in alio saltem rerum ordine, naturaliter ab alia causa produci, & in præsenti rerum ordine, saltem per casum extraordinarium, quod si non datur subsistendi consequentia, ab entitate effectûs, ad causam entitativè acceptam, causa entitativè accepta, respectu effectûs, non habebit prioritatem naturæ. Quodsi accipiatur Causa prout causa est, sic sunt correlativa, & unum non est prius altero; nam relativa sunt simul naturâ, & sicut valet consequentia: Effectus est, ergo causa est, ita tenet hæc; est causa qua causa, seu causans, ergo & effectus est.

Responderi potest. Quòd causa debeat sumi secundum entitatem, & in actu primo, effectus autem, in actu secundo, sed si sic sumantur, ab entitate causæ, non tenebit consequentia ad effectum in actu secundo, tenebit autem consequentia, ab effectu in actu secundo, ad entitatem causæ.

Impugnari solet secundò. Etiam à causa in actu primo spectata, valet subsistendi consequentia ad effectum: ergo causa ita spectata, non est prior naturâ. Antecedens probatur. Tum quia etiam in actu primo spectata causa, non potest esse sine effectu possibili; Cur ergo ad illum non dabitur subsistendi consequentia? Tum quia etiam in actu primo spectata, est relativa ad actum possibilem. Tum quia in actu primo spectata, requirit decretum Dei, quo velit illum effectum produci. Sed à decreto Dei, valet consequentia ad effectum. Ergo & à causa in actu primo spectata, valebit consequentia ad effectum; nam causa in actu primo, importat etiam hoc decretum.

Responderet Oviedo. Quod à causa spectata in actu primo, etiam cum illo decreto, non valeat consequentia, ad actualem existentiam effectûs, respectu cujus causa, in actu primo spectata, prior est naturâ, &c. &c. *hæc responsio*

Non Satisfacit. Quia tenet consequentia, ab illo decreto, saltim ad effectum in actu primo, & tamen etiam respectu illius, decretum Dei, est prius naturâ, & causa ejusdem. Quod autem dicit decretum Dei, secundùm suam entitatem spectatum, posse esse sine existentia effectûs, quamvis non secundùm formalitatem decreti, hoc erit recurrere ad connotata, quæ impugnat Oviedo.

Respondetur aliter ex Vasquez & Herize, quod decretum efficax, qua efficax, non se teneat ex parte actus primi, cum constituatur per effectum, & non præsupponatur ad effectum. *Hæc etiam responsio*

Non

Non Satisfacit. Quia accipio decretum, non qua efficax sed qua causa est, & ex dictis arguo, debere ab illo tenere consequentiam ad effectum, quia impossibile est, causæ proportionatum, non respondere effectum, positoque illo decreto, vel non potest non fieri ex suppositione saltem, effectus, ergo dabitur ad illum subsistendi consequentia; vel potest non sortiri effectum, ergo quod Deus vult, potest non impleri ullo modo.

Responderi posset cum recentiori Suarez. Causam spectatâ virtute, posse concipi sine effectu, quamvis per accidens, hoc est, spectata Divinâ voluntate extrinseca efficaci, non possit non sequi existentia effectûs.

Non Satisfacit. Quia etiam virtus illa causæ, non potest intelligi sine effectu. Deinde non apparet, cur à decreto Dei, teneat consequentia ad effectum, & non teneat à causa alia.

Vt intelligatur, quid sit prioritas naturæ.

Præmitto 1. *Quod ad hoc, ut aliqua censeantur priora naturâ, debeat unum Physicè pendere in suo esse ab alio*, unde in physicis, frater major natu, non est prior naturâ, præ natu minori, quia minor natu, non procedit ab illo.

Præmitto 2. *Non solum esse necesse ad prioritatem naturæ, ut unum dicatur pendere ab alio, sed etiam necesse esse, ut utrumque, relativè non sumatur*; nam relativa, sunt simul naturâ, de quo etiam, actum in Logicis.

Præmitto 3. *Nullam esse necessitatem, confundendi prioritatem naturæ in Quo physicam, & prioritatem Logicam*, seu, à quorum altero, non tenet subsistendi consequentia, propter Aristotelis auctoritatem, infra ponendam. *His præmissis*

Explicatur prioritas naturæ. Illa formaliter priora sunt naturâ, quorum unum producit aliud, tanquam vera causa, sive teneat ab illo subsistendi Consequentia, sive non: Ratio. Auctoritas Aristotelis qui in Post præd. cap. 11. *Alia autem naturâ* (supple posteriora sunt) *ea inquam omnia quæ ejusmodi sunt, ut sine illis esse non possint, non item sine illis alia*, & quia apud Aristotelem, Esse, pro existentia sumitur, nos verò Causam definivimus per determinativum ad existentiam, sensus erit: illa naturâ priora sunt, quæ inter se cum sint connexa; unum producit esse seu existentiam alterius, sine qua datione, non existeret; aliud autem non dat, sed recipit ab illo existentiam. Ibidem autem ait: *Videtur*, inquit, *ultra jam dictos modos, alius quidam esse prioris modus, eorum etiam quæ essendi consequentia convertuntur, alterum quod est causa quovis modo, ut alterum sit, prius naturâ non incongruè dici potest*. En Aristotelem condistinguentem prioritatem naturæ, à subsistendi consequentia. Deinde ex communi Theol. in Divinis nulla datur prioritas naturæ, quod ægrè salvari potest nisi dicatur, ubi intervenit prioritas naturæ, debere intercedere causalitatem veram; & ita in Divinis valet hæc consequentia. Hæc Persona Patris est, ergo est Deus, non autem valet hæc; Persona Deus est, ergo Pater est, & tamen ly Deus respectu Patris nec habet prioritatem causalitatis, (nam in Divinis nihil causatur,) nec habet prioritatem originis, quia Pater non est ullo modo originatum, nec habet prioritatem naturæ, quia una eademque formalissimè natura, Deitas est, & natura, quam dicit & habet Pater. *Vnde*

Inferes. Prioritatem subsistendi consequentia, esse prioritatem præconceptibilitatis ratione universalitatis, sive ratione alicujus radicis Metaphysicæ vel principii &c, vel prærequisiti.

Dices 1. Conditio est prior natura effectu, & tamen non est causa. Ergo esse prius naturâ, non constituitur per esse causam.

Respondetur. Dispositiones suo modo, licèt latius, revocari ad genus causæ; adeoque revocativè sunt priores natura rigorosè autem loquendo, potest aliquis negare Antecedens.

Dices 2. Explicari prioritatem naturæ per causare, est idem per idem explicare.

Respondetur. Quod non, quia cum de causâ dicitur, quod sit prius naturâ, dicitur de principio sua Passio, quando autem ly prius naturâ explicatur per causam, explicatur Passio per principium, quod principium, nempè causa, supponitur alibi explicatum.

Dices 3. Si ad prioritatem naturæ sufficit quod unius esse, sequatur ad esse alterius, sequitur Causalitatem esse priorem naturâ effectu. Sed non est prior. Ergo.

Respondetur. Negando sequelam, causalitas enim non est causa. Prioritas autem naturæ per nos, soli causæ tribuitur, sed est potius prior prioritate à Quo. Quamvis autem actio denominet Agens prius naturâ præ effectu, ipsa tamen non est naturâ prior effectu, nam aliàs, quia etiam constituit Actio effectum posteriorem naturâ, deberet illo esse posterior.

DIFFICULTAS II.

An omni Causæ conveniat Prioritas existentiæ.

Negant aliqui Thomistæ sub distinctione: quod scilicet id, quod nunquam exstitit, operari non possit, possit tamen si exstiterit, operari, idque in instanti sui non esse, quod primo sequitur, post suum esse. Convenium tamen in hoc, quod nihil possit causare intrinsecè quod non exstitit, quia causare intrinsecè, est da-

re

re suum esse in partem, quod autem non est, non potest dare suum esse in partem. Procedit ergo cum illis disputatio de causare extrinseco.

Dicendum est. *Si aliquid non sit existens, vel in se, vel in aliquo sui, non potest causare physicè.*

Ratio prima est, ex recentiori Suar. per auctoritatem Aristot. qui ad effectum in actu, requirit causam in actu.

Respondetur. Non agere hîc Aristotelem de actualitate existentiæ, sed de actualitate causalitatis.

Ratio secunda ejusdem. Quia prius est esse, quam ejus actuale operari, siquidem operari, est proprietas illius consequens, res autem non existens, nullum habet esse actuale.

Responderi posset. Quod causæ, quæ exstitit immediatè ante, conveniat prius esse actuale, nec probat argumentum: Cur talis sola prioritas non sufficiat, quamvis enim operari, sit proprietas causæ, non probatur tamen, cur operari, non possit esse proprietas causæ, etiam ejus, quæ nonnisi immediatè ante exstitit.

Ratio tertia ejusdem est. Agens modo distans à passo, non potest operari in illud, licet immediatè, ante fuerit indistans, ergo neque agens potest operari, si immediatè exstiterit ante.

Responderi potest. Absurdum quod advertitur in antecedenti, non posse applicari ad consequens.

Ratio quarta est ex Arubal. causa quæ nunquam exstitit, operari non potest, ergo nec ea, quæ non existit, sed immediatè exstitit, quia hoc, quod est aliquando exstitisse, perinde nihil est Physicè, ac si nunquam exstitisset. Ejusdem Auctoris insuper.

Ratio quinta est. Non potest causa causare post mille annos. Ergo nec in instanti, sui non esse, consequente suum esse. Consequentia probatur eadem ratione qua superior.

Respondeti potest. Utrique rationi; quod consequentiam probet per id ipsum, quod negant Thomistæ. Rursus etiam per communem sententiam, conceduntur aliqua tempori immediatè sequenti, post existentiam viventis, v.g. prolatio nominis Jesu amputato capite, retractatio ad puncturam &c. quæ tamen cadaveri jam frigido non conceduntur, ita & in præsenti concedi posset operatio causæ, quæ immediatè ante exstitit, licèt non concedatur causæ, quæ nunquam exstitit.

Ratio sexta. Si posset causare non existens, posset efficiens non existens, operari, adeoque posset homo non vivens sentire, peccare &c.

Responderi posset. Negando minorem; probatio illius non tenet ob disparitatem. Quia sentire, peccare &c. est actio vitalis, adeoque viventis, si ergo non vivat, quomodo vivet agendo, seu vitaliter operando.

Ratio septima. Nemo dat quod non habet, causa non existens non habet esse.

Respondetur. Per multos in instanti donationis donans, non habet dominium, & tamen in instanti donationis dat, sufficitque, quod in ante habuerit ita & in præsenti.

Ut conclusio probetur, ad partes, illius advertendum est, una dicit implicitè, quod sufficiat ad causandum physicè, existere in aliquo sui, alia dicit explicitè, si neque in aliquo sui, neque in se exist it, non poterit quidquam causare ullum efficiens.

Prima Pars.

Probatur 1. Generatio posthumi, est vera causatio physica, & tamen generatio posthumi, non habet causam physicam in se existentem, sed tantum in virtute, hoc est in semine præcisè. Ergo ad causare physicè, saltem interdum, sufficit, existere in aliquo sui.

Probatur 2. Causa in se distans & tantum indistans ratione virtutis, potest benè causare Physicè, ergo & non existens in se, sed tantum in aliquo sui, poterat bene causare physicè. Probatur consequent. quia sicut sine existentia, ita sine immediatione, non fit causatum & tamen hoc non obstante, sufficit immediatio virtutis.

Probatur 3. Tum quia nulla in hoc implicantia vel absurdum, tum quia dantur virtutes, quæ non indigent immediata unione cum causis, ut patet in multis, præcipuè in seminibus, sono &c. quodsi non indigeant virtutes cum causa, immediatâ unione, non est ratio cur hæ pereant immediatè, pereunte sua causa. Rursùs si non pereunt, non est ratio, cur cum iisdem suis proprietatibus non mutatis physicè, existere non possint, quod si non mutatæ existunt, sicut existente causa principali, verè operari possunt, ita poterunt etiam deficiente principali.

Secunda Pars.

Probatur 1. Quia pro hoc asserendo, nec ulla ratio est, nec ullæ experientiæ, ergo talis vis non debet tribui causis.

Probatur 2. De Causa agente, in instanti, immediatè sequenti suum non esse, falsa est hæc propositio de secundo adjacente. Causa est, ergo etiam falsa erit hæc de tertio adjacente, causa est causans, consequentia probatur. Propositiones quæ non sunt conditionatè explicabiles, & sunt de præsenti, si sint de tertio adjacente, verificari possunt, si fiant nonnisi de secundo adjacente, ut constat ex sumulis. Hæc propositio: Causa est causans in instanti immediatè suum non esse consequente, est propositio non explicabilis conditionatè, & est de præsenti, ergo. Dixi nisi explicetur conditionatè. Quia in Suarii principiis, hæc propositio æternæ

næ veritatis; Homo est animal rationale, quia habet sensum conditionatum, ideo non potest illa concessa, verificari hæc; Homo est.

Confirmatur. Implicat contradictionem, ut causa non existens in instanti immediatè sequenti suum non esse, sit; ergo etiam implicat ut in instanti immediatè sequenti suum non esse, causet. Antecedens probatur, quia aliàs esset & non esset illa causa. Consequentia probatur, quia in illo instanti, de causa verum esset dicere, non est causa, ut supponimus; verum etiam esset dicere, est causa; quod probatur, quia verum esset dicere, causa dum non est, causat, porrò ly causat est explicabile per participium præsentis, est causans; ly autem est causans, idem est; quod est causa, ergo etiam de illo instanti verificaretur quòd sit causa, adeoque verificarentur duo contradictoria.

Respondetur. De illa causa verum esset dicere est causa, non in isto sensu quod existat causa, sed in illo, quòd influat in effectum.

Contra est. Quia hæc responsio videtur petere principium. Deinde hoc ipsum quod est, esse influens in effectum, idem est, quod esse causans, adeoque esse causam, redibitque argumentum factum.

Probatur 3. Conclusio. Implicat esse actionem, & non habere actu existens principium suum, sed si aliquid, etiam in instanti immediatè sequenti, suum non esse, causaret, nec in se, nec in aliquo sui existens, daretur actio, & non haberet existens principium suum actu, de hoc enim procedit status quæstionis, ergo. Major probatur. Tum quia si non implicaret contradictionem actio, non habens actu existens principium, illa actio, esset verè à nihilo. Tum quia, si per impossibile desineret Deus, in instanti immediatè sequenti, suum esse, non posset creare, ex nihilo enim, nihil fit. Ergo neque quodcunque aliud principium in tali instanti ageret. Tum quia si non implicat contradictionem ut actio habeat non existens principium, quæro, in istis duabus contradictoriis: Omne non existens potest esse causa, aliquod non existens non potest esse causa, quænam sit vera? si prior, ergo etiam quæ nunquam exstiterunt, potérunt esse causa; Si secundum, non erit major ratio de uno non existente, quã alio. Tum quia in instanti, quo actio non est, sed immediatè ante fuit impossibile est, ut producatur effectus, esset enim improductus, utpote existens sine actione, ergo etiam in instanti, quo agens non est post esse, impossibile est ut producatur actio, nullum enim est fundamentum majoris connexionis, quæ fit in actione ad effectum, quam in actione ad principium. Tum quia implicat ei quod non est physicè, identificari Prædicatum positivum physicum; aliàs & esset illud Prædicatum ut supponitur, & non esset, utpote identificatum ei, quod non est, sed causare seu causativum esse, prout præsupponitur actioni, est Prædicatum physicum, causativum enim esse, est independenter ab intentione, adeoque est Prædicatum physicum, & cum nihil neget, est Prædicatum positivum. Ergo esse causativum, ei quod non est, sed fuit identificari non potest.

DIFFICULTAS III.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur 1. Sacramenta novæ legis causant gratiam cum non sunt. Ergo; Antecedens probatur; quia forma v. g. Absolutionis causat gratiam cum ultimo completur, quando autem ultimo completur, non est, quia profertur motu successivo, motus autem successivus quando completur, non est, motûs enim successio, non est in instanti, & tamen completio illa in instanti est.

Respondent aliqui. Causari gratiam à Sacramentis moraliter, adeoque posse ab illis causari etiam cum non sunt. Qui tenent causari illam physicè, & admittunt indivisibilia compositiva temporis, dicent, illam causari in instanti: in nostris principiis causatur gratia instantaneè, sed nullo proportionato respondente in tempore. Sed hoc alibi.

Objicitur 2. Humanitas Christi non existens physicè, causabat gratiam sanctificantem in Patriarchis.

Respondetur. Causationem illam non fuisse physicam, sed nonnisi impetratoriam, & per modum meriti.

Objicitur 3. Contiguitas loci sufficit ad operandum: Ergo & contiguitas temporis: sed instans immediatè sequens, de quo hîc, est contiguum existentiæ in tempore. Ergo.

Respondet Oviedo. Quia id quod non existit in hoc loco, sed in alio, absolutè existit, & habet entitatem, ideò potest & causare, illud autem quod non existit in hoc tempore, absolutè non existit.

Hæc responsio indiget ulteriori lumine, restaurari enim potest argumentum. Id quod non existit in hoc loco, eò quod habeat entitatem in alio loco, causare potest. Ergo, & id quod non habet existentiam in hoc tempore, cum in alio tempore conveniat illi existentia, causare potest. *Huic commodius*

Respondet 2. Arriaga. Retorquendo Argumentum, quòd etiam causa in instanti antecedenti existentiam, posset causare, quod negant oppositi.

Respondet 3. Disparitatem esse, quia nulla est pro Antecedenti implicantia, quam pro consequenti probant adlata.

Obji

Objicitur 4. Finis causat non existens, cognitio item pendet ab objecto & tamen ab illo causatur.

Respondetur. Finem non existentem in se, existere in aliquo sui, hoc est, in apprehensione & amore, in mediis item ad quæ movet. Objectum etiam in aliquo sui causat, nempe in specie sui impressa.

Objicitur 5. Vivens moritur in hoc instanti, in quo non est; ergo potest operari, in quo non est.

Respondet Oviedo. Negando consequentiam. Antecedentis iste est sensus; vivens quod in instanti antecedente fuit, potest non esse in hoc instanti, in quo non est, inde autem non sequitur, quod aliquid non existens operari possit, mors enim non est operari. In idem recidet, si dicas, vivens ampliativè, mori.

Objicitur 6. Res actu non existens, potest uniri rei actu existenti. Ergo & id, quod non existit, causare potest. Antecedens probatur, quia partes motus & temporis uniuntur, & tamen simul non coexistunt.

Respondetur. Quoniam per nos, continuatio non est modus aliquis positivus, convenire poterit etiam ei, quod non est ens; nam continuari partes temporis, nihil aliud est, quàm inter: Nunc, illud motûs, quod præteriit, & inter motum; Qui est, nihil interfluisse quietis, in qua quiete, non verum esset dicere: Nunc motus est.

Objicitur 7. Dispositiones accidentales causant formam sequentem cum non sunt, quia ante introductionem formæ, datur resolutio ad materiam primam. Ergo.

Respondetur. Negando Antecedens cum sua probatione.

Quæres. An existentia sit conditio, an ratio formalis agendi? ad quod dici potest, in sensu reali existentiam non esse conditionem, sed ipsummet principium agendi, cum sit identificata principio agendi. Metaphysicè tamen loquendo nec ipsa essentia, nec ipsa existentia sub his conceptibus acceptæ, important rationem causandi, cùm importent nonnisi suas definitiones, quæ nihil dicunt de actione. Unde jam existentia deberet appellari prærequisitum agendi.

QVÆSTIO III.

De Prædicato indistantiæ debito causis.

EAndem quæstionem sic alii proponunt: An Agens agere possit in distans passum, vel: An requiratur inter agens & passum contactus, vel: An possit agi in remotum, non agendo per medium.

Indistantiam & Contactum variam habere acceptionem; apud alios videbis, nominatim apud Pontium. Quantum ad præsens institutum attinet, certum est apud omnes, non esse necessarium, ut agens, immediatum sit passo, immediatione suppositi, nam suppositum quod est v. g. Sol, existens localiter in cœlo, agit illuminando & calefaciendo distantem terram. Dubitant aliqui cum Scotistis. An non debeat esse agens immediatum immediatione virtutis, quod in duplici sensu capi potest: Primò: An ad hoc ut agens agat, debeat per medium virtutem suam transfundere, ita ut agat producatque aliquid etiam in medio; Secundo: Si non agat quidquam in medio, transmittat tamen virtutem suam, an possit agere in distans passum? Est Quæstio passim tractata, breviterque decurrenda.

Dicendum est 1. *Agens ut agat, debet per medium, virtutem suam transfundere.*

Probatur experientiis. Quia aliàs clausis palpebris possemus videre, clausis fenestris possemus illuminari & cætera similia. Supponit hanc doctrinam Aristoteles. 7. Physicorum T. primo, & primo de Gener. T. 43. & secundo de Anima tex. 74.

Objiciuntur 1. aliquæ experientiæ, ut Magnetis trahentis ferrum, acus magneticæ se vertentis ad polos.

Respondetur. Hæc referri possent in qualitates occultas, transmissas usque ad passum, non agentes in medio, ob incapacitatem medii, referri etiam possunt in naturas rerum, ab effectu & experientiâ cognitas, de quibus Cabæus & Kircherus.

Objicit 2. Mastrius disp. 7. n. 62. Instantias Theologicas.

1. Instantia est. Si per impossibile non esset Deus ubique, cum agat per suum velle, ita ut statim ac vult efficaciter aliquod objectum, subitò accipiat objectum illud esse existentiæ, sequitur evidenter, posse producere aliquid à se ipso distans; quia objectum voluntatis non debet esse necessariò præsens, sed potest voluntas velle distans.

Respondetur. Si per impossibile Deus non esset ubique, ageret tamen per suum velle, ageret tunc per suum velle, neque enim jam hoc ipso intelligi deberet Deus non volens, sed quia hoc velle agit media Omnipotentia quam applicat, in modo applicandi eandem, esset magna diversitas: quia enim omnipotentia tunc nõ haberet conjunctam sibi ubiquitatẽ, dejiceretur hoc ipso, ut non possit agere ubique. Sicut enim si omnipotentia Divina non existeret, agere non posset ita, si nec in se, nec in aliquo sui alicubi existeret, agere posset, jam enim se haberet ac si nõ esset. Et licèt objectũ voluntatis in ratione merè appetiti, præsens esse non debeat, appetet enim ubi est appetitivum, tamen objectũ in ratione respõdentis, principio effectivo, præsens esse debet.

Imò exinde roborari potest conclusio: nam non potest agere appetitivum nisi ubi est appetitivum, idque in se, quia appetitivi vicaria non dantur, ergo neque agere illic, ubi non est, nec habet sui vicarium, cùm aliàs principalis agentis dentur vicaria activa.

Secunda Instantia est. Angelus superior, potest intuitivè alterum angelum cognoscere, ad quam cognitionem inferior angelus, immediatè, non per speciem debet concurrere, hoc enim est de ratione intuitivæ cognitionis, nec debet esse intimè præsens intellectui superioris, aliàs si in eodem loco non essent, nunquam angeli intuitivè se cognoscerent.

Respondetur. Cùm Angelus cognitus non concurrat ad cognitionem nisi terminativè, quàm ipsam terminationem exercet in sua specie expressa, quæ est intimum quid cognoscenti, non ostenditur quod Angelus cognitus, agat tunc in distans, & terminet cognitionem, nec in se nec in aliquo sui præsens, est enim præsens in specie sui expressa. Illud quod dicit, Angelum intuitivè cognitum, non esse Angelum cognitum per speciem, si sit res de specie non propria, vera est propositio, sed negatur non posse dari species proprias, quæ deserviant ad notitiam intuitivam, neque enim per hoc unquam definitur cognitio intuitiva, quod sit sine speciebus. Recedendo autem ad rationem præjactam, disparitas est; quia cum hoc, quod est terminare cognitionem non requirat existentiam termini, unde etiam non entia nosci possunt, etiam terminare poterit non requirendo indistantiam fundabilem, in ratione existentiæ; cùm autem effectus & causa physica debeant existere, & cum causa nec in se, nec in aliquo sui præsens, habeat se ac si non existat, fit ut non existens in se, nec in aliquo sui causa, causare non possit, causa autem distans est causa, nec in se, nec in aliquo sui, inibi existens.

Tertia Instantia est. Anima separata intuitivè cognoscit materialia, quæ non sunt intimè præsentia ipsi animæ. Ergo objecta ista causabunt aliquid in distans, absque eo, quòd medium aliquid recipiat.

Respondetur. Quòd materialia sint animæ præsentia in aliquo sui, nempe in speciebus vicariis propriis materialium, quæ sibi tunc vel parat anima, vel à Deo infunduntur, & si res sit de concursu terminativo, de hoc jam dictum supra.

Objectr III. idem ex principiis Philosophicis. Actio illa prævia, qua passum alteratur, non facit, ut agens, propriè in distans, agere non dicatur, quia hoc est per accidens, quatenus agens cùm sit imperfectum, natum est prius agere, secundùm potentiam imperfectiorem, quæ est alterativa, postea secundum perfectiorem, quæ est generativa, & si à Deo applicaretur subjectum ultimo dispositum illi agenti, statim ageret generando, non alterando.

Respondetur. Si arguens applicationem requirit ultimo dispositi subjecti, hoc ipso requirit indistantiam.

Directè ad argumentum dici potest. Negando quòd actio alterativa non ex eo etiam præcedat generativam, ut à generabili non distet agens.

Concedo, quòd agens imperfectũ agat prius, secundùm potentiam imperfectiorem, sed nego quod alteratio non etiam ex eo præcedat generationem, ut salvetur indistantia agentis.

Concedo, quòd si à Deo applicaretur subjectum ultimum dispositum, fieret statim generatio, sed cur? quia non jam esset distans generabile, siquidem supponitur applicatum. Ubi ut vides, concedo alterationem præcedere, ex imperfectione agentis, sed etiam præcedit ad salvandam indistantiam agentis, à passo, cui agens conjungitur in aliquo sui, nempe illa virtute.

Instat I. Ergo hæ influentiæ è cœlis emanatæ, recipiuntur etiam in cœlis, & tamen frustra; cùm nec per æternitatem possint aliquid in cœlis producere.

Respondetur. Recipi illas qualitates in intermediis (si dantur) cœlis, non tamen frustra, quia licèt nihil sint unquã producturæ in illis, conjungunt tamen agens cum ipso producendo effectu & ratione illius conjunctionis, non sunt frustra.

Instat II. Ista virtus non deberet esse simplex qualitas, quia non posset tot & tam varios effectus producere, nec etiam plurificaretur ad plurificationem effectuum, quia totum universum, esset plenum variis qualitatibus & influentiis.

Respondetur. Indubiè una qualitas, potest producere plures effectus, non tamen omnes, quia hoc videtur excedere limitationem illius, unde nec plurificabitur pro pluralitate effectuum: consequenter medium quid continget, non erit una qualitas tantùm, nec plurificata pro pluralitate effectuum, erunt tamen plures, licèt numero non nobis, sed Deo notæ, varietasque dispositionum subjecti faciet, ut una virtus, variè agere possit, præsupposita suâ virtute intrinseca.

Instat III. Potest agens producere effectum, quem non producit in medio. Ergo etiam potèst agere in distans, quia prævia illa operatio, ad nihil prorsus conducit.

Respondetur. Transmissio illa virtutis per medium, non producendo in illo, quod producit in distanti, facit ut in aliquo sui existat agens, quod ex dictis est necessarium; aliàs inibi ubi agit agens, ita se haberet, ac si non esset.

Instat IV. Quia non videtur quomodo fiat approximatio causæ ad passum distans, per productionem effectûs, in medio omninò diversæ rationis.

Respondetur. Ideo: quia si in medio operetur, apparebit à posteriori esse illic ejus virtute, adeoque dum operatur in distans, existere illic agens in sui virtute, quam, non est intelligibile, quî transmittere possit, sine medio. Unde non esse-

effectus in medio productus ad hoc conducit, sed virtus, per medium transmissa, & in medio operans effectum, quem aliàs in sua virtute continet, si passum censeatur dispositum.

INSTAT V. Cùm partes agentis remotæ à passo, nihil agant in propinquiores, sed agant immediatè in passum distans, nulla operatione secuta in medio. Ergo conceditur, quòd magnes possit agere in ferrum distans, non agendo in medium, continuatioque inter agens & passum per intermedium aërem, est ob evitandum vacuum, non ad deferendam actionem.

RESPONDETUR. Nulla quidem tunc sequitur operatio in medium, sequitur tamen transmissio virtutis, nec medium illud defert actionem, quæ est modalitas, vel non sine modo, consequenter non transmissibilis, sed defert virtutem activam: quæ licèt nihil operetur in medio, sufficit ut sit in medio, nam si erit in medio, adhuc agens in aliquo sui, conjungetur passo.

NOTO. Totam hanc conclusionem in hoc resolvi, quia non datur ex una parte ulla experientia actionis in distans, ex altera parte materialis virtus non potest transmitti nisi per medium, aliàs autem transmitti debet, ne causa agat, quæ nec in se, nec in virtute sua existit.

Notabilis est illa experientia, in oppositum de Lebete, cujus fundus, in quem immediatiùs agit ignis, est frigidus, remotiores autem partes sunt calidæ. Arriaga advertit, quod agat ignis, primum in partes laterales lebetis, proximiores, & postea in remotiores, quare autem non calefaciat fundum, hoc non spectat inquirere, ad præsentem difficultatem. Frigus illud lebetis, refert Oviedo in exhalationes frigidas, & terreas, quæ descendunt in fundum lebetis. Recentior Suarez dicit, prius fundum lebetis calefieri, & aquam illi contiguam, sed calefactam, utpote leviorem sursum ascendere, & frigidiorem utpote graviorem deorsum, ab eoque descensu, frigus illud causari. Addi posset, bulliente aquâ intercipi partes frigidas aëris, & in fundum lebetis transmitti, ubi continetur tepor ille, ut ita dicam, concentratus, quanquam etiam experientiam absolutè negat Arriaga.

Ex experientia phantasiæ moventis appetitum, non probatur actio indistans; quia vel in eodem cerebro utrumque est, vel est connexio aliqua transmissione spirituum.

Si autem dicas. Cùm actio sit modus, adeoq; inseparabilis à Subjecto, quî erat transmissibilis à Subjecto? Negandum erit, actionẽ transmitti, sed qualitatem virtutis, quâ intermediâ agitur.

DICENDUM II. *Quamvis agens non agat in medium, modò transmittat virtutem per medium, potest agere in distans.*

PROBATUR Conclusio experientiis. Quia si instruatur accensus rogus remotiores partes caloris non agunt in medium, quia non possunt in calidum sibi simile agere, & tamen agunt in remotius, magis enim calefit passum, à toto monte illo accenso, quàm ab aliquot lignis. Virtus solaris, & planetarum influxus, Mineralia producit, simile nihil producendo in aëre, rursus columnæ magnæ gravitas, secundùm partes remotiores non agit in medium, & tamen major columna, magis gravat. Ergo in distans conjunctum, dari potest actio, non agendo in medium. Quòd si quæras: Cùm aliqua videantur non agere in distans, nisi etiam agendo in medio, aliqua autem agunt non agendo per medium, in quod principium id referri debeat, sed hujus, ut dicit Arriaga; nulla potest reddi ratio, sed referendum hoc est in experientiam, & naturam agentium. His breviter tactis, *sequitur*

DIFFICVLTAS I.

An Creaturæ miraculosè possint agere in distans?

DICENDUM est, *Possibilem esse actionem in distans.* Est Conclusio Scotistarum, Arriaga, Oviedo, contra non paucos Thomistas.

PROBATUR I. Quia id non implicat Contradictionem.

PROBAT II. Arriaga. Quia, quòd causa non possit agere in distans, non constat hoc nobis, per rationem à priori, sed per solam experientiam, quæ non infert, non posse dari alias causas, quæ non sint ad talem modum agendi alligatæ, vel ad maximum, cur miraculosè id facere non possint. Addit Oviedo. Si agens ageret in distans, nihil produceret distinctum, quoad substantiam effectûs, vel quoad modum, qui se teneat, ex parte effectus. Ergo nil produceret, quod esset contra virtutem suam, & potentiam intrinsecam, ergo posset Deus, ad talem rationem agendi, elevare creaturam.

PROBATUR III. Existat ignis Cracoviæ, possibile est calorem ab illo productum à Deo accipi, & poni Romæ, vel v.g. per replicationem; possibile item est, imò necessarium, calorem illic positum producere calefactionem, ergo non implicabit actio in distans, & non per medium, quia productio caloris de novo facta Romæ, tribuitur igni, qui est Cracoviæ.

CONFIRMATUR. Indistantia non est essentia causæ, ut omnes concedunt; Ergo sublata indistantia manet essentia causæ, ergo & ulterius potentia causandi, adeoque agendi, quod ipsum, sic Proponitur. Indistantia vel est essentia actionis, vel non: si non est, Ergo indistantiâ sublatâ, manere potest actio, defectusq; conditionis supplevi; si autem indistantia, est de essentia actionis, ergo indistantia non erit jam conditio sine Qua

non, quod est contra communem doctrinam, quærereque: An agens possit agere in distans? idem erit in re, ac quærere: An possit agere sine actione? siquidem de essentia actionis est, indistantia, quæ tamen duo longè sunt condistincta.

Objicitur 1. Actus & potentia debent esse simul. Causa & effectus, sunt actus & potentia. Ergo.

Respondetur. Actum & potentiam pro principali accepta significatione importare materiam & formam, quæ duo ut constituant compositum, debent esse simul, quomodo enim erit compositum, si utrumq; à se distet, non tamen actus, & potentia, accepta in minus principali sensu, seu in ordine efficientis, nulla enim in hoc implicantia.

Objicitur 2. In loco, in quo res non est præsens, perinde se res habet, ac si non existat. Sed res non existens causare non potest. Ergo.

Respondet recentior Suarez. Res non existens, non habet entitatem, si non habet entitatem, non habetur, quod elevetur ad operandum, modo sibi indebito, causa autem dissita, habet entitatem elevabilem. Dici etiam potest, rem quæ tam in se, quàm in aliquo sui non est præsens, perinde se habere, ac si non esset, non tamen perinde se habet ac si non esset, si sit in aliquo sui.

Instabis. Non potest aliquid elevari, ut agat non existens, in tempore saltem imaginario. Ergo nec potest elevari, si non existat in loco.

Respondetur. Si res procedat de Agente, non existente etiam in aliquo sui. Concedo totum. Si autem existat in aliquo sui, sufficit ut elevetur, sive existens in aliquo sui, in tempore, sive in loco. Quodsi in aliquo sui existat in loco, in nullo sui in tempore. Negabitur consequentia. Quia si existat in aliquo sui in loco, erit quod elevetur, non erit quod elevetur, si in tempore, in aliquo sui non existat.

Objicitur 3. Illa actio, quæ supponitur posse dari in distans, vel proficiscitur à Deo, supplente locum agentis creati, ubi illud non est, vel ab ipso agente: non à Deo supplente, quia Deus non potest supplere principium actionis, cum hæc essentialiter pendeat à principio: Non etiam proficiscitur ab ipso principio, quia agens non est in illo loco. Ergo actio, non procedit ab illo, in tali loco.

Respondetur. Negando Majorem. Quia actio illa, nec proficiscitur à Deo supplente principium, neq; ab ipso immediatè agente producitur, sed à virtute ipsius, posita inibi miraculosè, cum non fuerit transmissa, per medium.

Objicitur 4. Si agens creatum posset agere in distans, sequeretur illud fore infinitæ virtutis, si enim ageret etiam miraculosè in aliqua distantia, non agendo in medium, non est ratio, cur in remotius agere non posset.

Respondet. Pontius ad vim hujus argumenti. Quia vel requiritur imprimis ad agendum in majori distantia, major virtus, vel non requiritur: si non requiritur, ergo actio in distans, non arguit majoritatem, consequenter nec infinitatem virtutis; si requiritur major virtus. Ergo non sequetur, si agens possit agere in aliqua distantia, quod possit in omni. Deinde

Respondetur. Negando sequelã. Quia sicut non datur infinita distantia, nec dabilis est; ita nec poterit illud Agens, in infinitè distans agere. Deniq; ex eo, quòd agẽs possit aliquid minus, nõ sequitur, quòd possit Agens, agere etiam majus.

Objicitur 5. Spectatum agens non elevatum, non apparet qui principiet illam actionem, nec etiam intelligi potest, quomodo ab illo jam elevato, pendeat illa actio. Ergo non datur.

Respondẽtur. Negando imprimis consequẽtiam, quia non infrequens est, quorum modum ignoramus, ea tamen asserere, ut reductionem materiæ in punctum quantitate sublata, transitũ Angelorum ab extremo ad extremum, sine medio, &c. similia. Deinde Antecedens est falsum, quia quod attinet ad ignem v. g. non elevatum, ille suum non potest calorem impedire, ne agat in medio, sed si passum sit dissitum, non habet vim illuc porrigendi suum calorem: potest autẽ id facere Deus, non potest item calorem suum replicare; potest Deus. Quia autem illa actio pẽdebit à calore, qui est virtus ignis existentis alibi, producta ab eodem igne, fit ut ratione hujus, illa actio, pendeat ab illo igne. Cæterũ, posito quod corpora, ne divinitus quidem possint transire ab extremo ad extremum, non per transeundo medium, recurrendum ad hoc erit, ut jam innui, quod transeat quidem medium illa virtus, sed nõ operetur in medio, cum aliàs possit; sed id replicationem non impediet, nam in replicatione, rem replicatam, non est necesse in medio agere.

Instabis. Agens, non potest naturaliter agere in distans, neq; extra suam sphæram. Ergo nec supernaturaliter poterit, quia nihil potest elevari extra suam sphæram, & ad id producendum, cujus inadæquatam, & inchoatam non habet virtutem.

Respondet Oviedo. Agens non potest naturaliter agere in distans, non defectu virtutis, sed defectu conditionis, adeoque ad hoc, ut agat in distans, elevari poterit. Deinde dici potest talem actionem esse extra sphæram naturalem, non obedientialem, inchoata autem virtus, est necessaria, in elevatione, tantum ad actus vitales, de quo aliàs; nam potest à Sacramentis produci divinitus Gratia, idque physicè, cum tamen non habeant inchoatam vim, illius producendæ.

Objicitur 4. Ad operandum hîc, requiritur præsentia hîc; ergo agens non potest operari in hoc spatio, quin sit in hoc spatio.

Respondetur. Ad operandum hîc, sufficere præsentiam hîc, vel in se, vel in virtute sui.

Obji-

Objicitur VII. Actio, seipsa pendet ab approximatione, tanquam à Conditione. Ergo ab illa non potest non dependere; quia, quod convenit actioni per se ipsam, semper illi convenit.

Respondet Oviedo. Quòd adæquatè non dependeat ab approximatione actio, aliàs sine hac numero approximatione, non posset esse actio, dependet ergo per coexistentiam actionis, cum approximatione, & per decretum Dei, quo ex prævisione approximationis, determinavit se Deus, ut concurreret. Conformiter autem, ad materiam de connotatis dici potest, quod dependentia actionis, secundùm id, quod dicit in recto, non possit ab illa separari; dicit enim entitatem actionis, secundùm autem id, quod dicit in obliquo, potest benè separari; nam in obliquo, dicit istam, vel istam viciniam.

Instant Complutenses. Necesse est virtutem activam esse conjunctam actioni, ergo & effectui, quia actio tenet se ex parte effectûs. Antecedens probatur. Tum quia Experientia id docet. Tum quia virtus activa, & principium Quo, debent esse conjuncta. Causæ, ergo & causalitas. Tum quia actio est datio esse, ergo debet esse conjuncta & causæ, & effectui.

Respondetur. Concedendo actionem debere esse conjunctam ipsi virtuti, v.g. calori, & ipsimet effectui, sed non ipsimet igni, rationes etiam quæ adferuntur, non convincunt. Quod attinet ad experientiam, illa est pro actionibus naturalibus non miraculosis, imò etiam nunc de facto, ubi non est ignis, sed est solum calor, fit calefactio, cur ergo si transmittatur calor per medium, non agendo in eodem, non poterit agere in extremo.

Noto. Præsentem hanc doctrinam supponere, quod virtus, vel ipsum agens, semper debeat esse, ubi est actio, licèt non sit, vel non agat in medio, cum possit: Ratio. Tum quia, si illic non est agens, vel virtus, quis inibi principiat actionem? Tum quia, illa actio vel est modus, vel indistinctum quid ab agente, prout producente effectum. Non primum; Quomodo enim productio illius modi, transmitteretur per medium; si secundum, quomodo salvaretur, quòd sit illic ipsa actio, quæ est ipsum agens, si illic non est ipsum agens. Tum quia, si illic nec agens, nec virtus est, quomodo non se ita habet, acsi non esset simpliciter.

DIFFICULTAS II.

An Deus posset agere in distans à se.

Certum est: nihil esse quod sit, & tamen distans à Deo sit, sed ponamus per impossibile Deum solum in cœlo existere, nec esse præsentem mundo, quæritur: An aliquid in mundo agere posset? Negat recentior Suarez.

Dicendum est. *Posse Deum agere in distans modo explicato.* Dixi modo explicato, hoc est; habendo saltem in aliqua sui virtute indistantiam, licèt non esset præsens in medio, & licèt non esset in se præsens, ipsi effectui, aut si esset præsens effectui, quamvis non esset præsens in medio.

Probatur I. Quia id non implicat Contradictionem, de quo in solutione argumentorum, & certè:

Perfectior est conceptus Omnipotentiæ, potentis agere in indistans, & distans, quam potentis agere, nonnisi in indistans, perfectior enim est modus agendi, qui est magis illimitatus, sicut & esse magis illimitatum, perfectiùs est limitato, ergo iste modus agendi perfectior erit, de cæteroque est possibilis.

Probatur II. Posito quod Deus esset localiter nonnisi in cœlo, haberet principium operandi immutatum, ergo eodem modo, quo nunc operari posset in mundo, aliàs hoc ipso illud principium esset mutatum. Antecedens probatur, Principium operandi in Deo non est ipsius præsentia, sed omnipotentia, ergo cum sola præsentia illius mutaretur, adhuc principium agendi, esset immutatum. Hoc ipsum Antecedens probatur. Tum quia alius est conceptus omnipotentiæ, alius autem ubiquitatis. Tum quia, in nobis præsentia, non est principium operandi. Tum quia, si idem est præsentia & principium operandi, præsentia in actu, esset principium agendi in actu, quod dici non potest; quia sæpè Deus est principium agendi de novo in actu, ubi non est præsens de novo in actu.

Hoc ipsum proponitur aliter. Potest agens creatum agere in distans. Ergo & agens increatum. Probatur consequentia, ideò antecedens est verum, quia sufficit virtutem illic esse & actionem, ubi est effectus, ergo etiam sufficiet, ut Deus illic sit, quamvis non sit in medio.

Probatur III. Non est ratio, Cur non sufficiat ad hoc, ut Deus alicubi agat, esse tantum præsentem effectui, in virtute sua, vel in se, licèt non sit præsens in medio; Quod ipsum sic proponitur. Præsentia Dei, prout eum facit præsentem Romæ, vel conducit aliquid præter præsentiam, quam Deus habet Parisiis, ad agendum Parisiis, vel non conducit; si non conducit; ergo sufficit illum esse præsentem illic, ubi agit; Si conducit, ergo illa præsentia, prout est Romæ, agit in distans, cum præsentia, prout est Romæ, non sit præsentia, prout est Parisiis, & tamen ingreditur actionem. Concedo tamen virtutem remotioris, conducere ad actionem dissiti passi, ratione augmenti, sed quod mera præsentia conducat ad id, non satis apparet.

Objicitur I. Si omnipotentia Dei posset operari effectum, sine præsentia ad eundem, dum operaretur; & operaretur, & non operaretur, operaretur ex suppositione, non operaretur autem; quia operatio, est ipse effectus indistans, seu unitus agenti.

Respondetur. Inprimis hanc objectionem, nos non urgere, quia non affirmamus, Deum operari effectum, sine præsentia ad eundem, sine inquam præsentia, vel suæ virtutis, vel sui, sed nego, quodsi per impossibile in medio non esset, operari non posset. Et sicut, qui negat Deum esse realiter in spatiis imaginariis, eo ipso concedit, quia in illis ipsis incipit operari, incipit illic esse præsens, licèt non sit præsens, in reliquo spatio imaginario; ita & in præsenti sufficit ut ibi, ubi operatur, esset præsens Deus, quamvis per impossibile, non esset in medio, sufficit inquam, ut sit præsens, vel in se, vel in sui virtute.

Objicit II. Recentior Suarez. Deus habet perfectissimum modum essendi, ergo & operandi, atqui perfectissimus modus operandi, debet exerceri per intimam præsentiam causæ ad effectum. Ergo. Subsumptum probatur ut Deus habeat perfectissimum modum essendi, debet esse intimè præsens rebus, quibus inest. Ergo etiam ut habeat perfectissimum modum operandi, debet esse intimè præsens rebus, in quibus operatur.

Respondetur. Negando subsumptum, & probationis ejus Antecedens, in qua, nomine essendi Dei, non intelligitur aliud, quàm modus coëxistendi creaturis, & tamè falsum est, Deum habere perfectissimum modum coëxistendi; perfectior enim est modus coëxistendi per unionem Hypostaticam, & per visionem beatam, cum creaturis omnibus rationalibus, & tamen talem coëxistentiam Deus non habet, sufficit ergo modus perfectissimus coëxistendi, secundùm id, quod dicit in recto. Rursus, si Deus non semper operatur, quod optimum est, nec erit necesse, habere modum operandi perfectissimum. Negari etiam potest, esse perfectissimum modum operandi, per intimam præsentiam, etiam in medio positam, propter dicta, in probatione Conclusionis. Paritas adlata non tenet. Quia, si Deus non coëxistat creaturis, nullam inde habebit perfectionem, ex suppositione præcipuè, quod de facto sit, cui coëxistatur, acquiret autem perfectionem, ex suppositione impossibili, si ad arbitrium in distans & indistans agere; sicut perfectior est potentia creata, quæ vel in propinquum, vel in remotius agere potest, si velit, eritque adhuc præsens illic, ubi operatur, licet non præsentia, etiam per medium intercepta. Denique procedit argumentum de eo, quod est de facto, non autem de eo, quod sequi deberet, ex suppositione impossibili.

Objicitur III. Non est possibile, ut Deus, secundùm suam immensitatem, non coëxistat ubique, supposito, quod detur illud, cui coexistere possit. Ergo, non est possibile, ut non etiam sit præsens ubique, ergo etiam non est possibile, ut non operetur, tanquam præsens ubique.

Respondetur. Concedendo totum. Sed quæritur; an supposito per impossibile, quod non esset ubique, tolleretur ipsius potentia operandi, tanquam aliquid, immediatè connexum, cum illius præsentia, hocque ipsum est, quod negatur.

Objicitur IV. Deus si solam præsentiam suam in cœlo haberet, illic, ubi vellet operari, vel esset præsens in aliquo sui, vel in se: Si in aliquo sui, ergo in sua virtute & potentia, hæc autem sunt, ipse Deus, adeoque jam non indistans operaretur.

Respondetur. Deum in suppositione formatâ, posse interdum existere illic, ubi operatur, in aliquo tantum sui, respectu scilicet eorum operum, ad quæ posset uti aliquo instrumento creato, & sic v. g. ad justificandum peccatorem Parisiis, posset uti sua gratia, in cœloque, localiter creatam, transferre Parisios, respectu autem eorum operum, ad quæ uti non potest, vel non vult, instrumento creato, deberet esse illic præsens ubi agit, operaretur tamen indistans, quia medio intercepto, non coexisteret, nec per illud transmitteret virtutem.

Instabis. Si Deus posset aliquid operari, quâvis in aliquo tantum sui præsens; sequeretur creaturam, posse non dependere strictissimâ dependentia à Deo, quia magis opus habemus eo, sine quo, in sua entitate præsente, nihil sumus, & possumus, quàm opus habeamus eo, sine quo, aut ejus satellite, esse non possumus.

Respondetur. Strictissima dependentia creaturæ à Deo, in hoc solo stat, ut nec esse, nec conservari, nec operari possit, independenter à Deo, quod totũ, etiam in præsenti, salvaretur. Nec est necesse, aliam dependentiam ponere, certè enim suo modo, strictius pendet humanitas Christi, à Verbo, quia præter communem dependentiam dependet etiam, dependentia suppositi, & tamen non omnes creaturæ, tàm strictam dependentiã habere debent. Rursus, strictiùs dependet à Deo, quod ab ipso solo immediatè producitur, quàm quod producitur, etiam à Creatura, & tamen non est necesse à solo Deo produci omnia.

Objicitur V. Si ponamus Deum præsentem in cœlo, & Cracoviæ, ubi causat non existendo in medio, casu tali, Deus à se distaret, quod est impossibile, quia idem à seipso distare non potest.

Respondetur. Non esse possibile, ut Deus non sit ubique, sed supposito hoc impossibili, quæritur: an vi sublatæ illius præsentiæ, tolleretur potentia agendi, etiam in ordine ad nostros conceptus, in refundatos, necessariò connexa, nonnisi cum præsentia, etiam per medium transfusa, tenemusque non tollendam. Jam autem: an dici deberet Deus distare à seipso, de hoc agetur, ubi de loci prædicamento.

Objicitur VI. Locus S. Pauli, qui Actor. XVII. ex operatione Dei, in quo vivimus, movemurque, colligit ejus præsentiam, seu, quòd non longè à nobis sit.

Respondetur. Cùm ubique Deus operetur in Universo, rectè colligitur, illum esse ubique, pro-

proceditque argumentum S. Pauli, ex iis, quæ sunt de facto. Et certè, cum nulla sit virtus, quæ de facto detur, quæ vicaria Dei, faciat nos vivere, moveri &c. bene hîc (ubi hoc facit Deus) bene inquam colligitur, ejus præsentia.

Objicitur 7. Auctoritas ex Ps. 38.

Responderi ad illam debet, ut ad auctoritatem Pauli.

DIFFICULTAS III.

Solvuntur aliqua Quæsita.

Quærit hoc loco Arriaga: An indistantia & approximatio prior sit effectu, teneatque se ex parte actus primi. Quod sit prior, teneatque se ex parte actus primi. Ratio est, quia ignis non potest calefacere passum, nisi illi sit proximus. Ergo approximatio, est conditio, ergo est prior ad operandum, præcipuè cum approximatione pendeat calefactio, à calefactione autem, non pendet approximatio.

Quod autem non sit prior. Ratio est. Quia anima non potest movere, & animare corpus distans, & tamen antequam moveat, & animet, non censetur prius esse approximata, sed sufficit illam, tunc esse præsentem, cum movetur, ergo etiam idem dicendum de reliquis agentibus, tenereque subsistendi consequentiam, ad approximationem, tanquam ad aliquid concomitans, non tanquam ad aliquid antecedens.

Opponit se huic doctrinæ Oviedo. Supponunt uterque præsentiam esse Modalitatem. Supponunt item, quod ut aliquid propriam præsentialitatem producat, in genere causæ efficientis, aut illam patiatur in genere causæ materialis, non indigeat præsentiâ, ex parte actûs primi requisitâ, quia alias, idem præsupponeretur, ante seipsum. Cæterum, in calefactione, priorem esse calefactione indistantiam, vult Oviedo. Argumento autem, à pari facto, disparitatem adfert, quia approximatio inter animam, & corpus, in instanti temporis, in quo corpus movetur localiter, est quid consequens motum localem; ergo non potest illam antecedere, approximatio verò, inter agens, & passum, in instanti temporis, in quo est motus calefactionis, non est quid consequens motum. Sed huic disparitati.

Respondet Arriaga, quod sufficiat illam approximationem esse concomitantem, licèt non sit antecedens.

Porrò, pro sua doctrina, hanc format rationem Oviedo, probatque approximationem, non posse se habere concomitanter ad actionem. Quia, quod se habet concomitanter respectu actionis, illud non requiritur propriè, & per se, sed tantum est identificatum, seu connexum cum eo, quod per se requiritur, à quo si posset separari, nullo modo requiretur. Sed approximatio, non requiritur tali modo ad calefactionem; aliàs, si agens existeret sine omni præsentia, posset in extraneo subjecto, præsentiam producere, & movere corpus, in quocunque loco existens, quod est falsum.

Sed hoc Argumentum non convincit. Malè enim definitur, ly Concomitanter, per inseparabile seu identificatum, certè enim in consecratione calicis, concomitanter ponitur Corpus, quod neque est identificatum sanguini, nec inseparabile ab illo. Deinde falsum est, approximationem per se, requiri ad actionem; per se enim requisitum, & ipsum agit, cum tamen approximatio, non urat. Quare autem non possit agens agere, in quamcunque distantiam, quamvis approximatio, concomitanter nonnisi se habeat. Rationem redderet Arriaga, quia agens, non tantum non potest agere, si illi deficiant requisita ex parte actus primi, sed etiam non potest agere, si deficiant, etiam nonnisi concomitanter requisita, posset que hoc referri in naturalem vim, & operativitatem agentis, eo tantum se extendentis, & ita ignis, natus calefacere ad tres palmos, approximare vim suam, non potest ad quatuor palmos. *Ut resolvatur quæsitum.*

Assero 1. *Ab approximatione ad effectum, & à negatione approximationis ad negationem effectus, non posse dari legitimam subsistendi consequentiam, per ordinem ad Dei potentiam.*

Ratio. Quia agens approximatum, potest impedire Deus, ne agat, & remotum, facere ut agat.

Assero 2. *Si habet prioritatem aliquam* (de qua mox) *approximatio, respectu effectus, hæc prioritas non est necesse, ut sit prioritas temporis, vel etiam prioritas durationis, ante effectum, vel unico instanti.*

Ratio. Quia naturaliter loquendo, eodem instanti, quo anima est approximata corpori, ultimo disposito, eodem illi unitur. Consequenter sufficiet prioritas dependentiæ; hinc ulterius

Assero 3. *Approximationem respectu effectus, habere se antecedenter, non concomitanter.*

Ratio. Quia prius intelligitur esse approximatio, quàm actus, quod etiam intervenit in anima, quæ prius intelligitur approximata, quàm unita; prioritate, non quidem alicujus instantis, sed præsuppositionis; & sicut non intelligitur concomitanter se habere rationale ad risibile, sed per modum prioris, ita & in præsenti, approximatio non se habebit concomitanter, & quæcunque tandem regula legitima assignabitur investigandi, quod se habeat aliquid per

modum requisiti antecedenter, ea in præsenti applicabitur.

QUÆSTIO IV.

De prædicato distinctionis ab effectu debito causis.

EAndem quæstionem, sic proponunt alii. An idem possit agere in seipsum. Et non est quidem difficultas, an idem possit seipsum producere primo; sed tantum dubium est: An possit idem esse sui causa secundò, vel tertiò, & sic ulterius. Affirmat Suarez, etiam defacto Christum se reproducere in Eucharistia. Negat Vasquez, Lugo de Eucharistia. Disp. 7. Sect. 2. n. 21. & cum eo Oviedo, Pontius, recentior Suar. & alii. Hæc quæstio spectat quidem ad materiam de causa efficienti, non incommodè tamen & hîc tractatur: An autem causæ intrinsecè distinguantur à suo causato vide ubi de toto composito.

DIFFICVLTAS I.

Statuitur quid sentiendum.

DIcendum est. *Possibile esse, ut idem producat seipsum secundò.*

Probatur. Quia ex una parte id non implicat contradictionem, & ex altera parte exaltatur per hoc omnipotentia divina, potens quam amplissimè uti suis creaturis, in ordine efficientis.

Objicit 1. de Lugo. Causa est principium per se influens esse in aliud. Ergo nihil potest causare seipsum, non enim causatum est aliud à se.

Respondi supra. Negando, hanc esse legitimam definitionem causæ. Sed illa etiam concessa, dici posset: hoc esse requisitum ad causam simpliciter dictam, & producentem primo.

Cæterum producens seipsum secundò, determinat se ad existendum secundò, hocque sensu producit seipsum secundo, non tamen ad se refertur relatione reali producentis, & producti, quia hæc est nonnisi inter primo producens, & primo productum. Et quamvis producenti seipsum secundo, in se ipsum, concedi debeat influxus realis, non enim intentio nostra est, produci illud secundo, non tamen exiget terminum distinctum realiter, à producente, solum enim influxus realis, dans esse primo, exigit productum, distinctum realiter à producente.

Instat 1. Mastrius disp. 8. n. 23. Producens seipsum secundo non posset se ipsum determinare secundo, ad existentiam, quia si per primam actionem supponitur esse in rerum natura. Ergo implicabit substantialiter reproduci per secundam, quia huic secundæ terminus, A quo, assignari non posset.

Respondetur. Terminum à quo secundæ reproductionis esse, non esse secundæ productionis.

Instat 2. idem. Sicut hoc esse secundum habitum per secundam productionem, non est à primo esse diversum, ita hoc non esse secundum, nequit esse diversum à primo non esse, nisi secundùm modum, quæ diversitas non sufficit ad novam productionem substantialem.

Respondetur. Sicut termini ad quem non sunt distincti realiter, ita nec ipsi termini à quo, sunt distincti realiter, non sunt tamen diversi, tantùm secundùm modum utcunque, secundum modum qui sit, esse secundum, quod esse secundum, nego quod terminare non possit secundam productionem substantialem.

Instat 3. Licet actio prima quâ intelligitur res existere, ex vi alterius causæ, sit prior, quàm secunda actio, quâ intelligitur de novo à se ipsa pendere, tamen tota hæc prioritas, versaretur inter ipsas actiones, non inter eandem rem, cum se ipsa, est enim semper idem, consequenter non potest esse prior se ipsa, à parte rei.

Respondetur. Inter actiones est indubiè illic prioritas & posterioritas realis, sed non inter terminos, cum illic non sint plures termini, sed unus realiter.

Negatur tamen duarum actionum, quarum una est prior realiter, altera posterior realiter, non posse esse terminum eundem realiter, seu eundem, iterato tamen terminantem actionem distinctam: de qua ipsa actione dici potest, quod sit adæquata respectu productionis secundæ, nam actio adæquata, per Mastrium dicitur illa ex vi cujus nullâ aliâ intellectâ terminatâ ad eundem effectum, potest poni sufficienter effectus, à parte rei. Jam autem nulla alia actione secunda intellecta, sed sola hac secunda, potest poni sufficienter secundo à parte rei, illud, quod dicitur productum secundo.

Et licèt nihil uniter positum sibi ipsi realiter præsupponatur, reproductum tamen & positum secundo, potest seipsum supponere realiter primo positum, ly ipso realiter, non invehente inter producens & productum secundo à se ipso, distinctionem realem in ipsis entitatibus, sed invehente quod independenter à cogitatione nostra, fuerit primo productum, quod tamen idem non repugnat se ipsum producere.

Objicitur 2. Omnis causa secundùm esse per quod causat, debet præsupponi ad effectum. Idem autem non potest præsupponi ad seipsum prioritate naturæ.

Re-

Respondetur. Verum id esse de causa causante primo, non autem de causa causante secundo. Nam quod idem non possit esse seipso prius naturâ, ratio convincit, quia & esset prius naturâ ut supponitur, & non esset, quia esset idem naturâ, cum eo quod est posterius naturâ, quod autem idem non possit causare seipsum, nec dum ostendis implicantiam.

Dici etiam posset non supponi primo productum si producat seipsum secundo, non supponi inquam simpliciter prius prioritate naturæ, eandem enim habent naturam, supponit tamen prius naturâ secundum quid, quia scilicet non primo productum quà tale, accipit esse à secundo producto, sed vice versa, valetque subsistendi consequentia à secundo producto, ad primum productum, non è converso. Arriaga etiam sufficere dicit, ut prioritas hæc desumatur non ratione effectus simpliciter, sed ratione effectus prout actione posteriori producti, & ita agnoscit ipse Lugo, prius esse seipso corpus Christi, prout intelligitur conservari à solo Deo, quàm prout intelligitur conservari in Eucharistia; & idem effectus secundo productus, à causâ distincta realiter, erit posterior seipso, ratione actionis distinctæ.

Instat Lugo. Per prioritatem causæ ad effectum, non solum significatur prioritas actionis ad effectum, sed multò magis prioritas ipsius causæ, secundùm entitatem ad effectum, itidem secundùm entitatem. Ergo ubi non datur hæc prioritas, non datur vera causalitas.

Respondetur. Esse hæc vera, solùm de causa primo producente effectum.

Objicit 3. idem. Illa actio secunda non est adæquata respectu corporis Christi; actio enim adæquata dicitur illa, ex vi cujus nulla alia intellecta, quam terminet idem effectus, ponitur sufficienter effectus à parte rei, ista verò actio essentialiter est talis, ut præsupponat corpus Christi existens.

Respondetur. Illam actionem esse adæquatam in suo genere, & non præsupponere in eodem genere aliam, ordinis ejusdem, nec enim productio secunda, supponit productionem secundam aliam, & sicut cum duæ totales causæ, sive diversi, sive ejusdem ordinis saltim divinitus eundem causant effectum, unaquæque in sua formalitate est totalis, ita & hæc secunda productio, in ratione secundæ, totalis erit.

Objicit 4. Vasquez. Nihil potest esse subjectum seu forma sui ipsius. Ergo nec idem potest efficere seipsum.

Respondetur. Negando Consequentiam, quia pro antecedenti est implicantia, quam tamen pro consequenti non ostendis, implicat autem ut aliquid sit subjectum sui ipsius, quia illud secundum, & esset subjectum primum. Esset subjectum primum, quia esset materia, & non esset subjectum primum, quia supponeret subjectum primum, & huic secundo, esset aliud subjectum primum. Rursus non potest esse idem forma sui ipsius, quia illud primum & esset actus, quia esset forma, & non esset actus quia, subjectaret hanc secundam formam, ab illaque actuaretur, in hoc enim staret esse formam, formam sui ipsius secundam.

Universaliter etiam ab implicantia unius, non tenet argumentum ad implicantiam alius, nisi ostendatur commune utrique fundamentum quod hic non ostenditur. Et certè hoc, quod esset materia vel forma sui ipsius, non posset secundo esse, nisi per destructionem & carentiam prædicati convenientis primò, nempe vel subjecti primi vel actus, ex quo, sequitur, fore idem cum primo ut supponitur, & non fore idem ob dictam carentiam prædicati, ita intimi.

Instabis. Sicut illud quod causaret seipsum materialiter & esset subjectum primum & non esset subjectum primum, sic etiam si idem produceret seipsum, illud secundo productum & esset primò productum & non esset primò productum, esset primò productum, quia esset idem cum primo producto, non esset autem primò productum, quia esset secundò productum ut supponitur.

Respondetur. In hac instantia, committi fallaciam accidentis, quia ab identitate in uno, arguitur ad identitatem in alio, in quo, non idem, sed distincta sunt; porrò in ratione primo & secundo producti quâ tali, non sunt idem, quia hi termini trahunt secum actiones, quæ sunt inter se distinctæ realiter, licèt sint termini producti idem in ratione entitatis. Dici etiam potest esse productum primo & non esse productum primo, non esse terminos contradictorios respectu ejusdem, nam quando dico de materia eadem se causante secundo materialiter, quod non esset subjectum primum & esset subjectum primum, non intelligo actionem primo productivam, in isto enim sensu materia prima elevata ad sui productionem secundo, non esset subjectum primum, sed intelligitur recipi, sustentari &c. in alio, cum tamen subjectum primum in nullo alio recipi debeat. Ly ergo primum subjectum, & ly non primum subjectum, respectu ejusdem verificaretur, quando autem de illo secundo producto prædicas, quod esset primo productum & non esset primo productum, diverso respectu verificaretur illud non esset primo productum, ratione scilicet actionis diversæ producentis, esset autem primo productum, ratione ejusdem entitatis inter producens & productum.

Objicit 5. Pontius. Implicat aliqua actio totalis respectu alicujus effectus, per quam solam, non posset poni effectus. Sed per actionem illam non posset poni effectus, quia desi-

nen-

nente prima actione, deberet desinere res per illam producta.

Respondetur. Quærendo: an si desinat primo productum, sit desiturum etiam secundo productum, quantumvis producatur non à se ipso, sed ab alio distincto realiter. Directè etiam dici potest quod possit conservari secundo productum etiam desinente primo producto; de quo latius in materia de replicatione.

Objicitur 6. Illa actio & haberet usum, & non haberet; haberet, quia esset ens, & volibile à Deo; non haberet autem, quia nihil potest fieri per illam solam, nec per illam ut conjunctam cum alia actione, quod non æque bene fieret, & æque necessario, per illam actionem.

Respondetur. Argumentum hoc multum probare. Probaret enim ne à distincto quidem realiter posse idem produci secundo. Deinde cum illa actio secundo productiva, æquè producat ac prima, quamvis supponat primo productum, falsum est, quod nihil posset fieri per illam solam illudque productum secundo, posset habere inter alia usum occupandi plura loca, vel actu vel potentia.

DIFFICULTAS II.

Solvitur argumentum à pari.

Objicitur 7. à Pari. Prima paritas est. Relatio non est ad seipsum. Ergo nec productio.

Respondetur. Disparitatem esse, quia relatio definitivè est ad aliud, non ergo est ad seipsum, definitivè autem efficientia, ut sic, non est ad aliud, nec tu aliunde ostendis implicantiam, quod idem non possit producere seipsum, unde etiam negandum est, quod omne producens, & productum, sint correlativa, sicut non omnis cognitio, & objectum, sunt correlativa. Nam cognitio reflectens se, supra se, non est à se distincta realiter, nec ad se relativa.

Secunda paritas. Non potest idem producere seipsum prim; ergo nec secundò.

Respondetur. Disparitatem esse; quia si idem produceret seipsum primò, productivitas competeret ei, quod non existit, id autem quod non existit, ut vidimus supra, non potest producere actu: Si autem concedatur, quòd idem primò productum, producat se secundò, non sequetur, productionem fieri à non existente.

Tertia paritas est petita ex Divinis. Non potest dici, quòd natura divina producat seipsam. Ergo nec in creatis, idem potest seipsum producere secundò; videturque per oppositam sententiam convelli Mysterium Trinitatis, quia jam non bene inferretur, ex productione, distinctio realis, in quo tamen fundatur mysterium Trinitatis, poteritque ulterius dici, quòd Filius, & Spiritus Sanctus, producant se ipsos secundò, quodque Filius non aliud sit, quàm Pater, seipsum producens secundò.

Respondetur. Disparitatem esse, quia quod primò productum non est, non potest se producere secundò, quia & esset idem cum secundo ut supponitur, producto, & non esset, quia eam negationem, quam intrinsecè & essentialiter importat unũ, intrinsecè & essentialiter non importaret secundo productum, quod ipsum probatur. Quia unum dicit intrinsecè, & essentialiter negationem productionis, est enim improductum quid, (nempe natura Divina & Pater) secundo autem productum, diceret intrinsecè & essentialiter productionem. Porrò ea, quorum unum dicit essentialiter, & intrinsecè productionem, & aliud negat intrinsecè & essentialiter productionem, non possunt esse idem.

Sed nec dum sequetur, quod Filius & Spiritus Sanctus cum sint producti, possint reproducere seipsos secundo. Idque ideo, quia in creatis secunda productio non est essentialiter frustra, esset autem in Divinis essentialiter frustra. Quod ipsum probatur. Quia ob limitatam perfectionem, creatura acquirit aliquid, secundo producta quod non haberet si primo esset tantùm producta, haberet enim posse coexistere pluribus locis, haberet distinctioem virtualem quandam æquivalentem cuidam quasi realí, vi cujus possit desinere in uno loco, non desinere in alio, sicut Christus replicatus in speciebus sacramentalibus, desinit in uno loco, non desinit in alio loco; jam autem Filius, & Spiritus Sanctus, sunt illimitatæ perfectionis; hinc quidquid posset habere per suum esse secundo, hoc jam habet, per primo sui produci. Rursus, quia prius est posse produci secundo, quàm posse produci secundo à se ipso, produci enim secundo, est tanquam superius, divisibile per hæc membra; produci secundo ab alio, produci secundo à seipso. Cum ergo nec naturæ Divinæ, nec personis competat produci secundo, neque enim omnia quæ competunt creaturis, idque ex suppositione imperfectionis illarum, competunt Deo, multò magis non competet illis produci à seipso secundo, aliàs possibile esset inferius, sine superiori.

Deinde in Divinis quæcunque fingibilis productio secundo, esset productio prima, possibilis autem in creatis productio secundò, non est productio primo, ut clarum est. Quod autem in Divinis quæcunque fingibilis productio secundò, esset productio primò, hoc inde est; Quia prima productio in divinis, esset productio adæquata, & ex parte principii, & ex parte termini, & exhauriens omnem possibilem productivitatem, & producibilitatem; nulla ergo illic

illic potest esse productio, quæ non sit prima, cum item illa productio prima, sit ab intra, deposcit necessariam, & invariabilem sui continuationem; quia autem prima productio in creatis, non est productio adæquata, nec exhaurit producibilitatem secundo, aliàs nec à distincta realiter causa, posset idem produci secundo, fit ut cùm ex una parte non repugnet creatis producibilitas secundo, & ex alia parte cum non ostendas repugnare producibilitatem secundo, à seipso, fit ut idem possit producere seipsum secundo.

Denique responderi potest ex principiis Theologicis. Quia scilicet si possibilis esset productio secundo in Divinis, illa jam defacto daretur, quidquid enim in Divinis ab intra potest esse, jam defacto datur. Cum ergo fides nos doceat, non esse productionem secundo in Divinis, nec possibilis erit; fides autem in creatis, non docet implicare, secundo sui productionem, nec ratio ulla ostendit.

Instabis 1. Etiam primò productum dicit negationem secundo producti, sicut natura Divina dicit negationem producti, & tamen hoc non obstante, primo productum, potest produci secundo. Ergo etiam produci poterit natura Divina, vel, si illa non potest produci secundo, nec poterit quidquam seipsum, producere secundo.

Respondetur. Quando primo productum, dicit negationem secundo producti, non dicit absolutè negationem producti admittitque (nisi cæteroqui repugnet) productionem secundam, infundatam præhabito titulo producti. Jam autem hunc titulum non habet natura Divina. Deinde instantia videtur multum probaret enim à causa etiam distincta realiter, non posse produci secundo, eundem effectum.

Instabis 2. Id, quod improductum est, hoc est, natura Divina potest identificari personæ productæ; ergo etiam identificari potest & natura improducta, cum se ipsa producta.

Respondetur. Negando consequentiam. Quia pro antecedente nulla est implicantia; pro consequenti autem datur, quia & identificaretur natura improducta, cum seipsa producta, & non identificaretur, identificaretur quidem ut supponitur, non identificaretur autem, quia repugnat illam ex dictis produci secundo. Deinde quando identificatur natura cum persona, non eidem præcisè formalitati, seu virtualitati, competit esse productum (quod competit esse productum (quod competit personæ) & esse improductum (quod competit naturæ (in casu autem objectionis, eidem formalitati, & virtualitati, naturæ competeret esse productum, & non esse productum.

DIFFICULTAS III.

Respondetur Objectionibus aliis.

Amicus Tomo primo disp. 23. à n. 70. congerit varia argumenta in oppositum.

Objicitur 1. Hæc sententia, Principium lumine naturæ notum tollit, quo Patres utebantur contra Satellium; negantem Filium distingui à Patre, tollit inquam, illud principium; quòd producens & productum sint distincta realiter, & in hac sententia, Pater seipsum producere posset.

Respondetur. Negando, ab hac sententia tolli dictum principium, quod verum est de producente primo, & producto primo, & quia in divinis non potest esse nisi producens primo, & productum primo, ideo in divinis ex productione, rectè arguitur distinctio realis. Negatur item in his principiis, posse Patrem seipsum producere secundo.

Instat idem. Perfectior est identitas & unitas, quàm multitudo & distinctio. Ergo si non implicat, ut idem sit producens cum producto, talis identitas, ut major perfectio, concedenda est Deo.

Respondetur. Implicare, ut idem sit primo producens, & primo productum. Implicare item, ut in divinis sit secundo productum. Antecedens etiam cum grano salis est accipiendum, aliàs probaret in divinis non esse Trinitatem personarum, in isto ergo sensu nonnisi verum est, quia perfectior est unitas, distinctione in competente divinis.

Objicitur 2. Omnis causa, media actione, dat aliquod esse effectui, & effectus, media actione, accipit aliquod esse à causa, nec satis est, vel causam, solam actionem dare, vel effectum, solam actionem recipere, cum actio essentialiter sit medium ad communicandum aliquod esse, at nullum fingi potest esse, quod per hanc actionem detur, vel accipiatur; quia idem esse effectus, invariatum perseverat.

Respondetur. Retorquendo argumentum, & quærendo quomodo agens distinctum realiter possit aliquid producere secundo. *Directè autem dici potest*, quòd quamvis causa primo causans, det effectui esse simpliciter, causans tamen secundo, sufficit, ut det esse cum addito, hoc est v.g. esse secundo, vi cujus esse secundo, inter alia habet, quodsi non poneretur extra causas, & si primo productum deficeret, adhuc vi il-

vi illius esse secundo, plura spatia occupare, hocque esset quod daret illud esse secundo.

Instat. 1. idem. Hæc sententia admittit aliquid difficilius, quàm fides doceat de productione divinarum Personarum, scilicet productum à producente, distingui præcisè, solum ratione actionis, non autem ratione termini & effectus producti: nam hic ut distinctus ab actione, est idem prorsus cum seipso producente, cum tamen Personæ divinæ non solum realiter distinguantur à producentibus, ratione productionis quâ producuntur, sed etiam ratione termini producti.

Respondetur. In vertendo argumentum, quod si idem producatur secundo à causa etiam distincta realiter, tamen difficilius hoc erit, quàm id quod fides docet. Quando enim Pater producit Filium est terminus distinctus realiter, quando etiam idem Pater cum Filio producit Spiritum Sanctum, est distinctus realiter terminus, hîc autem duplici productioni idem respondet terminus. Addo, non in hoc sitam esse difficultatem Mysterii Trinitatis, quia inter producens & productum est distinctio realis, sed quia producens & productum distincta realiter, identificantur in eadem natura; nos autem non dicimus idem producens seipsum secundò, distingui realiter cum identificatione, à producto primo.

Instat 2. idem. Distinctio inter producens & productum possibilis est, non minor eâ, quàm fides inter personam producentem, & productam agnoscit. Atqui inter personam producentem & productam, non solum admittit fides distinctionem personæ productæ, à producente, ratione productionis, sed etiam ratione termini producti. Ergo minor possibilis non est.

Respondetur. Invertendo argumentum, ut supra, nimirum casu quo idem producatur secundo à causa distincta realiter, quòd ratione termini, inter illa producta, distinctio non erit. Directè autem dici potest distinctionem inter producens, & productum primò, non esse possibilem minorem, est enim cum identificatione in natura: possibilem tamen esse majorem inter distinctionem, inter producens, & productum, non primo; licèt in divinis repugnet tale productum non primo.

Instat 3. idem. Ex hac sententia sequitur, possibile esse, ut filius non tantùm ratione personæ, sed etiam ratione naturæ, producatur à Persona producente; siquidem per realem productionem in nostra sententia, non tolleretur ejusdem, realis identitas, cum producto & producente.

Responsum supra, cum natura divina, dicat rationem improducti, non posse eam produci secundò. Unde ulterius dicitur, realem productionem primam, inferre essentialiter distinctionem realem, non autem omnem, ut sic, productionem realem; quia autem in divinis, non potest esse productio, nisi primò, hinc fit, ut in divinis arguat distinctionem realem.

Objicitur 3. Communiter. Non potest idem generare seipsum secundò, seu, esse Pater sui ipsius secundò, non potest idem esse Dominus, & servus sui secundò. Ergo nec producere seipsum secundò.

Respondetur discurrendo, ut sic, de generatione. Non apparet cur ignis A, easdem dispositiones, & seipsum secundo, educere, generareque non possit ex eadem, vel alia parte materiæ. Discurrendo etiam de generatione filiativa, potest esse quæstio de re, & quæstio de voce; quæstio erit de re; An formam materialem suam, dispositionesque illius secundò, ponere non possit genitum, item, an homo dispositiones ad sui generationem secundò ponere non possit, ad quas secundo Deus producat eandem animam. Et in hac parte quæstionis, affirmativa pars tenenda. Quæstio autem erit de voce. An debeat dici principium ita disponens, Pater. Probabileque est non posse dici, quia usus, hoc nomen Pater, applicat ad primò generatione producens. Quod attinet ad servum, dici posset, quòd nullus possit esse rigorosè servus sui ipsius, quia justitia est virtus ad alterum, secundò autem productus à se, non esset sibi alter; jam autem in definitione rigorosè producti, nego quod intret alteritas, cum hoc tamen stat, quod productus secundò, possit sibi exhibere servitia, obligare se &c.

QUÆSTIO V.

De divisione causarum in communi.

Præmissa divisione in causam creatam & increatam, attingemus divisiones magis necessarias easque Philosophici juris.

Aristoteles divisit causas in materialem, formalem, efficientem, finalem; divisionis hanc adfert rationem Suarez. Dantur de novo rerum productiones, omne autem quod fit, ab alio fit; & hoc erit causa efficiens, & quia nullum agens agit, nisi motivo boni, hoc bonum finis erit; quia verò ex nihilo nihil fit, datur præjacens subjectum, & hoc est Materia. Quia verò efficiens debet aliquid de novo efficere, effectus ille erit forma, quòd si sit effectus altior illo, qualis est spiritualis substantia, nonnisi creatione ponenda, debet nonnisi ponere dispositiones exigitivas, ut prima causa aliquid creet. Rursùs alia est causa totalis, quæ sola, quantum ex illa, producit effectum, & alia est Partialis, quæ nonnisi unâ cum aliis causat. Rursùs alia est causa Physica, alia moralis. Physica est, quæ

per

per verum & realem influxum determinat ad existendum. Moralis autem causa est, quæ consulendo, imperando &c. influit in effectum. Alia autem est causa instrumentalis. Alia principalis, de quibus ubi de Efficienti. Deinde alia est causa per se, & alia per accidens ex secundi Physicorum tex. 33. Causæ per se dicuntur, quæ causant effectum, quà tales, ut dum musicus cantat. Causa autem per accidens est, quæ nonnisi conjungitur cum eo, quod est causa, vel contingenter influit in effectum. Denique alia est causa proxima, alia remota. Remota est quæ medio effectu à se producto influit. Proxima autem, quæ immediatè influit. Hinc insurgit difficultas: An causæ remotæ sint verè causæ. Distinguit Oviedo & dicit, causam remotam dupliciter se posse habere, primò, ut producendo effectum, medio, quo agit illum, tamen non conservet, & sic Abraham avus, Patrem Josephi Jacobum, non conservabat; Secundò, causa remota vel actu producit, vel actu conservat effectum, medio quo agit & hanc causam, dicit esse veram & propriam causam, non verò priorem. Ratio ejusdem. Quotiescunque effectus ita dependet à causa, ut sine illa, vel vices illius supplente, subsistere non possit, illa causa est per se influens, si enim per accidens influeret, subsisteret effectus illa non subsistente, vel non posita, loco illius aliâ, & ita ædificium subsistit, si musicus ædificet; respectu enim ædificii, musica per accidens se habet; jam autem mortuo avo, nullus defectus suppletur in generatione nepotis. Quando verò calor in igne productus, producit alium calorem in aqua, ignis respectu illius secundi caloris, est verè causa, quia illo deficiente & non suppleto per alium ignem, deficiet calor in aqua receptus. Vide de hoc Oviedo.

DISPUTATIO II.

De Causis in Communi comparativè spectatis.

DIsputabitur hîc imprimis de Causis conjugatim acceptis per ordinem ad effectus; An scilicet idem effectus à pluribus causis produci possit? rursus de causis inter se comparatis: An scilicet una aliam causare possit?

QVÆSTIO I.

An duæ causæ eundem effectum causare possint.

POtest procedere quæstio: An duæ Causæ conjunctim, possint eundem effectum causare; deinde an possint divisim. *Sit*

DIFFICULTAS I.

An duæ causæ divisim, eundem effectum causare possint.

PRÆMITTO 1. *Non esse difficultatem de causalitatibus, si illæ sunt modalitates distinctæ*, quod quâ causalitate agit unum, agens eadem numero non possit agere aliud.

RATIO est. Sunt enim essentiales determinationes, vi quarum habet hoc agens, ut agat. Si ergo non sit hoc agens, jam illud determinare non poterit illa Modalitas.

PRÆMITTO 2. *Esse difficultatem de ipsis Causis*, an scilicet eum effectum, idque eundem numero, possit alia causa causare, non quidem Prima; sed Secunda. Quæ quæstio videtur esse independenter à mente Aristotelis tractanda; nam si ille agnovit causam primam, omnia ex necessitate agere, multò magis id sensit de causis secundis, quod necessariò sint ad hos effectus determinatæ, & ex proportione, quòd hi effectus sint ad has causas determinati, idque clarè indicat octavo Metaph. tex. 12. & secundi Physic. tex. 36. & quamvis ille agnoverit causas, & æquivocas, & per accidens, non agnovit tamen causas per accidens in isto sensu: quòd possint causare effectum, quem aliæ causæ causant, sed in isto sensu; quod non per se influant in effectum. Æquivocas item causas agnovit isto sensu; quòd eminenter contineant perfectionem suorum effectuum in eo genere, in quo illos causant; sed non agnovit, quòd contineant cum vi, quemcunq; similem numero producendi effectum, ita ut sit quidē in causa æquivoca vis comproducendi eundem effectum, unâ cum univoca causa, non tamen divisim ab illa.

PRÆMITTO 3. *Non esse difficultatem de causis intrinsecis.* An scilicet duæ causæ distinctæ, successivè eundem effectum causare possint. Indubiè enim non possunt. Ratio, quia cùm effectus causarum intrinsecarum sit idem realiter cum ipsismet causis, si in re non sint eædem causæ, in re non erit idem effectus, adeoque à duabus causis intrinsecis etiam divisim, idem effectus causari non potest. Tota ergo dif-

ficultas est, de causis extrinsecis, præcipuè verò de efficienti, an ex eadem etiam materia, ignem B. tàm ignis A. quàm ignis C. producere possit.

Punctum Difficultatis I.

Quid tenendum?

Dicendum est 1. *Vnus idemque numero effectus, à pluribus solo numero distinctis causis, potest naturaliter produci, etiam in iisdem numero circumstantiis loci, temporis, &c.* Ita Scotistæ contra Thomistas, & ex nostris Suarez contra Vasquez, præcipuè circa circumstantiam loci aliud sentientem.

Probari solet ex Scoto. Deus ante prævisum peccatum originale, elegit individuos homines ad gloriam, qui in illa serie non fuissent geniti ex reprobis, qui nunc nascuntur ex reprobis. Ergo tunc causati fuissent, per alias numero causas.

Responderi potest. Negando consequentiam, quia esse reprobum vel electum, sunt valdè extrinseca individualitati, nec mutant individuum, potestque idem individuum, non esse reprobatum in uno signo, & in posteriori signo, reprobatum.

Probat 2. Suarez. Causa æquivoca, cum contineat totam speciem suorum effectuum, potest naturaliter eundem numero effectum producere, quem univoca. Ergo duæ causæ possunt naturaliter eundem effectum producere.

Responderi potest ad salvandam rationem, Causæ æquivocæ, sufficere, quòd quoad speciem eosdem effectus producere possit, quos producit causa univoca, quamvis non eosdem numero.

Probari potest 3. à Pari. Quos causa secunda potest producere effectus, eosdem numero potest producere causa Prima. Ergo & quos potest producere similes numero una causa secunda, poterit & alia.

Responderi potest. Disparitatem esse, quia nisi posset omnipotentia eosdem effectus producere, quos producunt causæ secundæ, hoc ipso non esset omnipotentia, potest autem salvâ suâ essentiâ, una causa secunda, non producere, nisi similes numero effectus. *Hinc aliter:*

Probatur 4. Conclusio, per principium negativum; Non implicat contradictionem, ut duæ causæ, numero solo distinctos, cæteroqui potentes producere effectus, producant etiam eosdem numero, nec est ullum fundamentum, cur de facto causæ, quæ exstant non sint tales; ergo. Dicere autem quòd sint ex natura sua ad hos nonnisi numero effectus determinatæ, est id merè arbitrarium, & sine fundamento fictum, cum oppositum ostendat extensio ad similes numero effectus.

Confirmatur de causis v. g. ejusdem speciei. Vera est hæc Modalis; Necesse est causas easdem specie, posse causare effectus eosdem specie; aliàs differrent specie illæ causæ. Si verà hæc Modalis, ergo erit necesse quoscunque posse causare, quia propositio Modalis universalis explicari potest per descensum distributivum, adeoque poterit verificari quòd possit & hunc, & illum, & illum effectum producere, & sicut cum dico, necesse est, ut id quòd est speciei humanæ, sit rationale, sequitur, de omnibus particularibus id verum esse; ita ut intra speciem humanam nullus sit, qui non sit rationalis; sic intra speciem causativitatis eandem, nullus erit, qui non sit causabilis à causa contenta, intra illam speciem.

Probatur 5. Instantiis Theologicis. Christus qui de facto est, vel poterat venire in mundum, & tamen non esse filius Beatissimæ præsentis, vel non poterat non esse filius illius, supposito quod venerit: Si poterat non esse. Ergo aliquis effectus idem numero, potest à diversis causis oriri; Si non poterat non esse filius illius; Ergo & hæc, non poterat non esse mater illius; nam ista sunt correlativa. Ergo ulteriùs non liberè illam in Matrem hic Christus elegit, nec liberè in Matrem prædestinata est, nec feciſſet sibi in hoc Deus magna, qui potens est. Docetur item, quòd antiqui Patres accelerationem Incarnationis meruerint; quod verùm non esset, si non hic Christus, sed alius acceleratus fuisset; alius autem accelerari debuit, cùm idem effectus non possit esse in diversis circumstantiis temporis, per oppositum sentientes.

Confirmatur. Suppono meruisse Beatissimam, ut esset Mater Christi, suppono rursus non meruisse illam id, nisi ex meritis Christi, qui nunc est, quo posito, sic formatur argumentum. In illo priori, in quo Beatissima non erat merita, ut esset Mater Dei, erat hic Christus. Ergo esse hunc Christum, non est produci ab hac Matre gignente illum: Supponitur enim esse hic, ante istas causas. Antecedens probatur, quia vel merebatur Maternitatem ex meritis hujus Christi, vel non ex meritis hujus Christi: Si ex meritis hujus Christi. Ergo hic erat Christus, & nondum pro illo signo ex hac Matre. Si non ex meritis hujus Christi. Ergo bona aliqua participantur ab hominibus, ab aliquo alio Christo, quàm à præsenti.

Infertur etiam, vi hujus doctrinæ sequi, quòd hic mundus non potuerit citiùs creari à Deo, & quod Deus hanc particulam Materiæ, quæ est in Oriente, non potuerit ponere in Occidente, siquidem ly esse hoc numero, pendet ab iisdem circumstantiis.

Respondet 1. Vasquez. Potuisse supponi Christum hunc, & postea Beatissimam mereri ut esset Mater; quia in illo priori, poterat ex

Bea-

Beatissima sumere corpus, sine eo quod esset Mater; ut Eva sumpsit corpus ex Adamo, quin Adamus fuerit parens Evæ.

Contra. Vel idem erat Christus, qui nec dum supponebatur esse filius Beatissimæ, vel non idem: si idem, Ergo illum eundem esse, non pendet à causa, quæ est Mater, nec ab his circumstantiis, habebiturque intentum; Si non idem, ergo meritis aliûs Christi, merita est Beatissima, ut esset Mater hujus Christi.

Respondet 2. idem. In illo priori, ante meritum Beatissimæ supponebatur hic Christus, quia tamen liberè erat venturus, hinc Virgo & Maternitatem, & circumstantias merita est.

Contra. Christus liberè venturus ante illud meritum Beatissimæ, vel non erat hic, vel erat hic: si erat hic, Ergo ratio hujus potest salvari sine hac causa; Si non erat hic Ergo non tenes responsionem. Deinde Christum hunc, esse hunc, non est quid liberum; ergo si hunc esse, pendet à circumstantiis, sicut huic Christo, non erat liberum, ut esset hic, ita nec erat liberum, ut penderet ab his circumstantiis; vel certè si erat ei liberum esse in his circumstantiis, stante hoc, quòd hic esset, sequitur; quòd Hunc esse, non pendeat à circumstantiis.

Dicendum est 2. *Quod supposita Divina ordinatione, propræsenti rerum ordine, una causa, non possit producere effectus numero distinctos, alius causæ.*

Probatur Conclusio. Divina ordinatio non potest non impleri, sed datur divina ordinatio determinans hos effectus huic causæ. Ergo hæc non potest non impleri, sed si una causa poneret effectus aliûs causæ, divina ordinatio non impleretur, ergo ponere una, aliûs effectus, non potest. Factam autem esse illam ordinationem. Probatur. Tum quia. Cùm hoc cadat sub dominium illius, & sub providentiam, non est ratio, cur non defacto ita ordinârit, fieretque aliàs aliquid, quod ut fiat, Deus non ordinaret. Tum quia indifferentia ad hos & illos effectus, necessariò per aliquod principium tolli debet; hoc autem aliud ostendi non potest, quàm ipse Deus; in iisdem enim circumstantiis non repugnasset aliam numero entitatem poni. Tum quia, quamvis recurrere ad Deum, non sit Philosophicum, id verum est; si commodè ad causas secundas recurri possit. Et quia in aliis similibus tollendis indifferentiis, recurrimus ad Deum, cur non etiam in hac? Et certè ponamus causam A. ponamus effectus, B.C.D. ut prius ponatur effectus B. determinari non aliundè potest, quàm ab ipso Deo, etiam supposito, quod nonnisi à causa A. produci possit. Ergo etiam ut potiùs ab hac causa, quàm alia fiat, benè recurretur ad Deum. Per hoc tamen non negatur, quòd causa seipsam ad effectum productivè determinet.

Objicitur 1. Determinatio productionis hujus individui provenit à causa producente. Ergo causa producens, non potest esse indifferens ad producendos plures effectus, quos sub se habet.

Respondetur. Determinatio productionis hujus individui, materialiter provenit à causa, quia provenit determinatio quoad speciem à causa, ratio autem speciei, non distinguitur à ratione individui; sed non provenit hæc determinatio formaliter electivè, vel ordinativè.

Objiciuntur 2. Paritates variæ.

Prima Paritas est. Hæc numero actio, petit ita produci ab uno principio, ut non possit produci ab alio. Ergo nec effectus, qui per illam actionem producitur, potest ab alio principio produci; quia actionum distinctarum, distinctus est terminus.

Respondetur. Quando dicitur, quod distinctarum actionum distinctus sit terminus, id principium eo sensu est verum; quòd nunquam ponatur actio, quin ei respondeat terminus; non verò isto sensu; quòd eundem terminum, diversæ actiones ponere non possint, vel quòd ad mutationem actionis numericæ, semper sit necesse mutare terminos. Quare autem actio non possit produci, nisi ab hoc principio; possit autem effectus ab alio simili principio produci. Ratio est, quia actio est essentialis determinatio, ut hoc quidem agens sit; non potest ergo aliud agens determinare, nisi hoc, est enim modus illa actio, vel non sine modo, jam autem definitionem effectus non ingreditur, ut sit hujus nonnisi agentis. Rursus, si vel semel concedatur, quòd actio, quæ est modus, vel non sine modo, possit esse, & non esse hujus, debebit per aliud determinari, ut sit hujus; quòd ipsum arguet, debere dari processum in infinitum, in determinationibus, quod non sequetur, si effectus ab alio simili principio producatur. Arriaga disput. 9. Physica. Sect. 4. Subsect. 5. hanc disparitatem dat, quòd effectus dependeat à causa, per aliam à se distinctam actionem, unde mutando actionem, potest jam ab hac, jam ab illa pendere causa; actio autem seipsâ, & per suam essentiam dependet, ideo non potest ab hac alia pendere causa, aliàs mutaret suam essentiam.

Secunda Paritas est. Differentia specifica determinat certos specie effectus, ultra quos non potest producere alios effectus. Ergo differentia individualis determinabit certos numero effectus, quos, & non alios producere possit.

Respondetur ex Pontio. Differentiæ specificæ, sunt dissimilis naturæ, & ut plurimùm inæqualis perfectionis, hinc non possunt extendi ad rationes omninò dissimiles; jam autem causæ solo numero distinctæ, non sunt dissimiles.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur aliæ Objectiones.

Objicitur 3. Causa per se influit in effectum. Ergo essentiale est huic effectui, dimanare ab hac causa.

Respondetur. Causæ nonnisi hoc sensu per se influunt, quia causant effectum, quâ tales, sed non eo sensu; quasi essentiale sit illis causare hunc effectum.

Objiciunt 4. Complutenses apud Pontium. Per hoc, quod individua sint ejusdem speciei, non habent in se invicem eandem naturam, sed similes naturas. Ergo, quòd habeant potentiam activam ejusdem rationis, non sequetur; quòd possint facere effectus eosdem, sed similes.

Respondetur. Disparitatem esse, quia si eandem naturam haberent individua, & essent individua ut supponitur, & non essent, quia eandem individuationem & entitatem haberent; Si autem eosdem effectus producere possint causæ, solo numero distinctæ, non sequetur illas esse easdem numero causas.

Instant 1. Differentia individualis non solùm limitat essentiam in ratione essentiæ, sed etiam in ratione potentiæ, sed per hoc, quòd limitat v.g. animam in ratione essentiæ, facit, ut distinctum numero compositum nequeat constituere. Ergo etiam in ratione potentiæ, ita limitabit, ut distinctos numero effectus, non possit producere.

Respondetur. Disparitatem esse, quia si eadem numero anima, distinctum ratione sui faceret compositum, deberet ipsa à se, esse alia; non enim constituit compositum alio, quàm se ipsa, utpotè causa intrinseca illius. Dixi, quòd deberet ratione sui, distinctum compositum constituere; quia si uniretur materiæ numero distinctæ, constitueret compositum, ratione materiæ, inadæquatè, aliud numero: Jam verò si eosdem effectus utraque causa numero distincta posset producere, non sequeretur illas causas esse easdem numero, quia distinctio causarum penes ipsas illarum entitates spectanda est, & non penes effectus, cùm causæ efficientes sint causæ extrinsecæ, suorum effectuum, adeoque numerum vel unitatem suorum effectuum non sequentes.

Instant 2. Ratio potentiæ abstracta ab individuis, debet plus includere, quàm ratio particularis potentiæ, sed ratio abstracta potest causare quoscunque effectus illius speciei. Ergo particularis potentia, non potest eosdem causare.

Respondetur. Negando majorem, quia ratio illa abstracta est entitas causæ, prout deputatæ à differentiis, si est ipsa entitas causæ, cum tota entitas seclusis differentiis in unaquaque contineatur, tota etiam vis causandi in unaquaque continebitur, cùm vis causandi sequatur entitatem, consequenter non plus poterit causare entitas illa depurata à differentiis, quàm concreta, cum aliqua particulari differentia; & sicut quia in uno individuo hominis secundùm entitatem specificam continetur tota ratio hominis, atque ratio ut sic hominis, est animal rationale, atque ipse Petrus; ita quia ratio agendi, est alligata ipsi entitati, sicut totam entitatem continet unum individuum, ita & continebit vim causandi quoscunque alios effectus, seipso excepto, quia hoc non cadit in potentiam naturalem. Deinde alia hæc est propositio, quòd illa ratio communis, sit communis ad plura causativa seu causas, cùm tamen ratio particularis, quâ talis, non sit communis ad plura causativa: & alia est hæc propositio; quòd illa Ratio communis sit communis, plurium causativa; & hæc propositio est falsa, non enim plus potest una similis causa, quàm alia, nec omnes plus quàm una, cùm ob rationem adlatam singulæ adinvicem; ad eosdem extendantur effectus. Cæterum ut illa ratio sit communis ad plura causativa effectuum, id deposcit ipsa ratio universalis, ad causas, illi communi rationi competens.

Addit Pontius. Quòd sicut potentia visiva in communi non potest plus videre, quàm potentia in particulari: ita nec ratio abstracta causæ à particularibus, plus agere poterit particularibus: totum ergo illud, quod plus includit potentia abstracta ab individuis, non est ratione terminorum, sed ratione multiplicabilitatis, per individua, quæ individuo non convenit.

Objicit 5. Vasquez & Valentia. Si productio hujus numero effectûs, spectat ad causam primam, tanquam determinantem ad individuationem, sequeretur causam secundam non liberè, sed necessariò, quia ex determinatione operari.

Responderi potest, imprimis retorquendo argumentum, quòd probaret. Si à circumstantiis loci & temporis determinetur ratio individui effectûs, cùm hæ circumstantiæ à nobis non pendeant, fore illos actus non liberos, & tamen à circumstantiis docet Vasquez sumi individuationem. Deinde conformiter ad communem nostrorum doctrinam, sic respondetur. Quòd Deus ante prævisum actuale exercitium libertatis creatæ, præordinaverit sub conditione hos vel illos effectus, ut si vellet amare, hoc actu, in individuo amaret; si odisse, hoc, in individuo actu odiret; quâ conditionatâ ordinatione posita, indifferens manet voluntas ad odisse vel amare, licèt supposito quòd amet, hoc potius actu amoris sit amatura, hinc illa ipsa ordinatio non tollit libertatem. Illustratur hoc inter alia tali instantia:

pau-

pauperi præparatur, hic numero obolus; ut illum accipiat, vel non accipiat, liberum est illi, supposito tamen quod velit acceptare, hunc accipiet, & non alium. Ad quam responsionem stabiliendam, sic possent firmari signa rationis, magis principalia. Primò videbat Deus causas liberas, positis omnibus prærequisitis, posse agere vel non agere. Secundò obtulit causis liberis concursum ad operandum utrumlibet. Tertiò ordinavit conditionatè pro singulis individuis certam individuorum actuum seriem. Quartò vidit creaturam se ad talem in specie actum determinare, quid autem hîc læderet libertatem? Conformiter ad dicta ubi de Prædeterminatione dici potest, quòd non sit libera voluntas in ordine ad hanc individuationem actus, vel quòd sit libera, voluntati individuatio actus non electivè, sed elicitivè. De quo fusè I. part. D. 5.

Objicitur 6. Album A. non potest divisim efficere speciem simillimi albi B. nec intellectus Petri efficere divisim intellectionem Pauli, ergo unus idemque effectus, non potest produci à pluribus divisim causis.

Respondetur. Si sit res de cognitione, non retento prædicato vitalitatis, cognitionem Pauli potest efficere Petrus, sed si sit de cognitione retento prædicato vitalitatis, jam disparitas erit, quia si retenta vitalitate, cognitio Petri posset à Paulo produci, & esset ille actus ab intrinseco Petri, quia esset actus ille retenta vitalitate à Petro oriunda, ut supponitur, & non esset ille actus ab intrinseco Petri, quia esset ab intrinseco principio, quod est ipse Paulus, vel quod est Principium in Paulo. Nullum autem simile contingit absurdum, si idem effectus à diversa numero causa ponatur.

Directè ad objectionem dici potest, quod consequens sit verum particulariter, sed non universaliter, nempè quod aliquis effectus non sit producibilis à pluribus causis. Porrò si effectus non sunt producibiles à pluribus causis, qui dicunt intrinsecam connexionem, nonnisi cum his causis, ii autem dicunt connexionem intrinsecam cum his nonnisi causis, qui etiam per divinam potentiam, nonnisi ab his causis produci possunt, eò quòd in sui definitione hanc nonnisi importent causam, & quia actus vitalis importat principium ab intrinseco, & quidem hoc, si debeat reddere intelligens hoc, & species albi A. importat repræsentationem non albi B. sed albi A. si ipsam rationem albi A. repræsentare debet, hinc sit, ut hi duo & similes alii effectus non possint à pluribus causis produci, quia autem multi alii effectus non important hanc connexionem, fit, ut ab aliis causis produci possint. Addo quòd multi negent species intra se solo numero differre.

Objicitur 7. Ergo absolutè loquendo, filius posset generare Patrem.

Respondetur. De præsenti rerum ordine hoc falsum esse.

DIFFICVLTAS II.

An duæ causæ simul eundem effectum producere possint?

Præmitto 1. *Quòd non sit difficultas de duabus causis partialibus*, ut cum plures v.g. carbones, idem subjectum calefaciunt: nec item est difficultas de duabus causis diversi ordinis totalibus, nam certum fide est, Deum qui est agens altioris ordinis, concurrere cum agentibus creatis. Nec item est difficultas de causis diversi generis; nam compositum habet quatuor genera causarum, in suo genere totalium. Nec item difficultas est de causis ejusdem generis totalibus in actu primo, partialibus in actu secundo, quando scilicet causa, ita actionem suam contemperat, ut relinquat locum actioni alterius, quamvis posset sola eundem effectum producere v.g. cum duo equi trahunt pondus, quorum unus sufficeret trahendo.

Præmitto 2. *Difficultatem esse de duabus causis ejusdem generis totalibus in actu secundo*, quando scilicet una producit pro sua parte totum effectum, & alia similiter.

Præmitto 3. *Posse difficultatem procedere: An id possit fieri naturaliter; deinde an id fieri possit supernaturaliter.*

Punctum Difficultatis 1.

An id fieri possit naturaliter?

Dicendum est. *Non posse fieri naturaliter, ut duæ causæ totales eundem effectum causent, idque totaliter.* Non est obvium, rationem conclusionis plenè satisfacientem dare, idque propterea, quia non apparet; Cur duo Angeli saltem ad ostendendam suam libertatem, non possint concurrere, uterque totaliter ad movendum eundem lapidem; cur item duo ignes eidem stuppæ applicari æqualiter vi naturali non possint, saltem Angelicâ, & quia tàm unus ignis, quàm alter nesciunt se agere, nec habent in potestate coercere actionem, cur unusquisque ita non aget, ac ageret quantumvis non adesset alter, quo casu idem effectus utrique causæ, in actu secundo responderet; videamus interim rationes, quæ adferri solent.

Probat 1. Arriaga communi argumento, quòd videlicet actio illius alterius foret frustra.

Responderi potest pluribus viis huic rationi; si enim nomine actionis frustra, veniat actio non cessaria simpliciter, concedo talem frustraneitatem; si autem nomine actionis frustra veniat actio essentialiter frustra, sic ne divinitus quidem id fieri posset, imò in hoc monstraretur quædam quasi liberalitas naturæ, & sicut licèt magis horreat monstrum, quàm superfluitatem, hinc rariora sunt monstra, quàm multæ pluviæ, vel magna siccitas, & nihilominus ex accidenti permittit illa natura; cur ergo non permitteret Deus duas causas saltem interdum, simul tamen agere.

Probat 2. Oviedo Assumptis variis principiis.

Primum Principium. Duæ actiones v.g. duæ generationes, dicunt inter se incompossibilitatem.

Respondetur. Hoc ipsum fuisse probandum.

Secundum principium. Deus & natura non determinant ad eundem effectum reproducendum, ubi jam desierit, unde etiam non datur à privatione regressus. Ergo nec ad eundem effectum duas causas determinabit.

Responderi potest. Quòd antecedens videatur favere oppositis, nam etiam negatio reproductionis effectus, posset ab illis reduci non in intrinsecam exigentiam naturæ, sed in legem & ordinationem Dei, cur ergo oppositum, secluſa hac ordinatione non posset fieri. Deinde non datur à privatione regressus, propter bonum universi, ex varietate consurgens, quæ varietas, ratione termini, non esset, si duæ causæ totales agerent, esset tamen varietas ratione ipsarum causarum, duplici adeoque ad effectum concurrentium, & sicut aliqui effectus, non à solis causis univocis, sed etiam ab æquivocis producuntur; ita spectat ad varietatem universiut cum ordinariè ab una totali causa, unus producatur effectus, propter varietatem procedat à duabus.

Probatur 3. Conclusio. Imprimis quòd attinet ad effectus materiales, illi non possunt simul totaliter à duabus causis produci; Ratio, quia cum effectus materiales habeant partes, non possunt simul produci, adeoque dant locum, ut suam partem, quæque causa producat. Quod attinet ad effectus spirituales, hi à nobis nulli fiunt, nisi habitus, species, actiones; substantia enim spiritualis creari indiget, prædicti autem effectus non possunt totaliter à duabus causis produci, quia causa illorum effectuum est anima, vel Angelus, qui sibi est principium unicum numero.

Responderi posset, quòd effectum materialem possunt totaliter producere duæ causæ, quantumvis ille sit divisibilis. Cur enim eidem minimo, non possint simul applicari duæ causæ, quo casu, una in agendo non posset præcedere aliam, consequenter, nec una post aliam successivè ageret; Quod attinet ad effectus spirituales; cur non posset homo habere duas simul alicujus objecti species, solo numero distinctas, iisque mediantibus, non posset eundem producere actum, cur non posset habere duos simul actus, ut utérque simul eundem spiritualem producat habitum, & sic de reliquis; quamvis autem actionis sit finis producere, non sequetur quod careret hoc fine, illa duplex actio, cum utrique, licèt idem, respondeat effectus.

Commodius probabitur Conclusio per hoc, quia nulla est experientia, quæ probet totaliter unum effectum à duabus causis ejusdem generis produci, & ex altera parte nullum est fundamentum positivum, quod probet, à duabus causis totalibus eundem fieri effectum. Ergo censendum est naturaliter id non posse fieri.

Confirmari potest, quia uni actioni non respondent duo termini v.g. uni ignitioni, duo ignes, ergo nec duplici actioni unus terminus, non enim est potius fundamentum unius, quàm alterius.

Objicitur in oppositum. Duo fines totales possunt naturaliter causare eundem effectum, unde potest quis deambulare totaliter propter recreationem. Ergo idem sentiendum de causis efficientibus.

Respondet 1. Arriaga. Non licere argumentari ab intentionalibus ad physica. *Hæc responsio*

Non Satisfacit. Quia finalis causa est causa Physica, licèt causans intentionaliter. Cur ergo si finalis duplex causa potest eundem effectum causare, non poterit efficiens? Curque intentionalitas admittit coexistentiam alius causæ totalis, non admittit autem efficientia.

Respondet 2. Oviedo. Causam finalem dupliciter spectari posse, primo respectu actus interni voluntatis. Deinde respectu actus externi, dicit itaque eundem actum voluntatis, non posse pendere à duplici causa finali adæquata, posse externum; prioris rationem dat, quia actus internus per se, & essentialiter respicit suum objectum, & per seipsum ab illo pendet, ut non possit ab ipso non pendere. Ergo actus qui pendet à duplici objecto, ita pendet ab ipso, ut non possit non pendere. Ergo ulterius à nullo pendet adæquatè, eo ipso enim, quòd non possit non ab utroque dependere, neutrum seorsim sumptum sufficiens est, ut illo ablato, actus subsistat, cum tamen de ratione causæ adæquatæ sit, posse subsistere effectum, aliâ causâ ablata: posterioris rationem dat, quia deficiente uno fine, qui est sanitas, potest eadem deambulatio imperari efficaciter à fine, qui est recreatio, &c.

Hæc responsio

Non

Non Satisfacit. Tum quia negari potest illam deambulationem fore eandem formaliter, licèt futura sit eadem materialiter, quia formaliter accepta illa deambulatio est actus humanus. Ergo importat motivum; cumque unum motivum non sit aliud motivum, fit, ut uno deficiente motivo, non sit jam unus actus formaliter, quia non respicit jam aliud motivum, per quod tamen formalisatur. Tum quia sicut est dependentia absoluta actus interni à motivo, sic est etiam dependentia ex suppositione actus externi à motivo: quæ dependentia ex suppositione in hoc sita est, quia poterat hic actus, aliud motivum habere; supposito tamen quòd habeat, non potest non habere; quamvis verò actui externo concedatur dependentia nonnisi ex suppositione, motivo tamen illo mutato, non manet idem actus formaliter; & sic v.g. deambulatio assumpta ex intentione recreationis est bona formaliter, deambulatio autem assumpta ad locum inhonestum, est mala formaliter. Ergo etiam non eadem erit formaliter deambulatio, deficiente alio fine. Sicut enim alia est formaliter dependentia deambulationis factæ propter finem bonum, & alia propter finem malum; ita alia erit formaliter dependentia actus externi ab uno fine, & alia à duobus.

Respondetur. 3. Negando Antecedens; & licèt eadem materialiter deambulatio causari possit à duplici causa finali, non tamen eadem erit formaliter, & secundum esse causatum à finali.

Ad hanc responsionem elucidandam duo adferenda sunt. Imprimis cur si eadem deambulatio potest causari, quoad esse materiale seu reale, à duplici causa finali, non possit etiam à duplici efficienti, idem esse reale causari; deinde adferendum est; cur idem formale esse, non causetur à duplici finali causa. *Quoad primum*, ratio est quia finis non dat esse ipsum reale, sed nonnisi esse tale, non enim ratio causandi in fine, est ipsum esse simpliciter, sed bonitas, hoc est, jucundum tale, utile tale, delectabile tale; ergo & quod causat, non est esse simpliciter, sed tale esse; nam proportionantur ratio causandi, cum causato, imò si finis causaret esse, ut esse simpliciter, hoc ipso jam non indigeret consortio efficientis, transiretque finale agens, in efficiens, & certè intendit finis ipsum bonum, & non esse simpliciter acceptum. Ergo & id quod causat, est bonum, id enim causat, quod intendit; sed bonum, non est esse, simpliciter acceptum, passio enim non est formaliter id, cujus est passio. Ergo & finis non causat esse simpliciter acceptum, sit ut sive accedat, sive recedat, sive ut unum, sive multiplex, eodem modo se habeat, esse simpliciter. Quia autem causa efficiens causat ipsum esse simpliciter, sicut abscessus illius facit non esse effectum simpliciter, ita & multiplicatio illius, facit ipsum esse simpliciter, seu esse materiale & reale multiplex, accedente experientiâ, quod unus idemque effectus totaliter non ponatur à duplici principio ejusdem rationis. *Quod secundum.* Nempè, cur idem formale esse non causetur à duplici finali causa; ratio præter adlatas contra responsionem secundam hæc est; si duo fines totales v. g. sanitas & recreatio causarent eandem formaliter deambulationem, idem esse formale causatum à causis finalibus, haberet deambulatio, deficiente altera causa totali, ut notum est ex definitione causæ totalis, sed non habet idem esse formale. Quòd probatur, esse formale in deambulatione causatum à fine, qui est recreatio, deficiente hoc motivo deficit. Ergo. Antecedens probatur, si deficiente motivo hoc, quod est recreatio, esse formale in deambulatione causatum ab hoc fine, non deficeret. Ergo posset esse, hoc esse formale, sine hoc motivo: ulteriusque quod fieret propter unum finem, fieret propter omnes fines, siquidem abscedente fine, qui est recreatio & manente solo fine; qui est sanitas, habetur formale esse causatum ab illo fine, manetque esse recreationis in illa deambulatione; ex quo ulterius à pari sequeretur, quòd etiam deficiente motivo, quòd sit malum respectu recreationis, manebit adhuc formaliter mala, illa deambulatio.

Addi potest. Ne divinitus quidem propter diversos fines adæquatos posse causari, idem esse formaliter, quòd respiciunt diversa motiva, quia etiam divinitus ratio formalis jucundi, non potest esse ratio formalis utilis, & sicut assensus intellectus propter unum motivum, non potest esse idem, propter aliud motivum etiam divinitus, quia una specificatio non est alia specificatio, ita nec divinitus, propter diversos fines, idem esse formale respondere.

Punctum Difficultatis 2.

An id fieri possit supernaturaliter.

Dicendum est *Affirmativè*. Est contra Scotistas & Thomistas, & nostrum Vasquez.

Probatur unico argumento. Quia id non implicat contradictionem.

Confirmatur. Conclusio à pari. Non implicat contradictionem, ut eodem instanti Episcopus cum Sacerdote novo, finiat formam, quo posito quæro, vel uterque consecraret, vel non, si uterque, quæro, vel partialiter, vel totaliter? si totaliter. Ergo ejusdem effectus duæ causæ totales adæquatæ, dari possunt; si partialiter; contra erit. Tum quia illa partialiter

causare possunt (si sint ejusdem generis causæ) quæ quamvis sint causæ necessariæ, temperare suum concursum possunt, ut cum duo equi temperant inter se tractionem currus, at quomodo efficacia formæ consecrativæ, temperari potest? Tum quia si partialiter concurrant. Ergo vel una pars corporis Christi ab uno nonnisi produceretur, & altera ab alio, & sic non verificaretur forma de toto corpore procedens, & tamen consecratio infundatur verificationi. Fingamus certè fecisse Deum decretum, ut postquam duo Sacerdotes protulerint in eodem instanti formam, id quod respondet prolationi unius, in tempore immediatè sequenti desinat & remaneat id, quod consecrationi alius respondit, tunc quæro: vel manebit Corpus totum, vel non manebit, si manebit. Ergo ille alter est causa adæquata, si non manebit totum corpus. Ergo ille alter non consecravit, debuit enim consecrare Corpus Christi, pars autem corporis, non est corpus; vel certè si partialiter concurrunt. Ergo partem nonnisi hostiæ consecrat, in illaque ponit corpus Christi; quod etiam dici non potest, quia hoc consecrat, quod intendit, sed intendit totam hostiam consecrare. Ergo. Neque valet si dicas, determinari id debere à Deo, in quanam hostiæ parte debeat producere; id enim arbitrariè dicitur, & nonnisi ad evitandam difficultatem, nunquidnè ex suppositione hujus sententiæ, qui vellet consecrare non in hac parte, in qua designaret Deus, nunquid prolatio formæ, materiæ capacitas, intentio formata, nullum jam deberent habere effectum, ad quidque hoc Ecclesia statuit, si hujus nonnisi à Deo petenda determinatio?

Respondet 1. Mastrius. Quod argumentum vim habeat, si ponantur Sacramenta causare physicè, non verò si mortaliter.

Contra. Possunt dari duæ causæ totales morales. Ergo & Physicæ.

Respondet 2. Mastrius. Sacramenta sunt causæ instrumentales (supponamus physicè causantes.) esse autem plures causas totales instrumentales non inconvenit, quia non proinde multiplicantur virtutes influentes, cum instrumenta non agant propria virtute.

Contra. Licèt instrumenta non agant propriâ virtute, nihilominus agunt, nec obest ut duo non agentia propriâ virtute, habeant rationem causarum totalium. Ergo non repugnabit ut habeant rationem causarum totalium, etiam agentia propria virtute, cum difficultas sit petita, non ex formalitate propriæ virtutis, sed ex formalitate totalis causæ, & tamen duplicis.

Respondet 3. Idem esse non posse à duabus causis totalibus, inducentibus formam effectivè, sic autem inducens est solus Deus.

Contra. Non implicat duas causas totales instrumentaliter, esse inductivas, ergo & effectivè, non efficientia Deo debita, quia hæc nulli creatæ causæ convenit, sed efficientia debita creatis.

Respondet 4. Quod illa transsubstantiatio non sit productiva, sed adductiva.

Contra. Non implicat ut sint duæ causæ totales adductivæ. Ergo ut etiam sint duæ totales efficientes.

Respondebis 5. Quod sacerdotes debeant habere nonnisi intentionem materialiter proferendi verba, solo tunc Episcopo intendente formaliter illa proferre.

Contra. Quid si formaliter velint illa proferre? præcipuè quia si attendatur ad sensum communem Doctorum, qui plurimum æstimari debet, formanda est intentio, de formaliter proferendis verbis, si cætera adsint, nec docent Scotistæ, materialiter illa proferri debere.

Objicitur 1. Duæ causæ materiales, & duæ formales, non possunt causare eundem effectum v. g. compositum etiam divinitus. Ergo nec duæ efficientes adæquatè causare.

Respondetur. Disparitatem esse, quia effectus, quod est compositum, est idem realiter cum suis causis intrinsecis, sit ut multiplicatis suis causis, non possit esse idem effectus. Quia autem effectus, non est in re causa efficiens adæquata, fit ut multiplicatis efficientibus adæquatis, non sit necesse multiplicari effectus.

Objicitur 2. Unus effectus causatus à duplici causa adæquata, & dependeret ab illis ut causis, & non dependeret, dependeret ut supponitur, non dependeret autem, quia dependentia significat indigentiam, quia autem ab uno habet suum esse, non potest indigere alio, quoad hoc esse.

Respondetur Variis viis. Imprimis dici potest cum Hurtado & Arriaga, quod dependentia non significet per se indigentiam, sed per se significat productionem effectus, indigentiam autem significat, ex consequenti, idque sub disjunctione vel hujus vel illius causæ.

Deinde indigentia est nomen translatum à pauperibus, quod certè effectui non convenit nisi accommodativè.

Nihilominus etiam supposito, quod dependentia sit ista indigentia, potest dici, quod effectus prout pendens ab una causa, non indigeat alia causa; pendens autem à duplici causa, potest indigere ex suppositione, duplici causa, ex suppositione inquam, quia porerat nonnisi ab una causa recipere esse; & sicut quòd fit ex duobus partialibus motivis, quæ divisim poterant esse totalia, pendet ab illis ex suppositione, ita & in præsenti.

Denique indigentia quæ expletur ab una causa, non ita expletur, ut hoc ipso expleatur ab omni-

omnibus, à quibus illam expleri non implicat, sed tantum explet ex parte sui; & sicut mendicus indigens obolo, si illi offeratur obolus à Paulo, expletur illius indigentia; nihilominus viam non præcludit, quo minus adhuc à Petro dari obolus possit; ita & hîc, quamvis cum hac disparitate; quòd distinctus obolus detur ab utroque. Denique potest hoc fieri, non ex indigentia effectus, sed ex placito Dei.

Instabis. Vas impletum uno liquore, non manet implebile alio liquore. Ergo & effectus causatus ab una causa, non manet causabilis ab alia causa.

Respondetur. Imprimis à duobus liquoribus penetratis, potest divinitus totaliter ex parte utriusque impleri vas. Ergo & produci, potest item impleri ab uno liquore, duobus implentibus. Ergo & produci idem effectus à duabus causis totalibus.

Objicitur 3. Id quod est essentialiter frustrà, non potest dari: sed dependentia unius effectus à duplici causa totali, esset essentialiter frustra, quia effectus, eo ipso, quòd habeat existentiam ab hac causa, non habet jam quod recipiat ab alia causa.

Respondetur. Effectus non recipiet tunc novum esse ab altera causa, sed idem, duplici titulo, ex vi duplicis actionis. Non esset etiam illa dependentia ex eo frustra, quia una causa percunte, adhuc alia causa posset eundem in individuo effectum producere &c.

Instabis. Illa secunda causa actum ageret.

Respondetur. Si simul concurrant, non actum ageret, sed ageret quod agitur, agens id, quòd tum primum fit, ad eum modum, quo causa secunda, in comparatione primæ, eundem numero effectum producens, non agit actum, sed agit quod agitur. Quòd si causa altera superveniret, postquam jam altera produxit effectum, tunc superveniens causa, non posset primo producere, posset tamen simul conservare.

Objicitur 4. Si vera est Conclusio, sequeretur illum effectum & dependere per se à duabus causis, & non dependere per se, dependeret, ut supponitur, non dependeret autem, quia nihil dependet per se ab aliquo, quo non posito adhuc per alia, quæ tunc ponuntur, sine novo superaddito poneretur.

Respondetur. Quòd dependentia per se, in hoc stet, quòd effectus producatur à causa ut tali, nec se habente ita, ut se habet, dum Musicus ædificat; non stat verò in hoc, quasi non possit habere esse effectus, illa deficiente. Potest alius modus respondendi adhiberi eidem argumento, quòd scilicet sublata alia causa, non haberet jam effectus esse, vi duplicis causæ, & quod hoc esse vi alius causæ retinere non possit, nisi succedat alia, quæ itidem divinitus tribuat illi effectui, esse, quamvis sublata altera causa, haberet esse simpliciter. Ad eum modum, quo causa prima, est per se causa effectûs, causa item secunda est causa per se effectus, & tamen sublata causa secunda, sine ullo superaddito habebit non vitalis v.g. effectus esse, licèt esse dependens etiam à causis secundis haberi nusquam possit, nisi supplente aliqua causa secunda, locum alterius.

Instat Pontius. Iste effectus haberet esse, quamvis altera causa non adesset. Ergo effectus non habet indigentiam alterius causæ, si non habet indigentiam, non habet dependentiam. Quod ipsum probatur; quia indigentia actualis, est ratio fundandi, aut conditio requisita ad fundandam relationem actualis dependentiæ, hinc Deus non dependet ab ullo, quia nullo indiget.

Responsum supra. Sublata una causa habere effectum esse simpliciter, sed non esse duplici titulo. Supposito etiam, quòd indigentia esset ratio fundandi, aut conditio requisita, tamen una indigentia posset fundare plures dependentias & relationes, vidimus enim in materia de relatione, unam eandemque rationem fundandi v.g. qualitatem, fundare plures relationes similitudinis, & sicut indigentia naturæ humanæ ad terminari personalitate, sufficienter expletur à Persona verbi, & tamen manet terminabilis à personâ Patris. Ergo idem dici poterit de effectu comparabili ad plures causas.

Objicitur 5. Illæ duæ causæ & essent adæquatæ, & totales ut supponitur, & non essent, quia unaquæque causaret in consortio alius.

Respondetur. Esse illas duas causas totales, non per exclusionem alius causæ, sed per exclusionem alicujus partis effectus, à se non dependentis. Alii dicunt ex eo illas causas esse totales, quia consortio alius unaquæque non indiget, sed se sola est sufficiens in actu secundo, ponere effectum. Conformiter ad dicta supra dici etiam posset, neutram ex illis esse adæquatam, ut det esse duplici titulo, licèt unaquæque sit adæquata, ad dandum esse simpliciter & uniter.

Instabis. Implicat eundem effectum, esse solum tanto concursu producibilem, & non esse solum, tanto concursu producibilem, atqui si idem effectus à duabus causis adæquatis fieret, idem effectus, & esset, & non esset solum tanto concursu producibilis. Ergo. Minor probatur, quia si quis designaret hunc influxum causæ B. & diceret, effectus est solum tanto concursu producibilis, verum diceret, si etiam de eodem influxu causæ B. diceret, hic effectus non est solum tanto concursu producibilis, verum etiam diceret, nam etiam est producibilis à causa A. Ergo.

Re-

Respondetur. Attendendum esse hîc ly solùm cum qua particula construatur, si enim ly solùm construatur cum est, ut sit sensus, est solùm tanto concursu producibilis, falsa erit affirmativa, affirmabit enim, quod nonnisi, cum concursu aliarum causarum sit producibilis, si autem ly solùm construatur cum ly tanto concursu, vera erit affirmativa, falsa negativa, affirmativæ enim ita posita constructione, hic sensus erit: quòd etiamsi nulla alia causa concurrat, tamen una sufficiens erit, nullo alio superaddito ad causandum effectum. Meminisse hic oportet illius paralogismi: qui potest portare viginti tantum, decem portare potest, sed qui decem tantum portare potest, non potest viginti portare. Ergo qui potest viginti, cui paralogismo est similis hic alter. Quod potest simul produci à duabus causis totalibus, ab una tantum causa totali potest produci, sed quod ab una tantum causa totali produci potest, à duabus causis totalibus non potest simul produci. Ergo quod à duabus causis totalibus potest simul produci; à duabus causis totalibus non potest simul produci.

Directè ad argumentum dici potest Negando Minorem. Probatio illius distinguitur. Qui designaret hunc influxum causæ B. & diceret, effectus est solùm tanto concursu producibilis, verum diceret hoc sensu: quia se solo habet virtutem in actu secundo ponendi illum. Concedo Minorem; verum diceret in isto sensu, quòd ille influxus excluderet influxum, dantem esse totaliter alio titulo. Nego Minorem.

Objicit 4. Pontius. Eadem causa non potest habere plures effectus adæquatos simul, & semel, licèt possit habere plures tales successivè. Ergo nec effectus, plures causas adæquatas simul, quamvis possit habere divisim. Antecedens inquit ab omnibus conceditur. Et probatur. Quia aliàs ille effectus esset adæquatus, ut supponitur, non esset autem adæquatus, quia ultra illum effectum, haberet alium effectum.

Respondetur. Quo sensu non potest causa habere simul plures adæquatos effectus, eo sensu nec successivè potest habere, quia semper in infinitum plures poterit producere, adeoque nunquam poterit habere adæquatos, & in hoc etiam sensu effectus, divinitus nunquam potest habere causas adæquatas, quia in infinitum plures possunt assumi ad eundem effectum, simul producendum; quo autem sensu causa potest successivè plures adæquatè effectus producere, id est à se sola productos, excludendo alias causas secundas ejusdem generis, eodem sensu miraculosè saltem, potest simul plures effectus habere, adeoque & effectus poterit simul habere plures causas.

Instat idem. Productivitas ita est limitata in causa in ordine ad aliquem effectum tantæ perfectionis, ut non possit se extendere ad alium gradum ulteriorem, etiam supernaturaliter. Ergo & producibilitas ita erit limitata, ut non extendat se nisi ad talem causam simul & semel, hæc autem non alia est, nisi totalis.

Respondetur. Negando Antecedens, quia lapis potest assumi ad producendam gratiam, quæ est alius gradûs, licèt id non possit nisi supernaturaliter, & si quæ est contradictio pro antecedenti, ea desumeretur v. g. ex vitalitate, aut alio principio nullo modo serviente ad consequens.

Objicitur 7. A Complutensibus apud Pontium. Actiones duarum causarum, & essent duæ, & non essent duæ, essent ut supponitur, non essent autem, quia effectus unus esse supponitur. Ergo & fieri ipsius unum est, & consequenter actio debet esse una, quia accidentia individuantur à subjecto.

Respondetur. Negando accidentia individuari à subjecto, deinde *Fieri*, duplex hîc potest cogitari. *Primo*, fieri activum & hoc se tenet ex parte agentis, estque duplex, *Secundo* fieri passivum, & hoc identificatum realiter ipsi effectui, unum est, sicut & effectus unus est.

Instabis. Quòd sicut non potest esse dependentia à duplici causa, prima, ita nec possit esse à duplici causa secunda.

Respondetur. Dum implicet duplex causa prima etiam successivè causans, qui ab utraque simul causante poterit esse dependentia; non repugnat autem causa secunda saltem successivè duplex, & si non repugnat successivè, cur repugnabit simul.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur alia argumenta.

PRimum quidem ponentur argumenta ex Mastrio, postea accedemus ad argumenta recentiorum.

Objicit primo Mastrius disp. 8. n. 61. Si effectus à pluribus causis penderet simul & semel, tunc à neutra penderet essentialiter, vel simul ab eadem penderet, & non penderet essentialiter, quod implicat, à nullo enim aliquid dependet essentialiter, quo non existente, nihilominus esset, sed si ignis habet duas causas totales A. & B. tunc non existente A. nihilominus ignis esset à B, cum ponatur ejus sufficiens causa totalis, & non existente B. adhuc esset ab A. eadem ratione. Ergo à neutra essentialiter dependeret.

Respondetur. Imprimis cum per accidens sit, & nonnisi supposito miraculo, ut duæ causæ totales ejusdem rationis, producant eundem effectum, immeritò assumit arguens, pendentiam

tiam essentialem. Sed quidquid sit de hoc, negatur directè sequela; & licèt non possit aliquid existere, sine eo, à quo dependet essentialiter, si illud à quo dependetur, sit exclusivum alius causæ, secus si non sit exclusivum alius causæ. Rursùs posset hìc ostendi dependentia essentialis, quia scilicet si det esse causa totalis A, & non det esse causa totalis B, hoc ipso dabitur esse simpliciter & uniter quoad titulum, dabitur autem pluriter quoad titulum, si plures causæ totales divinitus concurrant, non implicat autem dari esse pluriter quoad titulum, haberique dependentiam essentialem, à pluribus causis, quoad esse pluribus titulis.

Instat primo idem. Dependentia per se supra dependentiam absolutè sumptam, aliquam conditionem perfectivam addit, quæ esse nequit nisi necessitas, omnis enim perfectas aliquam semper involvit necessitatem, sicut omne per accidens, aliquam contigentiam, sed hæc necessitas nequit esse absoluta, nisi respectu causæ per se primæ, quia in secundis, effectus univocus, qui est ab una, potuit absolutè esse ab alia ejusdem speciei. Ergo ex hoc capite erit attendenda, quòd cum actu totaliter fit, ab ista causa, virtute istius per se dependentiæ, non est tantùm, quòd effectus verè accipiat esse à causa, sed etiam ita necessariò, ut in sensu composito, quòd sit ab ea, nequeat esse ab alia, pro eodem instanti, cum Aristot. dicat de causis per se, causa in actu & effectus, simul sunt.

Respondetur. Negando inter effectum, & causam esse dependentiam per se, hoc est essentialem quoad actuale esse; sed quidquid sit de de hoc, directè dici potest, si effectus actu totaliter totalitate excludente influxum aliùs similis causæ, fiat ab ista causa, ita jam connectetur causa cum effectu, ut pro illo instanti, implicet effectum esse sine illa causa, sed si effectus actu, totaliter fiat ab hac causa, sed totalitate non excludente influxum alius similis causæ, sed totalitate solùm, quòd scilicet nulla sit pars effectus, quæ ab hac causa non producatur, tunc, non ita connectetur causa cum effectu, ut non possit esse effectus sine hac causa; non repugnat autem talis totalitas, & tamen non exclusiva divinitus alius similis causæ.

Deinde effectus uniter quoad titulum, ita dependet ab hac causa, ut impossibile sit illum esse sine hac causa, secus si effectus ponatur pluriter quoad titulum, non repugnat autem eum sic poni.

Auctoritas Aristot. solùm vult, non posse poni actionem quin agat, adeoque quin sit effectus, sed negatur duas non posse esse totales actiones, respectu ejusdem effectus, ponibilis jam tunc, duplici titulo.

Instat 2. Licèt effectus creatus non dependeat dependentia essentiali simpliciter, nisi à solo Deo, negare tamen eis dependentiam essentialem, saltem secundùm quid à causis secundis, saltem in instanti, quo fiunt ab eis, est prorsus irrationabile, imò actus vitales, ita essentialiter pendent à suis vitalibus principiis.

Respondetur. Nego hoc esse irrationabile, nec id probatur. De actu vitali alia est res, quia impossibile est actum vitalem esse, salva vitalitate, & non ab hac potentia esse, de quo in Materia de vitalitate. Possibile autem est hunc effectum esse, & non ab hac causa esse. Deinde etiam hâc dependentiâ concessâ, dabitur effectus duplici titulo habens esse.

Instat 3. Effectum dependere essentialiter ab aliqua causa, non est effectum absolutè & simpliciter existere non posse sine illa, nisi sit dependentia à Deo, sed significat existere non posse sine illa, à qua actu producitur, in sensu composito, quia si ab alia totaliter tunc fieret, utique ab ista essentialiter non penderet.

Respondetur. Cum possit produci effectus ab alia causa, hoc ipso falsum est, non posse sine illa causa produci effectum, adeoque non erit adhuc essentialis, dependentia actualis effectûs, à sua causa; sed quidquid de hoc, casu quo effectus ab alia causa totaliter fieret, & simul uniter, nego quod tunc ab ista sola causa essentialiter non penderet, sed si uniter fieret, sed pluribus titulis haberet esse, in illo pluriter esse, penderet essentialiter à pluribus causis. Repeti possunt alii præjacti distinctionis termini.

Instat 4. Quando effectus totaliter ab aliqua causa procedit, dicitur ab ea essentialiter & per se dependere, quia non potest produci in sensu composito, nisi ab ea causa, à qua producitur, & nequit existere tunc, ex vi alterius.

Respondetur. Ex suppositione, quòd effectus producatur nonnisi ab ea causa, non potest produci nisi ab ea causa, sed nego essentialem esse hanc suppositionem, nequitque effectus existere tunc ex vi alterius causæ, si uniter esse accipiat, secus si pluribus titulis, nec repugnat, ut accipiat esse pluribus totalibus titulis.

Instat 5. Dependentia effectûs à causa fundatur in indigentia, quam habent causæ ad existendum. Ergo si quis in hoc instanti ita procedit ab A. ut pro ejus existentia A. non indigeat, & similiter à B, signum est à neutra per se pendere, quia conceptus dependentiæ, imbibit necessariò conceptum indigentiæ.

Respondetur. Imprimis negando esse dependentiam essentialem in actu, effectus à causa.

Rursùs illâ concessâ, licèt conceptus dependentiæ imbibat in se conceptum indigentiæ, nego quod ex suppositione duplici titulo acceptionis esse, non indigeat pluribus causis.

Deni-

Denique dependentiâ etiam ſuppoſitâ, involvit illa indigentiam, ſi aliunde non aſſumatur aliud ejuſdem indigentiæ expletivum, quod aſſumi non repugnat.

Objicit 2. idem. Unus effectus dependet totaliter nonniſi ab una cauſa, quia dependentia totalis effectûs fundatur in indigentia effectûs, cum enim effectus nequeat à ſeipſo eſſe, vel conſervari, indiget cauſa efficiente, vel conſervante, & quia de ratione cauſæ totalis & adæquatæ eſt, quod exhauriat & expleat totam effectus indigentiam, hinc eſt, quod eo ipſo, quod ab una cauſa totaliter dependeat, nequit ab alia ſimul dependere totaliter.

Respondetur. Unum effectum dependere totaliter ab una nonniſi cauſa, ſi dependeat dependentia excluſiva conſortii aliûs cauſæ, ſecus ſi non ſit excluſiva, ſed inferat nonniſi nullam eſſe partem effectûs, quæ ipſa non pendeat ab hac cauſa. Verumque id eſt, ſi unus effectus uniter accipiat eſſe, ſecus ſi pluribus titulis, nam ad accipiendum eſſe pluribus titulis, indiget pluribus cauſis, indigetque effectus hac nonniſi cauſa, ex ſuppoſitione, quod hæc nonniſi cauſet, non implicat autem, ne, hæc nonniſi cauſa cauſet.

Instat 1. Implicat eundem effectum bis produci in eodem inſtanti, cum effectus per unam actionem totalem, ſimpliciter accipiat totum ſuum eſſe.

Respondetur. Nego implicare ut eodem inſtanti effectus bis producatur, hoc eſt accipiat eſſe duplici titulo, & à duplici principio, & licèt ab una cauſa, naturaliter loquendo, accipiat totum ſuum eſſe, non implicat ut accipiat totum ſuum eſſe à pluribus cauſis, unde etiam aſſumptio illa alterius cauſæ ad operandum eundem effectum, non eſt ex titulo indigentiæ, ſed ex titulo ſubjectionis, ad ordinem divinum, qui, nego quòd non poſſit fieri in hoc genere, circa cauſas, ut ſcilicet plures cauſæ, producant eundem effectum: aut ad maximũ dabitur indigentia aliûs cauſæ, ex ſuppoſitione duplici titulo accipiendi eſſe, & ex ſuppoſitione, auctæ hujus, ut ita dicam indigentiæ, non mutabitur natura, ſed reducetur in actum potentia obedientialis, quam nego non haberi in ordine ad hoc, ut à duplici cauſa, idem procedat effectus.

Imstat 2. Longè major eſt indigentia, quam habet effectus reſpectu cauſæ, quàm corpus reſpectu loci, quia dependentia, quæ eſt locati ad locum, non eſt ſimpliciter neceſſaria, ex parte ejus, quod dicitur dependere, ſicuti eſt dependentia cauſati ad cauſatum.

Respondetur. Cum per nos poſſit eſſe aliquid in duplici loco divinitus, poterit etiam à duplici cauſa totali, divinitus cauſari.

Instat 3. Si effectus ex natura ſua & ab intrinſeco non indiget aliqua cauſa ut ſit, eo quòd ab alia ſufficienter ponitur in eſſe. Ergo neque potentiam obedientialem habebit, ut ab intrinſeco reddatur indigens talis cauſæ, Deus enim pro ſua voluntate, efficere non poteſt, ut effectus ſuapte naturâ pendeat ab eo, à quo non indigebat, non enim poteſt Deus immutare indigentiam rei, non immutatâ naturâ.

Respondetur. Per potentiam obedientialem non poteſt effectus reddi ab intrinſeco indigens, hoc eſt naturaliter indigens, Concedo: non poteſt reddi ab intrinſeco indigens, hoc eſt ſuppoſito, quod per potentiam obedientialem poſſit eſſe indigens (caſu videlicet quo duplici titulo accipiat eſſe) non poteſt reddi, ut actu ab intrinſeco indigeat, ſi ſcilicet velit Deus illam potentiam obedientialem reducere in actum. Nego, nec tum temporis faciet Deus, ut quod ſuapte natura nullo modo pendebat, incipiat pendere, ſed quod obedientialiter erat aptum pendere, ut actu pendeat. Non implicat autem, ut obedientialiter pendeat effectus à duabus cauſis. Deinde rigoroſè loquendo, effectus indiget cauſa nonniſi ex ſuppoſitione, quòd ſimul ab alia non producatur.

Instari poteſt 4. ex eodem. Non poteſt explicari, quid ſit iſtud accipere eſſe pluribus titulis, & non uniter.

Respondetur. Non aliud eſt, niſi eſſe, quod ſi non producatur ab hac cauſa, adhuc non erit nihil, cum producatur ab alia: Si autem effectus uniter exiſtat, ſi non ſupponatur produci ab hac cauſa, debet ſupponi eſſe nihil.

Instari poteſt 5. Sicut ponitur Ly res produci per duplicem influxum. Ergo etiam per ſubtractionem illius duplicis influxus bis corrumperetur, quod implicat. Quia ſi res deſinat eſſe ex vi deſitionis, unius tantum influxus, taliter deſinit, ut amplius non ſit, unde nonniſi ſemel res poteſt corrumpi dum exiſtit.

Respondetur. Productio quæ fit à duplici cauſa totali, interdum poteſt ſimul habere conjunctam reproductionem replicativam, interdum non, ſi habeat conjunctam reproductionem replicativam, poterit deſinere ex vi deſitionis unius tantùm influxus, ita tamen ut adhuc ſit, ex vi aliûs influxus, & ſuæ entitatis reproductæ, ſicut poteſt in uno loco deſinere ſacramentaliter Chriſtus, in alio non deſinere; ſi autem productio à duplici cauſa totali non habeat ſibi conjunctam reproductionem replicativam, tunc aliud eſt quærere; an deficiente una actione conſervativa: & aliud, an ſi corrumpatur aliquid, vi deſitionis unius conſervationis, adhuc maneat non corruptum. Et quidem quod deficiente una actione conſervativa, non ſit neceſſe deficere aliam actionem conſervativam, ratio eſt, quia id non implicat, neque enim una eademque actio conſervativa deſineret, & non deſineret, ſed una deſineret, alia non deſineret, cum & ipſæ actiones ſint inter

ter se distinctæ, illique uni desinenti conservationi, responderet pro termino, non corruptum simpliciter, sed non conservatum vi hujus conservationis, quæ ponitur desinere. Sed si ponatur ob desinentem illam actionem conservativam, terminus ipse corruptus, unus idemque & non replicatus, non jam posset esse vi alius actionis. Ratio, quia de uno eodemque & non replicato termino, verum esset dicere, est & non est, quod implicat. Quia autem si concurrant duæ causæ totales, in ipsomet termino, non sequetur est & non est, sed solum sequetur existentia duplici titulo, ideo adhuc non repugnabit à duabus causis totalibus, eundem effectum produci. Cæterum hoc posset, bene fieri, ut una eademque res, eodem instanti bis corrumpatur, hoc sensu, quod sicut habuit esse duplici titulo conservativo, ita accipiat non esse duplici titulo, hoc est duplici totali conservatione ablata.

Quærit Mastrius: Cum hi influxus non sint ita inter se connexi, ut unus necessariò cessare debeat ad desitionem alterius: cesset unus influxus alio remanente, vel desinit effectus secundum substantiam, vel non desinit? Si non. Ergo per influxum priorem non conservabatur, siquidem ex desitione ejus, nihil substantiæ huc effectui deperditur. Si desinit effectus secundum substantiam, vel ita desinit ut nihil amplius destruendum remaneat, & sic habetur intentum, quod res non possit bis corrumpi in eodem instanti, si remanet aliquid, & aliquid destruitur, signum est, quod non conservabatur id, quod remanet, ex vi illius. Ad hanc quæstionem dici potest. Concedo illos influxus non esse, ita necessariò inter se connexos, ut unus necessariò cessare debeat, ad desitionem alterius, unde cessante uno influxu, potest manere res; & licèt si effectus conservetur uniter, & per influxum unum, illo ablato sit necesse desinere effectum, secus si non conservetur uniter. Et ratio est. Quia non implicat contradictionem, servari duplici concursu conservatio totali, quorum uno ablato non sit necesse auferri alium concursum, adeoque rem corrumpi, & si unà desineret uterque concursus, eo casu effectus, bis eodem instanti corrumpetur, quia subtractione duplicis concursus conservativi.

Et per hoc patet quid sit respondendum ad objectionem ejusdem tertiam, inibi positam.

Sed insuper

Objicit 3. Nullus fingi potest casus possibilis, in quo duæ causæ totales, æqualis activitatis, & eodem modo eidem passo applicatæ, producant totaliter eundem effectum, tali enim modo ab utraque sic applicata causabitur, quali à singulis divisim causari non potest, nam si effectus est divisibilis secundum perfectionem, tunc perfectior effectus ab utraq; exibit, quàm non exiret ab altera seorsim ut duo luminosa eidē diaphano applicata, prōducunt intensius lumen. Si verò effectus sit indivisibilis secundùm perfectionem, tunc idem quidem effectus proderet, sed non eodem modo, nam ab utraque erit citius & in majori distantia. Si denique constituatur casus, quod effectus sit indivisibilis, & etiam indivisibiliter producibilis, v.g. casu quò duo ignes applicentur ad materiam ultimo dispositam, in tali casu duo illi ignes duplicem formam producent in eadem materia, cum enim virtus amborum simul sumpta, sit major extensivè quàm alterius tantum, poterit attingere duplicem formam.

Respondetur. Non repugnat, ut effectus divisibilis secundùm perfectionem, applicatis duobus agentibus totalibus, non exeat perfectior, sed ut à duplici luminoso, idem lumen causetur, non repugnat item, ut idem effectus indivisibilis, nec citius, nec in majori distantia, à duabus causis totalibus producatur. Non repugnat ut applicati duo ignes eidem materiæ, ultimo dispositæ, non duplicem formam, sed unam, ab utraque totaliter causatam inducant.

Continuatur solutio.

Objicit 4. Repugnat duplex finis adæquatus in actu secundo respectu ejusdem actus voluntatis. Ergo etiam repugnabit duplex causa totalis in genere efficientis respectu ejusdem effectus.

Respondetur. Circa actum voluntatis elicitum ex duplici motivo duo spectari possunt: primo objectum actus, & sic nego ad volendum objectum actus, non posse moveri voluntatem duobus motivis v.g. Nego voluntatem moveri non posse ad deambulationem, duplici motivo sanitatis & recreationis. Si tamen quæras: an in ipso objecto utrique motivo eadem sit responsura formalitas. Jam dici debet, quòd implicet in objecto eandem tunc formalitatem respondere.

Ratio. Quia sicut esset confusio essentiarum, si formalitas recreationis esset formalitas sanitatis, & si unum, esset aliud unum, hoc ipso enim non esset aliud unum; ita est impossibile, ut respondeat formalitas sanativi ad motivum recreationis, & formalitas recreativi ad motivum sanitatis, nam appetentiæ sanitatis respondet sanativum, & si non respondet, nihil respondet & ad appetentiam recreationis, respondet recreativum, & si non respondet recreativum, nihil respondet. Deinde spectari potest ipse actus, & quidem dupliciter, imprimis spectari potest actus voluntatis in quantum est voluntas

objecti, & sic fieri potest, ut ex duplici totali motivo pendeat volitio, ut scilicet deficiente motivo sanitatis, sit expedita voluntas habere tantum intentionem recreationis. Et in hoc nulla est repugnantia. Deinde spectari potest actus voluntatis, in quantum est respicientia utriusque motivi, & sic potest quidem actus voluntatis duplici motivo totali mo veri, dicto sensu, sed non ita, ut abscedente motivo, maneat idem actus quoad respicientiam motivi, quia & maneret idem actus quoad respicientiam motivi, ut supponitur, & non maneret, siquidem jam non respiceret illud motivum, illud enim respicit motivum, quo movetur, supponitur autem jam non moveri illo secundo motivo, & tamen illi est secundò essentialis hæc respicientia. Quia autem nihil simile dici potest, casu quo idem effectus producatur à duplici causa totali, ideo hoc non repugnat, quamvis prius illud repugnet.

Concedo quidem actum, esse seipso affixum motivo cui innititur, adeoque uno ablato non mansurum eundem actum, quoad innitentiam illi motivo. Nego tamen non posse esse eundem hoc sensu actum, ex duplici motivo, in quantum deficiente alio motivo, parata est voluntas, ejusdem tamen objecti, habere intentionem, & hoc signum est causalitatis totalis, nam deficiente una præmissa, quæ est causa partialis, non est anima expedita, habere assensum conclusionis, ad quem ipsa est expedita, si aliàs medius terminus, seu duplex præmissa, quæ est causa totalis, concurrat. Hinc requirentia utriusque motivi, ita se habet sicut visio Petri, quæ non est visio Petri, si non videat Petrum, ita non est respicientia utriusque motivi, si non adsit utrumque motivum movens, sed volitio simpliciter objecti, non ita se habet, quia non dicit istam respicientiam essentialem ad hoc motivum. Concedo ex duabus causis totalibus in actu secundo, ablatâ unâ, non deficere effectum, adeoque ablato uno motivo non defuturum actum, qui sit volitio finis, licèt sit defuturus actus, qui sit respicientia utriusque motivi.

Objicit 5. quidam. De conceptu essentiali actionis est, ut per ipsam ponatur aliquid præter ipsam, cum actio non sit finis, sed si sit essentialiter medium ad ponendum effectum, sed si simul daretur duplex actio totalis, ejusdem effectus, per alteram actionem nihil poneretur, præter ipsam. Ergo repugnat duplex actio totalis ejusdem effectus. Major patet. Minor probatur. Quia quæ actio illud solum ponit esse, quod totum aliunde & totaliter habetur, illa nihil ponit præter se ipsam, vel sic. Per illam actionem nihil ponitur præter ipsam, quâ ablata nihil aufertur præter ipsam, atqui per alteream actionem illud solum esse poneretur, quod totum & totaliter ponitur per primam actionem, atque ablata altera actione, nihil prorsus auferretur præter ipsam, siquidem adhuc maneret totus effectus & totaliter, ex vi alterius actionis remanentis. Ergo per alteram actionem, nihil prorsus poneretur, præter ipsam.

Respondetur. Majorem non patere, quia de illa dubitatur à multis in actione vitali, quid enim producit actio, quæ est visio. Sed de illa alibi: in præsenti negatur Minor. Et probationis illius Major. Nego enim, quod illud; quod ponitur totaliter ab una causa, non possit ab alia poni, ita ut præter seipsam, illa actio ponat, etiam illud aliud, quod cæteroqui ponit etiam alia actio, sicut eandem deambulationem ponit in suo genere & motivum sanitatis, & motivum recreationis, & quidem ut supponit objiciens totaliter, nam censet ipsam actionem externam, posse pendere à duplici motivo totali, actioque illa potest intendi prudenter à Deo ut medium Quo, & permisso etiam, quòd quidquid boni finalis adfertur à duplici actione, adferatur ab una non sequitur, quod duplex actio non possit intendi ut medium Quo. Ponendoque esse, quod aliunde ponitur uniter, præter seipsam ponet illud esse pluriter quoad titulum, nec id repugnat.

Objicit 6. Maurus disp. 23. Si effectus produceretur per duplicem actionem, ex se sufficientem, sequeretur, quòd neutra productio daret esse effectui. Ergo. Sumo enim productionem A. & ab hac effectus non accipit esse, quia implicat quod res accipiat ab altero id, quod aliunde habet sufficienter, sed effectus habet sufficienter esse à causa B. Ergo non accipit esse ab actione A. eodem modo probatur, quod non accipiat esse ab actione B.

Respondetur. Negando sequelam, negoque implicare quod res accipiat ab altero id, quod aliunde sufficienter accipit ab altero, frillud esse debeat habere duplici titulo, nec repugnat, ut illud duplici titulo habeat.

Objicit 7. idem. Deus operatur per omnes & singulas actiones causarum secundarum, cum ipsa actio causæ secundæ, sit etiam actio Dei. Ergo Deus actione sua, bis idem efficeret.

Respondetur. Negando implicare, ut ratione duplicis concursus, duplicis causæ totalis, dicatur Deus bis idem efficere, nec repugnat, ut de facto producat.

Nego ulterius si simul una causa cum altera concurrat eaque totalis, quod actum ageret, & non implicat, ut simul concurrat.

Nego quod si simul det Deus duo auxilia, sit daturus auxilium ad obtinendam victoriam, aliunde comparatam, & non implicat, ut simul det duo auxilia.

Nego-

Negoque ulterius hæc non esse conformia, modo operandi divinæ sapientiæ, nec hæc sunt absurda, quorum implicantia non ostenditur.

Recurri etiam hîc potest ad dicta, quod duplici titulo accipiatur tunc esse, nec dationem esse titulo causæ B. adfert datio esse titulo A.

QUÆSTIO II.

An causæ se invicem causare possint in eodem genere.

Præmitto 1. *Posse quæstionem procedere tam de causis ejusdem generis, quàm de causis diversi generis*, causæ ejusdem generis sunt, ut materia, & materia, efficiens & efficiens; & causæ diversi generis sunt, ut materia comparata ad efficiens &c.

Præmitto 2. *Circa causas ejusdem generis consentire omnes*, quòd tam materia quàm forma in eodem genere causare se non possint.

Ratio. Quia quod materia est, semper primum subjectum est, adeoque nunquam in alia materia receptibile. Idem dic de forma, quæ quia actus est, non potest esse actuatum. Disquirit tamen Oviedo, non de materia sed de causa materiali. An v. g. color receptus in quantitate, hoc ipso impediatur ad recipiendam quantitatem, quia est receptus ab illa, supposito, quòd calor aliàs haberet virtutem recipiendi quantitatem, sed de hoc infra in simili. Posito tamen consensu prædicto circa materiam & formam, de causis ejusdem generis efficientibus, restabit difficultas.

Præmitto 3. *Circa causas diversi generis certum est, quòd causa finalis causet efficientem, efficiens finalem.* Restat difficultas de aliis combinationibus causarum.

Dicendum est. *Non dari mutuam causalitatem in eodem genere, quoad primum esse*, v. g. ignis A. producens ignem B. ab eodem igne primo esse, etiam divinitus accipere non potest. Pro quo adlatas rationes plures refutat Arriaga, adferendæ sunt hic aliquæ, ut seligatur quæ placuerit.

Probat 1. Arriaga. Nihil potest constituere actum primum suum physicum productivum successivè, sed si daretur mutua causalitas, aliquid constitueret actum suum primum physicum. Ergo. Major probatur, quia nihil potest esse productivum sui ipsius, saltem quoad primum esse.

Probat 2. recentior Suarez. Causa præsupponitur præexistens suo effectui, & repugnat præexistere illi à quo ut existat dependet, si enim ut existat dependet ab illius existentia, quomodo existit ante illum.

Probat 3. Lugo disputat, de sacra. 8. Sect. 7. id quòd prius est naturâ, non potest esse posterius naturâ, sed si causa acciperet primò esse à suo effectu, id quod prius est naturâ, esset posterius naturâ. Ergo. Major probatur, quia nihil potest esse prius & posterius duratione. Ergo nec naturâ.

Probat 4. idem. Nemo potest dare primum librum Petro', quem nunc primò accipit ab ipso, illud enim non esset dare, sed reddere. Ergo à fortiori in Physicis, nemo potest dare alteri esse, à quo primo accepit esse.

Probatur 5. Conclusio. Si effectus posset dare primò esse suæ causæ, vel daret priusquam esset existens, vel daret, dum jam est existens, neutrum dici potest. Prima pars probata, aliàs, quia scilicet id, quòd non existit causare non potest, & insuper per hoc probari potest. si effectus antequam esset existens, daret primò esse suæ causæ, & effectus daret primò esse suæ causæ, ut supponitur, & non effectus daret primò esse suæ causæ, quia nondum supponitur esse tunc effectus, quia nec existens. Secunda pars, nempe quod effectus postquam jam est existens, non possit dare, esse primò, suæ causæ sic probatur. Vel supponitur jam causa habere primò esse, vel non supponitur, si non supponitur. Ergo non supponitur etiam accipere esse ab effectu, siquidem illum effectum, utpote non existens adhuc causa primò, non produxit, si autem supponitur habere primò illud esse. Ergo esse quodcunque accipere potest à suo effectu, jam non est primò esse, sed habet esse secundo, unum enim duplicatum, facit duo. Idem probatur hoc expositorio, qui antequam formetur appelletur causalitas producens ignem A. nomine causalitatis C. & causalitas qua effectus produceret suam causam appelletur causalitas B. Hæc prima causalitas, est causalitas C. hæc causalitas B, non est causalitas C. Ergo hæc causalitas B. non est prima causalitas. Ergo nec illi respondet primo causatum; éritque argumentum in Camestres æquivalenter.

Respondet 1. Quidam, quòd causa supponatur habere primo esse, sine illo ly: Jam, posito in quinta probatione, quòd: Jam, præcedentiam unius in esse, ante aliud denotat, & quidem ab effectu in eodem instanti, in quo effectus supponitur habere primo esse à causa, de quo est potissimum quæstio.

Contra. In casu in quo disceptatur, debet causa supponi primo esse, cum isto: Jam, quia debet supponi prior naturâ, vel prior intelligibilitate fundata supra suum esse, præ suo effectu, idque ex eo, quia impossibile est concipere causam, sine ulla prioritate, adeoque sine ullo: Jam. Hinc restauratur argumentum. Pro illo priori, causa ante effectum, jam habet esse, idque ut supponitur primo. Ergo pro posteriori signo, si accipit esse ab effectu, jam

non accipit esse primo, cum illud præhabuerit. Hinc videtur responsio supponere, quasi procedat effectus à causa, sine ulla ante effectum prioritate, quia sine ullo: Jam, ante effectum.

Respondet 2. Argumento in Camestres proposito, debere talem potius addi Conclusionem. Ergo causalitas B. non est hæc prima causalitas.

Contra. Tum quia in omni expositorio, particula expositorii *Hæc*, non ponitur pro prædicato Conclusionis. Ergo neque hic poni debuit. Tum quia. Si ponatur argumentum in Barbara, prædicato Conclusionis, non debet apponi particula universalis, sed subjecto, nec in Minori prædicato ejusdem, licet in Majori habuerit appositum sibi Ly omnis. Ergo & in Expositorio, non debet signum expositorii apponi prædicato Conclusionis, sed subjecto, sed concesso etiam, quod contra usum arguendi, deberet in expositorio, particula expositorii addi, prædicato conclusionis, parum interierit, quia, cum subjectum, & prædicatum expositorii, æquè latè patere debeant, parum interierit, quòd apponatur prædicato Conclusionis. Tum quia etiam formando ita propositionem. Ergo causalitas B, non est hæc prima causalitas, stat in robore argumentum, quia si causalitas B, quæ est causalitas ab effectu profecta, supponit habere causam Esse, pro priori, quo antecedit effectum, jam illi non dabit primo esse, sed secundò.

Respondet 3. Alia est prima causalitas, & quidem hæc B. quâ supponitur produci causa ab effectu, quoad primò esse, & alia est causalitas prima, & quidem hæc C. quâ supponitur in eodem instanti, produci effectus à causa, quoad primo esse. Sicut si Deus homines, vel Angelos duos primò produceret, hæc prima productio, non esset illa prima productio, utraque tamen esset prima productio absolutè.

Contra. Tum quia videtur respondens, non petere hoc, quod in hoc præsenti dicitur; nam non agimus, de causalitate, quâ causa producit effectum, & de causalitate, quâ effectus producit causam, sed agimus, de causalitate, quâ producitur ipsa causa, ut possit præsupponi, prior suo effectu, adeoque cum illo: Jam, antecedentiæ, & de causalitate, quâ effectus jam productus, eandem causam producat, dicimus enim si illa causalitas, est prima, & præsupposita ante causalitatem oriundam ab effectu, quomodo erit causalitas prima? Tum quia. Concedo, posse esse duas primas causalitates, productivas, quoad primo esse, duorum hominum, eò quòd una productio non debeat præintelligi, habereque aliquod suum: Jam, ante aliam productionem, sed quia productio prima causæ, seu primum illius esse, debet præintelligi ante effectum, quomodo jam effectus dabit primo esse. Tum quia si supponatur prima causalitas: quia effectus, accipit esse à causa sine ulla præcedentia, & sine ullo: Jam, posset utique intelligi, quod ab effectu, possit accipere primò esse, sed quia debet causa præintelligi cum suo esse ante effectum, adeoque intelligi cum causalitate ad se terminata, si causa non sit à se, quomodo intelligi poterit, accipere primò esse ab eodem effectu.

Cum hoc tamen stat. Quod effectus divinitus possit dare suæ causæ secundo esse.

Ratio. Tum quia id non implicat contradictionem. Tum quia ut dictum suprà, idem potest sibi ipsi dare secundo esse. Ergo multo magis effectus poterit facere. Tum quia à duabus causis totalibus, non repugnat causari eundem effectum. Ergo nec repugnabit etiam ab effectu accipi secundo esse, nulla enim specialis est repugnantia in consequenti.

QVÆSTIO III.

Quid de causis in diverso genere.

Dicendum. *Postquam causa diversi generis una, tribuit esse alteri, potest, ab eadem recipere aliquam formalitatem, quæ non præsupponebatur ante habita.*

Probatur Conclusio instantiis. Nam causa materialis causat formam eductam, à qua tamen accipit esse informatæ. Scientia producit operationes practicas, quæ in genere efficientis posteriores sunt scientia, & tamen in quantum sunt objectum scientiæ, priores sunt illa, specificantque illam. Actus Dei liber, est causa creaturarum, quæ tamen per modum connotati libertatem illius salvant.

Sunt instantiæ in oppositum, quæ videntur probare, quod causæ diversi generis, se causent etiam quoad esse, quod præsupponitur ante effectum, seu quoad esse, quod ipsum, est causa, & quâ causa est effectus.

Prima instantia. Ingressus aëris causat apertionem fenestræ, apertio fenestræ causat ingressum aëris.

Respondetur communiter. Quod apertionem fenestræ causat impulsus aëris, quem impulsum aëris non causat apertio fenestræ, licet autem non æquè facilè intraret aër nisi aperiretur fenestra, inde tamen non sequitur ingressum aëris causari ab apertione fenestræ, nam ut ait Lugo citatus, major virtus requiritur ad ponendum peccatum perseverante gratia habituali, quam ablatâ gratiâ, nec tamen inde sequitur, quod ablatio gratiæ juvet, & concurrat ad ponendum peccatum; deinde existentia ingressus aëris antecedit apertionem fenestræ, & impossibili apertione fenestræ, existentia ingressus aëris existeret, ut si

ut si penetrare posset aër fenestram, licèt non aperiretur, quamvis apertio aëris adferat commoditatem ipsi ingressui.

Secunda instantia est. Prius est introduci formam novam, quam expelli veterem, & in alio genere, prius est expelli veterem, quàm introduci novam, aliàs in eodem instanti duæ formæ essent in eodem subjecto.

Respondet Lugo. Expulsionem formæ veteris, esse quidem connexam, sed non est necesse inferre, quod sit prior. Sic expulsio gratiæ est connexa cum peccato, nec tamen est prior peccato, aliàs contra Tridentinum. Deus gratia sua priùs nos desereret, quàm desereretur, & sicut à negatione risibilitatis possum argumentari ad negationem rationalitatis, nec tamen inde sequitur esse priorem risibilitatem rationalitate. Sic etiam non sequitur, priorem esse expulsionem veteris formæ, introductione novæ.

Conformiter ad Conclusionem dici potest, quod existentia introductionis formæ, non causetur ab expulsione veteris, quamvis hæc expulsio conferat commoditatem connaturalem &c. formæ introductæ, & sicut connaturale est, ut sanitas excludat ægritudinem, ægritudo sanitatem, nec tamen ægritudo causat sanitatem, ita & hic.

Tertia instantia est; Baculus A & baculus C. pyramidaliter collocati sustinent se adinvicem. Ergo adinvicem causant, ne cadant.

Respondetur. Cur baculus A. non cadat, est causa gravitas ipsius non potens superare oppositum baculum C. rursus cur baculus C. non cadat, causa est gravitas illius non potens superare baculum A. quamvis adinvicem conferant sibi aliquid.

Quarta instantia est. Si aliquis decernat non movere sinistram, nisi moveat dextram, & è contra, quies sinistræ causabit quietem dextræ, & dextræ quies, causabit quietem sinistræ.

Respondet Lugo. Non rarò fieri ut quæ dependent ab eodem principio, illa necessario conjungantur, sine ulla dependentia & prioritate, sic Sacerdos simplici voluntate volens consecrare duas hostias, non poterit consecrare unam sine alia, nec tamen in consecratione illarum, est mutua prioritas, licèt sit connexio, ita in præsenti. Addit, attendendum esse ad actum voluntatis, si enim dicat nolo movere sinistram, quia nolo movere dextram, nolitio motus sinistræ prior erit nolitione motus dextræ.

Conformiter ad positam conclusionem dici potest. Negando quietem sinistræ causari à quiete dextræ, sed causabitur intrinsecè ab ipsa natura, extrinsecè à defectu voluntatis, despoticè potentiis famularibus imperantis, licet quies dexteræ, sit quid connexum, & conferens aliquid, quia scilicet nisi adesset illa quies, poni deberet actus imperans motum etiam sinistræ.

Quinta instantia est; Impulsus causat motum, motus etiam impulsum, si enim desinat motus propter oppositionem durioris, desinet impulsus.

Respondetur. Impulsus causat motum, est enim qualitas ad hoc ordinata, sed motus nego quod causet impulsum, quando autem desinente motu desinit impulsus, non fit ex eo, quòd desinat causa aliqua, sed desinit per oppositionem insuperabilem ab impulsu, consumiturque illius vis, quamvis motus conferat aliquod bonum impulsui, & quamvis in medio motu velocior sit impulsus, ejus tamen velocitas, non debet referri in ipsummet motum, sed quia in medio non est tanta resistentia gravitatis, quæ post medium, iterato resumit vires, restringitque impulsum, naturâ suâ sine conservativo defectibilem &c.

Sexta instantia est; Carbones ad invicem se calefaciunt; aër item circumpositus causatur ab illo calore, & causat eundem.

Respondetur. Ignis qui est in carbone A. accendens ignem B. non producitur ab ipso igne B. Sed præsupponitur, licet se juvet ad agendum circa, idem dicendum de aëre. Conservatio ergo illius caloris, dicit in unoquoq; entitatẽ caloris, dicit negationem excessus frigidi & Deum, qui tanquam Auctor naturæ servat calorem, cum non adest oppositum, quod oppositum non esse caloris requirat, sine ulla mutua causalitate. Idemque dicendum de temperamento, quod antecedit formam, quod conservatur posita forma, cujus conservatio in eadem principia rejicienda, in quæ rejecta est à nobis conservatio caloris.

DE PRINCIPIIS, ET CAUSIS INTRINSECIS, IN PARTICULARI.

NOmine causarum & principiorum intrinsecorum, venit Materia & Forma; de utraque agendum. Imprimis sub formalitate principii, postea sub formalitate causæ.

DISPUTATIO III.

De principio intrinseco, quod est Materia.

MAteria, ut videre est, apud Suarez, Disp. 13. Sect. 1. alia est ex qua, alia in qua, alia circa quam. Hæc omnia, non sunt distincta ab entitate materiæ, sed eadem Materia, ratione diversorum respectuum, diversa hæc nomina sortitur. Vocatur enim Materia ex qua, quia ex illa componitur compositum, sed magis propriè; quia ex illa educuntur formæ Materiales; vocatur materia, in qua, quia in illa subjectantur formæ, recipiuntur accidentia. Vocatur materia circa quam, operatur agens. Ratione harum formalitatum, materia spectat ad Physicam, licèt etiam aliæ scientiæ, quæ proportionatam habent materiam, vel artes, proportionatè etiam subdistinguant sibi suam materiam. Rursùs Materia, alia est prima, alia secunda: Materia prima, dicitur, subjectum, quod nullum prius se supponit subjectum; Materia autem secunda, est, subjectum, quod præsupponit aliud prius Subjectum, & ita elementa, quæ sunt materia ex qua, fit mistum, sunt materia secunda, præsupponunt enim Materiam primam, compositum item in sententia istorum, qui accidentia volunt subjectari in toto composito, respectu accidentium, vocatur Materia secunda; Nobis nunc erit res, de Materia prima.

QUÆSTIO I.

Quid definitivè materia.

TRactando de essentia Materiæ, primò definitionem illius expendemus; deinde attingemus primò essentialem ejusdem conceptum.

Advertitur, communiter, entia perfectissima & imperfectissima duplici via definiri solere, via Affirmationis, & via Negationis, Via affirmationis fit definitio, quando definito tribuuntur cumulatim perfectiones, & ita definitur Deus; quòd sit ens à se, infinitum, simplicissimum &c. Via autem negationis, res definiuntur, tàm perfectissimæ, quàm imperfectissimæ, removendo scilicet prædicata, quæ iis non conveniunt, ut cum definitur Deus, quòd non sit corporeus, limitatus &c.

Materia prima, est etiam ens imperfectissimum, ex substantiis, quæ dantur materialibus, dixi ex substantiis; quia accidentia materialia, longè sunt imperfectiora præ materia; quæ substantia est, dixi ex substantiis Materialibus, quæ dantur, non implicat enim imperfectior substantia, minusque participans, de assimilatione ad summum esse. Hoc ens imperfectissimum, quod est materia, definitur, & via negationis, & via affirmationis.

Via affirmationis definitur materia prima ab Aristotele 1. Physicor. tex. 82. *Materiam dico*, inquit, *Subjectum primum uniuscujusque, ex quo aliquid fit cum insit, & non secundum accidens, & si corrumpitur aliquid, in hoc abibit ultimum.*

Explicatur definitio, dicitur materia, *Subjectum*, ut distinguatur à forma; dicitur *primum*, ut excludantur materiæ secundæ, quale est lignum respectu statuæ, dicitur *uniuscujusq;*, quia materia est potentia respectu omnium formarum, quia verò materia distinguitur à privatione, quæ non est principium in facto esse, distinguitur item à causis extrinsecis, ideo additur

quòd

quòd ex ea aliquid, hoc est compositum, *fiat*, *cum insit*, tanquam scilicet per partem intrinsecè componentem, & quia ingreditur compositum substantiale informatum scilicet, non forma artificata aut sola accidentali, ideo additur esse subjectum *non secundum accidens*, denique quia corrupto composito ipsa manet, additur in *hoc abibit ultimum*. Ly *Subjectum* est, potius genus, quàm subjectum primum, quia per ly primum, sufficienter distinguitur à materia secunda, quantumvis etiam per alias particulas distinguatur ab illa, reliqua ponuntur differentiæ loco.

Via negationis, sic definit materiam primam Aristoteles, 7. Metaph. tex. 8. *Materia est, quæ per seipsam neque est quid, neque quantum, neque aliud quidquam dicitur, quibus ens determinatur, neque horum negationes, est enim id, de quo, horum singula prædicantur.* Genus hîc subintelligitur, nempè quòd materia prima, sit substantia, reliqua ponuntur differentiæ loco. Dicitur autem materia *non est quid*, scilicet se solo completum, ut distinguatur à toto composito, ut verò condistinguatur à forma, *non est id per quod ens determinatur*, ut distinguatur à formis accidentalibus, dicitur non esse quantum, ut verò non imaginaremur, quòd materia sit absolutè nihil, additur *esse id, de quo singula prædicantur*, quia est subjectum inhæsionis horum omnium, proindeque illa omnia dici possunt denominativè, de Materia, nam Materia est, quanta, est qualis &c. unde, quando dicitur Materia, non esse quanta, intelligendum est, quòd non sit quanta substantialiter, quando autem dicitur, quòd de illa singula dici possint, adeoque & quantitas, accipiendum est, quòd Materia sit quanta denominativè, tanquam subjectum inhæsionis.

Ad defendendas has definitiones.

Noto primò. Non carere aliquibus superabundantibus has definitiones, non esse tamen rejiciendas, eo quòd ens ignotissimum; ex pluribus adjunctis faciliùs innotescere possit.

Noto secundò. Licèt per Aristotelem 6. Top. loco 32. non sint faciendæ definitiones per prædicata negativa, hinc mala esset definitio hominis, homo non est saxum, non planta &c. tamen quia hæc doctrina procedit de entibus, ut ita dicam mediæ perfectionis, & cum materia prima, sit ens imperfectissimum, benè prædicto modo describi potest.

Noto tertiò. Materiam esse ens, quia si esset nihil, in mutatione substantiali, res annihilaretur, cum scilicet, nec forma, nec materia illius maneret, esse item ens substantiale, quia nec posset intrinsecè componere compositum substantiale, & quod est prius omni accidente, non potest esse accidens, hoc enim ipso non esset prius omni accidente, quia ipsum esset accidens, & tamen non potest esse prius seipso, cum autem materia sit prior omni accidente, si enim est prior aliquibus cur non & omnibus, non ergo ipsa materia erit accidens, non etiam materia prima est elementum, quia elementa transmutantur, quod autem transmutatur, non potest esse Materia prima, quia in omni transmutatione, datur resolutio, in aliquod subjectum primum, Materia autem non potest habere subjectum primum, est etiam distincta realiter à forma, quia destructâ formâ ligni, manet subjectum commune ad formam ignis, de quo infrà.

DIFFICVLTAS II.

De iis quæ non sunt primò essentialis conceptus materiæ.

Difficultas est, à Neotericis excogitata; quid sit primò essentialis conceptus Materiæ. Quam quæstionem, sic alii proponunt, quare una pars compositi, est materia; alia forma, item quare materia est subjectum, forma est actus. Cæterum hic secundus modus, proponendi videtur esse involutio, idem enim videtur esse, quærere: quare materia sit subjectum, ac proponere: quare homo, sit animal rationale, quæ quæstio non relinquit disputationi locum, quia quando jam respondetur per definitionem, non est ulterius quærendum, nisi fortè indagando; an hæc sit definitio illius, quòd idem est, ac indagare, quisnam sit, primò essentialis conceptus.

Punctum Difficultatis I.

Proponuntur & refutantur duæ Explicationes.

Explicat primo Hurtadus disp. 2. Physic. cap. 23. quare hæc potiùs pars, sit materia, quàm altera, quia scilicet, quando duæ res, uniuntur, & una communicat alteri effectum formalem, & dominationem ab ipsa provenientem, resquæ talem effectum communicat, dicitur forma, res verò cui communicat, dicitur subjectum, consequenter colligitur, quòd per illum primò essentialis conceptus Materiæ, sit esse subjectum, cui forma suum effectum formalem tribuit. Exemplificabat hanc suam doctrinam Hurtadus in exemplo albi parietis, cui quia albedo, tribuit formalem suum effectum, & denominationem, ideò

albedo respectu albi parietis, habet se, ut forma, paries autem, qui denominatur, est subjectum. Item actus sapientiæ unitus animæ, denominat illam sapientem, estque forma respectu animæ.

Impugnari posset Primò. Forma rationalis hoc est anima, denominationem spiritualis non tribuit materiæ, & tamen est forma illius. Ergo falsum est, formam tribuere debere denominationem suam formalem.

Respondet Hurtado. Secundùm eas rationes denominationem tribui, à forma materiæ, secundùm quas materia pendet à forma, cùm ergo à forma, non pendeat materia, in ratione spiritualis, sed in ratione viventis, sentientis, &c. ideò etiam, denominationes has, à forma accipit, non verò denominationem spiritualis. Porrò respectu earum rationum, materia pendet à forma, easque denominationes tribuere potest, quibus denominationibus non dicit materia intrinsecam oppositionem, jam autem denominationi spiritualis, dicit materia intrinsecam oppositionem.

Impugnat Secundò Arriaga Disp. 2. Sect. 3. Subsect. 1. quia scilicet, nihil habet speciale forma, ratione cujus, illa potius denominet materiam, & non etiam materia denominet formam.

Respondet anticipatè Hurtadus §. 24. Duplices esse denominationes quasdam, quibus explicatur actualis receptio & informatio, & denominationes ortæ ex ista actuali receptione, redundant & denominant, tàm materiam, quàm formam, nam non solùm, ipsa materia denominatur recipiens, sed & ipsa forma denominatur recepta; aliæ sunt denominationes sumptæ, ab ipsa forma, vi cujus id, quod convenit formæ, id adscribitur subjecto, v.g. convenit albedini esse albam, & hæc denominatio tribuitur albo, vicissim autem paries albedini, non dat denominationem parietatæ. In forma ergo dici posset, non deesse quidquam, quominus etiam materia denominet formam denominationibus ortis ex actuali receptione, informatione, &c. deesse tamen ne denominetur, denominationibus aliunde præcisè loquendo ortis, quamvis supponentibus unionem. Et certè quia informatio, tàm informativum, quàm informatum dicit, non erit ratio, cur ad invicem non se denominent. Sed non videmus, ut id, quod respectu alius dicit, potentiam passivam, denominet actum suum, & ita visio denominat v.g. librum, liber non denominat visionem, imò signum est aliud respectu alius, non esse formam, si denominationem ab illo non accipiat, & ita, quia una gutta non tribuit ullam denominationem, sibi debitam alteri guttæ, ideò una gutta respectu alius, non est, sicut forma; consequenter habet forma, ratione cujus, potiùs denominet materiam, quia ut dixi, nulla est denominatio, quam tribuat potentia passiva ei, quod recipit, exceptis denominationibus ortis, à sola receptione, &c.

Impugnat Tertiò idem, & cum eo Oviedo, poterat, ut sentit Hurtado, appellari albedo parietata, sicut materia appellatur dealbata. Ergo quòd forma non denominetur à materia, provenit ex voluntate hominum, at quod materia sit subjectum albedinis, & non è contrario, non pendet à voluntate hominum.

Respondetur. In hac Sectione secunda, non reperiri, quòd Hurtadus dixerit, posse dici albedinem parietatam, imò hoc negat expressè §. 24. sed quidquid sit de mente Hurtado, non convincit adhuc argumentum, quia fieri potest, ut albedo, denominetur parietata, ad significandum hoc, quòd sit unita parieti, voces enim merè sunt ex placito humano, sed non posset hoc fieri, ut effectum suum formalem paries tribuat albedini, hoc enim non pendet à placito humano.

Hæc tamen explicatio absolutè loquendo:

Non Satisfacit Primò. Id ratione cujus pars A, est potius Materia, & non pars B, debet esse simul, primò essentialis conceptus constitutivus materiæ, ut patet ex statu quæstionis hujus, sed esse id cui tribuit forma effectum suum formalem, non est primò essentialis conceptus materiæ, quod ipsum probatur. Primò essentialis conceptus debet esse talis, ut nihil ante ipsum præsupponatur, sed ante id cui tribuitur effectus formalis formæ, præsupponitur aliud, ipsum scilicet esse, cui tribuitur effectus formalis, Ergo id non est primò essentialis conceptus materiæ. *Idem sic proponitur* Materia per te est id, cui forma potest tribuere effectum suum formalem, quæro istud posse recipere effectum formalem à forma, vel fundatur in aliquo esse, vel non fundatur; si non fundatur, Ergo non omne posse præsupponit esse; Si fundatur, quæro: esse in quo fundatur illud posse recipere, vel est commune cum alia comparte B. vel non est commune; si est commune. Ergo illi esse, non est debitum illud posse, unde & animæ rationali debentur suæ potentiæ; si autem non est commune, Ergo est differentiale distinctivum partis A. à parte B. Ergo & constitutivum in ratione materiæ. Ergo illud potius esse, est causa cur pars A, sit potiùs materia, quàm pars B. & de illo constitutivo quæritur: quid sit:

Non Satisfacit Secundò. Quia, quòd forma communicet suum effectum formalem, per hoc ipsum formaliter non constituitur materia. Ergo nec primò essentiale, hoc est, Antecedens, probatur. Tum quia hoc provenit ab extrinseco, id autem quod constituit materiam, debet illi esse intrinsecum. Tum quia per hoc, quòd materia, sit, cui forma potest communicare suum effectum formalem, non ex eo primo, forma, est forma. Ergo etiam non ex eo primò,

primò, materia est materia, quia ei effectum suum formalem potest tribuere forma, sicut enim in forma præsupponitur esse, ad quod sequitur, ut possit illud communicari materiæ, ita & in præsenti præsupponetur esse materiæ.

Non Satisfacit Tertiò. Quia ista formalitas, est respectiva, quomodo ergo erit entis absoluti, qualis est materia primò essentialis conceptus, ignorantique, quid sit materia ac forma, æquè ignotum erit istud activum tribuere esse formale, & passivum illud tribui esse.

Explicat Secundò Arriaga disp. 2. Sect. 3. Subsect. 2. Quando duo, ita secum uniuntur, ut unum se habeat quasi antecedenter ad aliud, aliud verò ei superveniat, tunc id, quod antecedit, dicitur recipere & subjici. Quod verò supervenit, dicitur recipi & complere.

Impugnari solet hæc explicatio. Natura antecedit suam subsistentiam, forma item & materia antecedunt unionem, & tamen neque natura, neque hæ partes sunt materia.

Respondetur. Posset natura & partes dictas esse materiam nonnisi proportionatam, eò quòd in multis deficiant à materia, de qua hic: & sicut per oppositos, non repugnat dicere animam, suorum actuum subjectum, potentiam, &c. ita nec repugnabit partes compositi, dici materiam unionis. *Cæterùm hæc Explicatio*

Non Satisfacit 1. ex Oviedo, quia nullum signum, est prioritatis naturæ & antecedentiæ, quæ conveniat materiæ respectu animæ rationalis, cum materia non se habeat per modum causæ, ad illam, quando autem aliqui, ad complebilitatem recurrunt, quòd illud, quod prius est, compleatur, hoc compleat, jam potius completivum, deberet esse primo essentialis conceptus formæ, & esse complebile, deberet esse primo essentialis conceptus Materiæ.

Non Satisfacit 2. Prius est, esse constitutum & differens, partis A, à parte B, quàm sit ista antecedentia: Ergo ista antecedentia non est ratio primò essentialis constituens illam in tali esse, Antecedens probatur. Tum quia esse absolutum, prius est esse relativo, priusque est esse, potentia. Tum quia si primò essentialis conceptus materiæ, esset antecedentia, tunc duarum distinctarum formalitatum, idem esset primò essentialis conceptus, quod est absurdum, quomodo enim, jam duæ essent illæ formalitates, si eundem primò essentialem conceptum haberent. Sequela autem probatur: Formalitas antecedentis, est una formalitas, ratio item materiæ est alia formalitas, & tamen esset idem primò essentialis conceptus, istarum formalitatum, scilicet antecedentia, imò jam sequeretur, quòd ubicunque esset antecedentia, illic esset ratio materiæ, atque ita, quia primus pulsus, est antecedens secundi, tunc primus pulsus, erit materia secundi. Quòd si dicas, nonnisi talem antecedentiam esse constitutivam materiæ, hæc ipsa erit explicanda, illaque potius erit primò constitutiva materiæ, si erit legitima.

Non Satisfacit 3. Quia creatio est forma creati, non est tamen posterior creato, sed prior, etiam in omni concreto forma est prior, & tamen respectu illius, forma est forma, & non tantùm materia. Ergo dicta antecedentia, non est primò constitutiva materiæ.

Respondet Arriaga, rem creatam non esse propriè subjectum receptionis, respectu creationis, sed est subjectum adhæsionis, qui scilicet significat creationem, ita esse unitam, ut quo, res creata movetur illuc & actio moveatur, & ubi ubicatur res creata, ibi ubicatur & creatio.

Contra est. Quia possibilis est forma, quæ exigat nonnisi ita uniri materiæ, sicut unitur creatio rei creatæ, & tamen res creata non habet rationem antecedentis ad creationem, consequenter nec materia respectu talis formæ, habebit rationem antecedentis, adeoque tunc materia non esset materia. Deinde hujus ipsius subjecti receptionis deberet dari primò essentialis conceptus, & hic potius erit definitivus materiæ.

Addi posset. Quòd per Arriagam disp. 5. n. 37. malè deducatur ex eo, quantitatem esse subjectum accidentium, quia illa præcedit. Primus item gradus, præcedit secundum, nec est materia illius, nec illum recipit. Ergo antecedentia sola non rectè explicat materiam primam.

Punctum Difficultatis 2.

An perfectibilitas & actus entitativus sit primò essentialis conceptus materiæ.

Explicat Tertiò Oviedo Contr. 7. Physicar. p. 3. §. 3. Ideo partem A. esse materiam, quia perficitur à parte B; partem verò B. ideò esse formam, quia perficit partem A. *Hæc Explicatio*

Supponit 1. Materiam intrinsecè, secundùm scilicet entitatem, non perfici per formam, neque è converso, quia utraque habet distinctam suam entitatem ab alia, cum omni perfectione pertinente ad sui constitutionem.

Supponit 2. Formam non ordinari primariò ad perfectionem materiæ, aliàs forma esset accidens, quidquid enim est, propter aliud, supponendo illud aliud ante se, habet rationem accidentis.

Supponit 3. Quædam prædicata, composito convenire ratione materiæ, alia ratione formæ, ratione formæ dicitur homo rationalis, ratione

tione materiæ, dicitur corporeus. *His suppositis*

Ita rem explanat. Inter extrema, quorum neutrum ordinatur ad perfectionem, intrinsecam alterius, qualia sunt materia & forma, illud extremum, quod ratione alterius, à se distincti, habet nobiliora prædicata, & perfectiones proprietates, quasi passivè communicat, dici perfectibile ab altero, & per hanc rationem, constitui Materiam in ratione materiæ, illud verò, quod ratione sui, habet in composito nobiliora prædicata, & ea quasi activè communicat alteri extremo, dicitur illud perficere, & per hanc rationem Forma constituitur in ratione formæ. Sic v.g. in composito humano, esse præsentis, durantis, existentis, sunt prædicata, quæ ratione utriusque partis, materiæ scilicet & formæ, conveniunt composito, esse autem materiale compositum, convenit nonnisi ratione materiæ, sed discursivum, cognoscitivum, volitivum, &c. nonnisi à forma pendet, quæ prædicata sunt nobiliora, præ prædicatis ex materia oriundis. *Breviter* ergo, perfectibilitas erit primò essentialis conceptus materiæ & perfectivitas formæ.

Impugnari posset Primò hæc Explicatio. Prædicatum ingenerabilitatis, incorruptibilitatis, sustentativi, &c. sunt prædicata nobiliora, præ prædicato generabilitatis, corruptibilitatis, sustentabilitatis, & tamen priùs convenit materiæ, posterius formæ substantiali materiali. Ergo ex nobilitate prædicatorum, non debet argui ratio formæ.

Responderi posset. Non ex nobilitate utcunque prædicatorum argui rationem formæ, sed ex nobilitate communicatorum prædicatorum, prædicta autem prædicata non communicat materia formæ.

Impugnari posset eadem explicatio. Si idem esset accipere nobiliora prædicata, quod esse materiam. Ergo ex duabus formis substantialibus, posset fieri unum per se, posset enim, una alteri communicare nobiliora prædicata.

Responderi posset. Non posse communicare, quia & ad unum per se, & ad communicationem prædicatorum, requiritur ordo ad invicem, qui non datur inter duas formas substantiales. *Cæterum hæc Explicatio*

Non Satisfacit Primò. Non implicat contradictionem, dari materiam perfectiorem forma, communicativamque horum prædicatorum composito, & tamen per se ordinatam, ad constituendum aliquod compositum. Ergo per rationem perfectibilis, sive passivè nobiliora prædicata communicantis, non constituitur materia.

Respondetur 1. Hoc ipso illa materia non esset intra latitudinem materiæ, si esset perfectior forma.

Contra est. Quia non repugnat intra latitudinem materiæ manendo, superare formam substantialem. Consensus Doctorum in Oppositum procedit, de præsentibus, perfectionibus Materiâ, formis substantialibus, quem ipsum consensum, quia non repugnat falli, ideò ex hoc capite non repugnabit perfectior materia.

Respondetur 2. Illam materiam, hoc ipso quia foret materia, fore actuabilem potentiam, adeoque & perfectibilem, omne enim actuabile est perfectibile.

Contra est: Non implicat contradictionem esse aliquid actuabile substantialiter, quamvis ab imperfectiori.

Non Satisfacit Secundò. Quia posse perfici, est prædicatum posterius, supponensque esse materiæ, constitutum differentialiter. Urgeantur dicta contra Hurtadum.

Non Satisfacit Tertiò. Quia id, per quod pars A, debet esse materia, debet esse tale, quod sit intrinsecum, & constitutivum materiæ. Sed perfectibilitas, non est quid intrinsecum constitutivum materiæ. Major probatur. Quod facit, ut homo sit potiùs in esse hominis, & non leonis debet esse intrinsecum homini, & sic de reliquis. Ergo idem, & in præsenti dicendum. Quod ipsum in hoc fundatur, quia hoc quod est constitutivum alicujus, debet esse genus ultimum & differentia infima, hæc autem sunt intrinseca, sed esse perfectibile non est quid intrinsecum materiæ, ut fatetur ipse Oviedo, supposito primo: resolviturque in hoc principium, quia nullo extrinseco & distincto à se realiter, potest aliud intrinsecè constitui, & certè omni primo essentiali constitutivo, acquirit res perfectionem intrinseeam, & tamen materia quando habet prædicata perfectiora communicata à forma, non acquirit per hoc perfectionem intrinsecam, ut ipse fatetur Oviedo.

Explicat Quartò P. Stanislaus Markovvski, quòd primò essentialis conceptus materiæ absolutè spectatæ, sit ratio actûs entitativi, relativè autem spectatæ, sit ratio actûs entitativi, per modum potentiæ passivè constituentis compositum, hæc explicatio materiæ in esse absoluto spectatæ.

Non Satisfacit 1. Quia conceptus primus materiæ, absolutè spectatæ, debet esse illius differentialis, nec competens reliquis, quæ non sunt materia, de tali enim, hîc inquiritur, conceptusque primus, est conceptus definitivus, definitiva autem important differentiam, actûs autem entitativus, non est differentialis materiæ, est enim ratio actûs entitativi, ratio generica, certè enim etiam forma, Deus item est actus entitativus, sed non quomodocunque, sed cum differentia v.g. aseitatis, & de omnibus his potest prædicari, quòd sit actus entitativus. Ergo hæc ratio debet esse generica. *Hoc ipsum sic alter*

ter proponitur. Sumamus in materia rationem actûs entitativi, sumamus & in forma, formetur postea ratio actûs entitativi irrestricta intentionaliter: quæro, illa ratio ita præcisa, vel differt à materia, vel non differt, si non differt. Ergo apparet rationem actûs entitativi, esse rationem genericam utpotè diversis entium speciebus convenientem; si differt, ostende quo? sequeturque formam non aliud esse, quàm materiam talem, sicut homo, non aliud est, quàm animal tale, sicut enim per rationale in homine restringitur animal, ita in forma restringitur ratio actûs entitativi.

Non Satisfacit 2. Ratio actûs entitativi, vel cum aliqua restrictione, convenit materiæ, vel sine ulla: si cum restrictione, quæ illa est, & illa potius erit, primò essentialis conceptus; si sine addito, vel habetur exigentia, & radix, vi cujus materia exigat, ut nonnisi sine addito & irrestrictè competat ei ratio actûs entitativi, vel non habetur; si non habetur, immeritò hoc imponitur materiæ; si habetur, Ergo præter rationem actus entitativi, debet aliquid primò essentiale assignari, ratione cujus competat materiæ ratio illa, nam datur in Deo, in Angelo, in forma, ratio actus entitativi, & tamen in his ratio actus entitativi, non exigit sola & irrestricta esse. Ergo debet dari alia radix istius irrestrictionis. Ergo ratio actus entitativi, non est ultimum resolutorium, qvare hoc sit materia, illaq; radix, erit potius primò essentialis conceptus, radix enim prior est natura, suo exigito.

Non Satisfacit 3. Tum quia dantur aliquæ negationes in materia, ut negatio actus informantis, negatio perficientis materiam &c. quæ negationes, debent necessariò in aliquo positivo fundari, ut supponit Philosophia. Sed si ratio actus entitativi esset, primò essentialis, hæ negationes non haberent, in quo fundarentur, si enim ratio actus entitativi, non fundet has negationes in forma, cur fundabit in materia. Tum quia non datur à parte rei animal irrestrictum, nec ullum individuum genericum. Ergo nec dabitur ratio actus entitativi irrestricta. Tum quia, Nego quòd ratio actus entitativi, exprimat essentiam materiæ, & licèt communicet composito Materia, rationem Actus entitativi, sed communicat non tanquam rationem propriam & differentialem, sed tanquam pluribus communem.

Punctum Difficultatis 3.

An determinabilitas sit primò essentialis conceptus materiæ.

Meminit hujus explicationis Arriaga citatus, quam Pater Adrianus Pikarski ita explanavit.

Supponebat 1. Materiam esse de se indifferentem ad constituendum hoc, vel illud, in specie compositum, consequenter materiam, vi materiæ, solùm esse natam determinare compositum, quoad individuationem. Formam autem, non solùm natam esse determinare, quoad individuationem, sed etiam, quoad speciem, & ita materia hominis, & materia bovis, solo numero differunt; Forma autem bovis & hominis, & individualiter, & specie differunt, nec est indifferens v.g. forma bovis ut constituat compositum bovis.

Supponebat 2. Determinabilitatem aliam esse Metaphysicam, & aliam Physicam. Determinatio Metaphysica est, per quam essentia, & quod quid rei determinatur, ad hoc in specie esse, cùm unaquæq; res, seipsâ habeat rationem differendi, ab omni alio ente sibi dissimili in specie. Alia autem est Determinabilitas Physica, determinari enim physicè, est transire ab esse privato formæ, ad habere; formam, à non esse completi, actuali, formati, ad esse completi, actuati, formati.

Supponebat III. Materiam omnem possibilem, esse determinatam Metaphysicè, nullam tamen esse determinatam physicè, sed esse determinabilem physicè, hancq; determinabilitatem physicam, esse primò essentialem conceptum materiæ adstruebat.

Impugnari solet primò ex Arriaga. Possibilis est materia quæ sit determinata ad unam nonnisi v. g. formam. Ergo determinabilitas, non est primò essentialis conceptus materiæ.

Responderi posset ex dictis, non esse possibilem materiam physicè seipsa determinatam, ad unam formam, certè enim materia seipsa non erit sibi forma, actus, determinatio.

Impugnari solet secundò ex Oviedo. Potest Deus creare formam substantialem indifferentem, ut uniatur pluribus materiis specie distinctis, & constituat composita specie distincta, & tamen illa forma non erit materia. Ergo de ratione materiæ, non est esse indifferentem & determinabilem, ad constituendum hoc in specie compositum.

Responderi posset. Necdum tunc adhuc fore formam indifferentem physicè, hoc est actuabilem ab alio actu, informabilem ab alia forma &c. Et sicut v.g. gratia supernaturalis, qualitas est indifferens, ut gratum faciat, vel Angelum, vel hominem, non est tamen indifferens, ut gratum faciat, nam gratia, non per aliam gratiam, est gratia, & Sanctitas, non per aliam sanctitatem est sancta, ita & in præsenti. Unde posset hic condistingui duplex determinabilitas: quædam, ad uniri, hæc habetur in tali forma, & alia determinabilitas ad actuari, hæc non haberetur in illa forma.

Impu-

Impugnari solet tertiò. Quia determinabilitas, neque est primo essentialis conceptus materiæ, absolutè spectatæ, neque materiæ in esse relativo spectatæ. Ergo absolutè non est primò essentialis conceptus. Utraque pars Antecedentis per hoc probatur: quia determinabilitas est effectus formæ. Vera enim est hæc causalis? Ideo materia est determinabilis, quia est forma determinativa. Ergo determinabilitas, est effectus formæ, & tamen materia, adeoque & primus ejus conceptus, præsupponitur formæ.

Responderi posset. Si determinabilitas & determinabilitas & determinativitas correlativè sumantur, falsa est dicta causalis, unum enim correlativum, non est prius alio; Si autem determinativitas sumatur, in genere causæ formalis, prior est. Sed sicut in genere causæ formalis determinativitas, est prior, ita in alio causæ genere determinabilitas nempe in genere causæ subjectivæ, prior est determinabilitas, ad eum planè modum, quo causa est prior effectu, & tamen effectus in quantum est terminus relationis, præsupponitur & prior est relatione causæ. *Cæterùm hæc explicatio*

Non Satisfacit I. Quia hæc explicatio, non explanat difficultatem, quod probatur. Assignat primò essentialem conceptum materiæ, qui à primo ad ultimum sit, ac dicere; materiam primò essentialiter non esse formam, vel dicere negationem formæ, & sicut malè quis assignaret, primò essentialem conceptum hominis, qui ultimò resolveretur in non esse bruti, ita & in præsenti malè assignatur, primo essentialis conceptus materiæ, qui ultimo resolvatur in non esse formæ, præcipuè, quia negatio illa debet etiam præsupponere aliquid aliud ante se, esse, in quo fundetur, illud ergo potius, erit primò essentialis conceptus. Sequela principalis probatur. Quia si quæratur; quare pars A, sit materia, & non pars B? Respondebitur quia pars A. est determinabilis physicè, à parte B; Si ulterius quæram, quare sit Physicè determinabilis? Respondebitur, quia se sola non transit, à non esse privativo formæ, ad habere formàm, vel certè quia pars A, se sola non dat composito, nisi individuationem, non verò dat se sola speciem, aliter & aliter, idem tamen dicetur, & post hæc quærendum, quare pars A. se sola, non transit ad esse formæ, quare se sola non dat speciem, nihil reliqui erit dicere, nisi quia pars A. non est forma. Consequenter à primo ad ultimum, ideo materia est materia, quia non est forma.

Responderi potest, quòd per Non esse formæ, non explicetur materia immediatè, præcipuè, cum hoc etiam, sit aliquid notius.

Contra est, vi enim hujus responsionis habetur intentum, nempe secundùm ultimam rationem primo essentialem, conceptum materiæ, esse, quod non sit forma, hoc autem ex dictis supra, non potest dici. Falsum etiam est, hanc formalitatem; esse notiorem: quæritur enim hîc, de utroque, quid scilicet sit primo essentialis conceptus formæ, quæ negat materiam, & materiæ, quæ negat formam.

Non Satisfacit secundò. Esse determinabile physicè, non dat formaliter materiæ & primò, posse recipere formam. Ergo determinabilitas dicta, non est id, per quod materia formaliter est materia, Consequentia probatur, argumento oppositum sentientis, quo ille utitur, contra Hurtadum hic. Recipere formam, non potest nisi materia; Ergo si non per hoc, quod est esse determinabile physicè constituitur materia in hoc, quod est formaliter recipere, non per hoc erit formaliter materia, quod sit determinabilis physicè, Antecedens primum probatur ex principiis ejusdem, quod forma det effectum suum formalem materiæ, seu quod materia accipiat esse formale à forma, non constituit materiam in hoc quod est recipere formam. Ergo neque quia determinat physicè forma materiam, per hoc constituitur in formaliter recipere, neque enim minor est ratio pro antecedenti quàm pro consequenti; reditque argumentum suprafactum: an detur radix exigitiva hujus determinabilitatis.

Non Satisfacit tertiò. Tum quia hæc explicatio salvat sententias ab explicante refutatas, præcipuè autem perfectibilitatem, quòd sic proponitur. Posita materia perfecta Metaphysicè, quamvis adhuc perfectibilis esset physicè, non enim sibi daret speciem; tamen perfectibilitas non est primò essentialis conceptus materiæ. Ergo etiam posita materia determinata Metaphysicè, quamvis adhuc esset determinabilis physicè, determinabilitas, non erit primò essentialis conceptus. Tum quia primò essentialis conceptus materiæ, debet esse talis, qui semper, omni materiæ competat præ dicta autem determinabilitas non est talis. Ponamus materiam, quæ exigat nonnisi unam formam, & quidem exigat ita, ut illam postulet sibi comproduci, hæc materia, non solùm erit determinata Metaphysicè, sed etiam erit determinata physicè, quòd enim, non est indifferens, non est determinabile physicè, determinabilitas enim, supponit indifferentiam, illa autem materia non est indifferens, cum indifferentiam illius tollat exigentia nonnisi hujus formæ, & actualis cum illa nexus, & sicut indifferentia ad volendum, & non volendum tollitur volitione, ita indifferentia Physica ad formas, tollitur determinatione, nonnisi ad unum, & exigentiâ Physicâ, ut semper cum illa connectatur; & sicut, non est indifferens materia, ut omni forma careat, quia naturaliter non potest sine omni forma existere; ita nec erit indifferens hæc materia ad hanc formam, quia etiam divi-

divinitus non potest sine illa existere; & sicut forma determinata Metaphysicè, non est determinabilis Metaphysicè, ita nec forma determinata Physicè, est determinabilis Physicè, Tum quia materia, non est indifferens ad hoc in specie constituendum compositum. Ergo nec determinabilis Physicè. Antecedens probatur, ideo forma etiam diversis specie materiis unibilis, non est indifferens ad dandam speciem, quia etiam unita diversis specie materiis v.g. forma humana, est determinata, dare speciem, nonnisi hominis, sed etiam materia unibilis diversis specie formis est determinata, ut det esse corporei per modum recipientis, partis, &c. cur ergo ita illi non competet determinatio, sicut & formæ, curque hæc determinatio in forma, ponit rationem formæ, & non ponit sua determinatio, in materia, cur inquam, non ponit in illa rationem formæ. Quod si dicas determinabilitatem illam esse Metaphysicam.

Contra erit. Non solum Metaphysicè, sed etiam Physicè, & à parte rei habet talem sui esse determinationem Materia.

Dices. Aliam determinationem Physicam competere Materiæ, aliam formæ. Hoc ipsum explicandum esset, & illud, si legitimum explicativum erit, definiet Materiam.

Quando autem Aristoteles meminit, quòd materia non sit eorum quidquam quibus ens determinetur, loquitur de conceptu non primò essentiali, sed utcunque explanativo. Et licet dicatur, quod omnis potentia sit determinabilis, non est tamen necesse, ut de primo essentiali conceptu potentiæ, sit determinabilitas. *Vt decidatur, sit*

DIFFICVLTAS III.

Quid primò essentialis conceptus Materiæ.

De requisitis primo essentialis, conceptus, agitur prima parte d. 1. n. 2. ubi de primo essentiali conceptu Dei. Interim hoc dici potest, quod nomine, primo essentialis conceptus, veniat formalitas, primo in ordine ad nostros conceptus rei constitutiva, distinctiva &c. & radix reliquarum perfectionum. *Hoc posito*

Dicendum est. *Primo essentialem conceptum materiæ, esse, quòd sit potentia passivè constitutiva compositi, eaque radicaliter sumpta, vel quod sit subjectum, quo non datur prius, radicaliter sumptum.*

Probatur primò. Auctoritate Aristotelis ex 1. Phys. textu 82. Ubi definiens materiam, dicit illam esse *subjectum primum* & ait frequenter, quare hoc compositum sit unum, non est quærendum, nisi quia hoc actu illud potentia est. & 8. Physicor. jam, dicit, quod quæsierint antiqui, quæ sit ratio, unionis inter potentiam & actum, & quæ sit differentia, &c. Ubi propriam responsionem adferens, ait; *Causa verò est quoniam potentiæ, & actus rationem quærunt unientem & differentiam, est autem, ut dictum est ultima, materia, & forma, idem, & hoc quidem potentia, hoc verò actu*, ubi explicans, quid materia, quid forma, subdit, quod hoc quidem potentia, hoc verò actu, similia sunt 1. Physic: 6. 9. L. de Gener. c. 7. 8. Metaph. textu 3. 5. Phys. 78.

Probatur secundò. Quod est quidditativa definitio rei, est primò essentialis conceptus rei, nihil enim est prius essentiale, quàm quidditas rei, adeoque definitio quidditativa quæ illam quidditatem explicat, sed dictæ rationes sunt definitiones quidditativæ explicantes materiam, quid enim aliud est? Ergo prædictæ rationes sunt primò essentialis conceptus.

Probatur tertiò. Ratio potentiæ passivè constitutivæ compositi, ratio item subjecti primi sunt rationes essentiales materiæ, sed non secundo essentiales. Ergo primo essentiales. Minor probatur, illud non est secundo essentiale, materiæ, ad quod à reliquis omnibus prædicatis valet subsistendi consequentia, sed rationes prædictæ sunt tales Ergo. Major probatur inductione, ad animal enim rationale, valet subsistendi consequentia, à reliquis intrinsecis prædicatis, tanquam ad aliquid præsuppositum, per modum principii & radicis; licet non tanquam ad aliquid magis universale, sicque de reliquis; Quæ inductio in hoc fundatur. Quia primò essentialis conceptus est radix reliquorum, ultimumque resolutorium. Ergo ad illum ab omnibus aliis intrinsecis prædicatis, debet tenere subsistendi consequentia. Minor principalis probatur, Bona est hæc illatio, materia est determinabilis, perfectibilis, &c. Ergo est subjectum primum. Ergo est potentia passivè constitutiva compositi, &c.

Objicitur primò ex Oviedo. Possibilis est materia, quæ non sit receptiva formarum, & unionum, & tamen constituat compositum. Ergo possibilis est materia, quæ non sit potentia passivè constitutiva compositi. Antecedens probatur. Materia de facto non recipit anim amrationalem & unio spiritualis subjectivè se tenet ex parte ipsius animæ rationalis.

Respondetur. Nisi sit abusus vocis, & particularis ejusdem acceptio, non potest dici, quòd anima rationalis non recipiatur in materia; duplex enim est subjectum quoddam informationis, aliud inhæsionis seu sustentationis utrumque hoc habet materia, est subjectum inhæsionis, in quantum est potentia, respectu formarum materialium, quæ actualiter non possunt extra materiam existere, & quidem

si hæ formæ sint substantiales, Materia, respectu illarum vocatur subjectum sustentationis, si autem sint accidentales, erit materia respectu illarum, subjectum inhæsionis. Respectu autem formarum, quæ naturaliter existere possunt extra materiam, qualis de facto est anima rationalis, vocatur subjectum informationis seu quod idem intelligitur subjectum receptionis, nisi velis multiplicatas voces sine necessitate. Deinde, quamvis hîc medius terminus neget animam rationalem recipi in materia, non negat tamen materiam respectu animæ rationalis, esse potentiam, concedere enim debet, quod materiam actuet, informet, quæ omnia supponunt materiam esse potentiam, hinc concesso antecedenti negabitur consequentia. Denique concesso hoc, quòd Materia non recipiat animam rationalem, tamen Materia informatur ab anima rationali, adeoque respectu illius est subjectum primum, quia Ly subjectum primum, est prædicabile de subjecto informationis, receptionis, inhæsionis, sustentationis. Nos autem in definitione non posuimus, quòd materia sit subjectum primum receptionis; Hinc quamvis non recipiat animam rationalem materia, adhuc erit in re subjectum primum ejusdem, quam formalitatem, dicimus solum, esse primo essentialem conceptum.

Instabis ex eodem. Creetur forma materialis, creetur & unio, quæ subjectetur in forma illa, fiatque compositum, ex hac forma, ex hac unione, ex hac materia, erit tunc, verè materia, & tamen non receptiva formæ, & unionis. Ergo de ratione materiæ non est, esse receptivam, formæ & unionis.

Respondetur. Transeat totum, nam condistinguit arguens, esse receptivum ab esse potentiæ, illoque negato, hoc secundum nõ negat, quod ipsum & solum nos affirmamus. Deinde negamus illam materiam non esse receptivam illius formæ, nomine enim receptivæ intelligimus subjectum informationis, materia autem verè adhuc informaretur illa forma.

Objicitur secundò. Possibilis est materia, quæ non sit passivè constitutiva compositi, adeoque quæ non sit subjectum primum, Antecedens probatur, quia nulla in hoc potest auferri implicantia, præcipuè, cum etiam non sit impossibile compositum, in quo neutra pars sit subjectum, neutra actus.

Respondetur. Quæcunque tradita fuerit ab oppositis definitio materiæ primæ, modo sit legitima, ex illa inferetur implicare contradictionem materiam, quæ non sit subjectum primum, suppositâ autem definitione Aristotelica, ostenditur implicantia, quia scilicet & esset illa materia talis materia ut supponitur, & non esset, quia per Aristotelem Materia, est subjectum primum, est potentia in composito, &c. An autem possibile sit prædictum compositum, de hoc nihil in præsenti.

Objicitur tertiò. Nulla ratio respectiva ex nostris principiis in relatione transcendentali explicatis, est primò essentialis, rebus absolutis, sed ratio potentiæ, & subjecti primi, sunt rationes respectivæ. Ergo materiæ quæ est per nos, ens in primo suo conceptu absolutum, convenire non potest.

Respondetur. Quòd ratio potentiæ radicaliter sumptæ, non sit respectiva, licet ratio potentiæ formaliter sumpta sit respectiva, quod ipsum sic explanatur. Voces significationem, nonnisi ex placito habent, si ex placito habent, idem nomen potest diversas habere significationes, ut patet in æquivocis & analogis, ne verò ita suspensus in significatione penetranda, remaneat animus, placitum interceſſit notis cæteroqui nominibus, additamenta facere, ut cum illa appendice, deveniatur in objecti notiam, hinc etiam in præsenti, in penuria vocum, nomen cæteroqui obvium potentiæ & subjecti assumitur, & ut significet radicem ipsam potentiæ, quæ ex modo nostro concipiendi, præcedit respectivè & formaliter acceptam potentiam, additum hoc ponitur ly *radicaliter*; unde etiam in definitione hominis, ly rationale radicaliter accipitur.

Instabis. Ergo etiam determinabilitas perfectibilitas, &c. radicaliter sumpta erit primò essentialis materiæ.

Respondetur. Negando illatum, quia ut aliquid radicaliter acceptum possit esse primo essentialis conceptus, debet esse formalitas certò conveniens, & talis, quâ, ratione nostra, non detur prior; aliàs unaquæque formalitas, cum addito radicaliter, posset esse primò essentialis conceptus; jam autem ex dictis supra, vidimus determinabilitatem & perfectibilitatem, non esse indubitatam formalitatem materiæ, & immediatè ante, vidimus rationem subjecti, priorem esse illis formalitatibus, suppositò quòd dentur. *Illustrari, hoc sic potest*; formetur hæc propositio, homo est animal rationale radicaliter, formetur & hæc alia, homo est animal risivum radicaliter acceptum, hæ propositiones, sunt distinctæ in formalitatibus Rationalis & risivi, & quia non possunt esse duo distincti primò essentiales conceptus, ejusdem rei, quomodo enim eadem & una esset, quomodo enim eadem & una esset, quomodoque duo essent prima, ideo necesse est comparere duas illas, inter se formalitates, quænam sit illarum prima, independenter à ly radicaliter, deprehenditurque rationalitatem esse priorem, cum ergo ly potentia & subjectum &c. deprehendantur comparativè, ad alias, suo nomine exprimibiles formalitates, habere rationem prioris, bene additum illis ly *radicaliter* primò essentialem conceptum explicabit.

Obji-

Objicitur quartò. De hoc ipso quæritur; quare pars A sit potentia & subjectum primum, & quare pars B. sit actus.

Respondetur. Est quidem verum, quòd dictus conceptus, non adferat prædicatum aliquod distinctum realiter, imò nec adferre debet, nam definitio à definito non distinguuntur realiter. Est item verum, quòd non adferat prædicatum simpliciter extinctivum interrogationum, nam etiam posito, quòd dicat aliquis hominem esse animal rationale, quærere restabit: quare sit animal rationale, sufficit tamen, quòd adferat prædicatum, quo in ordine ad nostros conceptus non datur prius, & quòd tantum sola inductione, explicationeque terminorum illustrari possit. Quanquam accedi etiam extemplo poterit ad argumentum, quod probat dari materiam primam; ita ut illud sit subjectum, quod remanet post resolutionem, tanquam aliquid commune, cum ergo pars, A, & non alia maneat, illa pars A erit materia.

Objicitur quintò. Subjectum primum est terminus æquivocus, nam potest esse aliquid subjectum primum prædicationis vel promotionis politicæ, &c. ut cum proximè promovendus, & excellens in politicis, appellatur subjectum primum.

Respondetur. Ex circumstantiis, in quibus loquimur, explicatur satis, rem esse, de subjecto Physicè spectato.

QUÆSTIO II.

De existentia Materiæ.

Imprimis disquirendum erit: An existat Materia; Deinde propria ne an aliena existentia & tum primùm alia huc spectantia discutientur.

DIFFICULTAS I.

An detur Materia prima?

Dicendum est: *Dari materiam primam*; Est conclusio Aristotelica. Quod detur Materia.

Probatur medio termino communi, qui sic proponitur; Vel dantur mutationes substantiales, vel non dantur, neutrum dici potest. Ergo neque potest dici, quòd non detur materia prima. Minor probatur, non potest dici, quòd non dentur mutationes substantiales, aliàs lignum non esset combustibile, siquidem ex ligno non posset substantialiter fieri ignis. Rursùs ignis nunquam esset extinguibilis, neque posset subsidere in cineres, siquidem post formam ignis, non posset introduci forma cineris. Si autem dantur transmutationes substantiales. Ergo quòd fuit sub una forma substantiali, manet etiam sub alia forma substantiali, si enim non idem maneret, sub alia forma substantiali. Ergo in mutatione substantiali esset annihilatio, quòd probatur, tunc esset annihilatio, quando nihil manet ejus, quòd præfuerat, sed in substantialibus transmutationibus nihil maneret ejus, quod præfuerat. Ergo in transmutatione substantiali esset annihilatio. Minor, immediata probatur; in transmutatione substantiali v.g. ligni in ignem, non maneret v. g. forma ligni, ut per experientiam patet, & probabitur infra, ubi ostendetur, duas formas substantiales non posse esse, in eodem subjecto, non maneret etiam in transmutatione substantiali materia, quia per te non datur. Ergo nihil maneret, consequenter in transmutatione substantiali esset annihilatio, quod non potest dici. Tum quia annihilatio sicut & creatio excedit vires naturales. Tum quia accidentia multa, remanent abeunte jam forma substantiali, in quo autem subjectarentur, si esset annihilatio totius substantialis præcedentis, & si non daretur materia prima. Tum quia si in mutatione substantiali intercedit annihilatio, vanus esset cultus reliquiarum siquidem nec forma illic esset sancti, nec materia.

Confirmatur. Si non daretur materia, connaturale esset agenti naturali; v. g. igni, creare, sed nulli est connaturale creare. Sequela probatur, connaturale est uni igni alium ignem producere. Ergo & connaturale esset creare. Tunc enim esset connaturale creare, quando connaturale est producere ex nihilo subjecti, seu ex nullo subjecto præexistente, conferre totum esse de novo, sed ignis producens alium ignem, conferret totum esse de novo, quod probatur, conferret formam de novo, & nullum subjectum ejus è quo educeret formam, supponeret. Ergo ex nihilo subjecti produceret, adeoque crearet.

Quod autem detur materia, eaque prima, sic probat Suarez. Quando ex ligno fit ignis, manetque idem subjectum, quod olim erat sub forma ligni, ut sic jam sub forma ignis, vel illud subjectum præsupponit aliud subjectum, vel non præsupponit, si non præsupponit, habetur intentum; si præsupponit de illo ulterius, quærendum restabit deveniendumque erit, ad aliquid, primum, cum non detur processus in infinitum in istis subjectis subordinatis.

Objicitur primò Auctoritas Aristotelis:

Prima Auctoritas est. Ex primo Phys. textu 77. ubi ait Aristoteles, ea quæ fiunt, non fiunt per se, ex aliquo ente, sed solum per

accidē.., ex quo colligi potest, materiam, vel non esse ens, vel ex ea non fieri quidquam, per se.

Respondetur. Sensum Aristotelis esse, quòd ea, quæ fiunt per se, non fiant ex aliquo ente, quod se habeat per modum formæ præexistentis latentisque inibi, sed non dicit, quòd non detur potentia, adeoque materia, ad illam formam.

Secundus locus ex 5. Phys. tex. 8. ubi ait: Id quod generatur, non est, subjectum autem generationis est materia, inferius autem subdit, igitur materia non est.

Respondetur. Sensus Aristotelis est; quòd id quod generatur non sit actu, sed tantū sit in potentia, eo quòd sit subjectū, quod illius generandi, futurum est, pars constitutiva, quando autem addit igitur materia, non est, intelligendus est, quod materia respectu generandi non sit subjectum denominationis, tale enim subjectum est totum compositum, sed tantùm est subjectum inhæsionis, sustentationis vel informationis.

Tertius locus est ex lib. de generatione c. 23. Generatio est mutatio totius in totum, nullo sensibili manente. Ergo nec erit, quæ remanet materia.

Respondetur. Sensum Aristotelis esse, quòd generatio sit mutatio totius denominationis, in aliud totum denominationis, quando autem Aristoteles dicit, quod nec quidquam sit eorum quibus ens determinatur, per Ly: nequicquam, intelligit quod materia non sit aliquid, substantiale completum, & quod non sit forma, cui competit actuare, & denominare, licet etiam materia sit Ens.

Objicitur secundò. Ad mutationes accidentales, non est necessarium commune subjectum. Ergo neque ad substantiales, Antecedens probatur. Si extra materiam, poneretur frigus, ageret in illud calor, & tamen tunc non esset jam ullum commune subjectum, siquidem extra omnem materiam, supponitur existere frigus. Accidentia etiam Eucharistica alterari possunt sine ullo subjecto, quòd sit materia.

Respondetur. Sicut non possunt existere naturaliter, accidentia sine subjecto, ita nec naturaliter contingit, ut ad mutationes accidentales, non sit necessarium subjectum; Quare autem nec divinitus, nec naturaliter potest esse transmutatio substantialis sine communi subjecto, probant rationes adlatæ. Directè ergo in forma negatur consequentia, disparitas est, quia non repugnat accidentia divinitus existere sine materia, & adhuc retinere contrarietatem cum aliis, adeoque fundare pugnam & introductionem novarum qualitatum, licet supponendo miraculum prædictum. Jam autem etiam divinitus, repugna esset mutationem substantialem, & nihil substantialis in præcedenti composito manere, non enim hoc esset mutatio, sed prioris annihilatio, novi autem creatio. Loquor autem de mutatione substantiali quæ fit viâ generationis, non autem de mutatione conversiva, substantiali, seu transsubstantiva, quæ viribus naturæ fieri non potest, & cum non fiat viribus naturæ, commune subjectum non deposcet.

Objicitur tertiò. Non datur forma communis. Ergo nec una materia communis.

Respondebis 1. Disparitatem esse, quia scilicet ad formam spectat diversificare & determinare intrinsecè, consequenter nec potest esse ulla forma communis, ad materiam autem non spectat diversificare. *Hæc responsio*

Non Satisfacit. Tum quia dici posset ad formas particulares spectare ut diversificent, sed forma communis non est necesse, ut diversificet. Tum quia suo modo etiam materia v.g. ab Angelo diversificat hominem & si materia cœlestis, est diversa specie, revera & illa diversificabit, quid si materiæ convenit diversificare saltem possibiliter, tum quia quomodo dabitur una materia communis, cum non detur forma communis, ex eo, quia ut tu ais, competit ei diversificare.

Respond. 2. Disparitatem esse quia nulla est necessitas formæ communis, nullumque absurdum, si non detur, si autem non detur materia tanquam subjectum commune mutationum, substantialium, sequitur absurdum, res scilicet naturaliter creari & annihilari.

Respondetur 3. Quia data forma communi advenientes aliæ formæ non componerent unum per se, invenirent enim jam formam actuantem. Posito autem quod detur Materia adhuc poterit componi unum per se.

Quæres. Quid sentiendum sit, de sententia Gomesii Pereira, qui docuit, ut videre est, apud Arriaga disp. 11. Physicor. Sect. 1. Non dari ullam materiam primam, sed loco illius esse elementa, quæ sint æquè simplicia ac materia prima vel forma substantialis. Est sententia rejicienda. Tum quia illa corpora, æquè simplicia, ac materia, vel manent, in omni mutatione substantiali, ita ut in illa alia resolvantur, vel non manent, si non manent, redeunt argumenta facta, si manent in re omninò idem dicis, sed immeritò hoc subjectum, appellas elementa. Tum quia ut urget Arriaga, vel illa elementa sunt penetrata, vel non; si sunt penetrata. Ergo immeritò adstruis ad productionem ignis corrumpi lignum cum potuerint hæc se penetrare, si non sunt penetrata. Ergo una pars v.g. papyri, est aqua, alia ignis, quod est contra sensum, quomodo item quarta pars ignis inclusa in pulvere pyrio, non accendit eundem, cur item animantia omnia sursum non eunt, cum com-

ponan-

ponantur duobus sursum tendentibus aëre igne,&c.

DIFFICVLTAS II.

Materia: sua ne? an aliena existentia existit?

THomistæ,existentiam propriam Materiæ, sed dicunt illam existere existentiâ formæ, dant illi existentiam propriam Scotistæ, Nominales,Nostri. Potest hic quæstio esse de voce si concesseris materiam habere actum entitativum proprium, hoc est perfectionem suam entitativam,eamque extra causas positam, negaveris autem materiam habere existentiam propriam. Erit quæstio de re, si negaveris materiam habere actu , proprium suum esse, extra causas : nomine autem existentiæ venit esse actuale rei,extra causas, Arriaga & Oviedo instituunt etiam quæstionem ; an posita distinctione reali inter essentiam & existentiam, necesse nihilominus sit , materiam habere existentiam non formæ sed propriam , quamvis à se distinctam realiter, ad hanc etiam difficultatem in sequentibus respicietur. *Nunc sit*

Punctum Difficultatis 1.

Quid tenendum.

DICENDUM est. *Materiam habere propriam existentiam.*

PROBAT primò Suarez ex communi principio,quòd scilicet essentia non sit distincta realiter ab existentia , unde sic formatur argumentum. Habet materia propriam suam essentiam. Ergo & existentiam, hæc enim à parte rei indistinguuntur realiter. Qui ipse medius terminus,sic aliter proponitur. Materia prout condistinguitur à forma , & est nunc jam in rerum natura , vel habet esse suum proprium, extra causas;vel non habet,si non habet. Ergo contra suppositionem loqueris, si enim supponis,nunc in rerum natura,illam esse, quomodo esse extra causas,non habet. Loqueris etiam, contra demonstrationes Aristotelis, probantes materiam esse nunc defacto subjectum transmutationum ; loqueris etiam,contra rationem, quia aliàs nullum esset compositum ex materia, & forma,si nunc in rerum natura , non est materia ; si autem materia habet propriam existentiam , cum nomine existentiæ nihil veniat nisi esse proprium extra causas. *Hoc argumentum* convincit , nonnisi supposita in distinctione reali , inter essentiam & existentiam.

PROBAT secundò Hurtado ex principio recepto à Thomistis , quod productio terminetur ad existentiam , quo posito sic argumentatur. Eadem actione indivisibili , qua producitur essentia , debet produci , & existentia,sed essentia materia & essentia formæ producuntur,per diversas actiones. Ergo etiam & existentia materiæ , itemque existentia formæ, producuntur per diversas actiones : Prima propositio est certa apud Thomistas & probatur auctoritate S. Thomæ , qui quæst. 1. de Potentia art.2.th. ait : *Omnis actio activæ potentiæ , terminatur ad esse* , imò Johannes Theologus in Concil. Florentino , Sess. 18. contra Græcos asserentes,Spiritum Sanctum esse à Filio , sed ab illo,non accipere esse,inquit, *fieri non potest, nec mente concipi , ut una res ab alia fit,nisi ab illa accipiat esse.* Probat idem ratio , quia actio terminata ad producendum essentiam , tendit ad eam producendam extra suas causas. Ergo tendit ad existentiam , cum existere nihil sit , nisi esse extra causas. Minor autem probatur , quia essentia materiæ creatur,essentia formæ materialis educitur è potentia materiæ.

Hæc ratio Hurtadi sic aliter proponitur. Supponamus hoc, quod formæ quæ nunc producuntur sint ab æterno, materiam autem produci in tempore; vel ad minimum supponamus , nunc produci de novo formam , & post productionem illius , produci materiam ejusdem speciei cum nostrate,hoc supposito, sic formatur argumentum. Si materia non habet propriam existentiam,non posset ostendi actio productiva essentiæ materiæ , ad quid terminari possit, sed debet ostendi,aliàs si non possit ostendi , ad quid actio productiva materiæ terminari possit, non erit possibilis actio productiva materiæ, siquidem impossibilis est actio productiva, cui passio non correspondeat , adeoque , quæ ad aliquid , ad quod terminetur non habeat : Sequela principalis probatur. Si materia non haberet propriam existentiam , actio productiva materiæ , non terminaretur ad essentiam formæ, hæc enim supponitur in ante producta, & si actio productiva materiæ , non terminatur ad essentiam materiæ,non materia , sed aliquid aliud produceretur,siquidem non ejus essentia, sed alius produceretur , non etiam illa productio terminaretur ad essentiam materiæ , non plus importat , quàm importârit ab æterno, secundùm quod erat , in statu essentiæ & tamen essentiæ rerum , dicuntur præcedere actionem divinam productivam , deinde si ad essentiam materiæ , præcisè terminaretur actio illa productiva , vel responderet illi actioni , esse extra causas

illius essentiæ, vel non responderet; si respondet, esse extra causas, in materia præcisè accepta: Ergo materia præcisè accepta, hoc est prout condistincta à quovis alio, quod non est ipsa, existit, esse enim extra causas, & existere, idem sunt; si non respondet actioni, terminatæ præcisè, ad essentiam materiæ, esse illius extra causas: Ergo erit productio, cui nihil respondet producti, nomine enim producti, hîc venit esse extra causas, quod esse extra causas, dicis tu, non respondere illi productioni.

Non etiam illa productio terminatur ad existentiam formæ, quia hæc præsupponitur præexistere, aliaque jam actione productâ, non etiam illa productio terminatur ad existentiam materiæ, quia hanc tu illi negas.

Idem sic insuper proponitur. Materia prout condistincta ab existentiâ formæ, & ipsa forma, sic inquam sumpta, est producta, est enim, & non est Deus. Ergo est producta. Ergo etiam prout condistincta ab existentiâ formæ, & ipsâ formâ, existit, esse enim actu existens & esse productum hîc verbis differunt.

Totum hoc sic brevius concluditur. Illud est existentia materiæ, quod respondet actioni producenti materiam, ut Thomistæ docent, sed existentia formæ non est id, quod correspondet actioni producenti materiam, (ut supponitur, quando dicitur possibile esse ut producatur, prius formâ.) Ergo existentia formæ, non est existentia materiæ.

Respondetur Cum Thomistis: actionem productivam materiæ, Terminari ad unionem, ejusdem cum formâ, neque enim possibile est per Thomistas, ut existat materia, spoliata omni formâ.

Contra est. Tum quia falsum est, divinitus, non posse existere materiam sine omni formâ. Tum quia si actio productiva materiæ, terminatur ad unionem materiæ cum formâ: Ergo materia ipsa non producitur, siquidem, sicut cum erat in solo esse possibili, non terminabatur ad illam actio productiva, ita nec nunc terminatur; & sicut quando actio productiva materiæ, terminatur ad ejus unionem, non producitur tunc Angelus, quia ad illum illa actio non terminatur, ita nec materia tunc producetur, cum ad illam illa actio per te, non sit terminanda. Tum quia illa unio, vel est idem cum materia entitativè, vel non est idem; si est idem. Ergo sicut ad propriam existentiam unionis terminatur, illa productio, ita terminabitur ad propriam existentiam materiæ; si autem unio illa non est entitativè idem cum materiâ, productio illius non erit productio materiæ, & tamen etiam materia, tunc, in casu suppositionis produceretur.

Hæc argumenta sunt bona, sed procedunt nonnisi ex suppositione indistinctionis realis, inter essentiam actualem, & existentiam, solvi enim possent, dicendo, quòd illi actioni, respondeat actus entitativus materiæ, condistinctus ab existentiâ.

Probatur. 3. Ex principio item communi, quòd scilicet materia, sit causa Physica formæ materialis, quo ex principio sic formatur argumentum. Nulla forma præsupponit, in subjecto, effectum formalem, quem tribuere nata est; & ita albedo non supponit parietem album, antequam illi communicet esse album, sed forma substantialis, præsupponit existentiam in materiâ. Ergo illi non tribuit existentiam. Minor probatur; quia si materia est nihil, antequam educatur ex illa Materia, forma materialis. Ergo forma materialis, ex nihilo educitur à Deoque creatur.

Quod ipsum sic proponitur. In illo priori, antequam intelligatur educi forma materialis ex materia, falsum est, materiam esse nihil actu, quomodo enim nihil, causaret physicè. Ergo vera erit hujus contradictoria, materia pro illo priori, non est nihil actu. Ergo existit pro illo priori, hæc enim verbis discrepant.

Respondebis 1. Materiam, ante productionem formæ materialis, existere existentia ejus, quæ præfuit formæ.

Contra. Tum quia restat quæstio, de ipsa prima forma materiali. Tum quia, si dum causat formam subsequentem materialem materia, existit existentia formæ, quæ præfuit. Ergo utriusque tunc formæ existentia datur, & hujus, quæ causatur, & hujus, vi cujus existit materia, ut possit causare formam subsequentem, exstetque tunc materia, duabus existentiis, quod repugnat, sicut & repugnat, simul eam formari duabus formis. Tum quia per Thomistas, datur resolutio usque ad materiam primam, quomodo ergo causans formam materialem, quæ existit dum causatur, existit præteritâ formâ, & ejus existentia, cum præsupponatur periisse, in illâ resolutione illa forma. Quod argumentum etiam infra attingetur.

Respondebis 2. In instanti generationis, materiam existere existentia formæ quæ generatur.

Contra est. Tum quia existentia, est causa, vel conditio necessaria tenens se à parte causæ, ad hoc, ut causetur in instanti generationis forma subsequens, aliàs aliquid non existens, posset causare in actu secundo. Ergo Materia in instanti generationis, non potest existere existentiâ formæ subsequentis, alàs existentia formæ subsequentis causaret seipsam, & aliàs posset esse ante seipsam, quia omnis conditio & causa, præexistit saltem naturâ effectui, imo etiam concessa mutua prioritate in causis, nunquam tamen concudi potest aliquid, præsupponi ante se. Tum quia, ut urget Mastrius, non potest formâ tribuere existentiam materiæ, quam informat, informatio enim præ-

præsupponit subjectum existens. Tum quia falsum est, dari mutuam causalitatem, de quo supra.

Respondebis 3. cum complutensibus. Causam efficientem, exigere existentiam ante effectum, sed non causam materialem, quæ cum sit causa potentialis, non indiget actualitate existentiæ, sed contenta est, esse actu extra nihil.

Contra est. Tum quia non est major ratio unius, quàm alius; Tum quia nego materiam esse causam potentialem per exclusionem existentiæ. Tum quia esse actu extra nihil, est existere. Ergo cum exigat causa etiam materialis, esse actu extra nihil, hoc ipso indigebit existentiâ.

Hoc argumentum procedit nonnisi ex suppositione indistinctionis inter essentiam actualem & existentiam. Dici enim posset, quod ut causet materia, sufficiat illi actus entitativus.

Sed videnda sunt insuper argumenta, quæ probant etiam supposita distinctione reali, inter essentiam actualem, & existentiam, debere nihilominus habere materiam primam, propriam existentiam.

Primum argumentum est ex Arriaga; Conformius est, ut etiam materia habeat propriam existentiam, sicut & alia entia.

Responderi posset, quòd alia entia, non sunt quid essentialiter potentia, ideo exigunt propriam existentiam, non verò materia, quæ est essentialiter potentia.

Secundum argumentum est; Forma materialis dependet à priori, à materia non habet existentiam à formâ.

Respond. potest, Negando consequentiam, sufficiet enim ut forma dependeat à materiâ tanquam ab habente actum entitativum.

Tertium argumentum P. Adriani Pikarski est; Supposità distinctione reali essentiæ ab existentiâ, ex vi unionis formæ ad materiam, non est necesse, uniri materiæ existentiam formæ, quia ista sunt distincta realiter. Si autem unum realiter distinctum uniatur, non est necesse aliud distinctum realiter uniri. Ergo supposità distinctione reali essentiæ ab existentiâ, necesse est, materiam habere propriam existentiam. Consequentia probatur, quia materia ex vi unitæ, debet habere existentiam, cum ergo possit non habere existentiam formæ, ut ostendit antecedens, debet habere existentiam propriam.

Respond. Quòd, sicut per concomitantiam posito sub speciebus vini sanguine, est necesse poni corpus: ita connaturaliter, cui unitur forma, connaturaliter debet uniri etiam ejus existentia, & si daretur unio accidentalis, alligans unum corpus alteri, hoc ipso connaturaliter alligarentur etiam formæ illorum corporum; ita & in præsenti, idque ideo, quia, si illa existentia est unita formæ, unitâ formâ, ex consequenti uniri debet & ejus existentia. Licèt ergo unio supponat existentiam, id verum est, si secundùm cursum naturæ fiat unio, aliàs sufficeret alterum membrum, quod est essentialiter potentia, habere nonnisi actum entitativum.

Quartum argumentum ejusdem est; Supposità prædictâ distinctione, si non haberet materia propriam existentiam, eadem forma, quæ est existentia, esset causa vera & realis eaque totalis, influens in duos effectus formales totales, nempe in materiam & formam, quod fieri non potest naturaliter.

Respond. Quærendo cur albedo dulci & oderato tribuat effectum suum formalem, & si ad hæc sufficit penetratio eorundem, cur cum materia & forma, natæ sint se penetrare, utrique non poterit uniri eadem existentia? Deinde cum effectus formalis, sit ipsa forma, unita subjecto capaci, cum hic, eadem sit forma idem erit effectus formalis, inadæquatè, licet subjecta illius sint diversa.

Quintum argumentum est; Sequeretur aliàs pro varietate formarum, variari materiam, eamque ab agente naturali produci.

Respond. Non variandam materiam, quia idem semper actus entitativus, ejusdem manet, qui quia ab agente naturali non producitur, fit ut nec materia, ab eodem producatur.

Punctum Difficultatis 2.

Respondetur Objectionibus.

Objicitur 1. Auctoritas Aristotelis, qui negat materiam esse in actu, appellat illam potentiam, dicit non esse hoc aliquid, dicit nihil esse actu.

Respondetur. Explicando Aristotelem, quòd dicat materiam non esse actum informantem, vel solùm non esse totum compositum, quod propriè est: *Hoc aliquid.*

Instabis primò. 8. Metaph. t. 15. & 16. Materia appellatur non solum potentia, sed per se potentia, id est essentialiter potentia. Unde etiam 1. Physicorum t. 79. dicit Materiam non cognosci, nisi per analogiam ad formas. Et 1. de gener. t. 23. inquit quod si subjectum generationis esset in actu generatio, foret alteratio. Et 1. Phys. t. 69. ait materiam se habere in toto genere rerum naturalium, sicut lignum in toto genere artificialium. Deinde quia Aristot. inferentibus antiquis si materia esset ens in potentia, esset nihil, non negavit Aristot. sequelam, ex eo, quia materia est Ens

in potentia tantùm subjectiva, non objectiva seu Metaphysica, sed ex eo, quia nunquam est corruptio sine generatione, & ideo nunquam materia manet ita in potentia, quòd non sit ens actu per aliud.

Respondetur. Materiam esse per se potentiam physicam, sed cum hoc stare potest, ut habeat esse extra causas adeoque existentiam. Consequenter ne sit potentia in ordine existendi. Materia non cognoscitur, nisi per analogiam ad formam, quia quod detur probavit id Aristoteles ex transmutatione substantiali, quæ habetur ratione formarum, cognoscibilitasque per analogiam non aufert esse rei, nam etiam Angelos per analogiam ad animam cognoscimus, & invisibilia ex visibilibus, neque tamen per hoc aufertur illis esse. Rursus etiam concessa paritate, quòd materia se habeat, sicut lignum in artificialibus, adhuc pro nobis est instantia, quia sicut antecedenter ad formas artificiales, existit lignum, & non habet existentiam ab illis, ita nec materia habebit à formis substantialibus. Quod attinet ad argumentum antiquorum, illorum mens erat negare potentialitatem physicam, sed arguit illos Aristoteles quomodo non est potentia Physica materia, cùm dentur generationes, sed inde nihil sequitur contra nos. Deinde quod nostra responsione non utatur Aristoteles, id proficiscebatur ex eo, quia stabat in principio assumpto, probando quod detur materia, ex eo, quia dantur transmutationes substantiales, consequenter etiam nunc, ad idem recurrit, licitumque est idem, nunc ex hoc, nunc ex illo fundamento negare.

Instabis Secundò. Ens extra causas 9. Metaph. t. 1. dividit Aristoteles in potentiam & actum. Ergo ex hoc præcisè quod aliquid sit pura potentia realis, etiamsi omnem prorsus actum excludat, poterit rationem entis realis habere.

Respondetur. Dividi illic Ens extra causas in potentiam & actum physicum, sed nego, quod potentia Physica, non possit esse actus Metaphysicus.

Instabis tertiò. Immeritò poni divisionem in actum Metaphysicum & in actum Physicum, ut hæc posterior negetur materiæ, concedatur prior, neque ejus meminit Aristoteles. Addit Zabarella apud Mastrium, (apud quem hæ instantiæ) non posse explicari quid sit actus iste entitativus Materiæ.

Respondetur ex Mastrio hujus divisionis haberi fundamentum in Aristot. 9. Metaph. t. 11. *Est autem*, inquit *actus existere rem, non ita, sicut dicimus, potentia.* Unde per nos hic actus Metaphysicus competit Materiæ, quamvis illa sit potentia Physica. Ex quo loco ipso explicatur quid sit actus entitativus Materiæ, nempe esse extra causas, seu existentia. Ad illud quod dicit Zabarella, si materia substantia foret, fore illam materiam materiæ, dici potest: immeritò imaginari arguentem distinctionem realem illius substantiæ, ab ipsamet materia, si non est distinctio realis, quomodo illa substantia, erit materia Materiæ, sicut dicitur materia ligni, quæ distinguitur realiter à forma ligni. Quod si nomine materiæ intelligas subjectum Metaphysicū, seu genus actuabile per rationem, à differentia Metaphysica, sic substantia erit Materia, utpote genus & commune, tam materiæ quam formæ, formaque ejus, erit materiæ prædicatum differentiale, vi cujus, determinabitur ratione nostra illa substantia, ut sit Materia, & vi hujus erit illa substantia Materia Metaphysica, materiæ sumptæ pro prædicato differentiæ, Metaphysicè constituentis materiam, sed non materia physica materiæ, physicè sumptæ, hæc enim implicat, nam implicat subjectum primum, subjecti primi.

Objicitur 2. Auctoritas S. Thomæ, prima parte q. 66. art. 1. & 3. parte a. 17. ar. 2. & alibi sæpe docet S. Thomas, materiam seipsa, non existere in rerum natura.

Respond. S. Doctor id solum vult, quòd materia naturaliter non existat sine omni forma, vel quod de se non sit quid completum, interdum etiam ly existentia sumit pro subsistentia, ut cum negat humanitatem Christi habere propriam existentiam. S. Thom. nobiscum sensisse, videbis 1. par. q. 44. a. 2. & quæst. 14. ar. 12. ad 3.

Objicitur 3. Potest aliquid existere existentiâ aliena. Ergo & materia, poterit existere existentia formæ. Antecedens probatur. Tum quia id non implicat contradictionem. Tum quia de facto humanitas Christi, existit existentia verbi.

Respond. Negando Anteced. implicantia supra ostensa, breviterque inter alia, in hoc stat. Quia implicat aliquid esse extra causas, per esse alienum, adeoque & existere existentiâ aliena. Humanitas etiam Christi non existit existentia Verbi, quia si non haberet humanitas Christi, propriam existentiam, productio illius non haberet ullum terminum, debuisletque assumere Verbum humanitatem, habentem solùm esse objectivum, & potentiale, in causis solum. Ergo per existentiam intelligitur subsistentia, quòd scilicet, non sua sed Verbi subsistentia, humanitas Christi per se existat & subsistat.

Instabis 1. Si humanitas Christi propriam existentiam haberet, sequenter Beatissimam, non posse dici Matrem Dei, tota enim illius causalitas & efficientia matri debita, terminata fuisset ad existentiam creatam.

Respond. Salvandam adhuc maternitatem, quia causalitas & efficientia matri debita, terminata fuisset ad existentiam creatam, non quo-

quomodocanque, sed ad existentiam terminatam Verbi persona. Et certè Beatissima dicitur Mater Dei, dicitur genuisse, & concepisse Deum, non quod ad unionem hypostaticam verbi cum natura humana concurrerit, id enim negant Theologi, sed quia, concurrit ad uniendum corpus & animam, concurrit item ad efformationem humanitatis, cui actioni conjuncta fuit actio Spiritus Sancti, unitiva humanitatis verbo, quo factum est, ut tota conceptio, quæ utramque illam actionem includit, terminata sit, non solùm ad humanitatem, sed ad Deum hominem, propter communicationem idiomatum.

Instabis 2. Si humanitas Christi haberet propriam existentiam, Christus non esset unus simpliciter, & unus ens.

Respondetur. Erit Christus adhuc unum ens, quia suppositâ perfectibilitate in natura, in esse suppositabilis & personabilis, perficitur à persona, idque substantialiter.

Instabis 3. Docent Patres, quòd humanitas Christi, in verbo existat.

Respondetur. Accidentia in subjecto existunt, forma item materialis, neque tamen licet inde inferre, quòd non habeant propriam existentiam, sic nec prædicta locutione, rectè colligetur negatio existentiæ in humanitate. Existit ergo in verbo, quia existit cum habitudine & dependentia à verbo, tanquam à supposito, à quo sustentatur & terminatur, quod sufficit, ut aliquid dicatur existere in alio. Quamvis autem prius naturâ existat humanitas, quàm uniatur verbo, tamen prius natura, ad unionem non potuit quicquam operari, quia natura existens, non est capax operari aliquid, donec per subsistentiam aliquam terminata sit, actiones enim, sunt suppositorum.

Objicitur quartò. Ex compluten: Si materia etiam, haberet propriam existentiam, darentur in composito duæ partiales existentiæ, una debita materiæ & altera debita formæ, hoc non potest dici, quia illa existentia in materia, non posset esse ultimus terminus, & ultima actualitas ejusdem, deberet autem esse, est enim hoc, prædicatum necessarium in existentia.

Respondetur. Quod existentia in materia, esset ultima actualitas in ratione existendi extra causas, sed non esset ultima, in ratione formativæ.

Instabis primò. Ex iisdem. Existentia, est terminus naturæ. Ergo nequit esse physicè composita.

Respondetur. Negando Consequentiam. Sicut enim, potest esse aliquid compositum ex duobus, extra causas positis ita & esse compositum, ex duabus existentiis, modò illæ sint entium ad se ordinatorum.

Instabis secundò. Ex iisdem. Quando adhuc causalitas exercentur, & ad ultimum sui exercitium non devenerunt, nunquam effectus intelligitur existens, est enim adhuc in fieri, at quousque causæ non attingunt totum, adhuc causalitates exercentur, &c. Ergo nec intelligetur effectus existens.

Respondetur. Quando exercentur causalitates terminatæ, ad ponendum aliquid, extra causas, actione productiva, non censetur effectus esse existens, sed si exerceantur causalitates, ad aliquid constituendum in ratione, actu informati, vel actu informantis, intelligi potest existere effectus. Hoc autem in præsenti contingit, quia cum exercetur causalitas ad uniri, præsupponitur jam actio productiva materiæ. Dici etiam potest, quòd, quando causalitates exercentur, nondum intelligatur res habere existentiam totius & completi, licèt possit intelligi, habere existentiam partis, & compositivi. Quanquam videtur hoc argumentum multùm probare, nempe quòd etiam anima rationalis in priori naturæ, quàm uniatur corpori, non habeat existentiam, adhuc enim in illo priori exercetur, circa illam causalitas unitiva.

Instabis tertiò. Ex iisdem. Si materia prima haberet propriam existentiam, tunc existentia contraheretur per potentialitatem, ad rationem existentiæ, quæ competat materiæ, existentia enim materiæ debet esse existentia potentialis, sed per potentialitatem existentia contrahi non potest, quia si existentia contraheretur per potentialitatem, id quod est nobilius, contraheretur per ignobilius, ratioque inferior, seu contrahens, esset ignobilior superiori, contra quam velit Aristot. 8. Metaph. textu 10.

Respondetur. Existentiam non contrahi per potentialitatem existendi extra causas, hoc enim implicat, contrahi tamen per potentialitatem, hoc est posse informari ab actu sive formâ, quæ potentialitas, nego quòd sit ignobilior existentiâ, nam hæc potentialitas substantialis, attollit illam, supra existentiam accidentium. Concedo quidem, quòd Materia sicut spectat ad quoddam genus, quod est substantia, ita spectare ad aliquam speciem determinatam Metaphysicam, nam ipsa ratio materialitatis in Materiâ, est ratio ejus differentialis, restringens rationem substantiæ, adeoque collocans Materiam, in determinatâ specie Metaphysicâ, licet non collocet in determinatâ specie physica, quia hæc habetur à forma physica. Quando autem dicitur, illam existentiam Materiæ, fore potentialem, respectu formæ, si habeat hunc sensum: quòd actuetur in ratione existentis, existentia formæ, falsa est propositio: si habeat hunc sensum; quòd sit existentia potentialis, hoc est existentia potentiæ, ad actum physicum, vera est propositio, eo quòd existentia sit quidem

dem ultima actualitas rei Metaphysica non tamen physica, adeoque relinquens locum actuationi physicæ, à Forma.

Objicitur. 5.° Si materia haberet propriam existentiam, & forma propriam, non posset ex illis unum fieri per se, quia duo actus non possunt coalescere in unum ens per se.

Respondetur. Quòd duo actus, hoc est duo extra causas posita, possint coalescere in unum, si alterum sit potentia, & alterum actus, ad se invicem ordinata, licet non possint coalescere in unum, duo actus, hoc est duo completa, vel incompleta quidem, sed ad se non ordinata.

Instabis primò. Ergo existentia materiæ, recipit in se, sicut formam, ita & existentiam illius. Ergo ulterius denominat existentia formæ materiam, existentem, sua existentiâ.

Respondetur. Concessâ prima illatione, negari secundam, quia non omnes denominationes, quas à suis prædicatis sortitur forma, potest illas tribuere materiæ, & ita materia non dicitur ens, entitate formæ, porrò ea prædicata tribuuntur materiæ à formâ, quarum est capax, quæ item non censetur vi sua præhabere, & in quibus ordinatur ad aliud, jam autem præhabet in se existentiam materia, nec in hoc genere, manet complebilis.

Instabis secundò. Ergo nullum erit discrimen, inter Materiam, & formam, utrumque enim existit.

Respondetur. In ratione existentis nullum fore discrimen, fore tamen in hoc, quia Materia est subjectum & potentia, non est autem forma, subjectum, &c.

Instabis tertiò. Potentiale non est aliquid actu illius generis, cujus est potentiale, nec formaliter, nec reductivè, ut patet de superficie receptivâ coloris, quæ non est aliquid actu, in prædicamento qualitatis. Ergo cum Materia sit receptiva substantiæ, non erit aliquid generis substantiæ.

Respondetur. Potentiale, in eo, in quo est potentiale, non esse aliquid actu illius generis, cujus est potentiale, potest tamen potentiale in eo, in quo non est potentiale, esse aliquid illius, quod recipit. Et ita superficies, est quid potentiale, ad recipiendam lucem, nec est antecedenter lucida, licet tamen illa lux sit accidens, nihilominus superficies, jam est antecedenter et accidens; ita materia est potentia ad recipiendam animam substantialem, nihilque antecedenter habet animati, cum hoc tamen stat, ut habeat rationem substantiæ, quia in ordine ad hoc, non est quid potentiale.

Objicitur sextò. Materia dependet à formâ in existere. Ergo non habet existentiam propriam.

Respondetur. Argumentum imprimis multum probat quia accidentia, dependent etiam à subjecto in existere, imò & forma materialis, & tamen conceditur illis propria existentia. Ergo ex præciso dependere, non arguitur rectè negatio existentiæ, imò ex dependentiâ, quæ non sit objectiva tantum, arguitur existentia, prius est enim existere, quàm dependere. Porrò materia dependet à formâ, in existere, hoc sensu, quia non potest naturaliter existere sine forma, sed non dependet à forma in existere simpliciter. Quia non dependet in esse extra causas, habet enim materia suum proprium esse extra causas.

Objicitur septimò. Materia nullam habet propriam operationem. Ergo nec existentiam, esse enim, est propter operari.

Respondetur. Esse efficientis, est propter operari rigorosè, esse autem aliud, sufficit ut sit propter operari latiori modo, seu propter quasi operari: Convenit autem enti potentiali quasi operari, hoc est causare, dando se in partem compositi, emanando suas proprietates v.g. quantitatem &c. Unde etiam dici posset, quod esse completum sit propter operari rigorosum, non autem esse incompletum.

Punctum Difficultatis 3.

Argumenta Recentiorum.

Objicit primò Maurus q. 7. phys. Si materia prima esset actus, vel haberet proprium actum, non generaretur de novo substantia, cum tamen corpora multa, non tantum mutentur secundùm accidentia, sed etiam secundùm substantiam. Sequela probatur. Omnis forma esset accidens, Materia verò prima, esset tota substantia corporum. Quod ipsum probatur. Accidens est Entis Ens, seu Ens secundarium, constitutum per esse non primum. Sed omnis forma, e.g. Leonis, esset entis Ens, & ens secundarium constitutum per esse non primum, sed supponens esse actuale materiæ. Ergo omnis forma esset accidens.

Respondetur. Hoc argumentum si quid probat, probat etiam materiam ipsam, in omni generatione produci, certè enim vel producitur ante formam materia, vel non producitur; si non producitur: Ergo forma esset Entis Ens; si producitur, habetur intentum; nempe materiam, in omni generatione produci, & tamen hoc dici non potest, cum omnes sentiant, materiam primam nonnisi creari. Quando autem recurrit ad hoc Maurus: ideo materiam non generari, tunc, nec produci, quia tunc aliquid accipiendo existentiam producitur, quando non supponitur prius per aliam existentiam existere, quando in-

quam

quam ad hoc recurrit, quidquid sit de veritate doctrinæ, redit tamen argumentum; si enim non supponitur produci tunc materia, tanquam existens, jam aliùs formæ existentiâ: Ergo adveniens alia forma substantialis, erit entis ens, adeoque accidens.

Rursus argumentum probat, etiam contra intentum Thomistarum, qui non negant materiam primam esse ens, licèt affirment, quòd non habeat propriam existentiam, si enim haberet propriam entitatem jam accedens forma, esset entis ens, adeoque nulla substantialis.

Probat item argumentum, quòd materia sit accidens, quia forma præsupponeretur jam esse ens, esseturque ens secundarium materia, constitutum per non esse primum Ens, hoc enim esse primum ens, competeret formæ, consequenter respectu formæ esset materia accidens.

Directè ad argumentum dici potest, quòd esse Entis ens, tanquam merè subjecti informationis, vel sustentationis, non sit esse accidens, licèt sit accidens esse entis ens, ut loquitur Maurus, per modum adjacentis. Negatur item, quòd definitio accidentis, sit esse ens secundarium, hoc est præsupponens subjectum sui receptivum. Negatur item, quòd esse constitutum, per esse non primum, hoc est per negationem subjecti primi, rectè accidens definiat. Addo, cùm per principia arguentis accipiat existentiam in composito, materia à forma, deberet in composito ipsa forma transire in rationem accidentis, est enim forma Materiæ adeoque Ens entis.

Instat Primò. Substantia est ens per se stans, & non adjacens alteri, est item substantia Ens fundamentale ac subsistens, sola autem materia esset talis.

Respondetur. Negando, quòd forma v.g. Leonis non sit futura ens per se stans, quamvis supponat materiam tanquam subjectum sustentativum existens; & licet adjaceat alteri, impropriè, tanquam subjecto sustentationis, vel informationis, potest tamen esse substantia, quia non adjacet propriè, & tanquã subjecto inhæsionis.

Instat Secundò. Si materia habet propriam existentiam, materia esset tota substantia, corporum, materia non generaretur. Ergo nihil substantiæ generaretur. Sequela Probatur. Quia soli materiæ conveniret definitio substantiæ, nam sola materia constitueretur, per esse primum, per se, fundamentale, substans, ac non receptum in alio.

Respondetur. Hoc argumentum probat simul, solam formam esse substantiam & non materiam, quia sola esset ens primum, quia nullum aliud supponens, per se, quia non indigens materia, ut illi det existentiam, fundamentale, quia nonnisi suppositа illius existentia, existeret materia, nullumque aliud supponeret.

Directè autem dicitur, solam materiam esse constitutum per esse primum, primitate præsuppositionis, tanquam subjecti & potentiæ, sed non solam esse ens primum, primitate quacunque. Hinc nego rectè definiri substantiam, per rationem primi utcunque, aut per rationem non recepti utcunque sed sufficit ut non sit recepta in alio, tanquam in subjecto inhæsionis, licèt recipiatur in alio tanquam in subjecto informationis, sustentationis, &c. multoque minus substantia est ens primum esse, si enim est primum ens, superfluit dicere, quòd sit constitutum per primum esse.

Instat tertiò. Posito, quòd materia habeat propriam existentiam, debet negari, aut definitio substantiæ, aut quòd aliquid de novo generetur, &c. Unde Antiqui, ut videre est 1. Part. Quæst. 76. A. 1. cum posuissent materiam esse Ens actu, negabant, fieri de novo generationes aut corruptiones substantiales, è converso Scotus, & sequaces, admittentes, cum Aristotele, novas generationes fieri, & corruptiones, negarunt definitiones substantiæ, & accidentis. Aristoteles autem ut utrumque salvaret, posuit materiam esse ens non actu, sed potentia.

Respondetur. Negando sequelam ex positione antiquorum sequebatur non fieri nisi alterationes, quia ponebant materiam, non tantùm esse ens, in actu Metaphysico, seu existentiali, sed etiam in actu Physico, quia dicebant, actu haberi omnes formas in materia, adeoq; nullam de novo introduci posse, sed si posuissent nobiscum, materiam esse ens, in actu nonnisi Metaphysico, nego quòd sequeretur ex hac positione, nullas dari de novo generationes substantiales. Scotus & ejus in hoc sequaces, negarunt definitiones substantiæ, sed illegitimas, qualis est illa: Substantia est ens primum, constitutum per primum esse; Nam dictum superfluos habet terminos, & quærere restat, quid sit ista primitas, quæ conveniat & materiæ & formæ, cùm tamen forma supponat materiam. Multoq; minus, bona erit definitio accidentis, cùm procedat per aliquid negativum, & aliunde non modificatur istud esse primum. Posito, quòd substantia sit ens per se stans, & non adjacens alteri, quærere restabit; cur forma substantialis, non sit adjacens, sint adjacentia accidentia, quid ista adjacentia? Si enim adjacere, est accidere. Ergo definis accidens per accidens, quod est quidem vocis notificatio, sed non definitio: quærere item restat, cur forma Leonis, quæ non potest existere sine materia omni, sed in illa recipitur, cur inquam non sit ens fundatum in materia? Cur non sit ens receptum in alio esse, hoc est in materia? adeoque per te jam non substantia.

Objicit secundò idem. Quia contraria sententia nunquam satis explicat, quid sit substantia? quid accidens?

Respon-

Respondetur. Quid sit substantia, quid accidens, dictum alibi, ubi de Prædicamentis. Retinentur interim termini, quos sibi objicit Mautrus. Quòd scilicet substantia, sit primum intentum Naturæ.

Instat Primò. Quis fuit consiliarius Naturæ, ut possit in ejus intentione discernere, quid illa primò intendat.

Respondetur. Non est necesse esse consiliarium Naturæ, sufficit esse speculantem naturæ facta, & objecti conditionem, ex qua erui potest, quid primò intenderit Natura. Sicut nemo consiliarius Dei fuit, in decreto Incarnationis, vel in condendo mundo, & tamen infertur ex proportione ad manifestè primò intenta, quid primo intenderit Deus, ita & in præsenti.

Instat Secundò. Hoc ipsum quæritur; quid sit illud ens, quod natura primò intendit, & quã habeat intrinsecam quidditatem, & differentiam ab accidente, propter quam primo intenditur à Natura?

Respondetur. Hoc sufficienter notificari per explicationem, quid Natura, quid primum, quid intentum, & per proportionem ad manifestè intenta. Et ita manifestè intentum, est finis, qui dum appetitur, cætera ob illum appetuntur: ita Natura intendit Leonis formam, cui quia talis organisatio, tales proprietates, tales actus debentur, omnia hæc sunt accidentia.

Instat Tertiò. Non omnes substantiæ sunt primum intentum Naturæ, sed solæ rationales.

Respondetur. Aliud est primò intentum dignitate, & aliud primò intentum ordine appetendi: dignitate primò intentum, sunt formæ substantiales, sed non solæ illæ, ordinè primò appetuntur; cum comparatè ad actus, ad proprietates, ad combinationes, ad organisationes, priùs intendatur forma Leonis, quàm hæc numerata. Nec erit hoc definire substantiam, recedendo à notione nominis substantiæ, si enim est primò intentum, est prima: si recipiantur in illa accidentia, per prius debet intendi, quàm accidentia. Hoc autem quod est, esse primò intentum dignitate, competit non soli animæ rationali, sed & aliis Formis Substantialibus.

Objicit Tertiò idem. Quod est actuabile, actibus alicujus generis, non includit in se antecedenter actum illius generis, sed ad summum generis prioris, & ita quod est figurabile omnibus figuris, non includit in se ullam figuram actualem. Sed materia prima est subjectum actuabile in genere substantiæ. Ergo antecedenter ad formam, non includit in se ullum actum.

Respondetur. Materiam primam esse ens actuabile, actualitate physica, in genere substantiæ, non enim ullam habet de se formam Physicam, sed non esse actuabile, actualitate Metaphysica, hoc ipso enim, quod materia sit extra causas, non est nihil, adeoque habens propriam existentiam.

Instat Primò. Sicut datur figurabile, quod antecedenter ad figuram, non est actu figuratum, ita dabitur & substantiale & actuabile, quod antecedenter ad actum substantialem, non est substantia, neque ens actu, sed pura potentia.

Respondetur. Ante actu figuratum, ponit ipsa objectio actu figurabile. Ergo debet dari ante actu formatum, actu formabile, hoc autem est verbis differens in præsenti, ab existente materia. Disparitas etiam est, quia si figurabile, antecedenter ad figuram esset actu figuratum, non posset ostendi, quid in linea figuræ acquirat figurabile; jam autem posito, quòd materia habeat actum Metaphysicum substantialem existentiæ, potest ostendi quid acquirat materia, nempe actum substantialem Physicum formæ v. g. Leonis.

Instat Secundò. Non minus propriè fit substantia, & ens, quàm figuratum, sed figuratum fit ex subjecto figurabili, quod ante figuram, non est actu figuratum. Ergo substantia fit ex substantiabili, quod ante formam non est actu alia substantia, sed solùm potentia.

Respondetur ex dictis, quòd figuratum fiat ex subjecto figurabili, quod ante figuram, non est actu figuratum, ita ut nec supponatur figurabile esse in se extra causas, Nego, ita ut supponatur, Concedo idemque erit dicendum de materia. Reliqua petantur ex dictis ad Instantiam primam primam immediatè.

Instat Tertiò. Sicut ad alios actus prærequiritur potentia, v.g. ad actum coloris, prærequiritur colorabile, sic ad primum actum, qui est esse substantiale, prærequiritur ens potentiâ, quod est substantiabile. Sed potentia prærequisita ad primum actum, non potest antecedenter ad illum habere ullum actum, alioqui haberet actum ante primum actum. Ergo materia prima, quæ est prima potentia, primumque subjectum receptivum primi actus antecedenter ad formam, non est actus nec habet actum.

Respondetur. Potentia respectu primi actus, respectu cujus est potentia, non potest habere ullum actum, alioqui ille actus, hoc ipso non esset primus, cæterùm potentia respectu diversi actus primi, potest etiam diversum habere actum. jam autem materia à parte rei posita, est potentia respectu formarum, sed non est potentia diverso respectu, nempe non est in potentia adesse extra causas, adeoque nec est in potentia ad existendum. Plenior hujus difficultatis solutio petetur, ubi actum de substantia in Logicis.

DIFFI-

DIFFICULTAS III.

Quomodo Materia dependeat à Forma in existendo.

NOstri ordinariè asserunt, non posse naturaliter existere materiam sine omni forma, posse supernaturaliter. Thomistæ autem censent, nec divinitùs id fieri posse.

Punctum Difficultatis 1.

Præmittuntur quædam.

PRÆMITTO 1. *Aliam esse dependentiam à priori, aliam à posteriori*; Dependentia à priori, est, dependentia ab alio; tanquam à causa, dependentia autem à posteriori, est dependentia, seu potius connexio cum alio, vel tanquam cum effectu, vel tanquam cum passione, proprietate. Utraque hæc dependentia, alia est essentialis, quæ scilicet est connexio, ne à Deo quidem supplebilis, & talis est connexio materialis compositi cum materia, & forma, fundamenti relati cum termino: alia autem dependentia, est pro ordine naturæ seu naturalis, quam Deus supplere potest, qualis est dependentia accidentis à subjecto.

ADDIT Oviedo. Dependentiam comitantem, quam habet entitas cum alia, quæ rationem causæ aut effectus respectu illius non habet, est tamen talis, ut sine ea subsistere non possit illa altera entitas, qualem dependentiam per illum, habet unio ab extremis. Cæterum, nulla causa, habet connexionem necessariam, cum actuali effectu; & ita ignis non habet necessariam connexionem cum actuali urere, potestq; activitas agentis calidi, impediri per resistentia frigidi.

PRÆMITTO 2. *Ordinariè non agnosci dependentiam materiæ à formâ à priori.*

RATIO, quia dependentia à priori, & tanquam à causa, est dependentia ab alio vel tanquam ab efficienti, jam autem nulla forma efficit materiam, quia nulla creat; vel est dependentia tanquam à materia, & sic materia non pendet à forma, hoc ipso enim jam non esset subjectum primum, si materia dependeret à forma, tanquam à sua materia, vel certè dependentia à priori, est dependentia ab alio tanquam forma, sed hæc dependentia tunc est à priori, quando hoc, quod causat forma, constituit illud, neque enim causat formaliter à priori, aliter quàm constituendo: materiam autem, non constituit forma. Dependentia etiam à priori, causationem exigit, quomodo autem causabit forma materiam, & sicut non sunt dignificanda entia sine necessitate; ita nec dignificandæ dependentiæ, cumque dependentia à posteriori sit ignobilior, sufficit ponere eam in materia respectu formæ, cum altioris dependentiæ ponendæ, nullum sit fundamentum. Neque valet si dicas, formam esse conditionem requisitam, ad esse materiæ, potius enim materia disposita, est respectu producentis formam, conditio requisita, priusque debet esse materia quàm producatur forma, quam tu dicis conditionem, ad esse materiæ requisitam. Ergo neque tanquam à conditione pendet materia à forma, conditionesque ex parte causæ requisitæ, non reducuntur ad causam formalem, sed ad efficientem.

PRÆMITTO 3. *Ordinariè non agnosci dependentiam, à posteriori in forma essentialem*, & in supplebilem à Deo, de quo inferius, agnosci tamen dependentiam naturalem.

PRÆMITTO 4. *Displicere Oviedo. Si dicatur materiam dependere à forma a posteriori*, rationem dat, omnis causa, est prior suo effectu. Ergo antequam sit effectus, supponitur entitas causæ. Ergo supponitur quidquid necessarium est, ut existat. Ergo quocunque alio existente vel non existente, erit causa. Ergo causa potest non dependere ab existentia effectus. *Urget* ulterius, illud quod est posterius, nullum influxum physicum aut moralem, potest præstare in illud, quod est prius, si enim est prius. Ergo supponitur habere omnes causas, sui productivas. Ergo ab isto posteriori, non potest dependere effectus.

Sed hæc ratio non convincit, quia licet, antequam sit effectus, supponatur omne illud quod à priori est necessarium, & per modum causæ, ut existat causa, potest tamen non supponi antecedenter, omne & quodcunque requisitum; hinc quocunque alio existente vel non existente, erit causa quantũ ad ea, quæ à priori requirit, licet non possit esse, si desint ea, quæ à posteriori requirit, hocq; dicere debent omnes, qui tenent, impossibili uno effectu reddito, reddi Deum impossibilem, ubi non redderetur Deus impossibilis à priori, sed à posteriori, & ex consequenti, cumque illud posterius, influxum non exhibeat; fit ut ab illo posteriori, non dependeat effectus, tanquam ab aliquo priori, dependeat tamen, tanquam ab exigito, ut ponatur in statu qui illi debetur.

PRÆMITTO 5. *Inveniisse Oviedo, modos salvandi connexionem cum effectu* v. g. possibilis est causa, quæ posteaquam producta sit, exigat non aliter conservari, nisi ut Deus sit determinatus, faciatque decretum, ad concurrendum cum illa ut producat effectum suum, & quæ, si naturaliter producenda sit, exigat, ut antequam illam Deus producat, supponatur determinatus ad concurrendum cum illa, ad effectum, quem necessariò producere debet. Ergo fieri potest, ut causa dependeat à posteriori, ab effectu. Item possibilis est talis causa, quæ exigat, ut Deus actu scientiæ conditionatæ, tali, circa causam versetur, si hanc causam produxero, connaturaliter, necessariò habebit hunc effectum. Ergo fieri poterit, ut causa

dependeat à posteriori à suo effectu,&c. Vide eundem. Quæ omnia admitti possunt, sed cur illa exigentia, talis decreti, talis notitiæ, non poterit dici fundare dependentiam à posteriori.

His positis, pensanda jam sunt argumenta, quæ probant naturaliter materiam, non posse existere, sine omni forma.

Punctum Difficultatis 2.

Pensantur rationes, an Materia possit existere sine omni forma?

PRIMUM Argumentum est: Materia est incompleta substantialiter. Ergo non potest naturaliter existere sine omni forma.

RESPONDETUR. Negando consequentiam. Quia etiam anima rationalis est incompleta substantialiter, & tamen, ex præciso titulo incompletionis, non impeditur, ne naturaliter separata existat, quæ ergo hæc est incompletionis species in materia, eandem impediens, ne existat, naturaliter sine omni forma?

Dicunt alii; materia sine forma est turpis. Ergo illam horret natura. Sed materia sine forma existens, non est turpis positive, cùm habeat pulchritudinem positivam, quæ pulchritudo positiva, stat in habere prædicata sua, & differentiam essentialem, quod competit materiæ, licèt sit turpis privativè, quia potest perfici accessu alicujus, cujus est capax recipiendæ pulchritudinis: hoc turpe privativum non horret natura, quia & anima rationalis separata, non habet omnia prædicata, quæ habere ex unione potest, & tamen illam non horret natura, imò etiam concesso, quòd materia spoliata omni formâ, sit monstrũ quoddam, cur ex accidenti, dari non poterit, sicut dantur naturaliter & alia monstra. Rursus alii, id inde colligunt: quia materia esset ens otiosum, & non esset, sicut anima rationalis, quæ etiam extra materiam operari potest. Sed non esset ens otiosum; emanaret enim ex se suas passiones, esset apta componere compositum. Deinde etiam in composito, materia activè nihil operatur, & tamen non est ens otiosum; quia habere prædicata sua essentialia, iisque complere universum non est otiari.

SECUNDUM Argumentum est ex Hurtado. Agentia naturalia non habent virtutem, ad spoliandam materiam omni forma, expulsio enim dispositionum, quorum defectu forma cedit, fit ab aliis dispositionibus, pro nova formâ inductis. Ergo si agentia non habent vim, ad spoliandam materiam, omni forma, nec materia existere poterit, sine omni forma.

RESPONDET Arriaga. Negando Antecedens. Quia licèt ordinarie introducatur post unam formam, alia forma, ubi fuerit materia, benè dispositа, cur tamen naturaliter non poterit fieri oppositum? Demus, inquit ille, lucem esse dispositionem ad formam substantialem aliquam, nonne lux potest cessare, sine ullis dispositionibus, de novo inductis, & cur non, & aliæ dispositiones? Deinde, cur statim ab initio mundi non potuit, & quidem, non contra naturam materiæ, produci materia, sine omni forma? Nego item, quòd non possint dari duo agentia contraria æqualis activitatis, quorum utrique dispositiones præteritæ sint dissonæ, vincent ergo illas, ob resistentiam autem æqualem mutuam, non possent inducere novas dispositiones, completè requisitas, ad suæ formæ inductionem.

Neque valet, si dicas, ex eo ipso, quòd materia sit ens incompletum, exigit produci nonnisi unà cum alio, sicut & anima rationalis, licèt possit naturaliter existere sine materiâ, produci tamen primò, nonnisi in corpore postulat, non inquam valet, si dicas: quia non demonstratur ens incompletum, non posse produci, sine alio, modò completionem habeat suorum essentialium prædicatorum. Negat etiam Arriaga, constare quòd anima rationalis naturaliter non possit produci, extra corpus, sed posito etiam, quòd anima rationalis, naturaliter extra Corpus produci non possit, non sequeretur adhuc, quidquam pro materia. Ratio: quia cùm anima rationalis in suo conservari in corpore, dependeat à dispositionibus, congruum erat; ut & in primo suo produci, penderet à dispositionibus, jam autem materiam, repugnat in suo produci pendere à dispositionibus, cujus positio ad unum placitum divinum referenda est; Deinde, cur non dicatur, duplicem esse seriem eorum, quæ creantur à Deo, quorundam, quæ petunt determinare Deum ad sui productionem, & tales sunt rationales animæ, quæ nonnisi ad exigentiam dispositionum producuntur, alia autem quæ petant pendere in suo produci, merè à libertate Dei, & cur non erit talis materia, quo casu non erit jam ratio, cur simul cum alio debeat produci materia, ex eo, quòd sit ens incompletum.

TERTIUM Argumentum est Suarez 1. Non esse verisimile, materiam hanc sublunarem, esse magis independentem à formis substantialibus, indefinitè acceptis, quàm sit dependens materia, cœlestium corporum, à suis formis, sed materia cœlestis corporis pendet naturaliter à sua forma. Ergo & hæc materia sublunarium pendebit ab eadem.

RESPONDETUR. Sicut malè quis argumentaretur ex eo, quia non datur agens naturale, quod corrumpat formam cœlestium corporum, & dissolvat unionem illorum, ita etiam non dari agens, quod corrumpat sublunarium, sic non videtur, currere argumentum, à connexione materiæ cœlestis, cum suis formis, ad connexionem materiæ sublunaris, cum suis. Disparitasque esse

esse in hoc posset, quia forma cœlestis, cum sua materia, habet unionem naturaliter incorruptibilem, ideo sine illa, esse non potest naturaliter, forma autem corporum sublunarium, non habet unionem incorruptibilem naturaliter.

Instat primò Suarez. Non potest naturaliter materia, esse sine omni forma accidentali. Ergo nec sine omni forma substantiali.

Respondetur. Quod attinet, ad accidentia connotativa, ut durationem, ubi, sine illis non potest esse etiam divinitus materia, eo, quòd identificentur ipsi materiæ, licet ad suum formale exigant circumstantias; jam autem, nulla forma substantialis, identificata est materiæ. Quod attinet ad accidentia distincta realiter, hoc ipsum esse demonstrandum, non posse materiam carere omni accidenti, excepta quantitate, quæ ex una parte, nulli agenti materiali est contraria, ex alia parte, quia emanativè producitur à materia, habetur semper radix substituendi quantitatem, jam autem non emanat ex se materia, formam substantialem.

Instat secundò idem. Materia hæc, ad hoc facta est, ut semper, sit sub formis. Ergo apparet illam indigere formâ ad existendum.

Respondetur. In antecedenti, peti principium. Addit Arriaga, hoc non sciri, quòd de facto aliquando non fuerit sine omni formâ, quis enim ab initio mundi fuit, in omnibus locis, ut hoc observaret, imò, nec potuisset hoc quisquam advertere, quòd hæc materia, sit sine formâ, si remanerent accidentia, illi formæ debita, sicut, nec nos advertimus non esse substantiam panis in Eucharistia, quia manent accidentia panis. Sed doctrina hæc Arriaga, sicut & adlata ad Argumentum secundum, in nostrorum principiis, locum non habet, tenet enim Arriaga naturaliter posse existere, materiam sine omni formâ, cujus oppositum tenendum est.

Quartum Argumentum est cujusdam; Materia, semper amittit aliquas partes, in omni expulsione formæ. Ergo si careat omni absolutè formâ, non videtur posse naturaliter subsistere, si enim ad modicam privationem, quæ sola naturæ prioritate antecedit, sequitur diminutio aliquarum partium materiæ. Ergo si absolutè careat omni formâ, non posset naturaliter tota subsistere.

Respondetur. Negando antecedens. Non enim apparet, quomodo materia amittat aliquas sui partes, quæ omninò incorruptibilis est, à creato agente: quod si tantùm amittit totalitatem resultantem ex unita forma, non probatur intentum, quia hoc ipsum probari debuisset; nempe naturaliter repugnare, absque tali totalitate, existere materiam.

Instat primò. Idem. Omne quod existit, non solùm debet habere complementum suum Metaphysicum, sed etiam Physicum, & ita non potest naturaliter existere, anima rationalis, sine perfectione sua physica, hoc est intellectionibus, & volitionibus, materia autem spoliata omni forma substantiali, existeret sine complemento suo Physico.

Respondetur. Negando Antecedens. Certè enim quinque digiti, sunt complementum physicum manus, nunquidne uno digito, sine miraculo, concursuque supernaturali carere non poterit manus? nunquid naturaliter, in deliquio, non caret anima operationibus intellectus, & voluntatis?

Instat secundò. Non potest naturaliter esse corpus, sine omni alimento. Ergo & sine omni forma materia.

Respondetur. Ex hoc antecedenti, oppositum erui, quòd scilicet saltem per modicum tempus, possit esse materia sine omni formâ, sicut & corpus est interdum, sine alimento saltem antonomasticon dicto. Disparitas etiam assignari potest; quia suppositâ continua pugna, decisioneque partium, quæ consumuntur, debet dari aliquid, quod decidentium vices suppleat; quia autem nulla fit suppletio in materia, à formis, fit ut non habeatur idem fundamentum, ad adstruendam conjunctionem formæ, cum materia, quod militat pro alimento.

Instat tertiò. Non potest quidquam indeterminatum existere, & ita aqua, quamvis possit non esse tricubitalis, necessariò tamen exigit multitudinem partium determinatam, quæ determinatio, sit ab agente. Ergo quia materia prima, ex se, non est determinata ad tantam multitudinem partium, determinari debet à forma, adeoque nec existere potest sine illa.

Respondetur. Determinationem tantam partium materiæ, posse haberi à Deo, à formis expulsis, quamvis non introductis novis.

Quintum Argumentum est aliorum. Forma materialis, non potest existere naturaliter, absque omni materia. Ergo neque materia potest existere, absque omni forma.

Respondetur. Ne negetur antecedens, difficultatem facit Mysterium Eucharisticum, cujus miraculum depretiaretur, si naturaliter forma materialis posset existere, sine subjecto, sed posset aliquis evadere, dicereque, quòd naturaliter formæ accidentales, titulo ipso accidentium, non possint esse sine subjecto, secus forma substantialis etiã materialis, & quòd hæc sit natura, accidentariarum formarũ, constare nobis ex sensu Patrum, qui non procedit, nec attingit quidquam, de formis substantialibus Hæc tamẽ evasio, merè est evasio, sine positivo fundamẽto, concedens aliquid, contra communem sensum Doctorum. Hinc melius. Negari potest consequentia; quia formæ materiales substantiales, educuntur, hoc ipso, quia educuntur. Naturâliter, sine subjecto existere non possunt, cùm illa definitivè, dicantur educi, quæ non habent titulum existendi naturaliter sine subjecto,

quia autem non convenit educi materiæ de forma,fit, ut sine forma naturaliter existere possit.

Supponit etiam hæc doctrina,quòd in ordine ad existentiam,nullam causalitatem exercet forma in materiam,quæ enim hæc causalitas? præcipuè in ordine,ad Ens,quod nonnisi creari potest, & quòd potiùs est causa existentiæ formæ materialis; deinde si esset aliqua causalitas formæ,in existentiam materiæ,illa esset in ordine causæ formalis,si esset in ordine causæ formalis, ne divinitus quidem posset esse materia, sine omni forma; quia causalitas causæ formalis, utpote causæ intrinsecæ, ne divinitus quidem suppleri potest.

Punctum Difficultatis 3.

Decernitur de Difficultate.

Dicendum est Primò. *Non esse ullam demonstrationem per principia positiva & intrinseca quòd naturaliter, non possit existere materia, sine omni forma.*

Probatur Conclusio: Quia nulla talis demonstratio adferri potest.

Dicendum est Secundò. *Materiam nihilominus, non posse existere naturaliter sine omni forma.*

Probatur Conclusio. Quia ex una parte ita fert communis Doctorum sententia, ex altera parte,oppositum,nec ratio positiva,nec experientia probat,& sicut, quia nec ratio, nec experientia probat, quòd ignis frigefaciat, divinari esset,dicere,quòd naturaliter frigefacere possit, ita,quia nec ratio,nec experientia probat,quòd materia sine forma existere possit,hinc oppositum,mera divinatio est. Est ratio procedens per principium negativum. *Sed in contra*

Objicit Primò Oviedo. Nullum est fundamentum adstruendi, quòd sit dependens materia, saltem per posterius à forma, cùm nullum sit fundamentum asserendi,talem esse connexionem materiæ, cum formis, qualem explicuit Oviedo Præmisso quinto, supra.

Respondetur. Hoc argumentum procedere ex principio negativo,scilicet nulla est ratio,deinde retorqueri potest argumentum,cùm non videamus per experientiam existere materiam sine forma substantiali,non est ratio, asserendi,naturaliter id fieri posse; denique, non est fundamentum, quòd tale decretum non sit positum, exigente id naturâ materiæ, ut nunquam illa existat sine forma, cùm videamus, nunquam illam existere sine forma, benè ergo concludetur,Materiam non posse existere sine omni Forma.

Objicit Secundò idem. Quia, si quæ causa dependeret à posteriori, à suo effectu, posset illum per simplicem emanationem producere, sed formam substantialem,non potest materia per simplicem emanationem producere. Ergo Major probatur Inductione, anima enim, quæ censetur à posteriori dependere à suis potentiis, habereque illas distinctas realiter, emanativè illas producit. Ignis si pendet à calore,à posteriori,emanativè illum producit; quia verò eadem anima à suis actibus non pendet à posteriori,nec ignis à calore in subjecto extraneo producendo,dependet à posteriori,ideo illum in extraneo subjecto,emanativè non producit. Eadem Major probatur, à priori. Omne ens virtutem habet,ad producendum, independenter ab alio comprincipio Creato,id à quo dependet à posteriori,& illud,sine quo naturaliter conservari nequit,quia si talem virtutem non haberet ens, sed indigeret alio comprincipio, hôc ipsô ad sui conservationem illud ens indigeret, eò quod neque est causa,neque effectus,neque terminus,neque subjectum, cujus illud ens sit modus, relatio,aut actus.

Respondetur. Majorem cum sua inductione, veram esse, de entibus determinatè ab hoc determinato Ente pendentibus jam autem materia determinatè non exigit hanc formam substantialem. Ratio etiam adlata non convincit, quia non indigendo aliô,ad sui conservationem activè concurrente, casu, quô nonnisi concursu creativo, sicut produci, ita & conservari indigeat,indigere potest principio, ut illi exhibeat conservationem creativam, nempe Deo, quod tamen non est numeratum in illis, quibus aliquid indigere potest,ad sui conservationem, & non est ratio,cur non numeretur. Dici etiam posset,tunc dari vim emanandi,id,à quo aliquid dependet à posteriori,quando simul illo indiget ad operari, sicut anima indiget intellectu ad operari,non indiget autem Materia,Formâ,ad sum operari,quod est v. g.emanare quantitatem.

Objicit Tertiò idem. Potest materia amittere dispositiones sufficientes ad formam, v.g. ligni,& nondum habere dispositiones sufficientes ad formam aliam. Ergo tunc existet,& quidem naturaliter,sine forma. Antecedens probatur. Amittat enim lignum v.g. gradus frigiditatis quatuor, qui sunt requisiti ad formam ligni, jam non habebit formam ligni;&acquirat idem lignum, gradus quatuor caloris, qui etiam nec dum sunt sufficientes, ad formam ignis, tunc lignum non habebit formam ignis. Hoc idem aliter proponit. Supponitque quòd generatio viventis requirat determinatam quantitatem materiæ, ad hoc ut inducatur forma, & hoc quantum vocatur minimum materiæ, de hoc minimo,ita discurrit: Minimum hoc, per partes disponitur, ita ut pars propinquior priùs recipiat dispositiones ultimas formæ debitas,posteriùs autem eas recipiat; pars remotior, rursus, quando jam pars propinquior, est cum toto temperamento qualitatum requisitarum, ad formam viventis, v.g. hominis, tunc adhuc

adhuc pars remotior, non habet hoc temperamentum, adeoque nec formam hominis, neque etiam habet formam embrionis, quia illam amisit per dispositiones ad formam hominis requisitas. Ergo pars illa remotior, nullam harum formarum habebit.

Respondet ipsemet Oviedo. Quòd scilicet forma, non dependeat à dispositionibus, ita ut naturaliter conservanda sit, cum unione ad materiam, etiamsi dispositionem omnem, ex vi cujus fuit introducta, amittat. Ex alio principio dici potest, quòd ultima dispositio præcedentis formæ, nunquam amittatur, nisi posità ultimâ dispositione, ad aliam formam substantialem, licèt non semper illa sit nobis nota, in tanta varietate formarum substantialium, adeoq; fieri posse ut sublatis dispositionibus, ad formam ligni, non succedat forma ignis, eò quòd non habeat tantum calorem, quantum requirit, succedat autem alia forma substantialis, quæ requirit minorem calorem, majorem tamen quàm alia forma.

Dicendum est Tertiò. *Materiam divinitus posse existere sine omni forma.*

Probatur primò. Quia id non implicat contradictionem.

Probatur secundò ex principiis Thomistarum. Tum quia existentia, est quid distinctum realiter à formâ, nec est ratio, cur conjungi non possit, cum sola materia. Tum quia per illos, existentia humanitatis Christi, potest suppleri ab existentia Verbi, supernaturaliter. Ergo, & existentia materiæ, cum forma, poterit suppleri. Tum quia aliqui ex illis docent, posse essentiam conservari in rerum natura, sine existentia. Ergo & essentia materiæ, poterit conservari sine existentia, quam per illos, habet à forma. *Neque valet si dicas*, si materia haberet existentiam sine forma, hoc ipso haberet formam, quia omnis actus, est forma, nego enim, actum, qui est existentia, esse formam Physica mde qua hîc; licet actus compositi substantialis constitutivus, sit forma, unde etiam Thomistæ ponunt in composito formam, & ejus existentiam, nec tamen dicunt, unum compositum, habere duas formas substantiales.

Probat tertiò Suarez. Potest existere forma materialis, divinitus, sine omni materia. Ergo & materia, sine omni forma. Utraque propositio, probatur; quia utrumq; horum, sine alio, potest habere esse suum, extra causas.

Prob. quartò. Possunt divinitus in Eucharistia, existere accidentia, sine omni subjecto. Ergo & materia, poterit existere sine omni forma.

Probat quintò Hurtadus. Materiam existere, non est primarius effectus formæ, sed secundarius: Ergo si ponatur materia, existens per aliam existentiam; nulla erit contradictio. Antecedens probatur. Quia si formæ effectus formalis primarius, esset existentia materiæ, sequeretur impossibile esse, ut existat forma, quin existat forma, quin existat materia, impossibile est enim, esse formam, sine effectu suo formali. Quando autem dicunt Thomistæ, quòd tunc esset materia, in actu, sine actu: non convincunt; haberet enim tunc, nonnisi actum existendi, consequenter, non esset in actu, sine actu.

Objiciunt 1. Thomistæ. Impossibile est existere, sine existentia; sed si materia posset existere, sine omni forma, existeret sine existétia. Ergo.

Respondetur. Imprimis existentiam non distingui ab essentia, sed hoc etiam negato, cur posset existere Materia, existentiâ aliqua supernaturali, & tamen non petibili à forma?

Objicitur 2. Implicat, aliquid esse à parte rei, & non esse in determinata specie, sed si materia esset sine omni forma, esset à parte rei, & non esset, in determinata specie. Ergo.

Respondetur. Posse aliquid esse, & non esse in determinata specie Physica, licet non possit carere, specie sua Metaphysica, seu connexione determinata prædicatorum, differentiaque illius intrinsecè constitutiva.

Objicitur 3. Implicat habere esse accidentale, & non habere illud à forma accidentali. Ergo etiam implicat esse substantiale habere, & non habere illud à forma substantiali, haberetur autem, si existeret materia sine omni forma.

Respondetur. Esse substantiale duplex cogitari potest, primo esse substantiale Physicè compositum, & hoc repugnat habere, nisi à forma substantiali physicâ. Secundo aliud est esse substantiale Physicum, quidem sed non compositum Physicè, & hoc non repugnat habere, sine forma superaddita, cum sit identificatum ipsi entitati rei, condistinctæ ab accidenti, se sola, hocque haberi potest, sine omni forma superaddita, utpote quod petit identificari, ut idenficatur in Angelis, cùm tamen accidens, nulli enti per se, petat identificari, imò petit non identificari; quia illud ens, & esset per se ut supponitur, & non per se, utpote, idem cum accidenti.

Instabis. Totum esse artificiatum, est à forma artificiata. Ergo & totum substantiale, à forma substantiali.

Respondetur. Negando consequentiam: Quia ratio artificiati ante formam introductam, non habet in quid referatur, jam autem, ratio substantialis, incompleti, in materia, potest in aliquid referri, nempe, in esse illius incompletum, & certè materia prout condistincta formæ, non est accidens. Ergo prout condistincta formæ est aliquid substantiale.

Objicitur quartò. Materia magis dependet à formis substantialibus, quàm ab accidentalibus, sed non potest etiam divinitus spoliari materia, omni forma accidentali. Ergo nec substantiali.

Respondetur. Magis pendere materiam, à formis substantialibus, hoc sensu, quia nobiliora prædicata ab illis accipit; sed magis ne quoad

diei ad convertentiam? Si sint accidentia Logica, magis cum illis convertetur, utpotè sibi identificatis, cùm tamen formæ substantiales, non identificentur materiæ; si autem sint accidentia Physica, æque sine illis, poterit existere forma, ut sine formis substantialibus.

Objicitur Quintò. Causalitas causæ formalis, etiam à Deo, est insupplebilis; sed forma dicit causalitatem in materiam. Ergo hanc causalitatem Deus supplere non potest. Ergo nec materia existere sine forma poterit.

Respondetur. Retorquendo argumentum, causalitas causæ materialis à Deo est insupplebilis, sed materia, dicit causalitatem, in formam. Ergo illam Deus supplere non poterit, adeoque forma, divinitùs etiam sine materia, existere non poterit, cùm tamen de facto formæ accidentales existant, in Eucharistiâ, sine subjecto. Quod si dicas, suppleri illic causalitatem, causæ materialis, in genere causæ efficientis, dante scilicet, concursum consimilem conservativum Deo, qualem exhibuisset, in præsentia subjecti materialis, idem in præsenti etiam dici poterit.

Instabis. Etiam divinitùs non potest esse albũ, sine albedine. Ergo nec materia, sine forma.

Respondetur. Negando Consequentiam. Quia esse album, est effectus formalis primarius albedinis, vix ab ea in subjecto apto positâ, ratione distinctus, consequenter, si habetur alicubi, album esse, habetur albedo. Esse autem materiæ, non est effectus formalis primarius formæ, hinc benè poterit dari, ut existat materia, sine forma substantiali.

Instabis. Etiam divinitùs, non potest existere compositum hoc, quale datur à parte rei, sine formâ. Ergo etiam nec divinitus existere poterit materia, sine forma.

Respondetur. Disparitatem esse: Quia esse compositi, non habet entitatem distinctam à materia & formâ, hoc ipso ergo; quia non esset entitas formæ, non esset compositum, entitas autem materiæ non est entitas formæ, sed quid realiter ab illa distinctum, consequenter poni poterit entitas Materiæ, & non poni entitas formæ.

Casu autem, quò materia existeret divinitus, sine omni formâ substantiali concursus, ad ita existendum exhibitus, esset concursus in entitate naturalis, supernaturalis quoad modum. Quia tunc est concursus supernaturalis, quoad substantiam; quando vel producitur effectus, excedens, vel quando suppletur concursus, seu causalitas alicujus causæ; Concursus autem supernaturalis, quoad modum est quem exhibet Deus, in his circumstantiis indebitus, exhibetq; illum, tanquam auctor miraculorum, non supplendo tamen ullam causalitatem; & quia, etiam in præsenti, nullam causalitatem supplet Deus, cùm forma, non caret materiam, fit ut hic concursus sit supernaturalis, nonnisi quoad modum.

QUÆSTIO III.

De Materia, in quantùm potentia est.

DE potentia, absolutè & radicaliter spectatâ, egimus suprà; ubi de primo essentiali conceptu Materiæ nunc agetur, de potentiâ relativè spectatâ. Porrò pervulgatum est, materiam, vocari puram potentiam, sed in quònam sensu, controversum est. Thomistæ enim aliqui, omnem illi actum negant, sed cum Nominalibus, & Nostris, Scotistæ tribuunt, ut hoc intelligatur,

Præmitto Primò ex Hurtado Disp. 2. Phys. Sect. 2. *Potentiam aliam esse objectivam, aliam activam, aliam passivam.* Potentia objectiva, sive Logica, est mera & sola non repugnantia rei ad essendum, & hæc potentia competit Entibus nondum existentibus, eiq; opponitur actus existentiæ. Materia à parte rei posita, quòd non sit potentia Logica, probatum, ubi de ejus propriâ existentia. Potentia activa est vis productiva, alicujus effectûs, qualis potentia, est in igne, ad comburendum, an materiæ conveniat aliquid producere? infra agetur. Potentia passiva est subjectum receptivum formarum, & in isto sensu, materia, potest dici pura potentia, ei enim convenit recipere formam, & non recipi in alio subjecto. Cæterùm non ita est potentia, ut excludat omnem actum, quod ut intelligatur,

Præmitto Secundò ex Suar. Disp. 13. Metaphys. Sect. 7. n. 7. *Actum interdum sumi absolutè, interdum respectivè.* Respectivè sumitur, cùm sumitur per ordinem ad aliud, ut cùm dico, formã esse actum materię, absolutè sumitur actus, quando sumitur aliquid, pro eo, quod in se est actuale quid, quantumvis nihil actuet, & ita Deus dicitur actus, quamvis Deus nullius entis sit forma. Rursus, uterque hic actus, alius est Physicus, alius Metaphysicus. Physicus actus est v.g. forma, Metaphysicus autem actus est multiplex, aut enim est actus essentiæ, & vocatur differentia, aut actus existentiæ, & vocatur existentia, aut actus entis per se, & vocatur subsistentia. Specialiter actus absolutus, alius est completus, alius incompletus, actus absolutè completus est, qui in genere entis vel substantiæ, ita est completus, ut nec constituatur per actum physicum, à se distinctũ, neque illo indigeat, & talis est v.g. Angelus. Alius est actus absolutus incompletus, & est ens illud, quod habet actualitatem aliquam, in quãtùm est extra nihil, sed ita, ut tamen ordinetur ad aliud. Isti ergo, qui tribuunt materiæ aliquam actualitatem, tribuunt ei actualitatem Metaphysicam incompletam, eò quòd etiam illa ordinetur ad formam, quando autem dicitur, materia esse actus absolutus, ly absolutum non supponit pro radicali, sed supponit pro absoluto, prout condistinguitur ab actu, qui ad aliud actuandum ordinatur.

Præ-

Præmitto tertiò ex eodem. *Distincta hæc esse, Materia est pura potentia, & materia est in purâ potentiâ.* Prior propositio est vera, solùm enim significat, materiæ nonnisi deberi, ut sit subjectum, nec ullo modo convenire ei ut sit actus Physicus, posterior autem propositio, si non falsa, saltem ambigua est, videtur enim significare, quòd materia, habeat negationem actualis existentiæ.

DIFFICULTAS I.

An Materia sit pura potentia?

Dicendum est. *Materiam primam, non esse purè potentiam, quæ sit cum exclusione actus Metaphysici, seu entitativi.*

Probatur primò Auctoritate Aristot. ex 1. Physicor. tex. 69. Ubi materiam primam comparat, cum ligno, ex quo fit statua, quòd certè habet entitatem actualem, independenter, à formâ statuæ; Deinde 1. Physicor. tex. 82. dicit Materiam esse subjectum, ex quo, per se aliquid fit, cùm insit, quomodo autem ineſſet si nullum actum entitativum portaret. Similia habet septimò Metaphys. & tertio de Cœlo C. 8. Citat Suarez etiam auctoritatem S. Thom. quæst. 1. de Spirit. creaturis ar. 1. & tertio contra gentes C. 20. ubi dicit, perfectius esse compositum, quàm sit ipsa formâ, quod certè non diceret, si non sentiret, aliquam perfectionem habere Materiam. Similia habet primâ parte q. 45. articulo 1. ad primum, & ibi quæst 14. ar. 11. ad tertium: & quæst. 3. de veritate ar. 5. ad primum.

Probat secundò Suarez. Potest materia, in suo conceptu, intelligi composita ex genere & differentia, ut si distinguatur materia cœli à materia sublunarium. Ergo habet suum actum Metaphysicum.

Confirmatur ex Mastrio. Materia secundùm se considerata, vel est aliquid, in rerum naturâ, vel est nihil, non potest dici nihil. Tum quia ex 1. Physic. est principium rerum in fieri & ex 2. Physic. est natura per se, & causa compositi intrinseca ex 7. Metaph. est fundamentum formarum, ex Theologia terminus creationis. Tum quia, si materia, est nihil. Ergo composita substantialia, dependerent in suo esse, & existere, à nihilo, cum dependeant à materiâ. Quod si materia, est aliquid in rerum naturâ, quæro, vel est accidens, vel aliquod substantiale? non potest dici, quòd sit accidens, est enim subjectum formæ substantialis, forma autem substantialis, non est in accidente, & est pars intrinseca compositi substantialis; quod si materia, est substantia, & non eadem cum forma. Ergo habet suum actum entitativum.

Probatur tertiò. Falsa est hæc propositio, materia non est ens actu. Ergo debet esse hæc vera, materia est ens actu. Ergo ulterius, materiæ non convenit, esse puram potentiam, quæ, sit cum exclusione actus entitativi, cui enim, competit esse Ens actu, illi non competit negatio entis actu. Ergo nec competet exclusio actûs entitativi, exclusio enim actûs entitativi, est negatio entis actu. Antecedens primum probatur. Creatura est ens actu, materia prima est Creatura. Ergo. Major probatur. Nihil non est creatum, aliàs esset creatum, & non esset creatum. Ergo creatura est ens actu, idem enim ista significant. Minor autem est de fide. Rursus. Materia est, & non est Deus. Ergo est creatura.

Respond. primò Thomistæ. Materiam esse nihil existentiæ, licet non sit nihil essentiæ.

Contra est. Tum quia si materia, non est nil essentiæ. Ergo est actus essentiæ. Ergo adhuc habetur intentum. Tum quia ex indistinctione actualis essentiæ ab existentiâ, sequitur materiam habere actum existentiæ. Tum quia falsa est hæc propositio: materia actu, est nihil essentiæ. Ergo vera erit hæc; materia actu, non est nihil essentiæ. Ergo ulterius vera hæc, materia est actu aliquid essentiæ, nam ex duobus negativis, resultat positivum quid. Quod si vera hæc propositio, materia est actu aliquid essentiæ, id est habens actu aliquam essentiam. Ergo vera erit, & hæc: Materia est actu aliquid entis, id est, habens actu aliquam entitatem, essentia enim, est ens. Ergo ulterius vera erit hæc: materia est ens actu, quod sic probatur: quòd habet actu aliquam entitatem, illud est ens actu, habet ex concessis materia, actu entitatem. Ergo est ens actu.

Respond. Materiam, habere quidem entitatem realem, tamen non esse ens in actu.

Contra. Si concedis, materiam non esse puram potentiam objectivam, licet sit pura potentia subjectiva, hoc ipso concedis, non esse actu nihil essentiæ, adeoque, esse actu aliquid entis, habendoque entitatem realem, habere actum entitativum.

Objicitur 1. Auctoritas Aristotelis.

Respond. Quòd dicat, materiam esse puram potentiam subjectivam, hoc est, nihil actus physici involventem; sed non voluit esse puram potentiam Logicam, & objectivam, quæ sit per exclusionem actus Metaphysici. Quo etiam modo solvi debet auctoritas S. Thomæ; Si alicubi oppositum significat.

Objicitur 2. Materia est pura potentia. Ergo, non potest habere aliquem actum. Ergo neque entitatem actualem. Secunda consequentia probatur, quia actualis entitas, est aliquis actus, nam est ens actu. Antecedens probatur auctoritate, est enim axioma, materiam esse puram potentiam.

Responsum supra materiam esse puram potentiam, per exclusionem actus Metaphysici. Ex dictis etiam supra, negari potest, secunda consequentia, cum sua probatione, licet enim sine controversia, vera sit hæc propositio; actualis entitas, est in actu, sed hæc est dubia, actualis entitas, est aliquis actus, ly enim, actus, potest hîc supponere pro actu Physico.

Objicitur 3. Si materia, non est pura potentia, vel est composita ex potentia, & actu, vel est aliquis actus; sed materia neque est composita ex potentiâ & actu, neque est actus. Ergo est pura potentia. Minor probatur, quoad primam partem: si materia esset composita ex actu, & potentiâ, daretur potentia prior ipsa materiâ, quod est absurdum, nam daretur aut processus in infinitum, in istis compositionibus, aut deveniretur ad aliquam potentiam, quæ non esset composita ex actu, & potentia, & hanc, tandem, dicerem esse materiam primam. Non potest etiam dici, quòd sit materia, actus, quia vel esset actus informans, vel subsistens, non potest esse actus informans, aliàs esset actus, alius subjecti, atque jam, ita, materiæ daretur materia: non potest etiam esse actus subsistens, quia si materia, esset actus subsistens, talis, qui informare non posset: Ergo esset substantia completa, haberet se enim ita, sicut Deus & Angeli, qui sunt actus subsistentes, & substantiæ completæ.

Respondet Suarez. Materiam esse compositam, non ex potentiâ & actu Physico, sed esse compositam ex potentiâ, & actu Metaphysico, hoc est, ex genere & differentia, neque est absurdum, potentia Physicâ, dari priorem potentiam Metaphysicam, quia hæc prioritas, est per solam rationem, sicut non est absurdum, dari aliquid in homine prius homine per conceptum, hoc est genericam rationem animalis.

Instabis. Materia est simplex entitas. Ergo, vel est tota, actus, vel tota potentia: sed non est tota, actus. Ergo nihil actualitatis continet.

Respondetur. Materiam esse simplicem entitatem in ordine Physico, hoc est non compositam ex subjecto Physico, & forma Physicâ, sed actu non esse simplicem entitatem, seu incompletam in ordine Metaphysico, est enim composita ex potentia ipsa, ad existendum, hoc est non repugnantia, ut existat, & ex actu Metaphysico, hoc est actuali existentiâ, item ex genere suo & differentiâ, cum quo stat, ut tota sit Physica potentia, & simul tota, actus Metaphysicus, utpote identificans sibi, suam existentiam.

Objicitur 4. Omnis actus, est propter operationem; Materia non est propter operationem. Ergo non est actus.

Respondetur. Omnem actum informantem, aut completam substantiam, esse propter operationem, non tamen omnem actum entitativum, esse propter operationem, certè enim actus entitativus, potest ad aliud genus causæ exercendum institui, v.g. ad recipiendum, non verò ad agendum tantùm, in genere causæ efficientis. Potest etiam ostendi operatio materiæ, emanatio scilicet quantitatis, potest denique transire totum, non enim, dicimus materiam esse actum, sed in actu. Quodsi dicas, omne quod est in actu, esse propter operationem, vel negabitur Major, vel ex dictis, distinguatur.

Objicitur 5. Nullus est actus, qui seipso non habeat actualitatem. Materia, seipsa non habet actualitatem, actualitas enim habetur à forma, & tamen, materia, seipsâ non est forma.

Responsum supra. Actualitatem Physicam, tribui formæ, sed non actualitatem Metaphysicam, vel certè omnis actualitas, est à forma, vel distinctâ, vel identificatâ, jam autem materiæ, non identificatur quidem forma Physica, identificatur quidem forma Physica, identificatur Metaphysica forma.

Instabis 1. Si Materia esset in actu, non posset fieri ex illa, & forma, unum per se; ex duobus enim entibus in actu, non fit unum per se.

Respond. Ex duobus entibus in actu completis, & ad se cum sua actualitate substantialiter non ordinatis, non fit unum per se, secus de aliis entibus. Rursùs, si materia esset in actu Physico, non posset fieri, ex illa, & forma, unum per se, sed bene fieri potest ex actu Metaphysico, & forma physica, unum per se; imò fieri non posset, ex istis duobus, hoc est, materia & forma unum per se, nisi Materia, esset actus Metaphysicus; esset enim nihil: ex forma autem, & nihilo, unum per se non fit.

Instabis 2. Purus actus, ita est actus, ut nihil admistæ habeat potentialitatis. Ergo & pura potentia, ita debet esse pura, ut nihil habeat actualitatis; Materia est pura potentia. Ergo nihil habet actualitatis.

Respondet Suarez. Distinguendo consequens, quòd scilicet pura potentia, nihil habeat actualitatis, quæ sit à forma Physica, licet necessario debeat habere aliquid actualitatis, à forma Metaphysica: hoc est, suo esse, extra causas. *Restituitur argumentum*, purus actus, nihil habet potentialitatis. Ergo & pura potentia, nihil habet etiam actus Metaphysici. *Disparitatem assignat* Suarez: quia talis potentia, est impossibilis à parte rei, quæ non includat actum Metaphysicum, possibilis autem est, talis actus, qui non involvat ullam potentialitatem, quod ipsum probat; quia non repugnat dari talem perfectionem, quæ nullam habeat admistam imperfectionem, impossibilis autem est talis imperfectio, quæ nullam habeat admistam perfectio-

fectionem, quia potius istud Ens, non esset ens, sed nihil, & negatio omnis perfectionis, & sicut possibile est summum bonum, quod est, sine ulla mistura mali, quamvis sit impossibile summum malum, quod sit sine mistura boni; ita possibilis erit purus actus, qui sit sine mistura imperfectionis, impossibilis autem erit pura potentia, quæ sit sine mistura perfectionis.

Aliter paulò satisfit eidem difficultati, quòd scilicet, & esset cum exclusione omnis actus, illa potentia, ut supponitur, & non esset; quia, quod est extra causas actu, non est cum exclusione omnis actus, illa autem potentia, esset extra causas actu: deinde si illa pura potentia, non haberet quidquam actualitatis, vel verum esset, de illa dicere, non est actu nihil essentiæ, vel non esset verum: Si non esset verum dicere, ergo est actu aliquid essentiæ, adeoque & ipsa est actu: si autem est verum dicere, est actu nihil essentiæ, ergo ita se habet post productionem sui, atque ante illam, veraque erit de illa, prioris propositionis contradictoria, est actu, nihil essentiæ.

Instabis 3. Si materia prima involveret aliquid actualitatis, actus purus, & pura potentia, non distarent maximè, sed debent distare. Ergo. Sequela probatur: Magis distarent, pura potentia, & actus purus, si pura potentia, nihil actualitatis haberet.

Respondetur. Minorem esse falsam, quia accidentia, magis distant à Deo, quàm materia, utpote participans de genere substantiæ.

Deinde dicit Suarez, actum purum & materiam, maximè distare, non negativè, hæc enim est distantia, inter Deum, & nihil, sed maximè positivè, hoc est distantiâ debitâ entibus positivis: quodsi, materia distat ab actu puro, distantia positiva, hoc ipso actualitatem aliquam importare debet, aliàs hoc ipso, non esset hæc distantia positiva.

Dici etiam posset, impossibilem esse distantiam maximam, inter Deum, & aliquid creatum, quia illa creatura, deberet esse imperfectissima, non est autem, possibilis creatura imperfectissima, quia aliàs Deus, jam non esset, ab ulla creatura minus participabilis, hoc autem non potest dici: quia quod est participabile in infinitum, magis & magis, necessariò est participabile in infinitum, minus & minus, aliàs deveniretur ad ultimum, infinitudoque perfectionis, clauderetur termino, nec eadem esset via Athenis Thebas, & Thebis Athenas. Si autem Deus est participabilis in infinitum, minus & minus; ergo illa creatura imperfectissima, non esset imperfectissima, utpote, quà deberet dari, minus participans, de Deo, adeoque minus perfecta.

Objicitur 6. Si materia, esset aliquid actu, esset vel substantia, vel accidens: non est accidens, ut constat, ergo est substantia. Sed materia, substantia esse non potest, quod ipsum probatur; quia quod est potentia ad substantiam, non est actu substantia: quod est enim potentia ad aliquid, non est actu illudmet, sed materia est potentia ad substantiam. Ergo.

Respondetur. Quod est potentia Logica ad aliquid, non est illudmet ipsum, concedo: quod est potentia Physicè, est tamen actus Metaphysicè, non est illudmet ipsum, nego.

Deinde quod est potentia ad physicam substantiam, hoc est, formam substantialem, si sit etiam potentia, respectu totius generis, & latitudinis substantiæ, non est illudmet ipsum, in genere substantiæ, quod est substantia; potest tamen esse substantia, si non sit potentia respectu totius latitudinis substantiæ. Ad habendum autem actum substantialem, non est in potentia Materia, quæ est à parte rei, sed de facto illam habet, qui tamen actus substantialis materiæ, continetur intra latitudinem substantiæ, ut sic.

Objicitur 7. Si materia esset actus entitativus, non salvaretur in ea, ratio puræ potentiæ, per hoc enim solùm salvaretur, quia materia non reciperetur in alio priori subjecto, sed hoc non salvat, quomodo materia sit pura potentia: quia non potest dici forma purus actus, ex eo, quia non informatur aliô actu. Ergo nec potest dici materiæ pura potentia, quia non recipitur in alio priori subjecto.

Respondetur. Disparitatem esse: ideo non dicitur forma, actus purus, quia quamvis non sit informabilis ab alia forma substantiali, est tamen capax adhuc formarum accidentalium, & non excludit, quominus sit verè potentia Physica, assignabilisque est alius actus, qui minus habeat potentialitatis, nempe Deus. Materia autem bene potest dici pura potentia, quia ita non recipitur in alio subjecto, ut non sit actus Physicus, sed potentia Physica, nullumque respectu illius datur etiam accidentale subjectum, nec est assignabilis entitas, cui magis competat potentia subjectiva.

Quanquam videtur hîc esse quæstio de voce ideò enim non appellatur forma, actus purus, quantumvis à nullo actu substantiali informetur, quia nomen hoc actus puri, usurpant Doctores, ad significandum non istud, quòd non actuatur ab alio actu substantiali, sed usurpant ad significandum Ens à se, & quod ad nihil sui, est in potentia Physica, nomine autem puræ potentiæ, significant id, quod in nullo priori subjecto recipitur.

Objicitur 8. Ita se habet materia ad formas substantiales, sicut quantitas ad terminos, & figuras; sed termini quantitatis, non sunt entitas

tas distincta à quantitate, nec quantitatis entitas à terminis. Ergo & entitas materiæ, non est distincta à formis.

Respondetur. Negando majorem: quia termini quantitatis, sunt ipsa entitativè quantitas, dicens negationem ulterioris extensionis, de quo infra; jam autem forma, non est ipsa entitas materiæ, ita vel sic affecta, præterque ipsam materiam, datur forma substantialis.

Objicitur 9. Si haberet propriam entitatem materia, esset absolutè sine forma cognoscibilis, quod tamen negat Philosophus 1. Physicor. tex. 69. & 7. Metaphys. Tex. 35.

Respondetur. Materiam, quà relativè accipitur, non esse cognoscibilem sine formâ, licet secundùm aliquod esse absolutum, sit cognoscibilis sine formâ, nec obest, quo minus habeat entitatem, quamvis relativè accepta, non sit cognoscibilis sine formâ, quia etiam forma, relativè accepta, non est cognoscibilis sine materiâ, Pater item sine filio, & tamen utrique convenit sua entitas.

Objiciunt. 10. Complutenses. Ens dividitur in potentiam, & actum, ex 9. Metaph. C. 1. Ergo per hoc ipsum, quia aliquid est pura potentia realis, etiamsi omnem prorsus actum excludat, poterit habere rationem entis realis.

Respondetur. Etiamsi aliquid excludat omnem actum Physicum, potest habere rationem entis realis, non potest tamen habere rationem entis realis, si excludat etiam actum Metaphysicum, propter dicta supra.

Rursus, divisio illa, est in potentiam Physicam, & in actum Physicum; potentia autem Physica, non excludit actum Metaphysicum: si autem sit divisio in potentiam Logicam, & actum Logicum, seu Metaphysicum, hoc quidem ipso, quia est potentia Logica aliquid, est Ens, sed non est Ens reale, quia etiam genus, quod dividitur, non est Ens reale, sed ens latiùs, nec participabunt hæc membra dividentia de se ad invicem, quia potentia Physica, & actus Physicus, non participant de se, licet potentia Physica, possit participare de actu Metaphysico, neque enim hæc duo, sunt membra dividentia proportionata.

DIFFICVLTAS II.

An esse potentiæ in Materia, sit primò essentiale illi, & an identificatum illi?

Hæc quæstio decidi debet, ex istis, quæ docuimus, in materia de relationibus transcendentalibus, ubi asseruimus nullam relationem transcendentalem, esse primò essentialem rebus absolutis. *Sit:*

Punctum Difficultatis 1.

Quid tenendum?

Dicendum est. *Materiæ non esse primò essentialem rationem potentiæ formaliter acceptam.* Est conclusio Scoti in secundum distinct. 12. q. 1. & in quartum Disp. 11. q. 3. Eandem hîc in Polonia multis argumentis stabilivit Smigletius.

Probat P. Adrianus Pikarski. Nulla est necessitas, magis includi rationem potentiæ in materia, quàm includatur quælibet passio in sua essentia, vel in entitate filii, relatio filii ad Patrem, vel ordo subjecti ad accidentia, ab eodem subjecto importatus. Ergo non est primò essentialis ratio potentiæ in materia.

Responderi posset. Nulla est necessitas, magis determinabilitatem, quæ est primò essentialis conceptus materiæ, per arguentem, ponere pro primo essentiali conceptu, & non ponere potentiam, & si determinabilitas Materiæ non est passio materiæ nec erit potentia. Exempla autem, quæ adfert, non convincunt, in omni enim sententia, per prius est essentialis potentia materiæ, quàm passio, hæcque duo distingui, vel inde constat, quia esse creaturam, non est passio hominis; esse autem risibile, est passio, & quia esse potentiæ in materia, ita se habet, sicut esse creaturæ: certè sicut esse creaturæ non est passio Entis creati, ita nec potentia erit passio materiæ. Rursus passio videtur emanare, jam in suppositione, etiam secundò essentialium conceptuum, & quia etiam per arguentem potentia est secundò essentialis conceptus materiæ, hoc ipso non se habebit potentia ut passio materiæ, nec sequetur ex eo, non esse illam essentialem primò, quia passio non est essentialis primò. Negabunt item oppositi, æquè se habere potentiam in materia, ac relationem, hæc enim, est quid accidentale, materiæ autem, non accidit esse potentiæ: negabunt item ordinem subjecti ad accidentia, non esse primò essentialem.

Probat idem. Si materia esset essentialiter ordo ad formas, non possent adversarii dicere, quòd materia dicat essentialiter ordinem ad formas, nisi nugaciter, sensus enim hujus propositionis: Materiæ est ordo ad formas essentialis, sensus inquam esset, quod ordo materiæ, ad formam, dicat essentialiter ordinem ad formas, quod nonnisi nugaciter dicitur.

Responderi posset, retorquendo argumentum, contra eundem in quantùm tenet primò essentialem conceptum materiæ, esse determinabilitatem, si materiæ primò essentialis conceptus esset determinabilitas per formas, tunc hujus propositionis Materiæ est primò essentialis conceptus, determinabilitas, sensus inquam esset

esset, quòd determinabilitatis, primò essentialis conceptus, sit determinabilitas, eadem retorsio fieri potest in quacunque materia, & ita etiam non poterit dici, per arguentem, relationis primò essentialem conceptum esse, *esse ad aliud*, quia aliàs hujus propositionis: relatio primò essentialiter est ad aliud, sensus erit primò essentialiter ad aliud, hujusque propositionis, homo est primò essentialiter animal rationale, sensus erit, primò essentialiter animal rationale, est animal rationale. Quòd si in his retorsionibus, dicatur sufficere, ne propositio sit nugax aliud ex modo significandi importare subjectum, & aliud importare prædicatum, sensumque non fore hoc ipso nugacem, ita in præsenti, idem etiam poterit.

Probat idem. Quod essentialiter est ad aliud, non potest sine eodem alio existere: atqui materia potest existere, non existentibus formis omnibus tam singulatim, quàm collectivè sumptis, saltem miraculosè. Ergo materia non est essentialiter ad aliud. Major probatur: id quod ab alio pendet in essendo, pendet etiam in existendo, & ita, quia creaturæ, pendent in essendo à prima causa, non possunt existere non existente Deo, modalis item entitas, quia dependet in essendo à subjecto, etiam in existendo dependet ab illo.

Respondetur. Hoc argumentum etiam proponenti solvendum esse, non est minus essentialis potentiæ ratio creaturæ in ente ab alio, quare ergo non potest substantia creata existere, independenter à Deo, & tamen existere potest materia, sine omni forma; Directè autem dici potest, materiam posse existere, sine omni forma actualiter existente, ad quam non dicit etiam materia ordinem essentialem; sed non potest existere, sine omni forma possibili, ad quam dicitur, ordo essentialis.

Denique argumentum multum probat, probat enim etiam potentiam, non esse secundò essentialem materiæ, quia nihil potest existere sine suo secundo essentiali, utpote quod idem est in re, cum primo essentiali, & tamen materia potest existere sine forma.

Addo. Condistinguendæ sunt hæ propositiones, materia sine forma potest existere, hancque probabunt etiam oppositi, & alia, hæc, materia potest existere sine ordine ad formas, hanc negabunt oppositi, & negare debet ipse arguens.

Probat denique idem. Essentia materiæ, neque est purè relativa intrinsecè, neque est ex parte relativa intrinsecè. Ergo materia primò essentialiter non constituitur ordine ad formas. Antecedens probatur; quoad primam partem. Si essentia materiæ esset purè relativa, etiam forma deberet esse purè relativa, invicem enim ad se ordinem dicunt; si autem & forma, & materia, itemque ejus unio, esset relativa, totum compositum esset relativum, consequenter nullum physicum Ens, foret nisi in prædicamento ad aliquid, homoque ponendus esset in prædicamento relationis, imò darentur relationes circa omne fundamentum absolutum. Quòd verò essentia materiæ, non sit ex parte relativa, probat: quia sequeretur illud aliud partiale absolutum, non dicere ordinem ad formas, quod dici non potest, quia aliàs esset aliquid in materiæ essentia, quod non esset essentialiter materia: per oppositos enim, illud essentialiter est materia, quod dicit ordinem essentialiter, ad formas.

Respond. Quòd materia sit ex parte essentialiter relativa, eo, quòd sit Ens nonnisi impurè absolutum, docentque illud partiale absolutum, non dicere ordinem ad formas, negant tamen aliquid in materia esse; quod non sit materia, quam docent, & absolutum & respectivum aliquid, importare æquè primo; & sicut per nos, ne aliquid sit in materia, quod non sit potentia formaliter, sufficit identitas realis, ita & per illos sufficiet. *Hinc aliter*

Probat primò Smigletius. Nulla relatio potest esse primò essentialis absoluto: atqui potentia est relatio, materia verò est quid absolutum. Ergo primò essentialis, materiæ potentia esse non potest. Major probata est in Logica, & certè implicat, uni eidemque convenire duo contradictoria, sub una eademque ratione, cum igitur esse ad aliud, conveniat rei, sub ratione relativa, non esse ad aliud sub ratione absoluta, necesse est, hæc non esse idem.

Confirmatur ex eodem. Tum quia nulla potentia, est sui ipsius potentia, sed supponit aliquid, cujus sit potentia. Ergo & potentia materiæ, supponit essentiam materiæ, adeoque primo eam non constituit. Antecedens probatur; quia ista tria, operatio, potentia, essentia, sunt talia, ut operatio præsupponat potentiam, potentia essentiam.

Neque valet, si dicas, potentiam accidentalem, supponere esse, non verò potentiam substantialem, quia etiam potentia substantialis, non amittit rationem potentiæ. Ergo si accidentalis potentia præsupponit essentiam, etiam substantialis ex modo concipiendi præsupponet. Tum quia etiam dato, quòd materia, sit Ens impurè absolutum, adhuc de primo essentiali conceptu absoluti, non erit relativum, idque ideo, quia, ita tunc conflaretur materia ex esse absoluto, & relativo, sicut conflatur homo ex animali & rationali, & quia rationale, non est de essentia animalis, nec de ratione absoluti, esset relatio, imò specialis est ratio, quare de essentia absoluti, non possit esse relatio, quia res diversorum prædicamentorum, non possunt constituere unum per se, sed unum per accidens; absolutum autem, & relativum. sunt res diversorum prædicamentorum. Tum quia ra-

rationes duæ disparatæ, quæ se invicem tollunt, non possunt invicem de se arffirmari, nec una esse de essentia alterius, talis est ratio relativa & absoluta. Ergo, Minor probatur: quia ratio absoluta, dicit non esse ad aliud, ratio relativa, dicit esse ad aliud. Ergo se invicem tollunt. Tum quia, omnis relatio est alicujus relati, non enim sui ipsius est relatio, sed alicujus quod per illam refertur, relatio enim refert, & est ratio referendi, ipsa verò non refertur, sed subjectum vel quasi subjectum illius. Ergo in relatione materiæ ad formam, assignandum aliquid, quod referri debeat, hoc autem, non aliud est, quàm ipsum esse absolutum. Tum quia prius est rem esse in se, quàm esse ad aliud, sed esse absolutum, est esse in se, esse relativum, est esse ad aliud. Ergo prius est esse absolutum, quàm esse relativum.

Probatur 2. Sive materia, sit purè absolutum quid, sive purè relativum, sive impurè absolutum, & impurè relativum, non potest inferri legitimè, quòd de primo essentiali conceptu materiæ, sit ratio relativa. Ergo ratio potentiæ, non est primò essentialis materiæ, ratio enim potentiæ, formaliter accepta, est ratio relativa. Antecedens quoad primam partem, sic probatur: Si materia sit purè absoluta, non potest de primo essentiali conceptu illius, esse quid relativum, hoc ipso enim jam esset, & purè absolutum Ens, ut supponitur, & non purè absolutum Ens; quia haberet se primo essentialiter relativè; Quoad secundam partem sic probatur: Supposito, quòd materia sit Ens purè relativum, esset quidem de primo essentiali conceptu ratio relativa, sed quæro, vel esset relativa ut Quo? vel relativa, ut Quod? non esset relativa ut Quo; quia non esset relatio, sed id quod refertur ad formam, tanquam subjectum eidem unibile, non autem relatio est formaliter unibilis, sed relatum; quod si illa relatio non esset relativa ut quo, sed ut quod: Ergo esset concretum, ex relatione, & absoluto, ex quo enim alio? Ergo non esset purè relativa, posito autem, quòd non sit purè absoluta, nec purè relativa materia, sic quoad hanc tertiam partem probatur Antecedens: posito, quòd materia sit primò essentialiter conflatum ex absoluto & relativo, primo essentialis conceptus absoluti, & primò essentialis conceptus relativi, vel erunt distincti, vel non erunt distincti; si non erunt distincti: Ergo nec illic erit conflatum ex istis duobus, quomodo enim conflari aliquid potest, ex duobus, si illa non sint duo? illa autem non sunt duo, quorum primò essentialis conceptus idem, & sicut ex homine, & animali rationali, tanquam duobus, non posset duplex conceptus conflari, ita nec ex illis rationibus; Deinde utrumque illorum membrorum prædicti conflati, quod est impurè absolutum, utrumque inquam illorum membrorum, distinctam haberet definitionem; absolutum enim, & relativum, aliâ definitione definiuntur, quomodo ergo utriusque illorum membrorum, idem erit primò essentialis conceptus? imò sequetur, utrumque esse, vel absolutum, vel relativum, si idem erit, utriusque primo essentialis conceptus, adeoque conflatum ex illis, non esse illud impurè absolutum. Si autem illorum duorum membrorum, primò essentiales conceptus, sunt distincti: Ergo de ratione absoluti, non erit primo essentialis ratio relativa, quia nec rationis relativæ, primo essentialis conceptus erit, conceptus absoluti, cumque tota radix, omnis distinguibilitatis, sit alietas, primò essentialis conceptus, qui ad invicem non possunt accommodari, nec ad invicem convenire, cùm ratio absoluti & ratio relativi, distinguantur inter se, nec unum, erit de primo essentiali conceptu alius; Sed in illo conflato ex absoluto & relativo, absoluti primò essentialis conceptus, erit absolutus, relativi relativus. Ergo unum, non erit de primo essentiali conceptu alterius. Ergo nec in materia de primo essentiali conceptu absoluti, erit aliquid relativum, quæ ipsæ duæ formalitates, si inter se comparentur, semper absolutum, prius erit relativo, propter rationes supra, ex Smigletio adlatas.

Probatur 3. Posito, quod materia sit impurè quid absolutum, & quod de primo essentiali conceptu illius, sit relatio potentiæ, sequeretur relativum primo essentialiter, non esse relativum; hoc est absurdum. Ergo. Sequela probatur: relativum primo essentialiter, esset absolutum. Ergo relativum primo essentialiter non esset relativum. Antecedens est conclusio oppositorum. Consequentia probatur, quod est absolutum, illud non est relativum, sed relativum primo essentialiter, esset absolutum: Ergo relativum primò essentialiter, non esset relativum. *Neque valet, si dicas*, quod est absolutum purè, illud non est relativum; sed non illud, quod est impurè absolutum.

Contra enim erit, illa pars secunda, quæ dicitur absoluta, vel est purè absoluta, vel impurè, si impurè, de illa ipsa, quæro, an sit absolutè pura? & sic debebis concedere, vel processum in infinitum, vel devenire ad absolutè puram, & de hac parte quæro, estnè essentialiter relativa, an non? Si non est primò essentialiter relativa, ergo non ostendis, contra quam intenderis, quòd de absoluto alicujus conceptu primo essentiali, sit relatio; si autem illa pars, esset primò essentialiter relativa: Ergo primo essentialiter relativum, non est relativum, est enim absolutum, & sicut conflato illi ex animali & rationali, non est de primo essentiali conceptu animalis, rationale, ita in impurè absoluto, de primo essentiali conceptu absoluti, non erit relatio, ut in simili diceb at Smigletius.

PUN-

Punctum Difficultatis 2.

Solutio objectionum.

Objicit Primò P. Paulus Kaczynski. Si potentia subjectiva non esset primò essentialis materiæ, daretur processus in infinitum in potentiis subjectivis, quod est absurdum. Sequela probatur: quia si potentia subjectiva, non esset primo essentialis materiæ, daretur in materia, alia potentia prior hâc, & sic in infinitum, quod ipsum probat illa potentia, quam negamus esse primò essentialem, haberet se per modum formæ superadditæ, forma autem præsupponit ante se potentiam. Rursus hæc præsuppositа potentia estne primo essentialis, vel non? si est; primo essentialis: Ergo & illa, de qua negabamus, erit primò essentialis: Ergo habebit se, per modum formæ. Ergo præsupponet aliam ante se potentiam, & sic in infinitum.

Respondetur. Potentiâ relativè acceptâ, dari priorem non re, sed per rationem, nempè potentiam radicaliter acceptam, quâ non datur alia, re prior, materia enim non est potentia, reipsâ composita, nisi forte ex partibus suis homogeneis, & quia non dabitur prior etiam ratione, potentia, quàm sit illa ipsa, radicaliter accepta, ideo non dabitur processus in infinitum. Tum quia essentiâ ipsa non est quid prius, etiam ratione, radicaliter autem accepta potentia, est ipsa essentia, hoc enim nomine radicaliter acceptæ potentiæ intelligimus. Tum quia illud prius est per rationem, quod fundamento in re præhabito, format intellectus, nullum autem fundamentum præhabet intellectus, ponendæ ulterioris potentiæ in materia, quàm sit illa ipsa radicaliter sumpta. Tum quia, ideo potentiâ relativè accepta, datur per rationem prius aliquid, quia de ratione absoluti non potest esse ratio respectiva, primò essentialis, quod absurdum non sequitur, si potentia radicaliter accepta, non detur alia prior.

Objicit secundò. Seclusis omnibus, quæ censentur ex modo concipiendi, advenire materiæ, adhuc materia esset potentia subjectiva. Ergo illa est primò essentialis materiæ. Antecedens probatur, adhuc seclusis omnibus, quæ censentur ex modo concipiendi, advenire materiæ, materia erit Ens incompletum, & propter formas. Ergo esset adhuc potentia subjectiva.

Respondetur. Seclusis omnibus, fore materiam Ens incompletum, & propter formas, realiter, non verò formaliter; sed nonnisi radicaliter erit propter formas, ad eum planè modum, quò seclusâ risibilitate formali ab homine, erit homo radicaliter risibilis.

Vel certè dici potest, materiam seclusis omnibus advenientibus esse potentiam subjectivam, si materia prout potentia est, adeoque relativè spectetur, non verò si materia spectetur secundùm se.

Addo. Cùm incompletio sit mera negatio, non poterit esse de primo essentiali conceptu Entis positivi, quale est materia; Unde illius propositionis materia est essentialiter Ens incompletum, sensus est, incompletio necessariò est adnexa entitati materiæ.

Objicit tertiò. Forma, per quam refertur unum ad aliud, est relatio, sed materia per seipsam refertur ad formam. Ergo materia est ipsa relatio.

Respondetur. Negando materiam, primò essentialiter referri ad formam, vel certè refertur ad formam, prout spectatur per modum potentiæ formaliter, non verò prout spectatur secundùm se.

Objicit quartò. Id quod prædicatur de alio in Quid, est illi primo essentiale, sed materiæ, prædicatum in quid, est potentia per Aristotelem, qui materiam appellat potentiam subjectum, &c.

Respondetur. Smigletius. Id quod prædicatur de alio in quid, vel est primo essentiale illi, vel idem aliquo modo cum essentia; sed non est necesse, ut sit tantùm primo essentiale, hinc etiam dicitur de materia in quid, quòd sit pars, & tamen esse partem, etiam per oppositos, non est primò essentialis conceptus materiæ. Dicimus item, hoc lignum est arca, navis, &c. quæ tamen non sunt primo essentialia ligno, Simitas etiam dicitur nasus curvus, & tamen hoc substantiale, quod est nasus, primo essentiale non est accidenti, quod est simitas. Petrus etiam dicitur Pater, & tamen esse Patrem, non est primo essentiale. Sufficiet ergo, quod primo essentiale in quid, primo dicatur, sicut est primò essentiale; non excludendo, ut aliquid secundo in quid dicatur, sicut primo essentiale non excludit, ut sit aliquid secundo essentiale.

Deinde universaliter loquendo, tunc accidens non dicitur in quid, de subjecto, quando est ita purum accidens, ut non involvat quidquam de subjecto, & ita, quia albedo non involvit quidquam de pariete, non dicitur in quid, de pariete; Secus simum, arca, &c. jam autem ratio potentiæ involvit ipsammet in se materiam, hinc de illa, in quid, dici poterit.

Dici etiam potest, potentiam, supponendo pro illa radicaliter accepta, dici in quid, de materia, non autem potentiam, formaliter & relativè acceptam, vel certè quod ad prædicationem in quid, in materia necessaria,

sufficiat, aliquid esse secundò essentiale. Unde etiam melius explicata fuisset Materia, per hoc, quòd sit essentia exigitiva potentiæ ad formam, nisi quòd maluerint Philosophi, attendere ad id, quod notius est nobis: ignotior autem est nobis illa radix, quàm quòd materia sit potentia.

Instabis 1. Docet Aristot. ex materia & forma, fieri unam essentiam, ex actu enim & potentia fit unum; sed si materia non esset essentialiter potentia, non posset ex illa, & forma, fieri una essentia, quia non haberet in sua essentia, id, per quod formaliter duo efficiuntur unum, nempe potentiam.

Respondet Smigletius. Ad hoc, ut materia & forma fiat una essentia, sufficit ut potentia non sit distincta entitas à materia. Si enim & materia sit seipsâ potentia, & forma seipsâ actus, fiet unum per se ex materia & forma. Ex dictis etiam distingui posset minor, non haberet in sua essentia physicè spectata, materia potentiam. Nego Antecedens, non haberet in se Metaphysicè, & per ordinem ad nostros conceptus, non haberet, inquam, potentiam, idque formaliter spectatam, habendo illam radicaliter spectatam. Concedo Antecedens. Sed inde non sequitur, ex materia & forma non posse fieri unum per se, quia sicut totum compositum est physicum, ita & partes physicè spectatæ, componunt illud, sufficietque ut Materia physicè loquendo, sit potentia.

Instabis 2. Forma est actus materiæ, perficiens illam, in sua essentia immediatè; atqui non perficit materiam, nisi quatenus potentia est: actus enim non perficit, nisi suam potentiam. Ergo materia est essentialiter potentia.

Respondetur. Sufficere ad hoc, ut materia, realiter, secundò essentialiter, & physicè spectata, sit potentia.

Objicit quintò. Si non esset possibilis forma, etiam materia non esset possibilis. Ergo inter Materiam & Formam est dependentia, & connexio essentialis.

Respondetur. Esse connexionem essentialem, sed non primò ad eum modum, quò si non esset possibile risibile, non esset possibilis homo, & tamen risibile non est primò essentiale homini, quamvis non in omnibus, æquiparari debeant risibile in homine, & potentia in materia, sed sufficit ut ad præsens punctum hæc sint paria.

Objicit sextò. Si ratio potentiæ non esset primò essentialis materiæ, sequeretur materiam non esse proportionatam actui: sed hoc est absurdum. Sequela probatur, quia actus esset substantialis, potentia esset accidentalis materiæ.

Respondetur. Potentiam esse Metaphysicè, non Physicè accidentalem materiæ, adeoque propter identificationem cum substantia, esse physicè substantialem. Deinde etiam forma primò essentialiter spectata, non est actus substantialis, formaliter & relativè acceptus, sed nonnisi radicaliter. Unde adhuc erit proportio, inter materiam & formam.

Objicit septimò. Ergo saltem sequitur materiæ uniri formam, nonnisi mediante accidenti Metaphysico, & non immediatè per suam essentiam, essetque istud accidens, immediatiùs unitum materiæ, quàm forma substantialis.

Respondetur. Concedendo, quòd materiæ uniatur forma, nonnisi mediante accidenti Metaphysico, immediatè tamen unietur dupliciex capite; Imprimis, quia accidens illud Metaphysicum est idem realiter cum materia; deinde quia ipsa materia est ipsum subjectum, & potentia radicaliter accepta, cui adhuc radicaliter acceptæ unietur illa forma, nec est absurdum, quòd potentia formaliter accepta, per prius uniatur intentione Logicâ, & ex modo concipiendi, ipsi subjecto radicaliter accepto, præ forma substantiali, quia, per prius est, esse materiam, cum prædicatis sibi debitis, quàm esse sub forma. Phrasis etiam non est valde exacta, quia ratio Potentiæ in Materia, potiùs deberet dici secundò essentialis Materiæ, quàm Accidens ejusdem.

Punctum Difficultatis 3.

Esse Potentiæ, identificaturne Materiæ?

Præmitto 1. *Materiam pluribus titulis dici Potentiam.* Primò ratione compositi, non quòd materia, compositum in se patiatur, sed quia in illo, in actu secundo, exercet rationem potentiæ. Secundò est Potentia, ratione formæ, quàm in se patitur. Tertiò, materia dici potest Potentia, in quantùm patitur actiones, quibus formæ in materiam inducuntur.

Præmitto 2. *Vt melius status quæstionis penetretur, dividi solet ratio potentiæ in proximam & remotam.* Remotam potentiam omnes censent esse identificatam realiter materiæ; proximam censuerunt aliqui esse accidens, realiter superadditum materiæ, qualis fuit Commentator Themistius, *Circa quod*

Dicendum est. *Etiam potentiam proximam, non esse quid distinctum realiter, à materia*; ita Suarez Disput. 13. Sect. 8. n. 3. Hurtad. disput. 2. Sect. 4. Arriaga disp. 2. Sect. 3. Subs. 3. Oviedo Controv. 2. pun. 2.

Probari solet Primò. Quia materia essentialiter ordinatur ad formam, sed non ordinatur,

tur, nisi ut potentia receptiva. Ergo illa est essentialiter potentia receptiva. Rursus forma per suam essentiam est actus materiæ. Ergo essentialiter, è converso, materia, est potentia ad formam.

Responderi posset. Quòd materia essentialiter ordinetur ad formam; secundùm quod est potentia radicaliter & remotè accepta, quæ ipsa est indistincta à materia, licet non ordinetur essentialiter ad formam, secundùm quod importat potentiam proximam. Forma è converso, erit actus radicaliter acceptus, non autem proximè. Deinde dici potest, sicut, ut dicatur immediatè ignis B; genitus ab igne A, non est necesse excludi calorem, utpote instrumentum agendi, sed tantùm est necesse, excludi aliam substantiam agentem; ita ut immediatè dicatur recipi à materia forma, non est necesse excludi instrumentum recipiendi, hoc est, potentiam proximam, sed tantum aliud substantiale intermediativum.

Probat Secundò Oviedo. Ista potentia, vel est substantia, vel accidens; neutrum dici potest: non primum, quia hoc ipsò illa potentia, si esset superaddita materiæ, esset accidens. Ergo non esset substantialis. Antecedens probatur. Omnis potentia superaddita, essentialiter supponit subjectum, cui superadditur, tanquam radicem illius. Ergo non est substantia sed accidens. Consequentia probatur, quod est propter aliquid à se distinctùm, quod ad ipsum præsupponitur essentialiter, est accidens. Quoad secundam partem, probat idem: Si illa potentia accidentalis foret, tunc etiam compositum foret accidentale, quia omne compositum immediatè resultat ex extremis, quæ immediatè attinguntur per unionem. Ergo si immediatè attingitur per unionem potentia, quæ est accidens, compositum illud erit accidentale. Antecedens immediatum probatur. Omne totum immediatè resultat ex partibus, ex quibus immediatè componitur. Ergo & omne totum compositum, immediatè resultat ex extremis, quæ immediatè attinguntur per unionem.

Responderi posset: Illam potentiam fore accidentalem, non fore tamen compositum illud accidentale absolutè, quia mediante illâ potentiâ, etiam potentia radicalis materiæ uniretur, quæ est quid substantiale; in composito autem principaliter attenditur, ad ipsam potentiam radicalem substantialem; hinc, quamvis in multorum sententia, mediante quantitate recipiatur forma materialis substantialis, compositum tamen denominatur substantiale, & in productione ignis B. facta ab igne A. principaliter attenditur ad ipsum ignem, non verò calorem, quo mediante ignis, agit, & in composito substantiali reali simpliciter, apud Modalistas non attenditur ad unionem, quæ non est res rigorosè, sed ad materiam & formam, quæ, mediante illâ unione, tanquam res veræ uniuntur, & constituunt compositum reale; ita & in præsenti. Quod ulterius in hoc principium resolvi potest; quòd scilicet non attendatur in composito, ad id, quod habet rationem ut quo, sed quod habet rationem ut quod, cùm & ipsum compositum, indistinctum à suis partibus, ex rationibus ut Quod constituatur: hinc quamvis rationes ut quo, sint accidentales, modò ratio ut quod, substantialis sit, etiam compositum erit substantiale. Quia autem potentia proxima habet se nonnisi ut quo, ad compositum, quamvis illa sit accidentalis, modo ipsa potentia ut quod, sit substantialis, poterit constitui totum compositum substantiale. Quanquam non convincitur etiam, quòd illa potentia non sit substantialis. Rationes quas adfert, habent retorsionem in forma materiali, quæ est substantialis, & tamen præsupponit materiam, tanquam sui subjectum, & causam.

Probat Tertiò Arriaga. Ista potentia superaddita, vel est substantia, vel accidens; si est substantia. Ergò, si illa immediatè recipi potest in materia, poterit & forma substantialis, immediatè recipi; si est accidens, inferam. Ergo si materia, quæ est substantia, non potest immediatè formam substantialem recipere, nec poterit accidentalis.

Responderi posset. Ideò à materia recipi immediatè, illam potentiam superadditam, quia si illam non reciperet immediatè, daretur processus in infinitum, in istis receptionibus, qui non sequetur, si mediante hac unâ potentia superadditâ, recipiantur à materia formæ; & sicut, quia mediante calore, producit ignis ignem, non sequitur, quia ignis in seipso, mediante alio calore, producit calorem, & universaliter positâ mediatione instrumenti, & rationis ut quo, non sequitur, ad ipsum instrumentum, debere dari aliud instrumentum, ita & in præsenti. Posito verò, quòd etiam ista potentia sit accidentalis, benè adhuc poterit, immediatè recipere formam substantialem, quia id non faciet vi & virtute propriâ, sed nomine potentiæ radicalis, ad eum modum, quo calor immediatè producit ignem, quantumvis ignis alium ignem immediatè non producat, nec tamen dicitur agere supra suas vires, aut magis quàm substantia, quia hoc agit tanquam instrumentum, principalis agentis, & nomine illius.

Probat Quartò Hurtadus, vel illa potentia superaddita, est tanquam forma informans materiam, vel non, si non est tanquam forma informans materiam, & est subjectum formarum. Ergo illa potiùs potentia, quam tu appellas proximam, est revera materia, & non

illa, quam tu tibi fingis, tanquam radicalem potentiam, hæc enim jam potentia, esset subjectum primum omnium receptivum, in nullo receptum. Quod ipsum est, esse materiam; imò si hæc potentia immediatè receptiva, non ineset materiæ, quomodo, ratione unionis cum illa, censebitur forma uniri, ipsi potentiæ radicali: si autem dicis, illam potentiam habere se per modum formæ, informantis materiam, hoc ipso illa potentia, non esset receptiva formarum, quia una forma, non informatur alia formâ, nec ab illa denominatur, essentque duæ formæ substantiales informativæ ejusdem materiæ.

Respondetur. Illam potentiam superadditam, diverso respectu, habituram se per modum materiæ, quia recipit formam, diverso, per modum formæ, quia est per modum advenientis materiæ, ad eum modum, quo formæ partiales, in sententia, eas admittente, habent se per modum materiæ, recipiendo formam totalem, & per modum formæ complendo materiam. Sed posset aliquis dicere, habere se nonnisi per modum materiæ, nec tamen erit revera materia, quia non erit subjectum radicale, nec substantia. *Hinc aliter negativo principio,*

Probatur quintò Conclusio, quia hujus superadditæ potentiæ proximæ, nulla est necessitas. *Sed in contra*

Objicitur primò. Substantia producit aliam substantiam, mediis accidentibus, v. g. ignis ignem, medio calore. Ergo & materia, recipit formas, media potentia sibi superaddita.

Respondet primò Oviedo. Disparitatem esse, quia forma substantialis educta debet constituere unum compositum substantiale, cum subjecto, ex quo educitur, & cum forma substantialis, non possit constituere unum compositum substantiale, cum potentia accidentali, ideo nec in illa recipitur; Effectus verò à causa productus, non debet constituere unum substantiale, adeoque produci ab accidente poterit. *Hæc responsio*

Non Satisfacit. Quia forma cum eo, cum quo tanquam ratione, ut quo recipiendi, unitur, non debet constituere unum substantiale, sed cum eo, cum quo tanquam radice principali, & ultimo conjunguntur. Hinc bene adhuc posset immediatè uniri, cum aliquo accidenti.

Deinde ut urget Arriaga, etiam ex materia ut causante formam, non fit unum per se. Cur ergo formam, materia, per superadditam potentiam, quæ etiam est accidens, non causabit? præcipuè supposito, quòd causalitas materiæ, ab unione sit distincta.

Respondet secundò Arriaga. Illam potentiam superadditam, necessariò immediatè à sola materia prima causari, quodsi semel concessum fuerit; Cur non concedetur, omnes alias formas causari? qui verò ab igne A. censent produci ignem B. mediante calore, putant substantiam non esse immediatè operativam; *Hæc responsio*

Non Satisfacit. Quia immediatè ignis producit in se calorem, nec tamen sequitur, quòd immediatè producat alium ignem, sic quamvis materia, immediatè causabit illam potentiam, non sequitur, immediatè, causaturam alias formas materiales, imò universaliter, id quod spectat ad perfectionem alicujus, & completum in sua entitate debitumque esse, id se sola, res illa, nata est facere, habet enim vim emanandi ex se suas perfectiones, & ita immediatè emanat materia quantitatem, anima potentias, si illæ superadditæ.

Respondetur tertiò. Disparitatem esse, quia substantiis ex eo provisa sunt accidentia, quia possunt esse à passo distantes, habereque debent per quod conjungantur passo, illique se, causa introducendæ formæ, insinuent; jam autem materia, necessariò nonnisi præsens causat formas, ideoque ad illas causandas, à natura provideri aliqua superaddita non debuerunt, imò otiosa fuissent, sicut otiosa fuisset, imò arguens processum in infinitum, potentia superaddita, qua nonnisi mediante, in seipso calorem produceret deberet ignis.

Objicit secundò Averroes. Si potentia materiæ, est ipsa entitas materiæ, sequitur, aut materiam esse corruptibilem, aut posse aliquid reproduci naturaliter, quod utrumque absurdum est. Sequela probatur: Quia Aristoteles secundo de Interpret. cap. 2. dicit: Cùm actus est, potentia, amplius non est. Ergo si potentia est ipsa entitas Materiæ, & hæc potentia perit, & corrumpitur adveniente forma, etiam ipsa entitas materiæ peribit. Deinde si materia est ipsa potentia, sicut manet materia, pereuntibus formis, ita manere debet, & potentia ad illas, si autem manet potentia, debet dari & agens reproductivum formarum peritarum, aliàs contra Aristotelem, esset aliqua potentia, quæ non posset reduci ad actum.

Respond. Imprimis cum Arriaga, retorquendo argumentum, quod probat etiam potentiam remotam, & radicalem, non esse identificatam materiæ, idque propter easdem rationes.

Rursus adveniente forma, perit potentia, supponens negationem actus, sed non perit potentia, quæ est capacitas actus.

Deniq; manet illic, nunc potentia, recipiendi formas, sed non potentia, recipiendi formas, sed non potentia pro nunc recipiendi, ad eum modum, quo quocunque instanti manet potentia, movendi se successivè, licet non maneat potentia, movendi se successivè in instanti, in instanti enim, nulla est successio.

Por-

Porrò potentia, quæ est nunc, & ad reducendum se pro nunc ad actum, debet habere agens illius actûs, & quia materia non est potentia pro tunc recipiendi formam deperditam, nec agens debet dari reproductivum illius formæ.

Videndum infra, cur non detur à privatione regressus; quamvis autem materia sit indifferens potentia, ad has, vel illas formas, hæc indifferentia, non est necesse, ut tollatur à potentia intermedia, sed ab ipsamet forma superveniente. Concesso etiam, quòd mediante quantitate recipiantur dispositiones, non sequitur admitti hoc ipso potentiam superadditam, quia status quæstionis non procedit de quantitate, sed de alia potentiâ, quæ ad ipsam etiam quantitatem recipiendam, mediare deberet.

Objicitur Tertiò. Dispositiones introductæ, in quantitate Eucharistica, ad formam ignis, exigunt formam ignis, & non exigunt illam tanquam in materia recipiendam, quia hæc non est. Ergo exigunt formam in quantitate recipiendam. Ergo ulterius apparet, formas non immediatè in potentia materiæ recipi.

Respondetur. Quando dicitur, immediatè recipi formas in materia, non excluditur, ut dixi, mediatio quantitatis, sed mediatio potentiæ, ad ipsam etiam receptionem quantitatis concurrens. Deinde, dici potest ex suppositione miraculi, exigi formam, nonnisi in quantitate recipiendam, faciente id Deo, ad occultandum miraculum, exhibenteque concursum, quem aliàs exhiberet, nonnisi præsente materia; sed secluso miraculo, non exigunt dispositiones productionem formæ, nisi materiâ supposita, imò argumentum multum probat; quia probaret, nec mediatè recipi in materia formas, quia dispositiones in Eucharistia non exigunt productionem formæ in materia, etiam mediatè, cùm nulla sit illic materia: & sicut si miraculosè, nonnisi mediante aliqua potentiâ reciperet materia formam aliquam, non rectè inferretur, secluso miraculo; non recipi immediatè formas, ita & in præsenti.

Objicitur Quartò. Quod est in potentia, in aliquo genere, non est in illo genere; sed materia est potentia respectu generis substantiæ. Ergo non est in genere substantiæ. Ergo est in genere accidentis.

Respondetur. Argumentum probare, nullam dari potentiam substantialem, hinc multum probat; dici etiam posset, quòd materia sit potentia respectu generis substantiæ, quæ se habeat per modum completi Physicè, non verò, quæ se habeat, per modum complebilis Physicè, ita ut etiam materia non sit in genere completi Physicè, sed in genere complebilis Physicè. Dictum etiam supra, non esse materiam, potentiam ad esse substantiale, in tota latitudine sumptum, est enim substantialiter & actu potentia; licèt sit Potentia ad esse substantiale, in aliqua specie, quod sit specificabilis à forma substantiali Physica.

Objicitur Quintò. Saltem potentia receptiva formarum accidentalium, debet esse accidens, actus enim & potentia ex 9. Metaph. 7. sunt ejusdem generis, debetque ex communi axiomate, inter actum & potentiam, esse proportio.

Respondet Scotus. Intelligendum esse Aristotelem de potentia objectiva, quòd qualis illa est, talis debeat esse actus entitativus. Deinde dici potest, quod inter actum & potentiam non semper sit proportio, in ratione entis, licet sit proportio in ratione perfectibilis, & perfectivi. Unde ulterius, si potentia materiæ ad formas substantiales sit substantia, non poterit argui, multiplicari entia sine necessitate, quod argueretur, si poneretur potentia aliqua accidentalis, condistincta ab ipsa materia, quæ non est ratio, cur ipsamet sufficiens non sit, ad recipienda accidentia: & sicut, quia forma est substantialis, non ponitur potentia materiæ substantialis superaddita materiæ, sed solùm capax substantialis formæ; ita non debet poni potentia accidentalis superaddita materiæ, sed solùm potentia capax accidentis sustentandi. Quando autem Aristoteles docet multiplicari potentias, multiplicatis actibus, non intellexit multiplicari potentias entitativè, sed formaliter, hoc est potentiam tot esse formarum receptivam, quot formæ receptibiles & sustentabiles.

DIFFICVLTAS III.

De potentia Materiæ, prout est appetitus formarum.

PRæmittenda est decisioni difficultatis, explicatio appetitûs, postea decidendum.

Punctum Difficultatis I.

Quid sentiendum?

PRÆMITTO 1. *Materiam ordinari ad formas.* Est enim definitivè potentia ad formas; potentia autem dicit ordinem ad aliud, & quia eo modo ordinatur ad formas, quomodo est potentia ad illas, cùm illas non sit naturaliter apta habere, omnes simul, nec ad illas ordinatur simul habendas omnes, quia tamen non est materia, (si spectetur tota, in sua latitudine) alia

numero ad hanc, alia numero ad illam formam, ideo habet potentiã ad omnes simul, simultate, tenente se penes potentiam, non verò, tenente se, ex parte habere formarum. Hinc etiam fit, ut quamvis prius scientia ordinetur ad objectum, in communi, non tamen ordinetur materia ad formam, in communi, quia materia perficitur realiter à formis, in ordine ad constituendum compositum, realiter autem, nihil est nisi singulare, & particulare, hinc, si materia respicit formas, ut sui realiter perfectivas, respicere eas in particulari debet; Scientiæ autem, possunt esse objecta abstracta, imò & entia rationis. Quia tamen materia est subjectum, quarumcunque formarum, ideo Angelus, non potest comprehendere ordinem illum materiæ, licet enim notitia de materia proficiscatur à principio, quod est Angelus, nobiliori quàm sit materia, quia tamen, non pertingit ad infinitos terminos, seu formas, quarum successivè est capax materia, simul noscendas, fit ut non dicatur comprehendere materiam, comprehensione ut supponitur adæquata & completa, terminativeque spectata.

Præmitto 2. *Ex hoc, quod materia sit potentia ad formas, perficiturque formis, inferunt Philosophi, formas esse bonum materiæ*: & quia bonum omne, est appetibile, dicunt formas appeti à materia, sed valde Metaphorica locutione. Appetitus enim ipse duplex ponitur, quidam naturalis, seu innatus; alter elicitus. Appetitus elicitus, est actus vitalis, potentiæ appetitivæ, in bonum cognitum, se affectivè moventis. Appetitus autem naturalis, est quædam naturalis, ac necessaria inclinatio, seu ordo ad aliquam perfectionem, seu bonum, ad quod appetens ordinatur, qualis appetitus est in lapide ad motum deorsum, in igne ad motum sursum; talis etiam appetitus ponitur in materia ad formas, qui in re nihil aliud sit, quàm ipsa materiæ entitas, quæ in quantum dicit capacitatem ad uniri formis, est potentia: inquantum autem, illæ formæ, sunt bonum, & perfectio ejusdem, dicitur esse appetitiva earundem.

Præmitto tertiò. *Appetitum hunc innatum, tam in materia quàm in quibuscunque aliis, posse considerari duplicem*; Proximum, & remotum. Proximus appetitus: est ipsa entitas, posita extra circumstantias requisitas ad bonum, quod appetit: quæ ipsa entitas, si postea ponatur in circumstantiis, & requisitis debitis, erit potentia, & appetitus proximus. Quod ipsa Entitas, etiam posita extra circumstantias, & requisita, sit appetitus, hoc inde est, quia extra omnes circumstantias, entitas appetentis, est entitas. Ergo etiam est & appetitus, quia hic appetitus est ipsa entitas. Non est tamen hic appetitus pro ximus, sed remotus; quia appetitus proximus, est appetitus hîc & nunc implebilis, non est autem hîc & nunc implebilis, si desinit exigita; Priorem appetitum appellat Oviedo inefficacem, posteriorem efficacem. Consule eundem.

Præmitto quartò. *In appetitu elicito, duplicem adhuc condistingui posse actum.* Actum desiderii, & actum delectationis. Actus desiderii est appetitus boni, ut consequibilis, comparabilis, &c. Delectatio autem, est actio appetitûs, præsupponens actum amoris & consequens ex notitia boni, quod bonum, jam sit consecutus appetitus.

Retulit hîc Oviedo sententiam recentiorum, qui censuerunt, appetitu desiderii, ferri voluntatem in objectum actu existens, cum enim quis actionem aliquam externam liberè exercet, in illo instanti, quo exercetur, est illic intentio efficax, illius exercitii. Ergo & desiderium, nam hoc imbibitur in illa intentione; quodsi intentio, & res intenta, simul esse possunt: Ergo & desiderium, cum re desiderata; sed hæc doctrina illorum, non plenè etiam convincit, quia distinguuntur hæc duo, rigorosè loquendo, desiderium, & intentio, quà talis; Quia desiderium, non est quid respectivum ad media, secus intentio. Unde etiam cum durat mediorum quà talium exercitium, ut durat in instanti, quo res fit, durabit & intentio, potest autem non durare desiderium. *His præmissis*

Dicendum est primò. *Materiam respectu omnium possibilium formarum, habere appetitum remotum, & inefficacem, etiam cum est, sub forma aliqua.*

Probatur. Quia appetitus formarum possibilium, nihil aliud est, quàm materia, capax recipere formas possibiles, si ibi inducantur. Ergo sicut materia habet seipsam, dum est sub aliqua forma, ita habebit & illum appetitum.

Dicendum est secundò. *Materiam, sumptam cum dispositionibus ad tales in specie formas, desiderare appetitu proximo, omnes formas illius speciei.*

Probatur. Quia appetitus proximus materiæ, est ipsa entitas materiæ, una cum dispositionibus. Ergo cum dispositiones non requirant potius hanc in individuo formam, quàm illam, & materia pro sua parte, non magis respectu hujus, quàm illius formæ, est potentia, appetet omnes formas illius formæ, est potentia, appetet omnes formas illius speciei, appetitu proximo.

Dicendum est tertiò. *Si appetitus materiæ, sumatur secundùm id, quod dicit ille in recto, non magis appetit formam nobiliorem, quam ignobiliorem. Si verò sumatur appetitus pro eo, quod dicit pro connotato, & in obliquo magis, appetitur forma nobilior, quàm ignobilior.* Pro prima parte conclusionis citari possunt: Ruvius, Averro, Amicus & alii. Pro secunda parte Mastrius, Pontius, cum

cum Scoto; in quartum dist. 49. quæst. 10. & dist. 50. q. 5.

Prima Pars Conclusionis:

PROBATUR. Appetitus materiæ in recto, est ipsa entitas materiæ, sed eadem est entitas materiæ, respectu quarumcunque formarum. Ergo & idem appetitus.

Secundam partem Conclusionis:

PROBAT primò Mastrius Auctoritate Aristotelis, in causis præcisis, sicut se habet simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis, & maximam ad maximum, sed materia simpliciter appetit formas, quia forma est ejus perfectio simpliciter. Ergo magis appetit formam, quæ magis eam perficit, & maximè, quæ est ejus perfectio maxima; subsume: Sed non appetit magis formas, secundùm id quod dicit recto. Ergo secundùm id quod dicit in obliquo.

CONFIRMATUR. Accidentales formæ, minus appetuntur præ substantialibus. Ergo & ignobiliores præ nobilioribus.

RESPONDETUR ex Pontio. Propter quod unumquodque tale, & ipsum magis. Cum ergo propter substantiales formas, appetuntur accidentia, sicut media propter finem, magis præ accidentibus appeti debent formæ substantiales; quia autem formæ ignobiliores, nec erunt minus appetibiles.

CONTRA. Tum quia non est ratio cur appetitus, illud magis sequatur, quia hoc quidem finis est, & non quia melius est, certè enim etiam inter ipsos fines, unus præ alio magis appetitur. Ergo taxa appetendi, non est ille ordo; hinc quamvis formæ substantiales ignobiliores, non ordinentur ad formas nobiliores substantiales, poterunt magis appeti formæ substantiales nobiliores. Tum quia fieri potest, ut aliquis, medium, melius, ipso fine, assumat, v. g. amorem Dei, propter temporale habere bene. Ergo pensanda non est, majoritas vel minoritas boni, quia illud est pro fine, hoc, pro medio. Ergo ulterius quamvis formæ nobiliores, non sint finis ignobiliorum, non sequetur, illas non esse meliores ignobilioribus, adeoque magis appetibiles. Tum quia quòd aliquid sit appetibile non habetur ex eo, quia est finis, sed quia bonum majus sit, magis appetetur.

PROBAT secundò idem. Appetitus elicitus, magis appetit majus bonum. Ergo & innatus, magis appetet majus bonum; sed non appetet magis, si sumatur hic appetitus, secundùm id, quod dicit in recto. Ergo appetet magis, si sumatur hic appetitus, secundùm id, quod dicit, pro connotato, & in obliquo.

Punctum Difficultatis 2.

Occurritur Responsionibus.
&
Probatur ulterius Conclusio.

RESPONDETUR primò. Disparitatem esse, quia appetitus elicitus, fit ex præexistente cognitione, majoris boni, & minoris discretiva; sed appetitus innatus, cum non fiat ex hac cognitione, non habet discretionem nobilioris, & ignobilioris formæ: Consequenter utramque æqualiter appetet.

CONTRA. Tum quia potest esse appetentia in appetitu innato, sine ulla cognitione. Ergo & major appetentia, sine illa discretione: & sicut appetitus innatus, dicitur appetere, quia capax est recipiendi, & quia hoc bonum illius est. Ergo & appetitus major, per hoc benè salvabitur, quia ejus quidem capax est, & quia hoc melius est. Tum quia id quod gerit cognitio in cognoscente, supplet natura in non cognoscente, quam discretionem boni & mali, fieri à natura patet à posteriori, quia indidit aquæ appetitum ad frigus, quod est perfectio illius, unde etiam reducit se semper, ad connaturale suum frigus, avertendo se à calore, qui non est perfectio illius. Ergo sicut cognoscens habet, unde possit appetere majus bonum magis, ita habebit, & non cognoscens, nempe ipsam naturam. Tum quia naturalis inclinatio, debet esse cum maxima rectitudine, utpote indita ab auctore naturæ, at rectitudo naturalis, postulat, ut majus bonum præferatur minori. Ergo & hæc inclinatio naturalis, quæ est in materia, postulabit, ut nobilior & melior forma, magis ametur.

RESPONDETUR secundò ex Pontio, disparitatem esse. Eo, quòd non debeant in omnibus habere proportionem, appetitus elicitus, & innatus, adeoque nec in modo appetendi, meliorem formam.

CONTRA est. Concedo non in omnibus debere proportionari, hos duos appetitus, sed quærere restat; cur in hoc puncto proportionari non debeant? deinde, quare licitum est argumentari ex eo, quia appetitus elicitus appetit bonum, etiam innatum, appetere bonum, & ex ex eo, quia elicitus, majus bonum appetit magis, non erit licitum argumentari, quod etiam appetitus innatus, meliorem formam appetat magis?

RESPONDETUR tertiò ex eodem: Quamvis appetitus elicitus, habendo majus bonum, non appetat minus, non est licitum argumentari, quòd nec appetitus innatus, dum habet nobiliorem formam, appetat ignobiliorem, ita nec adlata argumentatio tenebit.

Contra. Quia nec procedat illatio, manifesta est repugnantia, nulla autem pro antecedenti. Hoc ipsum, inde est, quia si ad ignobiliores formas, non haberet appetitum materia, tunc, cum habet nobiliorem, & non haberet illum ut supponitur, & haberet, quia haberet materia suam entitatem. Appetitus autem, est ipsa entitas materiæ. Deinde, etiam antecedens habet difficultatem: nonne habito decem, adhuc appetitur quinque.

Probat tertiò Pontius. Appetitus materiæ nihil est aliud, quàm perfectibilitas ejus, sed est magis perfectibilis, per formam perfectiorem, quandoquidem, cum ea componit compositum perfectius. Ergo magis illam appetit.

Respondet Quidam. Distinguendo Minorem, magis est perfectibilis materia, per formam nobiliorem, hoc est: potest magis perfici à forma perfectiore. Concedo Minorem: magis est perfectibilis, hoc est magis potest perfici à forma perfectiore. Negatur minor. Explicat sic: In priori parte, ly magis, construitur cum ly perfici, in posteriori, cum ly potest. Majoritas ista, potest se tenere, vel ex parte ipsius potentiæ, & sic falsum est, magis esse potentiam materiæ respectu formæ nobilioris, vel majoritas ista, potest se tenere, ex parte formæ, & sic non est dubium, quia perfectior forma, magis potest perficere. Illustrabat hoc instantia; Vitrum potest magis perfici à vino A, quàm à vino B, si potest, referatur ad vitrum? falsa est propositio, quia vitrum, non magis potest recipere vinum A, quàm vinum B. Si verò, potest, referatur ad vinum? magis potest perfici vitrum à vino A, quia illud melius esse supponitur.

Contra. Tum quia majoritas, tenens se ex parte formæ, est majoritas respectiva, consequenter etiam in materia, respondere debet magis perfici. Tum quia instantia de vino allata, non convincit, neque enim ordinantur ad se, vitrum & vinum, nec à vino natum est perfectionem desumere vitrum, imò non apparet, quomodo melius vinum, magis perficere possit à parte sua vitrum, cùm nullo modo illud perficere possit. Tum quia si per illud, ly falsum est, magis esse potentiam, materiam respectu formæ nobilioris, non plus significat, quàm quod non sit, quoad entitatem, & secundùm id, quod dicit in recto, ille appetitus major, vera est propositio, & non procedit contra nostram conclusionem, sed insuper.

Confirmatur conclusio. Materiam magis appetere formas, nobiliores, nihil aliud est, quàm formas nobiliores, esse majus bonum materiæ. Sed de facto formæ nobiliores, sunt majus bonum materiæ. Ergo de facto magis appetuntur. Major probatur: Statu ipso quæstionis, & intento conclusionis. Minor probatur, illud, quod id præstat materiæ, quod & formæ ignobiliores præstant, & insuper plures gradus bonitatis secum adfert, est majus bonum materiæ, sed formæ nobiliores, id præstant, quod ignobiliores, & insuper plures gradus bonitatis, secum adferunt. Major probatur inductione, in omni bono, quod censetur esse majus, præ alio, sive illud sit increatum, Minor probatur, quòd scilicet, idem præstet forma nobilior, quod ignobilior, quia componit compositum, informat, & complet materiam, quòd autem plures gradus bonitatis adferat, sic probatur. De forma nobiliori falsa est hæc contradictoria; forma nobiliornon adfert plures, gradus bonitatis, aliàs non esset nobilior, quia nobilitas formæ, desumitur ex pluralitate graduum bonitatis. Ergo vera erit, hæc altera contradictoria; forma nobilior fert plures gradus bonitatis. Deinde ex parte materiæ, nõ repugnat aliquid magis appeti, conceditur enim à plerisque oppositorum, magis appeti substantiales formas, præ accidentalibus, nec est ratio, cur non magis appetantur nobiliores formæ. Ergo appetuntur magis.

Punctum Difficultatis 3.

Solutio Objectionum.

Contra primam Conclusionem.

Objicitur 1. Si materia, haberet appetitum, ad omnes formas, haberet etiam ad corruptas: ad corruptas, habere appetitum non potest, ad impossibile enim, haberi appetitus non potest, formæ autem corruptæ, sunt impossibiles.

Respondetur. Quòd, sub conditione, si daretur agens corruptarum formarum reproductivum, appetat materia corruptas formas, licèt non appetat absolutè & proximè.

Objicitur 2. Si ex eo, benè argueretur, materiam appetere omnes formas possibiles, quia entitas materiæ, est hic appetitus, quæ manet tunc, cùm est forma, sequeretur quòd materia eodem appetitu, appeteret formam præsentem, & absentem, sequiturque quod præsentem desideret, & de absenti delectetur.

Respondetur. Eodem appetitu, omnes illas formas appeti, secundùm id, quod dicit appetitus in recto, nempe suam entitatem, sed non eodem, formaliter, secundùm connotata requisitorum accepto, ratione quorum connotatorum deficientium, non oblectatur formaliter de forma absenti, licet coincidant desiderium, & delectatio, secundùm id, quod dicunt in recto.

Objicitur 3. Quælibet forma exsatiat appetitum materiæ. Ergo nullo appetitu, alias prosequitur.

Respondetur. Consequens esse verum, de appe-

appetitu proximo, non de remoto, vel de appetitu ejus, in quantum respicit finem suum particularem, qui est esse completam, & esse in composito, sed non de appetitu respiciente bonum universi, cujus majus est bonum, pluralitas formarum. Unde etiam, cùm est sub una forma, appetit corruptionem non per se, sed indirectè, inquantum nonnisi in decessu alius formæ substantialis, capax est recipere naturaliter, aliam formam substantialem; & licet forma præsens, sic etiam bonum universi, quia tamen est bonum particulare, & minus, ideo varietatem formarum, tanquam majus bonum, & universalius appetit.

Supposito etiam, quod absolutè loquendo, satiet appetitum materiæ una forma, non sequetur, quòd aliæ formæ, tunc non appetantur à materia; quia licet appetitus elicitus, non possit appetere aliud, quando est satiatus, potest tamen innatus. Rationem dat Pontius: Quia satietas involvit negationem ulterioris desiderii, & tunc judicamus hominem esse satiatum, quando nihil amplius appetit, præter id, quod habet; at satietas Materiæ orta à forma habita, non involvit negationem appetitus innati, respectu aliarum formarum, siquidem cum illis potest facere, unum per se. Rursùs posita satietate, Appetitivi, apti appetere appetitu elicito, non est unde salvetur appetitus alius, non ex actu elicito, quia hic non ponitur, non ex quocunque alio, quia quodcunque ponetur, non erit sufficiens ad denominationem elicitè appetiti, quia deberet dari elicitum, sine elicitivo; jam autem, positâ una forma in materia, potest ostendi, in quo salvetur appetitus innatus Materiæ, ad alias formas, nempe, in ipsa entitate Materiæ, quæ habet potentiam ad alias formas, & in ipsa entitate formarum, potentium perficere Materiam, neque enim, quòd una forma perficiat Materiam, adimit aliis vim perficiendi, neque facit ne sint perfectivæ.

Objicitur 4. Si materia, appetit formas possibiles omnes, etiam cum est sub forma aliqua substantiali, sequitur illi esse violentum, informari ab hac forma, ad eum planè modum, quo lapidi est violentum, ire rursum, eo, quod tunc appetat deorsum.

Respondetur. Negando sequelam: disparitas est, quia lapis est determinatus & adstrictus, ad hanc in specie, versus centrum, tendentiam; materia autem non est adstricta, & determinata, ad hanc in specie completionem, & certè non ex eo violentus est lapidi motus sursum, quia est incompatibilis, cum motu deorsum, alias etiam motus deorsum esset illi violentus, nam etiam hic non est compatibilis cum motu sursum; sed ideo est violentus, quia illud incompatibile, hoc est motus sursum, non est bonum illius, quod appetat connaturaliter; formæ autem quæcunque, præcipuè substantiales, sunt bonum Materiæ. Neque censendum, Materiam fastidire tunc formam præsentem: quis enim dicat, id fastidire Materiam, circa quod exercet appetitum fruitionis, & complacentiæ? quantumvis per hoc, non amittat potentiam aliarum formarum capacem, quæ capacitas, est illius appetitus remotus. Esset quidem violentum Materiæ, esse sine omni forma; sed non habere omnes formas, una nonnisi habita, non est illi violentum, quia etiam, unam formam habendo, est completa substantialiter.

Objicitur 5. Saltem in instanti, quo materia, supponitur cum appetitu complacentiæ ad aliquam formam, nihil appetit appetitu desiderii, pro illo instanti. Quod ipsum probatur: si enim aliquid appeteret, tunc materia maximè appeteret formam substantialem, casu quo hæc deficeret; hanc non appetit, quod ipsum probatur: Implicat ex suppositione appetitus complacentiæ, qui involvit ipsam existentiam formæ, formam deficere. Ergo implicat purificatio conditionis, sub qua, alia forma esset appetenda.

Respondetur. Distinguendo anteced ens. Nihil appetit forma, appetitu remoto desiderii nego, nihil appetit appetitu proximo, concedo: appetitus enim remotus, non attendit ad hanc conditionem: casu si deficiat illa forma, sed totus stat in hoc, quia entitas Materiæ, est capax etiam aliarum formarum.

Contra Conclusionem Tertiam.

Objicitur 1. Materia non est magis capax animæ rationalis, quàm animæ bruti. Ergo æquè appetit formas ignobiliores, ac nobiliores.

Respondetur. Æquè quidem est capax Materia, quarumcunque formarum, sed non æquè illis perficitur, ratione cujus inæqualitatis, potest appetere magis & minus: unde etiam negatur, non esse illas, quæ in se meliores etiam materiæ; sicut enim non tantum sunt Formæ, bonæ in se, se bonæ Materiæ, ita non tantum sunt meliores, in se, sed & meliores materiæ, cum præsertim illa melioritas, sit indistincta realiter ab ipsamet bonitate, qua, bonæ sunt formæ, ipsi Materiæ.

Objicitur 2. Materia solùm appetit formas, ut cum illis faciat unum per se, sed cum quacunque facit unum per se. Ergo æqualiter omnes appetit.

Respondetur. Cum quacunque forma substantiali, facit materia unum per se, sed non æqualis perfectionis, sed cum nobiliori forma, facit compositum nobilius. Rursùs quia ponuntur à nobis, in materia, appetitus & nobilioris, & ignobilis formæ; dici potest quòd secundùm appetitum nobilioris formæ, petat interitum ignobilioris formæ, sicut etiam, secundùm appetitum ignobilioris formæ, petit interi-

teritum nobilioris, quamvis ille primus appetitus præpenderet; vel certè dici potest, quòd si materia appeteret, appetitu determinato formas nobiliores, deberet appetere interitum imperfectiorum: sed quia determinatè illas non appetit, nec appetit, interitum aliarum; si enim indeterminata est, ad utrasque, licet magis has, quàm illas appetat, non debet deposcere interitum alius, hæc enim deposcentia, argueret ejus determinationem.

Instabis. Si appetitus Materiæ, est ipsa Materiæ entitas, quæ est capax formæ: Ergo cùm eadem sit capacitas frigoris in aqua, & capacitas caloris, benè capacitas caloris, in aqua, appetitus dici poterit.

Respondetur. Appetitus Materiæ, est capacitas Materiæ, non quomodocunque spectata, sed prout Forma, est bonum illius, cùm ergo, non sit bonum aquæ calor, capacitas illa aquæ, pro recipiendo calore non dicetur appetitus: nisi fortè dicas, quòd capacitas illa aquæ, in adæquatè, & secundùm materiam spectatæ, sit appetitus caloris.

Objicitur tertiò. Appetitus Materiæ, est ipsa potentia materiæ; sed hæc, est indifferens ad nobiliores, vel ignobiliores formas. Ergo & appetitus, est indifferens.

Respondetur. Quòd appetitus materiæ, in recto, sit ipsa potentia materiæ, sed in obliquo dicit ipsam formam, quæ potest esse melior, & non melior, adeoque magis, vel minus æstimabilis; Ex dictis etiam, id adferri potest, quòd potentia materiæ, sit indifferens hoc sensu: quia potest, non magis hanc recipere, quàm illam formam; sed non indifferens, quasi non magis per hanc, quàm per illam formam perficiatur; In idem recidit, quod dicit Mastrius, quòd materia, sit indifferens; hoc est, cum exclusione appetitus determinati, ad formam nobiliorem, sed non indifferens, cum exclusione inclinationis majoris, vel minoris, ubi jam relinquetur locus, ad meliorem formam majoris inclinationis?

Quæres: *Si daretur forma, quæ contineret eminenter, perfectiones aliarum formarum, materia illi unita, desideraretne appetitu remoto, cæteras formas?*

Assero desideraturam: Ratio. Tum quia ut urget Pontius, appetitus, Materiæ est perfectibilitas illius, sed non obstante hac forma continente aliarum formarum perfectiones, est perfectibilis Materia, per alias formas, potest enim cum illis constituere unum per se. Ergo dicet appetitum ad illas. Tum quia vel amittit Materia suam entitatem, cum est sub forma, continente virtualiter alias Formas, vel non amittit: si amittit; Ergo Materia est corruptibilis. Ergo non est subjectum primum, in quod abeunt omnia; si verò non amittit Materiâ suam entitatem, accessu formæ, virtualiter alias formas continentis. Ergo nec amittit appetitum ad alias formas, nam hic appetitus in re, remotus, est ipsa entitas materiæ. Tum quia, posita forma, virtualiter continente reliquas formas, vel reliquæ formæ amittunt suas perfectiones, vel non amittunt; si non amittunt: Ergo adhuc bonæ sunt, adeoque appetibiles à materia; si amittunt: Ergo tu aliquid sine fundamento asseris. Summum enim bonum, quod est Deus, non destruit bonitatem, quam habent in se reliquæ Entia, quæ etiam comparativè ad Deum, sunt etiam, (licet minus infinitè) bonum. Deinde si amittunt reliquæ formæ, suam bonitatem, in præsentia formæ virtualiter continentis reliquas formas, saltem Deus, non amittit vim producendi formas, minus illa priori bonas: cur ergo illas, tanquam bonum etiam suum, non appetet materia?

Dices primò. Voluntas, quamvis sit potentia libera, tamen non eligit minus bonum, in comparatione majoris. Ergo nec appetitus innatus.

Respondetur. Negando Antecedens, de quo, prima parte D. 5. N. 105. & in Anim. Disparitas etiam dari potest; quia electio voluntatis, non est ipsa voluntas, sed ejus actus: non ergo hoc ipso, quia eligit majus bonum, voluntas dicenda est eligere minus bonum, jam autem appetitus materiæ, est ipsa potentia materiæ, quæ est eadem, ad formas quascunque.

Dices secundò. Deus visus, ita satiat appetitum creatum, ut eo habito, non appetat aliud videre. Ergo etiam & dicta forma, ita satiabit appetitum materiæ, ut illa habita, reliquas non desideret materia.

Responderi potest pluribus viis. Imprimis negando Antecedens: nunquid enim, non desiderat videre concernentia personam suam Beatus? Disparitas etiam est, quia appetendo Deum, non debet censeri appetere, hoc ipso, reliqua extra Deum, quia appetitus ille beati, non est ipsa voluntas beati, sed actus illius. Actus autem unus, non est actus alius; jam autem appetitus formæ descriptus, est ipsamet entitas materiæ, & bonitas formæ, hinc appetendo materia, formam illam, æquivalentem pluribus formis, censetur etiam appetere reliquas, quæ supponuntur adhuc esse bonæ. Nec censebitur tunc, materia appetere malum simpliciter, appetendo minus bonas formas, adhuc enim illæ sunt bonæ, eò, quòd possint cum materia, constituere, unum per se; sed appetet malum, secundùm quid, hoc est, non ita bonum, & quia scilicet nonnisi expulsa nobiliori forma, potest materiæ se communicare, ignobilior Forma. Unde ulterius prædicta forma, non complebit totalem appetitum materiæ, quia satietas materiæ, est completio illius substantialis, manet

net autem materia, adhuc complebilis ab aliis formis.

Dices tertiò. Id quod habet aliquis eminenter, non desiderat habere formaliter. Ergo etiam materia, habens formam æquivalentem reliquis, non desiderat reliquas. Antecedens probatur: quia etiam Deus, habens entitatem suam, æquivalentem perfectione quibuscunque possibilibus, non desiderat reliquas perfectiones, nec homo æquivalens perfectione bruto, desiderat esse brutum.

Respondetur. Id, quod aliquis continet eminenter, potest desiderare appetitu innato, licèt non elicito: non quidem elicito, contentatur enim illo eminenti; sed potest desiderare appetitu innato, eo, quòd ille, sit ipsamet entitas, & bonitas alius, quorum utrumque reperitur, habito etiam aliquo eminenter continente. Deinde Antecedens non convincit, nec inductio est sufficiens, nam unus Imperialis, continet unum grossum, & alterum, & tamen habito Imperiali, desiderantur illi grossi. Porrò, tunc habito eo, quod eminenter continet reliqua, non desiderat quis habere alia, quando illa alia, nihil habent specialis propriæ, & debitæ appetenti, amabilitatis, sicut esse creaturæ, nihil habet propriæ specialis, & debitæ amabilitatis Deo, esse item bruti, respectu hominis. Jam verò, in comparatione perfectioris Formæ, habent adhuc formæ ignobiliores propriam, specialem, debitam appetitui Materiæ, perfectionem, adferuntque prædicatum, dignum adhuc materia, nempe alius rationis substantiale compositum.

QUÆSTIO IV.

De Unitate, ingenerabilitate, & incorruptibilitate Materiæ.

AGemus imprimis de Unitate Materiæ, postea de ejus ingenerabilitate & incorruptibilitate. *Quod attinet ad Unitatem:*

Corporalia sunt corruptibilia, alia incorruptibilia; de utrorumque materiæ unitate, agendum erit. Et quidem, non quæremus hîc, de unitate numerica materiæ, nam certum est, in singulis individuis materialibus, esse illam divisam, & multiplicatam realiter, quod ipsa separabilitas arguit, sed erit quæstio de unitate specifica; An scilicet in omnibus corporibus, sit eadem specie materia?

De quo *sit:*

DIFFICVLTAS I.

An Corporum corruptibilium eadem sit specie materia?

Duo hîc inquirèmus. 1. An materia sublunarium, defacto sit una specie? 2. An sit possibilis alia specie? *Quoad primum,*

Dicendum est primò. *Materiam corporum sublunarium, esse eandem specie.*

Probari solet 1. Omnia corpora sublunaria, transmutantur adinvicem, ut ipsa experientia ostendit, & tamen ratione materiæ non requirunt diversitatem specificam. Ergo materia in omnibus sublunaribus, est eadem specie. Antec. probatur: Quia si in transmutationibus acquireretur materia distincta specie, tunc v. g. Paulus, comedens nonnisi pisces, & olera, esset distinctus à Joanne, comedente carnes.

Responderi posset. Concedendo prædictam distinctionem, negandoque ulterius intervenire tunc continuationem, in illis materiis, neque extrema haberent idem, sed intervenire solam non discerptionem & contiguitatem, qualis habetur in osse, & carne, & si hæc contiguitas petibilis ob diversitatem formarum, non obest animationi, nec oberit contiguitas petibilis ob diversitatem materiarum, sufficiet enim, nullam intercipi partem, ubi non sit materia, & ubi non sit Forma, eritque adhuc totum illud unum per se, quia constabit partibus, quarum una, est potentia, alia actus, utrumque substantiale utrumque ordinatum ad se.

Probari potest 2. Quorum prædicatum, primo essentiale est idem, illa sunt idem specie, & sic quia esse animal rationale, est primò essentiale, tam Petro, quàm Paulo, hinc idem sunt hæc, specie; sed materiæ quorumcunque sublunarium, habent eundem conceptum primo essentialem; omnes enim sunt subjectum primum, vel potentia radicaliter accepta, &c. Ergo.

Responderi posset. Hunc conceptum, esse primò essentialem, materiæ genericè acceptæ, & sicut primò essentialis conceptus animalis, est vivens sensitivum, & tamen sub vivente sensitivo, dantur plures species; ita sub hoc primo essentiali conceptu, qui est esse subjectum primum, possunt esse, distincta specie, subjecta prima. *Hinc commodius,*

Probatur 3. Conclusio, argumento negativo, nullum est fundamentum & nulla necessitas, adstruendæ hujus specificæ diversitatis, in ipsa Materia, proportionandique ita Materias Formis, ut pro diversitate formarum, sit diversitas, Materiarum. Et sicut eidem ligno potest induci forma artificialis Mercurii, & Saturni; sic eadem specie materia, dicenda est, esse capax plurium formarum.

Obji-

Objicitur 1. Auctoritas Aristot. qui 1. Phys. cap. 6. Tex. 60. dicit: Materiam in omni transmutatione, esse eandem numero, sed non specie.

Respondetur. Explicando Aristotelem, quòd scilicet, velit materiam in omni transmutatione aliam esse specie, non ratione sui, sed ratione formæ distinctæ; aliàs si ratione sui, esset alia specie forma, non jam maneret eadem numero, cùm identificentur inter se, numerica, & specifica unitas.

Objicitur 2. Formæ sunt distinctæ specie. Ergo & Materiæ.

Respondetur. Disparitatem esse, quia est necessitas plurificandi specie distinctas formas, quia aliàs homo, & planta non different à se, specie, sed nonnisi accidentaliter, quod absurdum non sequeretur, posita indistinctione specifica materiæ, & posita distinctione specifica in formis. Rursùs quia intervenit signum distinctionis specificæ formarum, nempe notabilis diversitas, quam arguit arguit congeries accidentium determinatorum, nullum autem habetur signum, notabilis differentiæ materiarum, cùm diversitas congeriei accidentium, bene referri posset, in solam diversam formam.

Objicitur 3. Materia Adamantis, non est capax aliarum Formarum, quod sufficiens est signum distinctionis specificæ, indubiè, enim notabiliter differunt, Materia capax aliarum formarum, & incapax aliarum formarum.

Respondetur. Negando Antecedens, nam ars humana, habet modum liquandi etiam Adamantes, & etiam si non haberet, posset dici, quòd incapacitas illa referri debeat, in unionem distinctam specie, ab aliis, & non in ipsammet entitatem Materiæ, referri item posset, in ipsam formam Adamantis, tales dispositiones deposcentis, quàs aliæ formæ, non curent debellare.

Dicendum est secundò. *Possibile esse dari aliam Materiam, specie distinctam à nostrate.*

Probatur. Quia id non implicat contradictionem, & si admittitur tanta varietas specifica Angelorum, etiam in actum jam reducta, cur non admittetur distinctio specifica, saltem possibilis Materiarum? & sicut possibiles sunt plures specie animæ rationales, cur non idem dicendum de Materiis?

Dicendum est tertiò. *Hanc in specie Materiam, quæ de facto datur, non est possibile plurificari in aliam specie Materiam.* Hoc, puto sensisse Scotum, in 2. dist. 14. quæst. 1. Ut intentum Conclusionis intelligatur, hoc volumus; quòd rationem subjecti primi, accipiendo pro hac specie subjecti primi, non sit possibile multiplicari specie.

Probatur 1. Implicat contradictionem, ut unius rei essent duo primò essentiales conceptus adæquati, specie distincti, sed si hæc in specie materia, quæ modo est, posset in alias specie materias plurificari, unius rei, essent duo, primò essentiales conceptus adæquati, specie distincti. Ergo implicat, hanc in specie materiam, plurificari in alias specie materias. Major probatur. Implicat contradictionem, idem esse, & non esse; sed si unius rei essent duo primò essentiales conceptus, idem esset & non esset. Quod ipsum probatur: Supponamus unum primo essentialem conceptum esse A, & alium B. Conceptus A, diceret negationem primò essentialis conceptus B, & B, diceret esse sui, aliàs, si primò essentialis conceptus A, non diceret negationem primò essentialis conceptus B, non essent duo, sicut non essent duo, Petrus & Paulus, si Petrus non diceret negationem Pauli. Ergo si unius rei, essent duo, primò essentiales conceptus, idem esset & non esset. Minor illa principalis, si, hæc, in specie materia, plurificari posset in alias species materiæ, unius ejusdemque rei, essent duo primò essentiales conceptus adæquati specie distincti, sic probatur. Ista materia in quam plurificaretur, hæc species nostratis materiæ, deberet habere conceptum, hujus in specie materiæ, aliàs non posset dici, hæc materia plurificari, sicut, quia homo plurificatur in Petro, & Paulo, manet in utroque species hominis: rursùs, illa materia, in quam plurificaretur nostràs materia, haberet conceptum alius in specie materiæ, non enim duæ essent in specie materiæ. Ergo si hæc in specie materia, posset plurificari in alias specie materias, essent unius rei, duo conceptus specie distincti.

Probatur 2. Si non implicaret, hanc in specie materiam plurificari in alias specie materias, non implicaret hircocervus. Sequela probatur: Si non implicaret, hanc in specie materiam, plurificari in alias specie materias, esset illa materia, in quam hæc nostràs multiplicaretur, in duplici specie. Ergo si non implicaret, huic in specie materiæ plurificari in aliam specie materiam, non implicaret hircocervus, hic enim implicat, quia esset in duplici specie, hirci & cervi: illa autem etiam materia, esset & in specie nostratis, & in specie alius materiæ: Omne enim plurificabile, debet esse in plurificato, & omne plurificatum specificum, addit suam speciem, quomodo enim esset plurificatum specificum?

Probatur 3. Si hæc materia, esset in alias specie materias plurificabilis, & esset in ultima specie infima, & non esset, esset ut supponitur: omnia enim, quæ existunt in ultima specie existunt, ut probari potest ex iis, ubi dicitur, non dari individua generica, à parte rei: non esset autem in infima specie, quia plurificabilis in alias species.

Sed contra Conclusionem secundam.

Objicitur 1. Si esset possibilis, alia specie materia, non esset ratio, cur de facto non detur.

Respon-

. Respondet Arriaga: ad res multiplicandas, necessarium est positivum fundamentum, ad negandam autem eorum multiplicitatem, non est tale fundamentum requisitum. Cùm ergo nullum sit positivum fundamentum, affirmandi hanc multiplicitatem materiæ, erit ratio sufficiens negandi illam.

Objicitur 2. Si possibilis esset, materia specie distincta, à nostrate, esset etiam hæc, quæ foret determinata nonnisi ad unam formam; sed hæc non esset specie distincta, non enim esset ratio, ut si posset recipere unam formam, non posset recipere aliam, cùm non major requiratur virtus, ad unam formam recipiendam, quàm ad aliam.

Respondetur. Ex essentiali determinatione nonnisi ad unam formam, (quæ possibilis est) impediretur, ne ullo modo, possit recipere aliam formam, defectuque ordinis ad illam. Si illi nihilominus uniretur forma, uniretur ita, sicut uniretur albedo Angelo; & sicut quamvis non requiratur major virtus ad rugiendum, quàm ad ratiocinandum, neque tamen homo rugire potest ita non ex imbecillitate virium oriretur, quòd non posset aliam formam, dicta materia recipere, sed ex intrinsecis prædicatis, ordinem dicentibus, nonnisi ad hanc formam.

Objicitur 3. Imperfectissimo ente, imperfectius dari non potest, etiam divinitus; aliàs hoc ipso, non esset illud primum imperfectissimum: sed materia est Ens imperfectissimum. Ergo.

Respondetur. Saltem possibilis est materia perfectior hac nostrate: ad verificandam autem hanc conclusionem, sufficeret, vel sic, posse illam multiplicari. Rursus, si possunt dari duæ species & perfectiones æquales, cur etiam non poterunt dari duo entia in imperfectione æqualia? imperfectissimaque est materia præsens, non per exclusionem magis adhuc imperfecti dabilis, sed est substantia imperfectissima, inter eas, quæ dantur. Ex Suar. etiam D. 13. S. 11. N. 2. dici potest, quòd Ente imperfectissimo, quoad genus, possit dari imperfectius, non quoad genus, sed quoad speciem, licèt Ente imperfectissimo, & quoad genus, & quoad speciem, imperfectior species, dari non possit; jam autem Materia, est quid imperfectissimum, quoad genus, est enim imperfectior Entibus completis, formis substantialibus, &c. sed non est imperfectissimum, quoad speciem.

Instabis. Actui puro, qui est Deus, non potest dari similis in specie Actus purus, estque Deus Ens perfectissimum, per exclusionem alius paris. Ergo neque potentiæ puræ, potest similis dari in specie potentia pura.

Respondetur. Disparitatem esse: quia pro Unitate Dei, stat demonstratio, petibilis ex independentia in gubernando, aseitate, infinitate exhauriente plurificationem &c. nulla autem similis ratio pugnat pro materia.

DIFFICULTAS II.

Eademné specie Materia in corporibus cœlestibus?

Præmitto primò. *Non esse ullam demonstrativam rationem cœlos defacto compositos esse, ex materia, quæcunque tandem illa sit, & ex forma, supposito quòd esset possibile corpus simplex*, de quo infra. Est præmissum durandi, Gabrielis, Basso, & aliorum apud Conim. lib. 1. de cœlo q. 4. a. 1. licet oppositum graves viri censeant, vide Suar. Disp. 15. Sect. 16. n. 2.

Ratio. Præmissi est, quia nulla potest adferri demonstratio in oppositum.

Dices 1. Cœlos esse corruptibiles, & fides & ratio docet. Ergo debent esse compositi, ex Materia, & Forma.

Respondetur. Cœlos esse corruptibiles, nonnisi ab extrinseco, corruptibilitas autem ab extrinseco, non arguit compositionem, sicut nec arguit in Angelis. Corruptio autem ab intrinseco, arguit compositionem, quia arguit pugnam qualitatum contrariarum, quæ sunt instrumentum materiæ, ad nanciscendum aliam formam, corpus autem simplex, corruptibile esset ab extrinseco.

Dices secundò. Cui convenit passio necessaria corporis compositi, ex materia & forma, cœlis autem convenit motus, qui est, necessaria passio corporis compositi.

Respondetur. Motum, qui fit per generationem substantialem, necessario supponere materiam, & formam, supponit enim commune subjectum, amissa præcedenti forma idque ob rationem aliàs adlatam: sed motus accidentalis, & ab extrinseco, non supponit hanc compositionem, hinc si daretur corpus simplex, posset moveri ab Angelo, sicut moventur Cœli.

Dices tertiò. Quantitas & densitas cœlorum, sufficienter in illis ostendunt compositionem, ex materia & forma.

Respondetur quod non: Quia quantitas est passio ipsiusmet materiæ, quæ tamen non est composita: densum etiam licet definiatur per id, quod habet parum de quantitate, multùm de materia, tamen nec hoc arguit compositionem, sed tantùm arguit aliquid illic materiale.

Præmitto secundò. *Nec pro contrario, nempe cœlos non esse compositos ex materia, & forma, ulla adfertur demonstratio.*

Ratio Præmissi, solutio objectionum.

Dices 1. In cognitionem materiæ, Philosophi non venerunt, nisi per viam mutationis, in cœlis nullum est vestigium transmutationis. Ergo nec materia.

Respondet Suarez: Quòd primò venerint Philosophi in cognitionem materiæ, per transmutationem, postea tamen à pari argumentando, innitendoque huic principio, quòd nulla sit necessitas diversificandæ specie materiæ intulerunt, illam esse, ubique ejusdem speciei, & advertendo, quòd etiam in cœlis sunt accidentia, supponentia materiam, intulerunt, etiam dari in iis materiam.

Dices 2. Natura nihil facit frustra: hæc compositio esset frustra, quia compositio ex materia & forma, est propter generationes & corruptiones, Cœlis autem generari & corrumpi non convenit.

Respondet Suarez. Compositionem ex Materia & Forma, factam esse propter generationes, & corruptiones, non tanquam propter adæquatam rationem, sed tanquam propter finem extrinsecum. Finis autem intrinsecus, istius unionis, inter materiam & formam, est ipsa, substantiæ completæ compositio. Dici enim potest, corpora cœlestia, esse corruptibilia, quantùm à parte materiæ, licèt sint incorruptibilia, ratione formæ inamis sibiliter Unitæ.

Dices 3. Non sunt multiplicanda Entia, sine necessitate; sed nulla est necessitas, hujus compositionis.

Respondetur. Posito, quòd cœli non sint compositi, multiplicantur Entia, quoad speciem, quia ponetur species corporis simplicis. quæ varietate sua conduceret pulchritudini universi.

Præmitto tertiò. *Spectatâ auctoritate probabilius est, Cœlos esse ex materia & forma compositos.* Ex Philosopho enim sic argui potest; Corpora naturalia sunt corpora, composita ex materia & forma, quia ille 2. Physic. c. 1. & 2. censet naturam, nonnisi Formam esse & materiam, sed Cœli sunt corpora naturalia, ut sentit Lib. 1. de Cœlo c. 2. Ergo cœli sunt corpora composita. Locus autem, qui in 8. Metaphysic. tex. 14. citatur in oppositum, non plus vult, quàm quòd ex subjectis, transmutationi obnoxiis, clariùs colligatur, dari materiam. Posito autem, Cœlos constare materiâ.

Præmitto quartò. *Non esse ullam convictivam rationem, quòd Cœli non habeant materiam, specie eandem, cum sublunaribus.* Quæ enim hujus demonstratio est Præmissum, contra Suarez. Disp. 13. Sect. 11.

Dices 1. Si Cœlum esset ejusdem materiæ, cum elementaribus, sequeretur, cœlos esse corruptibiles, haberent enim materiam, appetentem alias Formas, qui appetitus, est radix corruptionis.

Respondetur. Cœlos esse remotè corruptibiles, non verò proximè, quia habent Formam indefectibilem, & indefectibiliter unitam; & sicut materia, de se capax penetrationis, redditur accessu quantitatis impenetrabilis: cur non reddetur etiam materia cœli, de se capax corruptionis? cur inquam non reddetur, accessu Formæ indefectibiliter unitæ, incorruptibilis proximè? præcipuè, cùm etiam de se materia sit incorruptibilis.

Instabis 1. Virtus ista, quæ debetur Formæ indefectibiliter unitæ, non est infinita. Ergo superari poterit à Sphæra ignis, cœlis subjectâ.

Respondetur. Etiam virtus materiæ, specie distinctæ, non esset infinita, superari ergo poterit, & sicut virtus, quæ unit quantitatem materiæ, est virtus finita, neque tamen ab agente naturali separabilis est à materia; quodsi illa inseparabilitas quantitatis, rejiciatur non in infinitatem virtutis, sed in conditionem agentium, & ipsius Formæ, quæ est quantitas, idem in præsenti dici poterit. Agnoscit ipse Suarez, Loco citato num. 17. faciliorem & nobiliorem esse modum, ostendendi incorruptibilitatem cœlorum, si cœlum non per resistentiam qualitatum, sed per intrinsecam, & substantialem compositionem, sit incapax peregrinarum Formarum. Nostra autem Responsio salvat etiam incorruptibilitatem cœlorum, per indefectibilem unionem, & materiæ de se incorruptibilis, & Formæ indefectibilis, & sicut in resurrectione Corporum unio indefectibilis, faciet corpora incorruptibilia; Humanitas item Christi, terminata verbi personâ, est indefectibiliter terminata, quamvis humanitas ex se, sit capax propriæ subsistentiæ, idque propter unionem indefectibilem, ita & in præsenti, idem dicendum.

Instabis secundò ex Suarez. Ista indefectibilitas unionis, arguit hanc materiam, non esse ejusdem speciei, cum nostrate, quia potentiæ distinguuntur per actus; sed forma cœli illo modo informans, est actus longæ diversæ rationis, à forma corruptibiliter unita. Ergo.

Respondetur. Argumentum, si ut sonat, accipiatur, probabit multum, adeoque nihil: quia probabit, cùm formæ substantiales sublunarium sint specie distinctæ, cùmque animæ beatorum sint uniendæ, unione indefectibili in omnibus his casibus, fore distinctam specie materiam. Potentiæ etiam extrinsecè specificantur, per suos actus, hinc potentiarum non arguent multiplicitatem, sed illam arguet ipsamet entitas, exigens has, vel illas habitudines; non nego tamen, quòd per actus, tanquam per aliquid notius, diversificentur potentiæ.

Dices 2. Si materia cœli est ejusdem speciei cum nostrate, sequitur esse cœlos generabiles:

biles: esset enim v. g. aër, capax formæ Solis, appeteret enim materia aëris formam Solis, sicut & alias formas, hic autem appetitus causat generabilitatem.

Respondetur. Communiter materiam aëris esse capacem formæ Solis, sed remotissimè, quia deest agens, quod producat formam Solis; & certè cùm videamus aliquas Formas esse, quæ producunt, & generant sibi similes formas, ut ignis ignem, & cùm videamus aliquas formas, quæ non generant sibi similes, ut adamas non generat alium adamantem, nec albedo aliam albedinem, habemus rationem dubitandi; an Sol, sit de genere formarum producentium sibi similem Formam? & ut accenseatur Sol inter formas, quæ non generant sibi similem, habetur sufficiens fundamentum, quia scilicet nulla experientia, & nulla ratio, hanc vim, Soli tribuit. Deinde, quia formæ, quæ sunt magis resistitivæ, minùs sunt sui multiplicativæ, ut videmus in adamante, ferro, &c. cùm ergo maximè resistitiva sit forma cœlestium corporum, sufficienter colligimus, non esse generativam. Deinde vis productiva, sibi similis formæ, est provisa à natura, ut restituat sese natura in suis bonis, hoc est formis, quæ, quia perpetuò durare non possunt, successione suâ, incorruptibilitati studeant: cùm ergo forma Solis, & cœlestium sit indefectibilis, & indefectibiliter unita, hinc illi non debuit provideri, à natura, vis aliùs formæ productiva. Denique sunt aliquæ formæ, quæ, mortuo ut ita dicam modo, informant sua subjecta, qualis est forma adamantis, vitri, lapidis &c. aliæ autem informant, vivo modo, ut forma plantæ, seminis, bruti. Et sicut mortuus nullum habet proprium motum, quò moveatur, propter carentiam vitæ, quæ est exercitium motûs; ita & formæ, quæ mortuo modo informant, nullum habent motum, consequenter, nec activitatem, quæ sit productiva alius formæ. Porrò eæ formæ, mortuo ut ita dicam modo, suum subjectum informant, quæ nisi ab extrinseco immutentur, alterentur, corrumpantur, natæ sunt non dimittere suam formam: & sic forma adamantis, ita unitur adamanti, ut nisi aliunde alteretur, semper sit duratura. Cùm ergo, mortuo, ut ita dicam modo, Forma cœlestis informet sua corpora, & cùm ab extrinseco naturali agente immutari non possit, non debetur ei etiam activitas, quæ est proprietas formæ, vivo ut ita dicam modo, suum subjectum informantis. Quod si Sol non potest producere alium Solem, nec quodquam aliud agens, ostendi sine fictione poterit, ejusdem productivum, quod si nullum sit agens productivum formæ Solis, nonnisi remotè erit capax aër, formæ Solis.

Instabis 1. Ergo potentia ad formam Solis erit otiosa, nullum enim ei responderet agens naturale.

Respondetur. Nullum datur agens naturale, productivum animæ rationalis, & tamen non est potentia otiosa, ad animam rationalem, sufficitque ne sit otiosa illa potentia, si respectu aliarum formarum habeat agentia naturalia productiva formarum, & si respondeat in illa materia habitudo ad prædictam Formam, Deo tanquam auctore universi, volente illam ponere.

Instabis 2. Non requiritur vis infinita, ad producendum alium Solem: Ergo supposito, quòd materia nostras, sit capax talis Formæ, generari poterit Sol.

Respondetur. Non ob defectum infinitatis, negari Soli vim generativam alius Solis, sed ob rationes prætactas.

Instabis 3. Rejicimus hanc incorruptibilitatem & ingenerabilitatem, in conditionem Formæ, & cur non in conditionem materiæ?

Respondetur. Sola conditio materiæ non est ad hoc sufficiens, nam de facto materia est ingenerabilis, & incorruptibilis, nec tamen facit, ne alia generentur & corrumpantur, hinc defectus generabilitatis & corruptibilitatis rejici deberet, in formas; quod si possit rejici in illas solas, meliùs fiet, quia non multiplicabuntur entia sine necessitate.

Dices 3. cum Arriaga: Perfectiùs intelligitur incorruptibilitas Cœli, si illius materia sit incapax Formæ alius: Ergo defacto illa constat.

Respondetur. Negando Antecedens, non enim perfectiùs intelligitur, quia non intelligitur, salvo hoc principio, non sunt multiplicanda &c. potest autem salvari hæc incorruptibilitas, per solam Formam inamissibiliter unitam, & verum quidem est, magis proportionari materiam capacem, nonnisi unius formæ, cum forma inamissibili, spectatâ proportione, in ratione actus & potentiæ; sed non magis proportionari, ad vim arguendi: nam inamissibilitas Formæ non arguit diversitatem materiæ, sicut nec arguet in beatis, nec amissibilitas Formæ, arguit defacto corruptibilitatem materiæ; imò cum Forma inamissibili, magis proportionatur materia, utpote incorruptibilis, quàm cum formis sublunaribus corruptibilibus.

Dices 4. cum Conimbr. Non congruebat Deo, ut materiæ cœlesti daret appetitum ad alias Formas, & tamen illam impediret ab assecutione boni, quod desiderat, hoc est ab assecutione aliarum Formarum.

Respondetur. Retorquendo argumentum de forma multorum sublunarium, quæ à Creatione mundi non amiserunt, neque ad finem amittent suam formam; itemque de

corporibus beatorum. Non est autem inconveniens, habere appetitum impeditum, assecutione boni inamissibilis, præcipuè, si ita deposcat bonum universi. Deinde quia non censetur aliquis, impediri à consecutione boni, si id per pauca habet, ad quod per plura evaderet, sicut non censetur aliquis impediri, à consecutione duorum imperialium, si illi detur unus Hungaricus. Porrò hoc bonum, quod est in varietate formarum, est inter alia perpetuitas, complebilitatis per formam, cui consultum inamissibiliter unitâ Formâ.

Dices V. in oppositum esse auctoritatem Aristotelis.

Primus Locus ex primo de Generat. Tex. 53. & 83.

Respondetur. Non multùm curari debere in hac materia, auctoritatem Aristotelis; quia hîc agnovit, etiam à Deo incorruptibiles Cœlos; vel certè, illò locò, solùm vult, ea communicare in eadem numero materia, quæ ad invicem agunt & patiuntur, eadem enim numerò manet materia, sub utroque mutationis extremo; sed non negat, communicare in eadem specie materia, etiam ea, quæ non agunt, nec patiuntur ad invicem: vel solùm vult, in talibus, signantiùs eandem esse materiam.

Secundus Locus est ex 3. Metaph. Tex. 15. ubi ait, non esse eadem principia rerum corruptibilium & incorruptibilium, nisi eadem genere.

Respondetur. Loqui Aristotelem de Formis, quæ non eædem, corruptibilium & incorruptibilium.

Tertius Locus, ex 1. Metaph. tex. 10. *quæcunque*, inquit, *mutantur*, *materiam habent*, *sed diversam*. Subsumo: Cœli non mutantur. Ergo habent materiam diversam.

Respondetur. Loqui illic Aristotelem de diversitate petibili à Formis, succedentibus in mutatione.

Dices primò. Genes. 1. dicitur: Deum creâsse à principio cœlum & terram, ubi nomine cœli, cœlum Empyreum, nomine terræ, materia prima intelligitur, ex qua reliqua omnia; Hinc colligitur, saltem Empyreum habere materiam distinctam, licet reliqui cœli habeant eandem materiam.

Respondetur. Negando, nomine Coeli, venire cœlum empyreum, quia de facto Scriptura utitur verbo tali in Hebraico, nempe Samaim, quod pluraliter significat, imò caret singulari, & id etiam innuit Psal. CI. Initiò tu Domine terram fundâsti, & opera manuum tuarum sunt cœli: unde quando posterioribus diebus dicuntur creata, Sol, Luna, Stellæ, non intelligendum est, esse creata, quoad substantiam, sed quoad accidentalia munera, quod etiam innuit Augustinus 11. de Civit. cap. 33. Nego item nomine terræ venire materiam primam, nemo enim dicit Solem ex terra creatum.

Dices secundò. Augustin. lib. 12. Confess. c. 8. ait: Omnia producta à Deo ex materia informi.

Respondetur. Concedo, omnia producta ex materia informi, sed nego, quòd ex eadem specie: nam concessis materiis distinctis specie, adhuc verificabitur, singula producta ex materia carente Forma.

Dices tertiò. Sapient. 11. habetur: Manus tua creavit Orbem terrarum ex materia inviſa.

Respondetur. Non dicit Scriptura, esse creatum orbem ex materia invisa ejusdem speciei; deinde nomine materiæ non venit illic materia prima, sed significantur corpora simplicia, ex quibus Deus mundum creavit, eô modo quô lapides & ligna dici solent materia domûs. Unde dicitur illa materia informis, non informitate substantiali, sed informitate accidentali, hoc est, propter carentiam lucis, motûs, &c. *His Præmissis*

Dicendum est. *Non satis constare, an materia omnium corporum sit eadem specie.*

Probatur. Quia licet possit non tribui cœlestibus materia diversa specie, quia tamen nescimus, per auctoritatem, quid in hoc genere voluerit Deus, non possumus quidquam concludere.

DIFFICULTAS III.

De Ingenerabilitate & incorruptibilitate Materiæ.

Præmitto primò. *Interdum sumitur nomen ingenerabilis, pro improducibili, & sic falsum est, Materiam primam esse ingenerabilem; defacto enim producta est.* Nomen etiam incorruptibilis interdum sumitur, pro inannihilabili: de fide autem est, materiam posse annihilari.

Præmitto secundò. *Interdum sumitur nomen generabilis & corruptibilis, pro eo, quod generatur & corrumpitur*, & in isto sensu, materia non est ingenerabilis & incorruptibilis, est tamen generabilis & corruptibilis, ut vocant subjectivè; in ea enim omnes generationes & corruptiones peraguntur, hocque voluit Aristot. 8. Metaphys. 4. & 12. Metaph.

Præmitto tertiò. *Nomen ingenerabilis potest sumi pro eo, quod non est producibile dependenter à subjecto vel in subjecto, & nomen incorruptibilis pro eo, quod non potest naturaliter desinere*, appellant vulgò hanc ingenerabilitatem & incorruptibilitatem terminativam, hoc est Ens, quòd non possit ge-

sit generationem & corruptionem terminare, & in isto sensu.

Dicendum est: *Materiam esse ingenerabilem & incorruptibilem*; hoc est, non posse ex præexistenti subjecto produci, nec desinere naturaliter.

Probatur Conclusio *quoad primam partem*; Si materia posset ex præexistente subjecto produci, hoc ipso non esset materia. Antecedens probatur, quia jam materia non esset subjectum primum, utpote supponens aliud subjectum ante se, nempe id, ex quo producitur.

Quoad secundam partem; ex eodem medio termino probatur; quia si corrumperetur, non esset id, in quod abeunt omnia; siquidem illa ipsa abiret in aliud; nihil enim per annihilationem desinit. Rursus, si corrumperetur Materia, vel corrumperetur suâpte naturâ, vel per actionem agentis naturalis: non per actionem agentis naturalis; quia illud agens, vel annihilaret illam Materiam, vel certè faceret illam resolvi in aliud; non primum, quia nullum naturale agens habet vim annihilandi, sicut nec creandi; Non secundum, quia illud ipsum, in quod resolveretur Materia, vel posset ulterius resolvi, vel non; si potest, dabitur processus in infinitum; si non potest: Ergo illud potius erit Materia prima. Non potest etiam desinere materia suâpte naturâ, quia ea dicuntur suâpte naturâ desinere, quæ requirunt dispositiones ad suum esse easque adhuc pugnantes, quod de Subjecto primo dici non potest.

Objicitur Primò in Oppositum, Auctoritas Aristotelis.

Primus Locus est ex 1. Physic. tex. 82. Ubi censet, materiam partim oriri, partim interire.

Respondetur. Intelligendum esse Aristotelem, quòd velit materiam oriri, non ratione suæ entitatis, sed ratione Formæ, quæ materiam monstrat, facitque illam discerni in universo; perire autem ratione privationis, quæ aliqua in omni generatione desinit.

Secundus Locus est ex 1. de Cœlo tex. 61. Ubi corruptibilium dicit esse corruptibilia principia.

Respondetur. Sufficere ad hoc verificandum, ut aliqua principia sint corruptibilia, v.g. Forma, aut ejus amissibilis unio.

Tertius Locus est ex 1. de Generat. tex. 24. ubi ait: Generationem esse mutationem totius in totum; Si autem non corrumpitur materia, quomodo generatio erit mutatio totius in totum?

Respondetur. Nomine totius, intelligitur hîc totum denominationis, & compositum, pro toto, quâ tali, acceptum, quod semper in omni generatione mutatur; sed non intelligitur mutatio totius, pro singulis partibus acceptis. Unde etiam dicit Aristoteles in generatione, nihil sensibile idem manere; quasi innuens manere aliquid, sed non sensibile. Quamvis autem dicatur, Materiam esse causam corruptionis, non sequetur, Materiam esse magis corruptibilem, quia illa est causa corruptionis, nonnisi subjectivè, ex eoque quòd sit causa corruptionis subjectivè, non sequitur, illam debere esse magis corruptibilem; aliàs si corrumperetur, hôc ipsô, subjectum corruptionis non esset.

Objicitur secundò. Agens potest producere Formam. Ergo potest producere & materiam; qui enim potest plus, potest minùs.

Respondetur. Argumentum probare, quòd homo, qui potest generare hominem, possit & bovem generare, qui est ignobilior.

Pontius dicit: qui potest plus, potest & minus, si minus contineatur in virtute causæ.

Disparitas etiam assignari potest, quia si agens naturale possit producere materiam, & produceret illam, ut supponitur & non produceret: quia subjectum primum produci non potest nisi creando; nulla autem Creatura creare potest; jam autem Forma potest produci sine creatione per eductionem. Quamvis autem qui potest plus in eodem genere potest & minus, non tamen in diverso, diversus autem est ordo materiæ & Formæ.

Objicitur Tertiò. In corrupta Eucharistia producuntur vermes, qui habent materiam, & tamen in Eucharistia non reperitur materia: Ergo apparet, quod agens materiale possit producere & Formam & Materiam. Ergo.

Respondetur. Quod non quidem ante tempus productionis vermium, sed in ipso tempore productionis adsit jam materia, jamque tunc non est Eucharistia nisi ampliativè. Undè etiam negari potest, Omnem virtutem esse in agente quam habet Materia, & quamvis haberet, nec dum illam posset producere, quia ad titulum producentis non solùm requiritur habere prædicata æquè nobilia ac aliud, sed etiam requiritur habere vim illud producendi, sicut duæ æquales species Angelicæ, æquales sunt, & tamen neutra potest producere aliam.

Objicitur quartò. Ad hoc ut aliquid dicatur generari & corrumpi, sufficit ut unio partium dissolvatur, esto utraque pars maneat, ut contingit in composito humano, sed potest dissolvi unio partium materiæ. Ergo.

Respondetur. Ad corruptionem totius heterogenei, sufficit corruptio Unionis, ut apparet in composito humano; sed ad corruptionem totius homogenei, id non sufficit, ut videre est in separatione guttarum, quæ nullo modo per hoc dicuntur corrumpi. Quod ipsum in hoc principium resolvi potest, quia cor-

ruptio malum est quoddam, nec datur ad illam, indifferentia ejus, quod corrumpitur, sed appetitus ne corrumpatur; jam autem homogeneis per se loquendo æquè bonum est uniri & non uniri, indifferensque est totum homogeneum, ad retinendam illam unionem.

Deinde per nos, continuatio est mera formalitas eaque negativa, nempe negatio terminorum, hinc nec continuatione generabitur, quid enim negatione generatur; nec discontinuatione corrumpetur, quia etiam hæc denominatio, est mera formalitas, orta ex diversis connotatis, quæ tamen non sunt sufficientia ad hoc, ut aliquid dicatur corrumpi, cum perficiatur hoc, sine deperditione entitatis, quam tamen, corruptio rigorosa, semper importat.

Objicitur quintò. Si materia esset ingenerabilis & incorruptibilis, totum compositum diceretur incorruptibile & ingenerabile, quia sicut ex eo quòd compositum componatur ex corpore, vocatur corporeum; ita ex eo quia componitur ex ingenerabili & incorruptibili, vocari debet ingenerabile & incorruptibile.

Responderi solet 1. Duplicia sunt prædicata: quædam Affirmativa, ut esse corporeum, materiale; quædam Negativa, Ut esse ingenerabile, incorruptibile, &c. ista prædicata quæ sunt Affirmativa, dicuntur de composito quamvis Uni tantùm parti conveniant, Prædicata autem Negativa alterutri nonnisi parti convenientia, quale est incorporeum immateriale, non refundunt suam denominationem in totum, imò nec affirmativa æquivalentia negativis dici possunt de toto, & ita ly spirituale, quia est prædicatum æquivalenter negativum, importans non esse corporis, de toto composito dici non potest. Cùm ergo prædicatum incorruptibilis & ingenerabilis sit prædicatum negativum, & cùm hoc prædicatum, non conveniat formæ materiali generabili & corruptibili, ideo nec toti composito conveniet. *Hæc responsio*

Non Satisfacit. Tum quia, Prædicatum spiritualitatis est omninò positivum, nec tamen refundit suam denominationem in compositum humanum. Ergo falsum est, prædicata affirmativa refundere denominationes: quod enim dicitur esse spirituale, esse æquivalenter negativum dicam, & ego esse corporeum, esse æquivalenter negativum; dicit enim negationem spiritualis. Tum quia ex vi hujus responsionis sequitur, saltem compositum humanum esse incorruptibile & ingenerabile, quia utraque ejus pars est incorruptibilis & ingenerabilis. Tum quia hujus ipsius danda fuisset ratio, cur affirmativa prædicata refundant suam denominationem in totum, non refundant negativa.

Responderi solet. 2. Ideo compositum non posset dici ingenerabile, quia illius Unio non est incorruptibilis & ingenerabilis. *Hæc responsio*

Non Satisfacit. Tum quia quærere restat: Cur ex eo quòd unio non sit incorruptibilis, nec compositum debeat dici incorruptibile? curque in hac denominatione sequatur compositum conditionem unionis, & non conditionem partium? Tum quia supposito, quòd in composito humano Vnio sit spiritualis, generari non poterit, & tamen compositum dicetur generatum. Ergo apparet in denominationibus non sequi compositum conditionem Vnionis. Tum quia unio in composito non habet rationem principalis, cur ergo denominationes suas dabit composito, cùm denominatio semper sit à principali.

Respondetur 3. Et ex eo quidem compositum vocari corporeum, quia constat corpore, sed non ex eo solo præcisè, quia aliàs etiam spiritualis anima fundaret in composito humano denominationem spiritualis; sed vocatur corporeum, quia & constat corpore, & quia esse corporeum, est quid imperfectius & comparativè ad spirituale, defectuosum quoddam & malum, adeoque petibile ex singulis defectibus: quia autem esse incorruptibile, est bonum quoddam & perfectum, debet esse ex integra causa. Unde ulterius cùm nõ singulæ partes sint spirituales, nec denominabitur totum spirituale, præcipuè cum etiam hæc ipsa compars spiritualis, ordinetur ad corporeum; illudque perficiat, quo ipso condescendit, ut totum, in quo illa continetur, corporeum vocari possit: & sicut quamvis in claudo unus sit pes rectus, sequitur claudicatio; ita & in præsenti sequetur denominatio non spiritualis. Quamvis autem utraque pars in corpore humano sit incorruptibilis, quia non singula illius compositi sunt incorruptibilia; neque enim est incorruptibilis unio: ideo non appellatur incorruptibile, præcipuè autem si perfectius non sit natum elevare debilitatem inferioris, tunc denominatio non fit à principaliori. Jam autem forma non elevat debilitatem Unionis, nec materia.

Objicitur sextò. Si materia esset ingenerabilis & incorruptibilis, haberet se ita quoad generari & corrumpi, sicut Angelus & anima rationalis in suo genere, qui cum solo generali Dei concursu in æternum durare possent: sed non habet se ita Materia; quia anima separata sine miraculo petit à Deo conservari: Materia autem absque omni forma, non potest sine miraculo conservari.

Respondetur. Sufficere ut quoad aliquid ita se habeat Materia ac anima rationalis. Materia autem sine omni forma posita, petit nonnisi formam, sed non petit annihilari. Quòd petat materia nonnisi cum forma conservari, provenit id ex speciali connexione ejusdem cum

cum forma, quam non dicit anima rationalis, imò oppositum dicit; quia ex eo, quòd non sit educta, petit conservari naturaliter sine materia. Unde exigentia illa in Materia, non provenit ex illius corruptibilitate, sed ex connexione speciali cum Forma.

Objicitur septimò. Si Materia est ingenerabilis: Ergo est nobilior formis materialibus.

Respondetur. Diverso respectu id verum esse: nobilior enim erit, ratione incorruptionis, ignobilior ob prædicatum potentiæ.

QUÆSTIO V.

De Causa Materiali.

EX rationibus supra adlatis, conjungimus Disputationem de Materia, secundùm quod principium est, & de materia secundùm quod Causa est. Priorique tractatione jam expedita, ad secundam accedemus.

DIFFICVLTAS I.

Quid materialis causa, quæ ejus causalitas, effectus, &c.

NOn est idem, esse Causam materialem & Materiam, hinc Angelus & anima nostra, non est Materia, & tamen, & Angelus, & Anima, est causa subjectiva, adeoque materialis suorum actuum, habituum, &c. cumque definierimus supra, quid sit esse materiam, nunc

Quæres 1. *Quid sit esse causam materialem?*

Respondet Aristoteles 2. Physic. text. 38. *Est id*, inquit, *ex quo aliquid fit cum insit*, seu, quod illi insit; ly *id ex quo est*, per modum generis ponitur, hinc etiam usitata locutio obtinuit, quòd compositum fiat ex materia & forma; ly autem *cum insit*, est per modum differentiæ, & sic formæ non inest Materia, sed è converso materiæ forma. Et licèt hæc definitio non competat causæ materiali comparativè, tam ad formam quàm causat, quàm etiam comparativè ad compositum sumptæ, non ideo tamen rejicienda, quia non est tradita ab Aristotele, cum omni rigore, sed nonnisi per modum descriptionis, tradendo eam per ordinem ad aliquod principale, quo cognito reliqua cognosci de facili possent; & cum respectu compositi materia non sit vera causa, sufficit quod per ordinem ad formam explicetur, ut sensus sit: causa materialis est id, ex qua tanquam ex subjecto producitur forma, obligata connaturaliter, nonnisi inesse subjecto.

Quæres 2. *An causa materialis sit vera causa?* Potest materialis causa comparari ad formam materialem à se educibilem, potest comparari & ad compositum. Quòd sit vera causa respectu compositi, Negat Arriaga & Oviedo, hîc, puncto 1. n. 8. Lessius autem inclinante Arriaga, negat etiam respectu formæ materialis habere Materiam rationem causæ, quod etiam docuit Suar. 17. Disp. sect 1. num. 10. Oppositum sentit Oviedo Controvers. 3. pun. 4. n. 7. & cum eo recentior Suar.

Assero 1. *Materiam, respectu formæ educibilis, esse veram causam.*

Ratio est. Tum quia, si non esset causa materialis, vera causa, respectu formæ educibilis, non esset ratio, cur non verè creetur, nam verè fieret ex nihilo sui; si autem insuper fieret ex nihilo subjecti, quæ erit distinctio inter formas creatas & eductas? si enim esset aliqua, esset hæc, quia quantumvis nulla esset causalitas causæ materialis in formam materialem, ex eo tamen non crearetur; quia penderet in suo fieri, tanquam à conditione à Materia, sed hoc non potest salvare, ut dicatur verè educta, nam ut urget Oviedo, creatio animæ rationalis, exigit materiam tanquam conditionem sine quà non crearetur, & tamen anima non educitur: Ergo educi non est fieri ex nihilo sui, dependenter à subjecto, tanquam à conditione. Rursùs per Arriagam, unio potest creari, & tamen non potest non dependere ab utroque extremo: Ergo per istam similem dependentiam, non rectè salvatur ratio eductionis. Tum quia non est quid impropriù in forma materiali, quod exigat Materiam sine qua connaturaliter existere non potest: non est item quid improprium, quòd habeat materia jus & vim, ut formæ materiales, nonnisi sibi unitæ existant, quo supposito sic urgetur. Jus & vis efficientis ad producendos effectus, facit efficiens verè causam: Ergo & jus visque Materiæ, ut sine illa non possit existere naturaliter forma materialis, faciet materiam verè causam. Tum quia etiam Materia respectu formæ eductæ, est principium determinans ejusdem existentiam, cùm etiam sine illa naturaliter existere non possit, & quidem non habente se Materia ut conditione ex dictis supra. Ergo Materia respectu formæ eductæ, est vera causa.

Quæ in contra objici possent solventur, ubi de eductione

Assero 2. *Causam materialem respectu compositi non esse veram causam*; quod enim aliqui dicunt esse veram causam intrinsecam, de hoc ipso quærendum erit: An esse veram causam intrinsecam, sit esse veram causam? & quidem materiam respectu compositi esse veram causam, etiam ii negant, qui ponunt, quod sit vera causa, respectu formæ materialis.

Ratio 1. Formatur à quodam pro asserto: componere non est causare; alias etiam Trini-

tas personarum, quæ constituit Trinitatem, esset causa Trinitatis.

Responderi possit; Quòd componere per modum actus & potentiæ, sit verè causare, quo modo personæ non componunt Trinitatem.

Ratio 2. est; Impossibile est esse causam Physicam, & nemine cogitante causantem, & non habere effectum, à se nemine cogitante distinctum; impossibilis enim est causa sine effectu: aliàs etiam id, quod non est causa, posset esse causa; nam posset esse nihil causans, & tamen esse causa, adeoque cùm non sit causa, quia nihil causans, esse nihilominus causa, sed materia (idem dic de forma) respectu compositi non habet talem effectum, quia compositum ut infra videbimus, nihil est præter Materiam & Formam & Unionem. Ergo.

Ratio 3. Materia & forma, vel simul sumptæ, & per modum unius, vel simul sumptæ in sensu distributivo, causant compositum; nullo modo ex his, causant illud: Ergo absolutè non causant. Minor probatur: Materia & forma simul sumptæ, & per modum unius, sunt ipsummet compositum, quod seipsum causare non potest; non etiam simul sumptæ distributivè, causant compositum, quia simul sumptæ distributivè, sunt ipsa Materia, vel ipsa forma: materia autem Materiam, forma formam non causat: non etiam ad invicem se causant, quia hoc non est compositum causare, cum ad invicem sumptæ, non sint compositum. Quando autem à Philosopho numerantur quatuor causarum genera, numerantur non quòd ratione compositi sint quatuor, sed quia causat v. g. Materia formam eductam, idque vera causalitate, cumque plures sint materiales formæ præ creatis, ad has maximè attendit.

Quæres 3. *Quæ sit causalitas causæ materialis?* Censet Arriaga, actionem quâ agens producit formam, esse idem realiter, cum passione, quâ subjectum eandem formam sustentat, Recentior Suarez in fieri causalitatem materiæ, dicit esse ipsam generationem, prout sit dependenter à Materia, in facto autem esse, dicit hanc causalitatem Materiæ in formam, esse ipsam generationem, prout dependet à materia. Complutenses tenent in fieri causalitatem materiæ in formam, esse generationem, in facto esse Unionem, prout recipitur in materiâ. Pontius Suarez, Ruvius, Unionem dicunt esse causalitatem.

Assero primò: *Vnionem prout receptam in Materiam, non esse causalitatem Materiæ in formam eductam.*

Ratio prima est. Tum quia id quod est causalitas in formam, debet esse tale, ut ubicunque reperitur, hoc ipso reperiatur forma educta; hoc enim deposcit natura causalitatis, sed non ubicunque reperitur unio recepta in materia, illic est forma educta, ut scitum est in composito humano, in quo Unio recipitur in Materia, & tamen anima non est forma educta. Neque dicas cum Pontio: Non unionem quamcunque esse causalitatem, sed unionem à qua in esse & in suo fieri dependet forma: nam hoc ipsum probandum fuisset, esse scilicet illic unionem, non ejus conditionis, qualis est in homine, sed involventem illam adstrictionem ad se formæ, idque non supponendo eam in ipsa forma, sed in se illam importando. Si enim supponitur illa in ipsa forma, quærere restabit, quæ sit causalitas causæ Materialis, in formam talis conditionis? Tum quia vel implicat contradictionem, formam eductam tali omninò unione uniri, quali unitur anima rationalis, ita ut diversitas peti debeat non ab unione, sed ab ipsis extremis, vel non potest tali unione uniri: si non potest, quæ in hoc implicantia; si potest, ergo talis unio non rectè explicat causalitatem materiæ in formam eductam, cum possit esse unio, adeoque causalitas per te & non respondere forma educta, sed forma creata. Tum quia impossibile est, ut ab unione dependeat forma educta in fieri & in esse, & tamen à causalitate dependere debet; quod ipsum probatur, quia pro illo priori, pro quo ponitur eductio, nec dum intelligitur unio, quia ante existentiam formæ eductæ, præintelligitur eductio, & non potest præintelligi unio, quia hæc sequitur existentiam, sequereturque quòd pro illo priori unio, nihil uniret, pro illo scilicet priori, pro quo intelligitur ante existentiam. Ergo unio, non est causalitas, de qua quæritur.

Ratio secunda. Quando conservantur divinitus formæ materiales sine subjecto, sunt verè eductæ actu, consequenter est illic ratio constituens formas eductas, in ratione eductarum actu, & tamen non est unio. Ergo apparet unionem non stare in eductione.

Ratio tertia est; Non implicat, contradictionem esse aliquam formam materialem eductam, & tamen non unitam: Ergo apparet eductionem, quæ idem est cum causalitate materiali, non esse unionem, quodsi dicas, unionem esse causalitatem in compositum, non in formam; quæro, quæ sit causalitas in formam? & quid à parte Materiæ se tenens eductio: demum sicut relatio, est, quid posterius termino, nec est ejus causalitas; ita & unio est posterior forma educta, nec potest esse ejus causalitas.

Assero secundò. *Causalitatem materiæ non esse ipsam generationem, prout dependet à materia,* seu quod idem est, non esse ipsam receptionem actionis.

Ratio. Tum quia receptio actionis nihil aliud est, nisi unio cum Materia actionis: Ergo si, ut visum est supra, unio non est causalitas materiæ, neque erit receptio. Tum quia nulla causalitas recipitur in causa, sed in effectu; in eo enim

enim recipitur quod causat, & si reciperetur in causa, causam causaret; sed generatio formæ prout dependet à materia, inquantum idem est cum receptione, recipitur in ipsamet materia. Ergo non est causalitas illa receptio Generationis. Tum quia, accipiendo hanc ipsam phrasim: causalitas materiæ est ipsa generatio, prout dependet à materia; illa nihil explicabit, quærere enim restat, quid est hoc, illam pendere à Materia? pendentia importante causalitatem materialem; nam etiam creatio animæ rationalis, est productio suo modo pendens à materia, quia scilicet non producitur, nisi ad exigentiam dispositionum receptarum in materia. Quæ ergo illic est specialis dependentia? & per quid forma non habens jus existendi in universo independenter à Materia, per quid inquam, hic talis terminus, causatur à materia? Tum quia effectus recipiens actionem, quæ receptio vocatur passio, non dicitur causare seipsum materialiter; quomodo ergo similis receptio in Materia, salvabit causationem materiæ? Tum quia præter receptionem & passionem in Materia, vel datur alia receptio in effectu, vel non datur; si non datur? quomodo tunc salvabis, quod illa receptio sit causalitas Materiæ in formam, cum forma, nec illam ponat, nec illam recipiat: si autem datur? quomodo una actione posita duplex respondebit, passio & receptio, præcipuè cum Materia non sit terminus illius passionis, sed forma. Tum quia si nihil obsit duabus causis distinctis & sibi in agendo non subordinatis, debet dari distincta causalitas. Materia autem & efficiens, non sunt sibi subordinata, quia subordinatio vel est inter principale & instrumentale, vel inter causam magis universalem & causam primam & secundam; jam autem materia respectu efficientis, neque est instrumentum, nec causa magis restricta, nec causa secunda. Tum quia causalitas debet esse ratio ultima, quare Materia causet, sed illa generatio non est quid tale; si enim quæram: quare materialis forma causetur à materia? Respondebis quia generatur generatione dependente à Materia; hoc ipsum autem est quod ego quæro, quid sit istud dependere à materia? vel quare dependere à materia est ejus causalitas? Tum quia non implicat contradictionem, quòd generatio sit dependens à Materia, nec tamen per hoc sequatur, illam dependentiam esse causalitatem materiæ: multa enim sunt quæ dependent ab alio, nec tamen sunt causalitas, per quam illud à quo dependent, agat, sed potius per quam agatur & fiat. Sic v. g. Creatio non est causalitas creati, sed creatoris, & tamen dependet à termino ad quem terminatur illa creatio. Ipsa item generatio, non tantum est dependens à Materia, sed etiam est dependens ab ipsa forma, & tamen non est generatio causalitas formæ, per quam forma agat; Neque valet si dicas; in adlatis exemplis esse dependentiam, tanquam à termino quem causat, nam saltem inde sequitur, quod dependentia ab alio, non jam seipsa faciat illud aliud agere seu causare, & non ostendis quare faciat agentem seu causantem materiam. Tum quia rationes, quæ in oppositum adferuntur non convincunt, quarum non paucas refutatas videbis apud Arriagam Sect. 1. *Sed insuper*

Dices: Vel causalitas materialis dependet à sola materia, vel etiam ab agente; si à sola materia: Ergo causalitas illa, non est facta, quia non habet causam efficientem, nam materia sola erit causa materialis; dicere autem illam causalitatem non esse factam, omninò est Chimæricum. Ergo illa causalitas dependet à causa efficienti; sed non dependet ut terminus. Ergo ut via & actio illius: ergo ulterius causalitas materialis est etiam actio causæ efficientis.

Respondetur. Retorquendo argumentum: emanatio passionum, qualis est emanatio quantitatis à materia, vel dependet à sola materia, vel etiam ab agente; non à sola materia, quia aliàs non esset facta quantitas; non etiam ab agente creato, quia illud non agit nisi supponendo quantum. Deinde dici potest, sicut est illa causalitas materialis, ita & facta est in genere causæ materialis, distinguetur à productione in divinis reperibili, quæ non involvit causalitatem, nec esse facti.

Instabis. Non sunt multiplicanda Entia sine necessitate, nulla autem necessitas multiplicandi condistinctam causalitatem Materiæ à causalitate formæ.

Respond. Esse necessariam, ob rationes supra adlatas, & insuper ex eo, quia per oppositos multiplicantur magis entia sine necessitate, quia mutatis agentibus in conservatione v. g. effectûs materialis, deberet etiam mutari causalitas causæ materialis quæ multiplicatio & variatio nullam habet necessitatem. *Ut explicetur quid sit causalitas materialis:*

Præmitto 1. *In ordine ad hoc, ut constituatur forma, quæ connaturaliter exigat esse & conservari nonnisi in subjecto, non est necessaria ulla causalitas intermedia causæ materialis.* Sed hoc ipso quia producitur ab agente talis, sine ulla superaddibili causalitate materiæ, talis est.

Ratio præmissi. Tum quia, quod seipso dependet, non causatur per distinctam causalitatem quæ sit modus, vel non sine modo, nam hæ causalitates necessariæ sunt, nonnisi ad tollendam indifferentiam, quæ in istis, quæ seipsis dependent, nulla est, ut notum est ex materia de Modis; sed Forma seipsâ dependet à materia, in hoc, quod est esse & conservari connaturaliter nonnisi in materia. Secluso enim omni alio superaddito, & relictâ sola illius entitate, habebit indigentiam hanc materiæ; relicta enim sua sola entitate, adhuc non erit quid spirituale, nec quid completum. Hinc non habebit jus exi-

stenti-

ſtendi extra materiam. Et ſicut non indigere materiâ in anima ſpirituali, non conferetur illi per aliquid ſuperadditum, ita & prædictum indigere, non conferetur formæ materiali per aliquid ſuperadditum. Et certè, ponamus illud ſuperadditum tolli, manere autem formam in entitate materialem; vel habebitur adhuc in illa forma indigentia, ut connaturaliter nonniſi in materia eſſe & fieri poſſit, vel non habebitur; Si habebitur: Ergo immerito illi ſuperadditur; ſi non habebitur: ergo vel evaderet ſpiritualis, vel ratione ſuperadditi naturam ſuam talem habebit, & tamen v.g. homo non per aliquid ſuperadditum animal rationale eſt: Ergo idem dicendum de forma materiali, cujus etiam natura eſt, non poſſe fieri & conſervari connaturaliter ſine forma. Tum quia defacto in Euchariſtia accidentia ſunt ejus naturæ, ut connaturaliter exiſtere exigant unita materiæ, & tamen nihil illic eſt, niſi entitas ipſorum accidentium: & licet illic ſuppleatur cauſalitas materialis, non ſupplebitur tamen in ordine ad hoc, ut conſtituantur indigentes materiæ; ad eſſe ſuum connaturale. Tum quia, aliæ etiam indigentiæ, non conſtituuntur per diſtinctam aliquam cauſalitatem, & ita indigentia pecuniæ non conſtituitur per diſtinctam cauſalitatem, nec indigentia concurſus, quæ eſt in creatura, reſpectu Dei cauſatur per diſtinctam cauſalitatem: Ergo idem in præſenti dicendum.

Præmitto 2. *Præter indigentiam, quam habet forma: ut eſſe & fieri connaturaliter non poſſit niſi in materia, recipit influxum quendam à materia, qui appellari poteſt materialiſatio.*

Ratio. Quia niſi hic influxus ponatur, non intelligetur per quid cauſetur forma, ita indigens produci & conſervari.

Præmitto 3. *Hunc influxum eſſe jus in materia, ut aliquæ formæ, independenter à ſe, exiſtere, & fieri naturaliter, non poſſent*; & quia omni juri reſpondet debitum, reſultat etiam in formis quibusdam debitum, ut connaturaliter nonniſi dependenter à materia exiſtant, jusque hoc ſuum exercet materia illo influxu, quem appellamus materialiſationem, ſed de hoc ubi de eductione. *His præmiſſis,*

Assero 3. *Cauſalitatem materiæ eſſe influxum quendam in formas, qui influxus appellari poteſt materialiſatio.* Aſſertum manet explicatum in præmiſſis. Porrò ratio aſſerti eſt: Tum quia cauſa materialis habet ſuum influxum ſeu cauſalitatem; ſed non ſalvatur hæc cauſalitas per actionem, nec per unionem: Ergo per dictum influxum, neque enim aliud quidquam oſtendi poteſt. Tum quia in Sacramento Euchariſtiæ, cenſent omnes ſuppleri à Deo, quamvis in diverſo genere, influxum cauſæ materialis; ſed non ſuppletur unio ipſa, quia non apparet modus, quô unio ſuppleri poſſit, aliàs poſſet Deus compoſitum verè facere deficiente unione, & ſupplente Deo defectum illius. Et ſicut verè id accidentia habent, quod haberent, ſi in illa influeret materia, licet in diverſo genere, ſic verè poſſet eſſe compoſitum ſine unione, quamvis non eodem modo, non etiam in Euchariſtia, ſupplet Deus actionem, prout dependet à materia: quia quamvis fuerit decretum, de illa non ſupplenda, ſi modo hoc, quod debetur à materia indigentiæ formarum, præſtaret, verè ſuppleret cauſalitatem cauſæ materialis: Ergo cauſalitas materialis ſtabit in illo jure materiæ & obligatione formæ, quia ſcilicet Deus, præbet concurſum, qualem præberet, ſi uniretur formæ; & licèt hic influxus concomitanter depoſcat unionem & ex conſequenti, non tamen formaliter eſt ipſemet ille influxus, & illa cauſalitas, ſed ad illud jus in Materia, & obligationem in forma, tum primum conſequitur Unio: Tum quia, niſi ponatur hic influxus, per nihil diſtinguetur creatio ab eductione.

Quæ hîc objici poſſunt vel in confirmationem explicationemque adferri, videantur ubi de eductione. *Neque inde ſequetur*: Materiam eſſe cauſam efficientem, quia illa cauſalitate non efficitur ſimpliciter eſſe, ſed tantùm eſſe ſuſtentantis & ſuſtentati conſtituitur. *Ex dictis autem*

Colligis effectum proprium materiæ, eſſe formas materiales, improprium, compoſitum.

DIFFICVLTAS II.

Reſpectu quorum Materia exercet rationem materiæ.

Sub hoc univerſali titulo duo inquiremus 1. An accidentia recipiantur in Materia, an in toto compoſito? 2. An accidentia immediatè recipiantur in Materia, an media quantitate? *Sit*

Punctum Difficultatis I.

An accidentia recipiantur in ſola Materia?

Non procedit Titulus de accidentibus ſpiritualibus, hæc enim indubiè recipiuntur in anima rationali, quia cùm poſſint habere ſubjectum ſibi proportionatum in gradu Entis, illud ſibi vendicabunt: ſed procedit quæſtio de accidentibus materialibus, iisque communibus utrique mutationis termino, quale accidens eſt Quantitas, primæ qualitates, &c.

Digen-

Dicendum est. *Accidentia communia in sola Materia recipi.* Est Conclusio communis contra Thomistas.

Probari solet primo. Argumento quo utitur Arriaga: Eadem quantitas & eadem accidentia communia, sunt in sequenti composito quæ fuerunt in antecedenti. Ergo idem utrobique habent subjectum, non enim de uno subjecto in aliud migrare possunt.

Confirmatur. Quia in eo recipitur quantitas & alia accidentia communia, unde educuntur, sed educuntur è sola potentia materiæ. Major probatur: in eo recipiuntur accidentia, in quo ut recipiantur, dicunt connaturalem exigentiam; sed connaturalem exigentiam habent, ut in eo recipiantur unde educuntur, quæ ipsa eductio, est ista exigentia. Minor principalis probatur. Tum quia tota ratio eductionis salvari potest, si educantur è sola materia: ad quid ergo multiplicabuntur entia? Tum quia è sola materia educuntur formæ substantiales; ergo & accidentales. Tum quia antecedunt positionem compositi generandi, &c.

Probari solet secundò. In composito humano quantitas immediatè recipitur in materia: ergo & in aliis. Antecedens probatur. Quia non potest recipi in anima, quæ est in entitate spiritualis.

Respond. primò. Prado apud Oviedo, quòd anima rationalis, quantumvis secundùm ultimum sui gradum & entitatem in se sit spiritualis, adeoque incapax quantitatis, inquantum tamen dat esse corpori, capax est quantitatis.

Contra. Anima rationalis secundùm ultimum sui gradum non recipit quantitatem: ergo nec secundùm quod dat esse corporei, quia secundùm quod dat esse corporei, est eadem entitativè, & non minus spiritualis. Deinde receptio quantitatis Physicum quid est: si est physicum, rei indivisibili & partes non habenti, convenire non potest: ut secundùm quid recipiat. Et sicut si calefieret per impossibile Angelus, totus calefieret, ita secundùm totum esse deberet recipere anima quantitatem.

Respond. 2. Recipi quantitatem etiam in anima rationali eò quòd nulla sit ratio id negandi. Si enim dicas quòd quantitas rei spirituali effectum suum formalem tribuere non possit, id non convincit, nam sensationes materiales recipiuntur in materia, & tamen materiam non reddunt sentientem, non estque major materialitas in quantitate, quàm in ipsa materia, quæ tamen naturaliter unitur animæ spirituali, & quamvis concedatur, ex anima illam educi non posse, cur educta è materia connaturaliter recipi in anima non poterit?

Contra. Quia si nihil obsit, debemus proportionare subjecta & actus; nihil autem obest, si non ponatur quantitas in anima. Deinde sensationes recipiuntur in materia organi, & nego quòd illud non reddant sentiens. De unione Materiæ cum forma dispar est ratio, quia obest illam non ponere, obest inquam ipsa ratio compositi substantialis, quæ supponitur dari & non perficeretur unione hac negata; sed de hoc fusius alias.

Respond. 3. Saltem falsam esse conclusionem in composito ex forma materiali, quæ etiam est capax quantitatis.

Contra est. Quia materia compositi humani est sufficiens ad recipiendam quantitatem: ergo & materia, quæ sustentat formam substantialem materialem. Deinde non appareret, quomodo attemperare receptionem suam possit materia, ut det locum receptioni perficiendæ, in forma substantiali.

Probatur 3. Quia nullum est fundamentum & nulla necessitas tribuendi hanc vim etiam formæ, vel enim est illa spiritualis, & sic incapax est quantitatis, quia alias dicam capacem frigoris & caloris, adeoque mutari illam per accidentia, consequenter nec erit necessitas contra communem Theologiam elevandi ignem ad urendas animas, siquidem calorem naturaliter recipere potest; vel certè illa forma esset materialis, & sic adhuc non posset recipere quantitatem, quia per illam redderetur impenetrativa, quomodo ergo uniretur omnibus partibus materiæ?

Objicitur primò. Auctoritas Aristotelis 7. Metaph. tex. 8. ubi censet Materiam non esse quid, neque quantum, &c.

Respondetur. Illo loco vult Aristot. quòd Materia non sit quantitas, nec quid determinatum ad habendam nonnisi quantitatem, sed esse subjectum istorum omnium. Vel dicit, materiam non esse subjectum denominationis accidentium, hoc enim competit ipsi composito.

Instat Mastrius Disp. 3. num. 4 ex aliis auctoritatibus.

Prima auctoritas. Prima substantia primò substat accidentibus, & ea corrupta nihil remanet: ex capite de Substantia.

Respondetur. Loqui Aristotelem de subjecto denominationis, non autem de subjecto receptionis.

Secundus Locus 1. de generat. tex. 23. distinguit generationem ab alteratione, quia subjectum alterationis est compositum, generationis materia prima.

Respondetur. Aristotelem non plus velle, quàm quod possit aliquid alterari, non generari, manente composito: sed inde non sequitur, alterationes illas non in materia, sed in composito, recipi.

Tertius Locus ex 7. Metaph. tex. 4. quod substantia à toto genere est prior accidente, & totum per se, supponitur toti per accidens.

Respon-

Respondetur. Quamvis ponatur sola materia receptiva formarum accidentalium, adhuc verum erit dicere substantiam esse priorem accidentibus, supponeturque totum per se toti per accidens, quia ipsum totum per accidens, exigitur ab ipso toto per se; exigitiva autem licet non Physicè, in ratione tamen exigitivorum, priora sunt præexigitis, estque major proportio inter materiam & formam substantialem in ratione entis, sed non in ratione prius informabilis; nam forma præexigit ante se tanquam dispositiones accidentia, quæ jam tunc nonnisi in materia recipi poterunt, antecedens enim compositum non exigit, sed supponit illas dispositiones, licèt subjectum denominationis motus illius, sit compositum, quod, solùm voluit Aristoteles 5. Phys. t. 3.

Objicitur secundò. Materia non potest recipere accidentia, quousque non sit subsistens: quia si actio subsistentiam agentis requirit & passum, sed materia non est subsistens quousque sit informata forma substantiali, subsistit enim subsistentia formæ. Ergo.

Respondetur. Sicut per Thomistas ad receptionem formæ substantialis, non requirit Materia subsistentiam, cùm illam primùm per formam recipiat, sic nec requiret ad formam accidentalem. Neque valet si dicas: ad recipiendam subsistentiam non est necesse habere aliam subsistentiam, imò absurdum est illam habere: cùm ergo forma substantialis det rationem subsistentis materiæ, non debebit ante habere illam materia. Non inquam valet si dicas, quia saltem prius naturâ deberet supponi subsistens quàm recipiens formam, quia sicut præsupponitur prius natura ad actionem subsistentia, ita debet præsupponi ante Receptionem; non posset autem prius natura supponi subsistentia ad receptionem formæ, si subsistentia habetur à forma. Deinde negari potest, quòd materia habeat subsistentiam à forma.

Objicitur tertiò. Quantitas est proprietas totius compositi. Ergo recipitur in toto composito.

Respondetur. Etiam intellectio dicitur de toto homine, & tamen non recipitur in corpore hominis, sufficit ergo ad hoc, esse unitum cum eo, quod recipit in se, vel intellectionem, vel quantitatem. Deinde, quantitas est proprietas totius hominis tanquam subjecti denominationis, non autem tanquam subjecti sustentationis, & inhæsionis. Fundatur hæc responsio in textu Aristot. qui 5. Metaph. tex. 18. *Quædam*, inquit, *secundùm accidens dicuntur quanta, eo quòd illud cui insunt quantum quid est. Nec obest*, quod prius sit ens per se, quam per accidens, hæc enim prioritas est secundùm intentionem & dignitatem, non secundùm executionem. Quamvis autem non recipiantur accidentia materialia in anima vel forma materiali, non frustra laborat, dum se ad illa vult reducere, vel illa acquirere Forma, quia bonum materiæ cui illa unitur, est bonum formæ, per communicationem. Quanquam dici posset, quod formæ accidentales, pro quibus specialiter solicita est forma substantialis, recipiantur in eadem forma substantiali, hæ enim non sunt dispositiones ad formam, adeoque præcedentes formam, sed potius passiones formæ.

Objicitur quartò. Anima rationalis quamvis recipiatur in materia quanta, quia non recipit in se quantitatem, non est quanta. Ergo & forma substantialis materialis, si non recipit in se quantitatem, non erit quanta.

Respond. Solet, negando causalem, sed ideo non est quanta, quia non habet partes entitativas. Sed quid si aliquis diceret, formas etiam materiales non esse quantas formaliter, ex eo, quia in se non recipiunt quantitatem, & si reciperent redderentur impenetrativæ corporis cui uniuntur; quamvis autem habeat forma materialis partes entitativas, & dividi possit in brutis, saltem imperfectioribus, non sequitur, debere jam esse illam formaliter quantam, quia albedo, sapor, &c. habent etiam partes suas entitativas, suntque formæ divisibiles, & tamen non habent propriam quantitatem, sed dividuntur & extendi dicuntur ad extensionem quantitatis ipsiusmet subjecti, illiusque quantitate quantisantur, nec redduntur non penetrativæ, quia non habent quantitatem distinctam ab ipsamet materia, & tamen impenetratio debetur nonnisi duabus quantitatibus propriis, qualem habent propriam singulæ partes Materiæ.

Objicit quintò Prado apud Oviedo: Ex accidenti & materia vel fit unum per se, vel unum per accidens: non fit unum per se; quia sunt partes diversi ordinis: non etiam fit unum per accidens; quia hoc debet reduci ad unum per se, adeoque accidentibus præexistet forma.

Respond. Negando quòd illud ad quod reducitur aliud, debeat præexistere illi; reduci enim est ordinari ad aliud, id autem ad quod est ordo, non est necesse præexistere, nam omnipotentia dicit ordinem ad creaturas, quæ illi non præexistunt. Negatur ulterius, quod istud reduci ad unum per se, sit reduci tanquam ad subjectum inhæsionis, quamvis sit reduci tanquam in finem, Denique concedo, tunc fieri unum per accidens; transeat quòd præexistat unum per se, uni per accidens, sed inde nego sequi, quòd in toto illo præexistente, recipi debeant accidentia ad illud ordinata. Unde etiam quamvis forma substantialis, non uniatur media quantitate materiæ, hoc sensu, qua si per prius substantialis forma uniatur quantitati, per posterius materiæ: unitur tamen media quantitate hoc sensu, quia præsupponatur, quantitas

unita

unita materiæ ante unionem cum forma substantiali.

Pontius cùm teneat in compositis constantibus rationali animâ, solam materiam esse subjectum quantitatis, censet in compositis aliis totum compositum esse subjectum: sed argumenta illius probant, etiam in compositis ex anima rationali recipi quantitatem. Quare autem etiam in talibus compositis non recipiatur quantitas, in utroque extremo ratio est: quia quod fieri potest per pauciora, frustrà fit per plura, potest autem sola materia recipere illa accidentia. Nec est major ratio de talibus, ac de constantibus animâ rationali; natura autem sui ordinis tenax, si in Uno recipit se sola quantitatem, recipit & in alio, præcipuè cùm etiam ad formas inanimatorum requirantur dispositiones, quæ antecedunt introductionem formæ, adeoque recipi in forma, non poterunt. In argumentis etiam aliquibus supponit distinctionem realem compositi, à partibus simul sumptis unitis. Concedimus tamen cum Aristotel. 5. Physic. tex. 8. & primo de Gener. tex. 24. per hoc distingui generationem & alterationem, quòd generatio pro subjecto dicat Materiam primam, non habentem adhuc formam, quæ generatur. Posterior autem supponit Materiam informatam jam forma substantiali; sed nego illam recipere debere illas alterationes, recipit quidem immediatè Materia formam substantialem, quia si illam immediatè non reciperet, non haberet forma aliud subjectum, cum quo posset componere immediatè totum substantiale, benè autem quantitas non recepta in utraque parte compositi, habebit adhuc suum subjectum, ipsammet materiam. Supponit etiam, sed immeritò, Pontius, quasi quantitas non sit dispositio ad quascunque formas, cùm agens illas introducens connaturaliter in subjectum non extensum agere non possit.

Alia argumenta in oppositum.

Objicit sextò Mastrius. Si materia est subjectum inhæsionis omnium accidentium, ergo nullus motus erit violentus, quod est contra omnem Philosophiam. Sequela probatur. Quia materia nullam formam recipit violenter, & tamen motus dicitur naturalis vel violentus, juxta inclinationem vel repugnantiam subjecti.

Respondetur. Motum aliquem esse violentum, non subjecto illius immediatè receptivo, sed composito, in quo continetur recipiens, quod compositum habet jus, ut in se contenta materia, insidias sibi non struat, receptione contrariæ sibi formæ accidentalis.

Instat primò Mastrius. Ergo motus ille simpliciter vel per se erit naturalis, secundùm autem quid violentus.

Respondetur. Cùm stante composito ipsum compositum habeat rationem per se & simpliciter, & cùm ille motus sit illi composito violentus, ideo non erit jam ille motus naturalis, sed simpliciter violentus; secundùm autem quid, hoc est, secundum subjectum in quo recipitur, naturalis.

Instat secundò idem. Violentia & naturalitas in motibus simpliciter & per se attenditur, in ordine ad id, quod per se movetur, non in ordine ad id, quod movetur per accidens & ratione alterius.

Respondetur. Per se moveri duplex cogitari potest. Primùm per se moveri, est moveri in se recipiendo motum subjectivè, sic per se moveri non competit composito. Deinde per se moveri, est moveri id, quod habet rationem principalis, in se stantis, adeoq; talis, simpliciter, licèt non recipientis illum motum, nisi in aliquo sui, tale per se moveri competit composito: illud enim habet rationem principalis & in se stantis, cumque nonnisi ratione alterius, hoc est materiæ, debeat ille motus esse naturalis, hoc ipso per accidens, seu ratione alterius, erit naturalis, per se violentus.

Instat tertiò. Si mobile per se habeat inclinationem ad illam formam, motus est naturalis simpliciter; si repugnantiam est, violentus. Sed mobile per se per nos est materia: Ergo motus ille erit per se naturalis.

Respondetur. Mobile per se est duplex, ut dictum: mobile per se, id est quod movetur, & habet rationem talis simpliciter & per se, & tale est compositum; aliud est mobile per se, quod per se & in se recipit, & hoc est materia, inclinatio autem debet pensari, illius per se, primo modo sumpti, quam quia non habet, erit necesse, ut ille motus sit violentus; cùm enim ipsum compositum habeat rationem principalis, etiam ejus inclinatio habebit rationem principalis, & quia ipsum compositum ad illum motum non habet inclinationem, ideo fiet ille motus contra inclinationem principalis, adeoque simpliciter violentus erit.

Objicit septimò. Anima non est immediatè receptiva visionis, sed ipsum organum, quod est compositum ex anima & determinata parte corporis, quod organum seu oculus videt.

Respondetur. Quando dicitur, quod oculus videat, dicitur id de oculo, tanquam de subjecto denominationis, quòd scilicet visio toti organo tribuatur, non autem de subjecto receptionis, vel alia phrasi certe est id verum, de subjecto recipiente denominationem, & hoc subjectum est compositum, quod est oculus, non autem de subjecto recipiente formam.

Instat primò. Illæ operationes sunt totius conjuncti, ut principii operativi: Ergo etiam erunt totius, ut subjecti recipientis.

Respondetur. Etiam operationes sunt totius conjuncti, ut principii operativi denominativè, non autem elicitivè, cùm enim materia oculi non sit vivens, non poterit moveri ab intrinseco ad visionem, sed hoc competit animæ, licèt in in oculo exercere; consequenter totum illud quod est oculus, erit principium operativum denominativè, non elicitivè, ita & erit oculus principium receptivum denominativè, non formaliter, & ut salvetur quòd non recipiatur in passo ab agente diverso, sufficit quòd ipsum agens, quod est anima, sit conjunctum receptivo principio, imò ipsa utpote spiritualis, non potest esse capax receptionis materialium. Per hoc tamen non negatur, oculum esse instrumentum visionis.

Instat secundò. Ergo operationes illæ non dicuntur cum omni proprietate immanentes, quamvis enim non recipiantur in passo ab operante diviso, recipiuntur tamen in passo distincto.

Respondetur. Negando, quòd non sufficiat ad propriam immanentiam, ne actio recipiatur in passo diviso, modo sit unitum substantialiter agens ipsi passo, præcipuè autem quia adhuc recipitur in oculo, qui est instrumentum agendi.

Instat tertiò. In eodem subjecto recipitur species impressa & expressa, sed species sensibilis impressa recipitur in toto conjuncto, & species intelligibilis recipitur in intellectu.

Respondetur. Etiam species impressa sensibilis, nonnisi in Materia recipitur, si tamen sit species impressa intelligibilis, recipietur in intellectu seu anima; sed inde non sequitur recipiendam in anima etiam speciem sensibilem, quia jam Materiale reciperetur in spirituali, quod repugnat. Quòd autem dicit, non excludi ne aliquid sit subjectum denominationis, quod est subjectum inhæsionis, id verum est, sed negatur non posse esse aliquid subjectum denominationis, quamvis non sit subjectum inhæsionis, consequenter poterit totus oculus denominari videns, quamvis oculus non totus recipit visionem, sed nonnisi secundùm aliquam sui partem, ut nasus recipit solus similitatem, & tamen homo appellatur simus.

Punctum Difficultatis 2.

An accidentia Materia subjectet in genito, quæ fuerunt in corrupto?

Titulum sic alii proponunt: An detur resolutio usque ad materiam primam. Nectitur autem difficultas, cum priori sic, si in materia reciperentur accidentia & non in forma, tunc eadem numero Materia posset sub aliam etiam formam accidentia eadem deferre numero: sed non potest deferre eadem, qui datur resolutio ad Materiam primam. Ergo. Ut titulo argumentoque satisfiat,

Dicendum est. *Aliqua accidentia eadem esse numero sub utroque mutationis termino*, vel alia phrasi: Non dari resolutionem ad materiam primam. Ubi conclusio negat minorem argumenti adlati.

Probat primò Oviedo: Si deficerent accidentia omnia præcedentis compositi, vel deficerent ob defectum causæ conservantis, vel ob contrarietatem cum forma opposita, vel ob defectum subjecti; nullo modo ex his debent deficere, quod probatur, quia accidentia communia causam sui conservativam habent Deum. Rursùs accidentia communia, cum subsequenti forma non habent contrarietatem, imò sunt bonum illius requisitum, hinc in sententia Thomistarum, similia succedunt illis accidentibus alia, non etiam deficiunt ratione subjecti, quia hoc utrobique idem est, nempe materia. Deinde ad hoc, ut dicantur eadem accidentia non deficere deficiente subjecto, sufficit ut subjectum adveniat novum, potens ad illa servanda, ut defacto est potens per Thomistas, similia accidentia conservare.

Hoc ipsum sic aliter illustrat. Non minus dependet accidens à principio activo, quàm passivo, sed succedente alio principio effectivo, potente aliàs ponere similem effectum, potest conservare antecedentem effectum, ut patet in calore, qui ab antecedenti igne productus, conservatur à subsequenti. Ergo succedente etiam alio principio passivo, potente subjectare, similia accidentia ab eodem conservari poterunt.

Responderi potest huic argumento. Procedit argumentum, supponendo cum Thomistis, quòd in toto composito subjectentur accidentia, & nihilominus non sequi, quòd eadem accidentia non maneant in utroque mutationis termino. Sed multum probat, quia probat accidentia posse de subjecto in subjectum transire eadem numerò, quod & Thomistæ & communis Philosophia negat: non negat autem, quòd à diversis agentibus in genere causæ efficientis conservari posset, cùm id etiam à posteriori pateat in conservatione caloris, quam exhibet Deus amoto igne, nihil autem simile videmus de transeundo subjecto in subjectum.

Addit Arriaga, quòd si accidentia possent mutare subjectum inadæquatum, possent etiam mutare adæquatum, sicut causa efficiens, quæ succedit, non tantùm partialiter, sed & totaliter potest causare effectum, à præcedenti causa producta. Sed Hurtad. apud Oviedo censet id fieri posse, modo novum subjectum applicetur, hæc tamen concessio Hurtadi est contra receptum principium, accidentia de subjecto in subjectum non transire.

Sed

Sed quæ ratio assignanda foret, quòd accidentia de subjecto in subjectum transire non possint.

Prima Ratio assignari posset auctoritas.

Respond. Hujus ipsius auctoritatis requiri rationem.

Secunda Ratio, quia illa accidentia vel potest producere agens, vel non potest, si potest: potiùs nova producet, idque ob bonum universi consurgens ex varietate & novitate entium; si autem non potest similia producere, vel sint communia, debebit illa servare.

Responderi potest: Primam partem multum probare, quia probaret, quòd ignis subsequens antecedentem calorem non conservet, sed producat novum; secunda pars etiam non convincit, quia si non potest illa producere, vel illa sunt communia, cur illa transferre non poterit de subjecto in subjectum.

Tertia Ratio sit, quia non apparet, quæ sit, qualis, & quomodo perficienda actio translativa accidentium, destructiva unionis antecedentis, quæ tamen in accidentibus communibus non est contraria, sicut nec ipsa accidentia sunt contraria, cùm tamen ordinata sit actio ad opposita debellanda: denique cùm accidentia educuntur è potentia subjecti, bonum nonnisi illius debent esse, ex quo educuntur; hinc & subjectum è quo educuntur, petit ne bono suo spolietur, & subjectum subsequens petit, ut è se educantur, ut sint bonum illius, & ne frustretur felicitate, ut sua vis passiva reducatur in actum, per eductionem ex se horum accidentium, ideò è subjecto ad subjectum non transferentur, imò minueretur miraculum Eucharisticum, si accidentia à subjecto separari possint, cum vi transferendi illa in aliud subjectum.

Probari solet secundò. Videmus accidentia, quæ fuerunt in corrupto, manere in genito, vel quæ fuerunt in vivente, manere in cadavere; ergo apparet, quòd non fuerit facta resolutio usque ad materiam primam.

Respondent Thomistæ, non esse eadem accidentia, sed similia.

Contra, quia nulla ratio est, quòd sint similia & non eadem, cùm id nec ratio nec experientia ostendat.

Probatur tertiò Conclusio. Et esset resolutio usque ad materiam primam, & non esset: esset, ut supponitur; non esset ut probatur: quia vel unitur Forma subsequens materiæ dispositæ vel indispositæ; si dispositæ, ergo invenit illic dispositiones, adeoque non venitur ad materiã resolutam, seu carentem etiam accidentibus; si unitur indispositæ materiæ, ergo non unitur naturaliter, quia forma non educitur nec creatur, nisi ad exigentiam, & præsuppositis dispositionibus.

Respondetur. Primò Rubio, quòd antecedentia dispositionum, quæ pro illo instanti non sunt, expellat formam priorem, quam expulsionem non potest non sequi nisi hæc forma.

Contra. Tum quia hæc, quæ non potest non sequi forma, vel invenit materiam dispositam, vel non, reditque argumentum factum. Tum quia expulsio formæ est negatio, seu non esse formæ; negatio autem formæ non exigit magis hanc quàm illam formam, ergo neque expulsio: & certè negatio illa formæ nihil aliud est, quàm ipsa materia spoliata formâ & dispositionibus, sed materia spoliata omni forma & dispositionibus, non magis hanc quàm illam formam exigit, utpote nec ex se nec ab extrinseco, pro tunc determinata, ad hanc potius quàm illam formam habendam. Tum quia in quo instanti est expulsio formæ, vel sunt in illo instanti dispositiones, vel non sunt. Si non sunt; ergo non expellunt formam, quia existentia est ad causandum necessaria; Si autem in illo instanti, in quo est expulsio formæ, sunt dispositiones, ergo in illo instanti sunt, in quo est non esse formæ; quia expulsio formæ, est non esse formæ, & tamen responsio dicebat, quòd non sint tunc dispositiones ullæ. Unde ulterius non datur resolutio usque ad materiam primam, quando adhuc est præterita forma, nec etiam cùm jam est sequens, nec præterlabitur ullum instans, quô sit materia sine forma substantiali; ergo nunquam datur resolutio ad materiam primam, ergo nõ potest dici, quòd pro aliquo instanti non sint dispositiones, prout assumebat responsio.

Responderi potest secundò. Expulsis accidentibus, & datâ resolutione usque ad materiam primam, in ipso instanti inductionis considerari posse duo instantia rationis. In primo instanti rationis causantur dispositiones, & in secundo signo rationis causatæ jam disponunt, ad introductionem.

Contra. In illo priori rationis, vel causantur illæ dispositiones à composito, vel non à composito: si causantur à composito, ergo in illo priori rationis est compositum sine dispositionibus, quas tùm primùm causat compositum; si autem non causantur à composito, ergo nullum est fundamentum, dari resolutionem usque ad materiam primam, cùm inferatur resolutio ex eo, quòd causentur à composito: & sicut effectus, quo est prior causalitas prioritate à quo, non potest causare suam causalitatem, quia esse accipit à causalitate; ita nec dispositiones in suo genere, possunt deservire ad productionem formæ, cõsequenter ad constitutionem compositi, si à forma & composito accipiunt esse, causanturque. Et certè in illo priori rationis, quô compositum causat dispositiones, vel censetur priùs ratione habere requisita ad suum esse, vel non censetur habere: si non censetur habere, ergo neque est compositum, quia causa & requisita antecedunt saltem ratione id, ad quod requiruntur, & quod causant, si in illo priori rationis, in quo compositum censetur causare dispositiones, habet prius ratione requisita ad suum esse, ergo in illo

priori rationis, quo causat dispositiones, prius ratione sunt, dispositiones; sunt enim illæ requisita ad compositum. Rursus, vera est per Thomistas hæc propositio; ante primam existentiam compositi non est prius ratione existentia dispositionum, causatur enim à composito: Vera etiam est hæc propositio: ante primam existentiam dispositionum non est existentia compositi: Forma enim unitur Materiæ dispositæ, quo posito sic arguitur, Causa saltem ratione debet esse prior suo effectu, sed existentia compositi non est prior dispositionibus; Ergo neque potest esse causa illarum. Denique de illo priori rationis, in quo compositum dat primam existentiam dispositionibus, verificarentur duo Contradictoria, ergo illam non dat. Antecedens probatur: de illo priori verum est dicere; prima existentia dispositionum non antecessit ratione sui positionem, & rursus verum esset dicere: prima existentia dispositionum, antecessit prius ratione sui positionem: quod ipsum probatur, quia antecessit ipsum compositum, quod compositum causat illas dispositiones.

Quando autem Aristoteles dicit, nullum sensibile subjectum manere idem, intelligendus de subjecto denominationis, in quantum illud sentitur; sed non dicit non manere idem, quod est medium & ratio sentiendi ipsum subjectum, seu non manere accidentia communia: & licèt subjectum informationis & inhæsionis accidentium, sit ipsa & sola materia, non tamen sola materia est subjectum, in cujus cognitionem sensibilem, mediis accidentibus venitur, neque enim videmus materiam primam, sed Leonem, hominem, &c.

Punctum Difficultatis 3.

An mediante quantitate Materia recipiat Accidentia.

CEnsent mediante quantitate illa recipi, Suar. uterque Oviedo, Lugo de Eucharistia Diss. 10. n. 7. negant non pauci, quibus accessit Arriaga, Pontius & alii.

Dicendum est 1. *Accidentia posse recipi immediate in quantitate.* Probatur unicò argumento. Quia in hoc nulla repugnantia.

Objicit 1. Hurtad. Munus quantitatis est solùm extendere subjectum: ergo non poterit recipere immediatè accidentia.

Respondetur. Negando Antec. Saltem etiam secundariò, hoc potest illi convenire.

Instat Primò idem: in qualitatibus primis non recipiuntur accidentia; ergo nec in quantitate.

Respondetur. Negando Consequentiam, quia pro antecedenti nullum fundamentum, infrà autem adferetur fundamentum pro consequenti.

Instat Secundò idem. Dispositiones disponunt materiam ad formam substantialem; ergò debent esse in eodem subjecto, in quo & forma substantialis.

Respondetur. Sufficere, ut mediatè recipiantur in eodem subjecto, & si dispositiones sunt nonnisi determinantes materiam ad formam, possunt esse in alio subjecto à forma, quia determinativa, non est necesse esse in eodem subjecto, quod determinant.

Instat tertiò idem apud de Lugo, intellectio recipitur in eodem subjecto, in quo & volitio, ad quam intellectio est dispositio; ergo & reliquæ dispositiones recipiuntur in eodem subjecto, in quo recipitur forma, ad quam disponunt.

Respondetur. Disparitatem esse, quia cùm potentiæ animæ sint identificatæ realiter, si recipit aliquid potentia intellectiva, recipit hoc ipso etiam voluntas, idque immediatè, hinc non est, in quo tanquam distincto à voluntate possit recipi intellectio; jam autem ostendi potest, in quo, distincto à materia, recipiantur dispositiones, nempe quantitas.

Objiciuntur Secundò Paritates aliquæ.

Prima Paritas est: Forma substantialis non recipitur in quantitate; ergo nec accidentalis.

Respondetur. Pro antecedenti nullum fundamentum esse, quod adferetur pro consequenti. Deinde formæ substantiales ordinatæ sunt ad constituendum unum per se substantiale, quod non possunt constituere cum quantitate, seu subjecto accidentali: tale autem vel simile absurdum, non sequetur, posito quod quantitas recipiat accidentia: & licet Formæ accidentales dicant ordinem ad materiam, dicunt tamen ordinem ad illam, tanquam ad subjectum ultimatum, sed non tanquam ad subjectum immediatum, unde licèt illarum subjectativum non posset esse nisi subsistens, id verum est de subjectativo ultimato, non autem de immediato, & quidem respectu formarum accidentalium.

Secunda Paritas. Substantia non potest inhærere; ergo neque accidens subjectare.

Respondetur. Disparitatem esse, quia inhærentia, est proprietas adstricta soli rationi accidentis, facit enim inhærens, non esse ens per se: jam autem ratio subjecti non est adstricta soli rationi substantiæ, neque enim ostendi potest, cur ratio recipientis invehat prædicatum entis per se.

Tertia Paritas. Materia non potest informare; ergo neque forma recipere.

Respondet Pontius, Disparitatem esse, quia non est de ratione solius materiæ recipere, est autem de ratione solius formæ informare. *Hæc Responsio*

Non

Non Satisfacit: De hoc enim ipso quæritur.

Hinc aliter respondetur. Argumentum imprimis multùm probare. Probaret enim, quòd in anima, quæ est Forma, non recipiantur intellectiones, volitiones, gratia &c. Deinde disparitas est, quia quod est pura potentia, non potest esse actus, adeoque Forma; jam autem Forma non est purus actus, hinc ei ratio aliquâ potentialitatis convenire potest, ut apparet etiam in potentiis vitalibus, producentibus & connaturaliter recipientibus suos actus. Rursus, si materia informaret, extraheretur extra suam speciem, poneretur que in specie Formæ, si autem Forma causet materialiter, non extrahetur ex sua specie; nam causare materialiter non est adstrictum soli entitati materiæ, sed cuicunque entitati, à qua in esse & conservari connaturaliter dependet aliquid: jam autem informare, adstrictum est nonnisi entitati Formæ, cui enim alteri? Denique, quia quantitas, cùm sit passio dimanans à materia, benè participare poterit cum suo principio saltim in ratione causæ materialis. Materia autem non est dimanans à forma, nec habet quare participet rationem actus.

Objicitur tertiò. Quod dependet dependentiâ unius generis, non potest terminare dependentiam alterius, in eodem genere: quantitas dependet à materia in genere causæ materialis.

Respondetur. Negando majorem: nam qui habet Patrem, potest esse Pater, vel major est vera hôc sensu; id quod dependet, non potest terminare dependentiam in eodem genere, & secundùm eandem rationem; licèt possit terminare secundùm diversam rationem, & ita non secundùm quòd aliquis Patrem habet, est Pater. Porrò etiam quantitas non secundùm quod recipitur in materia, recipit accidentia, sed secundùm vim aliam receptivam, terminabit dependentiam aliorum accidentium; quam vim in quantitate non reperiri, argumenta non evincunt.

Dicendum est 2. *Accidentia de facto recipi in quantitate.*

Probat primò Pontius. Quia id non repugnat, ut vidimus, nec impedit quidquam, quominus id defacto fiat: Ergo censendum est ita fieri.

Respondetur. Retorquendo argumentum: non repugnat, accidentia immediatè recipi in materia, quæ enim in hoc implicantia, nec impedit quominus id de facto fiat; ergò censendum est ita fieri.

Probat secundò de Lugo, quia nisi ponatur quantitas esse subjectum accidentium, explicari non potest, quomodo motâ quantitate à Sacerdote moveantur alia accidentia; quia motâ quantitate, vel moverentur accidentia immediatè à Deo ad occultandum hoc mysterium, vel per virtutem superadditam quantitati, ad illa secum trahenda: neuter hic modus explicat connexionem debitam interistos motus. Minor probatur. Si Deus movet alia accidentia motâ quantitate à Sacerdote, non apparet, quomodo dicatur Sacerdos verè movere, & deglutire hostiam, hæc enim significant motum localẽ provenire ab ipso Sacerdote; & si propriè nonnisi quantitatem movet sacerdos, propriè deglutiret solam quantitatem, non alia accidentia: si autem moventur alia accidentia, ob supernaturalem virtutem traditam quantitati, ad illa secum trahẽda, cùm quantitas de se neque sit gravis, neque levis, & aliunde in se non habent receptam gravitatem, non posset secum trahere alia accidentia, quæ nec recipit, nec ipsa una cum ipsis est in aliquo uno, quô motô reliqua moveantur trajicienda & deglutienda, cùm ipsa quantitas de se sit indifferens ad motum sursum vel deorsum. *Hoc ipsum sic ulterius proponit.* Gravitas specierum transmissibilis in stomachum, vel est quid superadditum, vel quid aggregatum ex accidentibus: si est quid superadditum, ergo sola descendet, & non trahet secum alia accidentia, quæ nec recipit, nec ipsa cum ipsis est, in aliquo uno, quo moto reliqua moveantur; si est quid aggregatum ex accidentibus, & non recipiantur in aliquo communi, quomodo unà gravitabunt? & si partialiter gravitant, cùm non omnes æqualiter secundùm se gravitent, non omnes descendent simul.

Responderi potest, huic argumento, quòd Deus supplendo in Eucharistia defectum materiæ, tribuat quantitati vim, ut id quod præsens materia recipiens accidentia faceret, idem sine receptione & sine materia fiat. Unde Sacerdos non præcisè tantùm quantitatem movet, sed quantitatem prout habentem virtutem, ut id quod præstaret præsens materia, fieri possit illâ absente; licèt ergo quantitas neque sit gravis, neque levis, quod etiam materiæ de se non convenit, quia tamen habet virtutem, quæ facit illam id præstare, non receptis accidentibus, quod præstaret materia recipiens accidentia, ideò motâ quantitate moventur & accidentia. Et sicut gravitas recepta in materia, traheret secum accidentia reliqua, ita non recepta in quantitate facit idem, DEO dante virtutem quantitati, ut id fiat absente materiâ, quod fieret præsente. Insuper adhuc, verè censebitur Sacerdos deglutire hostiam, quia illam virtute suâ propria transmittit in stomachum; an autem transmissio respectu specierum, fiat ob receptionem in subjecto communi, aut non in subjecto communi? non refert ad deglutiendũ. Et certè possibile est non recipi accidentia in quantitate, vel impediri receptionem, & tamen deglutiri illa accidentia, neque enim evacuaretur Divina potentia, ad faciendum transmitti

accidentia per verum deglutiendi actum, quantumvis in materia non reciperentur. Rursus posita sola unione reliquorum accidentium inter se & cum quantitate gravitateque, salvari poterit tota transmissio & actus deglutiendi.

Probatur tertiò. Quamvis non repugnet, ut materia immediatè recipiat accidentia, quia tamen etiam non repugnat, ut immediatè etiam quantitas recipiat accidentia, & id commodius est, ad explicanda mysteria fide: Ergo potius censendum immediatè illa in quantitate recipi, cum mysteria fidei, quantum fieri potest, facilitanda sint. Antecedens probatur: Illud quod non implicat fieri naturaliter, non est attribuendum miraculo; sed ut species Sacramentales calefiant, frigefiant, moveantur ad motum quantitatis, non implicat hoc fieri naturaliter. Ergo hoc miraculo tribuendum non est. Sed nisi ponatur quantitas recipere accidentia, calefieri & frigefieri non possent species sine miraculo, Ergo. Certè enim non repugnat educi, Accidentia illa, ex quantitate secundùm vires naturæ spectata, tanquam ex subjecto immediato, cùm non implicet quantitatem esse subjectum immediatum accidentium; si autem non educerentur ex quantitate, non educerentur ex subjecto, cùm nullum illic sit subjectum, consequenter nonnisi creari deberent, & tamen nulla creatura censetur assumpta ad aliquid de novo creandum, cumque illic ad positionem ignis fiat calefactio, desinat ad ejus amotionem, dicendus erit ille calor non produci à Deo, sed ab igne. Rursùs sine miraculo non posset albedo emittere suas species, quia accidentia non possunt operari absque subjecto, consequenter cùm id de facto fiat, multiplicabis miracula sine necessitate.

DIFFICVLTAS III.

Quid rationem causæ materialis exercere possit.

Quæres primò. An res spiritualis rationem causæ materialis exercere possit.

Assero primò. *Accidentia spiritualia causari materialiter à substantia spirituali.*

Ratio. Quia substantiæ spirituales creatæ non seipsis immanenter agunt, sed per distinctas actiones, quæ sunt accidentia, quæ nec fieri nec conservari possunt, nisi dependenter ab ipsis potentiis, ut patet in actibus intellectus & voluntatis, hæcque ipsa accidentia indigent subjecto. Ergo apparet illa causari naturaliter à substantia spirituali. Deinde accidentia spiritualia indigent etiam subjecto, sed non alio quàm spirituali, quid enim materiale in Angelo & licet quidem in homine corpus sit materiale, si tamen possit tribui accidentibus subjectum proportionatum, tribuendum erit.

Assero secundò. *Substantias spirituales completas, non esse subjectum naturale accidentium materialium.*

Ratio. Tum quia naturaliter illis non indigent: Ergo nec debuerunt esse naturale subjectum illorum. Tum quia hoc ipso quòd sint substantiæ completæ spirituales, non dicunt ordinem ad aliquid materiale, dicerent autem, si subjectum connaturale accidentium materialium essent; & sicut substantia materialis completa, hoc est constans etiam materiali forma, non dicit ordinem ad ullum subjectandum accidens spirituale, ad quod enim? ita & substantia spiritualis completa, non dicet ordinem ad accidens materiale. Tum quia respectu eorum accidentium subjectum aliquod exercet rationem causæ materialis, quæ accidentia educuntur ex illo, materialia autem accidentia, non educuntur naturaliter à subjecto spirituali cùm inter manifestè educta servetur proportio in ratione entis. Esset aliqua difficultas, an non sensationes recipiantur in anima rationali? sed ex dictis inferendum, non recipi, nisi in organo conjuncto, quod sufficit ut dicatur anima sentire, præcipuè cum per nos ratio sentientis non desumatur ex receptione, sed ex productione, de quo in Animasticis.

Assero tertiò. *Substantiam etiam completam spiritualem, posse divinitus exercere rationem causæ materialis, respectu accidentium materialium.*

Ratio. Tum quia non implicat contradictionem, ut v. g. albedo uniatur Angelo. Tum quia si quæ esset causa, cur id fieri non possit, ea esset, quia albedo effectum suum formalem non tribueret Angelo; sed hoc non obstat, quia effectum formalem intrat etiam subjectum capax denominationis, quale subjectum non est Angelus, cur ergo non sufficiet hic solus effectus formalis, qui est: facere subjectum habens accidens Materiale. Tum quia si potest Deus spoliare materiam omni quantitate, redigereque illam in punctum, quod etiam potest facere accidenti, cur illud saltim ita redactum in punctum, non poterit ponere in Angelo?

Quæres secundò. *An accidenti spirituale possit causari à subjecto materiali?*

Assero primò. *Non posse naturaliter.*

Ratio. Quia si nihil obsit, in eo debet recipi connaturaliter accidens spirituale, unde educitur, cùm ratio causæ materialis eductionem consequatur, accidens autem spirituale, utpote perfectius in ratione entis, non educitur è materia.

Assero secundò. *Posse divinitus id fieri, ut accidens spirituale uniatur subjecto materiali.*

Ratio. Tum quia id non implicat. Tum quia si naturaliter potest anima spiritualis, dice-

re ad corpus rationem unibilis, saltem id divinitus dicere poterit accidens. Tum quia difficilius est poni accidens materiale in subjecto spirituali, debet enim modo sibi non connaturali poni, modo nempe indivisibili, & tamen hoc fieri potest, ergo poterit & accidens spirituale poni in subjecto materiali, in quo poni poterit indivisibiliter, sicut ponitur & anima.

Assero tertiò. *Si quæsiti sensus sit: an accidens in genere etiam causæ efficientis, possit produci divinitus à subjecto Materiali, id etiam tenendum erit.*

Ratio. Quia etiam id non implicat contradictionem, videnda ea quæ dicuntur in prima parte, an oculus corporeus possit elevari ad videndum Deum, & in materia de Sacram. Ubi de potentia obedientiali.

Quæres tertiò. *An & in quo genere causæ Deus supplere possit causalitatem causæ materialis?*

Assero primò. *Posse Deum supplere causalitatem causæ materialis.*

Ratio. Tum quia defacto id præstat in Eucharistia: Tum quia præstaret concursum conservativum formæ materiali, qui præstari non deberet, nisi exigente materia, ut secum unita nonnisi coexistat, est suppleri causalitatem causæ materialis: hoc enim intelligimus per hoc supplere, sed id non implicat Deum præstare. Ergo. Tum quia potest Deus supplere defectum aliarum causarum; Ergo & defectum causæ materialis.

Assero secundò. *Non posse id Deum præstare in genere causæ materialis.*

Ratio. Quia ratio causæ materialis & causalitas ejusdem, stat in influxu, qui præstatur, eo quod habeatur jus, ut nonnisi in subjecto unita existat forma; Deus autem tale jus, ut in illo tanquam subjecto aliquid existat, dicere non potest: neque enim potest mutari Deus per ullam alicujus receptionem. Nec etiam potest supplere Deus defectum causæ materialis, dando se in partem: nam præter hoc, quòd Deo ratio partis convenire non possit, est & alia causa, quia quando aliquid dicitur suppleri, debet id facere quod faceret aliud, non posset autem Deus id facere in composito, quod faceret illud, cujus Deus suppleret locum, quia illud, quod faceret illa creatura in composito, non esset aliud quàm datio entitatis suæ; jam autem sicut entitas Dei, non est entitas creaturæ, ita nec datio entitatis Divinæ, erit datio entitatis creatæ. Imò universaliter à nullo heterogeneo potest suppleri compositio, unumquodque enim hetereogeneum, non id, sed diversum esse conferret, ab eo, quod adferret aliud, in compositionem; in homogeneis autem licet supplente uno defectum alius, non sit constituendum idem adæquatè numero compositum, constituetur tamen idem formaliter & specificè.

Assero tertiò. *Posse id Deum præstare in genere causæ efficientis.*

Ratio. Tum quia hoc, quod Deus in extrinsecis facit, & non seipso, semper est in genere causæ efficientis: Ergo si supplere potest defectum causæ materialis, supplere debet in genere causæ efficientis. Tum quia exhibitio concursus conservativi, qui exhiberetur supposito influxu causæ materialis, est suppletio in genere causæ efficientis, cùm conservatio sit effectionis species: sed potest Deus talem concursum exhibere; Ergo & supplere defectum causæ efficientis. Tum quia ubicunque miraculum intervenit usus omnipotentiæ, intervenit ratio efficientis: nam omnipotentia est executrix & effectiva divina, sed supplente Deo defectum causæ materialis, intervenit miraculum. Ergo & usus omnipotentiæ seu effectivæ Divinæ.

Dices primò. Si Deus non potest supplere defectum causæ materialis, non posset etiam divinitus fieri, ut duæ formæ eandem materiam informent.

Respond. Sufficit ad hoc, ut suppleat Deus defectum causæ materialis in genere efficientis, idque non hoc sensu, quasi capacitatem det materiæ, quia capacitas Materiæ est entitas materiæ, quæ non ponitur alia, quàm præhabita: sed hoc sensu, quia supposito, quòd non implicet divinitùs capacitatem Materiæ, extendi ad duas formas, præstat Deus concursum, & coeffectivum & conservativum, illarum formarum.

Dices secundò. Causæ subordinatæ sunt in eodem genere cum subordinantibus, habent enim se per modum causæ particularis ad universalem, particularia autem sunt in eodem genere cùm universali; sed causa materialis est subordinata: Ergo & subordinans, qui est Deus, debebit in eodem genere cum illa concurrere.

Respond. Causæ subordinatæ cum causa subordinante secunda transeat quòd debeant esse in eodem genere, sed non cum causa prima subordinante & talem subordinationem in eodem genere, non dicit materia ad Deum, cùm Deus non sit natus quicquam seipso componere, vel esse subjectum aliquid exigens.

Dices tertiò. Causalitas causæ efficientis non potest suppleri à Deo, nisi in genere causæ efficientis: Ergo & causalitas in genere causæ materialis, non poterit suppleri, nisi in genere causæ materialis.

Respondet recentior Suar. Disparitatem esse, quia modus agendi in genere causæ efficientis, est nobilior cæteris, proinde à nullo alio suppleri potest; causa autem materialis, utpote ignobilior, suppleri potest à nobiliori. *Hæc responsio*

Non Satisfacit, quia multa etiam ignobiliora possunt supplere defectum nobilioris, v. g. argentei nummi defectum aureorum.

Disparitas potius in hoc est, quia supplente Deo defectum causæ efficientis, in genere causæ efficientis, non extrahitur Deus extra modum suum operandi ad extra, servatque tenorem, operandi miraculosè: extraheretur autem, si suppleret causæ materialis defectum in genere causæ materialis. Deinde, quia nullum est absurdum pro antecedenti, & tamen est absurdum pro consequenti, de quibus asserto secundò; hinc non mutaretur Deus, supplendo in genere causæ efficientis, mutaretur autem, supplendo in genere causæ materialis defectum causæ materialis.

Dices quartò. Causa materialis potest elevari à Deo, ut instrumentum ad causandum materialiter, ut cùm causat lumen gloriæ materialiter, hæc autem causalitas non potest intelligi, nisi concurrat Deus in genere eodem, quia instrumentum in eodem genere causat cum suo principali.

Respondetur. Calor, qui disponit ad ignem, est instrumentum ignis: nemo tamen dicit, quòd calor respectu generandi ignis, sit causa materialis.

Dices quintò. Potest Deus causare materialiter quin recipiat, quia defacto concurrendo cum intellectu & voluntate operatur immanenter, quin recipiat intellectiones, & sicut cooperans efficienti corporeo, non tangit passum, sufficitque quòd agens creatum tangat, ita nec reciperet agens materialiter, sed sufficeret, quòd reciperet causa materialis.

Respondetur. Negand. imprimis Deum in intellectu creato, à parte sua, operari immanenter, cùm non operetur ad intra suum, sed tantùm operatur rem immanentem alicui, quod sibi extrinsecum est.

Deinde disparitas est, quia cooperatio non definitur per dare se in partem, vel per exigere, ut in illo, tanquam in subjecto, res existat; causare autem in genere causæ materialis, definitur per ly dare se in partem, & per ly exigere, ut in illo tanquam in subjecto res existat: quia autem Deus non potest exigere, ut aliquid in illo tanquam subjecto existat: ideo non potest supplere causalitatem in genere causæ materialis.

Dices sextò, Materia potest recipere, quin sustentet, ut patet in anima rationali: Ergo & è contra potest Deus sustentare quin recipiat.

Respondetur. Disparitatem esse, quia nullum est absurdum, ut habeat unitam formam, quæ conservari possit naturaliter sine se, hoc autem est recipere, & non sustentare; repugnat autem Deum sustentare, quia quod sustentat, est verè subjectum actuatum à Forma, Deus autem non potest esse subjectum actuatum à Forma, aliàs mutaretur.

Addendum est, quòd quando dicitur non recipi forma materialis, non hoc sensu dicitur, quasi de novo non actuet, nec uniatur, sed quòd non sit forma nata conservari independenter à subjecto.

Dices septimò. Persona Divina defacto exercet rationem causæ materialis in unione Hypostatica.

Respondetur. Negand. Anteced. semper enim causalitas materialis, eductionem importat: natura autem humana non educitur è verbo, nec recipit in se naturam humanam, sed illam terminat; quamvis autem dicatur sustentatio est terminativa, non autem subjectiva.

DISPU.

DISPUTATIO IV.

De Principio intrinseco, quod est forma?

PRius essentiam, deinde existentiam, tum divisiones, & alia formæ prædicata, considerabimus. Demum agemus de illa, prout habet rationem causæ. *Sit*:

QUÆSTIO I.

De Essentia Formæ.

DEfinivit Aristoteles 2. Physic. tex. 28. formam. Est *Ratio quod quid erat esse.* Appellatur forma ratio quod quid, non verò ipsum quod quid, ut ostendatur, non solùm formam esse totam substantiam rei, sed etiam materiam ad substantiam rei pertinere; est tamen ratio quod quid, scilicet primarium quid, specificativum, & distinctivum ejusdem. Dicitur quod quid erat, non verò quod quid est, ut ostendatur etiam in statu essentiæ, qui ratione præcedit statum existentiæ, convenire composito formam.

Huic definitioni Recentiores suas formæ definitiones accommodarunt. Suarez eam definit: Forma substantialis est substantia simplex & incompleta, quâ velut actus materiæ, cum ea constituit essentiam substantiæ compositæ. In idem recidit definitio Conimbr. Arriag. Pontii.

Mastrius dicit, illam esse actum primarium Materiæ, unum per se cum ea constituentem. Brevius sic definietur. *Quòd sit actus substantialis materiæ, vel actus materiæ, cum illa constituens unum per se substantiale.* Quòd bene definiatur sic forma, leges bonæ definitionis ostendunt. Quòd autem melius, vel inde colligitur, quia in illa Suar. definitione genus nimis remotum assumitur, nempe ratio substantiæ incompletæ, quod ipsum alio genere propinquiori restringitur, nempe ratione actus, quæ ei cum formis accidentalibus communis. Et sicut non satis commodè quis ita definiret hominem, est substantia quæ est animal rationale, ubi ly substantia, quæ est genus alio genere, nempe animali restringitur, sic nec etiam dicta formæ definitio, commodè procedet.

Si quis vellet tradere definitionem formæ, ut sit quibuscunque sive substantialibus, sive accidentalibus communem formis, imò etiam actibus, qui appellantur formæ accidentales, bene diceret: formam esse actum subjecti, ita ut forma substantialis sit actus substantialis materiæ, forma autem accidentalis, sit actus accidentalis materiæ. Ei verò, qui ignoraret quid sit hoc ipsum ly substantiale, & hoc ipsum ly accidentale, per prius notificandum esset, quid sit substantia, quid accidens: ad eum planè modum, quo si quis ignoraret, quid sit animal, & quid rationale, antequam illi definires hominem, deberes notificare quid animal, quid rationale: & sicut non sequitur, hanc definitionem hominis esse malam, sic nec sequetur præsentem esse malam, licèt utrobique debeat præcedere notitia Terminorum.

Primò essentialis conceptus formæ proportionaliter ad primò essentialem conceptum materiæ formari debet. Quòd sit actus substantialis materiæ radicaliter acceptus, probationes & defensiones ex dictis de materia petuntur.

QUÆSTIO II.

De Existentia Formæ.

VEteres Philosophi negabant dari formas substantiales; alii censebant eas præexistere actu in materia, antequam educantur ex illa, vel illi uniantur. Habent & alios errores, quos alii refutant: magis disputabilia attingemus.

DIFFICULTAS I.

An de facto dentur formæ Substantiales.

DIcendum est *Dari.* Ita Schola Aristotelica & Christiana.

PROBAT primò Suar. disp. 15. sect. 1. num. 6. Formæ substantiales non implicant contradictionem. Tum quia nulla ostendi potest. Tum quia si formæ substantiales, hoc est actus substantiales incompleti repugnarent, repugnarent vel ex eo, quia actus sunt; vel ex eo, quia substan-

ſtantiales ſunt; vel ex eo, quia ratio actus & ratio ſubſtantialis ſecum conjungi non poſſunt: ſed nihil horum eſt, non primum, qui admittunt illi, actus, ſaltem accidentales, ex quo apparet rationem actûs non repugnare; non ſecundum, quia apud illos, ſaltem materia Deus & Angeli ſunt quid ſubſtantiale: Ergo ex ratione ſubſtantialis non repugnat formæ. Neque etiam ex conjunctione horum duorum. Tum quia in actu nullum eſt prædicatum, quod excludat rationem ſubſtantialis: Tum quia ratio ſubſtantialis poteſt conjungi cum potentia in Materia: Ergo poterit conjungi & cum actu. *Hæc ratio* probat poſſibilitatem formæ, non exiſtentiam, hinc aliter ex eodem.

Probatur ſecundò. Si non dantur formæ ſubſtantiales, aqua calefacta intensè, vel poteſt ſe ab intrinſeco reducere ad priſtinum frigus, vel non poteſt ſe reducere ab intrinſeco ad priſtinum frigus: neutrum dici poteſt: Ergo dantur formæ ſubſtantiales. Minor probatur. Si poteſt ſe ab intrinſeco reducere ad priſtinum frigus, ergo dantur formæ ſubſtantiales, nam hæc ab intrinſeco reductio non poteſt referri in materiam, cui æquè bonum eſt frigus ac calor: ergo debet referri in formam ſubſtantialem, non enim aliquid aliud aſſignari poteſt; ſi non poteſt ſe reducere ab intrinſeco ad priſtinum frigus, ergo neque ſe reducet ad priſtinum frigus, non enim habebit principium iſtius reductionis: dicere autem, quòd ſe aqua non reducat ad priſtinum frigus, eſt loqui contra experientiam.

Responderi poſſet primò. Aquam reducere ſe ab extrinſeco ad priſtinum frigus, Deo ſcilicet non pergente ulterius conſervare calorem, qui etiam ex ſe defectibilis qualitas eſt:

Contra eſt; Concedamus ſuapte ſponte deficere calorem, defectumque concurſus divini conſervativi reduci ad exigentiam naturalem ipſiusmet caloris, non habentis jus ad ulterius conſervari, cujus etiam ſimile quid habetur in ſono, redit difficultas, unde redeat priſtinum frigus, quid illud emanet, & cætera ſimilia.

Responderi poteſt ſecundò. In partibus aquæ calefactæ, ſemper manere intenſum frigus, ab illisque partibus reliquas frigefieri.

Contra. Tum quia experimur totam aquam calefieri, quacunque parte tangatur. Tum quia de illis ipſis ipſis, quæ frigus continent, redit difficultas, poſſuntné calefieri vel non: ſi non, cur? Si poſſunt calefieri per quid reducet ſe aqua ad frigus. Neque valet, ſi recurras ad Deum reſtituentem frigus, hoc enim deberet facere miraculosè, quia ad nullius naturalis rei exigentiam.

Respondetur tertiò. Dari qualitatem quandam ſuperioris rationis, virtute continentem primas qualitates ſenſibiles, vi cujus reducit ſe aqua ad priſtinum frigus.

Contra. Quia ſi virtute continet omnes, debet eſſe indifferens ad has vel illas producendas: hinc ſi non datur Forma ſubſtantialis, quid erit exigitivum, ut in aqua producatur frigus. Deinde, vel illa qualitas excludit formam ſubſtantialem, vel non excludit: ſi non excludit, ſine neceſſitate ponitur, cùm id ſola forma ſubſtantialis præſtare poſſit; ſi excludit, erit ipſamet forma ſubſtantialis, adeoque illam non excludet, quia illa qualitas erit primus actus materiæ, complens illam per ſe in ratione aquæ, & in ratione ſe reducentis ad ſuas proprietates. Quando verò in Euchariſtia ſpecies calefactæ vini reducunt ſe ad priſtinum frigus, hoc referri debet in decretum Dei, volentis concurrere ad has reductiones, ob celandum myſterium. Reſpicit hoc argumentum, quòd interdum ita fiat alteratio, ut non poſſit ſe res reſtituere in priſtinum ſtatum, interdum autem poteſt, quæ diverſitas non in aliud ex dictis referri poteſt, quàm in remanentem vel recedentem formam ſubſtantialem.

Confirmatur ex Arriaga, in Euchariſtia periit tota ſubſtantia panis, & manent accidentia; ergo apparet accidentia non eſſe partes ſubſtantiæ panis. Et certè, ſi ſola materia eſt ſubſtantia panis etiam lapis, qui eandem ſpecie materiam habet, erit panis; & rurſùs, cum in Euchariſtia ſit materia prima Chriſti. Ergo ſi panis eſt nonniſi materia cum talibus accidentibus, ſequeretur quòd illic maneret panis.

Respondebis primò ex Pontio, non manere illic omnia accidentia, quæ cùm materia dicuntur panis, & manere ſola accidentia ſenſibilia.

Contra. Quia hoc eſt mera divinatio, & quidem non conformis phraſi Patrum, qui ſi ſenſiſſent etiam accidentia illic perire, dixiſſent non ſolùm ſubſtantiam, ſed & accidentia panis illic perire, nonniſi ignobilioribus manentibus, quia non potentibus conſtituere panem.

Probatur tertiò concluſio: poſito, quòd non darentur formæ ſubſtantiales, equus & planta vel differunt ſubſtantialiter, vel non differunt ſubſtantialiter: ſi differunt ſubſtantialiter, ergo differunt formâ, nam utrique materia eſt communis; ſi non differunt ſubſtantialiter, ergo neque homo & planta differunt ſubſtantialiter; hæc autem duo differre ſi neges, ſic ulterius probabitur. Homo comparatus ad plantam, vel habet radicem primam, ratione cujus exigat nonniſi hæc accidentia, quæ prima radix addita materiæ in homine, conſtituat hominem; vel non habet: Si non habet, ergo tam bene negans formam ſubſtantialem poſſet eſſe homo, quàm non eſſe, ſed eſſe bos, ſiquidem nullam habet exigentiam & radicem, ratione cujus

cujus hæc accidentia exigat, quæ radix constituat hominem ; quodsi est exigentia & radix prima, ratione cujus debentur materiæ, quæ est in homine, nonnisi hæc accidentia. Ergo datur forma substantialis ; hæc enim exigentia non est referenda in materiam, nam hæc v.g. in planta non exigit accidentia hominis, utpote subjectum primum omnium, nec item est referenda in formam aliquam accidentalem, nos enim nomine formæ substantialis, non aliud intelligimus, quàm primam radicem proprietatum, huic in specie enti debitarum, quæ addita materiâ constituat hoc in specie compositum: Ergo si tu admittis talem radicem, admittis formam substantialem. Denique suppono oppositum, sentientem habere definitionem formæ substantialis, scit enim quid neget dari, & quamcunque tradiderit legitimam, ea ostendetur, convenire huic radici, darique talem formam: cumque accidens non posset esse prima radix & exigentia accidentium, v.g hominis & plantæ, nam substantiale est homini, esse hominem; substantiale item est plantæ, esse plantam: ergo cùm in hac ratione substantiali constituatur homo & planta hac radice, radix hæc substantialis esse debebit: positoque, quòd nomine substantialis veniat id, quod primò intenditur à natura, cùm in generatione, v.g. ignis, primò intendatur ista radix, utpote quam præsuppositâ materiâ, consequuntur reliqua: ergo illa radix substantialis erit, adeoque forma substantialis erit, adeoque forma substantialis.

Objicitur primò. Aristoteles 2. de Generatione tex. 7. primas qualitates activas, ait esse elementorum differentias.

Respondetur. Elementa inquantum sensibilia sunt, differunt nonnisi per primas qualitates: sed si sumantur secundùm quod constituta sunt, radicemque important talium qualitatum, alio different, nempe forma substantiali; quando verò 7. Metaph. Tex. 8. docet, solam materiam esse substantiam, cætera affectiones substantiæ, hoc tantùm voluit, quòd permanente eadem materia, nunc hæ, nunc illæ adveniant formæ, incorruptâ manente materia. Item quando 8. Metaph. tex. 18. ait: ex materia & forma fieri unum, sicut ex cera figura, non facit in hoc proportionem, quasi ita debeant esse ex diversis prædicamentis, sicut cera & figura, sed ponit in hoc proportionem, quòd sicut cera est subjectum figuræ, ita materia & forma.

Objicitur secundò. Si forma substantialis daretur, & esset substantialis, & non esset: esset, ut supponitur, non esset, ut probatur; quia ita esset in materia prima, ut simul dicat dependentiam in esse, & in fieri à materia, (intelligendo id saltem de forma materiali) non minus, quàm accidens, v. g. calor ab igne. Unde à pari formatur argumentum: calor respectu ignis est accidens; ergo & quæcunque forma materialis, respectu materiæ, est accidens.

Responderi potest ex Suarez. Formam materialem, dicere quidem dependentiam à materia, non esse tamen accidentalem; nec ita se habere ad materiam, sicut calor ad ignem, quia calor comparatus ad ignem, est in illo per inhæsionem, forma per informationem; non enim ignis & calor sunt in eodem prædicamento, sicut forma plantæ & materia: Forma enim est illud, quod in ratione talis in specie compositi materiam complet. Ergo est quid substantiale; nihil enim per formam substantialem intelligitur, nisi tale completivum: deinde calor comparatus ad ignem, non est prima radix passionum igni debitarum, est autem ex dictis talis radix forma materialis.

Objicitur tertiò. Quòd est substantiale, debet esse per se stans; quod est per se stans, non recipitur in alio: Formæ autem materiales, recipiuntur in subjecto.

Respondetur Communiter, quòd repugnet esse aliquid per se stans, & tamen esse in in alio, tanquam in subjecto inhæsionis, sed non repugnat esse aliquid per se stans, & tamen in alio, tanquam in subjecto informationis. Aliter idem solvi potest, quòd id, quod est substantiale, & per se stans completum, non possit esse in alio, secùs, quod est incompletum, & per modum actûs. Unde ulterius, non potest ignis sufficienter intelligi in suo esse constitutus, si cogitetur materia habens perfectum calorem, cum siccitate conjunctum, quia si ignis substantialiter esset nonnisi materia cum accidentibus, non differret substantialiter ab aliis, ut probatum supra, qui autem cogitabilis est legitimè modus differendi substantialiter, is intervenit inter ignem v. g. & aquam.

Objicitur quartò. Totum fundamentum adstruendarum formarum substantialium est, operationes unius, v. g. compositi, quæ non sunt in alio composito, hoc non arguit formam substantialem: Tum quia aliàs sicut multæ sunt operationes compositi unius, ita deberent esse multæ substantiales: Tum quia in exsiccatis plantis manent illarum operationes, & tamen non manet forma substantialis.

Respondet Mastrius: Multitudinem operationum in uno composito, arguere unitatem formæ, eò, quòd forma, quæ perfectior est, eo quòd forma, quæ perfectior est, eo sit illimitatior ad operandum, quamvis diversitas operationum in diversis subjectis, arguat multiplicitatem, eo quòd arguat diversam radicem, & exigentiam talium operationum; In plantis exsiccatis non manet forma vegetativa, manet forma mixti, quam sequuntur illæ virtutes activæ; & licèt agnoscamus dari formas substantiales, quæ inter se habent magnam affinitatem, v.g. formam sulphuris, cum forma ignis, non

seque-

sequetur tamen inde, formas illas substantiales, quæ sunt principia talium actionum, esse principia directa corruptionis sui, quantumvis sint principium indirectum, quatenus deposcendo talia accidentia, v. g. sulphur, quæ formæ ejus debentur, approximatio igne cedere debeat. Deinde non quidem ex varietate operationum, sed ex substantiali differentia, exigentiaque talis constitutionis accidentium, colligimus existentiam formarum substantialium. Sed etiam hôc posito, nihil evincitur, quia multitudo operationum ostendit multitudinem formarum, si sint operationes, quas ad eandem formam revocare sit impossibile; secus si possint ad eandem formam revocari, non enim sunt multiplicanda entia sine necessitate, recedente forma vegetatorum manent, vel formæ substantiales partiales, vel Forma, quam appellant cadaveream, connectunturque tunc accidentia cum illa forma.

Objicitur quintò. Si darentur formæ substantiales, non possent intelligi rerum transmutationes, nisi aliquid ex nihilo fieret, quod naturaliter esse non potest. Sequela probatur: Formæ, in rerum mutationibus, vel præexistunt in materia, vel non præexistunt: si præexistunt. Ergo nihil de novo generatur; si non præexistunt, ergo de nihilo producuntur.

Respondetur, Generationem hominis intelligi non posse, nisi aliquid fiat; sed quia de aliis formis retorqueri potest argumentum, quomodo si calor non præexistat in ligno, neque enim illud comburit, producatur in ligno, sine creatione, sufficerit dicere, quòd id, quod non præexistit in subjecto, de nihilo producatur sui, sed non de nihilo subjecti, hoc est, non sine concursu causæ materialis, cùm tamen id sit necessarium ad creationem. De quo sequenti difficultate.

DIFFICVLTAS II.

Præexistuntne Formæ substantiales in Materia?

Dicendum est primò. *Non præexistere formas in Materia*, ita Schola Peripatetica, contra Anaxagoram & quosdam veteres.

Probatur primò Conclusio ex Hurtado. Si præexisterent Formæ in materia, daretur infinitum actu, quod non conceditur, de quo infra. Sequela probatur: darentur actu tot formæ, quot sunt possibiles, sunt autem possibiles infinitæ.

Probatur secundò ex Oviedo. Non est explicabile, quid sit in Anaxagora apparere, v. g. Formam hominis, & non apparere Formam Leonis, si hæ omnes formæ actu præexistunt in Materia Anaxagoræ, sequeturque Anaxagoram esse Leonem, quamvis non appareat Leo: quia esse Leonem, est esse materiam formam, & unionem horum, quæ omnia habentur ante apparentiam, quia per illam apparentiam nihil de novo incipit esse, ut ille universaliter affirmat. Rursùs, quando dicit incipere apparentiam formæ Leonis, cùm illa apparentia non præcesserit, incipit esse, ergo tunc primò producitur, ergo ex nihilo, quia nihil præcesserat illius: & sicut propter hoc argumentum asserebat, præexistere formas in Materia; ita propter idem, asserere debet, etiam semper apparere omnes, quod tamen negat.

Probatur tertiò. Formæ istæ, vel omnes præexistunt in unaquaque parte materiæ, vel non præexistunt omnes: si non præexistunt omnes in unaquaque parte Materiæ, ergo non respectu omnium formarum illa Materia est potentia, siquidem, si illas formas subjectare posset, jam illæ præexisterent, ergo ulterius esset specie distincta ab alia parte Materiæ, esset enim determinata nonnisi ad has formas, ergo ulterius veniri posset ad talem stipulam, quæ non possit igniri, etiam in mediis flammis, eo quòd non præexistat forma ignis in illa stipula; si verò præexistunt omnes in unaquaque parte Materiæ, ergo tot in una, quot in omnibus reliquis, siquidem in una parte Materiæ omnes formæ inducibiles sunt, quæ sunt inducibiles in omnes alias, ergo ulterius una eademque præexistens forma, est naturaliter in pluribus locis, nempe in omnibus partibus Materiæ, in omnibus enim partibus Materiæ educibilis est, ergo ulterius ante ignitionem stipulæ est & forma ignis, & forma stipulæ, adeoque stipula & ignis, & cùm in materiam aquæ possit induci forma ignis, jamque præexistat, erit aqua summè calida, & summè frigida, summè humida, & summè sicca.

Dicendum est secundò. *Non præexistere formas in Materia, ratione esse alicujus inchoati & imperfecti.*

Probat primò Suar. Disp. 18. Sec. 2. n. 5. illud quod tu dicis præexistere formæ, non est ipsa entitas Materiæ, sed est entitas formæ, tunc de illa entitate quæro, illa entitas, vel est substantia, vel accidens: si est accidens, ergo non potest esse inchoatio, nam inchoatio Formæ substantialis, debet & ipsa esse substantialis, non enim ejus, sed aliùs ab illa, utpote non substantialis esset inchoatio. Rursùs si illa inchoatio est accidentalis, ergo per te forma substantialis debet fieri ex nihilo, quia hoc, in quo præexisteret Forma substantialis, dicitur, est accidens, quod non est entitas substantialis For-

Formæ: si verò dicas, hanc entitatem esse substantiam, quæro quí fit, quòd illa Forma ex esse imperfecto transeat ad perfectum: vel enim transit intensione aliquâ, & hoc non, quia Formæ substantiales non sunt intensibiles, dabitur item ratione illorum inchoamentorum infinitum actu imperfectarum Formarum: vel transit illa Forma imperfecta in perfectam, conversione aliquâ, & sic non est dicendum, præexistere formas in Materia, sicut non dicitur corpus Christi præexistere in non consecrata hostia, hæcque ipsa, quæ converti deberent, essent infinita actu. Rursùs, siquidem illa inchoata entitas perit, quando incipit esse perfecta Forma, ergo impertinens est illa entitas imperfecta, ut Forma non fiat ex nihilo; quia illa entitas imperfecta & inchoatio, non est aliqua pars, vel aliquis gradus, ejus Formæ, quæ fit.

Probatur secundò. Accipiamus illam partem prout condistinctam à suis inchoamentis, vel fit de novo, vel non fit de novo: si non fit de novo, ergò præexistit etiam quoad illud esse perfectum; si fit de novo, ergo est nihil, quia per oppositos de novo, nihil fit.

Probatur tertiò. Hæ ipsæ præexistentes inchoationes formarum, vel sunt productæ ex nihilo, vel ex aliquo præcedenti. Si ex præcedenti inchoatione, de hac ipsa redit quæstio, an sit ex nihilo producta, vel ex aliquo præexistenti; si ex præexistenti, dabis processum in infinitum; si ex nihilo, ergo illud inchoamentum, illudque præexistere formarum, nihil est, adeoque non est præexistere formarum; nam ex nihilo per oppositos nihil fit: Ergo ulterius, si ipsa inchoamenta potuerunt produci ex nihilo, etiam formæ produci potuerunt ex nihilo.

Objicitur primò Auctoritas Aristotelis ex 7. Metaph. tex. 29. ubi docet, in materia esse partem aliquam rei faciendæ.

Respondetur. Nomine rei faciendæ, intellexit Aristot. compositum, cujus faciendi pars aliqua est ipsa materia: vel intellexit in Materia sumpta, cum dispositionibus, esse partem rei faciendæ, hoc est Formæ educendæ, ad quam etiam suo modo concurrunt dispositiones. Unde pars operis ponendi ab agente in Materia, sunt ipsæ, quas inducit, dispositiones: quando autem Aristoteles docuit, non ex quolibet fieri quodlibet, sed ex determinato determinatum, non debet esse determinatio per inchoationes formarum, sed per prævias dispositiones inductas ab agente.

Objicitur secundò Auctoritas Sancti Augustini libr. primo de Trinitate c. 7. ubi ait: Omnium quæ nascuntur, occulta quædam semina, in mundi elementis latere.

Respondetur. Nomine istorum seminum intellexisse Sanctum Augustinum, non partes formarum, non enim dicitur, pars arboris, v.g. semen, sed intellexisse virtutes productivas, & dispositiones.

Objicitur tertiò. Ex nihilo nihil fit.

Respondetur. Si non sit agens, non producet quidquam, & si sit creatum agens, sine concursu materiæ, nihil producetur, & hoc est: *Ex nihilo nihil fit.*

Ex dictis Colligitur, non præexistere ullò modò Formas in Materia. Quomodo ergo salvabimus, tunc cùm producuntur, non illas creari, salvant hoc auctores communiter per hoc, quia educuntur de potentia Materiæ, & hoc, discutiendum restat.

DIFFICVLTAS III.

Quid est educi Formas in statu existentiæ.

Præmitto Primò. *Constare jam, animam rationalem non educi è Materia,* sed produci à Deo immediatè, idque actione Creativâ, intra tamen ordinem naturæ.

Præmitto secundò ex Suar. *Distinctas esse has propositiones: Materia continet Formam rationalem in potentia; & hanc, materiam esse in potentia ad formam dictam;* hæc secunda propositio est vera, sensus enim illius est: Materia est subjectum naturaliter aptum, informari animâ rationali, prioris autem sensus est, Materia habet vim causandi animam rationalem, ad eum modum, quô causa efficiens continet in sua potentia effectum, quem causare potest. Cùm ergo anima rationalis causari non possit à Materia, ideò nec dicetur Materia continere Formam in potentia, cùm tamen Formæ materiales contineantur in potentia Materiæ.

Præmitto tertiò. *Tàm Formæ quæ creantur, quàm Formæ quæ educuntur, conveniunt in hoc, quòd exeant per suam productionem ex nihilo suæ existentiæ,* nam de utrisque ante productionem verum est dicere, sunt nihil existentiæ, non existunt, & tamen illæ dicuntur creari, hæ educi, quod ipsum

Explicant Primò Conimbricens. 1. Physic. C. 9. q. 12. ar. 5. & post illos Complutens. Joan. à S. Thoma, Manca, & alii, sentiuntque, tunc educi Formam ex Materia, quando Materia ordine durationis præcedit Formam, in quo priori, Forma contineri dicitur in potentia Materiæ, ita, ut si Forma in eodem instanti temporis fieret cum Materia, jam non censeretur educi, sed creari. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia, ut urget Suar. Disp. 15. Sect. 3. n. 5. fieri potest, ut subjectum creetur à Deo, & in eodem instanti forma producatur ab agente naturali, quo in casu educetur forma, & non creabitur, nullum enim agens naturale creat, certè autem eodem instanti, quo Deus produceret aërem & solem, produceret sol formam lucis in aëre. Tum quia sunt aliqua accidentia, quæ positionem subjecti comitantur, ut cum ignis ex se emanat calorem: hæc productio est eductio, & tamen non supponit præextitisse ignem sine calore, ergo ad eductionem, supervacanea est hæc præexistentia. Tum quia vi istius explicationis sequeretur, animam rationalem educi, producitur enim supposita præexistentia Materiæ; quòdsi dicas, ideo illam creari, quia non continetur in potentia Materiæ, restat quæstio quid sit? & quî hoc contineri, eductione exerceatur, quidque sit istud exercitium? Tum quia, ut urget Mastrius, adhoc, ut dicatur effectus produci à sua causa, sufficit, quòd præcesserit causa effectum prius naturâ, quantumvis non præcesserit eum prius tempore: Ergo etiam ad hoc, ut censeatur educi forma ex Materia, sufficiet, materiam prius tantum natura præextitisse. Tum quia, ut urget Pontius, per eductionem intelligimus productionem, quæ sit distincta actio à creatione, & aliud intelligere, est de voce disputare, sed unio illa, per quam produceretur forma, cum dependentia à causa materiali, est distinctissimæ. rationis à creatione, quæ est productio formæ sine tali dependentia: ergo potest esse eductio, sine tali præexistentia. Tum quia hæc explicatio non respondet ad Punctum difficultatis, sive enim præcedat materia formæ productionem, sive non præcedat, quomodo producta noviter forma, non est dicenda produci ex nihilo, cùm fiat ex nihilo sui.

Dices primò. Ad eductionem formæ, requiritur præcedens alteratio, quæ non potest fieri in instanti: ergo præcedere prius tempore debet subjectum alterationem, hoc est materia.

Respondet Suar. Per accidens requiri prævias alterationes, admittique eas propter ineffi-caciam agentis: hinc si Deus in uno instanti transmutet aquam in vinum, dispositiones illic non præcedent tempore, & tamen productio formæ vini, erit vera eductio.

Dices secundò. Eductio fit per mutationem subjecti ad formam eductam: ergo requiritur ad eam, quòd subjectum prius tempore existat, quàm forma, quia aliàs, non posset mutari ad formam.

Respondetur. Negando consequentiam cum sua probatione. Nego enim subjectum non posse mutari ad formam, si non præexistat, cùm illa mutatio sit per habitionem formæ, ad quam non requiritur, quòd præextiterit subjectum.

Dices tertiò. Actio eductiva formæ, præsupponit materiam productam; sed materia per se non potest produci, sed producitur productione totius, quando quidem non habet proprium esse: ergo debet produci ut existens sub alia forma.

Respondetur. Negando propositionem secundam. Vidimus enim supra, materiam habere proprium esse; deinde quamvis defacto eductiones, quæ nunc fiunt, præsupponant materiam præexistentem tempore, sed negamus hoc essentialiter requirere eductionem, certè enim prima forma, v.g. terræ, erat forma educta, erat enim dependens à Materia, & tamen prius tempore non præfuit formæ, imò nec præfuisse potuit.

Instabis. Eductio postulat formam in potentia Materiæ, sed non potest eadem forma esse simul in potentia Materiæ, & in actu. Ergo prius tempore erit in potentia, postea in actu.

Respondetur. Eductionem postulare, ut contineatur forma in potentia, Materiæ, non continentia privationis præcedentis, sed continentia ad posse subjectare, ad quod non requiritur præexistentia materiæ ante formam.

Explicat secundò Suar. Educi formam è potentia materiæ, nihil aliud est, nisi fieri eandem actione, quâ fit compositum, ex Materia præcedente, quæ eâdem actione non fit, idque constat, inquit ille, inductione, in omnibus formis, quæ educuntur de potentia materiæ; & ita, quando è Materia stipulæ producitur forma ignis, illic est vera eductio, & simul eadem actione producitur illic forma ignis, & compositum hoc, quod est ignis: sicque in omnibus reliquis, sicut è contra, quando alia actione forma, & alia compositum producitur, tunc non educitur forma, sed creatur.

Impugnat explicationem Mastrius. Quælibet forma per se fit, & propria productione producitur, cùm enim sit causa compositi, planè necessarium est, ut prius habeat esse in rerum natura, quàm compositum ipsum, & cùm sit per se terminus generationis, debet propria actione acquiri, & non tantùm per accidens, ad productionem compositi.

Responderi posset, hanc rationem supponere, quòd compositum sit effectus formæ & Materiæ, realiter distinctus ab iisdem; incertum item est, an non compositum sit terminus generationis. *Cæterum hæc explicatio*

Non Satisfacit primò. Possibile est educi formam è potentia Materiæ, & non uniri illam Materiæ. Ergo apparet, eductionem non stare in actione, quæ eadem faciat compositum, & si possunt accidentia Eucharistica existere, &

re, & non unita materiæ, cur & non forma substantialis?

Non Satisfacit secundò. Vel potest forma educta tempore antecedere compositum, vel non potest: si non potest, quæ in hoc implicantia? & si materia potest prius tempore antecedere compositum, spoliata omni Forma miraculosè, cur non poterit & Forma educta, sine omni subjecto, miraculosè antecedere compositum? Si autem potest, ergo educi non est fieri eâdem actione, quâ fit compositum; quando enim separatim existunt, non fit compositum.

Respondebis. Sufficere, quòd connaturaliter loquendo, debeat eâdem actione fieri compositum.

Contra. Quia ex hoc ipso jam apparet, definitivè, eductionem non esse actionem productivam compositi, cùm jam restrictio ponatur, quòd eâdem actione fieri debeat, sed nonnisi connaturaliter compositum. Deinde quando anima rationalis producitur connaturaliter, non exigit produci antè materiam, quæ tamen exigentia non salvat, nec fundat in anima rationali rationem eductionis: Ergo nec fundabit in formis eductis, quòd si dicas, insuper adhuc debere addi aliquid, hoc potiùs, si sit legitimum, erit explicativum eductionis.

Non Satisfacit tertiò. Quia ex una parte per illum compositum dicit tria, Materiam, Formam, Unionem; ex altera parte, actio eductiva Formæ, non est actio eductiva unionis, siquidem in principiis illius actiones, secundùm multiplicitatem terminorum multiplicantur: alia autem est entitas unionis, adeoque alius terminus, & alia entitas Formæ, hinc & actiones istorum productivæ, debent esse aliæ: immeritò ergo dicitur, eadem actione fieri formam eductam, & compositum.

Explicat tertiò Pontius Disp. 4. q. 2. n. 26. quòd eductio sit productio Formæ, cum dependentia à causa materiali receptiva, quæ dependentia in hoc est, quòd quemadmodum influit causa efficiens in Formam, & propterea Forma dependet ab efficiente, tanquam à dante sibi esse, ita etiam causa materialis influit in ipsam, dando ipsi esse, ita etiam causa materialis influit in ipsam, dando ipsi esse, recipiendo ipsam. Dicit ulteriùs non in hoc sitam esse hanc dependentiam, quia scilicet Forma materialis non produceretur, nisi esset Materia, quia aliàs etiam anima rationalis dicenda esset dependere à corpore, quia non producitur nisi adsit corpus dispositum, sed hæc dependentia sistit in influxu aliquo positivo Materiæ, quò communicet ipsi suum esse. *Hæc Explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia non explicat, quis sit iste influxus causæ materialis in Formam eductam, deberet enim esse per hoc, quia reciperet illam Formam; sed recipere Formam eductam, non est darè illi esse, supponitur enim id, quod recipitur, habere esse. Tum quia ex dictis supra constat, causalitatem Materiæ non stare in unione, ergo nec in receptione prædicta, hæc enim pro eodem sumuntur in præsenti. Tum quia secundùm veterem phrasim, recipitur in corpore anima rationalis, nec tamen causatur, quid ergo addit illa receptio Formæ materialis, ut constituat causalitatem materialem, & hoc additum potiùs (si sit legitimum) explicabit naturam Formæ.

Explicatur Eductio.

Educi nihil aliud est, quàm produci Formam contentam, in potentia Materiæ, hoc est, natam, ut & in fieri dependeat naturaliter nonnisi à Materia, nec extra illam naturaliter habeat jus existendi. Est explicatio ad mentem Suarii, eam amplectitur etiam Mastrius Disp. 2. q. 7. ar. 2. n. 148. cum aliis, quos citat. Videturque esse mens Scoti, præsertim in quartum Distin. 1. q. 1. Formam enim materialem dicit esse omnem illam, quæ ex natura sua necessariò inclinatur naturaliter, ut sit actus Materiæ, sive sit substantialis, sive accidentalis. *Hoc ipsum*

Explicatur tali discursu. Jus est quoddam respectivum, est enim ad aliud, hoc verò aliud, est & terminus illius respectûs, & simul correlativum, nempe debitum, & ita, v. g. est jus in creditore exigendæ pecuniæ, in debitore terminus & correlativum, est debitum reddendæ pecuniæ. Hoc jus & debitum sub sua formalitate, est ordinariè, in utroque, ita, ut in utroq; sit jus suo modo, & sit suo modo debitum: hinc, ut dixi, est jus in creditore, exigendæ, in debitore, debitum reddendæ pecuniæ. Rursùs in debitore est jus exigitivum, ne creditor plus poscat ab illo, quàm dederit, & in creditore est debitum, non plus exigendi.

Quod est in istis societatibus politicis & exigentiis, idem videre est in societatibus entium inter se: habet debitum Forma educta, ut non nisi dependenter à Materia produci & conservari posset, respondet huic debito jus in Materia, deposcens, ut hæc Forma, naturaliter, non nisi dependenter à Materia habeat esse, in fieri; & simul etiam in Materia, habetur obligatio recipiendæ hujus Formæ, & in Forma, jus exigendæ, suæ receptionis. Illa ergo Forma censebitur esse educta ad quam habet jus Materia, ut sine se non existat, & in qua est debitum non existendi, independenter à Materia.

Porrò, quia hoc jus est fundatum in intrinseca rei exigentia & entitate, hinc, si Deus faceret decretum, ut anima rationalis, ejus quæ de

facto est naturæ, in fieri & in conservari pendeat à corpore, ut scilicet, tàm diu duret, quàm diu est in corpore, nec dum tamen illa censeretur esse educta, quia non ex intrinsecis principiis, & non ex vi & conditione naturæ suæ, deposceret ita conservari, ideo nec dum anima rationalis censeretur educta. Si verò è contra faceret Deus decretum, de anima bovis, ut conservetur etiam extra corpus bovis, adhuc foret educta, quia non ex intrinsecis principiis suis habet hoc, ut fiat & conservetur extra materiam.

Quòd verò dentur aliquæ Formæ, quæ nonnisi dependenter à materia fieri & conservari possint, colligitur ex eo, quia de facto Formas materiales, nec per experientiam, nec per rationem, convincitur durare extra corpus: hinc arbitrarium esset dicere, illas in conservari non dependere à corpore; & certè, si formæ materiales conservarentur extra corpus, producerent actus suos, sicut & anima rationalis producit suos; & quia actus formæ materialis sunt nonnisi sensibiles, caderent sub sensus nostros, & ita extinctô igne posset fieri ignitio, calefactio, & cætera similia.

His jam de termino eductionis positis, addendum aliquid est, quid sit ista eductio seu causalitas illa materiæ.

Videtur autem, quòd eductio non sit aliquis influxus medius, inter entitatem Materiæ & entitatem Formæ, ratio, quia iste influxus vel esset datio esse, consimilis ei, quô efficiens dat esse, & hæc causalitas non convenit materiæ, quia illi improportionata, cùm sit de linea efficientis, entique imperfectissimo, maxima activitas tribueretur, & tamen suppositâ tali activitate, deberet esse ens perfectissimum; cùm inter taxas perfectionis, sit activitas & datio esse, præsupponens in sua causa, si non majorem, saltem æqualem perfectionem, cum effectu. Deinde non repugnat etiam causalitas & influxus indistinctus à causâ & effectu, qualis causalitas est creatio, productio verbi, mentis &c. cumque nulla sit necessitas ponendæ hujus intermediæ actionis, cui usui ponetur? Universaliter etiam ea non per intermediam actionem, (sive illa sit modus, sive non sine modo) producuntur, quæ seipsis dependent ab hoc principio: seipsâ autem, & non per aliud, dependet forma materialis à materia, nam posita solâ illius entitate, sive à Deo immediatè, sive ab efficiente creato, habet hoc, ut in esse & in conservari pendeat naturaliter à materia: ergo seipsâ dependet à materia, quòd autem dependeat ab hac potius parte materiæ, quàm ab illa, pendet à dispositionibus, quas inducit agens, etsi elevetur ad producendum sine dispositionibus, vagè exiget Materiam.

Ne autem formæ materialis, quæ est Ens absolutum, tradatur conceptus respectivus, debent radicaliter sumi prædicata prædicta, & ut salvetur, quòd entis actualis non ponantur prædicata potentialia, accipienda erunt illa prædicata actu convenientia illi formæ.

Cæterùm quamvis non ponatur hæc causalitas intermedia & distincta, ponendus nihilominùs est influxus & causalitas, quia nulla causa potest esse actu causans, sine causalitate & influxu vel indistincto vel distincto; si enim poneretur sine causalitate, perinde se haberet, acsi non causaret, acsi causa non esset. *Sed in oppositum.*

Dices primò. Non rectè explicatur eductio per unionem, vel per receptionem: Ergo nec prædictô modo rectè explicabitur.

Respondetur. Negando Consequentiam: quia potest esse forma materialis educta, & non unita: jam autem non potest esse Forma materialis educta, & tamen talis, ut materia non habeat jus, ut nonnisi in se conservetur, & illa debitum, ut nonnisi in materia fiat & conservetur. Unde hæc dependentia stat in dicto jure, & debito. Ubi ut vides, nostra sententia discernitur à prædictis per hoc, quia unio est quid posterius formâ eductâ, jam autem circumscripta entitas formæ, non est quid posterius forma eductâ, nullusque est, qui neget prædicatum prædictum formæ materiali.

Dices secundò. Si albedo penderet tantùm materialiter à subjecto in fieri, & conservaretur extra Materiam, absque tali dependentia, profectò educeretur è potentia subjecti, & tamen non penderet in conservari: Ergo dependentia in conservari, licet committetur eductionem, non est de intrinseca ratione illius.

Respondetur. Negando possibile esse, ut absque tali dependentia conservetur materialis forma, quia hæc dependentia est ipsamet entitas materialis Formæ. Sicut ergo non conservaretur sine sua entitate, ita nec conservaretur sine tali dependentia, licèt conservaretur sine actuali unione ad subjectum, quô etiam modo conservantur accidentia Eucharistica.

Dices tertiò. Possibilis est Forma educta, quæ nonnisi per unum instans postulet durare, vel quæ postulet quidem dependenter à materia fieri, sed non conservari: ergo de ratione eductionis non est, dependenter à materia conservari.

Respondetur. Qui negant tempus componi ex instantibus, nec admittunt instantia intrinseca. Negabunt antecedens, de quo in Materia de quantitate: sed quia nos concedimus instantia intrinseca, concedimus antecedens, neque enim clara illius apparet implicantia. Negatur tamen consequentia, ex eo, quia cùm de facto dentur Formæ Materiales, quæ

quæ non tantùm per unum instans durent, debuit talis formari definitio, quæ etiam ad illas extendatur; & si sine controversia poneretur possibilis forma materialis, unô instanti durans, deberet definiri rigorosius loquendo, sic eductio, *quòd sit productio Formæ, dependentis in esse à Materia*, cujus species esset dependentia esse in fieri, & alia species dependentia esse in conservari. An autem sit possibilis forma materialis, dependens in esse primô à materia, independens in conservari magnum dubium est. Unde enim illi hæc fortuna independendi in conservari? nam illa dependentia fundatur in ipso esse materiali, quod æquè est materiale in esse primô, ac in conservari. Si tamen ponatur possibilis talis forma, videtur fore media inter formas creatas & eductas, similes quidem eductis, quia esset materialis; similis creatis, quia in conservari independens à materia. Sicut enim producitur ad exigentiam materialium anima rationalis, & tamen conservatio illius dissimilatur eductioni, non enim conservatur ad exigentiam materialium: ita & in præsenti, Forma materialis dependenter à materia produceretur, & in conservari non dependeret ab illa.

Dices quartò ex Pontio, anima rationalis habet suum fieri naturaliter in materia, ita ut esset miraculum, si fieret & non in materia, ad eum planè modum, sicut esset miraculum, si forma materialis fieret extra materiam, & tamen rationalis anima non educitur è materia. Ergo non est de ratione eductionis, ut fiat forma in materia, cum dependentia ab illa in esse & in fieri.

Respondetur. Aliud est, animam rationalem fieri nonnisi in materia naturaliter; aliud est, animam rationalem fieri nonnisi dependenter à & in materia: primum illud convenit animæ rationali, secundum, nonnisi formæ eductæ: & sicut aliud est dicere, judicium non exercetur legitimè, nisi in curia, & aliud est exercetur à curia; primum verum, secundum falsum: ita & in præsenti, connaturaliter quidem fit anima nonnisi in materia, sed non dependenter à materia.

Instabis primò. Ipsum fieri & primò poni animæ rationalis, vel distinguitur à fieri animæ irrationalis, vel non distinguitur: si distinguitur per quid? Si non distinguitur, ergo in fieri suo educitur, ergo per solum conservari distinguetur à Creatione.

Respondetur. Distingui ipsâ conditione talis entitatis, quæ dependet à materia, & quia in ipso fieri est eadem entitas, quæ & in conservari, cumque causalitas materiæ non distinguatur à materia & ab illa Forma, sicut pro ipso fieri est materia, id exigens, & forma ita obligata; ita pro ipso fieri, est causalitas materiæ, dependentiaque à materia: & quia talem entitatem non habet anima rationalis, fit, ut in ipso fieri non dependeat à materia, distinguiturque fieri ipsius, à fieri animæ rationalis. Conveniunt quidem in hoc, quòd utraque forma produci extra materiam connaturaliter non possit, distinguuntur tamen per conditionem entitatis, in ipso fieri respondentis, adeoque ipso fieri distinguuntur, quod fieri identificatur realiter ipsis entitatibus. Item condistinguuntur ipso fieri, quia de fieri animæ rationalis falsum est dicere: quòd sit fieri formæ, impotentis existere extra materiam, quæ tamen propositio est vera de forma materiali educta.

Instabis secundò. Quamvis sine novo miraculo non possit fieri anima rationalis, nisi in corpore organisato; nihilominus hoc non arguit, dependere animam rationalem à subjecto: ergo neque arguet dependere formas materiales à subjecto, quamvis sine novo miraculo, non possint extra subjectum conservari.

Respondetur. Disparitatem esse: quia producendo Deus animam rationalem sine miraculo, deberet producere eam ad exigentiam causarum naturalium, non produceret autem eam ad exigentiam causarum naturalium, si eam non produceret ad exigentiam materialium: quòd autem aliquid non posset produci nisi ad exigentiam alicujus, non arguit hoc ullam causalitatem in ipso eo, quod producitur, cùm possit se habere, nonnisi per modum præexigiti; jam autem habere talem entitatem, quæ non possit fieri & conservari naturaliter sine materia, non potest esse per modum præexigiti ad formam eductam: ergo debet esse per modum dependentis, tanquam à principio & causa, ab ipsa materia. Diceret etiam alius, quando anima rationalis produceretur extra corpus, futurum miraculum quoad modum; si autem produceretur extra corpus forma materialis, fore miraculum quoad substantiam.

Dices quintò. Habitus supernaturales creantur, & tamen postulant connaturaliter nonnisi in subjecto conservari & produci: Ergo de ratione eductionis non est, non posse fieri & conservari nisi in subjecto.

Respondet Mastrius: Etiam habitus supernaturales non creari, sed educi, licet è potentia obedientiali, ut vocant, undè etiam dicendum erit, modos non creari, sed educi; propriè tamen loquendo, non est dicenda quantitas educi ex sua potentia à materia, sed emanari, quia illud educi dicitur, ad cujus positionem extrinsecam, agens secundum in genere causæ efficientis natum est concurrere, idque ex usu vocis: cùm tamen quantitas ab extrinseco secundo agente, non sit nata poni. Quomodo autem emanatio distinguatur ab Eductione, alibi dictum.

Hinc Colliges, pares esse in hoc creationem & eductionem, quia producit utraque entitatem ex nihilo existentiæ: tam enim verè in se non est anima rationalis, ante sui positionem, quàm verè non est in se forma bovis, ante sui positionem; Sed in hoc condistinguuntur, quia per eductionem producitur Forma dependenter à subjecto, per creationem independenter à subjecto, quid autem magis dependenter à subjecto producitur, quàm illud, in cujus entitate est inclusum debitum non existendi extra subjectum, respondens juri Materiæ, ne talis Forma extra se existat, per quod condistinguitur forma materialis in ipso etiam fieri ab anima rationali, de qua falsum est dicere, in ipso etiam fieri, quòd non habeat jus existendi extra Materiam, quæ propositio est vera, de forma materiali.

Colliges etiam, Formas cœlorum esse eductas, quia nullum est fundamentum, illas habere jus existendi extra subjectum. Quando autem cœli dicuntur creati, sumitur creatio liberalius, in quantum scilicet supponit pro defectu concurrentis alicujus agentis creati, in ipsa productione, non servando item ordinem quem natura præscripsit, hoc est, agendo sine prævisis dispositionibus, unde etiam forma materialis, exigens naturaliter fieri & conservari, nonnisi dependenter à materia, hoc sensu posset creari, quia scilicet nullum efficiens creatum, esset illius productivum.

Addo. Omni quidem formæ materiali competere hanc dependentiam, sed non per hoc illam in ratione materialis seu oppositæ spiritui constitui. Videatur insuper Materia de distinctione Creationis à re creata.

QUÆSTIO III.

De divisione Formarum.

Formæ dividuntur in Substantiales, & Accidentales: illæ faciunt unum per se substantiale cum subjecto, non verò hæ. Rursùs aliæ sunt Formæ totales, aliæ partiales, de quibus mox; aliæ subordinatæ, aliæ non subordinatæ. Subordinatæ dicuntur, quarum una indiget altera, eamque præsupponit: non subordinatæ, quarum una non indiget alterâ, nec præsupponit illam. Alia particularia harum divisionum hic attingenda, reliqua ex aliis materiis petenda. Antonomasticon quidem per unum per se intelligitur unum ex potentia & actu substantiali, cum ipsum Ly per se substantiam indicet: posset tamen concedi fieri unum per se, etiam ex actu accidentali & potentia substantiali, tunc, cùm se habent per modum perfectivi & perfectibilis, & dividi posset esse per se unum, in unum per se substantiale, & in unum per accidentale.

DIFFICULTAS I.

An detur Forma corporeitatis subordinata formæ totali &c.

Dicendum est. *Non dari*; ita cum aliis Suar. præcipuè Disp. 13. Sect. 3. num. 12. contra Scotistas.

Probatur primò, argumento negativo: quia nulla ejus necessitas, nullumque ejus adstruendæ fundamentum.

Probat secundò Suarius, assumendo principia oppositorum. Si daretur forma corporeitatis, eaque, ut volunt, coæva materiæ, deberet præstare materiæ gradum corporis, nonnisi genericum, ut volunt adversarii; sed hunc præstare non potest. Tum quia nullæ dantur formæ accidentales, quæ dent esse tantùm genericum colorati, & non talis colorati albi, nigri, &c. Tum quia in Angelis, non est ulla ratio generica spiritus. Tum quia si ab alia Forma habet Materia rationem genericam corporis, ab alia rationem specificam: ergo ratio generica & specifica corporis, distinguuntur realiter, cùm sumantur à formis distinctis realiter; jam autem, si ratio generica animalis à ratione talis animalis, non distinguuntur realiter, nec rationes illæ corporis distinguentur realiter.

Probatur tertiò. Materia independenter ab omni forma corporeitatis superaddita, falsum est, quòd sit spiritus: ergo verum est, non est spiritus, ergo ulterius independenter ab omni Forma superaddita, est corpus, quia aliàs istud non esse spiritus, quod est negativum, non haberet in quo fundaretur: non in ratione substantiæ, entis, potentiæ &c. quia hæc omnia competunt Angelo, in quo tamen non fundant negationem Spiritus, ergo hæc ratio fundari debet in ratione corporis; non enim in alia debitè fundari potest, & hoc est, quod communiter Philosophi dicunt, Materiam esse corpus incompletum de se.

Objicitur primò Auctoritas Aristot. qui docet, animam esse actum corporis organici, hoc autem salvari non posset, si non daretur corporeitatis Forma coæva materiæ.

Responderi potest, in sententia tenentium formas partiales, animam, esse actum corporis, per formas partiales organisati; in sententia autem negante has formas, per Corpus Organicum, intelligi potest, non materia, sed totum compositum, quod est subjectum de-

nomi-

nominationis, ita, ut anima dicatur habere rationem actus, in constituto illo ex Corpore & Anima.

Objicitur secundò. Quantitas debet sequi ad aliquam formam substantialem, sicut & alia accidentia, sed antecedenter ad formas specificas, est in Materia quantitas, ergo & Forma substantialis, hæc verò non alia, nisi ista Forma corporeitatis.

Respondetur. Accidentia activa, & quæ non sunt communia, debent sequi ad aliquam formam substantialem, secus accidentia non activa, & communia, quale accidens est quantitas.

Objicitur tertiò. Non est principium aliud, quod det materiæ esse corporis saltem in homine, in quo cùm forma sit spiritualis, esse corporei dare non potest.

Respondetur. Esse corporei incompletum, habetur ab ipsa entitate materiæ & formis accidentalibus; esse autem completum, haberi potest ab ipsâ anima rationali, quia esse hoc completum, non aliud est, quàm esse materiæ unitæ cum forma, ad quam per se ordinatur, vique illius potens exire in actus sentiendi vegetandi, unde anima dat esse corporis viventis, corporis sentientis, &c. quæ omnia haberi possunt à forma substantiali spirituali. Imò retorqueri etiam posset argumentum primum, inquirendo, à quonam habeatur esse specificum corporei in homine, nam genericum habetur, ut dicis, à forma Coæva, specificum per te dare non potest anima, utpote spiritualis, ergo debes aliam, præter has duas, comminisci formam.

Objicit quartò Mastrius. Anima rationalis nequit dare esse corporeum & extensum, cùm in se sit spiritualis.

Respondetur. Imprimis, esse hoc corporeum, non haberi ab anima, sed à Materia, & à formis accidentalibus, de quo infra. Deinde dici posset, quòd licet anima sit spiritualis, quia tamen essentialiter est ordinata ad corpus, perficere illud poterit in ratione corporis, saltem cum addito, hoc est, corporis viventis.

Quòd autem dicit, tale esse, non potest dare anima, nisi per informationem, quare in seipsa esse deberet formaliter talis, sicut albedo, est, ut Quo albedo, & non virtualiter tantùm, id non convincit in principiis nostris, quia illa non dat esse corporeum, sed hoc habetur à materia & accidentibus, quæ sunt corporeum quid. Sed tenendo etiam, quòd ipsa anima spiritualis det completum esse corporis, non convincit argumentum, quia licèt tale esse det per informationem, quia tamen informat tanquam quidem forma spiritualis, simul tamen ut essentialiter ordinata ad corpus, hoc ipso poterit dare rationem completi corporis, suntque in hoc paria, v. g. albedo & anima, quia non virtualiter, sed formaliter, dicit anima ordinem ad corpus.

Quòd autem non sit formaliter corporea, licet albedo sit formaliter albedo, oritur hoc ex perfectione ipsiusmet animæ, negaturque, rationem virtualis tantùm, pertinere ad genus causæ efficientis, nam v.g. unus Imperialis, est virtualiter tres floreni, etiam hoc respectu, quia unus ille continet perfectionem nonaginta grossorum, inclusorum in tribus florenis. Si item species effectivè non concurrit ad actum, sed solum complet potentiam, species universalior Angelica, virtualiter erit inferior. Denique gradus inferiores spectati merè secundum perfectionem, virtualiter includunt perfectionem superiorum, nec tamen illos efficiunt.

Instat Trombeta apud eundem: Nulla Forma continet virtualiter effectum sibi repugnantem.

Respondetur. Dare esse completi corporis, non repugnat formæ essentialiter ordinatæ ad corpus, talis autem est anima: unde albedo non potest dare virtualiter esse nigri, quia non ordinatur essentialiter ad nigrum perficiendum.

Instat secundò Mastrius. Ergo etiam forma corporea virtualiter continere poterit esse spiritualia.

Respondetur. Quòd non: quia convenit quidem superioribus continere perfectionem inferiorum, sed non è converso.

Instat tertiò idem. Etiam admisso, quòd virtualiter tale esse contineret, non proinde posset illud homini communicare, sicut Forma Solis, eminenter continet calorem, & tamen non facit solem formaliter calidum. Forma enim in tali genere dat tantùm illud esse, quod in se habet.

Respondetur. Licèt continentia caloris in Sole non faciat Solem calidum, facit tamen alia calida: ita quamvis continentia complendi corporis, non faciat animam corpoream, poterit corpus complere: idque ideo, quia eminenter contenta, exercent suam eminentiam, non in ipsum eminens, sed in id, ad quod ordinantur.

Objicit quintò. Etiam posito, quòd anima sit sensitiva, non potest viventi tribuere esse corporeum: quia esse corporeum, quod vivens exigit, est dissimilare & organicum.

Respondetur. In nostris principiis, esse illud corporeum dissimilare, principiatur à dissimilibus accidentibus: sed qui illud diceret oriri à Forma sensitiva, diceret, quòd completivè etiam corpus dissimile, facere possit, eo quòd anima sensitiva, exigitiva sit hujus dissimilationis, & simul essentialiter ordinata ad tale corpus complendum.

Quòd autem dicit Mastrius, dari continentiam inferioris in superiori per excessum perfectionis, sed non semper per continentiam effectuum inferioris, id non convincit. Cur enim hanc continentiam per excessum perfectionis, non habebit anima in ordine ad dandum esse corporis? Et quamvis non semper perfectius dicat continentiam effectuum inferioris, transeat; nam per Mastrium, non debet id præstare anima in genere causæ efficientis.

Denique, cur anima superior non erit contentiva effectuum superioris? cùm dentur superiora, quæ continent effectum inferioris.

Reliqua solventur, ubi de Formis partialibus.

Quæres. *An tot sint Formæ, quot illarum divisiones*, an scilicet in homine alia sit anima vegetativa, alia sensitiva, alia rationalis?

Assero. *Quod non*;

Ratio prima ex Suar. Disp. 15. Sect. 10. n. 20. Anima vegetativa, v. g. in equo, non potest esse nisi contracta ad aliquam speciem, aliàs darentur individua generica, & posset esse aliquod individuum & singulare à parte rei, in nulla tamen specie constitutum: si autem est illa ratio vegetativi contracta, ergo debet esse contracta per rationem sensitivi, sibi identificatam, nam ratio differentialis Metaphysica, identificatur rationi genericæ, rursùs rationem vegetativi, non potest contrahere ratio sensitivi, ut sic, propter rationes adlatas, ergo contrahi debet per rationem hinnibilis, ergo in re, non distinguuntur hi gradus.

Ratio secunda Hurtadi est. Non sunt tot materiæ distinctæ, quot prædicata essentialia: ergo nec tot formæ, quot prædicata essentialia.

Ratio tertia est, posito, quòd anima in bove alia sit vegetativa, alia sensitiva, alia mugitiva, quæro, illa ipsa mugitiva anima, vel est una, vel non est una? Si non una, ergo falsò posuisti, tantùm esse tres animas in bove: si est una, contra erit, quia per te illic multiplicandæ sunt animæ, ubi multiplicantur prædicata essentialia: sed in anima mugitiva, multiplicantur prædicata essentialia, certè enim ipsa in se anima mugitiva, est in plures divisibilis conceptus. Ergo. Quodsi dicas, hæc omnia posse referri in idem realiter principium, idem & nos dicemus.

Principalis hujus asserti ratio est, quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate, nulla autem necessitas multiplicandi has formas.

Dices primò. Anima rationalis est spiritualis, materia non spiritualis sed corporea; Ergo nonnisi intermediis aliis formis, extrema tam dissita, conjungi secum poterunt.

Respondetur. Non minus dissita est in ratione entis Forma sensitiva, à Forma rationali, quàm sit dissita Forma vegetativa à forma rationali: nam tam vegetativa Forma, quàm sensitiva, sunt formæ corporeæ, & materiales. Porrò non obest, ut extrema dissita in ratione entis, secum conjungantur, modo non sint dissita, per negationem ordinis & habitudinis; jam autem anima spiritualis, dicit habitudinem ad corpus.

Dices secundò. In homine sunt operationes contrariæ, ergo & principia harum operationum diversa, nempe animæ: dicitur enim in Scriptura, quòd caro concupiscat adversum spiritum.

Respondetur. Sicut affirmare & negare sunt operationes contrariæ, & tamen non est alius intellectus affirmativus, alius negativus; ita nec contrariarum operationum, debent esse diversa principia, tunc autem diversitas operationum arguit diversitatem principiorum, quando non potest referri in idem principium: tunc autem non potest referri in idem principium, quando est fundamentum colligendæ separabilitatis principiorum, & quando ex identificatione illorum principiorum, sequitur confusio essentiarum, nihil autem horum in præsenti ostendi potest. Locus Scripturæ ita intelligendus, quòd eadem anima, in quantùm inclinatur à sensibilibus, ad sensibilia prohibita, repugnet sibi inclinatæ ad insensibilia & divina.

Dices tertiò. Aristot. 7. Metaph. cap. 10. asserit, partibus definitionis, respondere partes rei.

Responderi potest: definitioni rei, datæ, per partes Physicas, respondere partes Physicas, datæ autem, per partes Metaphysicas, respondere etiam partes Metaphysicas. Quando verò idem 2. Metaph. c. 2. docet, ideo in formis substantialibus, non dari processum in infinitum, quia non datur in conceptibus, hoc etiam non obest; certum enim est, quòdsi multiplicarentur in infinitum formæ, multiplicarentur etiam illarum conceptus quidditativi. Sed hæc mala consequentia multiplicantur; ergo & formæ. Unde etiam colliges, animam vegetativam in homine non esse eductam, sed creatam, est enim eadem cum rationali, quæ nonnisi creatur. Cæterum non est dubium, quòd eadem anima rationalis, prius præstet effectum vegetativæ, postea sensitivæ, demum rationalis.

DIFFICVLTAS II.

An dentur Formæ substantiales partiales.

Contra Thomistas Suar. Arriag: Ovied. & Calios, affirmant Scotistæ, & ex nostris Dandi. lib.

di. lib. 2. dis. 8. P. 3. Smigletius & alii. Status quæstionis in hoc est: Volunt Scotistæ, dari formam substantialem in viventibus, v.g. in homine, ossis, carnis, nervi, condistinctam à forma totali, uti est anima rationalis, quas formas volunt esse subordinatas, eò quòd illæ ordinentur ulterius ad animam rationalem, examinandæ sunt rationes utriusque partis.

Punctum Difficultatis I.

Proponuntur argumenta pro Formis partialibus.

PRIMUM Argumentum est Scoti, quod sic proponi potest. Posito, quòd non dentur Formæ partiales, si quis discipulorum in triduo mortis consecrasset, vel posuisset illic corpus Christi, vel non posuisset. Neutrum dici potest. Minor probatur, si enim posuisset Corpus Christi in triduo mortis, ergo corpus Christi in ratione corporis non constituitur anima, utpote quæ tunc non erat, ergo ulterius constituitur Forma corporis condistincta ab anima: si enim tunc posita fuisset anima: Ergo consecratione reductus fuisset Christus ad vitam; si autem non posuisset Corpus Christi in triduo mortis, aliquis discipulorum consecratione sub speciebus panis, ergo nec consecrâsset, quod non concedunt oppositi.

RESPONDETUR. Imprimis difficultatem hanc solvendam esse ipsi Scoto: si enim in triduo mortis poterat poni sub speciebus panis corpus Christi consecratione, debuisset poni & anima, nam habuerunt potestatem consecratione, non solùm, Corpus ponendi, habuerunt enim eandem specie potestatem cum nostris Sacerdotibus, qui nonnisi simul ponere possunt etiam animam; si autem posuissent etiam animam, cur non dicendi essent resuscitantes Christum? Deinde dici potest, non potuisset consecrare in triduo illo Apostolos, idque non defectu potestatis, sed defectu termini ponendi, nempe corporis Christi, idque animati, cùm tamen tunc non fuerit animatum. Sed quia hoc videtur esse contra Sanctum Thomam, Tertiâ par. q. 67. art. 7. dici posset, quòd potuerint consecrare, potuerintque ponere corpus sine anima, hoc est, materiam cum talibus accidentibus. Vel etiam ponendo Sacramentaliter ipsam animam, neque tamen per hoc resurrexisset Christus, quia potuisset anima sub speciebus uniri corpori, non tamen corpori in sepulchro jacenti, penes quod præcisè spectari debuisset resurrectio, neque enim corpori replicato, repugnat in uno loco habere animam, in alio non habere.

INSTAT primò Pontius, in quantum dicitur poni tunc materiam cum accidentibus, & dicit, vi cujus responsionis sequi, quòd quando ex ligno generatus est ignis, verum est dicere, quòd corpus ligni, sit sub forma ignis.

RESPONDETUR. Esse illic nonnisi ampliativè corpus ligni, quia non manet combinatio accidentium ligni.

INSTAT secundò idem. Si idem est corpus Christi, ac materia Christi, posset quis æquè consecrare cum hac forma, hæc est materia mea, ac cum hac alia, hoc est corpus meum.

RESPONDETUR. Imprimis retorquendo argumentum, & quærendo; an cum hac forma, hæc est materia mea, cum forma partiali substantiali constituente, v. gr. in ratione exigitivi quantitatis, possit quis consecrare? Directè dici hoc potest, quòd ad hoc; an teneat aliqua Forma Sacramentalis, non solùm sit spectandum, an in re idem verba importent, sed etiam spectandum est, an usus communis ad eam rem significandam adstrinxerit hæc verba; & ita idem in re est dicere; Ego te baptiso in Nomine Trinitatis, ac dicere, baptiso te in Nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, & tamen prior illa Forma non tenet, eò quòd usus communis, ad significandas distinctè tres personas, non assumpserit Ly Trinitas. Cùm ergo ly materia prima cum accidentibus, non sit impositum ad significandum distinctè corpus, quantumvis in re, sit ipsâ materia cum accidentibus talibus, ideo prædicta forma, non tenebit.

INSTAT tertiò idem. Thomistæ censent, in toto composito subjectari accidentia, compositum illud est dissolutum: Ergò nec eadem accidentia manent, si autem subjectantur in ipsa materia, hoc imprimis falsum est: deinde, accidentia non ponuntur nisi per concomitantiam, corpus autem ponitur vi verborum, Ergo apparet, quòd corpus non dicat illa accidentia.

RESPONDERI posset. Secundùm præjacta principia, accidentia subjectari, non in composito. Negando item, quòd accidentia constitutiva corporis, in ratione corporis, per concomitantiam ponatur, nec oppositum ullibi docuit Tridentinum.

SECUNDUM Argumentum est Pontii, fundamentum in Tridentino Sess. 13. C. 3. ubi dicit Concilium Corpus poni vi verborum consecrationis, concomitanter autem animam, ex quo loco sic format argumentum. Non potest corpus, quod ponitur per se sub speciebus panis, non potest inquam esse aliquid constitutum ex anima & materia prima: Ergo corpus non est materia per animam constitutum, quia si esset corpus constitutum ex materia & anima, tunc quando directè ponitur corpus, vi consecrationis, poneretur etiam anima utpote constitutiva corporis, ad eum modum,

quô

quò qui producit per se hominem, producit etiam constitutiva illius, ex Tridentino autem, non producitur directè in consecratione corporis anima. Si autem ad hoc recurras, quòd corpus constituatur materiâ cum certis accidentibus, contra erit, quia aliàs conversio Eucharistica, non tam esset transsubstantiatio, quàm transaccidentatio: quia esset mutatio in accidentia externa, quæ corpus, quà tale, dicit; contra quam voluerit citatum Trident. C. 4.

Responderi posset. Quòd intentio Tridentini fuerit declarare, quomodo totus sit sub utraque specie Christus, quæ intentio salvatur, etiamsi per animam constituatur corpus: noluit autem Tridentinum discurrere, quid tandem sit constitutivum corporis. Hæc de Tridentino. Quod attinet ad difficultatem in sententia, quę ponit corpus stare in materia, quę de se est corpus, utpote condistincta à Spiritu, & insuper addit, accidentia aliqua organisationemque, in hac inquam sententia, ex vi verborum, nonnisi concomitanter ponetur anima, illa autem accidentia per se ponentur, cum quibus magis connectitur corpus sub formalitate corporis, quàm cum anima, quia per illa constituitur etiam in ratione corporis organici, erit autem adhuc tunc transsubstantiatio, quia erit conversio substantiæ panis, in substantiam Christi, quantumvis vi verborum ponatur materia Christi, quæ in ratione Organicæ, talibus accidentibus completur.

Tertium Argumentum est: Corpus Christi idem fuit sepultum, quod fuit de Beatissima natum. Sed hoc esset falsum, nisi detur præter animam forma alia substantialis in Christo, quæ cum materia constituat corpus illud, quia corpus sepultum non potest esse constitutum in ratione corporis, anima, hæc enim non fuit in sepulchro; Neque recurras ad hoc, quòd corpus Christi sit materia cum accidentibus, aliàs accidentia essent de essentia Christi, sicut & ipsum corpus, & sicut dicitur corpus organicum, cum diversis accidentibus, ita dicetur, corpus non organicum, materia cum accidentibus ejusdem rationis, adeoque ignis constabit corpore & forma ignis.

Responderi posset primò. Cum Cajet. & Suar. idem fuisset corpus suppositaliter, hoc est, terminatum eadem personâ verbi, sed non erat idem formaliter.

Instat Pontius. Si verbum assumpsisset aliam numerò naturam humanam, eadem fuisset suppositalitas, & non idem corpus: Ergo ad hoc, ut dicatur idem Corpus Christi sepultum & natum, non sufficit, si sit idem suppositaliter.

Respondetur. Non sufficere ut sit idem, si cætera sint imparia, v.g. si intercedat distinctio realis, in ipsamet materia, & quia hoc non contingit Christo mortuo, fit ut idem sit Corpus. *Cæterum hæc Responsio*

Non Satisfacit. Tum quia ex Mastrio aliud est quærere, an idem maneat suppositum; & aliud, an idem maneat Corpus? verbum enim Divinum non dat esse corporeum, nec Patres dicunt, idem mansisse suppositum, sed dicunt, idem mansisse corpus. Tum quia si lignum assumeretur à verbo, & lignum converteretur in ignem, retenta unione verbi, cum materia ligni, non diceretur idem manere corpus Physicum, manente eadem suppositaliter materia: ergò nec nunc dicendum, ex eo manere idem corpus sepultum, quod erat natum, quia idem est suppositaliter. Tum quia in ratione corporis, non suppositô, sed anima constituitur: ergo si non manet anima, non manet idem constitutivum. Cæterum si quis diceret, requiri animam ad esse compleri nonnisi corporis, benè se tueri posset, quòd in sepulchro non manserit idem corpus completè, sed incompletè: non mansit quidem completè idem corpus, quia ad hoc complementum in omni sententia requiritur anima, sed mansit incompletum, quia mansit materia, quæ est substantialiter corpus, manseruntque eadem accidentia. *Ad quod attendendo*

Respondetur secundò. Idem fuisse corpus sepultum & natum, quia fuit eadem materia, quæ est substantialiter corpus, cum iisdem accidentibus; nec sequitur inde, accidentia esse de essentia Christi, sicut & ipsum corpus, quia corpus, nonnisi secundùm id, quod dicit in recto, est de essentia Christi; in recto autem dicit materiam, quamvis corpus secundùm id, quod dicit in obliquo, non sit de essentia Christi, in obliquo autem dicit accidentia, ad cum modum, quo cœnæ, id quod dicit in recto, est essentiale, nempe comestio, illudque est exsatiativum appetitûs, tempus autem quod dicit in obliquo, est extrinsecum & non exsatiativum. Neque inde sequeretur, quòd ignis constet corpore non organico, quia nomen hoc corpus, usus communis adstrinxit, nonnisi ad significandam in materia certam organisationem, ab heterogeneis accidentibus profectam; ex objecto autem verum est, ipsam in se materiam esse corpus substantialiter incompletum.

Instat Pontius. Si sufficit ad hoc, ut dicatur corpus idem esse sepultum & natum, quia sunt accidentia illius sensibilia eadem, ergo poterit dici, substantiam panis manere in Eucharistia, quia manent accidentia illius sensibilia.

Respondetur. Neg. Sequel. quia non manet eadem materia in Eucharistia, sicut mansit in sepulchro, cùm tamen materia in recto importetur à corpore.

In-

Instat secundò Mastrius. Quamvis in genito & corrupto eadem remaneat Materia cum iisdem accidentibus, non tamen dici potest, genitum esse corruptum, & idem numero compositum cum illo. Ergo & in præsenti idem dicendum.

Respondetur. Quia cùm genitum non constituatur ipsa Materia & accidentibus, itemque corruptum, manente eadem materia & accidentibus, non poterit dici manere idem genitum, quod erat corruptum. Quia autem corpus constituitur materia & accidentibus, benè potest dici, si maneat in Christo eadem Materia & eadem accidentia, manere idem corpus.

Instat tertiò. Esse carnem & nervum, est esse substantiale.

Respondetur. Etiam in principiis Mastrii, esse carneum, nerveum, præter formam substantialem, dicit accidentia, ita, ut si illa non sint, non sit futurus, v.g nervus; & si substantialitas nervi salvari potest ratione formæ substantialis, cur in nostris principiis salvari non poterit ratione materiæ, quæ est quid substantiale? Unde dici potest, esse nerveum, esse compositum ex substantiali & accidentibus, adeoque inadæquatè esse substantiale.

Quartum Argumentum est; Si non darentur in Christo formæ partiales substantiales: Ergo ne materia Christi maneret spoliata omni formâ, succedere debuit post separationem animæ Christi, forma cadaverea: hoc non potest dici, quia si successisset animæ Christi forma cadavereitatis, ergo verbum assumpsit hanc formam, hoc autem dici non potest, quia illam dimittere debuisset ad adventum animæ; dimittere autem non potuisset, propter Theologorum axioma. Verbum, quod semel assumpsit, nunquam dimisit.

Responderi potest variis viis. Imprimis successisse formam cadaveream etiam in Christo, an autem illam assumpserit Verbum, dubium est; fortè non assumpsit, propter illud dictamen Patrum, quod verbum semel assumpsit nunquam dimisit fortè etiam assumpsit, & postea dimisit, quia id solùm, quod semel assumpsit, nunquam dimisit, quod assumpsit ex primaria intentione, & ad hoc, ut redderetur homo, non ex primaria autem intentione, assumpta illa forma. Alii etiam dicunt, materiam Christi in triduo mortis, sub solis accidentibus remansisse, nec successit illa forma cadaverea.

Instabis. Supposito, quòd verbum assumpserit formam cadaveris, vera esset hæc propositio: Verbum est cadaver, cadaver nos redemit, cadaver natum est ex virgine, quæ absurda sunt.

Respondetur. Retorquendo argumentum, etiam positis formis partialibus, corpus exanime est cadaver, adeoque Verbum, esse cadaver id est, corpus exanimatum. Deinde in forma concedi potest hæc propositio: cadaver est verbum, quia illius sensus est; corpus exanime, terminatum est persona verbi, quæ propositio est de fide. Reliquæ autem propositiones non sunt veræ, v. g. cadaver est natum de Beatissima, quia denominatio cadaveris advenire non potest, nisi cum est negatio animæ: quæ quia non erat in nato de virgine, cum nascebatur, cum redimebat, nec potuit verificari cadaver redemisse, cadaver natum de virgine, nisi fortè ampliativè, scilicet id, quod erat natum, factum est cadaver. Illustrat hoc Arriaga, quòd universaliter non liceat argumentari à denominationibus, quas verbum uno tempore habuit, ad eas in omni tempore applicandas, sicut si Verbum fuisset unitum Angelo, & postea si dimissa ea unione, unitum fuisset naturæ humanæ, in eaque nos redemisset, falsa esset propositio, Angelus nos redemit: ita etiam falsa erit hæc propositio; cadaver nos redemit. Nec ulterius censendum est, aliud esse corpus Christi vivum, & aliud mortuum; quia sub alia est forma, quia divisio & alietas corporis, non est pensanda ex alietate, nonnisi advenientis formæ substantialis, sed ex unitate ejusdem numero Materiæ, & eorundem numero accidentium. Hinc si corpori Petri, post abscessum animæ ejusdem, uniretur anima Pauli, idem uterque haberet corpus, quamvis diversam animam, non negatur tamen aliud compositum tunc haberi.

Quintum Argumentum. Si non darentur formæ partiales, non esset, quod colere meritò possent Christiani in reliquiis Sanctorum; sola enim materia, non mereretur hunc cultum, aliàs carnes Sanctorum in substantiam bestiarum conversas possemus colere.

Respondetur. Ratio colendi reliquias est; quia manet eadem materia, non quomodocunque, sed cum iisdem pluribus accidentibus, ita, ut non possit dici illa materia, jam esse aliùs moraliter suppositi; quia autem in bruto jam est aliùs materia suppositi, habetque diversa accidentia, deservientia ad aliam formam, non jam defectivam, qualis est cadaverea, sed perfectivam, qualis est forma bestiæ, vermis, &c. Et certè, si coleretur materia illa cum accidentibus bestiæ, jam non illud censeretur coli moraliter, & suo modo physicè, cum tamen cultus in moralitate vel maximè fundetur: & sic colimus crucem, quæ attigit Christum, non coleremus autem buccam Judæ Christum osculantis, quia idem moralitatis fundamentum non habemus, in actioneque hac, moraliter non censeretur Christo exhiberi cultus, sed Judæ.

Conti-

Continuantur aliæ rationes.

POsuimus jam argumenta Theologica, adferenda sunt Philosophica.

PRIMA ratio est Auctoritas Aristotelis, definientis animam. *Anima est actus corporis organici, potentiâ vitam habentis*, quod corpus organicum, non potest esse sola materia cum accidentibus: ponat enim Deus unionem materiæ spoliatæ omnibus accidentibus, cum anima humana, vel constabit illud compositum corpore & anima; vel non constabit: si constabit, ergo sola materia est corpus, & non dicit illa accidentia: si non, ergo potest dari homo absque corpore, siquidem darentur essentialia hominis, hoc est, materia & forma.

RESPONDETUR. In illo casu fore compositum constans corpore, secundùm id, quod dicit in recto corpus, non autem secundùm id, quod dicit in obliquo: ut autem dicatur compositum aliquod esse homo, debet constare corpore & anima rationali, corpore, inquam, tam secundùm id, quod dicit in recto, quàm secundùm id, quod dicit in obliquo. Finge in tua sententia materiam habere formam substantialem corporis, ossis, sanguinis, & nullam habere organisationem externam accidentalem, non habere v.g. humiditatem & fluiditatem sanguinis, duritiem ossis, eritnè tum temporis homo vel non? Si non erit, ergo accidentia intrant essentiam corporis; si erit, ergo massa una indigesta, inutilis ad functiones sensandi &c. erit homo, & breviter, quod tu de hoc composito in tua sententia dices, idem in præsenti dicetur. Rursùs, corpus organicum estné de essentia hominis, vel non? non potest non esse de essentia hominis, quia illa compars, per ordinem ad qũam definitur anima, est de essentia hominis, sed corpus organicum est illud, per ordinem ad quod definitur anima. Ergo. Si autem corpus organicum est de essentia hominis, ergo accidentia sunt de essentia hominis, idque ideo, quia organisatio importat accidentia, hinc detur materia, dentur & formæ partiales, & non dentur accidentia debita, certè non erit corpus organicum, ergo apparet, quòd ratio organici etiam accidentia importet, quodsi corpus organicum est de essentia compositi, rogo, cur accidentia non ingrediantur rationem compositi substantialis? Conformiter ergo ad materiam de connotatis, dici potest, organisationem petibilem ab accidentibus, esse quid accidentale corpori, necessario tamen requisitum.

SECUNDA ratio. Quando moritur homo, remanent in corpore ejus eadem accidentia numero, quæ erant antecedenter. Tum quia ita sensus ostendunt, quos falli nulla convincit ratio. Tum quia quæ illic esset causa productiva accidentium tam similium: quid si remanent eadem accidentia, & quidem numero, quæro, in vivo subjectabanturné in toto composito, an in sola materia? Si in composito, ergo cum eadem numero maneant accidentia, debet manere idem compositum substantiale: ergo manet compositum ex materia & formis partialibus; Si autem subjectantur in sola materia, infero, si manent eadem numero accidentia in mortuo, ergo manebit & eadem forma substantialis, sed non totalis, ergo partialis, quod ipsum probatur, quia nisi forma eadem numero vel specie maneat, non possunt manere eadem numero accidentia, cum eadem forma & figura.

RESPONDETUR. Non posse manere eadem numero accidentia, (quæ suppono subjectari in sola materia) nisi maneat eadem forma, si illa sit perfectiva, & per se intenta à natura, posse verò manere eadem accidentia, si sit forma defectiva, qualis est forma cadaverea. Vidimus enim, quòd quando perfectivæ formæ ligni, succedit forma perfectiva ignis, non manere eadem accidentia; succedente autem sola forma defectivâ, ut cùm exsiccatur etiam arbor, manent eædem literæ insculptæ, eædem nodositates &c. arguimusque cum forma defectiva, posse manere eadem numero accidentia.

Idem medius terminus sic aliter proponitur à Mastrio Disp. 2. n. 62. Manent tunc eadem numero accidentia, ergo idem corpus, quod est eorum subjectum inhæsionis; non enim migrare possunt de subjecto in subjectum.

RESPONDETUR. Subjectum inhæsionis illorum accidentium manet immediatum idem, nempe eadem quantitas, mediatum item idem, nempe materia prima.

INSTAT primò n. 96. Materia non est subjectum immediatum accidentium, prius enim est compositum substantiale, quàm accidentale.

RESPONDETUR. Esse prius compositum substantiale prioritate dignitatis intentioneque naturæ, sed non prioritate præsuppositionis. Et certè materia debet præsupponi quanta, ut recipiat formam materialem, ergo præsupponitur jam compositum accidentale ex materia & quantitate, quæ est accidens.

INSTAT secundò. Etiamsi accidentia residerent in materia, tamen non sunt ei coæva, saltem omnia, & nova accidentia adveniunt cum nova forma, ergo etiam in proposito ita debet esse: non enim potest afferri ratio, cur formæ tam diversæ, ut anima, & forma cadaveris, eadem prorsus accidentia exigant, in materia.

RESPONDETUR. Concedo, omnia accidentia non esse coæva materiæ, sed nego omnia non posse recipi mediatè in ipsa materia, immediatè in quantitate, adveniunt etiam

cum

cum forma, quæ vocatur cadaverea, nova aliqua accidentia, licèt non sint nobis nota, pullulantia ex pugna, quæ intervenit in decessu viventis. Vel si hæc nolis agnoscere nova, quantumvis nonnisi aliqua, disparitas est, quia illa forma cadaverea, cùm sit nata sequi immediatè abscessum formæ perfectivæ, ex ipsa immediata successione, debuit determinare sibi similia in specie accidentia formæ perfectivæ, hoc ipsô enim non esset nata immediatè succedere, sed impediretur, quoadusque non producerentur illa accidentia. Quia autem formæ perfectivæ non sunt natæ sibi immediatè, & quidem determinatè, succedere, ideò nec exigunt similia accidentia, vel potiùs eadem prorsùs.

Instat Tertiò. Unde adhuc petenda est identitas accidentium in corpore vivo & mortuo, nam hæc non potest peti ex materia, hæc enim indifferens est ad omnia accidentia: & si dicatur esse eadem, quia non adest causa à qua fiant nova, câdem etiam ratione dici potest, etiam formam substantialem corporis, esse eandem, quia non potest assignari, causa à qua producatur.

Respondetur. Causa indentitatis illorum accidentium est, ipsa forma defectiva, exigens multa eadem accidentia, cum forma, cui nata est succedere, & quidem determinatè, in talibus circumstantiis.

Tertia Ratio est, datur in cadavere hominis aliqua forma substantialis, sed non alia, quàm quæ fuit ante mortem hominis, neque enim datur forma cadavereitatis, quia illius causa productiva assignari non potest; vel enim istam formam producerent causæ particulares, vel causæ universales: non primum, quia quando gladio transfigitur animal, quid gladius habet virtutis ad producendam illam formam? & cùm similis semper cadaverea forma resultet, quî à tam diversis principiis, causativis interitûs humani, produci potest? Non secundum, quia causæ universales, non magis sunt determinatæ, ad producendam hanc vel illam formam, nisi determinentur à dispositionibus, quæ autem illîc dispositiones determinant ad formam cadavereitatis, immò cum eadem maneant in vivo accidentia, quæ erant in mortuo, non possent determinare ad formam omninò dissimilem cadaveream.

Respondeti potest: in repentino interitu, produci formam cadavereitatis â solo Deo, ad quem tanquam ad auctorem naturæ, spectat providere, ut res secundùm exigentiam suam naturalem existant. Cum ergò deposcat naturaliter existere materia, nonnisi sub forma substantiali, ideò DEUS ad illam producendaum tenebitur: quando autem sensim per naturalem corruptionem cedit anima ex vivente, tunc agens destructivum formæ præteritæ, inducit cadaveream, vel suam propriam.

Addi solet, tot esse has formas cadavereas specie distinctas, quot sunt specie distincta ipsa viventia, & ita DEUS extinctô homine repentè determinatur, ad producendam formam cadavereitatis non nisi humanæ; ut autem connaturaliter illam producat, determinatur ab accidentibus, quæ eadem manent, licèt non omnia, illis scilicet deficientibus, sine quibus vita continuari non potest, & licèt hæc accidentia in præsentia eorum quæ perierunt, non possint determinare nisi ad animam, in absentia tamen illorum determinant ad formam defectivam cadavereitatis, nisi ad sit illa forma inducta, v.g. embryonis, quæ ponitur, quando nec dum sunt dispositiones ad introducendam animam requisitæ & nisi adsit agens, quod ulteriores dispositiones ad formam perfectivam producat, in his enim circumstantiis illæ dispositiones non determinant ad formam cadavereitatis.

Docet etiam Arriaga, causas contrarias, posse eandem formam cadavereitatis producere, si enim possunt formam carbonis, diversæ causæ producere, sive extinguatur aquâ frigidâ, sive oleo calidissimo, sive cinere, sive naturali defectione ignis, cur non & formam cadaveream, adeò defectivam, producere poterunt etiam contrariæ causæ? Erit autem hæc forma utilis, ne materia maneat sine forma substantiali, quæ quia defectiva, non debet nisi valdè debiliter conservare accidentia, ad quorum exigentiam est producta: ideò autem negatur hic influxus formæ cadavereæ, & tamen adstruitur hæc forma, quia non adstructâ hâc formâ, maneret materia sine forma substantiali, quod absurdum est in Philosophia communi; nullum autem est absurdum, si forma defectiva debiliter influat in dispositiones, ad quorum exigentia est producta.

Defectibilitas autem illius formæ, ex eo colligitur, quia illa per se non intenditur à natura, bonumque universi postulat potiùs defectum talis formæ.

Admissâ ulterius hâc formâ, docetur, carnem mortuam & vivam esse univocè carnem in re, quia in re caro non est, nisi materia cum talibus accidentibus, quæ eadem sunt abscedente in recenti formâ viventis, interdumque ex usu vocatur caro, & ita dicuntur homines comedere carnes; interdum non vocatur, nam non dicitur caro hominis tumulari, sed cadaver.

Nec erit absurdum, quòd formæ distinctæ requirant similia accidentia, quia etiam distincta est forma vitri, glaciei, crystalli, & tamen similia in multis requirunt accidentia,

quod multò magis verum est de formis defectivis, hoc est, natis immediatè sequi post expulsionem formæ viventis, succedenteq; formâ cadaveris, non erit idem ratione formæ compositum, idem tamen ratione corporis incompletè accepti, quia eadem numerò, materia, & eadem accidentia.

INSTABIS PRIMO. Forma cadavereitatis solam privationem significat: ergò non est forma Physica. Antecedens probatur: cadaver significat corpus mortuum, corpus autem mortuum, est corpus vitâ privatum; sicut mors nihil aliud est, quàm corpus privatum vitâ.

RESPOND. Vulgariter corpus mortuum, est non nisi corpus vitâ privatum: Philosophicè autem requirit formam adhuc substantialem, natam succedere, quæ appellatur à nobis forma defectiva & cadaverea: & sicut per oppositos, manent formæ partiales, tunc-que incipiunt habere rationem totalium, nec esset cadaver, si hoc non contingeret, quamvis vulgus ad hoc non attendat: sic & in præsenti, morsque vulgariter est privatio vitæ, sed Philosophicè, est etiam inductio formæ cadavereæ. Hæc objectio inferiùs pleniùs solvetur.

INSTABIS SECUNDO. Forma cadaverea, vel dat idem esse carni, quod antea habebat, & sic de cæteris partibus, vel non dat; si idem, ergò non differt substantialiter caro mortua, in esse carnis à carne viva, quod negatur, præcipuè, quia nova substantialis forma, qualis est cadaverea, deberet dare novum esse substantiale composito: si diversum, ergò si quis vendat in macello carnem bovis furtò sublati, posset verè jurare, se non vendere carnes bovis furtò sublati, quia juxta adversarios vendit revera alias specie carnes.

RESPOND. Expressè docet Arriaga n. 69. Carnem vivam & mortuam eandem esse univocè, accedensque forma, sive cadaverea, sive alia, ad eandem materiam, cum iisdem accidentibus manentem, debet tribuere novum esse completi & formati, sed non novum esse corporis incompletè sumpti, nec novum esse carnis, ad eum modum, quò in sententia oppositorum, si Deus retentis iisdem formis partialibus hominis, infunderet animam bruti, idem esset corpus, licèt novum esset in ratione completi, formati &c. Deinde juramentum procedit secundùm esse morale bovis, æstimationemque moralem: idem autem esse morale, convenit bovi vivo & mortuo.

INSTABIS TERTIO. Si Deus deberet producere formam cadavereitatis, extinctô repentè animali, daretur instans, in quo esset materia sine ulla forma: nam in primo instanti, exigeret materia unà cum accidentibus produci formã cadavereitatis, in secundo instanti, Deus determinaretur ad illam producendam.

RESPOND. Dari posse instans rationis, in quo intelligitur materia sine forma, sed non datur instans temporis; quia in eodem instanti videt Deus exigi à se, tanquam auctor Naturæ, illam formam, & in eodem eam producit.

INSTAT QUARTO Mastrius. Connaturaliùs salvatur, materiam non remanere nudam in interitu animalis, si maneat cum antiqua forma mixtionis, quàm si dicatur, illicò formam cadaveris ab universali agente prodire, sine præviis dispositionibus.

RESPONDETUR, cùm probandum sit, dari formam istam mixtionis, non erit connaturaliùs cum illa manere materiam, universale etiam illud agens, producit non miraculosè illam formam, quia ad exigentiam ipsius materiæ, perentis non esse sine forma, ipsaque remanentia accidentia in abscessu aliorum, ad vitam requisitorum, incipiunt esse præviæ dispositiones, ad formam cadaveream.

INSTAT QUINTO. Ad generationem substantialem, prærequiritur dispositio prævia & successiva, hoc autem non potest salvari in repentino interitu animalis.

RESPOND. Ut nullus est ita repentinus interitus animalis, quin qualem successionem admittat; ita consequenter poterunt tunc haberi aliquæ successivè introductæ dispositiones, ad formam defectivam.

Deinde, quamvis ad inductionem formæ perfectivæ id requiratur, non tamen ad inductionem formæ defectivæ: cùm enim forma perfectiva non sit nata, nonnisi post hanc formam substantialem, sequi, non determinabit sibi eadem accidentia, sed omninò diversa, quorum inductio successione indiget, forma autem defectiva, nata est sequi nonnisi post hanc formam, & quidem immediatè, hinc fit, ut possit determinare sibi eadem accidentia.

QUARTA RATIO. Si non darentur formæ partiales substantiales, diversitas hæc accidentium, & Organisationis debita corpori humano, non haberet aliquod principium intrinsecum substantiale, sed debet habere: nam formarum substantialium existentiam, ex diversitate accidentium, suprà inferebamus. Sequela autem probatur, diversitas hæc accidentium non posset referri in materiam primam, quia hæc indifferens est, ad has vel illas potiùs formas, non in animam rationalem, quia hæc ex se est indivisibilis formaliter, & indifferens ad omnia illa accidentia, quæ conveniunt homini. Deinde, ut urget Pontius, causa naturalis eadem applicata, eôdem modô passô, ejusdem rationis, debet habere effectum ejusdem rationis, juxta illud: idem manens idem semper facit idem: nequit valet, quòd anima rationalis sit virtualiter extensa, hoc est, continens in se perfectionem

forma-

formarum extensarum, neque enim ex hoc, aut ullo capite imaginabili potest fieri, quod in hac parte materiæ causet accidentia, spectantia ad oculum aut carnem, nisi ponatur aliquod determinativum: impossibile enim est, quòd possit ab aliqua causa provenire naturaliter, & non liberè, aliquis effectus, hîc, distinctæ rationis, ab effectu qui producitur, ibi, nisi ponatur aliqua ratio particularis, ratione cujus, hoc competat ipsi hîc, & non competat ipsi, ibi.

RESPOND. Quòd inchoativè & eductivè diversitas hæc accidentium, non possit referri in ipsam animam rationalem, educuntur enim hæc accidentia, etiam ante infusionem animæ rationalis, ab ipsa virtute formatrice fœtûs, & continentur à forma embryonis, radicaliter autem possunt referri in ipsam animam rationalem, cui debentur hæc diversa accidentia, ad quorum etiam eductionem, postea concurrit non sub formalitate, quâ indivisibilis est, sed sub formalitate, quòd sit principium tam diversarum operationum, ad quas exercendas, pluribus heterogeneis indiget organis; & sicut, quamvis illa sit spiritualis, potest dare rationem vegetati & sentientis, corporisque completi; ita potest influere in illa, tam diversa accidentia.

QUINTA RATIO est: Si non darentur formæ partiales substantiales, tunc manus deberet dici homo; sicut, quia non dantur formæ partiales in aqua, gutta illius, dicitur aqua.

RESPOND. Arriaga: Non semper nomen etiam totius homogenei, tribuitur parti, & ita folio alicujus libri, non tribuitur denominatio libri, guttæ non tribuitur denominatio maris: & ratio à priori est, quia sunt sæpè nomina, quæ ipsam integram rei substantiam significant, & talis est vox homo, quæ non tribuitur manui. Deinde, quòd gutta dicatur aqua, non ex eo provenit, quia caret formâ partiali substantiali, sed quia caret formis accidentalibus diversis, quæ quia competunt homini, plura, quàm manui, fit, ut manus non possit dici homo, possit autem dici gutta aquæ, aqua. Minùs autem illud convincit, quando aliqui urgent, ex eo debere dari formas partiales, quia gravitas & motus deorsùm, non potest referri in materiam, nec in hominem in formam, quæ est spiritualis, quia hoc, sufficiet referre, sine formis substantialibus partialibus, in diversum temperamentum.

Punctum Difficultatis II.

Fundamenta negantium Formas substantiales partiales.

PRIMUM FUNDAMENTUM est. Unius entis, unum est esse: ergò & una forma, quia forma est, quæ dat esse; ergò ulteriùs, si vivens habebit plures formas, non erit unum per se.

RESPOND. Communiter unius entis debere esse unam formam, ultimò complentem & totalem, nec ulteriùs subordinatam; sed non est necesse esse unam formam, hoc est, cum exclusione etiam formarum incompletarum subordinatarum partialium: & sicut in composito Metaphysico una est forma totalis Metaphysica, & tamen, cùm hoc stat, ut sint plures subordinatæ formæ Metaphysicæ, v. g. visibilitas admirativitati, admirativitas rationalitati, vegetativum sensitivo, sensitivum rationali &c. ita etiam in composito Physico, nihil erit absurdum, dari plures formas Physicas subordinatas, & utrobique salva erit ratio unius, ad quod solum attendit objectio.

SECUNDUM FUNDAMENTUM est. Forma perfectior continet virtualiter imperfectiores, ut tetragonum trigonum, ex secundi anima Textu 31. Ergò & anima, quæ est Forma nobilissima, continebit formas partiales, ergò superfluè ponentur.

RESPOND. Si nata sit idem facere forma perfectior, quod facit imperfectior, superflua est forma imperfectior, & ita, quia nata est id facere anima rationalis, quod facit sensitiva, & insuper plùs, frustranea est in homine, forma sensitiva distincta. Sed non est superflua forma imperfectior, si perfectior non sit nata idem facere, quod imperfectior; & ita, non est superflua forma caloris igni, nec quantitas animæ. Cùm ergò forma totalis non sit nata idem facere, quod formæ partiales, & cùm, illâ abscedente, maneant hæ, fit, ut formæ partiales, non sint superfluæ.

Quod si quæras, quid operentur formæ partiales? ad hoc dici potest, quòd disponant, ut commodiùs anima operari possit: & quia anima, cùm sit forma perfectior, requirit dispositiones perfectiores, quàm aliæ formæ, præcipuè cùm has dispositiones non repugnet esse substantiales, erunt substantiales, & contra intentum arguentis, probat argumentum exclusionem formarum accidentalium, utpote contentarum in perfectiori.

TERTIUM FUNDAMENTUM. Si darentur formæ substantiales materiales, anima, v. g. rationalis, non constitueret unum per se cum materia, sed constituit: Ergò. Sequela probatur, quod advenit enti in actu, non constituit unum per se, ut fert commune axioma; sed anima rationalis adveniret materiæ jam in actu positæ. Ergò.

RESPOND. Quod advenit enti in actu ultimo completo & totali, non constituit unum per se, licèt quod advenit enti in actu incompleto, subordinato, & perfectibili, possit constituere unum per se.

INSTABIS PRIMÒ. Ergò non poterunt naturaliter existere formæ partiales in materia, sine forma totali, utpote perfectibiles, complebiles &c. sicut materia non potest naturaliter existere sine omni forma, quia est complebilis &c.

RESPOND. Pontius, non ideò materiam non posse existere naturaliter sine omni forma, quia est perfectibilis, sed quia semper est sufficienter dispositа, ad aliquam formam substantialem, & semper applicatur aliquod agens, ad illam in materia producendam: totum autem ex materia & formis partialibus constitutum, non semper habet dispositiones requisitas ad animam. Deinde dici potest, naturaliter posse existere formas partiales sine anima: quia licèt sint perfectibiles, habent tamen rationem actûs Physici substantialis, informantis materiam, hoc autem, quod est informatum actu Physicô substantiali, habet jus existendi in rerum natura; præcipuè cùm materia pro sua parte, ita sit Ens complebile, ut in nullo casu possit non esse Ens complebile; jam autem formæ partiales, sunt ens completivum. Sed de hoc etiam infrà.

INSTABIS SECUNDÒ ex Johanne à S. Thoma apud Pontium. De natura formæ substantialis est dare esse simpliciter, & de natura Formæ accidentalis est dare esse secundùm quid; sed nulla forma substantialis superveniens formæ substantiali, potest dare esse simpliciter; quia dare esse simpliciter, est facere rem extra suas causas, & existentem absque addito. Sed per primam formam accipit materia esse simpliciter, ergò non accipit eam ab anima rationali.

RESPOND. De natura formæ substantialis totalis, est, dare esse simpliciter, hoc est, totale, & ultimò; sed non est de natura formæ substantialis totalis, dare esse simpliciter in aliquo genere, seu partiale. Reliqua supponunt, materiam habere existentiam à forma, quod falsum est.

INSTABIS TERTIÒ. Illa forma subordinata, vel est sufficiens ad dandum esse simpliciter, vel non est sufficiens; si est sufficiens; Ergò est forma totalis & completa: si non est sufficiens; ergò non est forma substantialis.

RESPOND. Si formam subordinatam, velis in hoc sensu non dare esse simpliciter: quia non dat esse ultimò completum substantialiter, verum erit; si autem hôc sensu velis illam non dare esse simpliciter, quia non adfert ullum complementum substantiale, falsum erit.

QUARTUM FUNDAMENTUM est ex Arriaga. Nulla ratio est asserendi, formas partiales esse substantiales; non enim ideò sunt substantiales, quia antecedunt, & sunt priores formâ; nam quantitas, & dispositiones antecedunt fomam, & tamen non sunt substantiales: non item ideò sunt substantiales, quia petunt antè se alias dispositiones; nam etiam potentiæ accidentales (in sententia admittentium illas) distinctas petunt alias dispositiones, immò omnia accidentia petunt antè se quatitatem, & tamen non sunt substantiæ: non denique ideò sunt substantiales, quod efficienter producant alia accidentia: quia etiam calor est quid accidentale, licèt producat alium calorem.

RESPOND. Esse substantiales, quia sunt radix proprietatum & qualitatum, v. g. forma ossis est radix duritiei, debitæ ossi; est radix tractivitatis cujusdam, quâ suggerere debitas qualitates, suæ augmentationi & conservationi aptas, possit &c. estque insuper substantialis, quia illâ ablatâ, non manet jam idem, ubi applicanda est explicatio, quid sit esse substantiale.

INSTAT idem. Quia dispositiones, antecedentes formarum substantialium partialium introductionem, per se ordinantur, & introducuntur à natura, propter formas partiales; fit ut illæ dispositiones non sint substantiales: ergò etiam cùm istæ formæ partiales introducantur à natura propter totalem, non erunt formæ substantiales.

RESPOND. non ideò aliquid non est substantiale, quia per se ordinatur ad aliud: aliàs materia, quæ per se ordinatur ad formam, non esset substantia; sed ideò aliquid non est substantiale, quia non est prima radix proprietatum; quia illê adhuc ablatô, manet idem de quo alibi &c. jam autem formæ partiales, in quaeunque Ly: substantialis legitima explicatione, possunt esse substantiales.

QVINTUM FUNDAMENTUM est. Si sola anima rationalis potest tribuere rationem vegetativi, sensitivi: ergò & se sola potest tribuere rationem corporis; ergò nullæ dabuntur partiales formæ.

RESPONDET PRIMÒ Mastrius, disparitatẽ esse: quia ratio corporis, est ratio secundùm se materialis. At gradus sensitivi & vegetativi, abstrahunt à materiali & immateriali, & fundant rationem communem hominibus, brutis, & plantis, qui ad bruta & plantas contractus efficitur materialis, contractus autem ad homines, efficitur immaterialis.

CONTRA. Quia si abstrahit ratio vegetativi, & sensitivi à materiali: ergò & Angeli possent vegetari, & sentire: siquidem ratio communis sentiendi & vegetandi, potest esse communis materiali & immateriali. Deinde non explicat, quomodo ratio vegetati & sentientis, contracta ad animam, posset effici immaterialis; quomodo item ratio

ratio vegetati & sentientis, abstrahat à materiali & immateriali, non autem ratio corporei. *Hinc aliter*

RESPONDETUR SECUNDO, disparitatem esse: quia cùm ratio vegetativi & sentientis, absessu animæ intereat, positione ponatur, benè inferimus, haberi hoc ab anima: quia autem antè introductionem animæ, datur talis combinatio, talisque formatio, quæ etiam durat post absessum animæ, benè inferimus, illam non ab anima, sed ab aliis formis, adeoque partialibus, proficisci.

INSTABIS. Possunt dari formæ partiales subordinatæ. Ergò poterunt dari & formæ vegetativæ, sensitivæ, subordinatæ; item possunt dari formæ partiales, quæ dent talem in specie rationem corporis, ossis, carnis, &c. Ergò possunt dari & formæ partiales subsantiales, vegetativæ, & sensitivæ, subordinatæ tamen, poteruntque dari & in homine animæ plures subordinatæ.

RESPONDETUR. Inintelligibile esse, quomodò possit dari ratio vegetativi & sentientis, non tamen ultima; intelligibile autem est, quomodò dentur formæ partiales; quia scilicet anima, respectu illius partis, dat effectum, quem in antè non præhabet, pars illa materiæ; nempè rationem animati. Rursus, quia abscedente animâ, non remanet ullum vegetativum, vel sensitivum, vel animatum, recte inferimus, hæc omnia non haberi à formis aliquibus subordinatis, sed à sola anima: quia autem manet ratio ossis, carnis &c. abscedente animâ, inferre possumus, hæc aliunde, & non ab anima haberi, sed à formis partialibus.

Adferri potest insuper ratio, cur anima humana non possit tribuere rationem corporei, ossi, nervo, &c. possit autem tribuere rationem vegetati, sentientis, quæ antequam proponatur.

SUPPONO PRIMO. Gradus superiores identificari inferioribus, sed diversimodè: nam si inferiora sint ejusdem rationis, adeoque materialia, tunc retentâ materialitate, superiora identificantur inferiori: Si autem inferiora non sint ejusdem rationis, tunc continentia in hoc stat, non quòd gradus ille, qui fuit materialis, reddatur spiritualis, ut volebat Mastrius, sed quia hoc, quod est inferius, natum est præstare, ratione suæ excellentiæ, id, quod præstant superiora.

SUPPONO SECUNDO. Quando dividitur substantia in corpoream & incorpoream, tunc anima rationalis revocatur ad membrum, quod est incorporeum: si revocatur ad membrum, quod est incorporeum, non potest esse corporea, nec de se præstare id, quod præstat corpus.

SUPPONO TERTIO. In divisione generis, quod est vivens, quod genus tàm corporeis, quàm incorporeis est debitum, participat de hoc genere anima; est enim incorporea, vivens: quando autem dividitur animatum in vivens vegetativum, & non vegetativum; sensitivum, & non sensitivum; anima rationalis revocatur ad vegetativum, & sensitivum, idque ex vi ordinis ad corpus. *His suppositis*

RATIO est, Cur anima non possit tribuere rationem corporei, ossis, nervi, &c. possit autem tribuere rationem vegetati, & sentientis: quia anima, est inferiùs participans rationem & vegetativi, & sentientis; adeoque præstare poterit, quod præstat vegetativa & sensitiva: cùm autem non participet rationem corporis, non poterit sine formis partialibus dare se solâ esse corporis, adeoque indigebit formis aliis partialibus substantialibus.

Quid de aliis Fundamentis.

SEXTUM FUNDAMENTUM est. Illæ formæ & essent partiales, & non essent: Essent, ut supponitur; non essent, ut probatur: quia essent formæ completæ, quod ipsum probatur. Tum quia quævis illarum, cùm sit individua, adeoque in specie infima, debet habere speciem completam. Tum quia forma lapidis, & forma v. g. terræ, est forma completa: ergò & illæ partiales erunt completæ, utpotè nobiliores.

RESPOND. In hoc sensu formam partialem esse completam, quia non tribuit solum gradum genericum, sed tribuit speciem ossis, carnis &c. Sed non est in hôc sensu completa; quasi reddat materiam, non ulteriùs actuabilem, complebilem, animabilem; & quia formâ lapidis positâ, non redditur illa forma ulteriùs actuabilis, fit ut illa forma, non sit subordinata.

INSTABIS PRIMÒ. Si essent illæ formæ partiales, haberent se per modum dispositionum, hoc illis non convenit; æquivalent enim formæ totali, totamque materiam occupant, & ex eo ipso, quòd sint substantiales, sunt quod quid rei, quomodo ergò sunt, per modum dispositionis.

RESPOND. Quamvis æquivaleant illæ formæ partiales, totali, in hoc sensu, quia ita nullam relinquunt partem corporis non informatam, sicut & forma totalis, non tamen æquivalent totali, ut excludant actualitatem ab alia forma, secum nata stare, dantque quod quid, sed non ultimum.

Quando autem ex eo aliqui urgent, non dari formas subordinatas: quia non dantur materiæ subordinatæ, id etiam non convincit: quia in materia non est ratio, cur hæc

potiùs pars, quàm illa, ſubordinetur, immò ſi daretur aliqva ſubordinata: illa non cenſeretur eſſe ſubjectum primum; qvia ſupponeret aliud ante ſe, nempè ſubordinans ſubjectum, unde illud potiùs eſſet ſubjectum primum, atque adeò materia; jam autem poteſt eſſe ratio, cur forma oſſis ſubordinetur formæ animæ; cùm etiam poſitô, qvòd illæ formæ ſint accidentales, ſubordinatio tamen eſt illis tribuenda, eò qvòd ordinentur ad bonum animæ, cùmque; definitivè, forma non ſit actus primus, poterit benè, antè ſe ſupponere aliam.

Instabis Secundò. Non poteſt ſalvari partialitas iſtarum formarum, per hoc, qvòd ſubordinentur totali formæ, quia ſubordinari non poſſunt: qvod ipſum probatur. Ex ſcientia ſubalternata & ſubalternante, non poteſt fieri unum per ſe; ex fine item ultimato, & non ultimato, ex cauſa principali & inſtrumentali: ergò nec ex forma ſubordinata, & ſubordinante.

Respond. Immeritò ſupponere objectionem, qvòd ex formis partialibus, & totali fiat unum per ſe, ſed fit unum per ſe ex materia & forma partiali, qvia eſt actus & potentia ejusdem prædicamenti, fit item unum per ſe ex materia & forma totali; ſed falſum eſt, qvòd ex iſtis duobus actibus, inter ſe comparatis, fiat unum per ſe, ſi non ponatur, iſtas formas partiales informari à totali, qvomodo enim coaleſceret ex illis unum per ſe, ſi una non eſſet per modum recipientis, alia per modum recepti: ſi autem ponatur informari formam partialē à totali, poſſet dici fieri ex illis unum per ſe, diſparitasq; dari poterit, qvia ea, qvæ antecedens continet, non comparantur inter ſe, ſicut ordinata ad ſe, in genere receptivi, & receptibilis. Ita autem ordinantur inter ſe formæ partiales, & totales. Deniqve ſupponitur hîc falſa Major; non poteſt eſſe ſubordinatum, ex qvo, non ſit unum per ſe.

Instabis Tertiò. Formæ illæ partiales & ſubordinatæ, non pereunt pereunte, v. g. anima bovis: ergò non ſunt ſubordinatæ; nam pereuntibus ſubordinantibus pereunt ſubordinata, v. g. pereunte ſcientiâ ſubordinante, perit ſubordinata.

Respond. Falſum eſſe, univerſaliter loqvendo, pereunte ſubordinante perire ſubordinatum: certè enim eqves ſubordinat ſibi frænum, qvod non perit, pereunte eqvite. De ſcientia alia res eſt: qvia ſi impoſſibilis eſſet ſcientia ſubalternans, hôc ipſo etiam ſubſtantia ſubalternatæ impoſſibilis eſſet. Nam eadem eſt ſubſtantialiter ſcientia ſubalternans & ſubalternata, ſed tantùm accidentali conditione, qvæ ſuperadditur ſubalternatæ, differt: jam verò alia eſt ſubſtantia formæ totalis, alia ſubſtantia formæ partialis: hinc pereunte totali formâ, non erit neceſſe perire partialem.

Septimum Fundamentum eſt ex auctoritate Ariſtotelis.

Primus Locus eſt ex 7. Mataph: Tex. 35. & 2. de Gener. animal. c. 1. ubi docet, carnem mortuam & vivam æqvivocè eſſe carnem, perinde ac ſi ligneares, lapidea facta ſit. Ergò apparet, ſuperaddi illis formam cadaverem, nec eandem formam carnis manere.

Respond. Inprimis retôrqvendo argumentum in adverſarios, per qvos, qvia caro non aliud eſt, niſi materia, & talia accidentia, quomodo illîc æquivocè eſt caro? In forma autem reſpondetur communiter, carnem & reliqua organa, dupliciter ſpectari poſſe, vel ut ſunt entia quædam, in hac determinate ſpecie conſtituta, v. g. in ſpecie oſſis, pupillæ &c. vel certe ut ſunt inſtrumenta, & organa animæ, ſic ſumpta in abſentia animæ, ſunt non niſi æquivocè talia, nullamque per ſe operationem exercere poſſunt.

Secundus Locus est ex 2. de Anima cap. 1. tex. 10. ubi ait, organicum corpus non præſupponi ab anima, ſed fieri: ſi autem fit ab anima corpus organicum, quorſum erunt formæ partiales ſupperaddendæ?

Respond. Retorquendo argumentum in eos, qui organiſationem à materia & accidentibus deſumunt. Directè dici poteſt, corpus organicum, ſecundùm qvod eſt inſtrumentum, exercereque proximè & complete natum eſt operationes, non præſupponi, ſed fieri ab anima, quamvis præſupponatur in ratione Entis diſpoſiti &c.

Tertius locus ets ex 5. Phyſic: Tex. 8. ubi ait: Quidquid movetur, eſt; quod generatur, non eſt; cujus loci eſt iſte ſenſus, illud quod movetur, eſt compoſitum ſubſtantiale, quod autem generatur, nondum eſt compoſitum, ſed fit; cùm ergò acceſſu formæ ſubſtantialis totalis moveatur illud, qvod præſupponebatur compoſitum ex materia & forma ſubſtantiali partiali: ergò apparet, qvòd illud non fuerit compoſitum ſubſtantiale.

Respond. Maſtrius, acceſſu formæ ſubſtantialis totalis, moveri compoſitum illud ex materia & forma ſubſtantiali, adeoq; illud non fuit totum ultimò completum: conſequenter aſſerit, ſubjectū generationis carere eſſe completo & totali ſubſtantiali, ſed poteſt habere eſſe partiale ſubſtantiale.

Aliter explicat Pontius. Quidquid movetur & non movetur motu generationis, debet eſſe ita independens ab illis motibus, ut non recipiat aliquod eſſe ſimpliciter per illos motus, hoc eſt formam ſubſtantialem, quæ ſola dat eſſe ſimpliciter; quod verò movetur motu generationis, debet non eſſe, hoc eſt, debet carere illo eſſe, ſeu illâ formâ ſubſtantiali,

tiali, quæ per generationem acquiritur : quod verificatur etiam, positis formis partialibus, quia in generatione, positis illis, acquiritur forma substantialis.

Denique dici potest, hunc locum verificari inprimis de formis partialibus : sensus enim illius est, quod movetur, jam est completũ; quod autem generatur, acquirit complementũ per formam; quod acquiritur etiam suô modô per formam partialem, quæ de novo producitur, & non erat, quod etiam verificatur de forma totali: quia & illa in generatione non est, sed fit de novo.

Quartus locus est ex 2. Phys: ubi definitur forma naturalis, quòd sit principium motûs & quietis. Formæ partiales non sunt principium motûs & qvietis : Ergò non sunt substantiales.

Respond. Negando, formas partiales non esse principium motûs & quietis, si non progressivi, saltem alterativi & conservativi sui, contra alias dispositiones.

Quintus locus est ex 1. de Generatio. c. 3. ubi inquit Philoso. unius corruptio est generatio alterius, quod falsum esset, si post abscessum animæ manerent formæ partiales, & non generaretur forma cadaverea.

Respond. Sufficit, ut mediatè sit generatio alterius. Deinde dici potest, corruptionem positivi, esse generationem negativi, sed non est necesse, esse semper generationem, nonnisi positivi, quod videtur; docuisse ipse Aristoteles 1. de Gener. Tex. 21. Generatio, inquit, Entis, est corruptio non entis: corruptio autem entis, generatio non entis. Potest & aliter hic locus explicari. In omni corruptione inanimati, debet esse alicujus generatio, aliàs maneret materia sine forma substantiali : non enim haberet priorem formã, ut supponitur, quia jam corrumpitur, non etiam succedaneam, quia hæc negatur: in corruptione autem animati, licèt interdum sit propria productio, interdum tamen est non nisi impropia, & liberaliter accepta, seu generatio æquivalens, quæ generatio æquivalens in hoc stabit, quòd illæ formæ partiales, remanentes post abscessum animæ, incipiant novum gerere munus, & denominationem planè talem, qualem adfert forma de novo genita. Porrò hoc munus, quod incipiunt gerere de novo formæ illæ partiales, per hoc exercetur, qvia scilicet per accidens induunt rationem formarum totalium, compositumque illud ex materia & formis partialibus, incipit se habere, tanquam hoc demonstrabile, & hoc aliqvid: non enim tunc jam dicitur caro hominis, os hominis, nisi ampliativè; sed dicitur os, caro, sicut dicitur lignum, lapis; Porrò etiam ad adventum formæ totalis, seu animæ, est etiam corruptio totius, non propria, sed æquivalens: quia scilicet illæ, quæ præfuerunt formæ partiales, habebantque rationem totius, incipiunt gerere munus nonnisi formarum partialium. Exemplificari hoc potest in numeris, sit numerus quinarius, addatur ei unitas, post additionem unitatis, jam quinarius ille numerus, qui antea totum numeri erat, additâ sibi unitate, incipit gerere munus partis: quinque enim, est ad sex, pars, si autem dematur illi unitas, incipit habere vicem totius: ita planè formæ partiales, additâ animâ, incipiunt habere rationem partialium; demptâ, rationem totalum, præter titulos totalitatis, suprà explicatos, stantes in hoc, quia totalis, dum est, non reddit ulteriùs actuabile subjectum, secus partialis. Hinc ulteriùs salvari potest illud axioma : natura nunquam intendens malum, operatur : nam in corruptione inanimatorum, vel animatorum, per combustionem, v.g. inducitur nova forma, in corruptione autem animatorum, per naturalem deficientiam, vel interitum subitaneum: non intendit natura malum per se, sed per accidens, quoad usque scilicet, non inducantur novæ, ad novam formam, dispositiones: interim autem sequitur bonum, nempè, quòd partiales formæ incipiant gerere vices totalium.

Sextus Locus est ex 1. de Gener. tex. 23. quòd generatio sit mutatio totius in totum, nullô sensibili manente eôdem, maneret autem idem sensibile, si manerent formæ partiales, eæque substantiales eædem.

Respond. argumentum, si, ut sonat, accipiatur, probabit multùm : quia probabit, non manere etiam easdem formas partiales accidentales; accidentibus enim vel maximè convenit esse sensibilia. Sufficiet itaque, quòd non maneat idem subjectum denominationis; quia post abscessum animæ, illud compositum vocatur inanimatum, cùm antea fuerit animatum, nec vocatur jam idem subjectum Petrus, nisi ampliativè, cùm antea fuerit formaliter Petrus. Deinde, admissis formis partialibus, fit mutatio totius in totum; quia scilicet illæ formæ, quæ per accidens habebant rationem totius, incipiunt habere rationem partis in generatione, & inductione formæ totalis.

Ad solvendas alias objectiones.

Noto Primò: Tenere Pontium, quòd forma substantialis incompleta ipsamet informetur à forma totali, ad eum modum, quô quantitas informatur aliis formis accidentalibus, utpotè quas recipit: & licèt anima

non possit animari aliâ animâ, nec forma informari aliâ formâ, id verum est, de informari in eodem genere, sed non de informari in diverso genere; nam informari in eodem genere, merè otiosum esset, cùm id habeatur ab una forma, quod haberi deberet ab alia forma, & quod alteri v. g. est albedo, non potest etiam sibi esse, nisi albedo: id autem quod adfert forma diversa, non confert præhabita forma. Sed potest etiam dici, quòd à forma totali, non informetur forma partialis, sed quòd immediatè recipiatur in ipsâ materia, licèt talibus dispositionibus præinformata: & sicut dulcedo non recipitur in albedine, quamvis penetrent sese, quia non est subjectum aptum: ita quamvis forma totalis penetret partialem, non recipitur in partiali.

NOTO SECUNDO. Formas partiales in quantùm gerunt vicem dispositionum, tenere se ex parte materiæ, in quantùm autem sunt constitutivæ, talis in specie compositi partialis, esse illas formas, & educentur de potentia materiæ, quam informabunt.

NOTO TERTIO. Unamquamque formam partialem, in se spectatam, homogeneam esse: sed comparatam ad aliam, esse formam heterogeneam. Rursûs unamquamque formam partialem, in se spectatam, totalem esse, in eo sensu: quia eam partem materiæ, quam informat, totam informat; sed non vocari totalem, quasi non relinquat alteri formæ, in eadem materiæ parte, unâ secum locum, & quasi habeat jus in hoc composito, ad informandas etiam reliquas partes.

Punctum Difficultatis III.

Proponitur tenenda sententia.

DICENDUM EST, *Probabiliùs esse formas partiales non dari.*

PROBATUR PRIMO. Quia nulla est illarum necessitas ut patuit solutione objectionum.

PROBATUR SECUNDO. Possibile est esse corpus organicum, sine solis formis partialibus substantialibus, si sola materia habeat ea accidentia, non ad exigentiam formarum substantialium partialium, sed ad exigentiam nonnisi ipsius animæ; nec est ullum fundamentum hæc accidentia dari, ad exigentiam nonnisi formarum substantialium partialium; Ergò non dantur formæ partiales. *Qui ipse medius terminus sic aliter proponitur.* Ponamus in Petro formam substantialem ossis, carnis, esse annihilatam, & mansisse omnia accidentia ossis, nervi, sanguinis. Vel certè ponamus, non concurrisse DEUM, ad productionem harum formarum substantialium partialium, sed solùm ad productionem formarum accidentalium; vel manet tunc corpus organicum, vel non manet: si manet, ergò otiosæ sunt istæ formæ partiales substantiales, nam sufficienter materia aptatur his accidentibus, formæ, si non manet corpus organicum, cur non? dices, quia desunt formæ substantiales partiales? de his ipsis quæro, ad quid necessariæ? cur ad organisationem non sufficient formæ accidentales nonnisi.

RESPONDERI potest retorquendo argumentum. Possibile est organisationem hanc non referri in homine, v. g. in ipsam exigentiam animæ rationalis, sed in formas substantiales partiales, nec est fundamentum, quòd de facto non referantur. Ergò dabuntur formæ partiales.

CONTRA. Tu affirmas dari formas partiales substantiales, ego nego, tibi ergò incumbit onus probandæ necessitatis. Deinde, pro nobis stat principium, non sunt multiplicanda entia sine necessitate, adeoque nec ponendæ tot formæ substantiales; & tu necessitatem illarum non ostendis.

PROBATUR TERTIO. Tum quia hæc forma carnis substantialis, ut tu dicis, potest esse forma subordinata animæ rationali, potestq; esse per modum dispositionis ad illam, ergò idem poterit facere & anima totalis, dicamque animam illam independenter ab unione aliûs, esse formam totalem, sed non in circumstantia unionis aliûs formæ. Tum quia possibilis est perfectior anima rationalis, & specie distincta, ab ea, quæ modò datur, cur ergò tali animæ, nostra anima, non erit per modum dispositionis ordinata, saltem pro alio rerum ordine? Tum quia una specie anima rationalis, dicit exigentiam tot diversarum, & heterogenearum formarum partialium substantialium, ergò dicere poterit una specie anima rationalis, etiam exigentiam, tam diversarum dispositionum, sine ulla specifica multiplicitate.

Sed prater adlata superiùs & expensa.

OBJICITUR PRIMO. Diversitas accidentium arguit exigentiam, & radicem istius diversitatis, quæ radix, est forma substantialis: Sed in composito humano, est diversitas accidentium: ergò illa arguit diversam exigentiam & radicem istius diversitatis, hoc est, diversam formam substantialem; sed non arguit diversitatem formarum substantialium totalium, ergò arguet diversitatem formarum substantialium partialium.

RESPOND. Diversitatem accidentium arguere diversitatem formarum substantialium,

tialium, in compôsitis totalibus distinctis, v.g. in composito hôc totali, quod est Leo, & in composito totali hôc, quod est homo; sed non arguere in eodem composito: & sicut diversitas accidentium in diversis compositis, arguit distinctionem formarum totalium, non arguit in eodem composito, sic nec in illo arguet diversitatẽ formarum substantialium, ut appellantur, partialium. Quod ipsum ulteriùs in hoc resolvitur ideò diversitas accidentium, in diversis compositis, arguit diversitatem formarum: quia radix ostendi debet istius diversitatis, quæ, si non est materia, debet esse forma; diversitas autem accidentium in eodem composito, potest benè referri in ipsam animam: certè est in anima rationali per se, exigentia istarum formarũ substantialiũ, & non arguit in ipso exigitivo distinctionẽ specificam substantialem, ergò & exigentia istius diversitatis accidentalis, in eodem homine, præcisè ex hoc titulo, non arguet diversitatem formarum specificarum substantialium. Hinc magis differunt inter se panis & caseus, quam caro & os; quia diversitas carnis & ossis, non est diversitas specifica substantialis, cùm diversitas eorum accidentium possit referri in eandem animam, tam diversorum accidentium exigitivam: diversitas autem accidentium panis & casei, non potest referri in eandem formam, adeoque hæc diversitas, debet esse diversitas specifica substantialis.

OBJICITUR SECUNDÒ. Notabiliter differre, est specie differre. Sed os & sanguis notabiliter differunt, ergò specie differunt. Ergò dantur formæ partiales.

RESPOND. Notabiliter differre, in accidentibus, est quidem specie accidentali differre, sed non est differre specie substantiali: os autem & sanguis differunt notabiliter, in accidentibus; nam eandem habent substantialem formam, unde etiam concedimus dari formas partiales accidentales, sed non substantiales.

OBJICITUR TERTIO. Si non darentur formæ partiales, in repentino interitu animalis, maneret materia sine omni forma, nam forma cadaverea est fictitia, quod ipsum probatur, non producat DEUS formam cadaveream, vel erit illud corpus exanime cadaver, vel non erit: si ergò, frustranea & fictitia est ista forma cadaverea, si non erit cadaver: ergò non erit corpus exanime, quid enim est aliud definitivè cadaver, & quomodo non erit corpus exanime, & tamen de facto carebit animâ.

RESPOND. Ne maneat in repentino animalis interitu materia sine omni forma, admittenda est forma substantialis, nata immediatè sequi post interitum viventis, nisi adsit agens propriæ formæ inductivum, appella illam, ut vis, cadaveream, formam corporeitatis, formam defectibilem &c. nihil autem aliud erit in re, nisi forma nata immediatè sequi interitum viventis: adæquatè autem sumpta duo dicit, primò positionem formæ actuantis illam materiam, post abscessum animæ; secundò dicit non esse animæ: hinc si abscedente animâ Pauli, DEUS corpori ejusdem infunderet animam Petri, illud corpus non esset cadaver, quia non diceret negationem animæ; ut autem quid dicatur cadaver, debet dicere negationem omnis absolutè animæ, quia aliàs vivens Petrus, cùm dicat negationem animæ Pauli, deberet esse cadaver, nihilque in vivis esset, quod simul cadaver non esset. Ipsa autem positio formæ actuantis materiam, post discessum animæ, duplicis conditionis esse potest: Primò, ut sit forma perfectiva; ut, cùm expulsâ formâ ligni, inducitur forma ignis. Secundò, ut sit forma, quæ appelletur defectiva. Tunc autem inducitur forma perfectiva, cùm jam eadem accidentia specialia non manent, sed alteratis illis, alia inducuntur: quando autem eadem manent accidentia, quamvis aliqua defuerint, tunc non inducitur forma perfectiva, sed defectiva, defectiva inquam, quia nata est induci, non nisi ob defectum aliquorum accidentium, sine inductione novorum [illegible], habetque defectum virium [illegible] ut non tantum in accessu [illegible] intereat, sed facilè aliis ce[illegible], modò succedens forma habeat materiam, & accidentia relicta, quæ etiam alteri generationi deservire possit. Porrò ut aliquid cadaver dicatur, necesse est induci formã illam, merè defectivam: nemo enim ignem genitum ex ligno, appellat cadaver ligni; nemo cinerem, in quem resolutum est ambustum corpus hominis, appellat cadaver. *Ex quibus*

COLLIGES, formam natam succedere, post abscessum animæ, non admittere nos ad hoc, ut constituatur formaliter cadaver: hoc enim sufficienter constituitur negatione vitæ, cùm antea fuerit præhabita, sed admittimus, ne materia sine omni forma maneat.

INSTABIS. Admissione formæ cadavereæ multiplicari entia sine necessitate.

RESPOND. Esse necessitatem, ne materia maneat sine omni forma substantiali: immò ab oppositis multiplicantur potiùs entia, quia cùm nos ponimus unam formam cadaveream, illi ponunt tot partiales substantiales formas.

DIFFI-

DIFFICULTAS III.

De Componibilitate Formarum distinctarum in eodem Subiecto.

POtest esse quæstio, & de eo, quod potest fieri naturaliter, & quod divinitus. Sit:

Punctum Difficultatis I.

Quid fieri possit naturaliter.

DICENDUM est, *duas formas totales, seu non subordinatas, non posse naturaliter actuare eandem materiam.*

PROB. PRIMO ex Suar. quia altera illa vel adveniret materiæ jam actuatæ per priorem formam, vel certè concomitanter, & simul cum alia adveniret. Neutro modo id fieri potest. Minor probatur: quia si adveniret altera forma illi priori: ergò non constitueret unum per se, non enim adveniret materiæ constitutæ in potentia substantiali ad illam, actuata enim priori formâ, est in potentia non nisi accidentali ad aliam formam. Concomitanter etiam illa altera forma non adveniret. Tum quia una forma determinat sibi materiam, ne sit capax aliûs formæ, unde etiam videmus, ad adventum unîus, expelli aliam. Tum quia materia habet limitatam capacitatem, & vim causandi formas; aliàs si potest informari duabus formis naturalibus, nescio cur non tot simul, quin pluribus? Hæc ratio infundatur principio Aristotelico, quod advenit enti in actu, non advenit per se, sed per accidens; sed si quis negaret hoc principium, non convinceret ratio, adferreque posset instantiam; quia supernaturaliter possunt duæ formæ substantiales, non subordinatæ, uniri eidem materiæ, & tamen utraque constituet unum per se; non posset autem constituere, si verum est prædictum principium: quia potentia obedientialis non aufert veritatem axiomati.

PROBATUR SECUNDO. Quia unaquæque forma exigit certum qualitatum temperamentum, dispositiones, complexionem, sed hæc temperamenta non possunt esse pluribus formis debita, in eadem numerô materia, ergò nec ipsæ formæ. Minor prob. quia destruerent sese ad invicem illa temperamenta.

Sed, quid si essent dispositiones illæ meræ, disparatæ, & non pugnantes secum? quid si in pugnantibus dispositionibus sit æqualitas, & nonnisi in ultima non agente ad invicem, diversitas, quantumvis revera in particulari has dispositiones nominare, nec tales formas, tanquam hoc aliquid, demonstrare possimus.

PROBATUR TERTIO. Quia experientia est, quâ noscimus quasdam formas, non se ad invicem compati, ut formam ligni & ignis, attendendoque ad hanc pugnam, benè inferimus, etiam alias secum pugnare, præcipuè, cùm intentio naturæ sit, varietate formarum, quæ se prodat per accidentia, & operationes diversas, mundo providere, quæ provisio non ita perficeretur intra eandem materiam, duabus formis positis.

Sed dici posset, licèt se non compatiantur calor & frigus, non sequitur, quòd se compati non possint, dulcedo & albedo; ita quamvis aliquæ formæ, non se compatiantur, non sequitur, quòd reliquæ etiam substantiales, compati se non possint. Et licèt naturæ intentio sit, providere illâ varietate formarum, sicut providendo de varietate formarum accidentalium, admittit ex mistura varietatum, v. g. teporem, cur non ex informatione ejusdem materiæ, per diversas formas substantiales, non admittet varietatem? *Hæc circa rationes communes.*

CONFIRMATUR nihilominùs Conclusio. Illæ formæ, vel essent tales, ut unaquæque sufficiat ad informandam materiam se sola, vel non essent sufficientes: si non essent sufficientes, ergò non procedit de illis Conclusio; hæ enim formæ, jam non essent totales, de quibus procedit Conclusio, sed essent subordinatæ; Si autem sunt sufficientes, ergò alterutra foret otiosa: quamvis enim in causa efficienti, benè possimus ponere attemperationem concursûs, ut detur locus, etiam alteri ejusdem ordinis coefficienti; sed talis attemperatio in causa formali, nulla datur, cùm causalitas causæ formalis in compositum, perficiatur ipsâmet entitate formæ, dantis se in partem, non apparet autem, quomodo entitas seipsam diminuere, attemperareque seipsam possit.

OBJICITUR PRIMO in ferrô ignito, est & forma ferri, & simul forma ignis: ergò naturaliter unam materiam possunt informare duæ formæ. Antecedens probatur, est illîc forma ferri, quia reducit se ad pristinum frigus, ferrum, quæ reductio, non in materiam, ergò in formam substantialem ferri reducenda est. Quòd illîc sit forma ignis, probant accidentia debita formæ ignis, quæ illîc reperiuntur.

RESPOND. Intra poros ferri non continetur forma ferri, & intra hos poros est forma ignis: quamvis enim ferrum sit densum, propter tamen nimiam activitatem, & subtilitatem igni debitam, insinuat se in poros illius, & quia ex omni parte candet: & licèt cõcedatur, pauciores esse poros in ferro, quàm in

in carbone, nihilominùs magis urit ferrum, quia in illo recipiuntur, & concentrantur plures gradus caloris, neque enim ferrum, de facili igniri & calefieri potest: deinde proficiscitur hæc major ustivitas, à pluribus exhalationibus & crassioribus, repertis in ferro, & incensis. Cæterùm continetur etiam forma ignis, in aliquibus partibus ferri, sed expulsâ formâ ferri, hinc aliquæ illius partes ita decidunt & ustulantur, ut nunquam se reducant ad pristina accidentia ferri, quod ostendit, expulsam fuisse formam ferri.

OBJICITUR SECUNDO. Possunt plures formæ accidentales, in eadem parte materiæ recipi; ergò & plures totales substantiales recipi poterunt, in eadē parte materiæ.

RESPOND. PRIMO. Disparitatem esse, quia una forma substantialis, potest esse sufficiens ad plura munia, v. g. in homine, intelligendi, volendi, sentiendi, vegetandi; cùm autem una forma accidentalis, non sit sufficiens ad plura munia, hinc albedo, non nisi dealbat, & non extendit, ideò materia pluribus formis accidentalibus indigebit.

CONTRA est, quamvis anima rationalis sit sufficiens ad plures actus, se concernentes, non tamen ad actus, se non concernentes: cur ergò locum nō dabit illi formæ, quæ possit illos actus exercere.

RESPOND. SECUNDO. Disparitatem esse: quia substantialis forma est perfectior, non erit ergò valida argumentatio, ab imperfectiori ad perfectius.

CONTRA; ab imperfectiori ad perfectius, non valet argumentatio viâ negationis, sed tenet in multis viâ affirmationis. Cur ergò etiam in præsenti non tenebit?

RESPOND. TERTIO. Disparitatem esse, quia una forma accidentalis non est sufficiens ad informandam materiam, constituendumque compositum per accidens; sufficiens autem est unaquæque forma totalis, ad informandam substantialiter materiam.

PROBATIO hujus conclusionis, ejusq; defensio, inde habet difficultatem; quia non possumus ostendere claram implicantiam, & ex vi substantalis, qua talis formæ, petitam, quòd in alio rerum ordine, non possit fieri naturaliter, ut una materia informetur duabus substantialibus formis: non demonstramus item, quòd sit materia determinata, nonnisi ad unam formam, præcipuè casu, quò non exigantur dispositiones contrariæ.

OBJIC. TERTIO. Potest esse una forma in pluribus materiis, ergò & plures formæ in eadem materia.

RESPOND. Negand: Antecedens, quia hôc ipso illa forma esset in pluribus locis, vel esset apta esse, vi illius unionis; nullum autem Ens in pluribus locis, suppono, adæquatis, potest esse, immò nec successive, potest esse eadem forma in pluribus materiis, quia aliàs frustra essent generationes de novo, possent enim tantùm antiquæ formæ reiteratò induci; necesse item esset unâ formâ separatâ, omnes saperari, nam naturaliter forma materialis, non potest esse sine subjecto: nec potest una, cum altera, simul informare, ergò deberet illam expellere, propter easdem rationes, expulsa deberet aliam expellere, & sic de cæteris. Sed sit:

Punctum Difficultatis II.

An possint divinitus plures formæ totales esse in eadem Materia.

DICENDUM est, *Posse*: Ita Scotistæ, & cum illis Svar: disp. 15. Sect. 10. n. 60. & ordinariè alii Nostri, contra Thomist. & nostrum Vasques.

PROB. PRIMO, Quia in hôc nulla implicantia.

PROBAT SECUNDO Hurtad: potest divinitùs simul existere in eodem subjecto calor summus, & summum frigus: Ergò & formæ substantiales, tàm contrarias qualitates requirentes, possunt esse simul. Rursùs, possunt divinitùs duo corpora esse in eodem loco, ergò & duæ formæ.

PROBAT TERTIO Mastrius. Potentia materiæ non est determinata, tantum ad unam formam, unde, cùm unam recipit, adhuc retinet capacitatem ad alias, non tamen eam potest simul recipere, quia una forma aliam expellit: ergò tota ratio, cur simul non possint esse duæ formæ in una materia, non est referenda in intrinsecam exigentiam materiæ, sed provenit hoc ex parte formarum. Hôc positô, ita ulteriùs urget. Effectus formalis primarius formæ, est actuare materiam, secundarius autem est expellere formam aliam: sed hic effectus secundarius impediri potest, sicut & effectus secundarius quantitatis.

RESPOND. Non omnes effectus secundarios impediri posse, nam, v. g. ad positivam entitatem hominis, sequitur hoc secundarium, nempè negatio lapidis, & tamen hoc DEUS impedire potest.

CONTRA. Tum quia cur non ad classem impedibilium revocari debet expulsio formæ? Tum quia aliud est secundarium prædicatum posse impediri, & aliud, secundarium effectum: prima propositio est falsa; quia, cùm secundarius conceptus sit idem realiter cum primo, solùmque ratione differunt, si ponitur unum, debet poni & aliud, jam autem secundarius effectus non est idem

reali-

realiter cum effectu formali primario. Porro negatio lapidis in homine, est secundarium prædicatum, non autem secundarius effectus. Tum quia, ut addit Mastrius, aliud est loqui de negatione essendi, & aliud, loqui de negatione essendi cum alio, illam priorem negationem, necessariò importat secum omne ens, sed hanc secundam, non necessariò. Hujus ipsius ratio est: quia si forma necessariò diceret negationem essendi, cum alia, etiam formæ accidentales, non possent se compati; jam autem, quæcunque forma, etiam accidentalis, dicit negationem essendi aliud, & ita albedo, dicit negationem essendi aliud, negat enim quòd sit dulcedo. Horum ulterior hæc potest assignari ratio, quia si forma non diceret negationem essendi aliud, v. g. si albedo non diceret negationem dulcedinis, & esset albedo, & non esset: esset, ut supponitur; & non esset, quia esset dulcedo, quod ipsum probatur, non diceret negationem, seu non esse dulcedinis, ergò diceret esse dulcedinis; ex contradictoriis enim, alterutrum dici debet.

Confirmatur Conclusio, contra quosdam, qui asserendo subsistentiam, distingui à se subsistente, ponunt, posse naturam subsistere duplici subsistentiâ. Tenet enim paritas. Potest natura eadem divinitùs subsistere duplici subsistentiâ, ergò & eadem materia, informari duplici formâ.

Objiciunt Primò Complutenses. Effectus secundarius non potest impediri à Deo, quando habet tantam cum primario connexionem, ut non foret primarius, nisi subsequeretur secundarius; sed si non esset expulsio unius formæ, adveniente aliâ formâ, illa altera non haberet rationem actûs primi, de ratione cujus est, ut non sit cum illo alius actus primus, neque præsupponat illum, sicut de ratione materiæ primæ est, non præsupponere aliam materiam.

RESPOND. Inprimis definitivè, formam non esse actum primum, aliâs nulla forma, etiam accidentalis, posset supponere aliam, sed posito, quòd de ratione formæ substantialis sit, esse actum primum, hæc primitas, in hôc solo stabit, quia non præsupponit necessariò aliam ante se formam substantialem: sed inde non sequitur, divinitùs illas consistere secum non posse, salvâ primitate, quia adhuc de utraque verum esset dicere, hæc forma, nullam aliam ante se necessariò præsupponit: & sicut: A Latinum, & Alpha, Græcum, sunt duæ literæ primæ, in unaquaque lingua, nec una primitatem admit alteri, quamvis unius figuratio, non sit alius figuratio; ita & in præsenti, & certè non magis debet esse forma actus primus, quàm materia, & licèt unaquæque pars materiæ sit actus primus, nihilominùs una pars, non excludit aliam, ergò nec unus actus primus, excludet alium, saltem divinitùs.

Instant Primò. Licèt possit aliquis secundarius effectus positivus, impediri à Deo, non potest negativus, ergò cùm expulsio formæ alius, sit effectus negativus, non poterit impediri à DEO. Antec. prob. quia & forma cadaveris, dat cadaveri, secundariò privationem vitæ, ex intrinseca sua ratione, nec per potentiam DEI, potest impediri, quin sequatur ista privatio, aliàs idem esset vivens, & non vivens: Ergò idem dicendum est de aliis secundariis effectibus, quòd sint inimpedibiles.

Respond. Privatio vitæ, aliunde habetur, & non à forma positiva cadaveris, hinc illâ etiam non positâ, esset formaliter cadaver, ut dictum suprà: cæterùm divinitùs positiva forma, quam appellavimus suprà defectivam, potest divinitùs stare cum forma viventis, neque tamen tunc erit simul, vivens, & non vivens, quia non erit simul privatio omnis vitæ, & positio vitæ, nam illa forma defectiva nata est tribuere denominationem, non viventis in circumstantia privationis omnis vitæ, de quo suprà.

Instant Secundò. Quod ex se non potest aliquid, non potest illud, nisi aliquid ipsi addatur, per quod possit illud: sed materia est impotens, connaturaliter loquendo, ad excipiendas simul duas formas, ergò nec supernaturaliter potest illas recipere, nisi addatur ei aliquid.

Respond. Etiam in summo, non potest simul materia habere duas qualitates pugnantes, quid ergò illi additur? & si in hôc recurras ad concursum indebitum, idem & nos dicemus.

Objicitur Secundò. Esset illud compositum unum numerô, quia Aristot. 8. Metaphys. c. 9. dicit: ea esse unum numerô, quorum materia est una, & non esset unum, quia constaret pluribus formis, quarum singulæ, natæ sunt facere unum per se, consequenter hôc compositum, est Chimæra.

Respond. Compositum inadæquatè constituitur à materia, quæ, cùm numero una sit in hac suppositione, etiam compositum à parte materiæ, erit inadæquatè unum, quia tamen compositum constituitur etiam formâ, & hæc supponitur multiplex, à parte formæ multiplex compositum erit.

Instabis Primò. Etiamsi forma sola sit diversa specie in homine, & equo, tamen homo dicitur simpliciter diversæ speciei, ab equo: ergò etiamsi materia, tunc esset in illis duobus, eadem numerô, quia tamen formæ essent numerô distinctæ, absolutè ea composita, deberent dici totaliter distincta.

Re-

RESPONDETUR, diversam esse hanc propositionem: Composita constantia eâdem numero materiâ, sed diversis formis informata, sunt distincta simpliciter, & alia hæc; Composita constantia eâdem numerô materiâ, sed diversis formis informata, sunt distincta adæquatè & totaliter: nam illa prior non excludit aliquid, quod sit idem in illis, sed tantùm importat aliqua principaliter, & sine addito esse distincta, quæ distinctio tunc est, quando formæ, quæ principale quid sunt in subjecto, manent distinctæ. Posterior verò propositio ostendit, nihil in illis esse idem numerô, vel quomodocunque distinctum, quod certè non potest dici de compositis, de quibus hîc agitur, hoc autem solùm voluit præsens responsio. Illustratur hoc instantiâ, alia est hæc propositio: homo & equus, sunt distincti simpliciter, & alia hæc: homo & equus sunt distincti totaliter, hoc est, nihil habent commune: prior propositio est vera, posterior falsa; ita & in præsenti. Auctorias Aristot: alibi manet explicata, forte etiam per materiam, non intellexit primum subjectum Physicum, sed intellexit differentiam materialem, seu individualem; nam differentiam formalem, dicit ille, esse specificam, indubiè autem idem sunt numerô, quorum indifferentia individualis eâdem numerô, nec illud compositum foret chimæra, quia positâ unione formæ panis & formæ vini, cum eadem materia, prædicata essentialia panis, non essent prædicata essentialia vini.

INSTABIS SECUNDÒ. Quando albedo & dulcedo, insunt eidem subjecto, non potest dici, quòd sint duo composita accidentalia simpliciter, hinc, quamvis aliquis habeat duas scientias, non posset dici, quòd sint duo scientes, sed unus sciens, quia concretum accidentale non multiplicatur ad multiplicationem formarum: ergò etiam, quando illæ duæ formæ substantiales, essent in eadem materia, non posset dici, quòd sint substantialia composita, duo simpliciter.

RESPOND. disparitatem esse, quia multiplicatis formis accidentalibus, non censentur multiplicari concreta accidentalia. Consequenter nec posset dici, concreta esse distincta simpliciter, multiplicatis autem formis substantialibus, saltem in adæquatè, multiplicarentur concreta.

OBJIC. TERTIÒ. Si una materia, divinitus saltem posset informari pluribus formis, v.g. si una materia, informaretur & formâ lapidis, & formâ panis, sequeretur quòd posset dici lapis est panis, panis est lapis; sed hoc est absurdum, & chimæricum. Sequela prob: quando una forma informatur pluribus formis accidentalibus, v.g. quantitate & albedine, verum est dicere, album est quantum, quantum est album: ergò etiam si materia informaretur formâ lapidis, & panis, verum esset dicere, lapis est panis, panis est lapis.

RESPOND. nullum est absurdum, dicere, album est dulce; est autem absurdum, dicere, panis est lapis, quod ipsum probatur: quia in priori propositione, non est sensus, albedo est dulcedo, cùm album & dulce, non substantivè sumantur: in hac autem propositione, panis est lapis, sensus est iste, substantia panis, est substantia lapidis; nam hæc substantivè sumuntur, hoc autem dicere, est chimæricum, hinc si legitima est comparatio, institui deberet ad panem & lapidem, quæ sunt substantiva, comparari deberet albedo & dulcedo, quæ etiam sunt substantiva, eritque proportio, quia sicut positâ albedine & dulcedine, in eadem materia lactis, falsum est dicere, albedo est dulcedo; ita positâ formâ panis & lapidis, in eadem materia, falsum est dicere, panis est lapis. Ulteriùs, si legitima comparatio fieri deberet albi & dulcis adjectivorum, comparari etiam deberent concreta ex formis substantialibus adjectivè expressa, v.g. lapisatum hoc est formâ lapidis actuatum, est panisatum, hoc est formâ panis informatum: & tunc sicut, verum est dicere, album est dulce, ita verum erit dicere; lapisatum, est panisatum. Reliqua, quæ urgeri possent, petantur ex Materia de subsistentia.

INSTABIS. DEUS & homo sunt nomina substantiva, & tamen quia hæc duo, sunt sibi unita, in uno supposito, dicuntur de se invicem. Ergò etiam lapis & panis, quamvis sint nomina substantiva, quando uniuntur cum eadem materia, dicentur de se.

RESPOND. quòd homo & DEUS, dicantur de se, proficiscitur hoc ex identitate Personæ, seu suppositi, adeoque quia ordinantur ad se, tanquam perfectivum ad perfectibile. Jam autem si forma panis & lapidis, eidem materiæ unirentur, nec eandem naturam, nec idem suppositum habebunt, nec formæ ordinem dicent inter se perfectibilis substantialiter, & perfectivi, consequenter dici de se non poterunt.

OBJICITUR QUARTÒ. Si unirentur duæ formæ substantiales eidem materiæ, & constituerent illæ formæ unum per se, & non constituerent: constituerent, quia ex actu & potentia, substantialibus, fit unum per se; & non constituerent, quia quidquid adventi in actu, constituit Ens per accidens, altera autem forma, adveniret enti in actu.

RESPOND. Prædictum axioma attendere ad id, quod naturaliter fit, & cùm enti in actu de facto, quod advenit, adveniat nonnisi accidentale, fit, ut cum illo constituat Ens nonnisi per accidens, sed quod divinitùs advenire

possit, ad hoc non respexit axioma, utpotè Physicum, & naturalia respiciens; sed si adveniat aliquid substantiale, quod advenire nonnisi divinitùs natum est, nego, quòd sit constituturum ens per accidens.

INSTABIS. Positô casu dictô, compositum illud, quod est panis, constitueretur illô casu intrinsecè forma lapidis, & non constitueretur: non constitueretur, ut supponitur; & constitueretur, quia forma lapidis intrinsecè reperiretur in illo composito, quod est panis, quidquid enim intrinsecè reperitur in materia compositi, intrinsecè reperitur in composito, in composito autem, quod est panis, reperitur forma lapidis.

RESPOND. Illud compositum, quod est panis, non secundum quod est compositum, quod est panis, habet in se formam lapidis, sed secundùm quod est lapis.

OBJICITUR QUINTÒ. Ponamus unam materiam, informari duabus animabus rationalibus, vel, operante unâ animâ, necessariò operaretur altera, vel non? Neutrum dici potest. Non primum: Tum quia hujus nulla necessitas. Tum quia cùm illæ formæ sint diversæ, Ergò sunt & diversa principia actionis, consequenter unô principiô operante, non est necesse operari aliud. Tum quia saltem unâ operante liberè, posset altera non operari liberè. Non potest etiam dici secundum, quia organa haberent communia.

RESPOND. Docere cum Mastrio non paucos, quòd operationes inorganicas possit non exercere altera anima, unâ easdem exercente. De operationibus organicis sub distinctione dicendum erit, si enim sint operationes organicæ independentes ab imperio voluntatis, unâ operante, necesse erit operari & aliam, quia habetur determinativum aliunde, nempè ab objecto & natura principii, qualis operatio est: videre, positis prærequisitis; Aliæ autem sunt operationes organicæ, pendentes ab imperio, v. g. deambulatio, sessio, &c. & tunc verum quidem est, corpus non posse dividere suum situm, sed potest una principiare deambulationem, non principiare altera, unde enim ad hoc necessitaretur? & si non necessitaretur, habente unâ, actum internum volitionis deambulandi, ad habendum actum internum deambulandi, ita nec necessitaretur ad deambulationem, quæ præsupponit illam volitionem. Nec obest, quòd habeant organum commune, quia adhoc, ut dicatur anima operari, non sufficit organum commune, corporisque talis vel talis situs, sed insuper concursus activus aliûs animæ, quem, unâ animâ præstante, nego ab alia anima præstari, debere.

Sed ponamus, quòd unirentur anima lupi, & agni, voraretné lupus agnum, quoad partes quas attingere posset? Tota difficultas in hôc est; quia videtur lupus prohibendus dolore, quem sentire deberet in illo voratu, nam voraret materiam, suâ animâ informatam, & si veniret canis, morderetque illam materiam lupi formâ & agni informatam, doleret uterque, ita & in præsenti. Neque valet, si dicas, potest uniri forma lupi, materiæ eidem, cum forma agni, non tamen ut informatum formâ lupi; consequenter non sentiret dolorem, non inquam valet, quia non recipi formam lupi, in materia, prout informata formâ agni, nihil aliud est quàm unam formam, non recipere aliam formam, hocque benè intelligitur: sed quia morsus infixus à lupo, reciperetur in materia, quam etiam forma lupi informat, & quia dolore, est recipere qualitatem in materia, quã hæc forma informat, fit, ut ex illa connexione, etiam lupus doleret. Erit tamen tunc rabies lupi, in agnum, licèt à morsu prohibendus sit dolore, præcipuè, quia illa materia bonum etiam est commune utrique.

Quoad figuram externam attinet, ea fortassis appareret, quæ antecederet alterius formæ positionem. Quòd si simul utraque forma poneretur, pertinet ad Deum determinare figuram, vel certè media aliqua figura appareret, consimilis in aliquo, lupo, consimilis agno, nam in eadem parte materiæ, duæ figuræ esse non possunt, nam figura est ipsa entitas materiæ ita situata, quæ respectu sui, diversitatem non potest habere. In casu verò, quô duæ animæ rationales unirentur, & una damnaretur, alia salvaretur, determinatio de corpore ad Deum pertineret, vel fortè replicaretur. Nabuchonodosorem habuisse duas formas, negatur communiter, sed solam figuram externam.

ADDÔ denique, si illa materia non haberet organisationem debitam utrique formæ, (ad quam organisationem non attendit Deus, miraculosè operans) tunc utraque forma, non omnes suas operationes exerceret, sed eas quarum haberet organa, & hæc propositio: hoc compositum est ovis, vera esset hôc sensu, hæc materia est informata formâ ovis, sed non hôc sensu, hæc materia habet rationem corporis ovini organici.

Respondetur reliquis objectionibus.

OBJICITUR PRIMÒ. Si materia posset alteri etiam formæ divinitùs uniri, posset etiam infinitis.

RESPOND. posse uniri infinitis syncategorematice; neque apparet, quomodo hoc, infinitatem virtutis in materia arguere deberet: Sicut enim, cùm una materia, successivè pluribus formis informatur, non plurificatur virtus receptiva in materia; ita nec si infinitis syncategorematicè formis informaretur, infini-

infinitari deberet: & sicut potest intellectus creatus omnia possibilia in Deo videre, quamvis infinitæ perfectionis in se non sit futurus; ita & hîc. Verum quidem est, quòd si materia plùs virtutis deberet habere, quando simul duas formas recipit, verum inquam est, secuturum hoc, quòd ad infinitas formas, infinitam virtutem habere debet, sicut quia ad portandum simul duo ingentia saxa, major vis requiritur, quàm ad portandum successivè; hinc fit, ut ad saxum, infinitæ si daretur gravitatis, infinitè magnum robur requireretur, sed quia non est major virtus in materia, requisita ad duas formas, quàm ad unam, tota enim virtus illius, est, ipsa entitas illius, dicens rationem potentiæ, quæ respectu unius ac plurium formarum, eadem est; ideò etiam ad infinitas, etiam categorematicè, si darentur, formas, nõ requireretur in materia, infinita virtus.

OBJICITUR SECUNDO. Non potest natura terminari pluribus subsistentiis, ergò nec materia pluribus formis.

RESPONDENT, Distinguentes entitativè subsistentiam à natura, negando Antecedens; distinguentes autem connotato, negando consequentiam, Dispar: quia cùm subsistentia sit ipsa in recto natura, sicut est una natura, nõ est nisi una natura, ita & una nonnisi subsistentia. Deinde, quia implicat aliquid esse unum, & tamen habere bis, rationem totiùs: cùm ergò subsistentia sit habere rationem totius, non poterit natura una, duplicem habere subsistentiam. Nullum autem simile absurdum sequeretur, si duæ formæ actuent eandem materiam.

OBJIC. TERTIO. Potentia illa materiæ ad duas formas, vel esset naturalis vel obedientialis: Non primum; quia aliâs posset naturaliter recipere duas formas; Non secundum; quia potentia obedientialis est in ordine ad agens.

RESPOND. Mastrius, hanc potentiam in ordine ad formas disparatas, esse naturalem, naturaliter tamen duas formas materia recipere non potest, non propter incapacitatem materiæ, sed propter incompossibilitatem formarum, quam illarum repugnantiam non potest vincere agens naturale, nisi per potentiam obedientialem.

Cæterùm distinguendæ hîc veniunt aliquæ propositiones, quæ etiam superiùs dicta illustrabunt: Materia habet potentiam, hoc est, inclinationem & appetitum, ut à pluribus formis informetur simul, & hæc propositio est falsa; quia aliâs esset contra illius naturam, non habere simul plures formas, sicut quia habet inclinationem, nè careat omni formâ, est contra naturam illius, spoliari omni formâ, & cùm plures formæ non habeant jus, ut simul in eadem materia recipiantur, ita nec materia, tanquam quid relativum potentiæ, ad formas prædictas, habet jus, ut plures formas recipiat. Alia autem est hæc propositio: Materia habet potentiam, hoc est, non repugnantiam, entitatemque capacem recipiendi plures formas, & hæc propositio debet esse vera; si enim haberet repugnantiam, & quidem in genere causæ materialis, illamne, Deus quidem, salvâ illius Entitate, vincere posset, cùm enim illa repugnantia, sit ipsamet entitas talis, si habet repugnantiam, non habet entitatem talem: hinc sicut manente entitate tali, non potest Deus facere, ne sit talis; ita si habet repugnantiam, non potest Deus facere, ut habeat non repugnantiam, adeoque ut possit illas recipere. Rursùs, cùm receptio illa sit in entitate materiæ, si in ipsa entitate recipi non potest, quodcunque superadditum, sicut illi non conferret entitatem de novo, ita nec conferret vim de novo recipiendi. Hinc incapacitas recipiendi, non debet referri in entitatem materiæ, sed in defectum principii inductivi duarum formarum; cumque materia, non sit determinata ad unam nonnisi formam, hôc ipsô habet capacitatem ad plures.

OBJICIT TERTIO. Pater Adrianus Pikarski, illis duabus formis, in eadem materia positis, & constitueretur unum per se, & non constitueretur: constitueretur, ut supponitur; non constitueretur, ut probatur. Unum per se est illud, quod habet negationem alterius totius, seu quod per se est indivisum in aliud totum, ut patet definitione unius: atqui si duæ formæ substantiales in ea materia unirentur, non possent constituere compositum tale, quod habeat negationẽ alîus totius, seu quod esset indivisum in aliud totum. Minor prob: Tunc unum totum communicaret se realiter individualiter physicè acceptum alteri toti, ergò non esset ab illa forma totali, in præsentia alterius formæ, constitutum habens negationem alterius totius, seu non esset indivisum in aliud totum. Antec: prob: positâ animâ bovis & leonis in una numeró materia, ex anima & materia bovis fiet bos adæquatum compositum, & adæquatè constitutum, quia totum, & totaliter habebit, quod requiritur ad substantiam illius essentialem Physicam, & individualem, realiter existentem, idemque fiet de composito hoc, quod est leo, & tamen erit aliquid utrique commune: Ergò tunc unum totum communicaret se realiter individualiter alteri toto.

RESPOND. fore tunc unum per se, nego autem unum per se esse illud, quod habet negationem adæquatam alîus totius, cùm possit esse unum per se, & habere vel adæquatam vel inadæquatam alîus totius negationem. Porrò in præsenti, ratione materiæ ejusdem, non diceret unum totum, adæqua-

tam negationem alius totius, & licèt illud compositum foret adæquatè constitutum, non tamen adæquatè distinctum, nempè à composito habente eandem numerô materiam, sed diversâ formâ informatum.

Retorqueri etiam potest argumentum de composito, successivè eandem materiam participante: quomodo enim sunt unum & indivisum unumquodq; si communicant eandem materiam, quòd si dicatur inadæquatè, hæc composita sibi communicare, idem & nos dicemus.

INSTAT PRIMÒ idem. Istæ duæ formæ, eandem materiam actuantes, & constituerent duo adæquata composita, & non constituerent: non constituerent quidem, quia deberent illam materiam ad tot composita adæquatè sumpta determinare, ad quot composita natæ sunt determinare, quod ipsum probatur, plura adæquatè composita sunt, quorum entitas adæquata plurificatur, sed illorum compositorum entitas adæquata non multiplicaretur, non multiplicaretur enim materia, quæ etiam adæquat pro sua parte, seu constituit compositum; Constituerent autem duo adæquata composita, quia forma substantialis nata est, nonnisi adæquatum compositum constituere, forma enim totalis, habens adæquatam sibi materiam, nata est ponere adæquatum compositum, sed in casu nostro essent illæ formæ totales, & singulæ haberent materiam sibi adæquatam; ergò natæ essent componere adæquatum compositum.

RESPOND. Retorquendo argumentum, quod scilicet probaret, ne quidem duas formas accidentales posse esse in eadem materia, quia natæ sunt constituere adæquatum compositum accidentale, quod constituere non possent, quia illorum compositorum adæquata entitas non plurificaretur, siquidem eandem haberent materiam; item retorqueri potest, quòdne successivè quidem eadem materia posset duabus formis substantialibus informari, eò quod non posset tunc materia determinari ad duo adæquata composita: siquidem tunc materia non plurificaretur, sed eadem utrobique numerô esset: adæquata autem composita sunt, quorum entitas adæquata plurificatur.

Deinde dico, duas illas formas constituturas duo adæquata composita, non hôc sensu, quòd sint constituturæ adæquatè ratione utriusque partis distincta composita, sed hôc sensu, quòd scilicet utrumque compositum haberet materiam, haberet & formam, quæ sola duo nata sunt adæquare compositum, quæ distinctio reliquis etiam propositionibus applicanda.

INSTAT SECUNDÒ idem: si illa composita essent inadæquatè distincta, etiam operationes illorum essent inadæquatè distinctæ; modus enim operandi sequitur modum essendi; sed hoc non potest dici, quia aliâs positâ formâ lupi & agni, si appeteret lupus vorare agnum, & agnus timeret vorari, quomodo in illo appetitu lupi involveretur timor agni.

RESPONDETUR: Essent illîc principia operandi activa, nempè formæ adæquatè distinctæ, consequenter & operationes, in ratione actionum spectatæ; sed solùm principium passivum non esset distinctum, hoc est materia; hinc & actiones, prout receptæ, non distinguerentur in subjecto, in ratione subjecti.

INSTAT TERTIÒ idem ingeniosè pro suo more. Si ex duabus formis substantialibus, & una materia, possent fieri duo tota adæquata inadæquatè distincta, ex tribus hominibus possent fieri quatuor adæquati homines, quamvis inadæquatè distincti, quod est absurdum. Sequela probatur, ex tribus hominibus possent fieri duo paria adæquata hominum, ergò fierent ex tribus quatuor homines adæquati. Anteced. prob. unum compositum ex materia & forma lupi est unum par: aliud compositum ex eadem materia & forma agni esset aliud par: Ergò si ex duabus formis & una materia possunt fieri duo paria, etiam ex tribus hominibus poterunt fieri quatuor homines.

RESPOND. Inprimis retorquendo argumentum, quomodo ex albedine & dulcedine positis in eadem materia, tanquam tribus, non fiat quatuor. Rursùs quando eandem numerô materiam successivè duæ formæ totales informant, quomodo, inquam, ex tribus non fit quatuor: deinde sint tres, Petrus, Paulus, Johannes, eat associatus Petrus Paulo, en tunc fit unum par; eat idem Petrus associatus Joanni, en secundum par: ergò ex tribus fit quatuor.

Directè autem ad argumentum dici potest, quòd ex tribus fieri possint duo patia adæquata, inadæquatè tamen distincta, licèt non possint fieri adæquatè distincta.

INSTAT QUARTÒ. idem. Id quod est essentiale Petro, & est singulare, non potest esse commune Paulo: Materia est essentialis Petro, & singularis: Ergò eadem non potest communicari Paulo.

RESPOND. Argumentum probare, quòd eadem materia, ne successivè quidem, communicari possit alteri. Porrò quod est essentiale Petro, estque singulare, habetque se ut pars Metaphysica, non potest esse quid commune Paulo, secùs, quod se habet ut pars Physica, estque subjectum mutationum. Cujus ulterior ratio est, quia partes Metaphysicæ, sunt identificatæ realiter, hinc unâ

unâ communicatâ communicatur & altera, consequenter indistinguentur jam numerô. Partes autem Physicæ, sunt distinctæ realiter, hinc communicatâ unâ, non est necesse communicari alteram, sed potest habere alteram partem, ratione cujus distingui poterit individualiter, licèt inadæquatè.

INSTAT QUINTO. Assumendo medium terminum, quòd tunc fieret ens rationis, si eadem materia formaretur & forma bovis, & forma leonis, tunc de essentia bovis physicè spectata, communicaret leo, communicaret enim de eadem materia; hoc autem est absurdum: si enim communicaret leo de essentia bovis Physicæ spectata, communicaret etiam de essentia bovis Metaphysicè spectata, quia impossibile est, esse essentiam Physicam, sine Metaphysicâ, hoc autem est impossibile.

RESPOND. argumentum probat, nè quidem successivè posse eandem materiam informari duplici formâ. Directè autem dici potest, quòd si leo communicaret de essentia bovis adæquatè spectata physica, communicaret etiam de essentia bovis Metaphysica; secùs, si communicet de essentia Physica inadæquata, de quo infrà.

Hoc idem principium sic aliter proponit. Non minùs est unum compositum physicum, ex anima & corpore, in ratione unius, quàm sit unum compositum Metaphysicum: Ergò si animal in homine non potest communicari, quin communicari debeat rationale, ita nec communicari poterit totum Physicum secundùm materiam, quin communicetur secundùm formam.

RESPOND. Negand. Antecedens. impossibilis est enim unitas tanta compositi Physici, quanta compositi Metaphysici, quia unitas compositi Metaphysici, est, per identitatem utriusque extremi, jam autem unitas compositi Physici, est per unionem, stante alietate reali partium unitarum: hinc non ideò præcisè animal & rationale in homine fiunt unum, quia anima rationalis & corpus, fiunt unum, aliâs quando separantur anima & corpus, etiam animal & rationale separarentur. Si enim uniuntur propter unionem illorum Physicam, ita & separari deberent propter disunionem & separationem illorum, oppositorum enim oppositi debent essent effectus. Si autem non tanta est unitas Physica, quanta Metaphysica, poterit ex uno Physico, esse alteri aliquid commune, quin sit commune aliud inclusum, intra illud unum, non poterit autem communicari unum, Metaphysicè, quin communicetur aliud, inclusum in illo uno.

Eundem medium terminum sic aliter proponit. Corporeum quod est in homine realiter existente, non potest communicari duobus individuis Metaphysicis, ergò etiam & materia non potest communicari duobus individuis Physicis.

RESPOND. Negando Consequentiam, quia gradus genericus Metaphysicus corporei, est idem realiter cum individuatione: hinc si idem numerô Metaphysicus gradus corporei, duobus communicaretur, hôc ipsô communicaretur idem gradus individuis, adeoque non essent duo individua; salvâ autem individuatione, aliâ quoad formam, potest communicari eadem materia.

Fundatur hæc responsio ad hanc instantiam in hoc principio. Compositio Metaphysica, est compositio per rationem, si est compositio per rationem, non est inter extrema distincta realiter, si non est inter extrema distincta realiter, si unum extremum competeret realiter, competeret & aliud; cumque compositio ex animali & rationali, sit Metaphysica, necessariò debet esse per rationem, supponereque utriusque extremi identitatem. Nihilominùs hæc compositio potest appellari realis, hoc est non ficta: ut autem non sit ficta, debet habere fundamentum in re, fundamentum autem in re Metaphysicæ compositionis in homine, est materia & forma hominis. Porrò ut à materia inadæquatè sumi possit ratio animalis, non attenditur, an hæc, vel non hæc, numerô sit materia, aliâs si hoc attenderetur, tunc ex materia hominis à lupo vorati, non posset partialiter desumi ratio animalis in lupo, siquidem utrobique eadem esset materia, attenditur ergò præcisè ad rationem materiæ ita organisatæ & rationem formæ, & quia si eadem materia informaretur formâ agni & lupi, utrumque compositum haberet materiam & formam, ideò utrumque compositum foret animal, Ne autem dicatur, positô, etiam quòd eadem utrobique sit materia, idem utrobique esset animal, hoc inde est, quia ratio animalis ab utraque parte desumitur, si ergò vel altera, vel utraque pars non sit eadem numerô, nec idem numerô erit animal, sicut ut dixi, non est idem animal in lupo & homine, quamvis homine voratô, eadem sit numerô materia in lupo. Cùm ergò, si in eadem materia informaretur duabus formis, quantumvis una esset materia, non esset una forma, nec unum foret animal. Et certè in nostro casu, erit negatio hujus formæ lupi in composito, quod est agnus, quæ negatio hujus formæ lupi, cùm sit malignantis naturæ, importabit etiam negationem hujus animalis, idque ideò, quia hoc animal desumitur ex hoc composito & utraque illius parte, sed hoc com-

positum, non est hoc compositum, ergò nec erit idem animal desumibile ab eodem composito.

Punctum Difficultatis 3.

An eadem Forma divinitùs plures Materias informare possit?

PRÆMITTO PRIMO. *Aliud est quærere; an plures partes materiæ divinitus informare possit eadem forma, & aliud est, an plures materias.* Prius enim illud non est dubium, quod naturaliter etiam faciat: non enim materia, quam informat, indivisibilis est, sed de posteriori controvertitur.

PRÆMITTO SECUNDO. *Nomine plurium materiarum venire, vel materias inadæquatas, sed discontinuas, vel materias adæquatas,* priorum exemplum est caput S. Dyonisii & thorax illius, posteriorum exemplum est, si una forma corpus, & hic & Romæ positum informaret.

PRÆMITTO TERTIO. *Divisos esse in hac materia auctores*, nam posse materias disunitas inadæquatas tamen, informari divinitùs ab eadem forma, censet Mastrius, non tamen adæquatas. Posse etiam adæquatas materias informari ab eadem forma divinitùs, docuit Ruvius, Amic., Pontius.

DICENDUM EST. *Posse divinitus duas materias, etiam adæquatas & totales, informari ab eadem forma.* Ita prædicti autores & alii.

PROBATUR PRIMO. Quia id non implicat contradictionem.

PROB. SECUNDO à Pontio. Duo corpora, possunt esse in pluribus locis simul, una forma accidentalis in pluribus subjectis, una materia sub pluribus formis. Ergò & una forma in pluribus materiis, etiam adæquatis.

RESPONDEBIS. Corpus se habere merè passivè in pluribus locis, nullumque habere exercitium virtutis in eorum acquisitione, sed forma informando exercet virtutem informativam.

CONTRA. Tum quia etiam corpus exercet virtutem repletivam spatii. Tum quia etiam forma in exercitio informativo, præcisè non plus facit, quàm quia unita est, hoc autem non ostendit debere augeri vires illius ullas. Tum quia obedientialiter non repugnat, vires etiam augeri.

PROBATUR TERTIO. Possunt duæ materiæ disunitæ & discontinuæ informari ab eadem anima: ergò & plures materiæ adæquatæ. Deinde, vel potest Deus replicare formam Petri, ponereque eam in pluribus materiis adæquatis, vel non potest; si non potest, cur non? & certè si potest replicare animam Christi, ponereque eam cum sacrato corpore sub tot speciebus, etiam tam multum materiæ habentibus, quantum requireretur ad adæquatam materiam corpori, cur non etiam ponere illam posset sine corpore vel in alio corpore; Si potest, ergò & unire illam, adeoque facere, ut informet plures illas adæquatas materias.

OBJICITUR PRIMO. Si plures materias adæquatas etiã divinitùs posset informare eadem forma, & essent illæ materiæ adæquatæ, & non essent: essent, ut supponitur; non essent adæquatæ, quia præter hanc adæquatam, quam informaret, posset etiam informare aliam.

RESPOND. hæc materia, quæ est adæquata cæteroqui formæ non replicatæ, est inadæquata formæ replicatæ, adeoque illam materiam replicata forma informare poterit. Cæterùm impossibile est, aliquam materiam adæquatam esse, possibilibus etiam replicationibus formæ, & tamen extra hanc materiam posse adhuc informare. Quomodo enim jam esset adæquata?

OBJICITUR SECUNDO. Si posset plures materias totales informare una forma, posset & infinitas; non enim major esset ratio pro una materia, quàm pro reliquis: quòd si posset infinitas, si darentur, informare materias, ergò habet virtutem infinitam forma informandi, adeoque perfectionem infinitam.

RESPOND. retorquendo inprimis argumentum, quomodo non sequatur infinitas, quia corpus potest poni etiam in infinitis locis, item quia potentiæ possunt sibi proportionata objecta, etiam infinita, attingere. Deinde cùm hæc virtus informativa, sit ipsa entitas formæ, sicut ipsa entitas formæ non est infinita, ita nec vis informativa.

OBJICITUR TERTIO. Quod formæ non possunt facere naturaliter, non possunt facere supernaturaliter: sed non possunt naturaliter formæ informare plures materias: ergò nec supernaturaliter.

RESPOND. quod non possunt facere formæ naturaliter, dicendo in ipsa sua entitate inclusam in capacitatem repugnantiamque ad aliquid, id non possunt facere supernaturaliter: sed quod formæ non possunt facere naturaliter ob defectum concursûs, cæteroqui sibi indebiti, si ponatur ille concursus, possunt facere supernaturaliter: quòd autem una forma non possit plures materias adæquatas informare, est ideò, quia non exhibetur illi concursus replicativus, quo posito, poterit supernaturaliter plures materias informare.

Quæ-

QVÆSTIO IV.

De oppositâ formæ privatione.

ASSERO PRIMO, *Privationem definitivè esse carentiam formæ in subjecto apto ly carentia*, est per modum generis, estque ratio conveniendi etiam cum negationibus. Ly autem *in subjecto apto* est per modum differentiæ, per subjectum autem aptum intelligenda communiter loquendo, aptitudo naturalis, eaque non remota, sed proxima.

ASSERO SECUNDO. *Privationem posse sumi, vel secundùm quod subest nostris conceptibus*, & sic per modum alicujus quasi formæ negativæ concipitur. *Vel sumi potest secundum quod est in re*, & sic dicit ipsum subjectum, & non esse formæ, cujus subjectum est capax: sic accepta privatio secundùm id, quod dicit subjectum, est quid positivum, & hoc puto sensit Aristot. 1. Physic. tex. 66. & 70. Ubi dicit illam esse unum numero cum materia; quando verò ipsa privatio dicitur visu percipi, non percipitur per se, sed ratione alius, quia scilicet forma hæc videtur, non videntur aliæ. Unde si nunquam vidissemus lucem, non possemus concipere quid sint tenebræ; ad eum modum, quô quia nunquam aliquos flores vidimus, aut de illis audivimus, non concipimus in particulari esse illis hortum privatum; quando item tenebræ invitantur ad laudandum Deum, laus illa non est propria, sed tropica aut occasionalis, quia scilicet præbent occasionem laudandi Deum, cùm in absentia v. g. lucis, cognoscitur bonitas lucis à Deo productæ; quamvis autem definiatur privatio, non sequitur illam esse quid reale positivum, cùm etiam entia rationis & negationes definiantur; in hôc tamen sensu potest dici privatio aliquid reale positivum, quia scilicet non est quid merè fictum, sed non hôc sensu, quasi habeat jus existendi in rerum natura, idque existentiâ Physicâ.

ASSERO TERTIO. *Distinctionem privationum specificam sumi ex distinctis specie formis*, & sic alia est specie privatio coloris viridis, alia coloris rubri. Licèt autem privatio etiam subjectum importet, per subjectum tamen non distinguitur, nam etiam formæ dicunt ordinem ad subjectum, & tamè per subjectum non specificantur, aliâs calor in ligno & igne existens, differrent specie. Cœterùm hæc ipsa distinctio specificatioque privationum non potest dici rigorosa, cùm rigorosè entia dici non possint, sed est tantùm specificatio lato modo sumpta, qualis scilicet debetur illis, quæ non sunt quid merè per intellectum fictum.

Multiplicitas autem numerica privationum, sumenda est ex multiplicitate tàm subjectorum quàm formarum, nec inde sequetur, dari actu infinitum privationum, quia priùs est actu, postea infinitum actu: cùm ergò non sint actu, ut suppono, physicè & realiter privationes, nec sunt infinitæ actu. Sed dicendæne sunt infinitè Syncategorematicæ, de quo dici potest. Aliud est esse actu infinitum Syncategorematicè, & hæc propositio supponit entitatem actualem, cui hæc infinitas competat, sicut qui componunt quatitatem ex partibus proportionalibus, dicunt actu esse entitatem partium infinitarum Syncategorematicè, & in hoc sensu non sunt privationes actu infinitæ Syncategorematicè, non enim competit illis actu esse; Aliud autem est dicere; est aliquid infinitum Syncategorematicè, & in hoc sensu privationes dici possunt infinitæ Syncategorematicè: quamvis autem v. g. aer illuminatus dicat privationem aliorum luminum infinitorum, non censendus est dicere tenebras, quia non dicit privationem omnis lucis, quod tamen important tenebræ. Sed de rigoroso conceptu formando tenebrarum. Videantur dicta de Pœnitentia.

ADDI etiam de privatione & illud posset, quòd privatio non opponatur immediatè formæ, si sumatur prout abstrahit à subjecto, nam immediatè opponi est ita opponi, ut inter illa non detur medium, certè autem inter cœcitatem & visum datur medium, nempè abnegatio utriusque extremi, vel negatio visûs, & ita Angelus neque est cœcus neque videns: sed si sumatur per ordinem ad subjectum capax, immediatè opponuntur, & ita aer necessariò est aut lucidus aut tenebrosus. Per hoc tamen non nego, quòd privationes suo modo suscipiant magis & minùs, si formæ illarum suscipiant magis & minùs.

QVÆSTIO V.

De Causa Formali.

QUÆRES PRIMO. *Quid sit causa formalis?*

RESPOND. Aristot. 2. Physic. tex. 28. Est ratio ipsius, quod quid erat esse. Clariùs idem efferes. Quòd sit causa intrinsecè actuans esse rei, per ly rei, non intellige solum compositum substantiale, quia aliâs accidentia non essent formæ, sed intellige quodcunque compositum.

QUÆRES SECUNDO. *Quid cau et causa formalis?*

ASSERO PRIMO. *Quòd formâ non causat materiam, quoad ipsum esse materiæ.*

RATIO. Tum quia potiùs materia causat formas materiales, ergò primò ab illis non accipit esse; & cùm materia informata dispositionibus, debeat deposcere creationem animæ, nec sit illius miraculosa productio.

Ergò etiam præsupponitur materia ante animam rationalem, ergò ab illâ non causatur. Tum quia, si forma causaret materiam, hôc ipsô non crearetur, cùm tamen subjectum primum, nonnisi creari possit. Tum quia quamvis materia dependeat à forma, hæc dependentia est à posteriori.

ASSERO SECUNDO. *Quòd forma det esse actuati physicè materiæ.*

RATIO. Quia acquirit ab illa esse actuatæ, quod de se, materia non habet.

ASSERO TERTIO. *Quòd forma causet compositum.* Videantur de hoc puncto dicta suprà de Materia.

QUÆRES TERTIO. *Quæ sit causalitas formæ in compositum?*

ASSERO, *esse dationem sui in partem.* Defendi id debet ex suprà dictis.

QUÆRES QUARTO. *Quid sit effectus formalis primarius formæ?*

ASSERO. *Nomine hujus effectûs venire ipsam formam, subjectum aptum & unionem horum.*

RATIO. Inductio in omni effectu formali primario.

QUÆRES QUINTO. *Quid sit sentiendum de effectu secundario formæ, qui est expulsio formæ præcedentis?*

ASSERO PRIMO. *Quòd expulsionis terminus, non sit non esse formæ absolutè, sed non esse formæ in subjecto, quod sit destructione unionis.*

RATIO. Nam succedente formâ cadaverâ, vel quâcunque aliâ, non sequitur non esse animæ rationalis, etiamsi sequatur expulsio: ergò de ratione expulsionis non est, ut sequatur non esse formæ; & certè si miraculosè servaretur forma educta extra subjectũ, verè esset expulsio, & tamen non esset desinentia expulsæ formæ, quamcunque enim deberis legitimam definitionem expulsionis, ea tunc salvabitur, sine non esse formæ. Hinc quòd deficiant formæ eductæ, non referendum in naturam expulsionis, sed in conditionem formarum eductarum, quæ non habent jus existendi in rerum natura, sine unione ad subjectum.

ASSERO SECUNDO. *Terminum hunc expulsionis, qui est non esse formæ præcedentis, esse simul cum introductione formæ sequentis.*

RATIO. Quia si non esset simul, tunc vel antecederet vel sequeretur: Si antecederet: Ergò daretur tempus, quô materia esset sine ulla forma, hoc scilicet tempus, quô ipsum non esse formæ esset; Vel certè non esse formæ præcedentis, sequeretur positionem sequentis, ergò daretur tempus, quô duæ formæ essent in eadem materia, siquidem positionem formæ novæ, tùm primùm sequeretur, non esse formæ præcedentis.

ASSERO TERTIO. *Quòd non esse formæ, non sit priùs naturâ, introductione alius formæ.*

RATIO. Quia prioritas naturæ, est prioritas causalitatis; sed expulsio formæ præcedentis, nõ exerceret rationẽ causalitatis, in esse subsequentis formæ, non enim ideò, tanquàm propter causam, introducitur nova forma, quia expellitur vetus. Nec certè videtur interesse quidquam ipsi non esse formæ, ut sequatur alia, vel non; sed interest positioni hujus, ut non sit præcedens. Rursùs expulsio gratiæ, non est prior introductione peccati, aliàs priùs desereret Deus hominem suâ gratiâ, quam deseratur à peccatore, peccando, ergò & de aliis expulsionibus formæ, idem dicendum.

COLLIGES hinc. Quòd non esse formæ præcedentis, sit solùm prærequisitum, non antecedens, sed concomitans introductionem formæ, sitque quodammodo quasi dispositio negativa, ita ut in eodem instanti, quô forma est, sit non esse formæ antecedentis, quamvis priùs ratione antecedat positio formæ, & posteriùs ratione, expulsio. Dispositiones autem aliæ debent antecedere inductionem formæ, quamvis non antecedat expulsio, quia expulsio non determinat inductionem formæ, sed è converso: Dispositiones autem determinant inductionem talis in specie formæ.

DICES PRIMO. Illo instanti, quo fit expulsio formæ, vel est forma vel non: si non est, quid ergò expellitur? si est, ergò in illo instanti sunt duæ formæ. Rursus si dum est expulsio, est forma, nunquam aberit, cur enim potiùs, si nunc non esse illius non sequitur, sequi debebit postea; si autem expulsio dum est, non est forma, illa expulsio, esset ens otiosum.

RESPOND. expulsionem illam non fieri per aliquid positivum, sed fit nonnisi per subtractionem concursûs, quam tenetur Deus, tanquã Auctor naturæ, subtrahere illi unioni, vel etiã ipsi formæ antecedenti, quæ subtractio concursûs, quia est quid negativum, non debet circa aliquid positivum versari, sed circa ipsum non esse; nec est quid otiosum, quia ipsum illud non esse, illi subtractioni concursûs debetur: & quia objectio imaginabatur, quasi expulsio, sit actio aliqua positiva, ideò positivum aliquid, circa quod expulsio versatur, deposcebat. Ad eum modum, v.g. quando Petrus expellit Paulum domo, producit aliquid positivum, hoc est impulsum, ideò requirit esse Pauli, sic etiam hîc objectio volebat expulsionem causari.

Ex qua doctrina ulteriùs colliges, quòd mediata causa expulsionis sit tum agens naturale, introducens formam novã, quod exigit à DEO subtractionem concursûs antecedenti unioni, quàm etiam ipsa forma introducta idem exigens; immediata autem expulsio,

expulsio, fit ab ipsa subtractione concursûs. Et certè causalitas ipsius expulsionis formæ, non est ipsa præsentia formæ: nam positâ causalitate, impossibile est etiam divinitùs non sequi effectum, positâ autem præsentiâ unius formæ, possibile est non pelli aliam, erit ergò causalitas illius expulsionis, subtractio concursûs. Et certè expelli illius, est non esse illius, quòd non debet esse quid positivum.

DICES SECUNDO. Pro illo priori, quô concipitur poni forma, vel concipitur poni antiqua forma, vel non concipitur: si concipitur, ergò pro illo priori concipiuntur duæ formæ; si non concipitur, ergò pro illo priori, antequam expellatur forma, jam non est forma, quòd est absurdum.

RESPOND. Nihil refert, quòd concipiantur duæ formæ simul esse, sufficit, quòd pro statu Physico, sit non esse formæ antiquæ, esse novæ.

DICES TERTIO. Corruptis dispositionibus antecedentis formæ, jam non est forma antecedens; & tamen potest non introduci nova: ergò apparet antecedere non esse formæ prioris, introductionem sequentis.

RESPOND. quoniam causalitas expulsionis est subtractio concursûs conservativi, quem Deus potest præbere quando voluerit, fieri hinc potest, ut antecedat expulsio formæ, & non ad exigentiam sequentis, nec ad ejus præsentiam. Unde consequens est verum, in casibus miraculosis, non autem ordinariô cursu: hoc autem non officit, quominùs prioritas naturæ attribuatur formæ novæ, respectu expulsionis veteris, quia assertum procedit de cursu naturali, in quo expulsionem veteris formæ, exigit productio novæ. Addo

DE PRINCIPIIS EXTRINSECIS.

NOmine principii extrinseci venit efficiens. Finis item, quia etiam finis non componit id, cujus est finis.

DISPVTATIO V.

De principio extrinseco, quod est Causa Efficiens,

PRimùm tractabimus de efficienti causa in communi, quanquam etiam miscebuntur multa de efficienti creato; postea de causa efficienti creata in particulari; denique tractabimus de efficientia causa increata.

QVÆSTIO I.

De Efficienti in Communi.

EFficientem causam definit Aristot. 2. Physic. Tex. 29. & 1. Metaphys. Sum. 2. C. 1. & 5. Metaphys. textu 2. *Est id, unde principium mutationis primum aut quietis.* Ly *Id*, est locô generis, & supponit pro causa, ratione cujus generis, dirimitur à privatione & reliquis, quæ non sunt causa, *Ly unde* vel *à quo* notat specialem habitudinem ac propriam phrasim efficienti: nam sicut vulgariter materiæ attribuitur ly *ex quo*, dùm solitariè sumitur, nam ly ex quo competit etiam formæ, dùm non solitariè, sed unâ cum Materia sumitur, per ordinem ad componendum compositum, Fini aptatur ly propter quam, formæ ly per quod aut quô; ita ly *à quo* est attributum efficienti: per ly *principium primum* intelligitur, quòd efficiens pro termino habeat id, quod est in omni mutatione primum in executione, adeoque primum sine addito, hoc est esse, quâ esse, & hoc esse, præsupponitur omnibus aliis, quæ sunt, esse cum addito, utpotè, esse sine addito. per ly *mutatio*, non intelligitur aliquid, quod fiat in præexistente subjecto, aliâs creationi non competeret, sed pro quacunque acquisitione esse, sicut etiam per ly *quietis*, intelligenda est non privatio motus, sed possessio formæ.

Clarioribus terminis sic posset definiri causa Efficiens. *Efficiens, est causa determinans ad existentiam, secundum esse, quà esse, seu secundùm existentiam quâtalem.* Quamvis autem tota hæc defini-

definitio conveniat naturæ, non ideò est mala, quia tota definitio animalis conveniat homini; non ideò tamen est mala & universaliter definitionis superioris rationis debet inferioribus convenire, est autem species, efficientis natura. Cæterum à natura distinguitur efficiens ut sic, quia efficiens ut sic, non exigit esse substantia, secùs natura, &c. &c. Quòd autem hæc definitio non competat omnibus aliis causis, ex dictis colligitur, quia nulla alia determinat ad esse, quâ esse, non enim determinat finalis ad esse, quâ esse, sed ad esse, subratione talis boni, causa etiam materialis, non determinat ad esse, quâ esse, sed determinat ad esse recepti, & formalis, ad esse actuati; sola efficiens determinat ad esse, quâ esse, & confert sola, existentiam quâ talem. Est item hæc definitio distincta à definitione causæ ut sic, ob reduplicationem esse quâ esse, & reduplicationem existentiæ quâ talis.

Quia autem natura efficientis non meliùs explicari potest, quàm explicando actionem, quæ est causalitas efficientis. Hinc sit

Difficultas I.

Quid sit actio Efficientis?

Modalistæ dicunt, actionem esse Entitatem superadditam, negant Nominales. Ex professo multo hûc concernentia tractabuntur, ubi de Unione, quem tractatum præstaret priùs legere.

Punctum Difficultatis I.

An sine entitate Modali salvari possit Actio?

DICENDUM EST; *Quod non*: PROBATUR argumento aliâs repetendo. Impossibile est transire à contradictorio ad contradictorium, sine sufficienti mutatione; ergò etiam impossibile est transire à non esse agentis ad esse agentis, sine sufficienti mutatione. Utraque hæc propositio manet aliâs probata. Sed nisi ponatur entitas modalis, non ostenderur sufficiens mutatio, à non esse agentis, ad esse agentis. Ergò. Subsumpti.

Antecedens prob. Potest esse entitas ignis A. producentis, & entitas ignis B. qui supponitur, nunc productus ab igne, & non esse actio ignis A. in ignem B. Ergò nisi ponatur entitas modalis, non ostendetur sufficiens mutatio ad transitum à non esse agentis ad esse agentis. Quod ipsum probatur. Non enim hæc sufficiens mutatio erit in ipsis entitatibus ignis A. & ignis B. ut dictum, non in entitate modali interveniente, quia tu illam negas, non in aliquo alio, quod sufficiat, quid enim illud tale est? Ergò.

RESPOND. PRIMO usitatis phrasibus, quando effectus habet actum hujus ab hôc, non potest non esse ignis A. causa, & ignis B. effectus.

CONTRA, potest esse entitas ignis A, & entitas ignis B; & non esse entitas ignis B; habens actum hujus ab hôc. *Neg. valet*, si dicas transire seipsô, hoc enim aliâs refutabitur, refutatumque manet in Materia de Distinctione Modali, sed insuper.

CONTRA est, ly seipsô transire non est aliquid præter entitatem ipsiusmet ignis B. transeuntis, ex quo sic arguitur. Potest esse entitas ignis B, adeoque omnia, quæ realiter sunt, & nemine cogitante, sua entitas, & non esse ab igne A, ergò illud seipso transire, identificatum realiter ipsi igni B, non est sufficiens mutatio, ad transitum à non esse agentis, ad esse agentis. Neque ulteriùs valet, si dicas: Quòd esse hoc ab hoc sit aliquid formaliter distinctum, hoc enim aliâs impugnatum, impugnabitur infrà: nunc sufficerit dicere, formalitas illa est identificata realiter ipsimet igni B, quô positô sic urgetur. Potest entitas ignis B. cum omnibus sibi identificatis realiter, adeoque etiam cum illa formalitate, prout identificata, & non esse ab hoc igne A. ergò formalitas illa non est sufficiens mutatio, ut transeat ignis A, à non esse causantis, ad esse causantis. Ea quæ dici possunt de voluntate & concursu DEI, alibi refutantur.

RESPOND. SECUNDO. Sufficiens mutatio ad hoc, ut hæc causa censeatur causare hunc effectum, est, si alia causa illum non producat.

CONTRA PRIMO. Ponamus, quòd omnes causæ, quæ possibiliter possunt producere illum effectum, concurrant ad illius productionem, per quid, ergò transibitur à non esse producentis, ad esse producentis, non possunt transire per negationem, quòd aliæ non producant, producunt enim omnes, quæ producere possunt, ergò ista negatio non est sufficiens transitus à non esse causantis, ad esse causantis, illudque potiùs, quod adferes, si legitimum erit, salvabit sufficientem mutationem.

Neque valet, si dicas, sequi ex hac ratione, possibile esse infinitum actu, siquidem si omnes possibiles causæ efficerent eundem effectum, essent infinitæ actu; non inquam valet, quia suppositio nihil ponit in rebus, Ly autem, *ponamus*, suppositionem importat. Deinde nego esse possibile, ut actu ad hoc assumantur, nec id habent termini rationis, licèt possint assumi actu, nõ tot quin plures, quanquam sivè id per possibile, sivè per impossibile fiat,

fiat, supponi id posset, quod sufficit ad nostrum intentum.

CONTRA SECUNDO. Quia id, quod est sufficiens mutatio, quare ex non agente fiat causa agens, illud est, quòd responderi potest, quare hæc causa agat, sed quòd alia causa non agat, non est sufficiens responsio, quare hæc agat. Quod ipsum probatur, quia si quærã, quare ista causa nõ agit, respondebis, quia illa agit; si autem quæram, quare illa agit, respondebis: quia illa non agit, quod est idem, per idem dicere, nec difficultatem tangere, recursusque ad ipsam entitatem, extra nihil positam, in præsenti non potest dari, sicut datur in materia de Creatione, quia ipsa positio entitatis, non est in creatis, ex dictis, sufficiens ratio agendi.

CONTRA TERTIO, illud, quod est causam non agere, vel est quid positivum, vel quid negativum: si est quid positivum, quid illud est? cùm etiam causis non existentibus verè competat non agere, etsi non agere est quid positivum, cur ergò etiam agere, non erit quid positivum? quòd si non agere est quid negativum, ergò quod causa hæc agat, erit illud, quod de illa negetur, negatio scilicet, quòd non agat, adeoque, ut dicit Arriaga, erit negatio negationis.

Coincidit hæc alia responsio, cum illa, transiri scilicet à non esse agentis, per hoc, quia Deus miraculosè non impedit, quo minùs hæc causa agat, ita ut causari hanc lucem à sole non aliud sit, quàm esse lucem & solem non impeditum miraculosè ne agat.

CONTRA, impedimentum illud, vel est aliquid negativum, vel aliquid positivum: si est aliquid negativum, ergò agere causam, erit dicere negationem illius negativi, adeoque dicere negationem negationis; si autem illud impedimentum est aliud positivum, ergò etiam reliquas causas, non agere est aliquid positivum, cùm tamen non agere etiam non existentibus competat.

Deinde, sublatis aliis omnibus impedimentis, non repugnat adhuc Deum denegare suum concursum, quem quæro cui deneget? non ad entitatem solis, v. g. hæc enim supponitur existere; non ad entitatem lucis, quia etiam hæc supponitur existere, & non ex vi actionis solaris, non ad meram formalitatem, vel conceptibilitatem, quia ad has nullus datur concursus: Ergò ad Modalitatẽ aliquam, quam importet actio, nihil enim aliud cogitari potest.

Denique actio aliqua non est negatio impedimenti, ergò & actio, ut sic non rectè definitur per negationem impedimenti. Antec. probatur, conservatio miraculosa, quâ locô solis conservaret candela lucem, est aliqua actio, sed hæc, non est, non impeditio sola, cujus enim esset, hæc non impeditio? Et certè censetur Deus tunc concurrere, cum candela, ad aliquid, etiam à parte candelæ se tenẽs quòd non sit ipsa entitas lucis, cùm hæc possit esse & non esse concursus ad aliquid à parte candelæ, tanquam conservantis se tenens, & hoc non aliud est, quàm aliquid positivum, non aliud autem, quàm Modalitas aliqua.

RESPONDETUR TERTIÒ. Duplices posse spectari causas, quasdam ex quibus necessariò pendet effectus, quale est verbum mentis seipsô dependens ab intellectu, qualis est positio creaturæ &c. Rursùs aliæ sunt causæ, à quibus non necessariò pendet effectus, sed potest ab alia causa pendere, qualis causa est ignis A. respectu B. causæ priores sunt ejus naturæ, ut dum causant, non debeat esse effectus causæ primæ, in ipsa ratione causæ formaliter accepta, inclusus, non in isto sensu, quasi cũ illo simultaneo concursu non concurrat Deus, sed in hoc sensu: quia postquã Deus voluit entitatem illorum, non debet habere aliam specialem voluntatem, per quam velit, ut entitati causæ, invariabiliter competat ratio causæ, per ordinem ad effectum, respectu cujus, est invariabilis: jam autem causæ variabiles, præter entitatẽ, quâ vult entitates illarum, indigent speciali volũtate ad hoc, ut causent ita, ut sine hac volũtate Dei rationẽ causæ habere nõ possint.

Contrà A capite. Tum quia quærere restat; quæ sit sufficiens mutatio, ut trãseat Deus à non esse id volentis, ad esse id volentis, de quo argumento aliâs. Tum quia quærere restat; quid respondeat illi efficaci voluntati, cùm ipsa entitas effectûs sola, non sit sufficiens responsivum, cùm illa possit esse, & non esse huic decreto, quô Deus vult illum ab hoc produci responsiva; sed responsiva alteri decreto, per quid ergò constituetur iste potius agens? Sed cum Nominalibus.

OBJICITUR PRIMÒ. Si actio est aliquid præter entitatem ipsius effectûs, vel pendet per seipsam à causa, vel nõ pendet per seipsam: Si non pendet per seipsam, ergò dabitur processus in infinitum; ad hanc enim actionem, danda erit alia actio, & ad hanc aliam alia, & sic ulteriùs; Quòd si dicas, pendere per seipsam, ergò pendebit & effectus per seipsum: & quamvis penderet per seipsum, adhuc penderet per distinctam à se actionẽ, quia etiam creatura essentialiter pendet à Deo, & tamen pendet per distinctã à se actionẽ: ergò idem dicendũ erit de actione comparata ad suam causam.

RESPOND. Modalitatem illam (quidquid sit, an in illa formaliter consistat actio) seipsâ pendere, quia non potest esse à parte rei, & non esse ab hac causa, jam autẽ potest esse effectus, & non ab hac causa. Cujus ulterior ratio est, quia si seipsâ non penderet illa modalitas à causa, & esset essentialis determinatio agendi, & nõ esset: esset, ut supponitur, ob naturam modi; non esset autẽ, quia posset nõ dependere

ab

ab hac causa, utpotè ad dependendum, indigens determinativo. An autem creatura seipsâ pendeat à Deo, de hoc infrà. Quando autem hîc objiciunt aliqui, indivisibiliterne an divisibiliter actio pendeat à causa, ad id responderi retorquendo potest; an scilicet effectus divisibiliter, an indivisibiliter pendeat à causa.

OBJICITUR SECUNDÒ. Actio & terminus debent commensurari; sed si esset actio quid superadditum, non commensurarentur, nam actio, v. g. generativa esset instantanea, terminus autem, seu genitum esset permanens.

RESPOND. Quidquid sit, an ipsa actio formaliter sit quid superadditum, rectè dici potest, actionem & terminum proportionaliter accepta, commensurari, & sic dùm solô instanti durat generatio solis, etiam instanti fit genitum, quâ tale, quod est terminus generationis. Sed actio & terminus improportionaliter accepti non commensurantur, & sic terminus, quâ conservatus, adeoque prout permanens, non commensuratur actioni, quâ generatio est, instantaneè que perficitur. Deinde retorquetur argumentum, quomodo scil. termino, qui permanens est, proportionetur & identificetur, generatio, quæ est transiens.

OBJICITUR TERTIÒ. In divinis una Persona producit aliam, & non per aliquid superhuadditum; ergò & in creatis.

RESPOND. Non intervenire in divina productione, quidquam realiter superadditum ipsi naturæ divinæ, quia quæ in Deo sunt, identificantur eidem; intervenit tamẽ aliquid virtualiter intrinsecè distinctũ, nempè in productione verbi ipsa dictio, distincta virtualiter à natura, & communi intellectione; & in processione Spiritûs Sancti intervenit spiratio, itidem distincta: quia autem creatura non est capax talis processionis virtualiter distinctæ, & quia non est necesse, ea, quæ creaturæ competunt, esse entitatem creaturæ, poterit benè poni aliqua modalitas, si ejus ponendæ sit aliqua necessitas, quam esse, adstruit argumentum factum. Immò exinde potest sumi confirmatio sententiæ adlatæ, quia si processio divina nõ est mera formalitas, sed virtualitas quædam, æquivalens distinctioni reali; ergò & creata actio, si non importat realitatem aliquam, saltim modalitatem importabit. Sed quidquid sit, de antecedenti negari potest consequentia; quia potest esse entitas effectûs, & non esse dependens ab hac causa: ergò ad tollendam indifferentiam, debet aliquid adferri, quod non est nisi modus; non potest autem esse una persona, quin producatur ab alia; Unde etiam virtualitas dictionis & spirationis, non ideò ponitur à nobis in prima parte, ut auferat indifferentiam agendi, seu producendi, sed quia erat necesse ostendere principium formale, Quô processionis, idque distinctum realiter à termino producto, quod salvari non posset, si non poneretur prædicta dictio & spiratio, sed de hoc tractatum 1. Part. Disp. 9. Num. 125.

OBJICITUR QUARTÒ. Si actio, esset aliquid superadditum, non posset ostendi subjectum illius receptivum. Quod probatur. Supponamus, creaturam assumi à Deo, ut instrumentum ad creandum, illa creatio non reciperetur in principio agente, aliâs mutaret agentem, non in passo, quia aliâs passum deberet esse prius ipsâ Modalitate, quia esset causa illius materialis, causa autem, est prior suô effectu.

RESPOND. Quidquid sit, an ipsa actio formaliter sit quid superadditum, ad objectionem dici potest, positô, quòd illa creatio, utpotè profecta à creatura, involvat modalitatem, dici inquam potest, quòd creatio non pendeat ab effectu, tanquam à causa subjectiva. Tum quia aliàs hæc causa subjectiva, supponi deberet ante suam causalitatem. Tum quia si creatio penderet à passo, tanquam à causa subjectiva, illa actio non esset creativa, quia esset dependens à subjecto. Tum quia illa actio creativa causaret seipsam, causaret enim causam sui materialem. Dependet ergò illa creatio, vel illa Modalitas ab effectu, tanquam à termino, quia scilicet impossibile est esse actionem creativam, & non respondere illi passum; & sicut terminus est id, quod sistit aliquid, & facit nè ulteriùs aliquid procedat; ita passum, sistit creationem, ut ulteriùs non procedat, cùm jam passum habeat.

OBJICITUR QUINTÒ. Nulla necessitas jus Modalitatis.

RESPONDETUR, esse necessitatem, ut ostendatur sufficiens mutatio, cur transeatur à non esse agentis, ad esse agentis.

Punctum Difficultatis 2.

An formaliter actio sit entitas Modalis.

DICENDUM EST PRIMÒ. *Actionem formaliter non esse modalitatem.*

PROBATUR PRIMÒ. Si nihil obstet, debemus tueri & sequi sententiam Aristotelis; sed si ponamus, actionem formaliter non esse modalitatem, nihil obstabit, ut videbimus in solutione argumentorũ, & sequemur sententiam Aristot. quod prob. quia Aristoteles non tenuit actionem esse modum superadditum, quô enim locô id significavit? Deinde 3. Physic. Tex. 20. censet, quòd doctio (quæ est quædam species actionis) sit ipse actus docentis, sed in quodam, (hoc est in eo, in quo docetur) & non decisus, (neq; enim pars habitûs positi in docente dividitur unicuique discipulo) sed hujus in hoc (quod significatur dependentia doctrinæ discipuli à Magistro) 3. etiam Physic. Tex. 4. docet: Motum non esse præter

ter res, & ibidem Text. 7. *cùm ædificabile, quatenus tale ipsum, actum fuerit, ædificatur, & hoc est ædificatio.* Et quia ædificatio, est actus ædificantis, & hic actus ædificantis, est ipsum ædificabile, quatenùs actum; etiam actio, seu ædificatio, erit ædificabile, quatenùs actum. Immeritò autem Respond. Arriaga, Aristot. intelligendum esse, quòd dixerit, actionem non esse Ens completum: hoc enim mera divinatio est, nec hic discurrit: an actio sit completum, an incompletum Ens, sed solùm de hoc, in quo consistat.

Probatur Secundo. Sicut non sunt multiplicanda entia, sine necessitate, ita & rationes involventes formaliter rationem entis, non sunt multiplicandæ, sine necessitate; nulla autem necessitas in entitate Modali, constituendi formaliter actionem.

Probatur Tertio. Quia hoc dandum est argumento, quod petit argumentum factum pro modis, sed illud non petit, ut actio sit formaliter modus, petit enim nonnisi sufficientem mutationem, & sufficiens determinativum, hoc autem totum potest salvari, quamvis actio formaliter, non sit modalitas.

Quæ hîc objici possent solventur, ubi de unione.

Quando autem dicitur, actio esse id, quô mediante producitur effectus, item dicitur esse via & tendentia ad effectum: infertur que; ergò non potest esse quid in distinctum, saltim modaliter: id etiam non convincit, quia relatio est etiam non modalitas, & tamen illâ mediante refertur, & tendit fundamentum ad terminum, verbum item mentis, non mediâ modalitate per multos etiam modalistas producitur, & tamen verbificatio, est via, & tendentia, factiva intellectionis. Deinde dici potest, actionem esse formalitatem intermediam, non autem entitatem, & licèt repugnet mediante seipso produci, hoc est ipsâ causâ sibi identificatâ, sed non repugnat produci mediante seipso, hoc est, causalitate causæ & effectui (infrà circumscribendis) identificata.

Dicendum Est Secundo. *Actionem esse formaliter formalitatem, non tamen sine modo.*

Probatur Prima Pars immediatè adlatis. Secunda autem pars probatur adlatô argumentô suprà.

Quòd si quæras, in quo tandem stet actio? ad quod dici potest, quòd actio sit ipsa causa, prout est effectus ab illa, & ipse effectus prout est à causa; seu est ipsa causa, prout determinans existentiam effectûs hujus, & hic effectus prout determinatus ad existentiam, quod ipsum prout, quod ipsum determinare, habetur in circumstantia entitatis modalis, quâ positâ habetur, & *Ab* vel *A*, tenens se ex parte causæ, seu *ab* activam, & *ab* tenens se ex parte effectûs, vel *ab* passivum. Utrumque autem istud *ab* ponitur in explicatione causalitas, seu actionis, quia Aristoteles, aut simul utriusque meminit, ut 3. Physic. tex. 7. vel nunc hujus, nunc illius, ut reflectens ad varios textus videbit. Et certè non debet excludi agens in explicatione causalitatis, quia actio, seu causalitas efficientis, est id, à quo effectus, qui certè, cùm non sit à seipso, à causa erit. Ergò cùm causalitas importet id, à quo effectus, importabit causam. Non debet etiam in explicatione causalitatis excludi effectus, quia nomine causalitatis venit, id quod ponitur, saltem, ut quo à causa, quæ certè seipsam non ponit. Rursus actioni conjungitur passio, quæ non se tenet ex parte causæ, sed ex parte effectûs: quia tamen potior est in causalitate actio agens, & id à quo activum, ideò principaliter etiam dicit ipsam causam.

Solutio Objectionum.

Objicitur Primo. Impossibile est transire à contradictorio ad contradictorium sine sufficienti mutatione, per quid transitur à non esse *ab hoc*, ad esse *ab hoc*.

Respond. Per modalitatem, de cujus essentia est determinare *ab* hujus activum, & *ab* illius passivum.

Objicitur Secundo. Aristot. 9. Metaph. Tex. 2. actionem vult, in re, esse ipsum agens, & in agente, non autem in effectu.

Respond. Aliis locis Aristotelem ad effectum etiam recurrere, loquiturq; illò locô de actione agente, seu de *ab* activo, non autem de actione acta, & de *ab* passivo, nec de eo quod intelligitur ponere agens, quô etiam modô explicandus est 2. de anima. tex. 26. 3. Physic. tex. 8. ac 20. itemq; S. Thom. 1. Parte q. 25. a. 11. & quæst. 45. artic. 1. ad primum. Hinc etiam quando censebat Aristoteles, mutandum Deum, si in tempore mundum produxisset, non censebat mutandum, titulo actæ ut dici solet actionis, sed quia Deum censebat esse necessarium agens: hinc si in tempore produxisset mundum, potentia illi, mundi conditiva, accedere debuisset, aut novus volendi actus, per quod indubie mutaretur.

Objicitur Tertio à P. Nicolao Trzaskovvski, palmari olim Theologiæ hîc Posnaniæ Professore, qui & Cathedralia Capitula, & Diœcesim hanc, & Religiones præclarissimis discipulis implevit, rarô insignitus talentô, ut illi, difficiliùs fuerit semel lectorum oblivisci, quàm meminisse. Hæc sententia favet prædeterminationi physicæ, quia hac modalitate posita, non potest homo non operari.

Respond. In principiis Modalium, modalitas illa, cùm sit ipsa actio, mirum non est, quòd illâ positâ, non possit non fieri operatio: in nostris autem principiis dicitur, Determinationem illam modalem, non esse quidem formaliter actionem, esse tamen connotatum illius necessarium, illiusque positio est libera, & sita in po-

testate operantis, estq; ipsiusmet operationis & actûs secundi, seu suppositionis exercitii libertatis completivum, nec se tenet ex parte actus primi, consequenter nec habet necessitatem antecedentem, sed se tenet ex parte actus secundi; cùm tamen prædeterminatio, si attendatur natura illius, teneat se ex parte actus primi, quidquid sit quòd hoc inficientur aliqui Thomistæ, quodsi antecedentem necessitatem, non importat illa determinatio, nec destruet libertatem.

Instat Primo, illud determinativum, vel antecedit actionem, vel sequitur si antecedit, ergò se habet per modum actus primi, æquiparatique debet prædeterminationi, ergò ulteriùs dabitur formale actionis, antequam detur actio, quia dabitur determinatio, ut sit hoc, ab hoc: si sequitur, ergò in illo priori actio, est sine sua formalitate & complemento.

Respond. Dari medium, nempè concomitanter, & simultaneè se habere.

Instat Secundo. Saltem se habet ita actio ad illam determinationem, sicut se habet relatio ad fundamentum proximum: sed fundamentum proximum, prius est relatione. Ergò & illa determinatio.

Respondetur. Sicut fundamentum proximum, est simul simultate Physicâ, cùm relatione, & nec illam antecedit, ut sit sine relatione, nec sequitur relationem, ita ut non sit relatio unquam, sine fundamento proximo; ita etiam actio simultaneè se habet ad illam determinationem. Et sicut fundamentum proximum, non se habet per modum actus primi Physici, nec per modum prædeterminationis ad relationem, licèt ex illo fundamento intelligatur pullulare relatio; ita & in præsenti, & sicut potiùs fundamentum terminum habet se potiùs per modum actus primi relati, fundamentum autem proximum tenet se jam potiùs à parte actus secundi, physicè loquendo, cùm physicè actus secundus relati, sit ipsum fundamentum proximum, ita sine illa determinatione spectata causa, habebit se per modum actus primi, jam autem ipsa determinatio potiùs se tenebit à parte actus secundi, licet ex modo concipiendi, nec relatio cum fundamento proximo, nec illa actio habeant simultatem, sed censeantur esse per modum pullulantium.

Instabis Tertio. Ponamus, solam causam & effectum, cum illa determinatione, seclusâ illâ formalitate, verè erit effectus. Ergò verè erit causalitas. Ergò ulteriùs causalitas erit Causa, Effectus, & illa determinatio. Sed determinatio est Modalitas. Ergò causalitas erit modalitas.

Respondetur. Ponatur fundamentum, ratio fundandi, terminus, verè erit relatio, & tamen præter hæc, censetur esse relatio formalitas quædam, ita & in præsenti: & licèt quidem in re causalitas sit Causa, Effectus, Modalis determinatio, tamen Metaphysicè est aliquid aliud, nempè formalitas, quæ censetur ex illis pullulare, & formaliter facere, ut hoc quidem, ab hoc sit. Quòd si mente tollas illam formalitatem, idem fiet, ac si tollas, mente relationem à fundamento, ratione fundandi, termino. Et licèt quidem, si ponatur causa, si ponatur effectus, nondum intelligitur hujus actio, intelligitur tamen, si ponatur determinatio, neque tamen inde sequetur, causalitatem stare in sola determinatione, quia si ponantur tria, non erunt duo paria, erunt autem additâ unitate; neque tamen sequitur, quòd duo paria, sint illa unitas, ita nec in præsenti sequetur, quod illa sola determinatio, sit causalitas. Est quidem verum, quòd non possit poni determinatio, quin ponatur causalitas, sed quòd non possit non poni, non ex eo est, quòd in illa sola stet causalitas, sed quia ex essentia determinationis causæ & effectus ad causalitatem, sequitur, ut non possit esse sine causalitate: cumque illa determinatio, non intelligatur importare vim agendi, non erit ipsa præcisè causalitas, sed determinativum & completivum causalitatis, ut censeatur, hæc vis circa hunc effectum versata, & non alia vis, nec circa alium, hîc & nunc effectum.

Objicitur Quarto. Actio formaliter accepta, est determinatio physica principii & effectus ad esse *Ab:* subsumo: Sed hæc determinatio est modalitas. Ergò & actio formaliter accepta est modalitas.

Respondetur. Actio formaliter accepta est determinatio physica, hoc est, involvit & connotat determinationem physicam, sed non est determinatio physica secundum se præcisè. Commemorentur dicta de connotatis. Actionem scilicet in his principiis dupliciter spectari posse, prout est in re & physicè, & sic dicit Causam, Effectum, & Modalitatem; deinde prout subest nostris conceptibus, & sic dicit formalitatem pullulantem, ex modo nostro concipiendi, constituentemque, ut hoc sit ab hoc, quæ causalitas, potest appellari determinatio Metaphysica.

Instabis. Ponatur actio formaliter accepta, & non ponatur illa, quæ pro connotato requiratur modalitas, illa actio erit formaliter determinatio physica: ergò & seipsâ, & non ratione connotati est talis.

Respond. Argumentum hoc est consimile huic: ponatur relatio, & non ponatur terminus, verè erit relatio. Ergò relatio non indiget termino: ponatur unio, & non ponatur Modalitas, verè erit compositum, ergo compositum non indiget unione modali: sicut ergò in istis, defendens hanc sententiam dicit, esse hoc impossibile, sequique & poni, & non poni relationem, ita & nos in præsenti dicemus idem.

Ob-

Objicitur Quinto. Illud connotatum ex vi cujus effectus, determinatur ad esse effectus, vel pendet ab agente per seipsum, vel per aliam actionem: si per aliam, ergò non spectat ad actionem formalisandam, quia actionis non datur actio: si per seipsam, Ergò potius formaliter est actio, quàm connotatum actionis. In idem recidet, si dicas, illud connotatum, vel creatur, vel educitur: non creatur, quia nullum agens creatum habet vim creandi, & quia creatio non terminatur ad id, quod dependet à subjecto, sicut dependet illud connotatum: quod si illud connotatum educitur, vel educitur eductione à se distinctâ, vel eductione sibi identificatâ, non per eductionem superadditam, quia etiam effectum dicerem produci per eductionem superadditam. Si autem educitur per seipsam, Ergò illa est formaliter actio, & non connotatum actionis. Refert hoc argumentum Oviedo ex manuscriptis alicujus recentioris.

Respond. Illud connotatum & pendere seipso à causa, & non educi per distinctam actionem, inde tamen non sequitur, quid sit formaliter actio. Nam in sententia Ovied. mentis verbum, non per distinctam actionem producitur, nec tamen propterea infertur, illud esse formaliter actionem, cùm sit potiùs formaliter terminus, identificans sibi actionem, unio item in sententia, quæ illam ponit emanativè produci ab anima, utpotè spiritualem, non producitur etiam in probabili sententia, per intermediam actionem, neque tamen formaliter est per hoc illa unio actio. Quorum ulterior ratio est, quia esse dependens seipso, non est prædicatum primò essentiale & formalisativum actionis modalisticæ, sed potest esse commune cum reliquis. Ergò quamvis nostræ Modalitati, hæc dependentia seipsâ conveniat, non erit necesse illam constitui, hoc ipso in ratione actionis formaliter intermediæ, quam adstruunt Modalistæ. Unde actio formaliter est ratio, quare hoc quidem ab hoc sit, Modalitas autem est connotatum & sufficiens mutatio, ut à non esse, ab hoc, transeatur ad esse, ab hoc, quam ipsam mutationem non est necesse, ex hoc ipso habere se per modum actus primi, quia etiam ratio fundandi est sufficiens mutatio ad hoc, ut transeatur à non esse relati, ad esse relati, neque tamen ratio fundandi habet se, sicut actus primus ad ipsam relationem, suppl: Physicus.

Instabis. Actio productiva illius connotati, vel constituitur in ratione formali actionis, per aliud connotatum, vel seipsâ: si per aliud connotatum, dabitur processus in infinitum: si seipsâ, ergò & respectu aliorum effectuum, seipsa causalitas constituetur in ratione formali actionis.

Respond. Seipsa dependere Disparitas de aliis effectibus est, quia effectus, hic ipse in entitate, produci potuisset, ab alia causa, hinc indiget alio connotato determinativo. Deinde id quod in aliquo genere facit talia formaliter, seipso est tale, & ita, quod est ratio alia dealbandi, ab alio non indiget dealbari; quod est ratio determinandi, ut hic effectus sit ab hac causa, non indiget aliunde determinari.

Objicitur Sexto. Actio generativa in divinis, est ipse Pater; ergò & actio in creatis erit ipse agens, & nullo modo effectus.

Respond. sicut datur spiratio activa, & spiratio passiva, ita etiam datur generatio activa, & generatio passiva: generatio activa est ipse Pater; passiva generatio, est ipse Filius: & quia entia creata sunt imitationes, quantùm possunt etiam increatorum, concipere possumus, & actionem quam appellant agentem, & actionem actam. Actio agens est ipsum agens, nihil enim aliud est, quàm ipsum agens determinans sibi effectum, actio autem acta, est ipse effectus, prout determinatus pendere ab hac causa. Ne verò agendo mutetur intrinsecè agens, dico illam modalitatem determinantem, recipi in solo effectu, neque obstat, quo minùs illa determinatio recepta, nonnisi in solo passo, tribuere tamen possit denominationem agentis, quia sicut ratione extrinseci temporis sortiri res potest denominationem hesterni, comestio vespertina, ratione serotini in se non recepti, sortitur denominationem cænæ, ita & ratione modalitatis in passo receptæ, sortiri poterit rationem agentis, causa.

Instabis. Posito, quod ista determinatio recipiatur in ipso effectu, non poterit esse id, ex quo pullulet formalitas illa causalitatis, quod ipsum probatur, quia id, ex quo etiam ratione nostra pullulat causalitas, debet esse priùs effectu, sed, licèt sit prior causâ, tamen determinatio & effectus, non est priùs quid, ergò ex illis non potest pullulare causalitas. Major probatur. Quia si causalitas debet esse prior effectu, ergò & ea, quæ sunt causa ipsius causalitatis, debent esse priùs ipsa causalitate. Minor etiam principalis probatur: quia si illa determinatio recipitur in effectu, ergò educitur ex effectu, ergò præsupponit effectum, ergò non est priùs effectu, effectus etiam pro sua parte, non est prior seipso.

Respondetur. Cùm secundùm dicta suprà, attendatur hic ad actionem agentem & actam, actio agens prior est effectu, nec ab illo desumitur; & licèt actio agens sit in effectu, quia tamen est in illo, tanquam in termino, non debebit adhuc prior esse terminus, illa actione. Hoc autem, ex quo educitur illa determinatio, non est effectus, sed subjectum, seu materia, quæ est prior determinatione. Hæc tota difficultas potest urgeri etiam ponendo, quod actio formaliter sit modalitas.

Addo, quando formalitas causalitatis dicitur pullulare, hoc non isto sensu accipiendum, quasi pullulet ex effectu; sed quod non intelligatur pullulare, nisi in re sit effectus, determinatio & causa.

Objicitur Septimo, Quæ referuntur transcendentaliter, non possunt idem esse realiter; sed actio refertur transcendentaliter ad effectum, ordo enim ad terminum est de essentia actionis.

Respondetur. Negando, hîc intercedere relationem realem inter illam merè formalitatem, & inter effectum; sed inter agens in actu, hoc est sumptum cum illa determinatione, & inter effectum, est dicta Relatio.

Punctum Difficultatis 3.

Expediuntur reliqua Actionem concernentia.

Quæres Primo, *Quid sit sentiendum de divisione actionis in actionem agentem, & in actionem actam.*

Respond. actionem agentem sumi posse pro ipso principio, seu virtute operativa, prout connotat positum à se effectum, & in isto sensu est ipsemet agens; quamvis hanc denominationem non acquirat, nisi in circumstantia effectus, consequenter actio agens, secundum id, quod dicit in recto, non est separabilis à principio, cùm sit ipsummet principium. Rursus, actio agens sumi potest, pro eo quod egressum, à principio agente operatur, vel negotiatur passum, & sic est idem quod passio, prout passio dicit ordinem ad causam, à qua est, & hæc identificatur ipsi effectui, in circumstantia prædictæ modalitatis. Actio autem acta est ipsamet formalissimè passio.

Quæres Secundo, *An actio & passio sint distincta realiter.*

Respond. actionem agentem secundum id, quod dicit in recto & supponitur pro principio agente, esse distinctam realiter à passione, prout idem est illa realiter cum effectu.

Ratio. Quia causa & effectus distinguuntur realiter. Cæterùm formaliter accipiendo actionem, prout est actus hujus in hoc, & formaliter accipiendo passionem, prout est actus hujus ab hoc, sunt idem realiter, quia sufficit hæc solis connotatis differre, nempe, ut in quantùm pendet ab agente, vocetur actio, in quantum est in effectu, vocetur passio.

Quæres. *In quonam recipiatur actio, in agente, an in passo?* In agente recipi docent Scotistæ, in passo alii, & non est quidem difficultas de actione immanente, quam circumscribit Oviedo, quod sit actio, vi cujus formaliter terminus remanet in principio, à quo effluit, sed res est potiùs de actione transeunte, in quonam recipiatur, cùm non debeat remanere in subjecto, à quo effluit.

Ovied. dicit: Non esse de ratione actionis, quæ constituat agentem, reçipi in agente, quia datur aliquid verè agens, in quo actio non recipitur, nempe Deus. Ergò de ratione actionis in communi, non est recipi in agente. Sed dicit idem, nec esse de ratione actionis recipi in termino, quia alias terminus causaret actionem, immò sequeretur ulterius, quod causalitas causaret seipsam, quia esset causa principii causalitatis suæ, hoc est, termini, se causantis: censet itaque illam recipi in subjecto, quod terminum recipit ex vi illius actionis productum. Tum quia Aristot. dicit, actionem esse actum hujus in hoc. Tum quia est identitas actionis cum passione. Tum quia actio eductiva, constituit terminum dependentem à subjecto, ergò debet ipsa recipi in eodem subjecto. Quod actio non recipiatur in agente, benè probat Oviedo, sed quod non possit recipi in termino, sed in subjecto, non convincit, de quo mox. *Hinc*

Assero Primo. *Actionem antonomasticè acceptam, non recipi in causa.*

Ratio. Tum quia ex Aristotele, non est necesse agens ex eo præcisè, quia agit intrinsecè, mutari, mutaretur autem si reciperet actionem. Tum quia vel agit aliquid in agente illa actio, vel non agit: si non agit, ergò in illo non est, quia impossibile actionem esse, & non agere: si agit, ergò non in agente recipitur actio, sed in eo, quod agitur, adeoque in passo. Tum quia si actio reciperetur in ipsomet agente, quomodo in illo extraneo quidquam operari poterit, influendo esse?

Assero Secundo. *Non recipi actionem in subjecto, cui unitur terminus productus.*

Ratio, Tum quia impossibile est esse terminum productum sine actione, hoc ipso enim esset, vel nihil, vel quid improductum. Possibile autem est terminum productum, non uniri subjecto. Ergò possibile etiam erit actionem illam, non uniri subjecto, & tamen, cùm per se stare, etiam divinitus, non possit, debebit recipi in aliquo; Ergò apparet non recipi actionem in subjecto. Tum quia potest assumi creatura, ad creandam materiam, vel Angelum, quæ creatio illius erit actio, vel modalis, vel non sine modo, & tamen non recipietur in subjecto, in quo enim? ergò apparet actionem, non recipi in subjecto. Tum quia actio & effectio verbis differunt; effectio autem videtur esse ratio formalis effectus, non autem ratio formalis subjecto. Ergò non in subjecto recipitur. Per hoc tamen non nego, quod determinatio illa educatur ex materia.

Dices cum Suar. D. 48. S. 4. n. 13. Actio immanens in ea potentia inhæret, in qua est terminus intrinsecus ejus, & ita, in intellectu manet actio intelligendi.

Respondetur, Actionem intelligendi esse in intellectu, quia nullum est aliud subjectum, nec potest recipi in termino, quia nulla actio vitalis habet à se distinctum terminum. Benè autem potest recipi actio, sive illa sit modalitas, sive non sine

sine modo, in termino, quem producit, & non in subjecto, in quo recipitur terminus.

Assero Tertio. *Probabilius esse, actionem recipi in termino producto, seu in effectu.*

Ratio. Tum quia, non recipitur actio in agente, nec in subjecto, ergò in termino, quia cùm in aliquo recipi debeat, in nullo alio jam recipi poterit. Tum quia, si actio reciperetur in agente, non esset ratio, cur in extraneo, quod est effectus, operari quidquam possit: ergò etiam, si reciperetur in subjecto, non esset ratio, quomodo effectum operari possit, à quo subjectum distinguitur realiter: & sicut albedo recepta in pariete A, non dealbat parietem B, & si verberetur Paulus, non verberatur Andreas, hoc ipso propter distinctionem realem; ita si actio recipiatur in subjecto, non est quomodo efficiatur per illam effectus, seu terminus, distinctus realiter. Tum quia doctrina est Aristotelis, motum recipi in ipso mobili, hoc autem, quod movetur tunc, à non esse, ad esse, est ipsemet effectus, seu terminus. Tum quia, si non posset recipi actio in ipso termino, hoc ex eo esset, quia deberet præsupponi terminus actioni, & quia ipse deberet materialiter causare suam actionem, quod dici non potest; sed neutra harum rationum in præsenti militat, quod ipsum probatur, quia præcisum recipi; non fundat causationem, adeoque nec titulum in recipiente antecessionis, quod ipsum probatur, quia anima etiam recipitur in materia, & in corpore, neque tamen hæc receptio, fundat titulum causalitatis in materia. Rursus, actio creativa, posito etiam, quod sit modalis entitas, recipitur in re creata, & tamen nec causat creationem, nec præsupponitur illi. Et certe universaliter receptio, potest esse duplex, inprimis receptio in aliquo, tanquam in termino, & receptio in aliquo, tanquam in subjecto; prior illa nec antecessionem recipientis, nec causationem fundat, fundat posterior. Deinde, si quæras, quî hæc duo condistinguantur? ad hoc dici poterit, quod scilicet conveniant utrumque in hoc, quod scilicet illis uniatur id, quod recipiunt, sed in hoc distinguantur, quia receptio, tanquam in termino, non deposcit antecedentiam termini, & præsuppositionem, deposcit receptio tanquam in subjecto. Rursus, quia receptio tanquam in subjecto, est bonum recepti principale, utpotè, quod non habet jus existendi sine hac unione, jam autem receptio, tanquam in termino, est bonum ipsiusmet termini, illa receptione esse & existere acquirentis. Denique, quia receptio in subjecto, est receptio tanquam in causa materiali recepti, jam autem receptio tanquam in termino, est receptio tanquam in causato, & ideò recepto, ut habeat recipiens esse. Tum quia argumenta adlata ab Ovied. non convincunt, nam illis verbis: Actio, est actus hujus, in hoc, etiam nos tueri possumus nostram sententiam, cùm enim non agat, nisi effectum, id in quo recipitur, erit effectus. Quamvis autem sit identitas actionis, cum passione, id verùm est, per ly: passio, non intelligendo unionem, sed actionem actam. Posito etiam, quod hic intelligat Aristoteles nomine passionis unionem, non sequitur intentum Ovied. quia hoc salvabitur, quamvis passio hæc actionis, sit in effectu, non in subjecto recipiente effectum. Quomodo autem actio eductiva constituat terminum, dependentem à subjecto, id jam suprà explicatum est, ubi de eductione. Condistinguetur autem adhuc creatio ab eductione, quia eductio, erit cum influxu causæ materialis, non item creatio, posset que hæc receptio, tanquam in termino, vocari adhæsio, inhæsio autem receptio, tanquam in subjecto.

Dices Primo ex Mastrio Disp. 7. n. 29. Actio de sua ratione formali subjectum inhæsionis requirit, quia actio quæcunque, non solùm eductiva, sed etiam creativa, est propriè accidens, ergò formaliter petit subjectum inhæsionis, per hoc enim distinguitur à substantia.

Respondetur. Subjectum inhæsionis dupliciter accipi potest, pro subjecto, cui unitur ipse terminus productus, & sic ex dictis, falsum est, quod actio etiam titulo accidentis, requirat subjectum inhæsionis: deinde accipi potest, quod sit id, cui unitur actio, & sic indubiè tale subjectum inhæsionis, requirit actio; neque enim potest esse sine termino, & si ponatur modalitas esse, aut non sine modo, indubiè se sola non habet jus existendi, extra modificatum, & hoc subjectum, est terminus.

Instat. Ideò actio creativa subjectum non requirit, quia constituit rem independentem à subjecto: ergò, quia actio eductiva constituit rem, à subjecto dependentem, de sua ratione formali exiget subjectum.

Respondetur, quod actio eductiva exigat subjectum, tanquam id, cui unirur terminus suæ productionis, sed non exigit subjectum, tanquam sui immediatè receptivum, unde etiam & actio productiva accidentis, recipitur in termino, licèt ipse terminus petat uniri subjecto: cumque divinitus possit illi non uniri, & tamen sine actione conjuncta, nihil fiat, inferendum erit, actionem illam non recipi immediate in subjecto, sed in termino. Cur autem ille terminus non recauset actionem, dictum suprà.

Dices Secundo. Actio secundum rationem formalem, non denominat passum agere, quia passum, ut passum, non agit, ergò non subjectatur in ipso: formam enim denominare subjectum, est informare subjectum.

Respondetur. Quod actio, prout est agens, non subjectetur in passo, secùs prout est acta, & quia actio acta, & agens sensu adlato, sunt idem, ideò sicut actio acta, non recipitur in agente, ita nec agens, sed profluit ab illo.

Instat Primo. Forma, quæ extrinsecè denominat aliquid, etiam intrinsecè debet denominare subjectum inhæsionis, ergò actio, ut actio reduplicativè, debebit aliquo pacto denominare passum: quænam igitur erit ista denominatio? certè non denominatio passi, quia hæc est effectus passionis, nec est denominatio conformis naturæ actionis, imò opposita.

Respondetur. Quod actio, qua actio acta denominat passum, extrinsecè autem agentem, quæ etiam denominatio passi, proportionata est actioni actæ.

Instat Secundo. Sicut album ab albedine, ut à denominante, derivatur; ita agens, quia est denominativum actionis, esse actione affectum, formalissimè erit, esse agens; consequenter, per nos passum, deberet esse agens.

Respondetur. Sicut esse visum est denominatum à visione, tamen visio non recipitur in viso; ita potest esse agens denominatum ab actione, actione in se non receptâ: potest tamen ostendi etiam forma intrinseca denominans agens, nempe ipsa vis causandi, licèt rationem exercitæ non habeat, nisi in circumstantia effectus, & in hac circumstantia, denominatur agens.

Instat Tertio. Vel istæ formalitates sunt ejusdem rationis, & sic deberet denominare agens actio, non solùm causam, sed etiam effectum: vel diversæ rationis, & sic denominatio agentis, non poterit ab his formalitatibus æquè desumi, sed ab una tantùm.

Respondetur. Istas formalitates, ob diversos suos respectus, esse diversę rationis, licèt competant uni eidemque entitati physicè spectatæ, & quia receptio est quid Physicum, & non secundum formalitates, cùm illa entitas sit una, unum etiam subjectum, in quo recipitur, habebit, & hoc subjectum est terminus, licèt illa entitas, non prout habet rationem actæ, denominet agens, sed sub formalitate actionis agentis. Quod autem dicit Mastrius, falsò asseri hanc formalitatem actionis actæ, actionem spectare, si procedat hoc sensu, quod scilicet formalitas actionis agentis, non sit formalitas actionis actæ, vera est propositio: si procedat hoc sensu, quod actio acta & agens, non possint ad eandem entitatem, secundum diversas formalitates spectare, hoc ipsum negatur.

Dices Tertio. Quamvis ponatur actionem recipi in agente, non sequetur illud agens esse patiens, non enim omnis receptio, est in prædicamento passionis, sed solùm illa, quæ recipit agens.

Respondetur. Etiam agens, respectu sui, esset agens, in quantùm est in se ponens illam actionem, & quamvis receptio non arguat actionem, arguit tamen actio, ubi est, illic se agere.

Noto. Quod argumentum negativum: non sunt multiplicanda entia, sine necessitate, ostendat, non distinguendas esse actiones illas actas & agentes, consequenter nec ponendam physicè actionem agentem in agente, ut patuit solutione objectionum: sed etiam id colligitur exinde, quia nullibi ageret actus agens, non in agente, ut conceditur, non in termino, seu passo, quia illic est nonnisi actio acta, huic autem agi convenit, non agere.

De distinctione specifica Actionum.

Quæres Quarto. *Vndenam actio distinctionem suam specificam sumat?*

Assero Primo. *Si agatur de specificatione intrinseca, specificatur Actio, à sua entitate.*

Ratio, quia specificatio rei intrinseca, non distinguitur realiter ab ipsamet re specificata, est enim præcisè ipsa connexio prædicatorum essentialium, ergò desumitur ab ipsamet rei entitate.

Assero Secundo. *Specificationem extrinsecam Actionis, desumi etiam à principio Actionis.*

Ratio, quia accipit à principio extrinseco entitatem, ergò accipit ab illo specificationem.

Sed ex eone ipso, quia hæc actio est à distincto specie principio, jam erit distincta specie, v. g. ex eonè ipso, quia proficiscitur visio ocularis â bove, & visio alia ocularis ab homine, circa idem objectum, visiones hæ erunt distinctæ specie? in quo, affirmativè, sentiendum.

Ratio. Tum quia si nihil obsit, proportionandæ sunt actiones suis principiis, ad quem titulum proportionis semper attendit natura, & cùm sit nexus inter actiones & principia, debet etiam esse proportio, sed erunt magis proportionatæ, si distinctorum specie principiorum sint distinctæ futuræ actiones, sequentur enim conditionem principiorum, quæ ipsa inter se distinguentur specie, nihilque obest, quo minus ponatur hæc proportio, quid enim tale? Tum quia, ponamus potentiam visivam ab anima distingui realiter, vel potentia visiva bovis, erit eadem specie, cum potentia visiva hominis, vel non eadem specie: si eadem specie, ergò non procedit in statu difficultatis, quia hic tractat: an specie distinctarum potentiarum, sint distincti specie, ex hoc præcisè, actus, quia proficiscuntur à potentiis distinctis specie. Si autem sunt potentiæ diversæ specie, cui usui illas dedisset natura, nisi ad actus specie distinctos? Totum enim bonum potentiæ, est, illius extendentia ad actus specie distinctos, cui usui ergò erit species illarum distincta, si non ponunt actus specie distinctos? Quia autem in nostris principiis potentiæ identificantur ipsis animabus, quæ sunt distinctæ specie in homine & bove, ideò & actiones visionis ocularis, erunt distinctæ specie. Tum quia, si natura intendit

intendit effectum, quantùm fieri potest assimilare passo, in virtute per quam agit. Ergò etiam intendit assimilare, quantùm fieri potest in specificatione, ipsosmet actus suis principiis, cùm quibus majorem habet connexionē, quàm cum ipsis effectibus seu terminis. Tum quia saltem actiones vitales unius, debent distingui specie ab actionibus vitalibus alius, quamvis versantibus, circa idem objectum. Quod ipsum probatur: quando dicit connexionem essentialem unum, quam non dicit aliud, illa distinguuntur specie: si enim connexio essentialis hujus actionis, cum hoc termino importat alietatem specificam, cur non connexio essentialis, cum hoc principio, importabit eandem. Dicit autem actus vitalis connexionem essentialem cum suo principio. Undè etiam definitur per esse ab intrinseco. Quod autem dicit Suar. Disp. 48. Sect. 3. n. 16. differre actiones vitales à non vitalibus, ex principiis diversarum rationum, non tamen sine ord ne ad diversos terminos, id non convincit. Concedo enim etiam ex ordine ad diversos terminos sumi distinctionem, sed restat quærere, an etiam à principio sumat speciem actus? si sumit, habemus intentum; si non sumit, restat quærere, cur ordo actus vitalis, qui habetur ad terminum, sit specificativus, & non ordo actus vitalis ad principium, per quem adhuc ordinem definitur, non sit illius specificativus. Et sicut ipsa actio non sistit in se, sed pergit, ad terminum, consequenter, & specificativum ab illo desumet, sed cur etiam, cùm non sistat in se, tanquam in principio productivo, sed referatur ad principium producens, ex illa referibilitate ad principium producens, distinctum specie, non sumet etiam distinctionem specificam. Tum quia actio illa est modus hujus principii determinativus, Ergò ad hoc principium, essentialiter adstringitur. Tum quia pro nobis videtur esse S. Thom, prima secundæ Q. 1. a. 3. ubi dicit: Speciem sortiri actionem quidem ab actu, qui est principium agendi, passionem verò ab actu, qui est terminus motus: Locus autem, qui citatur, ex quæst. 6. de Potentia art. 8. dicit quidem specificari à termino, & quidem propriè motum, sed non negat specificari etiam à principio in eo ipso, quod sit motus naturalis: vel loquitur S. Thom. de specificativo magis noto.

Dices Primo. Si sumitur specificatio à principio, omnes actiones essent ejusdem speciei, quia idem specie principium.

Respond. Negand. Sequel. quia est in eodem principio vis producendi actus diversos specie, imbibentes ex vi principii nexum specialem, cum hoc principio, ratione cujus nexus distinguuntur specie, & sic si ponatur visio, quam format homo, nexus quem dicit ad hominem, distinguitur specie, à nexu, qui dicitur ad bovem; licèt in hoc nexu, tanquam in ratione generica, conveniat etiam humana visio: posset etiam quis concedere, actiones hominis in ratione actionis hominis, esse specie distinctas ab aliis actionibus, quæ non sunt hominis, licet inter se non distinguantur, in ratione actionis hominis.

Instabis Primo. Actio licèt ab agente procedat, tamen est essentialiter communicatio alicujus esse, & sub ea ratione est via ad suum terminum, via autem essentialiter respicit terminum.

Respond. Actio licèt sit essentialiter communicatio alicujus esse; tamen si loquamur de vitali, est essentialiter ab intrinseco: ergò ab illo sumet speciem. Directè autem dici potest, hoc argumento probari, quod non sumat etiam à principio.

Instabis Secundo. Cùm motus, duos habeat terminos, nimirùm à quo & ad quem, juxta veram Philosophiam, non accipit motus speciem à termino à quo, sed ad quem: at verò ad eundem modum videtur comparari principium agendi, ad suum actum.

Respond. Communem Philosophiam hoc solùm velle, quod ea, quæ distinguuntur specie, ratione termini ad quem motus, possint proficisci ab eodem termino à quo, nec ratione præcisè termini à quo differre à se, quamvis si unum A quo, ad aliud A quo principio comparentur, inter se differre possint. Et sic differt in moralibus desertio cupiditatis à desertione impatientiæ, & promotio à termino ignobilitatis, ad terminum principatus, à termino principatûs ad regalitatem. Quamvis autem terminus à quo non specificaret, diversitas inde peti posset, quia terminus à quo, non est natus influere esse in mobile, proportionareque inevitabiliter, hoc influxu sibi ipsi mobile, cùm tamen id sit natum facere ipsum principium, seu agens.

Dices Secundo. Cum Suar. citat. n. 10. Generatio & creatio hominis in tantùm differunt, in quantùm creatio includit effectionem materiæ, & formæ ex nihilo. Ergo nec diversitas actionum sumitur ex termino non autem ex principio. Item si Deus annihilaret aliquem Angelum, & eundem postea iterato crearet, tamen illa actio esset ejusdem rationis cum prima creatione, quia sola iteratio non potest sufficere ad specificam diversitatem actionum, consequenter diversitas actionum sumi debet ex diversitate terminorum, non autem principiorum.

Respond. Suares ut eundem legenti loco citato constabit, hoc solum velle, quod non salvetur hæc distinctio absque terminis, quod etiam nos non negamus. Ad argumentum quod attinet, nego generationem, tanquam actum vitalem hominis, non differre specie à creatione,

eaque desumibili etiam à principio, seu agente, licèt creatio cùm nec sit modus, nec involvat modalitatem, non possit in re participare aliquid speciale specificans, desumibile ab ipso principio. Quod attinet ad annihilationem Angeli & reproductionem, non erit illa distincta specie, non solùm ob indistinctionem termini, sed etiam ob indistinctionem principii.

Instat Primo idem. Calefactio facta ab igne, vel facta à Sole, non sunt actiones specie diversæ, ob solam diversitatem principiorum, quia licèt illa principia sint diversa, tamen non agunt idem, ut diversa sunt, sed quatenus unum, eminenter continet aliud, vel ambo eandem formam: virtus autem eminenter continens aliam, sicut eminenter continet formam ejus, ita & actionem ejus.

Respondetur. Calefactio spectata penes terminum, hoc est, penes calorem, eadem ab utroque producitur, potest enim idem terminus à diversis specie principiis produci, & si principia sunt diversa independenter à nostris conceptibus, agunt ut diversa, agunt enim ut sunt, sunt autem diversa: sed calefactio spectata penes principia, calorem illum producentia, est specie distincta. Ex continentia etiam eminentiali, pro nobis potiùs sumitur argumentum, nam continendo eminenter rem producendam, continet continentia distincta specie, quia continentia identificata realiter ultimæ differentiæ, quæ supponitur, esse specifica. Ergò, si continentiæ eminentiali entis, proportionatur continentia actionis, etiam continentia illius actionis, erit specie distincta, ab aliis continentiis, adeoque & actionibus. Quare autem actio specificatur à principio & non terminus, hoc in id principium refertur, quia idem numero effectus potest produci ab alia causa, non tamen eadem actio. Loquimur autem hic ex communi Philosophia de actione, tanquam de aliquo modaliter distincto, accommodando nos comuni phrasi. Licèt secundum nostra principia loqui deberemus de sola illa determinatione modali.

Instat Secundo idem. Deus non solùm potest se solo facere eundem specie calorem, quem facit ignis, sed etiam eandem specie calefactionem. Ergò calefactio, quæ fit à solo Deo, & quæ fit ab igne, cum concursu Dei, non differunt specie.

Respond. cum hic calefactionis nomine veniat actio productiva caloris, quæ est modalis vel non sine modo, nego quod eâdem calefactione possit cum igne Deus eundem calorem producere, alias hæc actio productiva caloris, posita ab igne, non esset essentialis determinatio, reddendi ignem producentem.

Instat Tertio idem. Diversa principia ejusdem termini, vel sunt causæ univocæ, vel æquivocæ; vel una univoca, alia æquivoca: Si sint univocæ causæ, erunt ejusdem rationis cum effectu, consequenter etiam inter se: si verò una causa sit univoca, altera æquivoca, adhuc actio erit ejusdem rationis, quia causa æquivoca agit, ut eminenter continens effectum & actionem causæ univocæ.

Respond. Si sint causæ univocæ, inter se comparatæ, cum sint ejusdem speciei, etiam actiones specificationem ab illis sument eandem: si autem comparatæ inter se causæ, sint æquivocæ, in genere agendi, diversâ specie actione agent, & ad specificationem proderit illa continentia, ut jam dixi.

Instat Quarto idem. Incredibile videtur, actionem movendi cœlum, fore diversam specie, eò quod fiat ab Angelis specie diversis.

Respond. Motus fit ab Angelis per productionem impulsus, tanquam termini producti, nihil autem vetat eundem terminum produci à diversis specie principiis, cùm hoc tamen stat, ut specie distincta actione, idem impulsus producatur ob rationes adlatas, quia illa actio cum sit modus, vel non sine modo, dicit ordinem, nonnisi ad hoc principium distinctum specie.

Instat Quinto idem. Principium agendi si sit univocum, ex sua specie, determinatum est ad talem actionem, tendentem ad talem terminum, si autem sit æquivocum, cum ex se sit universale & indifferens, non potest ab illo sumi determinata species actionis.

Respond. Posito, quod agens univocum, sit determinatum ad talem actionem, cur ejus talitas specifica, etiam à principio desumi non poterit, ad quod etiam dicit essentialem ordinem, tanquam ad suum principium; Agens autem æquivocum, nego esse indifferens ad speciem tribuendam suæ actioni; Unde in agente æquivoco, agnoscimus quidem indifferentiam ad hunc vel illum producendum terminum, sed non agnoscimus indifferentiam, ad tribuendam actui speciem, non proportionatam sibi.

Dices Tertio. Eâdem numero actione possunt agere Deus & creatura, item duo principia distincta etiam specie.

Respond. eò etiam casu distinguetur specie actio, quâ Deus solus ageret, & quâ Deus & Creatura, item distinctam fore actionem, quâ duo principia agunt distincta specie, licèt producant eundem effectum.

Assero Tertio. *Etiam à terminis specie distinctis sumi distinctionem specificam actionum.*

Ratio. Quia unaquæque ex illis alium essentialem ordinem dicit, ob connexionem. Neque enim actione, quâ producitur leo, potest produci homo, immò etiam à subjectis eductionis specificantur propter eandem causam.

Quæres Quinto. *Quid sentiendum de individuatione actionum.* Non est dubium, distin-

distincta numero principia, distinctas numero actiones elicere, distinctos numero terminos, distinctis etiam actionibus produci. Agnoscit tamen Arriaga, distinctos numero terminos, posse produci eâdem numero actione: si enim una numero actio, potest proficisci à duobus principiis, cur ab una actione non poterunt produci duo termini? & si unâ cognitione attingi possunt plura objecta, cur non possibilis erit una numero actio, dicens ordinem ad duo producenda? Cæterum hoc ipsum, quod est duo numero principia exercere, distinctas numero actiones, non excludit, quo minùs causæ potissimum subordinatę, eâdem numero actione agant, v. g. DEUS & Creatura.

Cæterùm posset dicere quisquam, hunc numero terminum potuisse produci, alia numero actione. Tum quia non repugnat, eundem numero terminum, alia numero actione produci, quæ enim in hoc repugnantia? Tum quia sicut ad individuationem termini suo modo determinat DEUS, cur non & ad individuationem actionis? Tum quia hoc posito, non sequetur, ut aliqui imaginantur, processus in infinitum in determinationibus, quia licèt potuerit non hâc numero actione produci terminus, posito tamen, quod hâc numero actione producatur, ipsa entitas rei determinabit ad individuationem. Accedit negatio aliarum actionum, quæ se solâ, non est sufficiens determinativum, est tamen in circumstantia novæ modalitatis.

QVÆSTIO II.

De divisione efficientis causæ.

DIvisiones, quas tradidimus in communi causæ; etiam hîc proportionaliter applicari possunt, præter inibi datas.

Dividitur Efficiens causa in causam Univocam & Æquivocam. *Vnivoca* est, quæ producit effectum ejusdem secum rationis specificæ, ut homo hominem. *Æquivoca* est, quæ producit effectum diversum specie, ut cùm sol generat hominem. Rursus, alia est causa eminentalis alia virtualis. *Eminentalis* est, quæ cùm sit nobilior effectu, & causâ illius propriâ, habet virtutem illum effectum causandi, sic creaturarum DEUS causa est. *Virtualis* verò causa est, quæ effectum producit se nobiliorem, vel virtute aliênâ, & ita ignem se nobiliorem producens calor, est causa illius virtualis. Item, causa efficiens alia est Totalis alia Partialis. Causa *Totalis* est, quæ adæquatè concurrit: *Partialis*, quæ inadæquatè. Sed quod erit indicium causæ totalis? Quando quæcunque sunt prædicata in effectu, reperiuntur etiam in causa, stante ratione effectus. Rursus, quando causam constat aliundè agere, quandoque nullum est fundamentum aliud, præter hoc, ponendi principium, illa causa est totalis, non pono sufficientiam causæ in sola continentia prædicatorum, quia causa Univoca continet prædicata effectus, & tamen indiget concursu DEI: addidi hæc prædicata debere esse stante ratione effectus, quia certè nullum est prædicatum in DEO, quod respondeat prædicato, quod est, esse Creatum. Nullum item est prædicatum in igne A. producente ignem B. nullum, inquam, est prædicatum producti & dependentis ab igne A. aliâs seipsum produceret, & tamen quæcunque prædicata reperiuntur eminenter in DEO, licet stante ratione effectus nonnisi in Creatura, & quæcunque prædicata ignis B. reperiuntur in igne A. stante prædicato effectus nonnisi in igne B. *Addidi*, debere aliundè constare, quod illa causa agat, quia v. g. quando ignis A. producit ignem B. ignis C. habet omnia prædicata, quæ habet ignis B. staretque in igne B. prædicatum effectus, si illum produceret ignis C. quia tamen non constat aliunde ignem C. egisse, non dicitur esse causa illius totalis ignis C. Addidi denique negativum fundamentum, si scilicet aliundè non urgeat necessitas ponendi aliud comprincipium, & sic quamvis habeat prædicata, filiæ, Mater, est necesse ponere insuper causam filiæ, Patrem.

Rursus dividitur causa in *Principalem*, & *Instrumentalem*, & si causæ instrumentalis nomine veniat sola causa, quæ non est à se, quo sensu omnia creata appellantur instrumenta DEI, nulla est in illa explicanda difficultas; sed, si accipiatur, prout opponitur causæ principali antonomasticè dictæ, patitur difficultatem ex eo, quia multa sunt instrumenta, quæ vix analogicè & in ratione entis conveniunt.

Porrò, alia sunt instrumenta artis, alia gratiæ, aliæ naturæ. *Instrumenta artis* alia sunt, quæ & efficit ars & illis utitur, ut malleus; alia quæ non efficit, & tamen illis utitur, ut magnes trahens columbam Architæ. *Instrumenta gratiæ* sunt Sacramenta. *Instrumenta naturæ*, nempè causæ Naturales, quæ & esse à natura, & operari effectus naturales habent. Rursus, hæc instrumenta naturalia quædam sunt *conjuncta principali agenti, quædam separata*, & quidem quædam ita sunt separata, ut aliquando fuerint principali conjuncta, ut sunt semina quædam, alia autem ita separata ut nunquã fuerint conjuncta, ut qualitates, quæ sunt instrumenta generatorum ex putri. *Ex conjunctis* alia sunt, quæ nec esse nec operari proximè possunt, nisi conjuncta, & sic oculus operari non potest proximè, absente suo principali, hoc est, animâ. Alia autem conjuncta sunt, quæ esse quidem sine principali æquè, ut cum principali, operari tamen non possunt, quales sunt fides respectu Musici.

Denique instrumenta, tam artis, quàm naturæ, sunt alia, quibus, ut operentur, est *necesse imprimi aliquid*, ut impulsum fidibus, ovis item,

quæ

quæ sunt instrumenta gallinæ imprimitur calor prolificus: alia autem sunt, quibus *nihil imprimitur*, ut v g. magneti ad causandos effectus artis, calori respectu causandi ignis.

Causæ etiam principales sunt non paucæ, non tantùm univocæ, sed etiam æquivocæ, Deus respectu passionum, potentiæ respectu actuum, sunt causæ æquivocæ, quæ omnia, variis locis perstringuntur.

QVÆSTIO III.

De efficientibus causis aliquibus in particulari.

OMnia efficientia, in particulari numerare, non est hujus vitæ, nullum enim est Ens, quod suam efficientiam non habeat, saltim emanativam. Attingentur nonnisi ea efficientia, quæ in considerationem accepit Schola.

DIFFICULTAS I.

Quid efficiens Principale & Instrumentale?

EXplicat Primo Suar. & cum eo Arriag. D. 11. Sect. 3. *quod causa instrumentalis sit ea, quæ concurrit ad Effectum se nobiliorem. Causa autem Principalis, quæ concurrit ad effectum, vel ignobiliorem, vel æqualem.*

Hæc Explicatio

Non Satisfacit. Tum quia possibile est assumi à Deo, Angelum ad creandum Angelum, vel æqualem, vel se ignobiliorem, quo casu ille Angelus esset causa instrumentalis ad creandum, quod etiam contingeret, si assumatur creatura tanquam instrumentum obedientiale, ad aliquid æque perfectum producendum. Ergò apparet, de ratione instrumenti non esse producere nobiliorem se effectum. Tum quia pet nobiliorem effectum, vel intelligitur nobilior, quoad ordinem, vel nobilior, quoad speciem effectus: si primum; Contra erit, quia homo adjutus lumine gloriæ, est causa principalis visionis beatificæ, in quantum illa est actus vitalis, & tamen quoad ordinem nobiliorem se, producit effectum, quia illa vitalitas, est eadem entitas cum supernaturalitate, quæ est ordine nobilior. Rursus unio hypostatica censetur, à multis esse instrumentum nostræ salutis, & tamen nostra salus, ignobilior est unione hypostaticâ. Si secundum; Contrà erit, quia ex vi explicationis, sequitur Creaturam non posse assumi tanquam instrumentum, ad effectum se ignobiliorem, nec aquam ad producendam gratiam, quia gratia utpotè accidens, quoad speciem, est imperfectior aqua. Tum quia, mulus est quid imperfectius asino, respectu cujus asinus, est principalis causa.

Explicat Secundo Hurtad. & Vasq. *Causam instrumentalem illam esse, cui in effectum, nulla respondet formalitas, principalem autem, cui respondet.*

Hæc Explicatio.

Non Satisfacit. Tum quia causa instrumentalis, vel est ens, vel non est ens: Si non est ens, ergò neque est causa instrumentalis: quod si causa instrumentalis est Ens; effectus vel est ens, vel non est ens: Si est ens, ergò id prædicatum, quod causa instrumentalis causat, reperiri potest in instrumentali causa; Si non est ens, ergò neque est effectus. Tum quia, si Angelos possibile est, numero esse distinctos, posset alius Angelus assumi, ut instrumentum ad producendum alium Angelum, numero distinctum, & tamen productus haberet omnes formalitates producti, exceptâ sola individuatione, immò & assumptus ad productionem Angeli superioris, haberet in illo respondentem formalitatem, substantiæ spiritualis completæ, in se etiam reperibilem. Tum quia, posset creatura assumi, ut instrumentum ad productionem replicativam sui, & tamen tunc vel maxime responderet formalitas similis, quia eadem, quod etiam procedit de replicatione sibi similis.

Explicat Tertio Lugo de Sacr. D. 4. Sect. 5. n. 97. & dicit: *Causam instrumentalem esse, quæ non operatur per propriam virtutem, sed ab extrinseco acceptam.*

Hæc Explicatio

Non Satisfacit. Tum quia, hoc ipsum explicandum fuisset, quid sit operari per virtutem ab extrinseco acceptam: cum enim omnia sint producta, omnia debent habere vim ab extrinseco productam, & si per ly extrinsecum intelligatur distinctum, non nisi realiter, tunc Filius æternus, erit instrumentum Patris ad productionem Spiritus Sancti, quia ab illo communicatâ sibi vi producit eundem. Tum quia, si non dantur, saltim non implicant instrumenta naturâ suâ talia, adeoque seipsis instrumenta, consequenter non ab extrinseco accepta virtute. Tum quia in generatione imperfectorum animantium ex putri, qualitates intermediæ verè sunt instrumenta, naturâ tamen suâ, & non acceptâ aliunde, seu à principali virtute, concurrunt. Tum quia impulsus est vera causa instrumentalis soni, & tamen saltim ad reddendum tudem sonum, non accipit virtutem à musico, nisi acceptione, quâ etiam principalia à DEO & suis causis accipiunt virtutem. Tum quia, quod est seipso virtus, non potest habere ab extrinseco virtutem, sicut quod est seipso actio, ab alio esse actionis, non accipit, semen autem, v. g. se ipso est virtus, calor seipso est virtus calefaciendi, quid enim ratio virtutis superaddit semini vel calori, & tamen semen,

semen, verè est instrumentum, & calor, respectu substantiæ, ignis, quem producit; Ergò de ratione instrumenti non est, habere ab extrinseco acceptam virtutem.

Explicatur Quarto. *Causam principalem esse, quæ naturâ suâ habet proportionem cum effectu, instrumentalem, quæ non habet. Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia hoc ipsum explicandum est, in quo stet ista proportio, & cur impulsus ad sonum, non habeat proportionem, habeat autem musicus. Tum quia, si per proportionem intelligitur habere vim sufficientem, cur etiam istam vim sufficientem non habent, accidentia, respectu genitorum ex putri, & cur habent sufficientem virtutem creaturæ, quæ tamen indigent concursu Divino, quamvis sint Causæ principales. Multa principalia agentia, sine dispositionibus, non habent vim sufficientem agendi: item dantur duæ concausæ principales, quarum neutra habet vim sufficientem ad producendum effectum, ut cum duo equi idem pondus trahunt. Tum quia, si per improportionem intelligatur, quòd scilicet indigeat causâ perfectiori, cum qua producat causa instrumentalis effectum, tunc si elephas & asinus idem pondus trahant, non erit uterque causa principalis, quia ad invicem consortio indigent, elephasque est perfectior. Addo non implicat dari duas causas principales, unam imperfectiorem aliâ substantialiter.

Explicatur Quinto. *Causam instrumentalem eam esse, quæ non agit in bonum & finem suum, vel bonum debitæ sibi actionis. E contra causa principalis est, quæ ita agit.* Hinc, v. g. homo generans hominem, est causa principalis, si autem malleus producat alium malleum, non est causa principalis, quia non est sibi debita sua actio, sed artifici. Quod si Angelus producat alium Angelum, erit etiam causa instrumentalis, quia producere alium Angelum, non est illi debita actio.

Ratio Explicationis est inprimis auctoritas Aristotelis, qui primo Polit. cap. 3. postquam dixisset, servum esse animatum instrumentum Domini, censet illum omnia agere in bonum Domini; idem habet S. Thom. Prima Parte q. 62. a. 1. in O. Tum quia hæc explicatio, convenit omni, soli & semper: convenit omni, certum enim est, quod causæ principales Univocæ agunt in bonum & finem suum, quia agentis ille finis est, ultra quem non potest, & in quem ultimo potest, quo acquisito cessat, quo non acquisito actionem, quantùm potest continuat, & id videmus, dum ignis conatur generare ignem, quo genito cessat. Causæ etiam principales æquivocæ agunt in bonum & finem suum, cum enim anima intelligendo fiat omnia, adeoque & ideas habendo, fiat idea, producere simile ideæ, est agere in bonum & finem suum. Quodsi causæ æquivocæ, non agunt ex idea, ut cum substantiæ emanant passiones, vel producunt actus, agunt tamen in bonum & finem suum, bonum enim substantiæ, sunt passiones, & finis potentiæ, actus. Quomodo autem cœli & astra, quæ respectu influentiarum, sunt causa principalis, agant in bonum & finem suum, sic potest explicari, negando scilicet illas agere, ut causas particulares principales, sed ut causas universales, quæ agere non debent, in bonum & finem suum, sed in bonum universi. Neq; tamen inde sequitur, ipsas influentias esse causas principales, quia influentiæ, sunt causarum universalium virtutes, hoc tamen benè poterit dici, quod sint causa principalis respectu siccitatis, caloris, &c.

Hæc etiam explicatio

Non Satisfacit. Tum quia species causarum universalium, sunt causæ principales particulares, & hæ agunt in proprium bonum; & aliæ sunt causæ principales universales, hæ non agunt in bonum proprium, sed alienum: ergò debet dari conceptus communis utrique huic causæ, qui jam non potest esse agere in bonum proprium, cùm id non conveniat causæ universali principali, & si alienitas boni universalis, potest stare cum causæ principalitate, cur alienitas boni particularis, stare non poterit. Tum quia quamvis causæ æquivocæ producentes has passiones & actûs, agant in bonum & finem suum, non tamen apparet, quomodo agant in bonum & finem suum, in quantùm producunt distinctos à se effectus, respectu etiam quorum habent rationem causæ principalis, & non tantùm respectu actuum suorum & passionum. Tum quia hoc ipsum explicandum venit, quid sit agere in finem proprium, & sibi debitâ actione, & cur instrumenta generandorum ex putri, pro fine, non habeant genitum ex putri, cum finis rei, vel maximè illud sit, ad quod aliquid ordinatur à natura, ut illa accidentia ordinantur ad generanda ex putri. Cur item non sit finis & bonum caloris proprium, & secundùm debitam illi actionem generare ignem, cùm, ut dixi, deputetur ad hoc à natura; cur item non sit bonum, & debita actio magneti attrahere columbam Architæ, & tamen magnes, tunc est instrumentum artis. Tum quia hæc duo ly agere in finem suum, & ly in bonum sibi debitæ actionis, vel debent simul sumi, vel divisim: Si divisim, verè accidens in generatione substantiæ, erit causa principalis, est enim illi debita actio, illa generatio substantiarum: Si simul, ergò cùm potentia producit actus, non est causa principalis, quomodo enim actio, est bonum debitæ actionis. Qui ipse medius terminus, sic aliter proponitur. Bonum proprium, & finis causæ instrumentalis, est deservire principali, principale etiam habet bonum proprium & finem, & utrumque habet debitam

sibi

sibi actionem: quo ergò discernetur bonum illud proprium, quod est instrumenti, à bono proprio quod non est instrumenti, illudque potiùs erit definitivum utriusque. Tum quia quando principale debet agere in bonum & finem suum, vel debet agere in similitudinem naturæ, vel tantùm in id, ad quod ordinatur: Si in similitudinem naturæ, architectus, non erit causa principalis domus, quia domus & idea, cui assimilatur domus, non sunt similia in natura, hæc enim est spiritualis, illa materialis. Quòd si sufficit agere id, ad quod ordinatur, tunc etiam Sacramenta, non erunt causa instrumentalis gratiæ vel salutis, ordinantur enim ex sua habitudine, ad producendam gratiam, & causandam salutem, cùm non sit necesse ex natura sua ad hoc ordinari, aliàs nulla essent instrumenta artis. *Hinc aliter*

Non Incommodè Explicari Possent Causæ Dictæ. Quòd causa principalis sit, quæ respectu effectus habet se, ut quid primò & per se intentum. Instrumentalis autem illa est, quæ respectu effectus non est primò & per se intentum. Quod ipsum sic explanatur. Omne agens, aut agit ex intentione propria, aut agit ex intentione latiùs accepta: rigorosa intentio convenit intellectualibus, quæ autem intellectualia non sunt, bonum quidem appetunt, sed ex rigorosa intentione non agunt, ut communior est sensus.

Porrò agendo ex intentione, seu propter finem, agunt ex intentione acquirendi boni; bonum enim est id, quod finalisat, & quia agere ex intentione finis independenter à mediis non possunt, agendo propter finem, requirunt media. In istis autem, quæ ex rigorosa intentione finis non agunt, nec usurpare possunt media sub formalitate mediorum, ordo, qui fit per intentionem propriam, spectatur penes ordinem, quem Deus, ut auctor naturæ, adeoque natura facit. Jam autem ipsa media, sunt aliqua primò & per se intenta, aliqua nonnisi ex secundaria intentione; hæc ergò, quæ nonnisi ex secundaria intentione assumuntur, instrumenta sunt, quæ autem primò & per se ad ponendum effectum assumuntur, sunt causæ principales.

Ratio bonitatis explicationis est. Tum quia ad ipsum nomen principalis rectè respicit terminus in definitione positus: primò, & per se. Jam autem in explicationibus rerum, etiam ad ipsas voces attendendum est, nè simpliciter improportionata tradatur explicatio. Tum quia ipsa inductio ostendit bonitatem explicationis, explicatque illud ipsum, quid sit primò, & per se intendi, ita, ut habere se ita, sicut se habent inferiùs ponenda, tanquam manifestiora, sit primò, vel non primò intendi: sic in generatione univoca ignis B. primò, & per se intentum, est ignis: sed quia ad generationem ignis veniri commodè non potest sine dispositionibus, calore, siccitate &c. fit, ut hæc, ex secundaria intentione assumantur, sintque causæ instrumentales. Rursus in ædificatione domus, primò, & per se requiritur ædificator, quæ ædificatio, quia perfici non potest artificialiter sine idea, assumitur ex secundaria intentione idea, quæ est instrumentum. Item prima intentio est Dei, facere justum, quod sine Deo, tanquam speciali agente, fieri non potest; & quia hoc vult facere per aliquid permanens, ex secundaria intentione assumit gratiam, quæ est causa instrumentalis, justificationis. Tum quia, si ex rudi quæratur, quid sit causa principalis mallei, faberne, an malleus? ægrè se extricabit: si autem quæratur, quid prius & magis requiratur ad fabricandum malleum, malleusne an faber, non hæsitanter respondebit, Fabrum, ab ipso enim mallei motus est, & tamen faber causa principalis est. Ergò apparet notificationem hanc, utpotè omnibus insitam, causæ principalis, commodam esse.

Addo. Cùm effectus & causa sint correlativa, sicut dantur causæ, quæ respectu effectuum primò, & per se intentæ sunt, ita dantur & effectus primò & per se intenti; & sic quia in generatione ignis B. primò & per se intentum ab igne A. erit ignis B. hinc ignis A. erit causa principalis, quia verò respectu accidentium primò & per se intentum, non est ignis B. sed sola dispositio alteratio, ideò accidentia respectu dispositionum sunt causæ principales, respectu autem ignis accidentia, non sunt nisi causæ instrumentales.

DIFFICULTAS II.

Quid causa immediatè efficiens substantiarum?

Controvertitur in Philosophia: An substantia producat immediatè substantiam, an mediis accidentibus? Negant Thomistæ, à substantia immediatè produci substantiam, & ex nostris Fonsec. Suar. Vasq. affirmant Scotistæ, Arriag. Ovied. recentior Suar.

Punctum Difficultatis I.

Quid tenendum?

Dicendum Est Primò. *Possibile esse, ut accidentia, tanquam causæ instrumentales, immediatè producant substantiam, idq. naturaliter.*

Probatur unico argumento, quia non implicat contradictionem, dari tale accidens, quod ex vi principiorum suorum naturalium possit, tanquam instrumentum, deservire substantiæ, ad producendam aliam substantiam. Addit Ovied. Si dantur substantiæ, quæ neque inadæquatè aliam producunt, ut Angeli, cur dari non poterunt, quæ saltem inadæquatè producant.

Ob-

Objicitur Primò. Res ignobilior & imperfectior non potest producere nobiliorem effectum. Accidens est quid ignobilius.

Respond. Arriag. Neg. majorem, quia species impressa, & lumen gloriæ, producit cognitionem, quæ est nobilior, est enim actus, est quid vitale, &c. Rursus quamvis res ignobilior univocè agens, non possit nobiliorem producere effectum, idque tanquam causa principalis; secùs, si non agat univocè, & agat tanquam causa instrumentalis, sufficitque continentia in virtute sine titulo æqualitatis in Entitate.

Instat Primò Mastrius Disp. 7. n. 90. Omnis universaliter causa debet esse perfectior suô effectu, aliàs posset dici totum Universum, esse à musca productum, nec ex causatione primæ causæ, argueretur infinita perfectio in ipsa.

Respondetur. Non potest tribui Universi productio muscæ, quia multa in Universo indigent creari, quæ non spectant ad muscam. Rursùs, vel esset illa causa principalis, & hoc non, quia illa debet præcontinere in se perfectionem effectûs, quæ præcontinentia muscæ, tàm imperfecto enti non convenit : non etiam illa musca, est causa instrumentalis, quia nec ad hoc ordinatur à natura, ut videlicet generet hominem, undè enim hoc colligis ? nec scitur aliunde, ad hoc illam esse assumptam à Deo, si autem causatur à causa prima, colligetur adhuc infinita perfectio in illa, quia colligetur ratio entis à se, ratio illimitati, &c. quæ omnia nectunt secum infinitudinem ; nec Deo tribui potest ratio causæ instrumentalis, sed tantùm causæ principalis, adeoq; præcontentivæ effectus.

Instat Secundò. Causa univoca habet in se effectum, ut adæquatum in perfectione suæ potentiæ, ergò causa æquivoca, si est imperfectior univocâ, non potest in se continere illum effectum, ut terminum suæ potentiæ adæquatum.

Respondetur. Inprimis falsum esse, causam æquivocam esse imperfectiorem univocâ, universaliter etiam hâc perfectione concessâ, si causa univoca est contentiva effectûs, causa æquivoca non poterit esse contentiva illius effectûs, si sit causa instrumentalis, secùs si sit causa principalis.

Instat Tertiò. Si forma causæ æquivocæ daret esse formaliter alicui, non potest dare esse perfectius se ipsâ, quia nemo dat, quod non habet, ergò nec effectiva.

Respondetur. Causa æquivoca principalis, non potest dare esse perfectius se ipsâ; secus si sit causa instrumentalis: aget enim in virtute principalis, præcontinentis illum effectum.

Instat Quartò. Posset effectus productus saltem ab intellectu dividi in duos gradus perfectionis, in illum in quo convenit cum causa, & in illum in quo excedit causam. Hic secundus nequit à causa produci, quia nemo dat, quod nullô modô habet, ergò erit improductum, quod est falsum.

Respondetur. In illo, in quo effectus excedit causam, nequibit ille produci à causa æquivoca, tanquam causa principali. Ex eo autem, quòd causa ita se habeat in operari, sicut in esse, solùm sequitur, quod causæ æquivocæ principaliter operanti, debeat convenire præcontinentia effectus.

Instat Quinto. Quia accidens quod est imperfectius, & est causa æquivoca instrumentalis ad productionem substantiæ, non aliter est virtus & instrumentum, nisi quia accidens dicit entitatem, cum illo subordinationis ordine, & habitudine ad substantiam, cujus est virtus; ista autem subordinatio non auget virtutem activam accidentis, sicut nec perfectiorem reddit ipsam entitatem, cùm sit merus respectus, parumq; accidenti prodest, quòd agat nomine substantiæ, si vires ei actualiter non suppeditat ad agendum, quantum sufficit ad productionem substantiæ.

Respondetur. Accidens, esse virtutem substantiæ, nec dicit habitudinem & subordinationem accidentis ad substantiam utcunq;, sed subordinationem in linea agendi, adeoq; suæ virtutis operativæ, acceptæ ab illa substantia, ut agat substantiam se perfectiorem. Et hæc quidem subordinatio, non auget virtutem, supponit tamen illam à substantia, cujus est virtus, acceptam, nec est illa virtus merus respectus, sed fundamentum respectus, suppeditatq; illi vires actualiter, non quidem de novo superadditas, sed inclusas in natura ipsius accidentis, quas ipsas accipit ab illa substantia, cujus virtus est. Undè falsum est, nihil virtutis in accidens à substantia derivari, cujus substantiæ illud accidens est virtus; quia derivatio illa, est ipsa acceptio entitatis, natæ hoc præstare, & quòd hoc præstare non possit, non evincit argumentum.

Hinc si quæratur : Quid sit, accidentia esse virtutem substantiæ, nihil aliud erit nisi accidentia habere entitatem ordinatam à natura, ut similem substantiam producant, ei substantiæ, cujus sunt virtus, non indigendo æquali perfectione cum substantia producenda, modo substantia, cujus illa accidentia sunt virtus, æqualem habeat perfectionem.

Objicitur Secundò. Accidens non potest, tanquam principale agens, producere aliam substantiam. Ergò neque tanquam instrumentum.

Respond. conformiter ad dicta, Accidens non potest habere in generatione substantiæ rationem causæ principalis, quia non potest habere ratione primò & per se intenti, respectu effectus, itidem primò & per se intenti, sed tantùm potest habere rationem secundariò intenti. Quod ipsum probatur, quia in generatione ignis, ab alio igne, intendit natura primò & per se

propagationem similis substantiæ : si intendit primò & per se propagationem similis substantiæ, intendit primò & per se substantiam generatam, quia propagata substantia similis, non est similis nisi substantiæ. Cùm ergò accidens, non sit substantia, primò & per se in propagatione similis substantiæ, intendi non potest, sed tantùm ex secundaria intentione, quia scilicet intendens natura, primò & per se, propagationem similis substantiæ, cùm prævideret subjectum, in quo peragenda esset generatio substantiæ ignis, non fore proximum & immediatum semper, providit illi vicarium, ad perficiendam generationem. Unde, ut vides, hoc quod est primò & per se intendi, in quibusdam est similitudo in specie, in quibusdam non ; ita tamen, ut omnia conveniant in illa ratione communi ,| sicut aliud est sensitivum Rugitivè , aliud Mugitivè , omnia tamen conveniunt, in ratione generica viventis sensitivi.

Objicitur Tertiò. Tale accidens immediatè per modum instrumenti productivum substantiarum, & operaretur illas propriâ virtute, & non operaretur propriâ virtute ; hoc autem implicat, non operaretur propriâ virtute, ut supponitur, operaretur autem propriâ virtute, quia operaretur sibi identificatâ virtute. Et certè, si accidens non operaretur propriâ & sibi identificatâ virtute, virtus illa superaddita, vel esset substantia, vel accidens : si substantia, ergò adhuc immediatè substantia substantiam produceret ; si autem illa virtus esset accidens, vel illâ ipsâ propriâ virtute operaretur, vel non propria, si propria, ergò & priùs illud propria virtute operari potest, si autem non propria, dabitur processus in infinitum.

Respond. In hôc solo non operantur virtute propriâ Accidentia substantias , quia non operantur cum virtute, primò & per se intenta ; operantur autem propriâ, hoc est, non superadditâ virtute , sed ex tali proprio & improprio non coalescit recta contradictio , adeoque nec infertur impossibilitas talis causalitatis.

Dicendum Est Secundò. *De facto etiam substantias immediatè produci ab accidentibus.*

Probatur Primò directè contra Modalistas, negantes dari de facto accidens, quòd producere possit immediatè substantiam. Falsa est hæc universalis. Nullum accidens de facto causat immediatè substantiam, ergò debet esse vera hæc alia contradictoria : Aliquod accidens de facto causat immediatè substantiam. Antec. probatur. Actio substantiæ est accidens per Modalistas, & de factò causat substantiam, ergò universalis illa : Nullum accidens de facto causat immediatè substantiam, falsa est, ex quo ulteriùs sic arguitur : Accidens, quod non est ratum, potest esse ratio causandi & causalitas, ut Quo substantiæ , & non obstante ratione accidentis , potest immediatè defacto influere in substantiam , ergò & accidenti rato , ratio accidentis non officiet, quo minùs de facto immediatè, influat in substantiam.

Respond. Disparem esse Rationem , de Actione, quia actio est ratio agendi, & id quô exercet vim suam causandi, substantia.

Contra id quod est ratio agendi, id per quod exercet vim suam causandi substantia, non officit defacto rato accidenti , quo minùs immediatè agat in substantiam. Ergo nec officiet accidenti rato præcisa ratio accidentis , & licèt universaliter à modis, vel quæ sunt non sine modo, non teneat consequentia , tamen valet, quando convenitur in eadem ratione communi, de qua est disceptatio. Et tamen ab oppositis pro principio assumitur ipsa ratio accidentis, tanquam improportionatum quid ad agendum immediatè in substantiam ; & certè sicut ablatâ actione , quæ non est sine modo accidentali, non relinquitur ratio agendi, quam tamen aliunde constat debere dari , ita nisi tribuatur vis agendi substantias nomine substantiarum, reperibilis in accidentibus , non relinquetur modus salvandi, quod sit productivum substantiarum , quod tamen dari constat , vel ex ipsa illarum productione.

Probatur Secundò. Si non habent accidentia vim de facto producendi substantias, nomine & virtute substantiarum , quando ab igne A. generatur ignis B. in ligno aliquantulum remoto C. ubi est C. vel est substantia ignis A, vel substantialis ejus virtus, vel aliquid accidentale : Non primum ; quia aliâs lignum C. non supponeretur esse remotum, vel si est etiam ignis illîc A. ergò est in duplici loco adæquato, in suo, & in loco ligni C. remoto ; Non etiam secundum , quia si esset illic aliquid substantiale, ignis A. esset virtus illius substantialis, hæc illic non est. Quia virtus substantialis ignitiva, est identificata realiter ipsimet igni , sicut & aliæ virtutes suis principiis, potentiæq; animabus ; & quamvis essent distinctæ realiter , non essent transmissibiles , sed unibiles, non nisi principio suô, à quo per emanationem educuntur ; Non etiam tertium, quia haberetur intentum, nempè ab accidentali virtute produci illam substantiam.

Supponit hoc argumentum, quòd nihil operetur ibi, ubi non est, vel in se, vel in aliquo sui ; si autem est non nisi in aliquo sui, illic operatur, nonnisi in aliquo sui, cùm in illo loco quoad se, ita se habeat, ac si in rerum natura non esset, quodsi in aliquo illo sui operatur, cùm illud aliquid illius, non sit nisi accidens, hoc est calor, in illo accidenti, immediatè operabitur ignem B. quod intendit Conclusio.

Probatur Tertiò Experientiis. Prima sit Experientia de generatione posthumi. Quando generatur posthumus, vel influit tunc substantia Patris, vel non influit ; si non influit, ergò

ergò sola substantia matris, est causa illius, estq; filius ille & non ex Patre, & licèt verum sit, quod dicit recentior Suar. Substantiam Matris assistere genito, quia tamen non sola mater concurrit, salvandus erit concursus alius principii substantialis, nempè Patris: si autem influit in posthumum substantia Patris, vel influit in se, vel in aliquo sui: non in se; supponitur enim mortuus, ergò in aliquo sui; si in aliquo sui, vel est substantiale, vel accidentale; non substantiale, quia forma substantialis seminis ob alterationem cedere debet, omne autem aliud substantiale, quod sit præter materiam seminis, fictitium est. Ergò Pater in aliquo sui, quod est accidentale, operari debet.

Quod autem adfert Pontius, in causas circumstantes generationem referri debere, ipsum produci, corporis animati, & quod dicit, ab equo non generari immediatè equum, sed tantùm produci dispositiones, quæ exigunt productionem animæ equi; hoc etiam non satisfacit, quia sine necessitate ponit similem generationem equi, e. g. & hominis, cùm utriusq; animæ productionem referat non in dationem existentiæ ipsi formæ, provenientem à generante, sed in productionem aliunde, nonnisi ad exigentiam dispositionum, sed hôc etiam positô, non posset ostendere Pontius, quodnam sit productivum immediatum substantiarum, non dando accidentibus vim immediatè producendi substantias.

Secunda Experientia est de igne producto in remoto ligno, quæ jam suprà posita.

Tertia Experientia est, In generatione ranæ, & aliorum ex putri, nulla potest ostendi substantia, quæ immediatè influat, quia non est substantiâ alius ranæ vel vermis, ut clarum est, hôc enim ipsô non generantur ex putri, non etiam ipse Deus immediatè influit, ut voluit Arriaga. Tum quia effectuum naturalium causas naturales assignare debemus, nec recurrere ad Deum, si nihil obstet; nihil autem obest accidentibus, tribuere vim producendi substantias, cùm id possibile esse, agnoscat ipse Arriag. Tum quia sequeretur, Deum specialem esse patrem ranarum, quod ipsum probatur. Ideò respectu Filii æterni, æternus Pater Pater est, quia respectu Filii nullum aliud principium substantiale generativum concurrit, & ipsa ejus productio, nativitas est, eô quod nativitas sit generatio viventium, hoc autem totum verificaretur de genitis ex putri. Ut robur hujus argumenti pensetur, inquirendum est; quæ nam sit causa genitorum ex putri, eaque principalis?

Respondent aliqui: Genitorum ex putri, causam principalem esse speciem & naturam ranarum totam.

Contra erit, quia species ranarum, vel est ratio abstracta, ut sic ranarum, & hæc utpotè formalitas Metaphysica, non potest habere rationem causæ Physicæ; vel est non aliud, quàm omnes individuæ ranæ convenientes in prædicato ranæ. Ergò si species, seu omnia individua, sunt causa illius ranæ, etiam illa rana genita, utpotè aliquod individuum, erit causa sui ipsius.

Respondent alii. Causam principalem genitorum ex putri, esse aliquod individuum indeterminatum, possibiliter præexistens. Unde prima rana habebat causam principalem aliam, quæ possibiliter præextitisset, & hæc aliam, si producta fuisset: & quia infinitæ sunt, non deveniretur, quin alia aliam causam principalem habere possit; quamvis autem rei indeterminatæ & non existenti, non debeat tribui effectio rei determinatæ, si in aliquo sui non existat, secùs tamen si existat in aliquo sui, nempè in vicariis accidentibus, nec frustra dabitur ei virtus, quod nunquam existet, quia dantur etiam gratiæ sufficientes ad meritum, quod existere posset, nunquam extiturum est. Nec sequetur, quod nullæ sint dandæ causæ æquivocæ, si etiam ex putri genito habeant suam causam principalem, verè enim adhuc erit causa æquivoca Deus, respectu creaturarum, lux respectu caloris, materia respectu formæ.

Contra erit. Tum quia accipio, omnes ranas possibiles, & de singulis simul tamen, nullâ exceptâ, quæro, an singulæ habeant causam aliam, & aliam ranam præexistentem possibiliter, si non habent, non respondes ad difficultatem, universaliter enim quæritur; Si habent, contrà erit, in tota collectione entium ab alio devenire est ad unum, quod non est ab alio, ut noscitur, dum demonstratur Dei existentia. Ergò & in tota possibilitate ranarum præexistentium ab alio, devenire erit ad unam, quæ non sit ab alia rana possibiliter præexistente. Tum quia accipimus ranam B. genitam, virtus illius productiva sunt accidentia, quæ ipsa vel determinat sibi individuum, vel non determinat: si determinat, Ergò immeritò causa istorum dicitur aliquod indeterminatum individuum; si non determinat, hoc ipsum improbabilissimum est, quomodo determinata causatio, non sit determinati causantis, sicut determinata scriptio, determinat sibi calamum. Tum quia respectu intellectûs Divini non datur individuum vagum, circa objectum habens actionem determinatam; videbit ergò Deus ranam, cui illa virtus debeatur.

Respondent alii. Quod genitorum ex putri; nulla sit causa principalis univoca, sed causam æquivocam esse Deum, Solem, &c. Neq; inde sequitur, esse ranas specialiter filios Dei, vel natas ex Deo, non enim producuntur in similitudinem naturæ; nec dicendum est, respectu illarum Deum æquè se habere, ac respectu hu-

manitatis Christi, quia respectu illius supplevit concursum Patris, respectu autem ranarum nihil supplet, quia illud suppleri dicitur, quod est, vel fuit, vel erit. Hinc non supplet Magister vices alius professoris, qui nec est, nec fuit, nec erit, influxus autem causæ univocæ, erga ranas nec est, nec fuit, nec erit, eò quòd nec ratio, nec experientia, tribuat illis vim generandi sibi simile. Unde, quia videmus generari ignem ab alio igne, si non ab igne, vel virtute ignis generetur ignis de novo, tunc supplet DEUS causalitatem ignis, estq; specialis illius causa: & licèt ad DEUM recurrere, non sit Philosophicum, si alia causa assignari possit, jam autem causa univoca nulla potest assignari genitorum ex putri, hinc ad Solem & ad DEUM, tanquam auctorem naturæ, recurrendum erit, cùm hoc tamen stat, ut debeat virtus agendi tribui immediata, respectu substantiarum accidentibus.

CONFIRMATUR Conclusio, quando videmus duo concurrere, & duobus illis positis poni effectum, non positis non poni, cæteraque sunt paria, benè arguimus, utrumq; illud esse causam, sed positò igne cum suo calore, videmus poni alium ignem, non positò non poni, & cætera sunt paria; præcipuè in hôc, quia videmus solum calorem immediatè passo conjunctum, sine conjunctione immediata ignis, alium ignem producere. Rursùs pone impediri ignem, ne producat in se calorem, vel adhuc poterit naturaliter producere ignem, vel non poterit: si non poterit, præsumptio est, quòd etiam calor illius concurrat, sicut cùm videmus unum equum pondus non trahere solum, trahere cum alio, præsumimus utrumq; trahere: si autem poterit causare alium ignem, contra erit, non potest sine prævio calore passi, quidquam igniri. Ergò nec ignietur sine calore agentis.

Punctum Difficultatis 2.

Solutio Objectionum.

OBJICIT PRIMÒ recentior Suar. paritates aliquas.

PRIMA PARITAS est; sola substantia potest immediatè recipere aliam substantiam, ergò & sola potest immediatè aliam producere.

RESPOND. Negando Antec. concessimus enim competere id quantitati. Disparitas etiam in hôc est, quia materia non recipit ubi non est, nec causat, nisi intimè unita: agens autem agit, etiam ubi præsens, quoad substantiam non est, sed in aliquo nonnisi sui, quod aliquid illius, non est aliud, nisi accidentia.

SECUNDA PARITAS. Unum accidens potest immediatè producere aliud, ergò & substantia aliam substantiam.

RESPOND. eadem quâ suprà disparitate nempe quia nullibi agit, accidens nisi ubi est, non debuit ergò habere vicariam virtutem; jam autem substantia agit, ubi non est, debuit ergò illi provideri vicarium accidens.

TERTIA DISPARITAS posset esse, Virtus productiva entis spiritualis, debet esse spiritualis, ergò & productiva immediatè substantiæ, debet esse substantia.

RESPOND. vi ejusdem medii termini probari posse, quòd substantia non possit producere accidens, quia si productivum entis spiritualis debet esse spirituale, etiam productivum accidentis, deberet esse accidens. Quodsi dicas, non esse licitum argumentari ab exigentia unius effectûs, respectivè ad suam causam, ad exigentiam alius effectûs, idem nos in præsenti dicemus. Quoad disparitatem attinet, vel antecedens procedit de substantia spirituali, & sic clarum est, debere spirituale illius esse principium, nam substantia spiritualis, non potest aliter produci, nisi virtute creativâ, virtus autem creativa connaturaliter non potest tribui, nisi DEO, qui spiritualis est; Si verò nomine entis spiritualis veniant operationes spirituales immanentes, illæ etiam debent esse à principio spirituali, quia à principio ab intrinseco operante. Materiale autem non est ab intrinseco operativum spiritualium, extraheretur enim extra suam latitudinem tunc materiale principium, sicut extraheretur, oculus si produceret auditionem. Si verò nomine entis spiritualis veniant alia accidentia, illa etiam non possunt produci ab ente materiali, quia si res materialis produceret rem spiritualem, singulæ illius partes producerent totam rem spiritualem, cùm illa carens partibus, per partes produci non possit, consequenter darentur plures causæ adæquatæ unius rei, in eodem genere, quod naturaliter fieri non potest.

Sed in adferenda hac disparitate commodiùs recurretur ad rationem Conclusionis, quia nec per rationem, nec per experientiam, constat, dari aliquam virtutem materialem, quæ suppleat connaturaliter defectum productivi spiritualis, & ratione autem & experientiâ constat, debuisse provideri à natura vim suppletivam substantiarum.

Procedit item argumentatio à faciliori ad difficilius viâ affirmationis, nam difficilius est, ut res materialis producat rem spiritualem, à quâ illa & gradu spiritualitatis, & genere entis distat, quàm ut producat substantiam accidens materiale, quod à substantia, nonnisi genere entis discernitur.

ADDO, materiale illud productivum rei spiritualis, vel esset substantia, vel accidens: Non substantia, quia substantia, unius substantiæ, non est vicaria: hinc jam propriâ virtute, deberet rem spiritualem producere, & tamen hoc non posset,

posset, utpotè rem perfectiorem gradu; Non etiam illud materiale productivum posset esse accidens, quia deberet in virtute substantiæ spiritualis producere, virtutes autem suis principalibus, saltem in gradu, deberet proportionari.

Objicit Secundò idem. Quando accidentia producerent substantiam, vel producerent illam se solis, aut simul, cum immediato concursu substantiæ non se solis, quia accidens, cùm sit longè ignobilius substantiâ, non continet in se virtute substantiam; quodsi accidentia producunt substantiam, cum immediato alius substantiæ concursu, superfluus erit concursus accidentium, potiusque concursui substantiæ, tribuetur illa productio.

Respondetur. Hæc propositio: causa virtute continet effectum, nihil in re plus sonat, quàm quod possit producere effectum: hinc quando assumet Svar. pro probatione; Accidens non continet virtute substantiam, nihil probat, sensus enim rationis est, quòd non possint accidentia causare substantiam, quod ipsum probandum est, sufficietque ad maximum, quòd causa principalis virtute contineat effectum, licèt illum non contineat instrumentalis.

Directè autem ad medium terminum dici potest, quod accidentia interdum simul producant cum substantia, interdum se sola substantiam, ut fit in generatione posthumi. Casu autem, quò utrunque hoc principium concurrat, non erit concursus superfluus accidentis, quia concursus causæ instrumentalis, agente principali, non est superfluus. Nec tribuetur soli substantiæ productio, cum etiam accidentia in illorum absentia producant substantiam, quod ostendit inesse illis vim causandi. Illustrari hoc posset ex communiori Philosophia, ductâ instantiâ, species impressæ provisæ sunt à natura, quia interdum objectum est improportionatum, & interdum absens, sic etiam provisa sunt etiam substantiis accidentia, tanquam instrumenta, ut quoniam interdum est substantia absens, & unire se non potest passo, mediis accidentibus agat. Porrò hæ species impressæ interdum concurrunt in præsentia & existentia objecti, ut dum videndo Petrum, intelligo Petrum, neq; tamen ex hoc supervacaneè natura providit de speciebus intellectui; sic cùm in præsentia substantiæ agunt, tanquam instrumenta, accidentia non supervacaneè à natura censenda sunt esse provisa.

Instabis: emanatio caloris non fit per aliquid intermedium, ergò nec productio alius substantiæ.

Respond. disparitatem esse, quia hæc emanatio non potest esse, nisi conjunctim in præsentia ipsius substantiæ; generatio autem alius substantiæ, hinc ad emanationem non debuerunt à natura provideri instrumenta.

Objicit Tertiò Arriag. Magis est proportionata substantia ignis cum altera substantia ignis, quàm calor igni. Ergò potiori jure producit alium ignem, quàm calor.

Respond. Si ly: potiori jure, supponat, pro principaliter, Concedo totum: proportio etiam illa fundat nonnisi rationem causæ principalis, non autem excludet rationem causæ instrumentalis.

Instari Posset Primò. Actio immediata denegatur substantiis in substantias, vel propter ejus perfectionem, vel propter imperfectionem: si propter imperfectionem, cum accidens sit imperfectius substantiâ, non poterit ei perfectior causalitas convenire; si etiam propter imperfectionem, tunc immediata actio DEO tribui non deberet.

Respond. Negando Minorem. Non enim propterea negatur concursus immediatus substantiis, in substantiarum productione, sed ob rationes alias prætactas. De objecto autem ipso discurrendo; an concursus effectivus immediatus, sit perfectior, an imperfectior, de hoc dici possit: Quod si sit immediatus concursus ex defectu, non erit tunc immediatus concursus perfectio; Et sic non erit perfectio in Deo, per seipsum nonnisi facere miracula, si hanc vim, cæteroqui communicabilem creaturis, dispensare non posset. Et in moralibus non posse habere famulos ignobile censetur; Quod si sit immediatus concursus ob excellentiam principalis, determinantis sibi nonnisi modum immediatè concurrendi, ut Deus qui nonnisi immediatè cum creaturis ad agendum concurrit, talis immediatio concursus, perfectionem adferet. Hinc ulteriùs dici potest quòd negatio immediati concursus substantiarum ad alias producendas substantias, sit quædam perfectio, quia proficiscitur, ex vi, subordinandi sibi alia.

Instat Secundò Arriaga. Causa debet continere formaliter vel eminenter effectum. Accidens nullo modo ex his præcontinet substantiam; non formaliter; quia non est formaliter substantia; non eminenter, quia non est perfectior.

Respond. Majorem esse veram de sola causa principali, non autem de Instrumentali.

Instat Tertiò Oviedo: Operari accidens in virtute substantiæ, est operari cum substantia immediatè operante, vel est operari tantùm per suam entitatem: Non primum, quia jam substantia esset immediatè operativa; Non secundum, quia accidens, est imperfectius substantia.

Respond. Operari accidens in virtute substantiæ, est esse accidens à natura provisum, ut loco substantiæ etiam absentis, operari possit, nec imperfectio entitativa officit ad hoc. Quando autem idem urget, quod in generatione animalium ex putri non sit ulla substantia, in virtute cujus illa animalia producantur, conse-

quenter quòd nec illa accidentia concurrere in virtute alîus ſubſtantiæ poſſint, id etiam non convincit. Quia licèt illa accidentia non concurrant in virtute à ſe diſtincta, quam mendicent accidentia à ſubſtantiis aliquibus, univocè ſe habentibus, ad nata ex putri, ſed concurrunt in virtute ſubſtantiæ, hoc eſt, prout à natura viſæ, ſeu potius Deo auctore naturæ, in bonum producendarum illarum ſubſtantiarum.

Punctum Difficultatis 3.

Continuatur Solutio.

Objici Potest Quartò. Admittimus in productione ignis duas cauſas; principalem, hoc eſt ſubſtantiam ignis generantis, & inſtrumentalem, hoc eſt accidentia, quo poſito ſic inſtituitur argumentum. Agentibus accidentibus, vel agit ſubſtantia tanquam cauſa principalis, vel non agit: Si non agit, Ergò totalis cauſa generationis alîus ignis, erit ſolum accidens, Ergò ulterius cauſa illa principalis, non eſt cauſa, cum nulla illi tribuatur actio: ſi autem agit, ergo in abſentia cauſæ principalis, cùm deſit ejus influxus, æquè ad Deum recurri debet, quod ut evitaretur, vis accidentibus à nobis attributa eſt, producendi ſubſtantias. Rurſus ſi cauſa principalis etiam pro ſua parte agit, agit in illo genere cauſandi principaliter, vel immediatè, vel mediatè: ſi immediatè, ergo immerito negamus ſubſtantias immediatè agere; ſi mediate, deberet agere mediantibus accidentibus, agere autem mediantibus accidentibus in genere cauſandi principaliter non poteſt, quia aliàs illis non tantùm ratio agendi inſtrumentalis, ſed etiam principalis tribueretur, quod abſurdum eſt.

Respondetur Primò, invertendo hoc argumentum de quocunque agente principali, comparatè ad ſuum inſtrumentum, ſic v. g. quando Deus media gratia tanquã inſtrumento juſtificat hominem, vel agit in illa juſtificatione præter id, quod eſt uti illa gratia tanquam inſtrumento, vel non agit: ſi non agit, Ergò non eſt cauſa principalis noſtræ juſtificationis: contra Trident.; ſi autem agit, vel hoc facit immediatè, vel mediatè: ſi immediatè, ergò immeritò dicimus mediante nonniſi gratia juſtificari nos, ſi autem agit tunc Deus mediatè, Ergò mediante gratia, exinde autem ſequitur gratiam non fore inſtrumentum juſtificationis, ſed cauſam principalem. Idem proponi poteſt de fabro, ſerrâ, tanquam inſtrumento utente.

Respondetur, deinde Cauſam principalem agere tunc modo ſibi proportionato agendi, cauſæq; principali debito, qui eſt, uti inſtrumento ut agat, & hic eſt ipſius influxus, ſicut actio fabri in raſuras, eſt uſus ſerræ à fabro, licèt cum diſparitate, quia ſerra eſt inſtrumentum conjunctum, adeoq; non movet niſi motum: jam autem accidentia ſunt inſtrumentum ſeparatum, quod movere poteſt non motum immediatè à principali. Cujus ulterior ratio eſt, quia ſerra eſt inſtrumentum ab extrinſeco, calor autem eſt inſtrumentum ab intrinſeco & ex natura ſua. In hôc fallitur imaginatio argumenti, quia putat debere eſſe condiſtinctam ſemper actionem principalis & inſtrumenti, quod non requiritur, nam ſi poteſt eſſe eadem actio Creaturæ & Dei, cur non & eadem inſtrumenti cum principali, ſi ſit inſtrumentum non conjunctum. Quare autem in inſtrumento conjuncto, requiratur alia actio principalis, ratio eſt. Quia de ratione conjuncti inſtrumenti eſt, ut nonniſi motum moveat, jam autem non motum moveret, ſi nulla interveniret actio principalis, quia autem accidentia, ſunt inſtrumentum ſeparatum, poſſunt non mota movere, adeoq; non requirere cauſalitatem principalis, condiſtinctam à cauſalitate inſtrumentalis, præcipuè autem, quia actio inſtrumenti ſeparati, imputatur nonniſi principali, imputatione non ſolùm morali, ſed fundatâ, in providentia facta ſubſtantiis, à natura, conferente illis inſtrumenta in bonũ productionis, aliarum ſubſtantiarũ. Hinc in generatione ex putri, nullus ſuppletur defectus cauſæ principalis, quia illic nulla intervenit cauſa principalis univoca, & poſito, quod ſit aliqua, ex eo ſuppleri diceretur, quia ſuppleretur ille uſus inſtrumenti, qui debetur cauſæ principali, hic ſuppleri non indiget, quia cùm illa accidentia ſint inſtrumentum ſeparatum, poterunt agere non mota immediatè à ſubſtantia, idq; ideò, quia ſunt inſtrumenta non conjuncta, quibus eſt à natura tributa vis, ut etiam in abſentia ſubſtantiæ, in ſimilitudinem ſubſtantiæ operentur: Non ergo in abſentia ſubſtantiæ à Deo ſuppletur ullus defectus. Et etiamſi cauſa principalis mediantibus accidentibus exerceat ſuam cauſalitatem, non ſequetur ſola accidentia eſſe cauſam, quia duarum cauſarum, ut dixi, poteſt eſſe cauſalitas eadem, quod magis procedit de cauſa principali, comparata ad inſtrumentalem, cùm agere per inſtrumentum immediatè, ſit agere in aliquo ſui, nec unquam derivabitur in cauſam inſtrumentalem ratio cauſæ principalis, quia non providetur cauſa principalis in bonum inſtrumenti, ut agat ubi non eſt inſtrumentum, ſed è converſo.

Instat Primò Maſtrius. Perfectior eſt influxus cauſæ principalis, quàm inſtrumentalis, ſicut cauſa principalis, eſt perfectior inſtrumentali. Ergo idem ſimpliciter influxus, erit perfectior & imperfectior.

Respondetur, totam majoritatem, perfectionis influxus cauſæ principalis, in hôc ſtare, quia hoc ipſum, quod poſſit in ſubſtantiam influere, accidens habet ſibi communicatum à ſubſtantia, cujus nomine agit; ſed hoc poteſt ſtare cum hoc, ut eadem ſit actio cauſæ principalis & inſtrumentariæ ſeparatim agente, & ſicut perfectior eſt influxus Dei in operationem creaturæ,

turæ, quàm ipsius creaturæ, hôc tamen non obstante, eâdem actione agunt Deus & creatura, ita & in præsenti.

Instat Secundò. Potest agere calor destructô igne, Ergò ille influxus non erit causæ principalis, sed nonnisi instrumentalis.

Respondetur, illum influxum fore causæ principalis, non moventis quidem se motu suæ entitatis, moventis tamen se in aliquo sui, hoc est instrumento.

Instat Tertiò. Unicuique quod se habet, ut Quod agens, respondet, ut Quo agens. Ergò si ignis solùm agit per calorem, ut per virtutem propriam, & hæc virtus est solùm instrumentalis, hinc principalis causa in tantùm aget, in quantùm est causa causæ, quatenus scilicet producit accidens, quod postea producit substantiam.

Respondetur. Concurrens Deus cum creatura, est agens, ut Quod, nunquidnè actio illius est distincta ab actione creaturæ realiter? agit ergò & hic causa principalis, non actione condistinctâ realiter, ab actione causæ instrumentalis, sed illâ ipsâ à se pendente, agitque ut causæ causa, non quomodocunque, sicut pater est causa filii, qui postea evadit pater, sed ut causa causæ, quæ cùm sit ignobilior effectu, ordinatur à natura, ut suppleat absentiam causæ principalis, ejusque nomine agat.

Instat Quartò. Illud est principium agendi actualiter, in quo passum formaliter assimilatur agenti, si est productio univoca, sed passum assimilatur in forma substantiali, non accidentali. Ergò.

Respondetur, illud est principium agendi actualiter, per modum causæ principalis, in quo passum assimilatur, licèt principio agendi instrumentaliter non debeat assimilari passum, sed suo principali. Accidens insuper, est causa æquivoca substantiæ.

Instat Quintò. Exinde sequi, quod non daretur aliquod accidens naturale, quod dicatur instrumentum conjunctum in causalitate, sed quodlibet esset instrumentum separatum.

Respondetur. Datis separatis virtutibus instrumentalibus, dantur adhuc virtutes conjunctæ, qualis virtus est species objecti transmissa per medium, quæ nonnisi conjuncta agit, lux item nonnisi conjuncta illuminat.

Quando autem videtur contentari Mastrius, si ponatur accidentis in substantiam concursus partialis, id ei concedi posset, modo non exigat concursum distinctum ab actione causæ instrumentalis, sicut non est distinctus concursus DEI & creaturæ, licèt hæc non in omnibus sint paria.

Objicit Quintò Pontius. Implicat quod ab imperfectiori possit immediatè produci perfectius, tanquam à causa totali.

Respond. Negando causam instrumentalem esse causam totalem, hôc ipso enim, quia instrumentalis causa est, supponit aliam, hoc est causam principalem. Jam autem accidentia, sunt causa instrumentalis.

Universaliter nonnisi eorum effectuum, causa debet esse æquè perfecta, quando effectus assimilatur causæ, & ratio est, quia si causa, quæ sibi assimilat effectum, non esset æquè perfecta, & assimilaret sibi effectum, & non assimilaret: assimilaret ut supponitur, non assimilaret autem, quia hæc similitudo fundatur in unitate convenientiæ substantiarum. Quodsi causa non esset æquè perfecta, quomodo haberet unitatem convenientiæ substantialis cum effectu?

Sed quid si effectus dissimiletur causæ, arguendumne quod causa sit æquè perfecta, vel perfectior effectu. Hæc dissimilatio potest esse, vel per excessum, vel per defectum: nam æqualitas dissimilitudinem in eo genere, in quo est æqualitas, non fundat: dissimilatio effectûs per excessum est, cùm accidens producit substantiam: dissimilatio effectûs per defectum est cum v. g. Deus producit hominem, ignis calorem: quando est dissimilatio effectûs per defectum, præsupponitur semper perfectio major in causa, hocq; probat inductio, v. g. in Deo producente hominem, igne calorem, sole lucem &c. & ratio est, quia si non esset causa perfectior præ defectu dissimilato per defectum, & esset dissimilatus effectus per defectum, ut supponitur, & non esset dissimilatus per defectum, quia defectus est, per ordinem ad excessum. Ergò si excessus non est in causa, quomodo illi per defectum dissimilatur effectus, si autem sit dissimilatio per excessum, tunc causa debet esse ignobilior, quod ipsum etiam ostendit inductio: nam ignobilior est entitas naturalis intellectus, præ supernaturali dignitate in visione inclusa, ignobilior species est materialis, præ specie impressa spirituali, quam etiam suo modo causat, & sic de reliquis: & ratio est, quia excessus effectus præ causa, salvari non posset, sine defectibilitate causæ, nihil enim esset quod excederetur.

Instabis Primò. Ex eodem, quia accidentia illa censerentur, ideò agere in virtute substantiæ, quia sunt virtus substantiæ, hoc autem non salvat, ut dicantur agere in virtute substantiæ: Tum quia est impropria locutio agere in virtute substantiæ, quod est virtus substantiæ: Tum quia, ex hoc, quod accidens sit virtus substantiæ, non sequitur, quod sit æquè perfecta, aut perfectior præ substantia producenda.

Respond. Negando minorem: parum etiam refert de proprietate locutionis, modò de re constet, quanquam est propria locutio agere in virtute intransitiva substantiæ, & esse virtutem substantiæ: sicut idem est in virtute artis hoc agitur, & virtus hoc est artis, non de-

bet etiam esse instrumentalis causa, æquè perfecta ac effectus producendus.

Instabis Secundò. Accidens ex natura sua habet esse virtutem substantiæ. Ergò ex natura & virtute sua habebit producere substantiam.

Respond. In hoc sensu accidens ex natura sua & virtute habet, ut producat substantiam, hoc est, non per superadditam aliquam virtutem, sed non in hôc sensu, quod tanquam aliquid primò, & per se intendibile habeat collocatam illam virtutem. Sic malleus ex natura sua habet, quod non sit principalis causa, non tamen agit propriâ virtute.

Instat Tertiò. Ex eo, quia calor est virtus substantiæ, vel habet aliquam perfectionem, quam non haberet, si non esset virtus substantiæ, vel non habet: Si non habet, ergò per hoc quòd sit virtus substantiæ, non potest producere magis quàm si non esset; si habet, ergò ultra entitatem caloris, recipit aliquid aliud.

Respond. Habere calorem aliquam perfectionem, sed sibi identificatam realiter, poterat enim dari calor, qui nihil agere possit in absentia ignis, & ex altera parte, quia hoc calor non facit tanquam causa principalis, dicimus hoc illum facere, non propriâ virtute.

Objicit Sextò idem. Ex nostra sententia sequitur, quòd substantia non sit causa principalis alius substantiæ, non enim potest dici causa principalis à qua effectus immediatè non emanat nec sufficit quòd immediatè influat in accidentia, quæ postea influunt in substantiam, aliàs avus esset causa principalis nepotis, quia immediatè producit patrem ejus, qui postea generat.

Respond. Sufficere, ut immediatè in aliquo sui, causa influat in effectum, aliquid autem causæ principalis, sunt instrumenta nec verò propterea immediatè per nos causa influit, quia producit accidentia, sæpè enim illa non producit, ut v. g. si ignis ex attritu lignorum generetur, calorem illum non producit ignis, sed ideò immediatè influit, quia instrumenta sunt aliquid ipsius causæ principalis, hoc est, sunt à natura institutæ, ad vices supplendas illius.

Nec inde sequetur, avum esse causam principalem nepotis, quia Pater, qui generat nepotem avi, non est instrumentum à natura provisum avo, sed est primò, & per se intentus, respectu effectûs primò, & per se intenti, & sicut calor producendo alium calorem, non est causa instrumentalis ignis, ita nec pater est causa instrumentalis sui filii.

Neque ulteriùs inde sequetur, causam principalem, esse causam per accidens, hoc est, non primò & per se intentam, aut non operari per virtutem sibi à natura appropriatam, sed in hoc sensu est causa per accidens, quòd scilicet nonnisi mediante accidente, tanquam instrumento sibi proprio, efficiat substantiam sibi similem. Deinde rasuram ferri immediatè non facit faber, sed serra, & tamen indubiè, faber, est causa principalis. Ergò idem in præsenti salvari poterit, operante principali, immediatè, per suam virtutem, quæ immediatio, est debita operanti principali, per sua instrumenta.

Instabis Primò. Si Deus produceret solum calorem, & non concurreret ad calefactionem, esset causa nonnisi per accidens illius calefactionis. Ergò & agens principale, nonnisi per accidens erit causa, si immediatè nihil agit.

Respondeo: Disparitatem esse, quia ille calor à Deo productus, non esset instrumentum à natura Deo provisum, sicut calor, est instrumentum provisum à natura igni, idque ob defectibilitatem ipsius ignis, qui non potest semper esse vicinus passo, in quo perficitur effectio substantiæ ignis, immò nec se, primo insinuare, nisi mediô calore, consequenter ille calor, non censebitur agere virtute & nomine Dei; calor autem à Natura est provisus tanquam instrumentum, agitque nomine illius.

Instat Secundo Idem. Ex nullo capite accidentia illa, si causant immediatè substantiam, excludi possunt à ratione causæ principalis, non enim ex eo, quia accipiunt entitatem à substantia, & insuper immediatè agunt, non accipientes aliquam virtutem à substantia ad agendum.

Respond. Argumentum probare, quod gratia non sit instrumentum Dei ad nos justificandos, cùm immediatè agat, & non accipit ullam virtutem à Deo ad justificandum, à se distinctam. Quare autem accidentia non sunt causa principalis, ex definitione petendum est, quia scilicet non primo per se intenduntur; & licèt non accipiant à substantia virtutem condistinctam à se, ad agendum substantiam, accipiunt tamen virtutem indistinctam, & sibi identificatam, eò quod sint entitativè virtus substantiæ; & si accipere à substantia aliquid condistinctum, ad operandum substantiam, faceret non esse accidentia virtutem principalem, multo magis si sint accidentia, entitativè virtus substantiæ, non erunt etiam causa principalis.

Instab. Tertiò. Calor ut quatuor non potest producere calorem ut quinque. Ergò neque producere potest substantiam.

Respond. Disparitatem esse, quia calor ut 4. respectu alius caloris, non est causa instrumentalis, hinc excedentem se effectum non potest operari, jam autem respectu substantiæ, accidens, est nonnisi causa instrumentalis, consequenter nomine substantiæ operando, plus poterit. Sed hinc

Objicitur Septimo. Causa principalis debet esse ad minimum, ita perfecta, ac effectus producendus. Ergo & causa instrumentalis, & si prior illa non potest producere effectum se nobiliorem, nec posterior poterit.

Repond.

RESPOND. Disparitatem esse, quia causa principalis vel assimilat sibi effectum vel dissimilat, per defectum, in ipso effectu reperibilem, quod priùs, æqualitatem, posteriùs, excessum perfectionis in causa deposcit; jam autem causa instrumentalis non est nata per se, vel effectum sibi æqualem producere, vel perfectiorem, in quantum agit tanquam instrumentum.

INSTABIS PRIMÒ. Saltem accidentia respectu genitorum ex putri, si cæteroqui respectu illorum sunt causa immediata, etiam erunt causa principalis respectu eorum.

RESPONSUM suprà, quod non. Hoc tantùm addo, DEUM cognoscere naturam ranæ, & omnia illarum individua possibilia, agnoscit etiam, naturam ranæ non deposcere, ut sese natura illius multiplicet, multiplicatione perfectis animalibus debitâ, ne tamen hæc natura pereat, dat illi virtutes accidentales, ad beneficium multiplicationis. Unde per ordinem ad nostros conceptus principalis causa productionis ranarum est natura illarum, cognita à DEO potens multiplicari mediis illis virtutibus accidentalibus, in re autem non datur causa illarum principalis univoca, sed, ut dixi suprà, principalis æquivoca.

INSTABIS SECUNDÒ. Saltem ex dictis sequitur, in ratione agendi, esse quid nobilius accidentia illa, præ substantia agente principaliter; nam agens principale, non potest suprà vires suas agere, nec producere perfectiorem se effectum, potest accidens.

RESPONDETUR. Negando Sequel. Nam etiam rigorosè loquendo, accidens tunc non agit supra vires suas, cùm vires illius sint in bonum principalis, producere perfectiorem effectum se simpliciter & entitativè accepto, sed non se nato perfectiori, assimilare effectum. Sed quidquid sit de hoc, aliter eidem argumento satisfit: nam hic titulus; quia natura in agendo subordinavit accidentia principali, cùm nonnisi ad illius exigentiam, & illius exigentiæ perfectionem tribuatur hæc illis vis, ideò semper retinent titulum nobiliorem causæ principalis, cùm hanc ipsam vim, debeant principali, instrumenta.

ADDO autem, accidentia non ipsius agentis, sed passi esse productiva substantiæ. Ratio: quia sæpè agens, non est, nec accidentia agentis, & tamen fit generatio; quamvis autem non sint in ipso agente, dicuntur virtus agentis, quia sunt instrumentum non conjunctum illius, per hoc tamen non nego, quòd accidentia agentis, cùm agens agit immediatè, producant accidentia in passo, & accidentia habent munus & disponere materiam & esse virtus agentis, nec inde sequetur, quòd agant virtute passi, virtute enim ejus agunt, cui sunt tanquam virtus à natura provisa, provisa autem sunt, agenti.

DIFFICULTAS III.

De causa efficiente accidentium,

ASSERO PRIMÒ. *Substantias immediatè emanare ex se aliqua accidentia.*

RATIO. Quia aqua calefacta reducit se ad pristinum accidentale debitum sibi frigus, cujus frigiditatis, nullum aliud præter substantiam aquæ, potest assignari principium.

DICES PRIMÒ, Posse hoc referri in ipsum agens productivum aquæ, quia qui dat esse, dat consequentia ad esse.

RESPONDETUR, ea, quæ consequuntur, idque immediatè primum productionem rei, posse ipsi producenti tribui, non tamen ea, quæ benè post contingunt, quia illa eveniunt, quamvis jam non sit in rerum natura illud productivum, sed ad illud proloquium salvandum, sufficit, quòd illa consequentia esse, imputentur ipsi producenti, utpotè fundata in ipso esse, quod tribuitur producenti; jam autem causa causæ, est causa causati.

DICES SECUNDÒ. Quamvis aquæ sit passio, frigus, tamen illius emanatio, potest non tribui aquæ; quod ipsum probatur, quia ad gratiam sanctificantem habent se reliquæ virtutes & habitus, sicut passiones, & tamen immediatè à DEO producuntur.

RESPOND. Cùm sine gratia maneant habitus fidei & spei, supponendum est prævisam esse talẽ gratiam, quæ non sit horum habituum emanativa de se, quia aliàs nonnisi miraculosè conservari deberent illi habitus in peccatore, utpotè consistentes, sine sui causa, nempè gratia emanante. Unde DEUS defectum causæ in illorum conservatione supplere deberet, consequenter miraculum tunc fieret; ne itaq; multiplicarentur miracula, debuit dari hæc species gratiæ, quæ nec emanaret, nec conservaret illos habitus, arbitrariumq; diceret aliquis, tribuere gratiæ vim emanandi, non tamen conservandi illos habitus, sicut ignis calorem producit, non conservat, nam datur quidem exemplum in natura, ut effectivè producta ab aliis, ab alio conserventur, sicut calor in extraneo subjecto productus, ab igne, sed non datur exemplum, ut emanativè producta, ab alio principio conserventur, aliàs deprimeretur etiam miraculum Eucharisticum, dicendo illa accidentia, non habuisse dependentiam in conservari à pane. Cæteros autem habitus, intimiùs connexos gratiæ, & qui nunquam sine illa reperiuntur, nego emanativè, non produci à gratia. Alia etiam hæc disparitas assignari posset, quòd nullum sit absurdum in effectione supernaturalium recurrere ad Deum, est autem absurdum in effectione naturalium, recurrere ad eundem, si causa alia ostendi possit. De Antecedenti vide de Fide D. 5. Q. 1. D. 3. P. 3.

ASSERO SECUNDÒ. *Quando in extraneo subjecto producuntur accidentia, respectu illorum causa*

causa principalis, sunt accidentia similia. Est assertum contra recentiorem Suar.

Ratio. Non est major ratio, cur substantia, respectu substantiæ, possit esse causa principalis, & non accidentia respectu accidentium sibi similium; suppositoque, quòd definitivè causa instrumentalis, sit causa subordinata alteri, non poterit ostendi, cur accidentia in productione aliorum accidentium subordinentur substantiis: & sicut quòd accidens, sit entis ens, supponit accidens prius in se esse ens: ita quod subordinatur in operando alteri, supponit illud posse operari simpliciter, non posset autem simpliciter operari, si respectu accidentium Accidens non foret causa simpliciter, seu principalis; & sicut servus habet aliqua opera, quorum Dominus est, ita & causa instrumentalis habebit opera, respectu quorum principalis munus, gerere poterit.

Dices Primò. cum recentiori Suar. Instrumentum est, quod alteri subordinatur in operando, & agit ut Quo, accidens autem subordinatur substantiæ in operando, quia subordinatur, etiam in essendo.

Respond. Majorem esse subordinationem Creaturæ ad DEUM, quàm accidentis ad substantiam, cùm hoc tamen stat, ut respectu effectuum suorum naturalium, sint causæ principales, substantiæ; ita & in præsenti, subordinatio, non tollet, quo minùs accidentia sint causa principalis respectu accidentium. Sola ergò subordinatio, quæ facit non per se aliquid intendi, & in aliquibus subordinatio non assimilandi sibi effectum, arguit, non esse aliquid principale agens.

Dices Secundò, cum eodem, Accidentia agunt ut Quô, causa autem principalis debet agere ut Quod, quòd autem agant ut Quo, inde probat, quia agere ut Quod, est agere suppositorum, per se subsistentium, quod accidentibus non convenit.

Respondetur. Agere ut Quod substantialiter, & per modum subjecti denominationis, est agere substantiarum, unde etiam dicitur in proprietate aqua extinguere ignem, non ejus humiditas & frigus; sed agere ut Quod tanquam principii, à quo procedit actio, nego, quòd sit, nonnisi substantiarum.

Dices Tertiò cum eodem. Quamvis bonum accidentis, sit, producere aliud accidens, est tamen bonum, quod ultimo refunditur in bonum substantiæ.

Respondetur. Productionem accidentis refundi in bonum substantiæ, tanquam in subjectum denominationis, sed non tanquam in principium per se intentum.

Assero Tertiò. *Si ignis spoliaretur omni calore divinitus, non posset connaturaliter producere in subjecto extraneo calorem.*

Ratio. Tum quia ageret in distans, quomodo enim uniretur extraneo subjecto, neque enim transmissione actionis, quæ est modus, vel non sine modo, uniri potest, ob illius essentialem connexionem cum modificato, respuente mutare subjectum. Et certè sine virtute agendi sibi à natura provisa, nihil agere potest, calor autem, ut suprà vidimus, est virtus agendi igni provisa. Tum quia prius est esse aliquid in se, postea ad aliud, non esset autem priùs in se, si non perficiendo se per calorem sibi debitum, progrederetur ignis ad calorem in alio producendum. Tum quia frustra jam igni emanandus esset ex se calor, si sine emanato, est proximum principium agendi; sicut frustra sunt distinctæ potentiæ ab anima, si sola est sufficiens principium suarum intellectionum.

DISPUTATIO VI.

DE EFFICIENTE INCREATO.

Præmitto I. *Dari efficiens increatum.* Demonstrat id Aristot. 12. Metaph. tex. 30. & secundo Metaphys. tex. 5. item 8. Physic. 1. tex. 34. quam demonstrationem, fusè proponit S. Thom. I. Contra gentes C. 13. & prima parte Q. 2. a. 2. Videantur dicta, in prima parte, ubi de Existentia DEI.

Præmitto II. *Efficiens increatum, operationum suarum ad intra, habere principia Intellectum, & Voluntatem; Operationum autem ad extra principium habet, quod appellatur Omnipotentia,* quam DEO esse concedendam, Ratio probat. Tum quia est perfectio simpliciter simplex, quam meliùs est habere DEUM, quàm non habere: Tum quia enti, à quo reliqua dependent possibilia, danda est virtus productiva possibilium, hæc autem virtus in DEO, Omnipotentia est: Tum quia, si non daretur ens productivum ex nihilo, nullum posset esse universum, ut suppono ex demonstratione de DEI existentia, & ex principio recepto: Ex nihilo, vel à nihilo nihil fit, Ergò debuit dari Principium, Entium productivum, ex nihilo: hoc autem non potest esse aliquid aliud, nisi Omnipotentia.

Præmitto III. *Hanc Omnipotentiam esse formaliter condistinctam ab ipsa voluntate, quâ aliquid vult fieri ad extra,* quidquid sentiant in oppositum Scotus, & cum eo Vasq. & Molina.

Ratio. Tum quia voluntas habet aliud objectum, hoc est bonum; Omnipotentia autem habet pro objecto, factibile: potentiæ autem

autem secundùm objecta distinguuntur. Tum quia circa res possibiles, sequeretur non dari omnipotentiam Divinam, quæ nunquàm exituræ sunt, quia infinitas ex illis, non vult Deus fieri ad extra, & si velle fieri ad extra, est esse omnipotentem, posse tantùm velle fieri aliquid ad extra, erit posse esse omnipotentem. Tum quia hîc loquimur non de identitate reali, sed in ordine ad nostrum intellectum; jam autem per rationem prius est velle, postea facere. Tum quia, si idem esset voluntas & omnipotentia, ad quod se extenderet voluntas, ad ea se extendere deberet etiam omnipotentia: sicut quia idem formaliter est homo, & animal rationale, ad quæ se extendere potest homo, ad ea se extendere potest etiam animal rationale; sed non ad quidquid se extendit voluntas, ad idem se extendere potest omnipotentia: nam voluntas extendit se etiam ad increata, ad quæ non se extendit omnipotentia.

Neque valet, si dicas, quod ad quidquid se extendit voluntas ad extra, ad illa se extendat etiam omnipotentia, non inquam valet, quia supra adlata probant, etiam voluntatem extendentem se ad extra, non idem esse formaliter cum omnipotentia: sicut etiam in creatis, non est idem applicatio executivæ, & ipsa executrix. Deinde eadem est formaliter voluntas in ratione voluntatis extendens se ad ea, quæ sunt intra, & ad ea, quæ sunt ad extra, licèt terminativè, differant: Sed omnipotentia est idem formaliter cum voluntate ad extra: Ergò idem etiam erit cum voluntate extendente se, ad ea, quæ sunt intra, propter principium illud: Quæ sunt eadem uni tertio &c. Deniq; hæc responsio solùm probat quòd concomitanter se ita habeant, non verò quòd sint idem formaliter; & sicut ex eo, quia nihil est volitum nisi cognitum, non rectè infertur: ista esse idem formaliter, sic nec in præsenti, quia quæcunq; DEUS vult, illa facit, licebit inferre, quòd ipsius velle, & omnipotentia, sint idem formaliter.

Dices I. In oppositum esse testimonia Patrum, quæ adfert recentior Suar.

Respondetur. Illa testimonia non plus velle, quàm ostendere energiam voluntatis, quâ scilicet, quidquid vult, possit etiam in actum ponere; non sicut nos, qui multa volumus, quæ non possumus facere.

Dices II. Perfectio voluntatis est posse quod vult. Ergò hoc posse tanquam perfectio, concedenda est voluntati Divinæ.

Respondetur. Perfectionem voluntatis esse, posse quod vult, hoc est, non deficere in potentia executiva volitionum, sed non esse perfectionem voluntatis, identificare sibi ipsum posse, identificatione formali.

Dices III. Impossibili potentia executiva condistincta formaliter, adhuc posito voluntatis imperio efficaci, fieret res decreta: Ergò apparet idem formaliter esse omnipotentiam & voluntatem.

Respondetur. Implicare id, quia & vellet tunc DEUS efficaciter; & non vellet efficaciter; vellet ut supponitur, nollet autem, quia velle efficaciter, est velle cum potentia faciendi, quæ supponitur tunc impossibilis; & aliunde non probatur identitas formalis, inter omnipotentiam & voluntatem.

QVÆSTIO I.

De Creatione.

Præmitto I. *Possibilem esse Creationem.*

Ratio. Tum quia nulla potest ostendi implicantia. Tum quia materia prima & anima rationalis, non possunt aliter produci nisi per creationem, cum non possint produci dependenter à subjecto, ut aliunde suppono. Tum quia, si non daretur creatio, impossibile esset Ens primum non à se: nam illud non posset poni ab aliis prioribus rebus creatis, hoc ipso enim non esset primum: Ergò deberet produci ex nihilo, adeoque creari.

Præmitto II. *Creationem quidditativè, esse productionem rei ex nihilo*; porrò ly *Ex nihilo* non debet capi pro sola non existentia, seu non esse, quia aliàs omnia, quæ de novo fiunt & generantur, crearentur; omnia enim fiunt ex nihilo; multò minùs ly *Ex nihilo* debet sumi pro rei, quæ constituitur, constitutivo; quasi scilicet, quæ fiunt, fiant ex nihilo tanquam constitutivo, quia aliâs, quæ fierent, non fierent, quia constituta ex nihilo, necessariò deberent esse nihil. Ly itaq; *Ex nihilo* secundùm Ansel. in Monol. accipi debet, quòd scilicet fiat ex nihilo subjecti, hoc est, non concurrente ad productionem illius, causâ materiali, & subjecto. Ubi signanter dico, Creationem fieri non concurrente causâ materiali, non verò, non concurrente materiâ, quia actus vitales spirituales, sivè naturalis, sivè supernaturalis ordinis, educuntur, non creantur, & tamen ad illorum esse non concurrit materia, sed causa non nisi materialis. Quamvis non negem, quòd creatio supponat rem non fuisse ante productam: hinc etiam replicatio creativa supponit rem toties non fuisse replicatam, quoties illam ponit replicatio.

Præmitto III. *Supereſſe difficultatem circa hanc definitionem*, quòd videatur competere æternæ generationi Verbi; nam competit illi esse productionem, competit etiam ei, quòd sit ex nihilo: nam etiam ad generationem Verbi causa materialis non concurrit.

Explicari Posset I. Ideò creationem Verbi, non esse productionem ex nihilo, quia illius non esse, non antecessit esse. *Hæc Explicatio*

Non Satisfacit, quia non implicat aliquid creari, & tamen ab æterno, adeoque ut non præcesserit non esse, ipsum esse.

Expli-

Explicari Posset II. Ideò productionem Verbi, non esse creationem, quia ne quidem capacitatem habet, ut producatur ex subjecto. *Hæc etiam Explicatio*

Non Satisfacit. Nam Angelus & anima rationalis, ne quidem capacitatem habent, ut producantur ex subjecto, & tamen verè creantur.

Explicari Posset III. Ideo productionem verbi non esse creationem, quia per ly *productio* intelligitur hîc causatio, verbum autem æternum non causatur. *Hæc Explicatio*

Non Satisfacit plenè, nam inprimis multi ex Patribus Græcis, causam Filii, dicunt esse Patrem, & tamen negant illum esse creaturam. Deinde negatur, quod nomine productionis veniat hîc causatio, cùm aliunde productio sit quid commune, ad creationem. *Hinc aliter*

Explicatur. Ideo productionem Verbi non esse ex nihilo, quia verbum est productum ex substantia Patris; Substantia autem Patris, non potest dici nihilum: Et sicut quando producitur aliquid, concurrente causâ subjectivâ & materiali, non producitur ex nihilo; ita quando producitur verbum, non producitur ex nihilo, quia producitur ex substantia Patris. Unde quando accipitur ly *Ex nihilo*, pro ly non concurrente aliquo tanquam causâ subjectivâ & materiali, accipitur tanquam aliquid notius; notior enim nobis est concursus causæ materialis, vel ejus defectus, præ produci, ex substantia. Rigorosè ergò loquendo, creario, est productio ex nihilo, hoc est non concurrente causâ materiali, vel aliquo alio non interveniente, quod salvet productum esse ex aliquo, & non ex nihilo: quale est produci ex substantia Patris. Et hoc est, quod respexêre Patres, quando contra Arrianos negarunt Filium productum: Ex non exstantibus.

DIFFICULTAS I.

De distinctione actionis Creativæ à re Creata.

DICENDUM EST I. *Creationem activam, non distingui à principio creante, realiter vel modaliter.* Procedit Conclusio de creatione appropriatè accepta, hoc est, positione rei, quæ antea non erat extra causas; idque sine concursu alicujus causæ creatæ: nomine autem creationis non appropriatè dictæ, venit actio illa, quâ Deus replicat res, vel conservat, sine concursu subjecti, cùm antea conservaretur cum concursu subjecti, & ante quem, sivè replicativum, sive conservativum concursum, jam supponebatur, habere, esse.

Probatur Primò Conclusio. Non sunt multiplicanda entia sine necessitate, nulla autem est necessitas hujus superaddendæ entitativè distinctæ creationis ab utroque termino.

Probatur Secundò. Possibile est creationem esse identificatam ipsi termino; id enim universaliter pronuntiat Oviedo de natura actionis hîc Cont. 12. p. 1. n. 7. & Cont. 13. p. 2. n. 10. quam creationem possumus appellare passivam: Ergò etiam possibile erit creationem activam, identificari principio creanti. Quod si potest identificari principio creanti, de facto est identificata: quia quod potest cum aliquo, multo magis cum Deo, esse idem realiter, jam necessariò idem erit.

Probatur Tertiò. Modi inventi sunt ad salvandum transitum ab uno contradictorio ad aliud contradictorium; sed hic transitus salvari potest, sine ulla entitate modali, quod probatur. Positâ dependentiâ effectûs à causa prima, tanquam producente effectum ex nihilo, sufficienter salvatur transitus, à non esse creantis, ad esse creantis actu: nihil enim plus intelligimus per creationem, quàm illius generis dependentiam. Sed positâ entitate effectûs, sine concursu alius causæ, salvabitur rranstitus à contradictorio ad contradictorium. Minor Probatur. Quod scilicet positâ Entitate effectûs ponatur dependentia à DEO: quia scilicet nihil potest existere independenter à Deo, quod etiam positâ entitate effectûs, idque sine concursu alius causæ, ponatur tunc dependentia tanquam à Creatore, inde probatur, quia esse productum sine concursu alius causæ, est produci ex nihilo subjecti, adeoque creari.

Confirmatur: Si nihil obsit, debemus à DEO, dependentiam quàm arctissimam, & maximè intimam, ponere. Sed si creaturæ immediatè dependeant à DEO, non per mediam actionem creatam, magis intimè dependebunt à DEO, & tali dependentiæ nihil obstat. Ergò illa ponenda est. Quod autem dependentia immediata, sit major, ratio est, quia major est dependentia actûs vitalis à potentia vitali, quàm albedinis ab hac materia: quia est magis immediata; major etiam est dependentia actionis distinctæ à principio, quàm ipsius effectus; idq; ideò, quia est dependentia immediata; & sic de reliquis.

Idem medius terminus, sic aliter proponitur. Creatura, prout condistincta est entitativè à creatione, vel est DEUS, vel non est DEUS; Si prout condistincta à creatione non est Deus; Ergò prout condistincta à creatione, est dependens à DEO solo, causante; adeoq; esse, & denominationem creati, sine creatione superaddita, habere potest: si autem prout condistincta à creatione est DEUS, Ergò est id, quod non est; est enim DEUS, & tamen est creatura.

Dicendum Est II. *Creationem passivam non esse distinctam modaliter ab ipsamet re creata.*

Pro-

Probatur Conclusio iisdem argumentis, quibus superior conclusio.

Dicendum est 3. *Creationem passivè acceptam esse realiter distinctam à principio creante, seu activa creatione.*

Probatur 1. Quia creatio passivè accepta, est ipsamet creatura, quæ distinguitur realiter, à creatione activa, seu Deo.

Probatur 2. Quia inter causam & effectum debet esse distinctio realis; jam autem creatio activa, & creatio passiva, eôdem modo inter se comparantur.

Probatur 3. Creatio passiva identificatur ei, quod creatur, vel se tenet à parte illius: Ergo distinguitur realiter à creatione activa, seu principio creante; quia principium creans, non est hoc quod creatur, nec se tenet à parte creati.

Objicit 1. Ovied. Omnipotentia Dei, & quidquid est intrinsecum Deo, est ab æterno: sed nulla actio, ex vi cujus producitur effectus, fuit ab æterno. Ergo omnis actio distinguitur ab omni intrinseco Dei. Minor probatur. Omnes effectus ab extra producti sunt in tempore: Ergo nulla actio fuit ab æterno; implicat autem actionem esse in aliqua mensura, in qua non sit terminus.

Respondetur. Retorquendo argumentum, nam actuale dominium Dei, est intrinsecum, modaliter ab eodem indistinctum, & tamen actuale dominium creaturarum non habet Deus ab æterno, cùm ipsæ non sint ab æterno. Idem dicendum de coëxistentia Dei ad creaturas, indistincta intrinsecè à Deo, quæ tamen non habetur ab æterno, cùm ipsæ creaturæ, non sint ab æterno. Directè autem ad argumentum dici potest, quòd creatio activa secundùm id, quod dicit in recto, sit ab æterno, sed non secundùm id, quod dicit in obliquo.

Instat 1. Idem. Actio illa identificata Deo, est indifferens ad exercendum, vel non exercendum munus actionis, ut ex vi illius ponatur, vel non ponatur effectus, & determinatur formaliter per connotatum extrinsecum, ut hîc & nunc exerceat munus actionis. Ergo cum illa formalitate, quam tu actionem vocas adhuc est indifferens ad ponendum, vel non ponendũ effectum. Ergo illud connotatum habet totam rationem actionis, & non illa formalitas identificata Deo, quam tu actionem dicis. Prob. Conseq. Munus actionis, & ratio formalis constitutiva illius, est, determinare physicè, & in actu secundo principium activum, ad effectum, hîc & nunc ponendum. Sed illud quod tu connotatum dicis, habet hanc formalitatem. Ergo hoc connotatum, est formaliter actio.

Respondetur. Retorquendo argumentum de dominio Dei actuali. Directè autem ad argumentum dici potest, actionem illam identificatam, in circumstantia positi effectûs dependentis à solo Deo, non esse indifferentem ad productionem, vel non productionem effectûs, licèt non ita accepta, sit indifferens, adeoq; nec habens formalitatem actionis in actu secundo. Ita ut illud connotatum habeat totam rationem actionis actæ, sed non actionis agentis, quam identificamus Deo. Non sequitur ulteriùs totam formalitatem actionis agentis, tribuendam esse ipsi connotato; nam inquantum actio agens importat virtutem agendi, non debet tribui ipsi connotato; licèt inquantùm importat aliquod extrinsecum, intrinsecè requisitum, totum illud tribuatur, ipsi connotato.

Instat 2. idem. Quamvis Theologi salvent, quomodo, positô quòd actus liber Dei, sit intrinsecè in Deo, possit tamen esse & non esse, tamen non dicunt actum Dei liberum, in tempore incipere: Ergo neq; nos dicere possumus, actionem illam identificari Deo, cùm in tempore incipiat.

Responsum suprà, actionem creativam secundùm id, quod dicit in recto, hoc est ipsam omnipotentiam, seu vim agendi non incipere in tempore, cùm sit ipsemet Deus, licèt actio creativa secundùm id, quod dicit pro connotato, in tempore incipiat.

Tota hæc responsio supponit, quòd in re creatio sit ipsemet Deus, & effectus productus, sine concursu causæ creatæ, licèt ex modo concipiendi, sit quædam formalitas intermedia.

Objicit 2. idem: Ponamus aliquid à Deo creari, quod educi potuisset; ille terminus non haberet secum identificatã creationem: quod probat; quidquid convenit alicui entitati per seipsam, & cum illa est identificatum, ab illa separari nequit, sed creatio potest separari ab illa. Ergo illi creaturæ non convenit per seipsam.

Respondet aliquis huic argumento apud Oviedo. Res, quæ educi postulant, non posse à Deo creari; dicebatque quantitatem, quæ in Eucharistia creatur, non terminasse unquam eductivam actionem, sed quòd adæquatè per seipsam, semper à Deo pendebat. Multis hanc responsionem impugnat Oviedo: Vide eundem Contr. 13. Pun. 2. n. 6. *Vt respondeatur,*

Suppono 1. Educibiles formas nihil aliud esse, quàm quæ fieri & conservari connaturaliter, nonnisi dependenter à subjecto, exigunt.

Suppono 2. Formam educibilem posse à Deo poni, non concurrente actu, ullâ causa creata, tanquàm efficiente: neque enim id repugnat. Potest etiam poni forma educibilis, nullâ concurrente actu, causâ materiali: Ratio: quia causalitas materiæ, est jus, ut forma hæc independenter à se, nec producatur, nec conservetur, debitumq; in forma, ut necesse, nec conservari habeat, independenter à materiali causa; hinc si nolit formam ponere Deus ad exigentiam causæ materialis, nec dependenter ab & in illa eam statuere, sed potiùs contra exigentiam

hanc, censebitur supplere defectum causæ materialis: hoc autem fieri posse non implicat, intervenitque defacto in Eucharistia, ubi conservantur accidentia, non ad exigentiam materiæ.

Suppono 3. Non fore ratione termini, ejusdem rationis creationem animæ rationalis, quia forma materialis hôc ipso, quia materialis est, saltem hujus ordinis rerum, habet debitum, ut producatur & conservetur dependenter à materia, quod non habet anima rationalis; creabitur nihilominùs materialis forma hôc sensu, quia non secundùm illam exigentiam producetur. *His Suppositis*

Dici posset. Quòd formæ, quæ educi postulant, non possint à Deo creari creatione ejusdem rationis cum anima rationali: nam semper in productione formæ materialis, erit radicalis eductio, stans in entitate, nata produci & conservari, nonnisi dependenter à materia, licèt non sit futura actualis eductio, stans in productione, vel conservatione secundùm illud jus, & secundùm illud debitum; tuncque censebitur esse actualis eductio, si Deus interrogatus, an ad exigentiam materiæ conservet vel producat formam, respondeat, affirmativè, quam productionem secundùm illud jus, sequitur unio.

Non inexpeditus etiam est modus dicendi, quòd tunc & non alio sensu creetur forma aliâs educibilis, quando producit illam effectivè solus Deus, habentem naturam, ut nec produci, nec conservari naturaliter possit sine materiali causa, tunc autem educitur quando aliqua causa creata effectivè secundùm ordinem naturalem in entitate ad illam concurrit, talem, ut dictum est, naturam habentem: dixi, secundùm ordinem naturalem in entitate; quia si elevaretur supernaturaliter, quoad modum, aliquod improportionatum agens, ad educendam formam materialem, nondum illam crearet; talis enim elevatio esset adhuc in entitate naturalis, supernaturalis autem quoad modum. Sola tamen præcisè exclusio causæ aliûs efficientis, non salvabit rigorosam creationem, quia non excludet concursum causæ materialis, stantem in jure materiæ ad formam. Et sicut Deus conservans loco ignis calorem, nullô alio effectivo concurrente, non dicitur illum conservare creativè, sic nec dicetur creativè producere, ex hoc præcisè, quia nulla alia causa effectivè producit; Sed aliter.

Respondetur 2. Quòd creatio à re creabili distingui possit extra circumstantias dependentiæ à solo Deo, in quibus circumstantiis identificatur effectui. Si termini quantitatis in probabili sententia identificantur quantitati, sed in circumstantia negationis ulterioris extensionis; quâ negatione sublata manent termini (sicut & illa creatio) secundùm id, quod dicit in recto, licèt non maneat secundùm id, quod dicit in obliquo; contingitque universaliter in formalitatibus, quæ aliqua plura deposcunt, ut maneant secundùm id, quod identificabantur, non maneant secundùm id, secundùm quod nõ identificabantur; quibus non manentibus, licèt extrinsecis, jam illa formalitas non est, cùm in re sint illa duo, unum intrinsecum, aliud extrinsecum. Hæc omnia dicuntur conformiter ad materiam de connotatis.

Continuatur solutio Objectionum.

Objiciuntur 3. Paritates aliquæ.

Prima Paritas est: Actio creati agentis est distincta modaliter, aut non sine modo. Ergo & creatio.

Respondetur. Disparitatem esse, quia non posito ullo modo, sed positâ ipsa entitate effectûs in circumstantia negationis dependentiæ ab aliis causis, sufficienter salvabitur transitus à non esse creantis ad esse creantis; jam autem nisi ponatur Entitas modalis, à non esse causantis creati ad esse causantis creati, sufficienter interdum non transitur.

Neque valet, si dicas. Sicut potest esse hic effectus, & non pendere ab hac causa, ita potest esse hic effectus & non creari à Deo, sed solùm educi: consequenter ad hanc indifferentiam tollendam, concedi debere modalitatem aliquam; non inquam valet si dicas, quia sufficit ad hoc ipsa entitas effectûs, circumstantionata negatione causarũ creatarum concurrentium: & sicut quando duæ causæ totales, constituunt unum eundemque effectum, si postea concurrat nonnisi una, à non esse concurrentis unius causæ, ad esse concurrentis unius causæ, transitur nonnisi negatione aliûs causæ; ita in præsenti transitur negatione causalitatis, aliarum causarum.

Secunda Paritas est. Si creatura crearet, creatio illa esset distincta modaliter. Ergo & creatio in quantùm procedit à Deo.

Respondetur. Disparitatem esse; quia potest esse entitas aliqua, & non esse dependens ab hac creatura producente ex nihilo, & non concurrentibus aliis causis; non potest autem esse entitas aliqua producta ex nihilo, &c. & non dependens à Deo.

Tertia Paritas est. Si Deus immediatè per seipsum replicet nullâ creaturâ ad replicationem concurrente, illa replicatio creativa esset distincta, ergo & creatio, absolutè itidem erit distincta.

Respondetur. Imprimis negando Antecedens. Poterit enim transitus à non esse replica-

plicati creativè, salvari, per ipsam entitatem effectûs, pluries positi. Disparitas etiam posset assignari; quia potest esse in rerum natura entitas & non replicata, non potest autem esse effectus ab aliis causis non pendens, & tamen non esse creatus.

Quarta PARITAS est. Concursus Dei ad actiones creaturarum, est vel modus, vel non sine modo. Ergo & creatio.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia illa concursus Dei, est idem realiter cum actione creaturarum; quæ vel est modus, vel non sine modo; hinc & identificatus illi concursus divinus, vel est modus, vel non sine modo: & quamvis concesserimus, ponendam esse quàm maximè intrinsecam dependentiam in fieri, consequenter etiam in agere creaturarum à Deo, id tamen accipiendum est si nihil obsit, obstat autem, ut alius sit concursus Dei cum creaturis, alius creaturarum. Hinc si concursus creaturarum est distinctus, etiam concursus Dei, illi priori identificatus, erit distinctus.

Quinta PARITAS est, quâ utitur Amic. Eductio non est in Deo, ergo neque creatio. Antec. prob. quia si eductio esset in Deo, sequeretur quòd quando Deus se solo conservat effectum, qui erat eductus, mutetur eductio activa in Deo, nam prior erat partialis, secunda autem, est totalis.

RESPONDETUR. Negando Conseq. quia nomine eductionis venit actio creaturæ, quæ eadem est, cum actione Dei; & quia actio creaturæ, non est entitas Dei, nec eductio erit. Cæterùm, si nomine eductionis abutaris, & accipias illam pro ipsa Omnipotentia divina, prout concurrente cum causis secundis, in tantùm eductio secundùm id quod dicit in recto, identificabitur Deo, nec secundùm hoc rectum mutabitur, si se sola conservet creaturam, quam antea non conservabat, licèt mutetur, secundùm quod eductio, dicit aliquid in obliquo.

OBJICIT 4. Amicus. Creatio non est actio immanens sed transiens, de ratione autem actionis transeuntis est, non immanere agenti, non enim habet suum terminum intrà, sed extrà.

RESPONDETUR. Creationem activam, secundùm id quod dicit in recto, esse quid immanens Deo, ordinatum essentialiter ad aliquid ab extra; ad eum modum, quô actus, quô videt Deus creaturas in illismet ipsis, est actio immanens, & tamen terminum suum habet ad extra. Dici etiam posset, actionem transeuntem physicè, non immanere agenti, secùs de actione transeunti ex modo concipiendi, quæ cùm sit physicè ipsum agens, ex modo concipiendi transit. Potest autem actio ex modo concipiendi transiens, habere suum terminum ad extra, si compleatur illa actio aliquo extrinseco, tanquam necessario connotato.

INSTAT 1. Actio est via ad terminum. Ergo non potest ullo modo identificari agenti.

RESPONDETUR. Actionem esse viam vel physicè, vel ex modo concipiendi ad terminum, sed non est necesse, ut semper sit physicè via.

INSTAT 2. Si creatio activa identificaretur Deo, Deus ab æterno denominatus fuisset Creator

RESPONDETUR. Quòd non; quia denominatio Creatoris coalescit etiam ex creatione passiva, tanquam ex aliquo extrinseco, intrinsecè requisito.

INSTAT 3. Idem. Creatio est id, quod est communicatio esse; item id, per quod egreditur effectus à causa.

RESPONDETUR. Communicationem esse, activam, posse identificari Deo, secùs passivam, egressio etiam effectûs passiva, non potest identificari causæ, secùs activa.

OBJICIT 5. Si creatio non esset quid condistinctum à Creatore, sequeretur quòd hic actus; volo creationem, haberet seipsam pro objecto.

RESPONDETUR. Cùm creatio activa in ratione creationis compleatur aliquo extrinseco, nempe entitate effectûs, & negatione concursûs aliarum causarum, bene hoc extrinsecum, poterit esse objectum illius Volitionis.

Reliqua argumenta ex dictis hîc, & in materia de Connotatis, & Relatione, solvi possunt.

DIFFICULTAS II.

Competitne creaturæ Actio creativa?

IN triplici sensu resolvi potest proposita difficultas. 1. An creatura tanquam causa principalis creare posset? Affirmat contra communem Durand. nec agnoscit implicantiam Arriaga. 2. An possit creatura, tanquam causa instrumentalis connaturalis creare? Hoc tenet Scot. Hurtad. Arriaga, recentior Suar. Contra sentit Suar. Vasq. Molina & Sanctus Thom. prima Parte, Quæst. 45. art. 5. 3. An creatura tanquam causa obedientialis creare possit? Quod tenet Suar. Hurtad. Contra Vasquez Molina.

Punctum Difficultatis 1.

Proponuntur implicantiæ, quòd creatura ut causa principalis creare non possit.

PRima IMPLICANTIA est ex Suar. Si possibilis esset talis creatura, de facto esset, sed non est. Sequela probatur. Quia talis creatura constitueret alium gradum & ordinem præter eos, qui sunt. Ergo jam deberet esse. Quia ordo universi, non est mancus, sed continet omnia quoad gradum & ordinem.

RESPONDETUR. Negando sequelam. Negando item, quòd illa creatura constitueret alium gradum genericum; posset enim esse spiritualis substantia completa: defacto autem est

talis gradus in universo, quantumvis non negem, quòd illa creatura quoad speciem esset diversa; certum autem est non esse de facto omnes possibiles rerum species. Unde illa creatura non esset genere perfectior Angelis, licèt foret specie perfectior quoad modum agendi. Deinde universum hoc non eô sensu est universum, quasi omnia contineat, sed eô sensu, quia est collectio contentorum in statu existentiæ, secundùm idæam Dei, tantum ac tale, volentis esse universum.

Secunda Implicantia ex Vasq. & Scoto. Creatura quæ haberet hanc virtutem, non posset esse materialis; Si enim esset materialis, dependeret in esse à materia, adeoq; & in operari; Si autem operaretur dependenter à subjecto, hôc ipso non crearet. Spiritualis etiam illa creatura non esset: quia si spiritualis esset, operaretur media volitione, quæ cùm accidens sit, improportionatum esset ad actionem creativam.

Respondetur 1. Probabilius esse, quòd si possibilis sit talis creatura, quòd foret spiritualis, sed quòd non posset esse materialis, non evincunt allatæ rationes; diceret enim aliquis, fore dependentem illam potentiam in operari à materia, non ratione concursûs causæ materialis ad omnes illius operationes, sed fore dependentem in operari à materia, quia scil. potentiam operandi haberet in entitate materialem: neq; tunc potentia illa efficeret effectum perfectiorem se, posset enim creare nonnisi accidentia, quæ non superant perfectionem substantiæ.

Respondetur 2. Quòd si esset illa potentia creativa spiritualis operaretur mediâ volitione, non tanquam principio, & virtute effectiva ut quod, sed tanquam applicativo illius virtutis, ut quo. Porrò ratio agendi ut quo, non repugnat ut sit improportionata effectui. Multas alias implicantias videbis solutas apud Arriag. & Ovied.

Tertia Implicantia ex Amic. & Oviedo. Si possibilis esset creatura, cui tanquàm causæ principali deberetur vis creandi, illa creatura deberet esse actus purus, sed non potest esse actus purus creatura, ut supponitur, Ergo. Sequela probatur. Creatura, quæ posset creare, deberet habere actiones immanentes, dependentes à subjecto inhæsionis; Si autem haberet dependentes actiones immanentes à subjecto inhæsionis, deberet habere etiã actiones transeuntes dependentes à subjecto, adeoque non Creativas. Certè, enim si creatura potens habere actiones immanentes, nonnisi dependentes à subjecto, posset habere actiones transeuntes independentes à subjecto, adeoq; creativas, tunc actio illa transiens, esset perfectior actione immanenti: hoc autem non potest dici. Tum quia per actionem immanentem ipsa causa perficitur, per transeuntem aliud à causa. Tum quia omnis perfectio, quæ est in effectu, necessariò debet præsupponi in causa, actio autem immanens, est causa proxima transeuntis.

Respondetur 1. Recentior Suar. falsum esse nullum agens independentius à subjecto posse operari ad extra quàm operetur ad intra: quia cùm producit ignis formam ignis, in alio subjecto, equus etiam formam equi, independentius quid producunt, quàm in se producant, quia ad extra producunt substantiale aliquid, ad intra nonnisi accidentale, vel modale; accidentalia autem & modalia magis dependent à subjecto, quàm forma substantialis producta.

Respondetur 2. Negando illam actionem transeuntem fore simpliciter perfectiorem immanenti actione, licèt secundùm quid perfectior foret. Non est autem novum, ut aliquid sub aliqua formalitate perfectius, ratione autem aliarum formalitatum, sit longè imperfectius. Sic in ratione actûs, perfectior est intellectio, utpotè essentialiter actus secundus, exclusivus potentialitatis, præ anima, quæ est actus materiæ, & tamen anima, ratione prædicati substantialitatis, perfectior est. Rursùs non satis explicatur, quid sit hæc perfectio, quam acquirit per actus immanentes creatura, invehens excellentiam in illo ipso perfectivo majorem; nam calore à se emanato perficitur ignis, numquidné jam ille est perfectior calore, quem ignis producit in extraneo subjecto? Et cùm potentia per suos actus non in sua entitate, sed extrinsecè perficiatur, cur æqualiter tàm ab imanentibus, quàm à transeuntibus actionibus perfici non poterit? Illud autem quod addit, omnem perfectionem, quam habet effectus, debere habere causam, id falsum est de causis æquivocis, ita, ut dictaminis dicti, hic solùm sit legitimus sensus: Quòd causa debeat habere vim causandi effectus. Sed posito etiam, quòd causa debeat continere in sua entitate perfectionem entitativam effectûs, saltem id verum esset de eo, quod est verè principium & causa, non autem de eo, quod est nonnisi applicatuum potentiæ ad agendum, qualis est actus immanens, vel quod se habet nonnisi per modum rationis ut quo; quæ non debet esse æquè perfecta ac effectus.

Addit Arriaga, perfectionem actionis universaliter loquendo non esse taxandam ex inhæsione, quia actio productiva gratiæ non est imperfectior productione materiæ, licèt illa dependeat à causa materiali, non hæc posterior.

Instabis ex Oviedo. Quamvis sit possibilis actio immanens, & identificata principio, sicut identificantur Deo ipsius intellectiones, tamen non identificatur; ex quo colligimus, exigere hoc naturam creaturæ; ut illius actiones immanentes, non sint independentes à subjecto. Er-

cto. Ergo etiam quamvis sit possibilis actio transiens, non dependens à subjecto, colligemus bene ex vi creaturæ exigi, ut dependeat à subjecto.

Respondet Arriag. Negando Anteced. Sed positâ veritate antecedentis, disparitas est; quia pro priori præsumitur esse implicantia, quòd scil. identificatio immanentium actuum argueret rationem actûs puri; si autem creatura crearet, nego argui posse, quòd esset actus purus. Quidsi enim hæc potentia creativa, esset distincta realiter, ab ipsa creante creatura, ut censent realiter distingui Thomistæ intellectum ab anima.

4. Implicantia est, quam innovavit recentior Suar. ex Richar. & Henrico. Distantia infinita non potest vinci nisi virtute infinitâ, sed inter Ens & Nihil intercedit distantia infinita. Minorem sic probat. Ut inter opposita detur infinita distantia, satis est quòd alterum eorum sit infinitum; ut visitur in distantia, quæ est inter Deum & creaturas, sed Nihil in ratione Nihili, seu imperfectionis, est infinitum: Tum quia illud, quô non potest concipi, & esse quidquam perfectius, est simpliciter infinitum in omni genere perfectionis; ita illud, quô non potest esse aut concipi aliquid imperfectius, erit infinitè imperfectum, tale autem est Nihil. Tum quia Deus non habet plus perfectionis, quàm Nihil imperfectionis; siquidē Nihil removet omnem perfectionem, quæ in Deo reperitur, ergo cùm Deus sit infinitus in omni genere perfectionis, Nihil erit infinitum in omni genere imperfectionis. Tum quia idcircò creatura distat à Deo intervallô, & distantiâ infinitâ, quia ipsa non est infinita in genere entis, Deus autem maximè. Sed etiam creatura non est infinita in genere non entis, seu imperfectionis, Nihil autem maximè. Ergo distabit à Nihilo, distantiâ infinitâ.

Responderi posset in primis, quòd hoc argumentum multum probet, & contradictorium in ipso principio probandi assumpto; probat enim quamcunque creaturam, prout oppositam non enti, esse infinitum in imperfectione, & esse simul finitum in imperfectione. Accipiamus pro exemplo Leonem; de eo intentum sic probatur. Erit Leo quid infinitum in imperfectione, prout opponitur non enti, quia omnes negationes, quascunque dicit non ens, dicit etiam Leo, excepto esse Leonis, quod ipsum esse, non importat nisi finitas perfectiones. Ergo ille Leo erit quid infinitum in imperfectione. Quod ipsum ulteriùs probatur; quia infinitum non exhauritur numerô finitô. Ergo neque finito numero perfectionum exhauritur infinitum non entis; Consequenter ex vi hujus medii arguendi, infertur non rectè assumptum esse, quòd creatura non sit infinita in genere non entis. Sequitur etiam Leonem non esse infinitum in imperfectione; quia si esset quid infinitum in imperfectione Leo, esset æquale in imperfectione non enti, adeoq; non ens. Assump. Probatur, quia unum infinitum, non est in ratione formali majus aliô, adeoq; in ratione infiniti imperfectionis, Leo non esset minor imperfectione, quàm ipsum Nihil. Ergo debet esse quid finitum in imperfectione. Imò ex vi etiam hujus doctrinæ sequitur, infinito nunquam opponi finitum, sed infinitum; quia illud oppositum infinito, negat perfectiones omnes, aliquibus exceptis, quas importat infinitum: Ergo secundùm immediatè probata erit infinitum, hoc autem dici non potest, quia contradictoriè oppositum infinito, est negatio infiniti, adeoq; non infinitum, Deinde. Illud non potest dici infinitum negationum, seu imperfectionum, quod positâ unica entitate exhauritur in ratione sua formali infiniti, sed Nihil Leonis, quod tu appellas infinitum, exhauritur in ratione sua formali infiniti, positione suæ Entitatis, Ergo Nihil Leonis non est infinitum. Major probatur notione infiniti, cujus secundùm quantitatem accipientibus semper accipere est, & nunquam idem. Et certè, quas, & quot perfectiones importat Leo, eas perfectiones omnes negat! Non, seu: nihil Leonis; sed perfectiones, quas importat Leo, non sunt infinitæ, Ergo neque negationes perfectionum, quas importat Nihilum Leonis, erunt infinitæ. Imaginemur duplex Nihil Leonis. Primum particulare, quod exhauritur affirmatione & positione Leonis; Aliud autem est nihil Leonis universale, quod scilicet commune est, & ambit reliqua particularia Non & Nihil: per creationem unius Leonis, non est necesse exhauriri hoc universale Nihil Leonis; quia illud non potest exhauriri in sua universalitate, nisi positione omnium possibilium; particulare autem Nihil, seu non esse Leonis, exhauritur quidē esse Leonis, sed non est infinitum imperfectionum, quia infinitum imperfectionum, & infinitum non esse, non potest exhauriri positione finiti esse, aliàs infinitudo illa haberet transitum consumabilem, quia auferibilem, positione unius finiti. Jam autem particulare illud Non esse, seu Nihil Leonis exhauritur esse Leonis, omne enim contradictorium exhaurit suum contradictorium, aliàs non esset de eodem. Deniq; hæc propositio; Nihil Leonis est infinitum in imperfectione, prout hîc sumitur, falsificantes reddit propositiones; de eo enim de quo non potest verificari, quòd sit, quomodo verificabitur quòd sit infinitum imperfectionum, cùm omne negativum, fundari debeat supra aliquid positivum, solùm ergo hoc fit ex modo concipiendi, non verò re ipsa. Aliud est cùm dicitur: homo infinitè distat à Deo, vel: homo est infinitè imperfectior Deo; quia si hoc dicatur de possibili homine, hæc propositio non est actu vera, sed fundamentaliter. Neque enim tunc est perfectior, vel imperfectior actu, cùm absolutè non sit actu; quando au-

do autem à parte rei ponitur homo, & dicimus de eo, est infinitè imperfectior Deo, sensus tantùm est in re ipsa, quòd finitas perfectiones habeat, adeoque quòd non sit infinitum quid in essendo, sicut Deus; quia infinitæ perfectioni Dei opponitur finita perfectio, ad quam postea consequitur negatio perfectionum, quas habet Deus.

In Forma autem ad argumentum dici potest, negando inter ens, & non ens esse distantiam infinitam; negando item, quòd nihilo particulari Leonis, non possit concipi aliquid imperfectius, nempe nihilum universale: & quamvis nihilo Leonis non posset quidquam concipi imperfectius, quia tamen est tale, ut positione unius entitatis auferatur tota illa imperfectio, fit, ut illa imperfectio non sit infinita. Et quamvis nihil Leonis, neget omnes perfectiones, quas Deus dicit, quia tamen ita illas negat, ut ipsum nihil illius, positione unius entitatis sit auferibile, fit, ut non habeat transitum inconsummabilem. Consequenter etiam ad tale nihilum auferendum, non erit necessaria virtus infinita, licèt ad nihil universale tollendum esset necessaria omnipotentia, adeoq; virtus infinita. Vel si vis, poterit distingui Minor. Distantia infinita non potest vinci virtute finita, si ipse terminus qui producitur sit infinitus. Concedo majorem, si sit finitus. Nego majorem.

Instabis. Deus quamvis sit infinitus in perfectione, tamen sublatâ ejus unicâ perfectione non est Deus, & positâ ejus unicâ perfectione est Deus: positâ enim v.g. omnipotentiâ infertur & exigitur esse Dei, Ergo neq; infinitati Nihil Leonis obstabit, quòd tollatur positione finiti alicujus, hoc est esse ipsius Leonis.

Respondetur. Negando Consequentiam, quòd enim tollatur Deus sublatâ unica ejus perfectione, provenit hoc ex identitate reali, quam inter se habent perfectiones divinæ. Jam autem Nihil Leonis, non infert identitatem realem, & connexionem cum Nihilo bovis, hominis, &c. hinc sublato Nihilo Leonis, per positionem Leonis, non tollitur Nihil bovis, v. g. quòdsi Nihil Leonis non habet identitatem realem, & connexionem cum aliis Nihilis, fit, ut nihil Leonis infinitum non sit.

Punctum Difficultatis 2.

Quid de reliquis Implicantiis?

Quinta Implicantia est Cajet. Quando duo ita se habent, ut tantò altiùs crescat unum, quantò minuitur alterum, tunc, si unum minuitur, usq; ad non gradum, alterum crescit, usq; ad perfectissimum gradum, seu usque supra gradum, adeoq; in infinitum: aliàs sequeretur, quòd Virtus producens ex aliqua potentiâ, & Virtus potens producere ex nulla potentia, essent æquales. Sed in actione creativa Virtus causæ materialis decrescit usque ad non esse sui. Ergo Virtus effectiva crescere supra omnem gradum debet, adeoq; in infinitum.

Respondet Oviedo negando, quòd Virtus effectiva sine consortio materiæ crescat usq; in infinitum; quia, ut dicit Oviedo, tanta debet addi perfectio principio effectivo, quanta defuit in materiali; & quia in materiali principio erat finita virtus, etiam additio illa virtutis principio effectivo, finita erit.

Respondetur 2. Concedendo, quòd virtus illa effectiva crescat usque ad perfectissimum gradum agendi, h. e. ad actum creandi, nego tamen istam potentiam hoc ipso fore infinitam, quia suprà non esse hominis, crescit esse hominis usq; ad perfectissimum gradum hominis, cùm enim in indivisibili consistat esse specierum, unaquæq; in sua specie, quoad sua substantialia, perfectissima est, & tamen esse hominis, non est quid infinitum in substantialibus prædicatis. Unde supra non esse hominis, crescit lapis, per solum esse, supra autem non esse hominis crescit planta usque ad esse, & vivere; animal autem crescit supra non esse hominis usque ad sentire, supra autem non esse hominis crescit esse hominis usq; ad perfectissimum gradum esse hominis; & tamen ut dixi, sine ulla infinitate.

Rursùs, quando applicando activa passivis producuntur animalia ex putri, non est concursus tantus materiæ, quantus est concursus materiæ, quando subtiliter aliquid pingitur vel fingitur, & tamen non decrescit per hoc vis effectiva artificis, in sua excellentia. Ergo taxa excellentiæ effectivi principii, non est concursus materiæ major vel minor. Antec. probatur: quia quando animalia generantur ex putri, non est illîc sola materia, aut aliquid materiale, cum aliquibus negationibus, sed sunt congenerantia alia, v.g. Sol, calor, & per aliquos causa principalis Univoca; jam autem in opere artificato, est materia cum accidentibus, sic, vel ita terminatis; & tamen certum est, majorem esse excellentiam operis artificiosi, v. g. statuæ marmoreæ, & principii illius effectivi, quàm applicationis ad generationem ex putri, v. g. servando caseũ in loco humido, ut putrescat in vermes.

Instat 1. Idem. Sit virtus creativa finita, A, decuplô major virtute eductivâ, B; tunc, si posset dari aliqua potentia eductiva, C. quæ educat effectum ex remotiore potentia, in decupla proportione excedens virtutem eductivam, B; esset æqualis virtuti creativæ, A; quod dici non potest. Ergo apparet, debere dari excessum infinitum potentiæ creativæ suprà potentiam eductivam.

Respondetur. Virtutem eductivam non fore adhuc æqualem virtuti creativæ, A. quia non essent ejusdem ordinis. Sic v.g. datâ excellenter perfectâ substantiâ, tamen illa ratione ordi-

ordinis comparanda non erit Enti supernaturali accidentali; neque tamen inde sequetur, Ens supernaturale habere infinitatem: Rursùs detur quàm perfectissima potentia sensitiva, nunquam tamen accedet ad perfectionem potentiæ intellectivæ, quamvis illi infinitudinem dare, non sit necesse, supponit autem responsio ex ordine suo in linea agendi, perfectiorem esse virtutem creativam.

INSTAT 2. idem. Major Virtus requiritur ad creandum, quàm ad educendum effectum infinitum. Sed ad educendum effectum infinitum requiretur virtus eductiva infinita: Ergò & ad creandum.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum ex dictis. Major requiritur vis ad intelligendum, quàm ad producendum sensationem infinitam; sed ad sensationem infinitam requiretur vis sentiendi infinita. Ergò & ad intelligendum. Quod si dicas, majoritatem hanc sufficere quæ oportet altiorem ordinem, non verò alio sensu, idem in præsenti dici poterit.

INSTARI potest 3. ex Sancto Thoma. Tantò major est virtus agentis, quantò rem producit ex remotiore potentia: sicut major est virtus quæ producit ignem ex aqua, quàm quæ producit ex aëre. Sed virtus creativa producit rem ex nihilo potentiæ; Ergò est infinita.

RESPONDETUR ex Amico, retorquendo argumentum. Quò virtus cognoscitiva attingit objectum à potentialitate magis elevatum, eò est perfectior. Ergò Virtus, quæ attingit objectum elevatum ab omnipotentia, est infinita: Ergò lumen gloriæ, quod attingere natum est Deum, erit infinitum. Quòd si sufficiat majoritas altioris ordinis, etiam in præsenti sufficiet.

Sexta IMPLICANTIA est, quæ habet fundamentum in S. Thoma, secundo contra Gentes Cap. 25. quæ, ut impugnationibus communibus non pateat, sic proponi potest. Si possibilis esset virtus creativa, virtus illa omne creabile producere posset, & non posset producere omne creabile, hoc implicat: Ergò & illud, ex quo sequitur. Quòd non posset producere omne creabile, sic probatur. Si posset omne creabile producere, falsa esset ista particularis; aliquod creabile non potest producere, ut notum est ex regulis de Contradictione; sed illa particularis est vera; Ergò falsa debet esse universalis. Minor probatur. Illa potentia Creativa non posset seipsam producere primò, ergò vera esset particularis, aliquod creabile non posset producere. Quæ ratio accipit pondus ex discursu Sancti Augustini, qui ex eo, quia per Verbum omnia facta sunt, arguit, Verbum non esse factum, aliàs faceret seipsum.

Neque valet, si dicas. Sicut Omnipotentia sufficit, ut possit producere omne quod non implicat contradictionem, ita & illa potentia; implicat autem, ut aliquid producat seipsum primò: non inquam valet, nam ad taxandum, an aliqu id possit producere omne quod non implicat, non est attendendum, an implicet huic potentiæ, sed an in se non implicet, aliàs unaquæque virtus, posset omnia producere, exceptis iis, idque longè pluribus, quæ sibi implicant Contradictionem, licèt ab aliis potentiis produci possint: indubiè autem producere hoc determinatè Ens primò, virtuti creativæ, non implicat contradictionem, aliàs haberetur intentum, nempe impossibile esse, ut creatura creet. Quòd autem virtus illa creativa posset producere omne producibile, sic probatur; Si virtutis Creativæ, quâ talis, specificativum & terminus, esset omne creabile, virtus creativa extendi posset ad quodcunque creabile; sed terminus & specificativum virtutis Creativæ, quâ talis, est omne creabile: quod probatur. Idem quod potest reddi pro ratione formali, quare DEUS creaverit hoc quod creavit, potest reddi pro ratione formali, quare Creatura habeat vim creandi, suppositò quòd aliquid crearet, idem inquam pro ratione formali reddi posset, quare Creatura creaverit. Sed id quod redditur pro ratione formali, quare DEUS creaverit hoc, quod creavit, est tale, ut notet omne creabile, esse terminum & specificativum sui; Ergò etiam omne creabile erit terminus, & specificativum potentiæ creatæ. Major probatur. Ratio formalis, quare DEUS creaverit hoc quod creavit, est, quia hoc produxit ex nihilo; sed etiam si creatura crearet, idem pro ratione formali redderetur; si enim pro ratione formali, quare hoc creaverit creatura, non redderetur, quia produxit ex nihilo, tunc aut creationis non esset hæc definitio, utpotè non conveniens omni definito, aut illa creatura non crearet, cujus scil. actioni, definitio creationis non competeret. Quòd autem id, quod redditur pro ratione, quare aliquid DEUS creaverit, sit tale, ut notet DEUM pro termino suæ potentiæ habere omne creabile, ex eo probatur, quia cuicunque creabili applicari potest, quòd sit producibile ex nihilo. Quod ipsum totum ulteriùs sic colligitur. Quia pro ratione formali, quare Petrus sit homo, redditur, quia est animal rationale, quæ etiam ratio redditur, quare Paulus sit homo, quia inquam hoc pro ratione formali redditur, benè infertur. Ergò ad quidquid se extendit homo, extendit se animal rationale: Ergò etiam ex hoc, quia idem pro ratione, quare aliquid DEUS creaverit redditur, ac quare Creatura creaverit; nempè, quia produxit ex nihilo, benè infertur, quòd ad quidquid se extendit potentia Creandi Divina, ad idem se extendat potentia Creata.

RESPONDEBIS 1. Absurdum esse, si sit creabile aliquid, quod Deus creare non possit; absurdum autem non est, si creabile aliquid, potentia creativa creata creare non possit. *Hæc Responsio*

Non satisfacit. Quia etiam absurdum erit, si sit specificativum utriusque potentiæ idem, & tamẽ utraque ad eosdem terminos non extendatur, esse autem idem specificativum probat argumentum adlatum.

Respondebis 2. Quamvis idem pro ratione reddi possit, quare Petrus generet, ac quare DEUS, vel equus generet, quia scilicet producit in similitudinem naturæ, inde tamen non sequitur, quòd ad illud, ad quod se extendere potest potentia generativa Petri, ad idem se extendere possit potentia generativa equi: ita etiam ex eo, quia idem pro ratione redditur, quare DEUS, & Creatura aliquid creaverit, non rectè inferretur, utramque Creativam ad eosdem terminos extendi. *Hæc responsio*

Non satisfacit. Quia generatio perfectiorum animalium debet esse ab Univoco, & in similitudinem naturæ, quod non foret, si Petrus generaret equum. Hinc ipsa definitio generationis deposcit, ne Petrus generet equum, ipsa autem definitio creationis deposcit, ut qui habet potentiam creandi unum, habeat potentiam creandi aliud, sed aliter.

Responderi potest tertiò huic argumento sic. Quamvis pro ratione formali, v. g. reddi possit, quare det Eleemosynam Petrus, scilicet, quia est misericors; Rursùs, quamvis etiam pro ratione formali, quare DEUS remittat peccata, reddi possit, quia est misericors; Inde tamen non sequitur, quòd ad quidquid se extendit misericordia DEI, ad idem se extendere possit etiam misericordia Petri. Ergò ex eo, quia idem redditur pro ratione formali, quare Creatura creet, & quare DEus creet? non sequitur, quòd ad aliquid se extendit potentia creativa DEI, ad idem se extendat potentia Creativa Creaturæ. Unde ex parte quidem rationis creandi, eadem utrobique redditur ratio, sed non ex parte potentiæ; cùm tamen taxa terminorum, ad quos se aliquid extendere possit, debeat attendi penes potentiam, non penes definitionem alicujus rationis agendi. Sic v. g. datio eleemosynæ quinque, est definitivè largitio indigenti, neque tamen sequitur, quòd dans quinque, possit dare decem; quia termini dandi non penes definitionem dationis, sed penes potentiam spectari debent. Illud quod adferebatur de homine, ne quidquam probat, quia licèt verum sit, quòd, ad quidquid extenditur homo, ad illud se extendat etiam animal rationale, sic etiam verum erit, quòd ad quidquid se extendit creatio, ad illud se extendere debeat etiam productio ex nihilo; sed inde non sequitur, quòd Creativæ utriusque, æquè sint ampli termini.

Septima Implicantia est Amici, eundem fermè medium terminum cum priori, sed alio modo proponens. In ratione non entis simpliciter, tam est non Ens homo, quàm est non Ens Angelus, quamvis differant in ratione talis ac talis non entis, penes talem vel talem terminum negatum; sed Virtus creativa non attingit ens ex non ente tali, sed ex non ente simpliciter; & hoc ideò, quia nullum ens simpliciter supponit, sed solam non repugnantiam terminorum ad existendum.

Confirmatur. Non potest dari intellectus determinatus ad unum intelligibile, habet enim pro objecto formali Ens ut Ens; sed etiam vis Creativa habet pro objecto Ens ut Ens, & hoc ideò, quia habet pro objecto, non Ens simpliciter; Ergò sicut intellectus determinatus ad unum, non est possibilis, sic nec erit possibilis potentia Creativa, determinata ad unum.

Respondetur. Utraque hæc propositio illîc deficit, quòd primò probandum fuit: Nego enim, quòd absolutè quamcunque non repugnantiam terminorum supponat potentia Creativa, sed dico quòd possit supponere non repugnantiam terminorum talem, eò, quòd non repugnet potentia determinata creandi nonnisi Leonis, supponensque non repugnantiam terminorum determinatam, quæ est Leo. Confirmationis etiam Minor probari debuisset. Ad paritatem quod attinet, Antecedens ipsum non est demonstrabile per multos; consequentia etiam non tenet, quia si concedatur, intellectus, quòd possit terminari ad omne cognoscibile, non sequetur quòd terminari non possit ejus cognitio ad cognoscendum seipsum, nec ulla est illîc primitas, ratione cujus se cognoscere non possit. Jam autem si concedatur, quòd potentia Creativa creatura, possit quodcunque creabile producere, cùm seipsum producere non possit, hôc ipso sequitur non posse illum producere quidcunque creabile: & sicut quamvis non detur intellectus, qui noscat nonnisi aliqua, inde tamen inferri non potest, non dari potentias, quæ aliqua tantùm possint; ita nec inferetur ex eo, quòd intellectus noscat Ens, quâ Ens, non posse dari creativum, nonnisi determinatorum.

Punctum Difficultatis 3.

Quid tenendum.

Dicendum est primò; *Non esse possibilem Creaturam, cui tanquam causæ principali competere possit Creare.*

Probatur primò Conclusio Auctoritate S. Thomæ, Consensu communi Theologorum, & SS. Patrum; qui titulum Creatoris, tanquam soli Deo debitum tribuunt: Ergò non possibile per illos, ut Creatura creet tanquam causa principalis.

Probatur secundò. Possibile est aliquam actionem ad extra, ita esse DEO propriam, ut ex genere suo, nulli alteri communicari possit. Item possibilis est actio ex genere suo ita alta, ut oblimitationem & dependentiam creaturæ, non

non possit naturaliter eidem competere, quæ enim in hoc implicantia: Sed hæc actio, ita appropriata DEO, nulla alia est nisi creatio, quia species actionum universaliter sunt tantùm duæ, eductio & creatio; una enim dicit producere ex nihilo, alia non producere ex nihilo: Ergò cùm eductio non sit appropriata soli DEO, ut aliunde scitur, actio ita appropriata erit sola creatio. Hæc probatio majorem quidem non demonstrat, suppositô tamen sensu communiori Doctorum sufficienter probat intentum. Posset etiam per hoc probari major; Datur esse DEO ita proprium, perfectiones item secundariæ ita Deitati adstrictæ, ut nulli alteri creaturæ competere possint. *Neque valet, si dicas*, sufficere quòd competat DEO, ut quamcunque creaturam primò producere possit, cùm tamen nulli creaturæ possit communicari, vis seipsam primò producendi. Non inquam valet, si dicas; quia etiam actionem seu eductionem sui primò non potest DEUS cuiquam communicare, neque tamen inde sequitur, quòd actio eductiva sit DEO propria, neque hoc salvat quòd habeat DEUS actionem sibi propriam, eductionem. Ergò & in præsenti idem dicendum, præcipuè quia hîc procedit difficultas, non de assignando termino productionis, quia sit DEO proprius, sed de assignando modo, & specie actionis, Deo propriæ.

Probatur Tertio. Impossibilis est Creatura, quæ sit independens à DEO, & libera à Dominio illius, adeoque quodam modo emancipata; quæ scilicet nec in esse, nec in operari dependeat à DEO, & quæ hoc solo distincta sit à DEO in ratione independentiæ, quòd independentiam hanc non habeat à se, sed à DEO; Quod ipsum Antec. sic prob. quia & non esset DEUS illa creatura, ut supponitur, & esset DEUS, quia ita haberet in se jus, essetque independens, pro hîc & nunc à DEO, adeoque ita haberet, ut ita dicam, seitatem sui, sicut DEUS ipse habet seitatem sui, consequenter pro tunc esset DEUS. Et certè, si Petrus hodie haberet à seitatem, hodiè esset Deus; Ergò etiã illa Creatura, si haberet seitatem sui juris, & independentiam pro tunc, pro tunc esset DEUS: sicut enim à seitas, ita & independentia importat Deitatem. Sic probatô Antec. infertur Consequentia. Ergò neque possibilis est creatura, quæ habeat communicatam sibi vim creandi. Probatur Conseq. quia vis creativa præsupponit tanquam prius, & radicem, independentiam essendi & operandi. Ergò si independentia operandi non potest creaturę communicari vis creandi: & sicut risibile communicari nemini potest, cui admirativum, & eo mediante, rationale, communicari non potest, quia risibile infundatur admirativo; ita nec communicari poterit creaturæ vis creandi, quia infundatur independentiæ essendi & operandi à quoquam. Antecedens immediatum probatur: Illud præsupponit vis creativa in DEO, quod pro ratione formali, & tanquam principio fundativo, & virtuali virtutis creativę adferri potest, quare scilicet DEUS habeat potentiam creandi, sicut risibilitas id præsupponit, quod pro ratione formali risibilitatis, adfertur. Sed pro ratione, cur DEUS habeat vim creandi, adferri potest nonnisi independentia ejus à quoquam in operando. Ergò hæc independentia prę supponitur à virtute creandi.

Respondebis Primò. A virtute creandi præsupponi nonnisi independentiam à materia in operando.

Contra. Quia hoc, quod præsupponitur ab aliquo, debet esse per modum prioris, & non mera definitio; definitiones enim non sunt priores definito; jam autem virtutis creativæ definitio, est independentia à materia in operando. Rursùs hæc ipsa independentia in operando à materia, prę supponit tanquam Genus independentiam in operando à quoquam. Ergò cui hoc genus non competet, nec competet species, quæ est independentia in operando à materia: sicut cui nõ competit corpus, illi nec cõpetit animal.

Respondebis Secundò. Hîc-ubitas præsupponit tanquam aliquid superius Ubiquitatem, Ubiquitas immensitatem, & tamen licèt non possit Creaturæ communicari Immensitas & Ubiquitas, potest communicari Hic-ubitas. Ergò quamvis Creaturæ non possit communicari independentia operandi à quoquam, utpotè exclusiva independentiæ etiam à DEO, poterit communicari independentia operandi à materia.

Contra. Quia hæc instantia solvi etiam debet à proponente. Indubiè enim rationes inferiores non possunt communicari, non communicatis superioribus, veris & legitimis. Directè autem ad argumentum dici potest. Hic ubitatem duo dicere, ipsam Entitatem DEI, locum extrinsecum, & negationem distantiæ; Hîc-ubitatem secundùm illud prius non potest Deus cuiquam communicare, & nonnisi secundùm illud prius illa supponit Ubiquitatem, Immensitatem &c. non supponit autem secundùm illa posteriora, & secundùm illa posteriora potest esse Hic-ubitas communis Deo & Creaturæ. Et certè quòd Hic-ubitatem habeat DEUS, non potest adferri pro legitima & radicali ratione, quia est ubique, nam de facto in creaturis habetur Hic-ubitas, sine Ubiquitate: hîc autẽ quæritur de ratione formali, propria. Jam autem pro ratione formali & propria in DEO Virtutis creandi, habetur independentia ejus à quoquam in operando.

Dicendum est Secundò. *Non esse possibile instrumentum connaturale creandi.*

Probat primò Amic. Instrumentum & causa principalis, debent esse in eodem genere, sed causa principalis, Creativa, quæ sit creata,

non

non datur. Ergò nec causa instrumentalis creativa dabitur. Major probatur: Calor enim est instrumentum ignis. Potentia generativa est instrumentum viventis,& similia.

Responderi potest, negando majorem; quia si potest esse in diverso genere immediato Instrumentum & Causa principalis,quia Instrumentum est accidens; causa principalis est substantia; cur non poterit etiam Causa principalis esse v. g. Deus, Instrumentalis Creatura. Ursùs quamvis inductio hæc probaret aliquid de Instrumentis quæ actu sunt, non tamen de Instrumentis possibilibus.

Probat secundò idem. Quia si daretur Instrumentum connaturale creandi,esset illud Instrumentum Causa principalis; quia idem haberet specificatum sui, quod & Causa principalis, scilicet non ipsam entitatem creatam, in qua condistingui possunt plures rationes, sed pro specificativo haberet modum attingendi terminum,per negationem omnis subjecti.

Respondetur. Non repugnare, ut idem effectus adeoque idem specificativum sit utriusque,neque enim Causa principalis definitur per aliud sui specificativum ab Instrumento. *Hinc*

Probat tertiò Conclusio aliter. Si daretur virtus creativa Instrumentalis, deberet dari respectu DEI, tanquam causæ principalis, nam Creatura, ut suppono, non potest habere vim creandi,tanquam causa principalis; sed respectu DEI non potest dari vis Creativa connaturalis. Quod probatur. Quia si hæc Creatura esset instrumentum connaturale DEI; DEUS sine hoc instrumento agens,censeretur pro sua parte non connaturaliter agere: quia tunc dicitur DEUS non connaturaliter agere, quando non agit secundùm exigentiam causarum secundarum, esset autem exigentia in illo instrumento, ut assumatur ad creandum.

Confirmatur. Quia non potest explicari, quid sit hoc esse instrumentum connaturale respectu DEI. Nam quod asserunt; illud instrumentum habiturum se ita, sicut Lumen gloriæ, quod est instrumentum DEI, id non convincit, nam si non erit in entitate supernaturale, non se habebit sicut Lumen gloriæ; & si erit in entitate supernaturale, non erit instrumentum connaturale connaturalitate de qua hîc agitur; agitur enim hîc de Connaturalitate quæ sit secundùm vires naturæ; & si ponas,secundùm vires naturæ aliquid esse instrumentaliter Creativum:neque enim major est ratio unius, quàm alterius.

Dicendum est Tertiò. *Possibile est instrumentum obedientiale ad creandum.*

Probatur, quia in hoc nulla est implicantia.

Objicitur primò. Implicat per Nos Creata causa principalis, & instrumentalis creativa; Ergò & Obedientialis.

Respondetur. Negando Consequentiam, quia potentia Obedientialis potest se extendere ad ea,immò & debet,ad quæ se non extendit natura. Deinde, causa Obedientialis cùm non agat viribus propriis, nec debet habere fundamentum illarum virium; si autem potentia creativa principalis competeret Creaturæ,deberet etiam fundamentum illarum virium eidem competere, quod cùm sit independentia operandi à quocunque, quæ Creaturæ cõpetere non potest, fit ut nec vis illa competere possit.

Objicitur secundò. Possibilis est actio,quæ immediatè à solo Deo pendeat, & ad quam,ne obedientialiter quidem,assumi potest Creatura; nulla autem est talis, nisi sola Creatio.

Respondetur. Esse talem Creationem, sed proficiscentem tanquam à Causa principali, ita, ut solius sit DEI, tanquam Causæ principalis, agere.

Objicitur Tertiò. Creatio non potest egredi nisi à potentia Creativa, Creatura autem non habet potentiam creativam. Ergò.

Respondetur. Creaturam non habere potentiam creativam naturalem, habere obedientialem,suppositâ elevatione.

DIFFICULTAS III.

An Creatio possit esse ab æterno.

Hæc quæstio ordinariè examinari solet ad Libros de Mundo. commodè tamen & hoc loco tractabitur, ut materia de Creatione completiùs discutiatur. Tria hîc communiter discutiuntur. Primò. An potuerit mundus esse ab æterno quoad Entia permanentia. v. g. An potuetit DEUS ab æterno creare Angelum vel hominem? Affirmant ex nostris Suar. uterque,Moli. Arriag.Ovied.contra non paucos: & ex nostris contra Tan. Valen. Secundò: An motus,& tempus potuerint esse ab æterno? Affirmat Ovied. cùm negasset generationes,posse fieri ab æterno. Tertiò: An generationes ab æterno fieri potuerint. v. g. An stupa ab æterno applicata igni, potuisset disponi, & igniri, & ramen ab æterno? An item Petrus ab æterno potuisset generare Paulum, Paulus Joannem; & sic de reliquis? Negat Arriaga & Oviedo contra Pontium, sub conditione id tenentem, scilicet si infinitum non repugnet.

Punctum Difficultatis 1.

An generationes potuerint fieri ab æterno?

Dicendum est. *Generationes Successivas non potuisse fieri ab æterno.* Antequam probetur Conclusio.

Suppono 1. Quòd in generatione illa v. g. hominum, necesse sit devenire, licèt non per finitas

mensuras, ad aliquem, qui non sit genitus, sed immediatè à DEO productus.

Ratio. Quia illa collectio successivæ generationis est ens ab alio; nec enim est DEUS; si est ens ab alio, vel omnes illi homines à seipsis producuntur vel generantur, vel non omnes: si non omnes, & tamen ab alio, Ergò deveniendum est ad aliquem, qui immediatè sit à DEO; si autem omnes illi à seipsis producuntur, Ergò non devenietur ad aliquem, qui solus immediatè à DEO procedat; quod fieri non potest: quia aliâs daretur processus in infinitum in causis subordinatis, nec devenietur unquam in cognitionem primæ Causæ, quia non esset devenire in cognitionem ejus, qui primò posuerit eum, à quo generationes primò factæ, vel certè, si non est ullus, qui immediatè à DEO processerit, deveniendum erit ad hoc, ut aliquis sit genitus ab eo mediatè quem genuerat, quod repugnat. Quod ipsum probatur. Sint v. g. decem homines, de quibus sit vera propositio; sunt percussi, ita ut nemo ab alio, qui sit extra hos decem, percussus sit, tunc necessariò devenire erit ad aliquem, qui percussit eum, à quo percussus est: & quod propter formandam imaginationem de numero finito dictum est, idem ad infinitas illas generationes transferri debet, quòd scilicet, si verum est, omnes esse genitos, & neminem productum ab alio, qui sit extra omnem illam infinitam generationem, devenire erit ad eum, qui sit genitus ab eo, cujus ipse antecessorem genuerat.

Respondebis primò ex Pontio. Dari posse processum in infinitum in causis non subordinatis essentialiter, quamvis non detur in subordinatis essentialiter.

Contra. Etiam in causis non subordinatis essentialiter dato processu in infinitum, deveniri debet ad aliquem, qui sit primus non genitus, propter argumentum factum, nisi velis illum primum fuisse genitum ab eo quem genuerat. Deinde Philosophus universaliter negat, dari processum in infinitum in causis subordinatis, arguitque impossibilitatem ex ipsa illarū infinitudine, quæ utrobique reperiretur. Nec est major ratio de causis subordinatis essentialiter, quàm non subordinatis essentialiter, Ergò si in illis non datur processus in infinitum, nec in istis dabitur: quia absurdum est finitum effectum pendere à causis infinitis, quamvis non subordinatis essentialiter.

Respondebis secundò ex eodem. In æternitate à parte post, si darentur generationes, non posset DEUS assignare, & videre ultimum hominem, ex infinitis, successivè producendis. Ergò nec potest videre primum in æternitate à parte antè.

Contra. Ne videat DEUS ultimum in æternitate à parte post, est hoc de exigentia æternitatis, à parte post; si enim esset illic ultimum, claudereturr illa æternitas à parte pòst, nonque jam ulteriùs progrederetur. Quod ipsum ulteriùs, ne retorsioni pateat, sic proponi potest. Æternitas à parte post, est talis naturæ, ut nunquam de illa verum sit dicere, jam nunc est æternitas à parte post. Quidquid enim jam illam sequeretur, esset jam post æternitatem à parte post, hocque ipso illa æternitas à parte post; quia post æternitatem à parte post, nihil potest sequi; quia æternitas à parte potest, debet complecti omnes mensuras à parte post. Quia autem de eo, quod est ab æterno à partè ante, dici potest, jam est ab æterno, benè etiam in illo, & sine repugnantia ostendi potest, quòd sit immediatè à DEO productum. Unde etiam videt Pater æternus Filii sui ab æterno productionem immediatam, quamvis non videat filii sui productionem ultimam à parte post.

Suppono secundò. In ordine ad negandum, quòd dari possint generationes successivæ ab æterno, ponendum est, quòd non eodem instanti, quô producitur id quod est ab æterno, quòd inquam non in eodem instanti, producat effectū, quia hoc non esset generatio successiva, quam hîc impugnamus, sed plurium entium ab æterno coexistentia; de quo infrà.

Suppono Tertiò. Quòd non hîc quæritur: An DEUS ab æterno successivè possit producere entia, quæ sibi succedant? hoc enim spectabit ad sequens punctum, sed inquiritur: an generatio, quæ & qualis de facto successiva datur, potuerit fieri ab æterno. *His suppositis*

Probatur Conclusio. Quando v. g. gallina A. primò à Deo ab æterno producta, excluderet ovum, & ex ovo generaret gallinam B; ante generationem gallinæ B. vel duravit gallina A. spatio finito vel infinito; si duravit spatio infinito. Ergò illa generatio gallinæ B. non est facta ab æterno, quod tu assumebas; siquidem illius generationem præcessit spatium infinitum, cùm tamen æternitatem, antè, nihil præcedat, utpotè omnem mensuram à parte ante complectentem; Si duravit spatio finito gallina A, ante generationem gallinæ B. Ergò gallina B. non est ab æterno; siquidem æternitatem ante, nihil, etiam finitum præcedere potest. Ergò ulteriùs non est productio facta gallinæ A ab æterno, quia productum ab æterno, producta in tempore debet antecedere spatio infinito, hôc ipso enim non esset ab æterno, si finitè nonnisi distaret à tempore. Supponitur autē generatio illa gallinæ B. propter dicta, & dicenda, facta esse in tempore.

Confirmatur Conclusio. Illa generatio successiva ab æterno, vel habet posteriùs & priùs, vel non habet? si non habet? successiva non est, si habet? quæro, antequam sit posterius, vel est successivum, vel non: si antequam sit posterius, est successivum sine succedente. Ergo ulteriùs definitè successivum est solum priùs; siquidem dum est

solum

olum prius, jam reperitur definitum, quod est successivum; Si autem antequam sit posterius, non est successivum? cùm jam est posterius, quęro de illo posteriori, vel est ab æterno, vel non; si non est ab æterno? Ergò non successit ab æterno, adeoque nec successio æterna; Si est ab æterno illud posterius, Ergo prius, quod etiam complet rationem successivi, non est ab æterno; quia duratio prioris & posterioris non sunt commensurabiles, & si posterius ab æterno prius non erit ab æterno: aliâs commensuratam durationem haberent. Ut autem prius non sit ab æterno, si posterius est æterno, implicat in terminis.

Objicitur 1. Quamvis verum sit, quòd immediatè à DEO gallina v. g. producta, sit prior quâcunque determinata generatione, non est tamen verum, esse priorem omni successivâ generatione, collectivè acceptâ. Quod probatur. Quamvis sit vera hæc propositio in sententia Aristotelis, post quamlibet divisionem in partes quantumvis minimas, possibiles esse alias divisiones, tamen falsa est hæc Consequentia: Ergo post omnes divisiones hujus continui, possibilis est alia. Rursùs vera est hæc propositio; quilibet numerus finitus, habet alium numerum finitum excedentem; Ergo omnes numeri collectivè sumpti, habent numerum excedentem. Ergo etiam ex hoc antecedenti; Creatura immediatè à Deo producta antecedit omnem generationem distributivè acceptam, non sequetur, quòd antecedat omnem collectivè acceptam.

Respondetur adferendo disparitatem. Quia in adlatis exemplis reperitur absurdū, nullum autem est in consequenti. Quod ipsum probatur: quia in partibus collectivè acceptis continentur omnes partes possibiles, in numerô item finito collectivè accepto continentur omnes numeri finiti, adeoque, si aliquid restaret suprà collectionem numeri finiti, restaret aliquid suprà id, quod est etiam in tota collectione numeri finiti, adeoque restaret aliquid supra seipsum: item in omnibus partibus divisibilibus collectivè acceptis, continentur partes omnes, si ergò adhuc essent divisibiles suprà, quàm essent divisibiles. Jam autem in generatione illa successiva ab æterno, non contineretur id, quod supponitur immediatè productum à Deo. Hinc, si ponatur illud immediatè à DEO productum, esse priùs omnibus aliis generationibus collectivè acceptis, non supponetur prius seipso. Denique non arguitur hîc ex eo, quòd singulis genitis sit prior gallina immediatè à DEO producta, esse etiam priorem omnibus collectivè acceptis; quod tamen solum adstruere videtur objectio adlata; quando autem teneat consequentia à distributione ad collectionem, dictum in prima parte, ubi probatur DEI existentia.

Objicitur 2. Possibilis est generatio æterna à parte pòst: Ergò etiam possibilis erit generatio æterna à parte antè.

Respondetur. disparitatem esse; quia si concedatur prius & posterius in generatione æterna à parte post, nullum esset absurdum; nec enim pro absurdo inferri potest, aliquid ex illis non esse æternum, cùm pro concesso detur, nihil esse illîc æternum, si autem concedatur prius & posterius in generatione æterna à parte antè, sequetur absurdum, ut dictum suprà.

Objicitur 3. Ponamus stupam applicari igni ab æterno, cùm ignis sit causa necessaria, eodem instanti, quo ponetur cum stupa, igniet stupam. Idemque ad imaginationem promptiùs fiet in pyrio pulvere. Ergò generabit ab æterno ignem. Itē ponatur lapis ab æterno suspensus in aëre, descendet deorsum ab æterno, qui modus est successivus &c. Ergò aliquid successivum potest dari ab æterno. Angelus item creatus ab æterno posset unam cognitionem post aliam exercere, quo in eventu, daretur successio cognitionum.

Respondet Oviedo, ab igne non comburendam stupam ab æterno, idem dicendum de pyrio pulvere, lapide, &c. Ratio: quia hoc ipso, quòd DEUS velit creare stupam ab æterno, decernet independenter à quocunque contrario, exigente illius corruptionem, conservare illam per æternitatem: comburi itaque non poterit, nisi in tempore; quod tempus incipere citiùs & citiùs potest, ita ut nullum sit assignare tempus, quo citiùs igniri non potuerit, quia res æterna à parte antè potest hôc vel illo tempore, vel instanti finiri. Addit non posse dici, quòd ignis comburat stupam primo instanti, quo posset; posset enim citiùs & citiùs.

Punctum Difficultatis 2.

An Motus & Tempus potuerint esse ab æterno?

Dicendum est. *Motum successivum & Tempus non potuisse esse ab æterno.*

Probatur primò. Restaurando argumenta, quibus responsionem attulit Oviedo.

Primum Argumentum est. In motu successivo necessariò debent dari partes priores & posteriores, tunc quæro, illud prius vel antecessit id, quod est posterius, æternitate, vel antecessit nonnisi tempore? si antecessit æternitate? Ergo motus ille non fuit ab æterno successivè fluens; si antecessit tempore? Ergò posterius illud non fuit ab æterno, nec etiam prius illud fuit ab æterno; siquidem antecessit nonnisi tempore, quod non est ab æterno.

Respondet Oviedo. Quòd nulla pars motûs fuerit ab æterno, sed inde non sequitur motum non fuisse ab æterno, quia etsi quælibet illius pars fuerit in tempore, ante illam potest assignari

gnari alia prius tempore existens; & sic in infinitum alia & alia prior, ratione quarum partium, motus dicitur ab æterno esse.

Contra. Tum quia, si nulla pars motûs successivi potuit esse ab æterno, nec motus ipse successivus, potuit esse ab æterno. Quod ipsum probatur. Si partes hominis non potuissent esse ab æterno, nec ipse homo potuisset esse ab æterno; Ergò & in præsenti idem dicendum. tam enim essentialiter homo constituitur suis partibus, quàm motus successivus, suis. Tum quia eodem jure respondendi dici posset, etiam generationes posse esse ab æterno; quia etsi quælibet fuerit in tempore, potest tamen antè illam assignari, prior & prior generatio, & tamen posse esse generationes abæterno. Negat Oviedo. Tum quia ex eo tantùm salvaretur æternitas motûs, quia ante quemcunq; motum potest assignari motus priùs tempore existens, & sic in infinitum; sed hoc non potest salvare æternitatem motûs, ut probatur, quia priùs & posterius in infinitum dabile, semper tamen in tempore, non adstruit æternitatem, tempus enim non fundat, sed destruit æternitatem.

Secundum Argumentum est: Si motus fuit ab æterno, verum erit dicere Deum non fuisse priùs tempore motu. Hôc posito quæritur? vel verum erit dicere, Deum non esse priorem omnibus partibus motûs, vel certè verum erit dicere, aliquâ parte priorem non fuisse: Neutrum dici potest. Non primum; quia cùm aliquæ illius partes factæ sint in tempore; falsum erit dicere, quòd Deus non sit prior illis; Non etiam verum erit dicere secundum; quia respectu quarum partium motûs, non est prior Deus, adhuc continent illæ partes motûs in se, prius & posterius, adeoq; adhuc respectu illarum, prior erit Deus.

Respondet Oviedo: Deum non esse priorem tempore motu ab æterno, id tamen verificatur, non de aliquibus partibus motûs, nec de omnibus partibus, sed de omnibus collectivè sumptis, quibus omnibus, hôc modo sumptis, Deus non est prior.

Contra. Tum quia illo Deus non est prior, quod est ab æternitate: sed collectivè acceptæ omnes partes, non sunt ab æternitate. Ergò. Major probatur. Quia Deus est prior omni eo, quod est in tempore. Minor principalis probatur. Quia collectivè acceptæ omnes partes, etiam motu ab æterno dato, includunt eas, quæ fuerunt in tempore, aliâs non omnes, nec collectivè acciperentur. Ergò falsum est, quòd omnibus illis collectivè acceptis non sit prior, & sicut v.g. falsa est hæc propositio: Discipuli omnes collectivè accepti salvabuntur, siquidem unus Judas damnabitur, sic falsa erit hæc; Omnibus collectivè acceptis partibus, Deus non est prior: siquidem est prior illis, quæ sunt in tempore, clauduntur tamen illâ collectione. Tum quia de illis partibus collectivè acceptis quæro; an vera sit hæc Universalis, Nulla est pars, quâ Deus non sit prior? si est vera? Ergò & totam illam collectionem antecedit; quod probatur: quia illa negativa Universalis est explicabilis per descensum distributivum, de singulis verificabilem. Ergò etiam verificari debet de tota collectione. Nam si verum est dicere; nullus in hoc loco est albus, verum etiam erit dicere de tota collectione, quòd non sit alba. Quodsi illa negativa Universalis, scilicet; Nulla est pars, quâ Deus non sit prior, si inquam est falsa, Ergò vera erit Contradictoria illius; Aliqua est pars, quâ Deus non est prior; quæ ipsa propositio, quia non est de singulis partibus motûs verificabilis, de illis ipsis redibit argumentum, quomodo sint ab æterno, cùm habeant priùs & posteriùs. Tum quia si est Deus prior aliquibus, & omnibus partibus, quomodo non est prior, omnibus collectivè.

Tertium Argumentum est à pari. Implicant generationes ab æterno. Ergò & motus ab æterno.

Respondet. Disparitatem esse; quia in generationibus deveniri debet ad unum principium, à quo reliqua genita, & ipsum non est genitum ab ipsis; in motu autem, non est devenire ad priùs tempore, existens priùs reliquis omnibus, quæ successivè fluunt.

Contra. In generatione est necesse devenire ad unum principium, à quo reliqua genita. Ergò in motu est necesse devenire ad primò omnium motum, cui reliqua omnia successerunt, & ipsum nulli successit.

Probatur Secundò. Posito, quòd motus ab æterno esse posset, quæro, vel haberet adhuc priùs & posteriùs, vel non haberet? si non haberet priùs & posteriùs idq; ab æterno? Ergò non datur motus successivus ab æterno; quia successivum definitivè stat priori & posteriori, quod tu dicis non dari ab æterno. Quòd si motus ille successivus habet posterius, idque ab æterno? Ergò & est æternus, ut supponitur, & non est, quia id quod æternum est à parte Antè, posterius non est, nihil enim potest esse prius eo, quod est ab æterno, & tamen motus successivus includit posterius.

Probatur Tertiò. Valet hoc argumentum, quô probat Ovied: partes motûs successivi, non posse esse ab æterno; & est tale. Omnis pars motûs existentis ab æterno, habet aliquid prius existens, videlicet aliam partem: Sed omne quod habet aliquid prius, est existens in tempore: Ergò omnis pars motûs existentis ab æterno est in tempore. Ergò etiam valebit hoc argumentum; Omnis motus successivus existens ab æterno habet prius & posterius: Sed omne quod habet prius & posterius, est in tempore. Ergò omnis motus successivus

existens ab æterno, est in tempore. Major constat definitione motus successivi. Minor ipsius est Oviedi, modus autem arguendi consimilis priori.

Respondet Pontius. Motum & quodcunque Ens successivum spectari posse secundùm se, & omnes suas partes; ita ut quælibet illius pars sit ab æterno; & sic motus, non potest esse ab æterno, propter adlatas rationes. Deinde motus & quodcunque Ens successivum, potest esse ab æterno; quia ita se habet, ut æternitas non possit coexistere ulli tempori imaginario aut reali, cui illa res secundùm aliquid sui non coexistat, quamvis non coëxistat ipsi, secundùm se totam.

Contra. Tum quia motus in ista acceptione secunda, vel habet prius & posterius, vel non habet? si non habet? successivus non est; si habet, sequentur absurda jam adlata. Tum quia quamvis ponatur, quòd æternitas nulli tempori etiam imaginario coëxistere possit sine hoc, quòd etiam motus secundùm aliquid sui coëxistat tempori, tamen per hoc salvari non potest motus illius æternitas, quia & esset æternus ut supponitur, & non esset, quia coëxistentia cuicunque tempori se sola non arguit æternitatem; quia in sententia Aristotelica una hora ita dividi potest, ut aliquid illius coëxistat æternitati toti, & tamen ratio horæ non fundat æternitatem. Tum quia tempus etiam imaginarium habet imaginarium prius & posterius; adeoque imaginarium non fundans æternitatem; sicut prius & posterius reale fundat non æternitatem realem.

Punctum Difficultatis 3.

An Ens permanens potuerit esse ab æterno.

Titulus potest procedere imprimis hoc sensu: An creatura una vel plures ab æterno sine successione produci potuerint? Deinde, an si Deus aliquam creaturam permanentem poneret ab æterno, posset successivè aliam secundam facere, & tamen ab æterno, utrumque resolvatur.

Dicendum est. *Implicare contradictionem, ut si Deus ponat aliquam creaturam permanentem ab æterno, possit successivè aliam secundam producere, & tamen ab æterno.*

Prima implicantia est. Si Deus creet Ens permanens ab æterno, vel potuisset creare aliud Ens permanens in tanta distantia, in quanta per impossibile gallina A, ex ovo B, exclusisset gallinam C; vel non potuisset creare? si potuisset, quæro, illa secunda creatura vel distaret spatio finito ab illa prima vel infinito spatio? si spatio finito? Ergo nec illa prima fuit ab æterno; Siquidem ab eo quod in tempore est, nonnisi finitè distaret, si autem distaret spatio infinito? Ergo non stas in suppositione, quòd scilicet tanta interceserit inter utrumque distantia, quanta foret, si per impossibile gallina A ex ovo B exclusisset gallinam C, quia hæ alterationes non deposcunt spatium infinitum. Si autem non potuisset creare aliam creaturam permanentem in tanta distantia, de qua hîc? Ergo multo minus potuisset illam creare successivè, & tamen ab æterno. Deinde potuisset illam creare citius & citius, & citius, ita, ut potuerit eam etiam ab æterno creare si voluisset, tunc quæro, computando à tempore usque ad æternitatem, idque per infinitas mensuras, vel includeretur in illa computatione etiam dicta distantia, vel non includeretur? Si includeretur? cùm Deus potuerit per te incipiendo à tempore etiam in æternitate creare secundam creaturam permanentem, incidisset etiam in illam distantiam, de qua hîc; redibitque argumentum factum: si non includeret etiam illam distantiam, ergo si in illa distantia secundam creaturam permanentem producere non posset, neque posset producere ab æterno, contra quam tu assumas: sed si veniretur ad illud instans, jam in illo producere non posset, adeoque nec in æternitate, ibique finiretur illud citius, & citius, quo Deus potuisset ponere creaturam.

Nec valet, si dicas, quòd in illa quidem distantia producere non posset illud secundùm Ens permanens, possit tamen ab æterno, rediret enim argumentum, an illa distantia in qua impossibile est Deum creare secundam illam creaturam, distet spatio finito an infinito.

Respondebis primò. Argumentum multum probare, probaret enim etiam Verbum æternum, non esse ab æterno. Quæram enim, an in tanta distantia à productione verbi potuerit poni creatura permanens? redibuntque argumenta facta.

Contra est. Quia cùm implicet creatura permanens ab æterno, successivè tamen producta, hinc fit, quòd quamvis citius & citius in tempore produci possit, non tamen produci possit ab æterno, hinc in illam distantiam, de qua procedit argumentum, nunquam incidere potuisset.

Respondebis secundò. Quòd cùm æternitas habeat transitum inconsummabilem, quamvis citius & citius produci potuisset illa secunda creatura, non deveniretur unquam usque ad æternitatem, nam hæc habet transitum inconsummabilem, consequenter non sequeretur, quòd deberet incidere in illam distantiam.

Contra. Quia quamvis per mensuras finitas infinitum exhauriri non possit, exhauriri tamen potest per infinitas mensuras, adeoque deveniri poterit ad illam distantiam; vel si non vis for-

formari argumentum de descripta distantia, procedat de solo puncto successionis.

Respondebis tertiò. Illam distantiam, de qua hic non contineri in æternitate cùm sit impossibilis, & implicatoria, æternitas autem nullum instans implicatorium continet: nec inde sequetur, quòd ab æterno produci non potuerit prima Creatura, quia potuit produci omni distantiâ & instanti possibili; illa autem distantia est implicatoria. Quòdsi ulterius quæras, utrum illa distantia, quæ dicitur implicare, finitè vel infinitè, distet ab æternitate? Responderi poterit, quòd, cùm illa distantia sit impossibilis, fore illam distantiam finitam, & non finitam, infinitam & non infinitam.

Contra est; quia argumentum factum, potest poni totum non de distantia illa circumscripta, sed de ipsa successiva productione. Sed urgendo argumentum secundùm imaginationem positam, sic ulterius proceditur. Quòd hæc distantia sit quidem implicatoria, sed implicantia illius redundat in Ens permanens, successivè tamen ab æterno productum; quia tota illius implicantia est in successione, seu prioritate, & posterioritate intra mensuram æternitatis.

Secunda Implicantia est. Implicat motus, & tempus ab æterno. Ergo & Ens permanens, successivè tamen productum: quia eædem implicantiæ pro utraque parte tenent.

Dicendum est 2. *Possibilem esse Creaturam unam, vel plures simul ab æterno productas, post quas tamen non possint aliæ poni nisi in tempore.*

Probatur Conclusio. Quia nulla in hoc implicantia. Solvendæ implicantiæ.

Solutio Implicantiarum.

Prima Implicantia est petita ex Materia de infinito & duratione. Si talis Creatura daretur, duraret per æternitatem; si duraret per æternitatem, duratio illius esset infinita. Sed infinitum implicat.

Respondetur. Illam durationem fore infinitam, hoc est, carentem omni etiam imaginario instanti temporis, quò non fuerit, non fore tamen infinitam, ratione alicujus realis infiniti, ad cujus scilicet infinitudinem, terminata sit actio aliqua realis. Hinc actio productiva creaturæ ab æterno, erit actio aliqua terminata ad ipsam entitatem Creaturæ finitam, coëxistentem Deo, qui est mensura æternitatis in præsenti. Unde hoc argumentum probat multùm; nempe Deum non existere ab æterno, si enim existeret ab æterno, daretur æternitas à parte antè, quæ dari non potest, quia illa æternitas esset infinita actu, & tamen infinitum actu implicat.

Secunda Implicantia est posita ex dominio Dei. Si possibile esset Ens permanens ab æterno, deberet durare per æternitatem: quomodo enim esset ab æterno, si per æternitatem, quæ vocatur ante, non duraret: si autem deberet durare per æternitatem, non posset illam Deus annihilare per æternitatem: quod videtur absoluto Dei dominio obesse.

Respondetur. Creaturam inannihilabilem implicare contradictionem, ob ea, quæ dicuntur in Materia de incorruptibilitate Angelorum, quia ex suppositione antecedenti est inannihilabilis, adeoque officiens dominio Divino, quia non relinquens potestatem disponendi prout voluerit, idque non ex suppositione usus libertatis circa inannihilationem, suppositio enim libertatis non tollit libertatem. Jam autem creatura ab æterno producta, cùm potuerit produci in tempore, non ex suppositione antecedenti, habet inannihilabilitatem, sed ex suppositione consequenti, quòd scilicet Deus voluerit illam produci ab æterno, adeoque ab æterno conservari: jàm autem quòd non possit Deus ab æterno aliquid ex suppositione consequenti facere, id non officit Divino dominio. Tota ergo inannihilabilitas illius ab æterno, est ex suppositione, quòd Deus velit illam esse æternam à parte antè, non potest autem de illa esse decretum, ut sit æterna à parte ante, si possit destrui ab æterno; licèt illud quod non possit destrui ab æterno, proveniat ex suppositione Decreti, ut autem illam ab æterno & tamen liberè produxerit Deus, sufficit indifferentia in priori naturæ ad producere, vel non producere.

Tertia Implicantia est: Non potest communicari creaturæ immensitas, nec omniscientia. Ergo nequè duratio ab æterno.

Respondetur. Possibile est ut creaturæ communicetur notitia omnium possibilium creaturarum, sed non omniter, ut ita dicam, quia illi non potest comunicari comprehensiva scientia Dei, quæ includitur in omniter scientia. Ad immensitatem quod attinet, si quæratur; An Deus per absolutam suam potentiam facere possit, ut in quibus locis est ipse, illic etiam replicativè ponatur creatura? hoc negandum potentiæ Dei non est, deficiet tamen ab immensitate, quia Deus sine ulla replicatione, est ubique. Si autem per immensitatem intelligatur perfectio Dei, secundùm quam coëxistere potest cuicunque loco, cùm hæc perfectio supponat infinitatem Essentiæ, quæ creaturæ communicari non potest, fit ut nec communicari possit immensitas, & si non repugnaret immensitas sine infinitate essentiæ, non repugnaret communicari illam creaturæ; non ostenditur autem necessariò connecti cum infinitate essentiæ, æternitatem à parte ante.

Instabis. Si ponatur linea infinita ex una parte, potest Deus semper & semper, in remotiori & remotiori distantia, ponere Angelum vel hominem, nec posset ponere à nobis in tantum remotum Angelum, quin produ-

cere possit remotius distantem. Ergo nec potest esse quidquam in ante, ita productum, quin anterius produci potuerit. Ergo non potest produci ab æterno; nam producto ab æterno, nihil anterius produci potest.

Respondetur. Quamvis in dicta linea procedendo per partes finitas possit aliquid produci anterius, secùs si positio commensuretur infinitati lineæ.

Petitur etiam contra hanc Conclusionem argumentum ab Auctoritate Patrum, qui arguentes contra Arrium pro principio assumebant. Verbum non esse Creaturam, quia ab æterno erat, quæ argumentatio non valuisset, si potuit esse Creatura ab æterno.

Respondet primò Oviedo, Patres argumentatos esse ad hominem, quia censebant Arriani nullam Creaturam fuisse ab æterno. *Hæc responsio*

Non Satisfacit. Quia ponebant Arriani aliqui, Verbum esse Creaturam, & tamen ab æterno, quomodo ergo nullam Creaturam dicebant esse ab æterno. Quodsi velit intelligi Oviedo, quòd scilicet nulla alia creatura fuerit ab æterno, non tenuisset Consequentia. Ergo neque Verbum, si est Creatura, fuit ab æterno; sicut enim si unum permanens in sententia Ovied. positum fuisset ab æterno, mala fuisset consequentia argumenti, ex eo non esse positum illud ens permanens, quia nullum aliud Ens permanens positum fuisset, si nec ista Patrum consequentia tenuisset.

Respondet secundò Amicus disp. 7. de Æternitate Dei Sect. 2. & post eum Pontius, Sanctos negasse æternitatem Creaturis talem, qualem Philosophi possibilem asserebant, & qualis negata sufficiebat ad probandam æternitatem Verbi: nimirum negabant æternitatem necessariam, qualem Aristoteles comminiscebatur in mundo; & cùm ex altera parte necessariò sit productum Verbum, inferebant, Verbum non esse Creaturam, sed Deum. Quando autem Patres ex eo arguebant creaturas non posse produci ab æterno, quia cùm Creaturæ sint, debent produci ex nihilo, argumentum illorum procedebat non de nihilo antecedente tempore, & positivè, sed de nihilo antecedente negativè, quia scilicet potuerant esse nihil. *Hæc responsio*

Non Satisfacit. Quia non salvat plenè dicta Patrum: nam supponit, quòd Arriani universaliter docuerint necessarium fuisse, ut VERBUM fieret ab æterno, cùm teste Athanas. Orat. 2. contra Arrian. censuerint illud factum esse in tempore. Deinde has & taliter negant PP. posse fieri Creaturas ab æterno, quas & qualiter affirmabant Arriani. Non affirmabant autem posse illas fieri necessariò, quia non agnoscebant Deum necessariò agentem ad extra.

Ut verum fatear, majus robur argumentum Patrum habuisset, si posset à nobis demonstrari Major hæc; Impossibilis est Creatura æterna. Ut tamen robur argumenti Patrum tueamur.

Supponendum est. Quòd secundùm varia tempora Arriani mutârint suam sententiam. Nam Primus Arrius dixit, Verbum esse Creaturam, genitumque ex Non existantibus, hoc est in tempore, & non ex substantia Patris. Rursus alii nolebant Filium appellare creaturam, dicebantque Deum esse, sed Minorem. Deinde alii negabant habere similem naturam cum Patre, ne identitatem agnoscerent. Postea asserebant esse similis Naturæ, alietatem Naturæ intelligendo: quia scilicet similitudo est semper inter distincta. Pfathyriani autem agnoscebant Filium esse ab æterno, & ante omnia secula. Hòc supposito:

Respondetur tertiò, argumentum hoc: Nulla Creatura est ab æterno, Verbum est ab æterno, Ergo Verbum non est Creatura, argumentum, inquam, hoc non urgisse Arrianos omnes, sed hos qui castigatiùs loquentes, nolebant asserere Christum esse creaturam; nam Minor & Major erat illorum, concessâ autem consequentiâ instabant Patres. Quicquid est, vel est Deus, vel Creatura. Ergo cùm Verbum, ex concessis, non fuerit Creatura, & fuerit ab æterno, Deus erat. Suar. autem dicit, Majorem illam processisse de eo, quod erat de facto, non de eo quod fieri potest de potentia absoluta. Denique assumebatur tanquam articulus Fidei. Nihil Creatum est ab æterno.

QUÆSTIO II.

De Conservatione.

Quæres 1. *Quid est, & quomodo distincta sit Conservatio?* Nomine conservationis, omnes communiter accipiunt continuatam rei productionem. Hinc differt à prima productione; quia prima productio supponit non præhabitum antè, esse, Conservatio autem supponit præhabitum esse. *Quod autem attinet ad distinctionem conservationis.*

Assero 1. *Conservationem creativam immediatè à solo Deo sine interventione miraculi profectam, non esse distinctam modaliter.*

Ratio. Quia neque ipsa Creatio est distincta modaliter.

Assero 2. *Conservationem, quâ causæ creatæ, unà cum Deo, conservant aliqua, ut cùm conservat ignis calorem, quem in se emanat, objectum species, Sol lucem, involvere connotatam modalitatem.*

Ratio est; quia etiam productio talium, involvit connotationem modalitatis.

Assero

Assero 3. *Posset quidem dici, quòd Creativus concursus, quo conservantur à Deo accidentia Eucharistica, sit distinctus à re conservata.*

Ratio. Quia potest esse entitas accidentium, & non esse sic conservata, *id tamen non adeò certum est*, ut patebit solutione Objectionum.

Contra assertum Primum Dices Primò. Si conservatio non est quid distinctum, à re conservata, non erit explicabile, quomodo Deus possit res annihilare: non enim potest res annihilare per actionem positivam, cùm annihilatio nihil efficiat; non per subtractionem conservationis, quia hæc nihil est, præter ipsam rem, prout continuatè existentem; quid ergo subtrahit, ut vi illius subtractionis, censeatur creatura annihilari.

Respondetur. Deum annihilare per subtractionem concursus indistincti, quæ subtractio concursus nihil aliud in re est, quàm actus voluntatis Divinæ, terminatus ad non esse Entis, quod habuit esse. Imò ita melius salvatur, quomodo posità subtractione concursus, immediatè res annihiletur, aliàs enim tunc annihilatio immediatè terminaretur, ad non esse concursus, mediatè ad non esse Entis; per nos autem, immediatè terminatur, ad non esse Entis. Quòd autem immediatè & in eodem signo rationis, quò ponitur annihilatio, debeat esse desinentia esse, ratio est; quia hoc ipso, non esset annihilatio, & non esset desinentia esse. Cæterùm quando Deus vult annihilare rem, quam conservabat, eâdem conservatione, quâ illam Creatura conservabat, tunc illa voluntas annihilandi, est virtualiter duplex, scilicet & annihilandi concursus, & annihilandi rem, quamvis enim, qui vult annihilare entitatem conservativæ causæ, realiter etiam velit annihilare rem conservatam; consequenter in illo priori, sublato concursu conservativo, realiter res jam non est, ad salvandas tamen melius formalitates annihilationis, immediatè explicatas, debet poni actus voluntatis, ratione nostrâ, æquè primò utrumque volens annihilare.

Dices secundò. Si in aliquo casu, conservatio, non est quid distinctum à re conservata, tunc pro ratione formali, quare aliquid annihiletur, nihil posset dari, quod ipsum probatur. Ratio enim, quare aliquid annihilatum sit, est, quia illi subtractus est concursus conservativus: si autem quæratur, in quo consistat hæc subtractio concursus? dices, quia res periit; adeoque dabis pro ratione, quare res perierit, quia periit.

Respondetur: Quòd rationes formales, non sit necesse semper condistinctas in re assignare, sed sufficit illam assignare sub alio conceptu immediato, quantumvis postea in re indistincto, ab ipsa entitate rei, de qua quæritur. Sic v.g. si quæras, quare Petrus sit individuum? Respondebis, quia est hæcceitata substantia; Si quæras, quare sit hæcceitata substantia? tandem post multa respondebis ad hoc, quia Petrus est Petrus. Deinde interrogando, quare res perierit? recurri debet ad nolitionem conservandi, ad quam sequitur, ipsum rei perire.

Dices tertiò. Si Deus non esset omnipotens, & tamen vellet meam operationem non esse, non sequeretur, hôc ipso meam operationem non esse. Ergo ratio annihilationis non debet in voluntatem Dei referri.

Respondetur. Si Deus non esset omnipotens, modò esset à voluntate Dei dependentia essentialis creaturarum, non essent creaturæ, defectu, solius voluntatis Divinæ; licèt si non concedatur hæc dependentia, quamvis vellet Deus rem non esse, esset tamen, cur enim periret. Unde est disparitas, Cur si Deus vellet fieri aliquid, & non esset omnipotens, nihil fieret; si autem non esset omnipotens, haberet tamen dependentiam ab ejus voluntate res, annihilaretur, si Deus nollet illam esse. Quia in omni positione rei, debet aliquid produci, sola autem voluntas, sine adnexa executiva, nihil producit; jam autem, quia annihilatio nihil producit, non est necesse, ut habeat adnexam sibi aliquam executivam. Immeritò etiam imaginatur objectio, non poni à nobis concursum conservativum, ponitur enim, sed indistinctus à re pendenti ab omnipotentia; sicut & creatio proficiscitur ab omnipotentia, licèt non sit quid distinctum à re creata.

Contra Assertum tertium. Dices Primò. Quotiescunque duo ita se habent, ut uno variato, maneat invariatum aliud, illa debent distingui nemine cogitante; sed ita se habet res in præsenti; quia eadem accidentia invariata, quoad entitatem manent, & tamen variatur actio, quia antea, cùm erant accidentia in substantia panis, conservabantur actione eductivâ, nunc conservantur actione Creativâ.

Respondetur. Illa accidentia invariata manere quoad entitatem, variata autem, quoad connotata: nam quando à solo Deo conservantur, dicunt negationem influxûs aliarum causarum, quamaliàs non dicebant.

Dices secundò. Implicat fieri transitum ab uno Contradictorio, ad aliud, sine sufficienti mutatione. Sed nisi conservativus concursus, prout hîc de illo agitur, esset condistinctus, non ostenderetur sufficiens mutatio. Quod probatur. Quia nulla fit mutatio in entitate, neque etiam in Causa, vi cujus mutationis nunc à solo Deo dependeant, & non ante. Ergo.

Responsum. Mutationem fieri ratione negationum, quia scilicet antea non dicebant accidentia negationem dependentiæ ab aliis, præter Deum, Causis, quam dicunt in Eucharistia. Quæ negatio oritur propter non esse influxus Causarum secundarum, qui influxus desinit, & tamen manet esse Accidentium; habet ta-

men concursus ille positivitatem, inclusam in ipsis accidentibus, à quibus indistinguitur.

Instat Amicus. Nova connotatio, intelligi non non potest, absque nova mutatione.

Respondetur. Verum id esse, sed mutatio hæc non debet esse semper in entibus, ut dictum alibi.

Dices tertiò. Quando desinit concursus causarum secundarum, vel desinit etiam concursus Dei, vel non desinit? sed tantùm novam formalitatem acquirit, quam antea non habebat: Si desinit concursus Dei, & alius illi novus succedit, Ergo debet esse distinctus entitativè; quomodo enim succederet, si novam entitatem non adferret, hocque ipso non succederet, quia nihil esset, quod succederet. Si autem non desinit concursus Dei, sed idem manens, acquirit formalitatem Creativi concursus, quam antea non habebat, Ergo idem quod erat naturale, fieri potest supernaturale, nam ille concursus est supernaturalis. Ergo ulterius duplici concursu Deus conservat formas eductas; uno quidem, qui identificatur ipsi concursui creaturarum, & qui perit concursu creaturarum pereunte, & alio qui manet pereunte concursu creaturarum.

Respondetur. Cùm concursus Dei, quo antea ad illa accidentia conservanda concurrebat, sit idem realiter cum concursu creaturarum, illo creaturarum concursu pereunte, etiam ille concursus Dei perit; qui autem succedit illi creativus, non succedit propriè, quia successio propria, importat novam adlatam entitatem, sed succedit impropriè, quia scilicet ponitur tunc concursus identificatus realiter ipsi entitati, sed non habens formalitatem concursus, nisi in circumstantia negationis concursus aliarum causarum; quæ negatio, tùm primum habetur. Ad eum planè modum, quo præcisâ ulnâ, partes ultimæ, præcisæ incipiunt habere formalitatem terminorum, in circumstantia negationis ulterioris extensionis, quæ de novo pullulat. Quamvis hi ipsi termini sint identificati realiter, præexistenti cæteroqui entitati, estque ille concursus supernaturalis, non ratione alicujus positivi, sed negativi, nempe esse habiti, in circumstantia negationis concursus conservativi, creati.

Dices quartò. Actio Creata malè explicatur per hoc, quia res est, & alia non concurrunt: Ergo etiam & actio creativa, malè explicatur per hoc; quia res est, & creaturæ non concurrunt.

Respondetur. Disparitatem esse, quia dabilis est casus, quo verè actio Creata est, & tamen non dicit negationem concursûs aliarum causarum, ut si omnes possibiles causæ ad eundem effectum concurrant, non est autem dabilis casus, quo res sit & non sit dependens à causis creatis, nec tamen conservetur creativo concursu.

Instabis. Possibilis est creatura obedientialiter creativa. Ergo sicut actionis creatæ, mala est explicatio, quòd sit effectus, & non dependens ab aliis causis creatis; ita mala erit & creationis, quia possibile est eundem effectum à Deo & creatura creari.

Respondetur. Per nos non definitur actio creativa, quòd sit actio, vi cujus effectus sit, & non sit dependens ab aliis causis creatis, & si ita definiretur, benè argueret instantia: nam potest etiam creatura creare; Sed per nos si Deus & creatura crearet, convenirent in hoc, quia utraque produceret ex nihilo, differret autem in hoc, quia creatio à solo Deo profecta, nec esset modalitas, nec connotaret modalitatem; jam autem creatio à creatura profecta, non sine modalitate esset quod innui de creatione q.1.d.1. ante continuationem solutionis.

Dices quintò. Conservatio profecta à causis creatis est distincta. Ergo & creativus concursus Divinus.

Respondetur. Disparitatem esse; quia nulla potest mutatio assignari, ratione cujus transeat creatura à non esse conservantis ad esse conservantis, jam autem negatio concursus creaturarum causarum, re tamen permanente, sufficit ut dicatur; quòd accidentia creativo concursu conserventur.

Quæres 2. *An quæcunque res immediatè in suo conservari pendeat à Deo?*

Assero. *Quòd sic.*

Ratio. Tum quia, si non penderent in suo esse, & conservari à Deo, essent entia à se, adeoque in conservari non creaturæ; quæ formalitas creaturarum in conservari, meliùs salvatur per immediatam conservationem. Tum quia nihil producitur, quod simul concurrendo immediatè non producat Deus, Ergo etiam immediatè conservat. Tum quia non posset explicari, quomodo sit in potestate Dei, omnia annihilare, nisi ponatur, quòd immediatè omnia conservet.

Quæres 3. *An Creaturæ etiam seipsas conservent.*

Assero. *Quòd non.*

Ratio. Quia non causant seipsas; Ergo nec conservant.

Addo. Et non sunt multiplicandæ causæ conservativæ sine necessitate.

QUÆSTIO III.

De Concursu Dei.

DUrand. & post eum Dola Capucinus, censent, Deum immediatè non concurrere in actiones creaturarum, sed solùm mediatè, conservando illarum vim causativam. Communis opinio

opinio est in oppositum. Tum quia Deo concedendus est modus perfectissimus agendi, immediatus autem agendi modus, est perfectior. Tum quia, sicut Deus potest annihilare effectum productum immediatè, ita poterit & ipsam ejus productionem, sed ipsum effectum immediatè annihilare non posset, si immediatè ab illo non penderet. Ergo nec actionem, si ab illo immediatè non penderet, si autem immediatè pendet effectus, immediateque annihilabilis est, pendebit etiam actio, immediateque annihilabilis erit. Tum quia in nulla ratione debet creatura esse immediatè à se, si autem immediatè non penderet actio à Deo, immediatè esset à se. Nec obstat, quòd contineat totum esse & perfectionem actionis in se, causa, hoc enim, quod etiam in se habet actio, non debet esse independens à Deo. Concesso autem concursu immediato Deo, non est necesse excludere concursum aliarum causarum, quia multa se solo non potest præstare in eodem genere Deus, ut generationes, actiones vitales &c. & sicut entia creata non spoliantur virtute agendi, quam in illis ponit, & ratio & experientia, sic nec spoliari debent immediata etiam actione. Sed possibilisné creatura, quæ operari possit immediatè Deo non concurrente? Arriag. & Hurt. censent, se in hoc non videre repugnantiam. Ovied. & recentior Suar. censent id repugnare, quod probabilius. Quia impossibilis est creatura, in aliqua ratione, pro statu Physico, independens à Deo, & si sit possibilis dependentia à Deo in omnibus, & si hæc perfectio non repugnat Deo, danda erit eidem, & hæc excludet possibilitatem talis creaturæ. Porrò concesso immediato concursu Dei cum creaturis, dicimus utramque causam in suo ordine esse totalem, cum causis tamen materiali & formali non concurrit in eodem genere, ob imperfectionem utriusque hujus causæ; His præjactis, *Sit*;

DIFFICULTAS I.

An Deus concurrat immediatè ad peccatum?

Difficultas hæc nascitur ex suppositione facta, quòd scilicet Deus ad omnes actiones creaturarum concurrat; nam contra hanc conclusionem hoc inter alia proponitur argumentum. Quia si concurrit Deus immediatè ad omnes actiones. Ergo concurrit etiam ad peccaminosas; si concurrit etiam ad peccaminosas; Ergo est causa peccati. Sed hæc difficultas retorquetur suo modo in oppositos: Cur non enim Deus sit causa peccati, si mediatè ad illud concurrit, cum mediatè concurrere, non excuset à peccato? & sic consilium dantes & propinantes per alium venenum, mediatè concurrunt, & tamen sunt causa peccati. Sed hujus Difficultatis solutio translata ad Materiam Theologicam, de Peccatis, ubi diximus: Deum concurrere quidem, & quidem immediatè ad peccata, non esse tamen causam illarum, quia non agit cum inclinatione &c.

DIFFICULTAS II.

An Concursus Dei cum Creaturis, sit quid concomitans?

Dicendum est, *Concursum Dei cum Creaturis, non esse quid concomitans.* Supponit hæc Conclusio communem doctrinam nostrorum, quòd concursus Dei in actu secundo, sit idem realiter cum concursu & actione creaturarum.

Ratio, quia si non per eundem concursum effectus penderet à Deo & à causa secunda, vel penderet per aliquam antecedentem actionem Divinam, & hoc non, quia nihil potest ostendi antecedens, quod respondeat illi actioni, cùm tamen actioni non possit non respondere aliquid; Non etiam aliquid consequens, quia jam omnia acta inveniret; Non etiam aliquid concomitans, ut jam contra Pontium & Scotistas probabitur. Ergo debebit idem esse omnino cum actione creaturarum; *Hinc jam:*

Probatur primò Conclusio. Si concursus Dei esset quid concomitans, ex eo esset, quia scilicet exhibitio illius, non pendet ab uno principio, sed à duobus, & sic idem diceret Pontius, quod nos, licèt aliis verbis; vel certè ideo esset concomitans, quia eliciente creatura suum influxum partialem, alium influxum eliceret Deus, & hoc non, quia nulla necessitas multiplicandi partialitates illorum influxuum, ut patebit solutione argumentorum.

Probatur secundò. Respectu illius actionis creaturæ, formaliter acceptæ, non datur ullus concursus concomitans, quò producatur ipsa actio & influxus agentis creati; Ergo nec erit necesse dari alium influxum concomitantem, quo ipse effectus producatur; & tamen quæ rationes oppositorum militant pro consequenti, militant etiam pro antecedenti, hinc, si pro antecedenti non valent, nec tenebunt pro consequenti.

Probatur tertiò. Iste modus concurrendi per concursum concomitantem est indignus Deo, quod sic probatur. Antequam Deus applicet concursum suum concomitantem, vel novit quid sit actura creatura, vel non novit? Si novit. Ergo jam supponitur effectus, antequam concomitans ille concursus Divinus ac-

cedat. Ergo ulterius est indignus Deo, quia non est tolerabile dicere, in aliquo priori posse, supponi effectum, quem Deus non producat; Si autem non novit quid sit actura creatura. Ergo temerè concurrit. Et sic v. g. Si ego dicam volo agere, quod agit Petrus; si nesciam quid sit acturus, temerè id dico, & si coincidam in idem cum illo, merus erit casus, qui respectu Dei non datur. Si autem agat Deus per concursum identificatum, non potest supponi applicans suum concursum ad illam actionem, cùm ille concursus idem sit cum actione, directus autem à scientia conditionata, aut alia, ne temerè agat. Videatur notatum sequentis difficultatis sub finem.

Confirmatur. Quia ille concursus concomitans, vel est determinatus ad unum, vel non est determinatus ad unum? si est determinatus ad unum, aufert libertatem. Tum quia concursus antecedens determinatus aufert libertatem. Ergo & concomitans, nec enim est major ratio unius quàm alterius. Tum quia concursus concomitans, est inter non dico prærequisita, sed per se inter requisita agendi, ut ipsum *præ* antecedentiam non notet: Si est inter requisita agendi; Ergo posito illo, non potest non fieri actio, hoc ipso enim non esset determinatus; Si illo posito, non potest non fieri actio; Ergo non liberè fit. Et certè sive quis antecedendo vinctum, trahat illum strictum, simul cum illo gradiendo, adhuc verè vinculat. Ergo & concursus ille, sive antecedat, sive sit concomitans, si stringat, hoc est, determinet ad unum, auferet libertatem. Tum quia, quando requiritur ad libertatem, ut positis omnibus requisitis possit non fieri actio, hoc intelligitur: Nullum est determinativum actionis, salvans libertatem, nisi determinatio, orta ex suppositione actionis, determinatio autem illius concursus, non est ex suppositione actionis. Pro quo recito locum Augustl. lib. Retract. c. 22. *In nostra inquit potestate non est, nisi quod sequitur nostram voluntatem.* Hinc ex hac auctoritate formabitur argumentum à pari. Concursus antecedens & prædeterminativus aufert libertatem. Ergo & concomitans, quia ex Augustino, etiam hic concomitans non sequitur nostram voluntatem, sicut nec antecedens.

Objicit primò Pontius. Volitio Dei distinguitur à volitione creaturæ. Sed volitio Dei, est concursus ipsius cum creatura. Ergo concursus ipsius cum creatura, non est actio creaturæ, sed alia concomitans actio.

Respondetur. Falsam esse Minorem, quia concursus Dei spectat ad omnipotentiam. Voluntas autem Dei est potius applicatio omnipotentiæ Dei, de quo aliàs. Rursùs dici potest, quòd volitio Dei sit concursus ipsius, qui in actu primo acceptus, est distinctus à concursu causæ secundæ, de quo nemo dubitat: sed negamus, concursum Dei in actu secundo, esse distinctum à concursu itidem in actu secundo creaturæ. Rursùs volitio Dei & concursus Dei (ut ita dicam) activè acceptus, est quid distinctum, secundùm id, quod dicit in recto, dicit enim ipsam voluntatem Dei & Omnipotentiam applicatam, in obliquo autem & pro connotato non est quid distinctum, quia dicit ipsam actionem creaturæ.

Objicit secundò idem. Quando duæ causæ partiales subordinatæ producunt aliquem effectum v. g. intellectus & objectum, intellectionem, non eadem actione concurrunt, sed diversa. Ergo idem dicendum, cùm Deus & creatura concurrunt. Antec. prob. quia actio subjectatur in agente, sed unica indivisibilis actio, non potest subjectari naturaliter in duobus principiis distinctis realiter.

Respondetur. Imprimis Negand. Antecedens cum sua probatione, quia quantumvis detur actionem agentem quodammodo subjectari in agente, non tamen in eo subjectabitur actio acta, nos autem concursum identificamus actioni actæ. Dixi actionem agentem quodam modo subjectari, quia cùm idem sit realiter, vel cum actione acta (sed dicitur agens, nonnisi per respectum ad principium) & sic recipietur in passo, vel est idem cum principio operante, & sic non subjectabitur propriè in agente, utpote cui identificatur. Rursùs si concursus Dei subjectatur in ipso Deo, quæro estné aliquid distinctum realiter à Deo, vel non est? si non est distinctum, in statu quæstionis non stas, hîc enim quæritur de distincto realiter concursu, si autem est quid distinctum, & tamen recipitur in Deo. Ergo entitas Dei rationem causæ materialis habere potest. Denique quamvis causæ partiales subordinatæ, producerent aliquem effectum distinctis actionibus partialibus, adhuc id respectu concursus Divini, concedi non deberet, quia actiones causarum partialium, non debent tantùm subordinari, quia nec essentialiter subordinantur, sicut subordinari debet actio causæ secundæ, ad causam primam; consequenter actiones causarum subordinatarũ, quamvis concedantur distinctæ, non erit necesse distingui concursum Dei, à concursu creaturarum.

Lorca, ut eum citat recentior Suar. quamvis fateatur eundem esse realiter concursum causæ primæ & causæ secundæ, tribuit nihilominus prioritatem quandam concursui Divino, præ concursu creato, quam appellat prioritatem à quo, & dicit ulterius concursum causæ primæ, esse priorem in genere causæ efficientis, concursum autem causæ secundæ, dicit esse priorem in genere causæ materialis, & sic determinare causam primam. *Hæc illius doctrina*

Non Satisfacit. Tum quia prior est concursus causæ primæ in genere causæ efficientis, præ concursu causæ secundæ. Ergo comparatur

ratur ad illum, tanquam efficiens ad effectum, talis autem comparatio, arguit distinctionem realem, si autem ponitur distinctio realis, quomodo identificantur? Tum quia concursus causæ secundæ, est prior in genere causæ materialis, præ concursu Dei, idque suppono in genere causæ materialis veræ. Ergo subjectat concursum Dei verè concursus causæ secundæ: Si autem ille verè subjectat, quomodo sunt idem realiter? Tum quia non est explicabile, quomodo concursus Dei sit prior, præ concursu causæ secundæ? quia vel præcedit tempore, vel instanti, vel naturâ, vel prioritate originis? non primum, & secundum, quia sicut nihil est prius tempore, vel instanti seipso, ita nec est prius eo, quod secum idem est realiter. Non tertium, quia nihil seipsum præcedit naturâ, cumq; per multos idē sit esse prius naturâ & prius causalitate, cum nihil causet seipsū nec erit prius naturâ seipso. Nō quartū, quia prioritas à quo est prioritas consimilis ei, quâ prioritate, prior est Pater æternus Filio, quæ prioritas licèt salvet æqualitatem durationis, importat tamen oppositionem principii & principiati, adeoque distinctionem realem. Quod ipsum sic aliter probatur; Prout est prior à quo concursus Divinus, eo ipso est posterior. Ergo non datur prioritas ista concursus Divini. Anteced. probatur. Prioritas à quo, est prioritas concursus creati prout pendentis à Deo. Ergo concursus ille Divinus prior à quo eo ipso est posterior. Consequentia probatur, Concursus ille ille Divinus prout prior à quo, dicit concursum creatum, qui dicitur esse posterior. Ergo concursus ille Divinus prout prior, eo ipso dicit quid posterius. Addit recentior Suar. Concursus ille essentialiter procedit ab utroque principio. Ergo in nullo priori potest esse sine alterutro; aliàs esset sine sua essentia. Et certè non potest esse prior concursus creatus, hoc ipso enim quia creatus est, dependet à Deo, non etiam præcedit concursus causæ primæ, quomodo enim Actio vitalis v.g. intellectio, prius procederet à Deo, quàm intelligeretur procedere à potentia vitali.

Si tamen nomine hujus prioritatis non aliud intelligas, quàm quòd id, à quo dependet actio, sit prius suo modo, sicut v.g. prioris habet rationem Pater, præ Filio, causæ præ effectu, si non sumantur relativè, cumque concursus creatus dependeat ab increato, debet habere suo modo prioritatem, & hæc prioritas in præsenti, non negatur.

Dices primò cum Lorca. Duæ causæ non possunt uniri ad eundem effectum, nisi una determinet aliam, aliàs nonnisi casu agerent, ergo & prima causa cum causa secunda non aget, nisi una determinet aliam. Quodsi hæc determinatio tribuatur Deo. Ergo tribuetur & prioritas, nam determinatio est prior prioritate à quo.

Respondetur. Imprimis, hoc argumentum non procedere de concursu, sed de causis, quo autem sensu causa prima præ secunda habet rationem prioris, dictum ubi de prædeterminatione; duæ autem causæ ut uniantur ad unum effectum, eæque liberæ, non est necesse, ut una prædeterminet aliam, sed ut offerat vires cum quibus posset quidem non operari, infallibiliter tamen operetur altera, & ne casu dicatur agere Deus concurrendo cum causis liberis, dirigetur à scientia conditionata.

Dices secundò. Ex istis duabus causalibus, quarum una dicit; ideo egreditur concursus à causa prima, quia egreditur à causa secunda, & ista altera, quæ dicit? ideo egreditur concursus causæ secundæ, quia egreditur concursus causæ primæ? ex istis inquam duabus causalibus, debet esse aliqua vera. Ergo debet alterutri concedi prioritas, cùm concedatur determinatio, quam explicat illa causalis.

Respondetur. Imprimis, retorquendo argumentum: ideo agit intellectus, quia agit species, ideo Petrus assidet Paulo, quia Paulus assidet Petro? & tamen in his nulla reperitur prioritas; ita licèt ideo agat creatura, quia agit Deus; non sequetur hoc ipso, vel determinationem, vel prioritatem oriri debere. Deinde illa causalis; ideo egreditur concursus à causa secunda, quia egreditur à causa prima hoc solo sensu vera est, quia Deus & potentiam, & vires tribuit creaturæ, & in hoc genere, conceditur prioritas, sed non in præcedentia, alius sensus.

Dices tertiò cum eodem. Malleus & artifex simul agunt, & tamen malleus, dicitur esse determinatus, ab artifice. Ergo etiam dicendum est, quòd à concursu causæ primæ, determinetur concursus causæ secundæ. Sol etiam & homo generat hominem in eodem instanti etiam naturæ, & nihilominus determinat homo concursum solis, adeoque habet in hoc prioritatem. Ergo etiam diverso respectu prior erit concursus causæ primæ, præ secundæ concursu.

Respondetur. Supra jam prioritatem certam concessam esse, fusiusque explicatum hoc est, in materia de Prædeterminatione. Ad argumenti vim quod attinet, illud non convincit, facilè enim est, ut malleus distinctus realiter, necessarioque operans, determinetur ab artifice, Sed concursus indistinctus realiter, ut eum indistinguit Lorca, quomodo determinabitur? Sicut & alia est virtus solis, hoc est v.g. calor, & alia virtus hominis, hoc est semen; hinc facilius est, ut unum, determinetur ab alio.

DIFFICVLTAS III.

An concursus Dei, sit quid determinatum physicè?

Præmitto 1. *Rem esse de concursu Dei extrinseco & concursu*, ut dicebam Acto, nam concur-

cursus Agens, qui est omnipotentia applicata per voluntatem, cum sit ipsemet Deus, indubiè est quid determinatum in sua entitate.

Præmitto 2. *Si ly: an concursus Dei sit determinatus physicè pro eodem supponit, ac an sit determinatus nonnisi ad hoc producendum?* tunc procedere potest imprimis quæstio de concursu creativo, qui certè est determinatus physicè, quia idem est cum re creata, quæ non potest esse, nisi hæc determinata: Si autem quæratur de concursu, qui idem est cum concursu creaturarum, tunc

Præmitto 3. *Quæri posse: an concursus Dei cum causis necessariis sit determinatus nonnisi ad hoc producendum?* & sic indubiè est determinatus, non enim est potestas utriuslibet in causis necessariis accipiendo eas cum omnibus prærequisitis. Si autem quæratur de causis liberis;

Præmitto 4. *Concursum cum causis liberis dupliciter spectari posse.* Primò in actu primo, qui nihil aliud est, quàm omnipotentia præparata ad concurrendum, vel potest spectari concursus in actu secundo, & hic non aliud est, quàm ipsamet actio creaturæ, prout dependens à Deo. Concursus in actu primo spectatus est indifferens, sicut & ipsa omnipotentia est indifferens ad concurrendũ ad hoc, vel ad illud. Concursus autem in actu secundo non est indifferens, quia non aliud est, quàm ipsamet actio creaturæ, quæ actio non est indifferens ad agendum. Quia verò ipsæ causæ liberæ ipectari possunt prout sunt principium actuum naturalium & supernaturalium; *Hinc*

Præmitto 5. *Quòd concursus Dei in actu primo ad actus supernaturales*, prout importat superadditum habitum, aut præparationem auxilii vices habitus supplentis, in isto sensu habitus non est indifferens ad oppositum, licet sit indifferens ad agendum, vel non agendum.

Ratio Prioris partis præmissi est, quia gratia & principium supernaturale, sive intrinsecum, ut habitus, sive extrinsecum, ut auxilium, non potest principiare peccatum. Ergo est determinatum, nonnisi ad effectum gratiosum. Ratio secundæ partis est, quia si auxilium illud vel habitus esset ad agendum, ita, ut non posset fieri oppositum, hoc ipso illud auxilium tolleret libertatem, de quo in Materia de prædeterminatione. *His præmissis* colligendoque dicta.

Dicendum est. *Concursum Dei in actu secundo spectatum non dicere indifferentiam*, vel contradictionis, ut dixi, præmisso quarto, nec contrarietatis, ut ibidem dictum.

Probatur. Quia concursus in Actu secundo spectatus, est ipsamet actio, quæ non potest non esse actio, adeoque nec est indifferens, ut non agat, & tamen deberet esse indifferens, si haberet indifferentiam contradictionis; nec etiam actio habet indifferentiam contrarietatis, quia est ipsa actio creaturæ, quæ non est indifferens ad oppositum; neque enim habitus amoris, est indifferens ad odium, in quo tamen stat libertas contrarietatis. Concursus tamen in actu primo est indifferens ad contradictoria, ut dictum præmisso eodem, licèt spectatus in actu primo concursus, in quantum importat habitum supernaturalem vel auxilium indebitum, non sit indifferens ad oppositum, ut dictum præmisso quinto.

Objicit primò Pontius. Concursus Dei est volitio, qua vult cum causa producere effectum. Sed per illam volitionem non potest aliud produci. Ergo concursus Dei non est indeterminatus. Minor probatur. Quia sequeretur, quòd esset volitio, & non esset, esset ut supponitur, non esset autem, quia esset volitio producendi alium effectum; volitio autem producendi effectum alium, formaliter, aut ratione, distinguitur à volitione producendi alium effectum.

Respondetur. Ipsam illam volitionem, non esse determinativum unius partis, nec volitionem unius partis, antecedenter ad suppositionem unius partis, antecedenter ad suppositionem volitionis creatæ. Deinde, volitio quâ vult producure effectum Deus, unum dicit in recto, & hoc est ipsemet Deus & actus illius internus, identificatus Deitati, & hæc volitio in essendo quidem est determinata, cùm sit ipsum esse Dei determinatum, sed non est determinatum nonnisi ad volendum hoc. Deinde volitio illa connotat aliquid extrinsecum, nempe ipsum effectum, quem concedo esse determinatum, sed ex suppositione sui ad se.

Objicit secundò idem. Concursus Dei est identificatus actioni creaturæ. Sed hæc est determinata ad unum. Ergo & ille concursus.

Respondetur. Concursum in actu primo non esse identificatum creaturæ, sed tantùm concursum in actu secundo, quem jam supra dixi, non esse indifferentem ad oppositum, vel non ad esse, sicut supponit objectio.

Objicit tertiò. Effectus non magis pendet à causa secunda, quàm pendeat à causa prima. Ergo sicut non potest egredi à causa secunda per concursum indeterminatum, nec egredietur à causa prima.

Respondetur. Effectum egredi à concursu causæ secundæ indifferenti, si ille sumatur in actu primo, quia egreditur à voluntate non determinata, in actu autem secundo spectatus concursus utriusque determinatus est, ut dixi.

Objicit quartò idem. Concursus cùm sit actio, necessario pro distinctione terminorum distingui debet. Ergo non est indifferens.

Respondetur. Consequens & Antecedens esse verum de concursu in actu secundo.

Instat. Determinatio actualis causæ ad effectum producendum nequit esse, quin causa determinetur per ipsam. Ergo si determinatio,

quâ

quâ Deus de novo determinat ad producendum amorem, esset etiam determinatio ad producendum odium, sequeretur, quòd quoties produceret amorem, produceret etiam odium.

Respond: Non dari determinationem actualem causæ ullam, quæ sit distincta, ab ipsamet actione libera.

Objicitur Quintò. Si non daretur concursus divinus determinatus & determinans Dei voluntas ad unum, non daretur ex eo, quia tolleret libertatem. Sed non tollit. Minor probatur, quia illud, quod tollit libertatem, debet esse suppositio alicujus, quod quamvis antecedit, habet virtutem necessariò tractivam voluntatis. Sed si daretur decretum determinans, aut concursus quicunque Divinus ad unum determinans, non haberet virtutem necessariò tractivam voluntatis. Quod ipsum probatur, quia quidquid habere potest virtutem determinativam voluntatis, vel debet illam habere quatenùs est aliquid, quod habet rationem actûs primi, vel rationem actûs secundi; Neutro modo determinatus ille concursus habet vim determinandi necessariò voluntatem, quod ipsum probatur, quia quod determinat necessariò per modum actûs primi, aut debet proponi ipsi per intellectum, aut debet habere aliquam antecedentem actionem, per quam produceretur actio voluntatis? jam autem non est necessarium, ut vel decretum illud cognoscatur, nec habet illud decretum vel concursûs actionem aliquam, antè actionem voluntatis; aliàs antè actionem voluntatis produceretur actus voluntatis, quod fieri non potest, non datur enim actio actionis gratisque illa poneretur. Quòd si illud decretum & ille concursus, esset per modum actûs secundi, nec dum necessitaret voluntatem, quia ille concursus, aut esset actio totalis actûs voluntatis, aut partialis: Si totalis; Ergò actus ille non produceretur à voluntate: si partialis; Ergò debet simul naturâ adesse actio voluntatis, & sic non determinabitur voluntas determinatione antecedenti.

Respondetur, hoc argumentum multùm probare, probaret enim salvari libertatem in prædeterminatione Thomistica, quia etiam illa nec agit sine voluntate, nec debet proponi voluntati. Supponitur autem Scotistas Prædeterminationem Physicam non admittere. Rursùs, possibile est, ut Deus suo decreto destruat libertatem, & tamen vi hujus argumenti, non destrueret illam, quia non esset necesse decretum illud proponi voluntati, nec esset necesse, ut illud decretum antecedenter agat actionem voluntatis. Directè autem ad argumentum dici potest, duplicem necessitatem profectam à Deo, cogitari posse. Primò positivam, quam stante etiam judicii indifferentiâ de faciendo, vel non faciendo, imprimere potest potentiæ volitivæ; Secundò, aliquam necessitatem negativam, quæ sistat in non exhibitione ejus, quod necessarium est ad agendum conformiter voluntati liberæ, sic v.g. quando Deus subtrahit suum concursum causæ necessariæ, necessariò habet hoc, quòd non agat, quæ tamen necessitas non nisi ex negativo principio oritur, ex negatione scilicet concursûs debiti; sic etiam in præsenti, quia non daretur concursus indifferens, quo indiget potentia hîc & nunc liberè operatura, hinc illo negato, negativè Deus necessitaret voluntatem; dico itaque necessitatem illam fore in actu primo, sed quia est ex negativo principio, non esset necesse illam quidquam agere antecedenter, nec etiam nosci. Posset etiam ostendi actio antecedens impropria, hoc est determinans potentiam, ut nonnisi agat.

Noto. Præsentem doctrinam Pontii & Scotistarum respicere, quòd non sit tollenda libertas concursu & decreto determinativo ad unum, modò se habeant per modum concomitantis; Sed tollendam esse libertatem hæc evincunt. Tum quia quô posito non possumus non agere, & illud non est situm in nostra potestate, nec ortum ex usu libertatis, illud tollit libertatem; jam autem ille concursus etiam concomitans est talis, ut docet ipse Pontius. Major autem fundatur in definitione libertatis, quia de ratione liberi est, positis omnibus requisitis, inter quæ est concursus concomitans, posse agere & non agere. Tum quia per hoc solum videtur velle salvare libertatem, quia decretum illud determinatum includeret adhuc concursum creatum, ut videre illum est hîc num. 103. hoc autem libertatem non salvat, quia si necessitaretur voluntas ad agendum, adhuc includeretur concursus voluntatis creatus. Tum quia illud decretum & esset concomitans, ut supponitur, & non esset concomitans, esset enim antecedens non solâ æternitate, quia hæc ad præsens impertinens est, sed esset antecedens causalitate, quod ipsum probatur, concomitantia dicit simultatem duorum. Ergò etiam & concomitantia concursûs determinati dicit simultatem duorum, nempè concursûs Divini, & concursûs Creati. Sed concursus creatus respectu effectûs agendi, habet rationem antecedentis causalitate, quamvis concomitantem sibi habeat concursum Divinum. Ergò etiam & concursus Divinus poterit habere rationem antecedentis causalitate, quamvis concomitantem sibi habeat concursum potentiæ creatæ. Tum quia Concursus Divinus in Actu primo spectatus, vel complet rationem actûs primi proximi in potentia, vel non complet? Si complet, ergò & ipse habet se per modum actûs primi: Si non complet. Ergò potentia se solâ habet rationem actûs primi completi, quod nec ratione effectuum naturalium, sed multò magis supernaturalium concedi non potest potentiæ, aliàs viribus naturæ, posset illum producere, statuiturque per hoc independentia actus primi

crea-

creati in agendo à causa prima, & si nihil fit in actu secundo sine concursu Dei, ita nec fieri potest quidquam sine concursu Dei, in actu primo; quia ab iisdem principiis pendet effectus in actu primo, & in actu secundo. Tum quia non est imaginabile esse aliquid verè causam, & tamen non se habere per modum antecedentis. Tum quia posito illo simultaneo concursu in actu primo parato, habente respectu effectus antecedentiam causalitatis, & includente aliquo modo operationem nostram, vel potest fieri & non fieri operatio, vel tantùm potest fieri? si primum, quomodo salvatur determinatio? si secundum, quomodo salvatur libertas? Tum quia concursus ille simultaneus, includens nostram operationem, includit illam tanquam effectum. Ergo respectu illius non dicit concomitantiam, sed antecedentiam. Tum quia & esset ille concursus determinatus, ut ponitur, & non determinatus, quia illo posito posset adhuc homo agere & non agere, ut videre est apud ipsum, num. 98. Tum quia, ponamus ex una parte decretum aliquod & concursum determinatum, qui etiam sit per Scotistas necessitativus, ponamus ex alia parte decretum illorum & concursum concomitantem, fiat parallela: Istud decretum necessitans, est suppositio antecedens, causalitate, positionem effectus, concursus etiam concomitans, antecedit causalitate, positionem effectus, decretum necessitans, non est in nostra potestate ponere vel non ponere, idem verum de decreto & concursu concomitanti decreto necessitanti posito, non potest sequi oppositum in sensu composito, idem convenit decreto concomitanti, hoc ipso enim non esset determinatus. Quid autem rogo habet se sola verbotenùs concomitantia, ad salvandam libertatem? Neque valet quod adfert, num. 108. ubi dicit, quando mihi Deus dat concursum determinatum ad unum, quamvis non det concursum determinatum ad oppositum sufficit, quòd habeatur concursus in actu primo, hoc est voluntas Dei, parata dare concursum, nam si non sufficit ad libertatem, dare concursum necessitantem, & habere voluntatem paratam servandæ libertatis, nec in præsenti etiam sufficeret, & sicut non sufficit Deum esse paratum ad dandum auxilium sufficiens, sed est necesse illud offerre, ita & in præsenti.

DISPUTATIO VII.

De Causa extrinseca, quæ est Finis & Exemplar.

PAuca hîc veniunt Scholasticè discutienda, hoc, quod difficultatem habere posset, id est; an bruta agant propter finem propriè? negatum hoc est in Materia de Angelis Dis. 5. n. 85. alia quæ sunt magis propria hujus loci, interim decurrenda sunt.

QUÆSTIO I.

Quid Finis? estnè Causa realis? quæ ejus Causalitas?

ASSERO primò. Finem ex Aristotele 2. Phys. textu 28. *esse id, cujus gratia aliquid fit*, ex quo rursus causam finalem secundùm id, quod dicit 1. Ethic. c. 2. rectè definieris? *Est id, quod propter se amatur, & propter quod cætera volumus*; Reflectendo autem ad terminos, quibus causa in communi definita est, causam finalem definieris; *Quòd sit principium determinans ad existentiam gratiâ sui, vel tanquam propter quod.* Explicari hoc solet, sic intellectus assentitur quibusdam principiis, quæ de se evidentia sunt, & quibusdam nonnisi propter connexionem cum illis, sic etiam voluntas quædam amat objecta propter se, & alia propter connexionem cum illis, & quemadmodum quibus intellectus tanquam immediatis assentitur, vocanturque principia, quibus autem assentitur propter connexionem, vocantur conclusiones, sic quæ appetit voluntas propter bonitatem immediatè in illis inclusam, vocantur finis, quæ autem amantur propter connexionem cum illo bono, vocantur media. Demum sicut principia communicant suis connexis evidentiam, ita finis communicat mediis bonitatem & amabilitatem. Explicari hoc ipsum sic aliter potest.

De ratione finis est ultra se nihil in illo genere, vel ordine habere; & ita est finis lineæ, ultra quod

quod non extenditur linea, beatitudoq; nostra objectiva est Deus, quia illo possesso, nihil ultrà appetit homo. Quod ipsum fundatur in hoc, quia si ultra finem aliquid esset, & competeret, ut supponitur illi fini ratio finis, & non competeret; competeret quidem, ut supponitur, non competeret autem, quia non finiret; siquidem aliud daretur finitivum. Quia autem in bonis sunt aliqua, quibus possessis in illo genere, nihil ultra appetit in illo genere voluntas, fit, ut dentur aliqua bona, quæ finis sint, & dici possint; & ita v. g. bonum, quod adipisci vult ægrotus quà talis, est sanitas, quâ possessâ, ægrotus in illo genere nihil plus appetit; hinc fit, ut sanitas, sit finis bonumque in suo genere finale, & sicut positâ Conclusione ex præmissis, concluditur motus in noscendo objecto, prout contento in Conclusione, estq; illa veritas, ultrà quam habitam in objecto Conclusionis, non ulterius arguendo procedit intellectus, sequensque arguitio quæcunq; non hoc objectum hujus Conclusionis, sed aliud inferet, totaque illius completio, in priori concludetur, & terminabitur; hinc Conclusio ex vi etiam nominis, est finis motûs intentionalis intellectivi; ita quando non ulteriùs in illo genere appetendi movet sese voluntas, illud bonum dicitur voluntatis finis. Quia autem nullus est finis ad quem processu non perveniatur, & ita est finis itineris, ad quem his leucis, stadiis &c. pervenitur, finis motûs intellectualis est Conclusio, ad quam mediis præmissis, devenitur; ita etiam & bonum, quô possesso finitur appetitus in illo genere, habet viam suam & processum, hicque non alius est, quàm ipsa media, per quæ acquiritur possessio boni, satiativi in genere illo appetitûs, finitivique motûs voluntatis.

Assero Secundò. *Finem esse Causam realem.*

Probat id, auctoritas Aristot. 2. Physic: tex. 70. ubi inter causas sine addito, numerat etiam finalem. Posset tamen responderi ad hanc auctoritatem, quòd illo loco nihil agat Aristot. de Causa rigorosa, vel non rigorosa, sicut in simili de Causis intrinsecis, dictum est.

Accedendum ad rationem, quæ in hoc fundatur, quòd nihil desit, quominùs finis dicatur vera Causa realis. Quia quamvis causa non existat in se, ut nec finis movens existit, sed petit poni & existere, sufficit, quòd existat in aliquo sui, hoc est in apprehensione amoreque suæ bonitatis, quæ duo apprehensio & amor, sunt quasi semen finis. Rursùs habet veram Causalitatem, stantem in tractione voluntatis, de qua infra, appellaturque hæc tractio motio metaphorica, non secundùm esse, quia in rebus non sunt Metaphoræ, sed secundùm dici, & sicut cùm dico, pratum ridet, non sequitur, quòd floreat Metaphoricè, sic nec sequitur ex motione Metaphorica, quòd verè non alliciat.

Difficilius est ostendere, quomodo sit Causa realis, cùm causet seipsum? nam communiter dicitur, quòd finis positus in intentione, causet seipsum in executione.

Explicat id Primò Recentior Suar: Quòd finis non causet seipsum & respectu sui non sit causa vera, sed quòd tamen causet verè amorem sui, à quo habet distinctionem realem, & quamvis hic amor causet postea positionem finis, id non obest; quia axioma illud, quod est causa causæ, est causa causati, procedit in causis ejusdem generis.

Non Satisfacit hæc explicatio. Tum quia non est ratio, cur illud axioma teneat in causis ejusdem generis, & non teneat in causis diversi generis? Tum quia debet respectu illius poni causalitas finis, respectu cujus habet rationem finis, jam autem respectu amoris præcisè non habetur ratio finis, cum æquè media ipsa, bonumque non consequibile, amorem mereri possit. Tum quia omne objectum verum cognitum deberet esse finis, est enim amabile, adeoq; causans sui amorem, neq; tamen ex eo omne objectum, est finis.

Explicari potest Secundò. Causam finalem esse causam physicam, prout physicum opponitur ficto, non verò, prout intentionali; hinc consequenter dicitur, quòd finis, prout est intentionaliter acceptus, sit quid distinctum, à seipso existenti in executione. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia concedo quidem cognitionem, à fine, esse distinctam realiter, sed nego objectum illius cognitionis, & ipsum in executione positum, esse distinctum realiter, cùm sit eadem entitas, sed solis statibus diversa. Tum quia Ens existens, ens in potentia, ens possibile, est idem realiter, totaque diversitas, est non in Ente, sed in connotatis illius; Ergò nec finis prout in intentione, à seipso, prout in executione, distinguetur realiter. Tum quia Universale per præcisiones objectivas, vel formales, fabricatum, non est distinctum realiter à singularibus; hinc si distingueretur ab illis, nec prædicari posset de illis, sed falsificarentur propositiones. Ergò nec distinguitur realiter finis quà talis in intentione, à seipso, prout in executione.

Explicari potest Tertiò. Causam finalem esse causam physicam, sed cum addito intentionalem, consequenter non debere habere effectum distinctum realiter, eò quòd id poscat natura Causæ intentionalis, & sicut idem producens se secundo, est Causa vera physica, & tamen non producit effectum distinctum realiter, sic & hîc. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia si dicas hanc esse naturam Causæ intentionalis, non habere à se distinctum effectum realiter, dicam etiam esse naturam causæ intentionalis, ut non sit vera causa realis, idque ob defectum distinctionis ab effectu. Tum quia quamvis salvetur ratio causæ realis sine distinctione reali ab effectu in

productis & causatis, secundò non tamen in causatis & causantibus primò, aliàs subverterentur & Philosophica & Theologica principia; ostende ergo distinctum effectum realiter, quem causa physica finalis producit primò. Tum quia non poterit ostendi, quid simile operetur finis ei, dum idem reproducit suam Entitatem, quod tamen salvet rationem causæ realis, sed quicquid sit de his principiis, vel exinde hæc explicatio non satisfacit, quia veræ causæ realis si nihil obsit, debet ostendi effectus verus, realis, & distinctus, idque ex proportione, ad alias causas.

Explicari potest quartò. Inter finem in intentione existentem, & inter finem in executione positum, esse distinctionem realem; quia bonitas illa, quæ erat apprehensa, non est illa eadem, quæ in executione ponitur, sed est distincta numero, ea scilicet, quam Deus ut existat determinat, cùm alia numero ab efficienti produci potuerit. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia videtur oppositum esse in communi apprehensione, vulgariter enim assumitur, quòd finis, causet seipsum in executione. Tum quia arbitrarium videtur aligare Deum, ne determinet hunc individuum finem pro executione, qui forte in individuo erat in intentione. Tum quia finis potest esse hujus in individuo, & executio hujus in individuo, casu v.g. quo pro fine sit pomum hoc individuo appetitum.

Explicari tandem potest quintò. Finem esse causam realem respectu mediorum, ad quæ movet, à quibus distinguitur realiter, ex quibus Mediis producitur finis.

Assero tertiò. *Causalitatem causæ finalis esse*, ut inquiunt Philosophi post Aristotelem, *motionem Metaphoricam*. Hoc dictum puto fundatur in modo agendi voluntatis, quæ non sistit sibi objectum, sed trahitur ab objecto, adeoque ad illud movetur appetendo; hinc causalitas illius appellatur motio Metaphorica, sed quid tandem sub hoc nomine motio metaphorica intelligendum?

Explicant primò aliqui. Quòd causalitas finis sit amor finis. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia datur amor respectu Dei tanquam finis, neque tamen amor, dicitur causalitas respectu Dei. Tum quia potest esse amor finis, isque adhuc efficax, & tamen saltem divinitus impediri, ne ponatur in executione finis. Ergo amor non est causalitas finis, quia posita causalitate, impossibile est non sequi effectum, qui debet esse finis in executione. Tum quia causalitas debet esse quid receptum à causato; jam autem amor, non recipitur in effectu, quem causat.

Explicant secundò alii. Causalitatem finis esse ipsum bonum, prout connotat dependentiam à se effectus. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Quia hîc agitur de causalitate, ut ita dicam, causata, non de causalitate causante, seu tenente se respectu causæ. Deinde & de hoc ipso quæritur, in quo sit ista dependentia.

Explicant tertiò alii. Cum utroque Suar. & aliis non paucis, quòd causalitas finis, sit ipsa actio efficientis, prout respicit id, propter quod fit. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Quia si nihil obsit diversis causis, tribuendæ sunt diversæ causalitates, magis enim proportionatum est, ut id, cui competit esse causam diversam ut Quod, sit etiam causa ut Quo, seu habens causalitatem diversam. Deinde causalitas efficientis, est illa ipsa, effectus suo modo causæ finalis, quomodo ergo erit ejus causalitas ejus causalitas?

Commodius diceretur in re loquendo, non aliud esse causalitatem finis, quàm ipsum effectum, prout dependentem ab hoc, vel illo fine. Sic v.g. deambulatio, si fiat dependenter ab intentione, quæ est sanitas. Causalitas in deambulationem erit dependentia intentionalis, deambulationis, ab hac intentione, quæ est sanitas, sicque de reliquis finibus.

Ratio, quia in nullo argui potest insufficientiæ hæc explicatio. Breviter causalitas finis, est objectivum propter quod operor, seu objectivum responsivum. *Quare operaris*

QUÆSTIO II.

De reliquis Causam Finalem concernentibus.

Quoad effectus Causæ finalis.

Assero 1. *Actus antecedentes positionem mediorum, qualis est cognitio finis, simplex complacentia, amor, intentio non sunt effectus propriè dicti, Causæ finalis.*

Ratio prioris. Quia si cognitio finis esset effectus finis, ante cognitionem finis, jam deberet esse in actu primo causæ, sufficienter constitutus & completus finis: ante cognitionem autem non est sufficienter completus; quia finis non cognitus in ordine movendi, seu finalisandi, ita se habet, ac si non esset; deberet autem jam esse completus finis, in actu primo, quia omnis causa, supponitur completa ante suum effectum. Simplex item amor & intentio finis, ut censet Vasquez & Fonseca contra utrumque Suar. non est effectus finis, quia ratio attingendi finem non est propriè effectus finis; jam autem illi actus sunt ratio attingendi finem. Sed sunt illi actus propter bonitatem bonitatis finis, hoc est rationes attingentes bonitatem ipsius, non verò alio modo, fiuntque propter finem, tanquam propter objectum, hinc etiam impropriè dicitur desiderare aliquis pro-

propter finem, sed desiderat finem. Ergo desiderium illud non est effectus finis, cùm non fiat propter finem. Denique Aristot. 10. Metaph. tex. 30. censet, proprios effectus finis posse causare finem in genere causæ efficientis, desiderium autem v.g. sanitatis non causat propriè sanitatem, sed medicina, idemque dicendum, de amore efficaci.

Assero 2. *Actus immediatè versantes circa media, ut est Electio, inquisitio mediorum, non est propriè effectus finis.*

Ratio, quia sunt potius ratio amandi media, & propriè non sunt ratio ponendi finem in esse reali, per accidens tamen possunt esse effectus finis, si adhibeantur ut media ad consecutionem finis, propriè itaque actus hi causantur ab amore finis in genere causæ formalis extrinsecæ. Multo autem minus, actus, consequentes possessionem finis erunt propriè propter finem; quia vel sunt propriè propter intentionem finis, & hoc non, quia non est jam intentio finis posito fine, sublataque etiam omni intentione finis, sequitur delectatio de præsenti v.g. sanitate; vel sunt propter finem jam in executione positum, & hoc, non est, esse effectum propriè finis; quia hi actus adveniunt per accidens, nec supponunt finem in intentione, cùm tamen hic nonnisi intentionaliter causet. Adveniunt autem per accidens, quia quamvis Deus subtraheret concursum à delectatione, obtentionem finis consequente, haberet jam totum finis quod intendit, intendit enim positionem sui, quæ supponitur.

Assero 3. *Effectum proprium finis esse media.*

Ratio, quia ut dictum supra, respectum mediorum causa finalis est verè causa, ergo & media sunt verè effectus illius, hæc enim se ad convertentiam habent. Videtur hoc idem docere Aristot. 10. Metaph. tex. 19. ubi dicit, ea quæ fiunt propter finem, esse inter media inter finem, etiam movens, seu agens se movens ad consecutionem finis, ex quo loco sic arguitur. Id quod fit propter finem est effectus finis, pro eodem enim hæc sumuntur, sed media, ut inquit Aristoteles, sunt ea, quæ fiunt propter finem, Ergo &c.

Quoad cognitionem requisitam, ut agat causa Finalis.

Assero 1. *Sine prævia cognitione non finalisare finem.*

Ratio, quia finis non cognitus, ut dixi supra, ita se habet, ac si non esset, quia sicut existentia realis, dat esse reale physicum, ita intentionalis existentia, ratione scilicet cognitionis, dat esse intentionale, hoc autem requiritur, ut causet finis; cùm enim causet intentionaliter, debet etiam existere intentionaliter.

Assero 2. *Non esse quid impertinens ad rationem movendi fini propriam, ipsam cognitionem.* Sequitur assertum ex priori, & ratio præter superius adlatam est. Quia idem bonum propter varietatem cognitionis aliter & aliter causat, amatur enim intensius si penitius noscatur, & idem bonum in quantùm præsentatur præsens, producit amorem, in quantùm præsentatur absens, desiderium, quæ diversitas non in entitatem boni, hæc enim constanter eadem est, sed in diversitatem repræsentationis rejici debet.

Cæterùm ipsa cognitio, non est ratio formalis motiva, quia non cognitio amatur, sed objectum, & finis cognitione repræsentatus, ita nihilominus, ut non sola bonitas ametur, sed bonitas ut cognita; ad eum modum, quò præmissæ causant Conclusionem, sed ut cognitæ. Deinde finis ratio in eo consistit, quòd moveat, bonitas autem ut cognita movet. Et certè bonum secundùm se spectatum, habet se ac si non esset, & quamvis hæc cognitio habeat se nonnisi per modum requisiti, exprimitur tamen ad ostendendum, in quo statu posita, causet hæc bonitas.

Assero III. *Possibile esse, ut licèt non præcedat cognitio finis, modò aliquid defectum illius suppleat v.g. si non determinet Deus ad ponendā volitionem finis, ut inquam incognitus finis ametur.* Est Assertum Ovied, & Conimb: contra Vasq. & Arriag:

Ratio Prima asserti, quia id non implicat contradictionem.

Ratio Secunda, Potest elevari voluntas ad producendam gratiam. Ergò & amorem sine cognitione prævia, nec est ratio cur illud requisitum cognitionis suppleri non possit saltim in genere Causæ efficientis?

Ratio Tertia ex Oviedo. Potest Deus infundere actum amoris voluntati, respectu cujus nulla in voluntate præcessit cognitio, si illum enim potest ponere in lapide, multò magis in voluntate. Ergò & potest determinare voluntatem, ut eliciat actum, respectu cujus, nulla præcessit cognitio. Videantur dicta in Anima st: An voluntas ferri possit in incognitum?

Dices I. Cum Arriag. Volitio fertur ad bonum secundùm esse apprehensum, illic non est bonum apprehensum. Ergò.

Respondetur, vera esse hæc de volitione naturaliter se habente in suo modo agendi, non autem de volitione supernaturaliter in modo suo agendi, se habente. Potest etiam retineri communis responsio, esse illud apprehensum quâ apprehensum, habere se per modum conditionis, non autem per modum rationis formalis objectivæ. Non repugnat autem conditiones sine quibus Non, esse supplebiles saltem aliquas, cur non hanc?

Dices 2. Quamvis existentia sit sola conditio agendi, tamen non potest Deus elevare aliquid, quod non existit, ad causandum. Ergo

etiam quamvis cognitio sit sola conditio , non poterit elevari voluntas ad amandum sine cognitione.

Respondetur. Non assumi à nobis omnem conditionem esse supplebilem , sed aliquas , eas scilicet, quas suppleri non repugnat , repugnat autem suppleri existentiam , quæ repugnantia non ostenditur,ne suppleri possit cognitio.

Dices 3. Non potest appetitus naturalis ferri ad rem non habentem bonitatem. Ergo nec ad rem incognitam.

Rspondetur. Negan. conseq. quia malum non habet , per quid compleat voluntatem,ut amorem potius eliciat ,ostenditur autem determinativum in præsenti. Addo non implicare, ut malum aliquod assumat Deus & elevet , ut suppleat vices in complenda voluntate,ut exire possit ad amorem boni alicujus objecti.

Dices 4. Cum recentiori Suar. Voluntas est potentia cæca. Ergo non potest tendere in incognitum.

Respondetur. Materialiter non esse accipiendum visum voluntatis , sed accipiendum hoc sensu , quòd scilicet nisi ponatur notitia, tanquam conditio,non sit futura completa voluntas,ad actum suum producendum : sed non sequitur,aliunde illam compleri non posse,stat que in hoc proportio,quòd sicut cæcus non potest se determinare quò ire debeat , ita nec voluntas se determinat , si nesciat quid amare debeat,si ergo aliunde determinetur , hoc ipso cæcitas illius tolletur.

Dices 5. Cum Hurtad. Volitio per se dependet à cognitione. Ergo non potest,non dependere ab illa. Antecedens probatur , quia non dependet media alia entitate.

Respondetur. Volitionem per se pendere à cognitione,tanquam à conditione,hinc illa mutata,poterit adhuc in sua entitate stare , sic v. g. in principiis nostris,non per aliquid superadditum pendet effectus ab approximatione , & tamen approximatione non data, fieri potest effectus , sola ergo dependentia non per aliquid superadditum,dependentia inquam tanquam à ratione formali,suppleri non potest.

Addo,dici posse,tali amore elicito,denominandum subjectum amans , quia adhuc ab intrinseco elicitur, nec apparet quomodo cognitio illa antecedenter se habens , conferat vim denominandi actionibus vitalibus ; & sicut quamvis naturaliter non eliciat voluntas actus supernaturales, elevata tamen vitaliter illos elicit,ita & quamvis naturaliter voluntas non eliciat actus volendi sine cognitione , posita suppletione illius defectus , vitaliter illos eliciet, adeoque cum vi denominandi,elicientem.

Quoad subjecta quibus competit agere propter finem?

Assero 1. *Bruta non agere propriè propter finem.* Fusius hæc explicantur loco citato ad primam secundæ.

Ratio Interim asserti sit, quia propriè agentia propter finem,sunt agentia , quæ attendunt ad connexionem mediorum cum fine, ad quam non attendunt bruta. Operantur tamen impropriè propter finem, quia agunt propter bonum, quod cognoscunt , & ad quod habent instinctum,quem instinctum Aristoteles imitationem rationis,& brutalem quandam potentiam , consimilem rationali appellat , qui ipse instinctus fundatur supra complexionem certam animalis & temperamentum primarum qualitatum, habitualiter autem est æstimativa animalis ex tali complexione determinans ad sic vel ita operandum , actualiter autem ille instinctus est actus phantasiæ, impellens , ad sic vel ita operandum.

Assero 2. *Deum ad intra & quoad operationes immanentes non agere propter finem.*

Ratio,actus ad intra sunt ipse Deus,qui à nullo fine dependet.

Assero 3. *Operationes Divinas ad extra esse propter finem.* Ad extra enim sumptæ non sunt ipse Deus,& cùm faciat illas propter se, bene illæ respicere Deum poterunt tanquam finem.

Quoad divisionem finis , quem dividit Arist. secundi Physic. tex. 57. in finem *Cujus* , & in finem *Cui* hoc innuendum erit, quòd nomine finis *Cujus*, supple gratia , quem etiam Aristotel. alibi appellat finem Qui , veniat ipsum bonum, quod appetitur,finis autem *Cui* , est subjectum cui illa bonitas appetitur. *Quo supposito*

Assero 1. *Ex fine Qui, & fine Cui coalescere perfectam rationem finis.*

Ratio. Quia bonum appetibile,& hoc erit finis Cui, debet insuper esse bonum in se,& hoc erit finis Qui vel Cujus. Unde etiam ad sanitatem & amor sanitatis , & amor subjecti movet.

Dices 1. Finis est id , in quo sistit operans. Sed operans sistit in fine Cujus seu Qui. Ergo ille solus,est finis.

Respondetur. Operans sistit in fine Qui, tanquam ratione adæquata,nego, vult enim indubiè illum sibi vel alteri,sistit in fine Qui,tanquam in bono, quod appetitur ; neque enim in ratione ejus,quod appetit , aliud hîc & nunc habet , concedo, sed non sistit , quasi illud solum motum illius sistat , defacto enim vult illud sibi , neque enim à sitiente tantum amatur aqua, sed proceditur ad ipsum sitientem, ut illum refrigeret.

Dices 2. Finis *Qui* amatur propter finem *Cui* Ergo potius est medium,quàm finis.

Respondetur. Finem *Qui* amari propter finem *Cui*,tanquam propter subjectum , non verò amari propter finem *Cui* , tanquam propter rationem amandi, quia sanitas , amabilis est , propter suam intrinsecam bonitatem.

Asse-

Assero 2. *Finem Cujus, seu Qui interdum esse nobiltorem entitativè interdum ignobiliorem.*

Ratio. Quia sanitas est quid ignobilius animali, utpotè ejus accidens, si autem homini optem beatitudinem, Finis Qui, erit dignior homine.

Assero 3. *Amore intenso ordinariè magis amari finem Cui, sed amore appretiativo non semper.*

Ratio, quia finis, Cui magis intimè perspectus magis allicit, & ita cùm volo mihi Deum clarè visum, fieri potest, ut intensius me in hoc amem, quàm Deum, licet illum magis appretiem.

QUÆSTIO III.

De Causa Exemplari.

Assero 1. *Exemplar* ex S. Augustino & S. Thom. *esse formam in mente existentem, quam effectus imitatur ex intentione agentis determinantis sibi finem. Dicitur forma*, quia sicut per formam constituitur agens potens agere, ita & per exemplar constituitur potens agere agens idæale, verèque per illam figuratur & formatur res agenda in mente. Dicitur *in mente existens*, ad distinctionem ab exemplari externo v.g. pictura, quam imitatur pictor, ad quod exemplar si velles præsentem definitionem extendere, demenda esset particula ly in mente existens, dicitur *ex intentione agentis*, ut excludantur ea, quæ casu fiunt, dicitur agentis *determinantis sibi finem*, ut excludantur bruta, quæ nonnisi determinata agunt.

Assero 2. *Exemplar consistere in conceptu objectivo*: negat Suar. Fonsec. Rub. Valent. & alii. Sed nobiscum est Vasquez item Arriag. & recentior Suar.

Ratio. Tum quia Arist: 7. Metaph. tex. 28. & 30. censet, exemplar esse essentiam rei, prout est in anima, dicitque domum fieri ex domo, subjice præcognita & idæali. Tum quia exemplar, est id, ad quod agens respiciens, operatur, qui non respicit suum conceptum formalem, sed objectivum. Tum quia universale non consistit in conceptu formali, ut dictum in Logicis. Ergò nec exemplar, par enim est utriusque ratio. Et certè conceptus formalis & esset exemplar, ut supponitur & non esset, quia exemplar id est, quod ea prædicata, quæ res in statu physico habere debet, intentionaliter repræsentat, ut hæc intentionalia in statum physicum reducantur, jam autem non prædicata conceptûs formalis, sed objectivi in statum physicum reducuntur.

Dices I. Exemplar divinum consistit in conceptu formali, non objectivo; Ergò & ideæ Creatæ. Antec: probatur, quia conceptus objectivus, est ipsa Creatura facienda, Deus autem in operando non dependet à Creaturis.

Respondet Primò recentior Suar: quòd exemplar divinum non consistat in Creaturis, tanquam in conceptu objectivo, sed in essentia Divina, prout se præbet imitabilem. *Hæc Responsio*

Non Satisfacit, quia & non consisteret per illum exemplar in Creaturis, tanquam in conceptu objectivo, hæc enim est illius positio, & consisteret ut Probatur: quia qui dicunt etiam exemplar Divinum consistere in conceptu objectivo, noluntillum esse extra Deum, ideæ enim prout hîc de illis necessariò sunt internæ, consequenter sunt ipsæ Creaturæ, prout repræsentatæ per essentiam Divinam. Sed pro sua responsione.

Instat I. Suar: recentior, auctoritate Scripturæ; faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, ubi proponitur essentia Divina, prout exemplar hominis faciendi.

Respondetur. Per interpretes non loquitur illîc Deus de idæa hominis, sed de similitudine in proportione ad suam naturam, immò & ad personalitates per tres potentias animæ, sed posito etiam, quòd hîc agatur de Causa idæali, inde non sequitur illam non consistere in conceptu objectivo, hoc est in ipsis Creaturis prout repræsentatis per essentiam Divinam.

Instat 2. Effectus imitatur aliquid â se diversum, cui sit similis per imitationem, cùm tamen Deus eundem numero effectum cognoscat, eundem numero repræsentet, at verò inter Deum & seipsum non datur similitudo, sed identitas.

Respondetur. Effectum imitari aliquid à se diversum statu, sed non prædicatis; & licèt non detur similitudo physica relativa inter idem & seipsum, datur tamen similitudo non relativa, nam similis est Filius Dei in natura Patri, licèt sit eadem utriusq; natura, sed hîc etiam est similitudo specialis, nempè intentionalis, in hoc stans, ut ea prædicata, quæ objectum in re continet, imagine intentionali & spirituali repræsententur.

Instat 3. Idem ex Auct: Augustini negantis, Deum aliquid extra se intuitum, ut mundum fabricaret.

Respondetur. Hic locus solùm probat, quòd ille conceptus objectivus non fuerit, nisi in mente Divina existens, quod nemo negaverit. *Hinc aliter?*

Respondetur II. Ad primam objectionem negatur Antecedens, probatio illius distinguitur, Conceptus objectivus creaturæ faciendæ, est ipsa Creatura quomodocunq; spectata, nego, est ipsa Creatura, prout repræsentata per essentiam Divinam, concedo, pendebitque Deus à Creaturis, tanquam â termino connexo, non autem tanquam à Causa, â termino inquam

connexo, quia si non essent possibiles, non posset Deus illarum habere idæam tanquam possibilium.

Sed debetne dici, quòd exemplar creaturarum sint ipsæ creaturæ prout repræsentatæ ab essentia Divina, an quòd exemplar sit ipsa essentia Divina repræsentans creaturas? prior modus videtur præferendus. Tum quia magis ostendetur, quomodo prædicata intentionaliter repræsentata, sint in statum physicum reducta, quod tamen spectat ad idæam? Tum quia isto modo significandi magis exprimitur, quia in Recto, ipsa res idæata nec quidquam illam ita exprimi impedit. Tum quia in creatis conceptus objectivus, est ipsa res prout repræsentata. Ergo & in præsenti idem dicendum.

Dices 2. Censet Aristot. artificem producere effectum similem suæ ideæ. Sed res facienda non est similis conceptui objectivo, sed formali. Omnis enim res est similis suæ imagini, conceptus verò formalis, est imago rei.

Respondetur. Rem faciendam similem esse conceptui objectivo non quomodocunque sed prout repræsentato.

Dices 3. Exemplar consistit in eo, quod dici potest agere, sed conceptus formalis dirigit, quia dirigere est proprium dictaminis, dictamen autem spectat ad conceptum formalem.

Respondetur. Exemplar consistere in eo, quod dirigit per modum imaginis, & per modum similitudinis, adeoque quod respicit etiam ipsum dictamen, per modum objecti, ita ut exemplar dirigat radicaliter & mediatè, immediatè autem dictamen quod dictat, ut res similis fiat exemplari, quod ipsum dictamen, est conceptus formalis.

Assero 3. *Exemplar esse veram causam realem respectu mediorum.* Consulantur dicta de fine.

Addo, non esse necessarium, ut aliud numero repræsentetur per exemplar, & aliud numero fiat. Supponamus enim quòd sit possibilis una domus nonnisi, infundat ejus exemplar Deus homini, hoc exemplar necessariò eandem numero domum repræsentabit, cùm nonnisi una numero sit possibilis. Nihilominus non est necesse, ut eadem sit numero idæa, quia dantur quædam, quasi universales idææ, ut postea ex illa v.g. nonnisi solo numero distinctæ domus, ædificentur.

APPENDIX

De Natura & Arte.

Post tractationem de causis & principiis, dicendum aliquid de Natura & Arte, nam etiam hæc sunt suo modo causa & Principium.

Quod attinet ad Naturam.

Assero 1. Ex 2. Phys. Tex. 3. colligitur *Naturam definitivè, esse Principium & causam movendi & quiescendi, in quo est primum per se & non secundùm accidens.* Dicitur Natura *Principium & Causa*, ut excludatur Privatio, quæ non est Natura, eique solùm ratio Principii competit, sed plenius de hoc infra; dicitur *motus & quietis*, per motum intelligendo operationes & per quietem intelligendo non quietem negativam, hoc est cessationem à motu, sed quietem positivam, hoc est possessionem formæ & termini, ad quem fit motus, ly motus & quietis potest benè accipi copulativè, & non tantum disjunctivè; dicique potest cœlos & moveri & quiescere, non quidem negativè, hoc est cessando in motu, sed positivè, quia semper habent possessionem boni quæsiti, hoc est Maximam suarum partium à centro distantiam. Vide de hoc Discursum Aristot. 8. Phys. tex. 76. quanquam per ly quietis, intelligi potest possessio, quam habet cœlum suæ quantitatis, lucis, influxus in sublunaria, &c. Rursùs ly motus, non pro solo motu locali præcipuè actuali accipi debet, certè enim terra, est naturam habens, & tamen non movetur localiter, præcipuè in sententia negante terræ motum, etiam trepidationis. Ly ergo motus accipi debet pro motibus alterationis, quos habet terra, dum se in pristinum statum reducit, & universalius adhuc attendendo etiam ad divina debet sumi pro operationibus. Dicitur Principium *per se primum*, ut ostendatur, naturam debere esse primò essentialem composito, quod est unum substantiale per se, hinc qualitates non sunt Naturæ, quia non constituunt compositum substantiale, quod sit unum per se. Quòdsi velis Ly primò per se referri in motum & quietem, sensus definitionis erit, quòd natura debeat esse primum principium motus & quietis, ita, ut Naturâ non detur aliud prius radicale principium motus, & ita accidentia, licét sint immediata principia motum, cùm non sint principia prima & radicalia, non sunt naturæ. Ly autem *& non secundùm accidens*, ostendit naturam debere esse principium motus & quietis, sine auxilio extrinseco, quale auxilium interdum conjungitur, ut cùm aqua hyeme reducit se ad pristinum frigus.

Dices, quamvis aliæ particulæ definitionis adlatæ non superfluant, idque ob explicationes adlatas, immeritò tamen poniturLy Principium & causa, cùm ratio Principii sufficienter in causa contineatur distincturaque sit sufficienter naturam à privatione.

Respondetur. Imprimis poni utramque particulam, ut ostendatur non omne, quod est causa motus, esse naturam, sed quod est causa per modum principii primi, seu quòd illâ causâ in illo genere non detur prius.

Neque

Neque valet si dicas, quòd sequens particula primum & per se id denotet, quia Ly primum est relativum ad principium, adeoque eandem constituens orationem.

Respondetur. Deinde particulam Et, poni distinctivè, hoc est pro Ly *vel*, ut etiam ab ipso ponitur secundi de Anim. tex. 24. Cujus eam ratio ex Theologia hæc adferri potest, quia si ponatur nonnisi ly causa in definitione Naturæ, non poterit dici Deus habere Naturam, quia in illo nihil est, quod se habeat per modum causæ, in ordine ad hæc, quæ sunt ab intra. Quod si etiam ponatur ly principium solùm, non excluderetur privatio à ratione Naturæ, ita ut in creatis, sit Natura, *Causa*, in Divinis, *Principium* motus, ad quæ licet Aristot. non attenderit, sufficit, quòd attendat Christiana Theologia, defendatque textum Aristot. quantumvis commodius foret non per disjunctionem definitionem ponere, si suppeteret terminus proprius utrique illi formalitati proximè communis.

Respondet tertiò Ovied. Superfluere particulam Principium, quòd est deferere auctoritatem Aristotelis. Pontius autem propter elegantiam dicit id positum, sed nulla est elegantia, quæ vitiat definitionem.

Assero 2. *Materiam etiam prout distinctam à forma esse Naturam, formas item materiales, Compositum tamen non esse naturam, sed naturale.*

Ratio primæ partis est Auctoritas Aristotelis 2. Physic. tex. 17. & 20. præcipuè quia etiam materia, est principium & causa passiva motus & quietis, quando autem Aristot. 5. Metaph. c. 4. dicit Materiam metaphoricè dici Naturam, per ly metaphoricè, intelligit analogicè & proportionaliter, ac cum quadam inæqualitate naturam, unde etiam 2. Phys. tex. 11. Formam magis vocat Naturam, quàm materiam, imò etiam respectu motum contrariorum formæ, est materia natura, non quidem in quantùm est determinata ad hanc formam, sed in quantùm est subjectum primum.

Ratio secundæ partis est. Tum quia ita censet Aristot. 8. Physic. à tex. 27. & 2. Phys. tex. 7. 12. 80. & lib. de Partibus Animal. cap. 1. Tum quia tota definitio motus illis competit, & licèt Aristoteles 9. Metaph. tex. 1. & 1. cœli tex. 9. dicit, Naturam esse determinatam ad unum motum, cùm tamen formæ non sint determinatæ ad unum motum, hoc ita intelligendum, quòd scilicet corpora simplicia sint determinata ad unum motum, & ita ignis, est determinatus nonnisi ad motum sursum, sed non asserit, quamcunque esse naturam determinatam nonnisi ad unum motum. Consequenter motus progressivus, quem principiat etiam ad defatigationem anima, est naturalis animæ, licèt sit violentus prædominanti elemento terræ, & consumat spiritus vitales. Formæ tamen cœlorum licèt respectu perfectionum, quas emanant sint naturæ, non tamen respectu motus circularis, quia ad illum producendum non inclinant.

Ratio tertiæ partis est, auctoritas Aristot. 2. Phys. tex. 12. *Quòd autem*, inquit, *ex his, hoc est materia & forma, sed est & constat naturâ, ut homo?* Quod ipsum definitio motus indicat, quia compositio non convenit esse principium motus, in quo est, nam ipsum compositum est, in quo sunt reliqua, & non est in alio, estque compositum principium motum non radicale, sed tantùm subjectum denominationis. In oppositum citandæ auctoritates explicandæ sunt, quòd per naturam intelligat ipsum compositum ex naturis, vel quidditatem illius principalem.

Assero 3. *Non posse demonstrari dari Naturam.*

Ratio, docet id Aristot. 2. Phys. tex. 6. Nullum ad id haberi potest medium. Si enim aliquid esset, esset motus, per hunc non potest demonstrari Natura, datur enim motus violentus & ab extrinseco, motus autem ab intrinseco non est notior ipsa naturâ. Ad eum planè modum, quo non potest ignis demonstrari per calorem ab igne productum. Licèt enim per effectum possit demonstrari causa, id tamen tunc fit, quando effectus demonstrans, dum assumitur, tanquam medium demonstrationis, non involvit ipsammet causam, motus autem ab intrinseco involvit ipsammet Naturam.

Porrò, quando nego demonstrari posse naturam, loquor de demonstratione probante, quòd existat natura, consequenter definitio, non potest esse medium aptum ad hanc demonstrationem, nam definitio est notior in ratione conceptus formandi, sed non notior in ratione existentiæ.

Dices Aristoteles demonstravit tria rerum principia, adeoque materiam & formam esse naturas, & quòd sint Principia motus, & quietis. Ergo demonstrari potest dari naturam.

Respondetur. Indubiè non fuisse oblitum Aristotelem quòd demonstrârit dari materiam & formam, & tamen dicto loco sic habet. *Quid igitur est natura, dictum est, & quid quod à natura, & secundùm naturam, quòd autem sit natura tentare, demonstrare, ridiculum est, manifestum enim est, quòd hujusmodi Entia sunt multa, demonstrare autem manifesta per immanifesta, non potentis judicare est, quod per seipsum & non per seipsum notum est.* Hinc licèt demonstrarit dari materiam demonstravit dari naturam, specificè acceptam, motum item & quietem specificum, non autem dari naturam ut sic, sub conceptu naturæ. Et sicut ex eo, quòd demonstrarit Aristoteles, tria dari principia non sequitur demonstrasse illum, quòd privatio sit natura, ita nec sequitur demonstrasse illum, naturam ut sic.

Quòd attinet ad artem.

Assero 1. In 6. Metaph. c. 4. *Artem esse habitum cum recta ratione factivum circa ea, quæ esse possunt & non esse, quorum principium est in eo, qui facit, non in eo, quod efficitur*, de hac definitione videantur dicta; An Logica sit Ars

Assero 2. *Formam artificiatam in re loquendo nihil aliud esse, nisi ipsum corpus sic, vel ita, figuratum.* Hoc assertum illustratur & propugnatur, ex Materia de Connotatis, consequenter dico, casu quo, sicut corpus Christi collocatum est in Eucharistia indivisibiliter, ita collocaretur & pictura, tunc illa pictura non haberet quidem figuram situalem, hoc est, non haberet ubi circumscriptivè ad locum, haberet tamen eandem figuram artificialem in ordine ad locum definitivè occupandum.

Assero 3. *Artem non posse per se loquendo moliri operas naturæ.*

Ratio, non potest aliud dare ars, quàm formam artificialem, aliàs extra suum objectum procederet, quòd si non potest dare, nisi formam artificialem, non potest indere intrinseca, forma artificialis non est aliud in re, nisi corpus ita figuratum, figura autem, est ipsa quantitas ita, vel sic terminata, quantitas autem ipsa de se non est operativa, proprietas enim sequitur conditionem ejus cujus, est proprietas, quantitas autem est proprietas, quantitas autem est proprietas materiæ, materia autem nihil agit.

Non nego tamen, quòd figura & artificium, multùm faciat per modum dispositionis ad aliqua opera naturæ, & ita figura pyramidalis, juvat descensum deorsum. Non nego rursùs, quòd applicando per artem activa passivis, multùm fieri possit, sed tamen tunc ista referenda erunt primario in ipsa naturalia, in artem autem non-nisi tanquam in applicantem, & ita sanitas causatur à medicina, applicando activa passivis, quæ primariò reducenda est in ipsum temperamentum nocivis subtractis, reducens se in pristinum: hinc applicando activa passivis etiam animalia imperfectiora produci possunt. Idem sentiendum puto de productione auri, neque excedit scientiam humanam, quòd temperamentum qualitatum requiratur ad aurum, experimento est medietas clavi aurei, & alia ferrei, quæ visitur Florentiæ. Et certè, sicut ignis, qui est inter elementa præstantissimus variis modis generatur, cur non & aurum? Quando autem prohibetur ab Ecclesia alchimia, prohibetur tanquam difficilis & pernitiosa propter expensas, & ne detur adulterino auro locus, sed non prohibetur tanquam impossibilis, saltemque hoc artificium Angeli nôrunt, cur ergo illud Deo annuente, non possent hominibus communicare?

TRACTA-